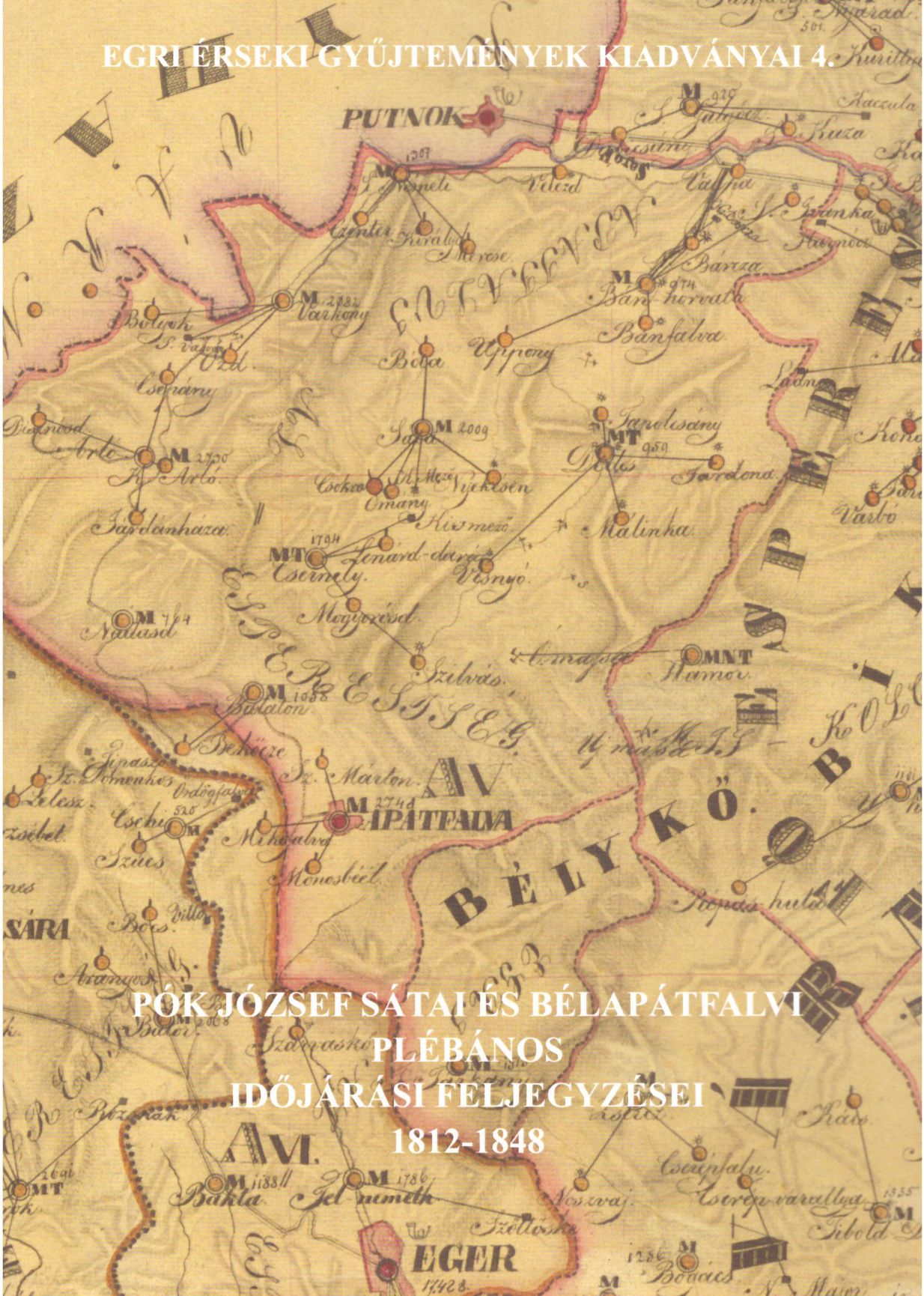

PÓK JÓZSEF SÁTAI ÉS BÉLAPÁTFALVI
PLÉBÁNOS
IDŐJÁRÁSI FELJEGYZÉSEI
1812-1848

Pók József sáti és bélapátfalvi plébános időjárás feljegyzései 1812–1848
között

EGRI ÉRSEKI GYŰJTEMÉNYEK KIADVÁNYAI 4.

**Pók József sátai és bélapátfalvi plébános időjárési
feljegyzései 1812–1848 között**

Szélsőséges időjárési viszonyok és ezek hatása a mindennapi életre
a 19. század első felében Borsod vármegyében

Összeállította, a bevezető tanulmányt írta és a forrásokat jegyzetelte

Horváth István

EGER, 2024

A kézirat elkészítését és a kötet megjelenését az
NKA 201102/0625 és a 208188/00043 számú pályázatai támogatták.

Nemzeti
Kulturális
Alap

Kiadja: Érseki Vagyonkezelő Központ
Felelős kiadó: Ficzek László

Borítóképek:

Tranger Ignác: Az Egri Egyházi Fő-Megye térképe 1860 körül
Pók József naplójának címlapja

ISBN 978-615-6162-01-4
ISSN 2630-8460

Nyomdai munkálatok: Eger '91. Nonprofit Kft.
Megjelent: 150 példányban

*„Az Isten őrizzen minden embert az ilyen üdő járástul.”
(Pók József naplója 1191. bejegyzése)*

Feleségemnek és gyermekeimnek.

Tartalom:

1. Bevezetés	11
2. Pók József naplója	13
3. Sáta és Bélapátfalva korabeli földrajzi viszonyai	19
4. Az időjárás alakulása Sátán és Bélapátfalván 1812 és 1848 között	21
5. A szélsőséges időjárás hatása a terméseredményekre	49
6. Rendelkezések az ínség enyhítésére a 19. század első felében	53
6.1. Királyi és helytartótanácsi rendelkezések és segélyakciók	53
6.2. Borsod vármegye ínségrendelkezései	59
6. 2. a. Az 1814. évi ínségbizottság működése	59
6. 2. b. Az 1816. évi ínségbizottság működése	61
6. 2. c. Az 1827. évi ínségbizottság működése	68
6. 2. d. Az 1830–1831. évi ínségbizottság működése	69
6. 2. e. Az 1834. évi ínségbizottság működése	70
6. 2. f. Az 1841–1842. évi ínségbizottság működése	72
6. 2. g. Az 1845–1847. évi ínségbizottság működése	75
6.3. Az egyházi segítségnyújtás példái	83
7. Napi időjárási feljegyzések Pók József naplójából	87
8. Summary	337
9. Helynévmutató	339

1. Bevezetés

A múlt szélsőséges időjárásai eseményeit, az elemi csapások leírását mindig érdekesnek találták az emberek, de napjainkban, a globális klímaváltozás korában ez egyre inkább a tudományos érdeklődés fókuszába is kerül. Az írástudó szemtanúk már az ókorban és a középkorban is lejegyezték az elemi csapásokat, a ritka természeti jelenségeket és a szélsőséges időjárásai eseményeket, az újkortól pedig az írásbeliség terjedésével egyre több leírás ismert. Így ezek a feljegyzések, naplók és korabeli tudósítások a történeti klíma-kutatás legfontosabb forrásai.¹ Hazánkban a legismertebb forrásgyűjtemény az ezekből Réthly Antal által összeállított négykötetes *Időjárásai események és elemi csapások Magyarországon* című könyvsorozat.²

Egy-egy település vagy kisebb térség klímátörténetének megismerése azonban leginkább a korabeli naplókából lehetséges. Egy ilyen napló található az Egri Főegyházmegyei Levéltárban is, melyet Pók József sáta, majd apátfalvi plébános vezetett több mint három évtizeden át, 1812 és 1848 között. Pók József naplója eredetileg egy plébániai jegyzőkönyv, *Protocollum Parochiale* volt, melyet a Borsod vármegyei Sátára kerülésekor kezdett el használni és 1837-ben Apátfalvára³ helyezésekor magával vitt. Ebbe a jegyzőkönyvbe írta le nemcsak az érseki központból érkező leveleket és a helyi egyházi és világi eseményeket, hanem napi szinten az időjárásai és mezőgazdasági megfigyeléseit is.⁴

Hazánkban rendszeres meteorológiai feljegyzéseket a 19. század első felében csak a budai várban és a Gellért-hegyi Csillagdában végeztek, ezért na-

¹ RÉTHLY ANTAL: *Időjárásai események és elemi csapások Magyarországon 1700-ig*. Budapest, 2009. 9–10.

² RÉTHLY ANTAL: *Időjárásai események és elemi csapások Magyarországon 1700-ig., Időjárásai események és elemi csapások Magyarországon 1701–1800-ig., Időjárásai események és elemi csapások Magyarországon 1801–1900-ig I–II*. Budapest, 2009. (Továbbiakban: RÉTHLY: *Időjárásai ... 1801–1900-ig.*)

³ Ma Bélapátfalva.

⁴ Borsod vármegye a vizsgált időszakot közvetlenül megelőző korabeli időjárására vonatkozóan igen fontos forrás Benkő Sámuel vármegyei tiszti orvos műszeres meteorológiai mérései, amely az 1780 és 1801 közötti időszakot fedi le. BENKŐ SÁMUEL: *Ephemerides meteorologico-medicae annorum 1780–1793*. Vindobonae, 1794., *Novae ephemerides meteorologico-medicae annorum 1794–1801*. Vindobonae, 1802.; SZŐKEFALVI-NAGY ZOLTÁN–ZÉTÉNYI ENDRE: *Egy XVIII. századi magyar meteorológus: Benkő Sámuel miskolci orvos*. In: Borsodi szemle 9. 1965. 51–56.; RÉTHLY ANTAL: *Időjárásai események és elemi csapások Magyarországon 1701–1800-ig*. Budapest 2009. 519–539.; CSERNUS-MOLNÁR ILDIKÓ–KISS ANDREA: *A XVIII. század végi magyarországi műszeres meteorológiai mérések feldolgozási és vizsgálati lehetőségei*. In: KÁZMÉR MIKLÓS (szerk.): *Környezettörténet 2. Környezeti események a honfoglalástól napjainkig történeti és természettudományi források tükrében*. Budapest, 2011, 203–214.; GYULAI ÉVA: *Praxis és tudomány: Benkő Sámuel Borsod vármegyei tiszti főorvos meteorológiai naplói (Ephemerides meteorologico-medicae, 1794–1802)* In: *Történelem és Muzeológia. 2. Internetes folyóirat Miskolcon. A miskolci Herman Ottó Múzeum online tudományos folyóirata*. 2015/1. 16–45. <https://tma-miskolc.hermuz.hu/2-2015-1/>. Letöltés: 2022. március 18.

gyon fontos források a korabeli időjárási leírások. A Réthly Antal által ismertett, ugyanebből az időszakból származó naplók közül csak Patkovics Boldizsár és fia, Patkovics József pécsi tisztiorvosok által vezetett időjárási feljegyzések ölelnek fel ugyanilyen hosszúságú időszakot,⁵ mint Pók József naplója, ami a forrásnak igen komoly természettudományos értéket ad, de a néprajz és gazdaságtörténet kutatói számára is sok adalékkal szolgál.

⁵ Vö. RÉTHLY: *Időjárási ... 1801–1900-ig. II.* 667–679.

2. Pók József naplója

A Katolikus Egyház a török hódoltság megszűnte után kiépítette a maga intézményhálózatát a frissen felszabadított területeken és ezzel együtt az egyházi adminisztráció is egyre nagyobb szerepet kapott. A fejlett püspöki bürokrácia fokozatosan teret nyert az alsóbb igazgatási szinteken, mely az iratok növekvő számában is megnyilvánult. A 18–19. századi egyháztörténet forrásainak elsődleges lelőhelyei a püspöki, érseki és a káptalani, főkáptalani levéltárak. Ezekben az iratokat a helyileg kialakított szisztéma szerint rendszerezték és őrizték. A másik fontos forrásanyagot a plébániai levéltárak dokumentumai alkotják. A plébániákon keletkezett iratok megőrzésére az ordináriusok is nagy gondot fordítottak, a különféle egyházi jogszabályok már a 18. századtól előírták a plébániákon őrzött iratok kezelését és gondos őrzését, melynek ellenőrzése az esperek feladata volt, bár alkalmoszerűen más személyt is megbízhatott a főpásztor az irattárak ellenőrzéssel. A plébániai levéltárakban őrzött legfontosabb iratfajták az anyakönyvek, egyházlátogatási jegyzőkönyvek, protocollumok, kegyúri iratok, párbér nyilvántartások, egyházközségi, iskolai és egyesületi iratok, illetve a szubjektivitásuk ellenére is a helytörténetírás számára páratlan forrásértékkel rendelkező historia domusok. A plébániák legrégebbi és legfontosabb ügyviteli irattípusa a protocollum, azaz a jegyzőkönyv volt. Ezekbe a jegyzőkönyvekbe másolták be a kimenő és beérkező leveleket, a felsőbb rendeleteket és a plébániát érintő fontosabb ügyeket is.⁶ Az Egri főegyházmegyében a 19. század elején Fuchs Ferenc és Fischer István egri érsekek több rendelkezést is kiadtak a plébániai jegyzőkönyvek pontos vezetéséről és ellenőrzéséről,⁷ melyet később az 1931-es és 1942-es egri egyházmegyei zsinati határozatok is előírtak.⁸

Az Egri Főegyházmegyei Levéltárba a bélapátfalvi plébániáról került be 2019-ben egy *Protocollum Parochiale*, melyet Pók József sátaí, majd apátfalvi⁹ plébános vezetett. Pók József 1773. április 4-én született Egerben, nemes szülők gyermekeként. Egri gimnáziumi tanulmányainak befejezése után 1792. szeptember 11-én kezdte el szemináriumi tanulmányait szülővárosában. Pappá szentelésére 1797. március 10-én, Pesten került sor. Ezt követően a kor szokásainak megfelelően több helyen káplánként szolgált néhány hónapot: Aszalón 1797. március 11-től, Arlóban 1797. szeptember 25-től, majd Bélapátfalván 1798. áprilisától. Fuchs Ferenc érsek 1806. április 20-án Erdőkövesdre helyezte adminisztrátornak, de ezen a helyen is csak rövid ideig szolgált, mert július 5-én Domaházára kapott plébánosi kinevezést. Ez a szolgálati hely is rövid ideig

⁶ DÓKA KÁLRA: *A Magyarországi Katolikus Egyház levéltári anyagának fondjegyzékei*. Budapest, 1986. 3–13.

⁷ *Collectio Pastoralium et Circularium Litterarum Ab Excellentissimo, Illustrissimo, Ac Reverendissimo Domoni Domino Stephano e Liberis Baronibus Fischer.... Agriae*, 1823. 99/1808, 1020, 1048/1818, 1062/1819.

⁸ TENGELY ADRIENN: *Az 1931. és 1942. évi egri egyházmegyei zsinatok*. Budapest, 2016. 205–207., 386–388.

⁹ Ma Bélapátfalva, a települést a 19. században első felében még Apátfalvának hívták.

tartott, mert négy hónappal később, 1806. október 28-án Sátára helyezték át, ahol viszont több mint harminc évig szolgálta a híveket. A plébánosi feladatai mellett az apátfalvi esperesi kerület jegyzőjévé nevezte ki Fischer István érsek 1812. április 3-án.¹⁰ A Sátán eltöltött harminc év után 1837. február 4-én Bélapátfalvára helyezte át Pyrker János László érsek és ezzel együtt az Apátfalvi kerület esperesének is kinevezte. A „*lelkében (...) ifjú elevenségü*”¹¹ Pók idős kora ellenére teljes szellemi frisséggel és nagy aktivitással látta el feladatait. Az esperesi terhek alól nyolcvanadik életében, 1853-ban mentette fel Bartakovics Béla érsek, de továbbra is Bélapátfalván szolgált egészen haláláig. Az egyházmegye „*nestora*” 1856. szeptember 18-án hunyt el.¹²

A fentebb említett kötet borítóján a „*Protocollum Parochiale*” címet olvashatjuk, míg az előzéklapra a „*Protocollum Parochiale, seu manuale Josephi Pók Parochi Satensis*” részletesebb címet írta Pók József.¹³ A kötet 41 cm magas és 26 cm széles, a gerince mentén és a sarkain bőrkötés található. 138 fólió méretű lapot tartalmaz és a kötetet alkotó íveket 5 bordára fűzték fel. A borító nyomott mintás kartonpapír, a kötet összekötésére szolgáló zöld színű szöveta-
rabok közül három már leszakadt. A könyv 256 Pók József által számozott oldat tartalmaz, de a szerző az oldalszámozást több alkalommal is elrontotta, a 113., 138. és a 185. oldalak kétszer is szerepelnek és a 221. után a 229. oldal-
szám következik. Pók József a bejegyzéseket sorszámmal látta el. Elvileg 1246. bejegyzést tartalmaz a napló, de ennek a sorszámozást is többször elvétette, a 787. után 779. következik, a 980. után 982., az 1055. bejegyzés után pedig az 1156. sorszám szerepel. Egy-egy sorszám a napló elején még egy ügyet tartal-
maz, de 1812-től kezdve már több nap, vagy akár egy hónap eseményeit is leje-
gyezte bejegyzésenként, vagyis nem napi rendszerességgel vezette a naplót, hanem az események megtörténte után később jegyezte le azokat. Az időjárási eseményeket is először egy papírra jegyezte le, majd ezt később másolta be a protocollumba. Pók József kezdetben még latin nyelven, majd latinul és magyar-
ul felváltva, később már csak magyarul írta a bejegyzéseit a kötetbe.

A kötet tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy a címe ellenére ez nem egy hivatalos, az egyházi előírásoknak megfelelően vezetett plébániai jegyzőkönyv. Pók plébános, mint az esperesi kerület jegyzője természetesen ismerte a plébániai jegyzőkönyvek vezetésére vonatkozó érseki rendeleteket, hiszen azokat ő maga jegyezte le a kerületi jegyzőkönyvbe,¹⁴ ennek ellenére mégsem azok szerint vezette ezt, hanem az első bejegyzéstől kezdve saját szemé-
lyes naplójaként használta. Ezt támasztja alá az is, hogy Bélapátfalvára he-
lyezése után is vitte magával és nem hagyta a sáti plébánián. Pók könyvébe

¹⁰ Egeri Főegyházmegyei Levéltár (továbbiakban EFL), Plébániai Levéltárak, Bélapátfalva. *Protocollum Districtus Apátfalvaensis 1812–1827*. 1.

¹¹ *Kerületi gyűlés*. Religio és Nevelés 1848/2. 205.

¹² EFL AN Personalia, Pók József.

¹³ EFL Plébániai Levéltárak, Bélapátfalva plébánia levéltára. *Protocollum Parochiale, seu manuale Josephi Pók Parochi Satensis*. (továbbiakban: Prot. Paroch.).

¹⁴ EFL Plébániai Levéltárak. Bélapátfalva. *Protocollum Districtus Apátfalvaensis 1812–1827*.

csak azokat az Egerből érkező rendeleteket vagy elküldött leveleket írta bele, amelyeket ő fontosnak tartott, illetve azokat az ügyeket, amelyekben hivatalból vett részt, például vegyes házassági ügyeket vagy épp egy zsidó személy megkeresztelkedését.

Pók saját életéből csak kevés eseményt említ meg naplójában: sátai plébánosi kinevezéséről és megérkezéséről a 15. és 16. számú bejegyzésekben olvashatunk, majd megörökíti Bélapátfalvára helyezését és esperesi kinevezését is.¹⁵ Emellett a napló tartalmaz még pár magáneseeményre vonatkozó bejegyzést: ismerteti az 1815-ben történt szekérbalesetét, amelyben eltörte karját, két alkalommal felsorolja azokat a személyeket, akik részt vettek névnapki köszöntésén, és egy alkalommal a kövércsütörtöki vigasságról is beszámol.¹⁶ Saját életkörülményeiről nem sokat tudunk meg a naplóból, bár azt feljegyezte, hogy az 1810-es évtizedben lezajlott rendkívüli rossz időjárás következtében beálló elszegényedés őt is elérte, ezért Fischer érsektől kért segítséget.¹⁷

Bővebben jegyezte le a fontosabb helyi egyházi és világi történéseket. Az első tizennégy bejegyzés korábbi eseményeket, ügyeket tartalmaz, minthogy Pók Józsefet Sátára helyezték volna, például Eszterházy Károly egri püspök levelét 1787-ből. Hasonlóképpen egy korábbi eseményről olvashatunk Kőszeghy László sátai plébános áthelyezése kapcsán, aki 1801-ben testvére, Kőszeghy József csanádi püspök hívására elhagyta az egyházmegyét és a csanádi egyházmegyében folytatta papi pályafutását.¹⁸

Pók József Sátára helyezésekor már elkezdődött az új plébániatemplom építése, erről feljegyzéseiben folyamatosan beszámol. Az építkezés ismertetése mellett felsorolja azokat a személyeket is, akik anyagilag támogatták az ügyet,¹⁹ s az egyházi felszerelési tárgyakra vonatkozó adományok értékét és az adományozó személyeket is lejegyezte.²⁰ Rendkívül izgalmas az alapkö elhelyezéséről szóló leírás és a régi torony elbontásakor talált időkapszula ismertetése.²¹ A plébániaház felújításáról is hasonló részletességgel számolt be.²²

Sátai szolgálata alatt szinte minden évben lejegyezte a templombúcsún résztvevő papok nevét és arról is tájékoztatja olvasóját, hogy ki tartotta az ünnepi szentbeszédet, illetve a körmenetet.²³ Ugyanilyen alaposan számol be a plébániáján lezajlott éves esperesi vizitákról is.²⁴ Szemléletes egyháztörténeti forrás Fischer István érsek 1818 májusában tartott bérmakörútjának leírása az

¹⁵ Prot. Paroch. 15., 16., 879. sz. bejegyzések.

¹⁶ Prot. Paroch. 233., 692., 760., 689. sz. bejegyzések.

¹⁷ Prot. Paroch. 218. sz. bejegyzés.

¹⁸ Prot. Paroch. 1., 5. sz. bejegyzések.

¹⁹ Például: Prot. Paroch. 3., 14., 38–39., 42–45., 48., 50., 55., 60–62., 66–67., 70., 77., 81., 85–88., 95–97., 100., 111., 121. sz. bejegyzések.

²⁰ Prot. Paroch. 41., 17., 186., 241., 375. sz. bejegyzések.

²¹ Prot. Paroch. 54., 78. sz. bejegyzések.

²² Prot. Paroch. 492–493., 577. sz. bejegyzések.

²³ Prot. Paroch. 9., 68., 146., 06., 232., 286., 336., 378., 421., 449., 540., 586., 835. sz. bejegyzések.

²⁴ Prot. Paroch. 13., 22., 90., 108., 123. sz. bejegyzések.

apátfalvi esperesi kerületben, ahol az érsek három alkalommal is a sátaí plébánián töltötte az éjszakát. A sátaí hívek bérmálására a második alkalommal került sor, a szentbeszéd Pók tartotta: „... úttját vette Ő Excellenciája Sátának sok lovasoktól vezetettvén. Eleibe menvén Sátának 12 szépen fel öltözött lovas legényei a határig, a hol ezek öszve kapcsolván magokat a többiekkel bévezették Sátára Ő Excellenciáját az Uraság kastélyában. Gyönyörűség vólt szemlélni melly szép rendvel az 60 Nemes és Parasztokból álló lovas legények jöttek Ő Excellenciája előtt, kik is itten fejenkint egy egy itze bort kapának...”²⁵

Ugyanilyen részletesen számol be Pyrker János László érsek 1829-es canonica visitációval egybekötött bérmakörútjáról is: „Ágyuk zörgései között sok lovasoktól vezetett Sátára, ahol is a falu végén szépen felöltözött néptől és koszorúkkal fel ékesített Leányokkal fogadtatván a Triumphalis Portán által vezetett a Templomba, ahol is el végezvén a szokott czeremoniákat és vizsgálatott a Parochialis házhoz vezetett, ottan az Egri Iffiú Semenariumtól meg vendégettvén, éjeli nyugodalmát végezte. Másnap reggel, azaz 23-ikán a Templomban lövöldözések között vezetett, ahol is helybéli Plébános úr által az ezen célhoz alkalmazott beszéd után, maga Ő Excellenciája mondott Kis Sz. Misét, amelly utánn az oskolások és az egész iffiúság az Isteni Tudományokból vigasztalására feleltek Ő Excellenciájának. Ez után midőn 272 hivekre az Erőssítő Szentséget fel adta, vissza tért Processioval a Parochialis házhoz...”²⁶

A falu életével kapcsolatban is megörökített pár eseményt, például a Sájóvárkonnyal folytatott határpert, az új jegyző választását, s huszárok beszállását, akikkel kapcsolatban megjegyzi: „földnépe között leg káromkodóbbak valának (...) Ezen emberek nagy káromkodók, és nagy tolvajok voltak.”²⁷ Néprajzi szempontból nagyon érdekes az 1819-ben engedélyezett farsangi mulatságról szóló beszámolója is: „Februarius 21, 22 és 23^{ik} napjain mint utolsó farsang három napjain a sátaí kasznár Strajkberger Dániel úr közbenjárására megengedett a sátaí iffiui legényeknek az ivó, vagy is tántz. Nappal ugyan alkonyodásig a leányokkal, éjel pedig magokban, a sátaí bírának jelen létében. Mivel pedig vasárnap a délutáni Isteni szolgálatot el mulasztották a legények, arra büntették, hogy kiki közüllök a sátaí templom földére fog egy egy szekér trágyát vinni, azaz 14 szekérral, mivel annyian vóltak a tántzosok. Az ilyen mulatságról igaz ugyan, hogy sok rendetlenségek és erköltstelenségek szoktak származni, de ezeket most egyszer a környülállások szerint bé hűnt szemmel kellett nézni, és a Tekintets Nemes Vármegye sem tett ezen esztendőben ez eránt semmi tilalmat.”²⁸

A helyi történések mellett Pók a fontos nemzetközi eseményeket is megemlíti a naplóban, melyekről nyilván a sajtóból értesült. Az 1813–1815. évi jegyzetei végén mindig beszámolt a Napóleonnal folytatott háború alakulásáról, a várva várt béke beköszöntéséről, Napoleon Elba-szigeti száműzetéséről, meg-

²⁵ Prot. Paroch. 380. sz. bejegyzés.

²⁶ Prot. Paroch. 665. sz. bejegyzés.

²⁷ Prot. Paroch. 198., 208. sz. bejegyzések.

²⁸ Prot. Paroch. 410. sz. bejegyzés.

szökéséről, majd a Szent Ilona szigetére történő végleges száműzetéséről.²⁹ Pók naplójában a többi Európában zajló háborút is megemlíti, így az 1821-es nápolyi osztrák intervenciót, az 1828–1829-es orosz-török háborút, az 1830–1831-es lengyel felkelést és az 1833–1839-ben zajló spanyol polgárháborút is.³⁰

Mindazonáltal a napló legterjedelmesebb részét az aktuális időjárás ismertetése teszi ki. Pók József az időjárás eseményeket lejegyzését 1812-ben kezdte el, a rendkívül hideg, téli időjárás következtében beálló gazdasági nehézségek és az élelmiszerek rendkívüli drágaságának ismertetésével. 1812 májusától napi szinten és egyre részletesebben jegyzi le a helyi időjárás és fenológiai eseményeket. A napló 1847 szeptemberével ér véget, de a kötetben található egy papírlap, amelyre az 1848. február 1. és március 11. közötti időjárás megfigyeléseit jegyezte le. 1817 áprilisától kezdve havi összefoglalót is írt az elmúlt hónap időjárásáról és feljegyezte az alapvető élelmiszerek árát is, az évet pedig egy összefoglalóval zárta. Pók a kedvezőtlen időjárás következtében kialakuló éhínségekről is részletesen beszámolt, valamint ismertette a vármegyei és földesúri segélyezést is. Naplójában nem csak a helyi, hanem a környező településeken, illetve a szomszédos vármegyékben, alkalmanként az ország távolabbi vidékein történt rendkívüli időjárás eseményeket is feljegyezte, ez utóbbiakat a Magyar Kurírból másolva ki szinte szóról-szóra. A naplóban az időjárás bejegyzések térnyerésével párhuzamosan egyre csökkent az egyéb események ismertetése, helyüket egyre inkább a napi időjárás megfigyelések vették át.

Pók József az időjárás megfigyelése során semmilyen, a korban rendelkezésre álló műszert nem használt, így naplójában nem találunk semmilyen egzakt adatot, még a szelek klasszikus megjelölésére szolgáló megkülönböztető jelzéseket – például északi, nyugati, stb. – sem használja. Viszont nagyon gazdag, változatos kifejezéseket használ a szélerősség és a légmozgás hőmérsékletének ismertetésekor, például: *tsunya nagy, dühös nagy, irtóztató, kegyetlen pattogó nagy hideg, rettentő, csípős, hideg fagyos, enyhe, genye, meleg, forró*. Hasonlóan gazdag a csapadék fajtájának és mennyiségének ismertetésekor használt jelzők tára, például: *csepergős, kevés, szép, nagy, zápor, pászta, sűrű, havas, hideg, lágy, meleg* stb. Ugyanilyen plasztikusan ismerteti a többi légköri fény- és hangjelenséget is: *kis mendörgés, lassú mendörgés, nagy, szörnyű*. Pók József naplójának néprajzi értékét növeli, hogy az időjárás bemutatásakor több napjainkban már elfeledett régi kifejezést, tájszavat is használ, például *genye, szemzett, lajháló, vak meleg*.

A forrásszöveg leközlése a Soós István által meghatározottak szerint történt.³¹ A forrás betűhíven kerül közlésre, a korabeli szóhasználatától eltérően vagy hibásan írott szavak esetében a (!) jelet használom, az eredeti forrásban olvashatatlan, értelmezhetetlen szavakat [...?] jelölöm.

²⁹ Prot. Paroch. 193., 23., 42., 318., 319. sz. bejegyzések.

³⁰ Prot. Paroch. 470., 487., 625., 682. 749., 877., 902., 927., 952. sz. bejegyzések.

³¹ SOÓS ISTVÁN: *Javaslatok az újkori magyarországi latin és német nyelvű források kiadására*. In: Fons. VII. évf. 2000/1. 81–89.

3. SÁTA ÉS BÉLAPÁTFALVA KORABELI FÖLDRAJZI VISZONYAI

Pók feljegyzéseit a történelmi Borsod vármegyei SÁTA és Apátfalva helységekben jegyzete le. SÁTA a Bükk hegységtől észak-északnyugati irányba az 148 és 454 m közötti tengerszint feletti magasságú Upponyi-hegység középső részén helyezkedik el. A terület éghajlata mérsékelt hűvös-mérsékelt száraz. A leggyakoribb szélirány nyugati és délnyugati. A kistáj a Sajóba ömlő Csernely és Bán-patak vízgyűjtő területéhez tartozik, a ritka árvizek időpontja a kora tavasz és a nyár eleje.³² Vályi András 1799-ben így ismerteti a települést: „*Magyar falu Borsod vármegyében, határja, s borai is középszerűek.*”³³ Fényes Elek 1851-es leírása szerint: „*Magyar falu Borsod vármegyében, a Bükk hegy közt, erdős vidéken Mikolcztól 2 8/16, út p. Putnoktól 15/16 állomásra.A termőföld iszapkő, vagy szappankő rétegeken fekszik, fejér és sárga homok vegyületű, mivelése könnyű, de a záporok gyakran rongálják. tisztabuzát, rozst, zabot, burgonyát illő mennyiségben terem. A legelő sovány, s főleg juh-tenyésztésre alkalmas.*”³⁴

Bélapátfalva az Északi-Bükk kistáj területén, az Eger-patak folyásának felső részén kialakult medence peremén helyezkedik el, az erdőhatár és a vízjárta patak völgyek közötti sávban, 311 méter magasságban a tengerszint felett, a 816 méter magas Bél-kő nyugati lábánál. A terület éghajlata a Bükk-fennsík közelében hűvös, máshol mérsékelt hűvös, mérsékelt nedves.³⁵ Vályi András 1799-ben így írt róla: „*Magyar falu Borsod vármegyében,*³⁶ *birtokosa az Egri kis Papság, lakosai katolikusok, fekszik egy völgyecskében Szilvástól sok bértzekkel külömböztetve, Bélkő hegye alatt. Határbéli földgye nem utolsó, innen nevezetik Abbatia trium fontium de Bell, piatzozása Egerben két mértföldnyire, fája tűzre, és épületre elég, meszet is égetnek, malmai helyben. Fogatkozásai hogy legelője nem elegendő, szántóföldgye, mely dombokon vagyon homokos, tetője a záporok által gyakorta elhordattatik, második Osztálybéli.*”³⁷ Fényes Elek ismertetése a település földrajzi és mezőgazdasági viszonyairól: „*A város*³⁸ *fekvése teknő-alaku völgy konyulat két partján terül. (...) A határ harmadik osztályu, keleti része részint homokos, részint nyirok föld; délen fekete korhany*³⁹ *és kövecses föld, északon többnyire homokos, köves. Buzát, kétszerest, rozst, zabot bőven, kevesebb árpát terem. (...) Ugarba kukoricza s bur-*

³² MAROSI SÁNDOR – SOMOGYI SÁNDOR: *Magyarország kistájainak katasztere. II.* Budapest, 1990. 864–868.; DÖVÉNYI ZOLTÁN: *Magyarország kistájainak katasztere.* Budapest, 2010. 759–761.

³³ VÁLYI ANDRÁS: *Magyarországnak leírása. III.* Buda, 1799. 246.

³⁴ FÉNYES ELEK: *Magyarország geographiai szótára. IV.* Pest, 1851. 17–18.

³⁵ MAROSI SÁNDOR – SOMOGYI SÁNDOR: *Magyarország kistájainak katasztere. II.* Budapest, 1990. 840–844.; DÖVÉNYI ZOLTÁN: *Magyarország kistájainak katasztere.* Budapest, 2010. 739–742.

³⁶ Bélapátfalva a 20. századig Borsod vármegyéhez tartozott.

³⁷ VÁLYI ANDRÁS: *Magyarországnak leírása. I.* Buda, 1796. 40.

³⁸ Apátfalva mezővárosi ranggal rendelkezett.

³⁹ Öntéstalaj.

gonya vettetik. (...) A növénytenyészetre nézve megjegyzést érdemel, hogy a növénytenyészet e vidéken Apátfalvától egész Bánhorváthiig, Eger vidékihez képest 8–10 nappal késik.”⁴⁰

⁴⁰ FÉNYES ELEK: *Magyarország geographiai szótára. IV.* Pest, 1851. 28–32.

4. Az időjárás alakulása Sátán és Bélapátfalván 1812 és 1848 között

A 19. század első fele a 14. században kezdődő és a 19. század végéig tartó ún. kisjégkorszak egyik legszélsőségebb időszak volt.⁴¹ Ezen évtizedek az ún. Dalton-minimum, azaz napfoltminimum időszakára estek, amely alatt csökkent a nap sugárzása, ezzel elősegítve egy globális lehülést, illetve annak hosszabb távon való fennmaradását. Tovább súlyosbította a helyzetet 1783-ban az izlandi Laki, 1808-ban egy máig ismeretlen dél-amerikai vulkán, majd 1815-ben az indonéziai Tambora vulkán kitörése, melyek szintén negatívan befolyásolták a globális klíma alakulását. Így a 19. század első fele egy rendkívül szélsőséges időszak volt, a hőmérséklet erős ingadozása mellett nagyon száraz, illetve túlzottan csapadékos hónapok, évszakok, évek követték egymást folyamatosan, mely rendkívüli hatással volt hazánk időjárására és gazdaságára is.⁴²

Magyarország a 19. század első felében még hagyományos agrárország volt, a lakosság döntő többsége mezőgazdaságból élt és vidéken, falun lakott. A magyar mezőgazdaság még mindig a 18. században kialakult Habsburg-birodalmi munkamegosztást szolgálatában állt, Magyarországnak az agrárszállító szerep jutott, annak ellenére, hogy a reformkorban megindult az ország iparosodása. A Nyugat-Európában a korban kibontakozó mezőgazdasági fejlődés a nagybirtokok többségében sem érezte hatását, a jobbágyok döntő többsége pedig még mindig 2–3 nyomásos gazdálkodást folytatott. A gazdasági fejlődést nem csak a feudális gazdasági keretek, hanem a korabeli szokásjog és a tapasztaláson alapuló gazdálkodás is hátráltatta. A magyarországi nagybirtok rendszerben ekkor még mindig a duális, a jobbágyi és a majorsági egységen alapuló üzemszerkezet volt a jellemző, és a gazdasági egymásra utaltság mellett jelen volt a patriarchális, gondoskodó viszony is.⁴³ A mezőgazdasági termelés minden gazdasági, társadalmi és szociális kérdéssel összekapcsolódott, mert ez volt a megélhetés alapja, ám ezt az időjárás alakulása nagymértékben befolyásolta, az ebben a korban alkalmazott mezőgazdasági technológiával még nem tudták a kedvezőtlen időjárás miatt kialakult terméshiányt kompenzálni, mely így akár éhínséggé is fokozódhatott.⁴⁴

⁴¹ RÁCZ LAJOS: *Mi a kis jégkorszak?* In: Történeti Földrajzi Közlemények 4/1. 2016. 15–46.

⁴² RÁCZ LAJOS: *A kis jégkorszak éghajlati változásinak hatása az őszi búza termésereedményeire a Kárpát-medencében a reformkor idején.* In: DEMETER GÁBOR – KÖVÉR GYÖRGY – POGÁNY ÁGNES – WEISZ BOGLÁRKA (Főszerk.): *Környezettörténet – Historográfia. Magyar gazdaságtörténeti évkönyv 2021.* Budapest, 2021. 161–196.; HARANGI SZABOLCS: *Egy vulkán, amely megrengette a világot, 200 éve tört ki a Tambora.* Magyar Tudomány 176. 2015/7. 875–883. <http://www.matud.iif.hu/2015/07/18.htm>; HARANGI SZABOLCS: *Vulkánkitörések klímaváltoztató hatása: a kicsi is számít.* In: Magyar Tudomány 2017/6. 664–673. Letöltés: 2021. 08. 25.; SZILÁGYI ZSOLT: *Alkalmazkodó mezőváros.* In: Forrás. 52. évf, 2020. 7–8. sz. 13–36.

⁴³ KAPOSZ ZOLTÁN: *Magyarország gazdaságtörténete 1700–2000.* Budapest-Pécs, 2010. 75–158.

⁴⁴ RÁCZ LAJOS: *Környezetpolitika a reformkori Magyarországon (1825–1848).* In: TAMÁS EDIT – KÓKAI SÁNDOR (Szerk.): *Kárpát-Pannon térség: tájak, népek, tevékenységek. Ta-*

Vizsgált településeinken 1812 és 1847 között az alábbiak szerint alakult az időjárás és ehhez kapcsolódóan a mezőgazdasági termelés:⁴⁵

1812.

Tél: A megszokotthoz képest rendkívül hideg és csapadékos, havas volt a tél, amilyenre a legidősebb emberek sem emlékeztek.

Tavas: Tavasszal áprilisban és májusban folytatódott az évszakhoz képest hűvösebb és csapadékosabb időjárás. Május 3-án és 5-én is nagy zivatar pusztított Nekézsenyben, Ományban, Csokván és a környező településeken jelentős károkat okozott a jégeső és az azt követő áradások.

Nyár: Június első felében hűvös, szeles és csapadékos időjárás, a második felében már forró, száraz nyári meleg volt. Július első hetében változékony, zivataros volt az időjárás, a hónap hátralévő részében már száraz nyári meleg volt. Június 24-én egy nagy kiterjedésű zivatar pusztított Gömör és Borsod vármegye határán: Ózdon, Sajóvárkonyban, Sajópüspökiben és Sajónémetiben is jelentős károkat okozott. Augusztus első két dekádjában folytatódott a száraz nyári időjárás, a hónap utolsó dekádjában már hűvösebb, változékony, csapadékos időjárás volt, a zivatarok több helyen jelentős károkat okoztak.

Ősz: Szeptemberben az időjárás a megszokotthoz képest hűvösebb és sokkal csapadékosabb volt, a hónap közepén már deres hajnalok voltak, csak az utolsó napokban volt szép derült őszi időjárás. Október első hetében folytatódott a derült meleg idő, amely a hónap második és harmadik hetében már változékony, hűvös, csapadékos időjárásba fordult, de az utolsó héten ismét meleg őszi napok voltak. November a megszokotthoz képest rendkívül csapadékos volt. A szőlőtermés mennyisége jó lett, de a minősége rossz. Ebben az évben a rendkívül hideg és havas tél mellett a tavaszi időjárás is eltért a megszokottól, hűvösebb és csapadékosabb volt.

1813.

Tél. 1812. december 5-én beköszöntött a rendkívül hideg és havas téli időjárás és egészen február 10-ig k tartott. Február utolsó két dekádjában már enyhe időjárás volt, a télen lehullott hó minden károkozás nélkül elolvadt.

Tavas: Március első két dekádjában folytatódott a február végi enyhe időjárás, a hónap végen már szeles és száraz idő volt. Április is száraz, szeles és az évszakhoz képest hűvösebb volt. Májusban derült tavaszi időjárás, borult, csapadékos idő csak pár napig volt.

Nyár: Júniusban az időjárás hűvösebb és csapadékosabb volt a megszokotthoz képest, a hónap közepén a zivatarok, felhőszakadások sok kárt okoztak a rétegekben, különösen a Sáta melletti Borsodbótán, Upponyban és Sajómercsén. Júliusban folytatódott a rendkívül hűvös és csapadékos időjárás, hatodikán és

nulmányok Frisnyák Sándor professzor 85. születésnapjára. Nyíregyháza-Sárospatak, 2019. 291–303.

⁴⁵ Az egyes évek leírásánál a téli időjárás ismertetése az előző évi decemberi időjárás ismertetésével kezdődik.

hetedikén fagypontra esett a hőmérséklet. Augusztus első két dekádjában az évszaknak megfelelő nyári időjárás volt, melynek augusztus 23-án kezdődő, az ország északi részén átvonuló háromnapos eső vetett véget. Az ezt követő áradások hatalmas pusztítást végeztek a felvidéki vármegyékben.⁴⁶ A hónap utolsó hete változékony, hűvös és csapadékos volt. A megszokottól hűvösebb és csapadékosabb időjárás következtében a terméseredmények rosszak lettek.

Ősz: Szeptemberben is hűvösebb és csapadékosabb volt az időjárás a megszokottnál, a felhőszakadásokat, zivatarokat kísérő villámáradások jelentős károkat okoztak nemcsak Sátán és környékén, hanem országsszerte.⁴⁷ Októberben változékony, hűvös, csapadékos időjárás volt, ami kitartott november utolsó dekádjáig, amikor egy hidegbetörésnek köszönhetően hideg, havas időjárás lett.

1814.

Tél: 1813. december első felében még enyhe időjárás volt, igazi hideg tél csak a hónap utolsó hetében volt. Januárban változékony, hol hideg, hol enyhe csapadékos volt az időjárás. Februárban hideg, havas téli időjárás volt.

Tavas: Március első dekádjában még télies, hűvös, a hónap hátralévő részében már tavaszi időjárás volt. Április első három hetében szép tavaszi időjárás volt, mely az utolsóban egy hidegbetörés következtében hideg, változékony, csapadékos időre fordult, a hegyekben havazott. Május első felében folytatódott a hideg, télies, szeles időjárás, a hónap második felében változékony, csapadékos idő volt. Az április végi – május eleji fagy nagy károkat okozott a gyümölcsösökben és a szőlőkben.

Nyár: Június első hetében meleg nyári napok voltak, a hónap hátralévő részében viszont változékony, zivataros időjárásra fordult. A június 8-i jégeső katasztrófális károkat okozott a vetésekben Sátán, Csokván, Ományban és a környező településeken. Július első felében száraz meleg nyári időjárás volt, de a másodikban már változékony, csapadékos lett. Augusztus is változékony, meleg, de zivataros volt, mely sok kárt okozott, különösen a 14-i jégeső, mely elverte a szőlőt.

Ősz: Szeptember első felében hűvös és csapadékos időjárás volt, a második felében a hideg reggeleket meleg nappalok követték. Egy hidegbetörés következtében október első hetében nagyon hideg, fagyos idő lett, mely tönkretette a szőlőtermést, bár a hónap hátralévő részében már szép őszi meleg napok voltak. Novemberben kellemes meleg és csapadékos időjárás volt. A termés ebben az évben nagyon gyenge lett, a gabonafélék ára jelentősen, az előző évihez képest ötszörösére nőtt, a lakosság éhezett: „*Már ezen esztendőnek végén zab kenyérre szorúltak az emberek, a mellyet még ekkoráig nem próbáltak.*”⁴⁸

⁴⁶ RÉTHLY: *Időjárás ... 1801–1900-ig. I.* 105–110., 119–126.

⁴⁷ A villámáradások veszélyéről részletesebben lásd: CZIGÁNY SZABOLCS – FÁBIÁN SZABOLCS ÁKOS – PIRKHOFFER ERVIN – VARGA GÁBOR: *Villámárvizek: A kis vízfolyások hirtelen áradásának problémái.* In: SCHWEITZER FERENC (Szerk.): *Katasztrófák tanulságai: stratégiai jellegű természetföldrajzi kutatások.* Budapest, 2011. 155–163.

⁴⁸ Prot. Paroch. 221. sz. bejegyzés.

1815.

Tél: Decemberben enyhe, borongós, változékony és csapadékos időjárás volt, a hőmérséklet csak a hónap végén szállt tartósan fagypontra alá. Januárt végig téli hideg, havas időjárás jellemezte. Februárban enyhe téli időjárás volt, nappal fagypontra fölötti hőmérséklettel.

Tavaszi: Március hűvösebb volt a megszokottnál, csak az első dekád volt tavaszi, utána az időjárás ismét hűvösebbre, téliesre fordult, széllel, hideggel és hóval. Április első felében szép tavaszi, száraz idő volt, a hónap közepén viszont visszatért a tél, a nappalok hűvösek lettek, éjjel fagyott és havazott. Május első hete hűvös és csapadékos volt, de az utána következő időszakban még rosszabb lett az időjárás, szinte naponta volt zivatar és jégeső is, a hőmérséklet éjjel fagypontra alá süllyedt, mely jelentős károkat okozott: „*Ritka nap hogy jég ne lett volna, mihelyest borult azonnal mendörgött, jéggel fenyegetett és nagy esők voltak. Ezen holdnap vége hideg is volt, és éjelenként nagy derek jártak.*”⁴⁹

Nyári: Június elején a szárazság jellemezte az időjárást, majd tizenkettőtől július harmadik napjáig zivatarok, záporosók, jéges esők voltak. Az áradások sok kárt tettek a szénatermésben és a csapadékos időjárás hátráltatta a szőlők művelését is. „*Sok mendörgések, zápor esők, jegek uralkodtak és oly nagy vizek, hogy majd mindenütt, a hol előre nem gondolkoztak a kaszálással, a nagy víz elsodorta a szénát.*”⁵⁰ Július kilencedikétől huszonharmadikáig szép nyári idő volt, a hónap többi napján viszont változékony, borongós, esős idő volt. Augusztus első hetében visszatért a nyári idő, majd pár napig ismét csapadékosá vált az időjárás. Augusztus közepén szép nyári idő volt, de tizenhetedikén egy nagy vihar pusztított felhőszakadással és jégesővel, az ezt követő villámáradás pedig tönkretette a még le nem aratott tavaszi – árpa és zab – vetéseket és a sarjútermést is Sátán és a környező településeken. A hónap végén az időjárás ismét változékony és csapadékos, pedig a lakosság az előző évi rossz termés miatti éhínség miatt már nagyon várta a kedvező időjárást és az aratást: „*Ezen esztendőben oly nagy szükség uralkodott egész aratásig az egész Felföldön hogy zabbul sült kenyérrel, amellyet soha sem próbáltak, enyhítették éhséget.*”⁵¹

Ősz: Szeptember első felében változékony, de még szép idő volt, a hónap második felében viszont csapadékosra fordult az időjárás. Október első fele hűvös és borongós volt, de ezt az utolsó dekádban szép idő váltotta fel. November első dekádjában egy hidegbetörést követően beköszöntött a téli hideg, havas időjárás, bár a második dekádra megenyhült. Az utolsó dekádban ismét csapadékosá vált az idő, a hőmérséklet folyamatosan csökkent, és beköszöntött a tél.

⁴⁹ Prot. Paroch. 231. sz. bejegyzés.

⁵⁰ Prot. Paroch. 234. sz. bejegyzés.

⁵¹ Prot. Paroch. 235. sz. bejegyzés.

1816.

Tél: A még 1815. november végén beálló téli időjárás egész decemberben kitartott, nagyon sok hó esett és nagyon hideg volt. Január első hetében hideg, havas időjárás volt, de a hónap hátralévő részben már enyhe idő lett és a hó szép lassan elolvadt. Január utolsó és február első napjaiban rendkívüli hideg volt, majd egy pár napos enyhe idő után visszatért a téli hideg, havas időjárás, de a hónap utolsó hetén már megint enyhe, tavaszias idő lett.

Tavaszi: Március első hetében hideg, szeles időjárás volt. A következő napokban az időjárás tavasziasra fordult, de változékony, csapadékos idő volt. Március utolsó napjaiban ismét havazott és nagyon hideg volt. Ez a télies időjárás április első hetében is folytatódott, csak hetedikétől kezdett javulni és vált tavaszira: „Ezen ött napokon oly nagy hideg volt éjjel nappal, a milyen a leg nagyobb téiben is fel illett volna.”⁵² Tizenharmadikától ismét romlott az időjárás, téliesé vált és az esőt havazás váltotta fel. Tizennyolcadikától javult az idő, de a hónap végét ismét változékony, szeszélyes időjárás jellemzi. A hűvös időjárás május közepéig folytatódott, reggelente fagyott és a nappalok is hűvösek voltak. Bár május közepétől fokozatosan javult az időjárás, de az utolsó tíz napban ismét változékony, csapadékos időjárás lett. A májusi zivatarok, jégesők sok kárt okoztak Sátán és a környező településeken.

Nyár: Egész június borongós, esős volt és a záporokat, zivatarokat követő áradások a réteket iszappal borították be, tönkre téve a lekaszált szénát. Július időjárása is változékony, csapadékos volt, szinte naponta volt eső, mely hátráltatta a betakarítást. Augusztus hónapban folytatódott a zivataros időjárás, mely jelentős károkat okozott a már learatott, de még a mezőkön kint lévő gabonában: „Ezen napon hordották bé az uraság búzáját és désmálták a lakosok búzáját, de mivel az előtt való napokon, és újra ez nap meg ázott, igen nagy kára lett búzában mind az uraságnak, mind a lakosoknak.”⁵³

Ősz: Szeptemberben pár melegebb napot leszámítva továbbra is változékony, csapadékos időjárás volt. Október elején egy hidegbetörés után reggelente már komoly fagyok voltak, ami nagy károkat okozott a még le nem szüretelt szőlőben. A hónap utolsó dekádjában ismét változékony, enyhe, de csapadékos időjárás volt, ami kitartott novemberben közepéig, majd a hónap végén beköszöntött a tél. Az 1816. esztendő a Tambora vulkán kitörése következtében a „nyár nélküli évként” maradt meg az emberiség emlékezetében. Az ismételt rossz termés miatt a termények ára tovább drágult – míg 1813-ban 4–5 forintba került egy köből búza, ebben az évben már 45–50 forintba! – s hazánkat is emberemlékezet óta nem tapasztalt éhínség sújtotta.

1817.

Tél: Decemberben pár enyhe napot leszámítva igazi téli hideg volt, ami kitartott január utolsó hetéig, amikor is enyhe, tavaszias időjárás lett. Február

⁵² Prot. Paroch. 269. sz. bejegyzés.

⁵³ Prot. Paroch. 302. sz. bejegyzés.

első dekádjában ez folytatódott, míg a hónap második és harmadik dekádjában csapadékossá vált az időjárás.

Tavaszi: Március első hetében változékony, kora tavaszi időjárás volt, de a következő két hétben ismét téliesre fordult az idő, hideg széllel és hóval. A hónap utolsó hetében enyhült az időjárás, napos, szeles tavaszi idő lett. Április első dekádjában szeles, hűvös időjárás volt, a másodikban visszatért a téli havas, szeles, hideg időjárás, ami kitartott a hónap végéig. Csak május elején köszöntött be a tavasz, egész hónapban ugyan szeles, csapadékos, de meleg idő volt. Azonban a tartalékok eddigre már mind elfogytak: „*Már ezen hónapokban némely szegény Felföldi lakosok az nagy éhség miatt allig tudtak járni és amellyeknek zabot nem volt min venni, a kukoritza tsutkát öszve szedték, azt meg szarítván öszvetörték és úgy öröltették meg, melly kevés tápláló nedvességet okozott az emberben, kiki által láthatya, hát még aratásig vallyon mire nem szorúl szegény ember.*”⁵⁴

Nyári: Júniusban végig száraz, szeles, nyári idő volt, ritka esővel. Júliusban folytatódott a száraz, meleg időjárás, bár a forróságot időnként megszakította egy-egy zivatar és jégeső. Azonban a gyakran ezeket követő villámáradások jelentős károkat okoztak a learatott gabonában, rétekben. Augusztusban folytatódott a forró, szeles, zivataros időjárás. Azonban a búzatermés jó lett és a kerti vetemények is jó termést adtak, s az éhínség végre megszűnt.

Ősz: Szeptember elején folytatódott a nyári meleg, de az időjárás egyre csapadékossabbá vált, gyakran volt zivatar és jégeső is. Október elején még szép őszi idő volt, de második hetében a hajnali hőmérséklet már fagypontra alá süllyedt, dér volt, a hónap közepén pedig már havazott is. A hónap második felében változékony volt az időjárás, a napos és a borult napok váltották egymást. November elején ismét meleg őszi napok voltak, majd változékonyra fordult az időjárás, és az utolsó héten már beköszöntött a tél.

1818.

Tél: December elején enyhülés következett be, borongós, esős lágú időre váltott és ez egészen a hónap közepéig kitartott. December második felében azonban visszatért a téli időjárás és január közepéig kitartott. Január második felében viszont engedett a tél, az enyhe időben elolvadt a hó. Február elején folytatódott az enyhe, de nagyon változékony téli időjárás, a borongós, szeles, havas, esős idő váltakozott az enyhe napsütéssel.

Tavaszi: Márciusban a reggeli fagyos és fagymentes időszakok hetente váltották egymást, a nappalok enyhék, naposak, de nagyon szelesek voltak. Áprilisban ugyan ez az időjárás folytatódott, de a hónap közepén téliesre fordult az idő, több nap havazott. A hónap második felében azonban megszűntek a reggeli fagyok, gyorsan melegedett az idő és a hónap végére már szinte nyári meleg napok lettek. Május első két hetében folytatódott a meleg időjárás, de a hónap közepén változékonyra vált, és egy hétig borongós, csapadékos lett. Május 22. és 27. között, Szent Orbán ünnepe táján ismét téliesre fordult az idő, a hőmér-

⁵⁴ Prot. Paroch. 326. sz. bejegyzés.

séklet jelentősen lecsökkent, reggelente dér volt és egy alkalommal havazott is. Május utolsó három napjában megenyhült, de továbbra is borongós, felhős, csapadékos időjárás volt. Márciusban és áprilisban az őszi és tavaszi vetések még szépen fejlődtek, de a májusi hideg idő már kisebb károkat okozott a gabonafélékben. A hernyók és cserebogarak a gyümölcsösökben, szőlőkben okoztak nagy károkat, teljesen lerágták a leveleket.

Nyár: Június elején folytatódott az évszakhoz képest hűvösebb időjárás, több reggel is deres volt a táj, a nappalok hűvösek, szeles voltak, a Bükkben június nyolcadikán havazott. De június második dekádjában javult az időjárás, meleg és csapadékos lett. Júliusban végig kitartott ez a változékony időjárás. Július 5-én forgószél pusztított Sátán és a környező településeken: „*Reggel borongós hideg szél, egész naptornyos felhők széllel, dél után 5 ora tájon igen nagy forgó szél, melly a házak födelét is szaggatta, és egész itéletet ábrázolt, de kevés ideig tartott.*”⁵⁵ Augusztusban is folytatódott a meleg, de változékony időjárás. Júniusban a cserebogarak és hernyók által tönkre tett fák regenerálódtak, újra fakadtak. A gabonatermés közepes lett.

Ősz: Szeptember első napjaiban nyári meleg volt, majd változékonyra, csapadékosra vált az időjárás. Október első fele hasonló volt a szeptemberhez, az időjárás továbbra is változékony maradt, a hőmérséklet huszonkettedikén süllyedt először fagypontra alá. November elején borongós, de enyhe időjárás volt. A hónap tizedik napjától már téliesre fordult az idő egy hidegbetörés következtében. A szőlőtermés mind mennyiségre, mind minőségre jobb lett, mint az előző évben.

1819.

Tél: December első két hetében folytatódott a téli hideg idő. A hónap közepén pár napra megenyhült az időjárás, de huszadikától ismét téli időjárás volt. Januárban végig éjjel-nappal fagyott, és egy kevés hó is hullott. Február elején megenyhült az időjárás, nappal fagypontra fölé emelkedett a hőmérséklet, de a hónap hátra lévő részében változékony, csapadékos hideg időjárás volt.

Tavaszi: Márciusban változékony kora tavaszi időjárás volt, a hajnali fagyokat langyos nappalok követték. Áprilisban kora tavasziasan hűvös, szeles és nagyon csapadékos időjárás volt, csak a hónap közepén volt három napig szép tavaszi meleg száraz idő. Május első felében változékony volt az időjárás, a csapadékos és száraz, meleg napok váltották egymás. A hónap közepén a reggeli hőmérséklet fagypontra alá süllyedt, míg nappal meleg és szeles idő volt. A hónap utolsó hetében változékonyra vált az időjárás, gyakran volt zápor, zivatar, jégeső, és az ezeket követő áradások sok helyen kárt tettek a rétekben és a szőlőkben. Ez az időjárás nem kedvezett sem a gabonafélék, sem a szőlő és a gyümölcsök fejlődésének: „*Ezen Majus holnap káros vala, sok helyeken a sok szél, zápor, jég és árvíz miatt. (...) A szőlő hegyek igen kevés reménséget mutattak minden felől a szőlős gazdáknak.*”⁵⁶

⁵⁵ Prot. Paroch. 386. sz. bejegyzés.

⁵⁶ Prot. Paroch. 424. sz. bejegyzés.

Nyár: Június első két napjában még hűvös, szeles időjárás volt, sőt, reggelente dér borította a tájat. A következő napokban már a nyári meleg jellemezte az időjárást, de többször volt változó mennyiségű és intenzitású csapadék, a hónap közepén a csendes esőt zápor, zivatar váltotta fel. A zivatart kísérő áradások jelentős károkat okoztak a réteken a már lekaszált szénában. Július nagyon meleg és kellően csapadékos volt, mely kedvezett a mezőgazdaságnak. Augusztusban folytatódott a hasonló időjárás, tiszta idő csak a hónap utolsó hetében volt. Az augusztus tizedikei zivatart követő áradás nagy kárt tett a rétekben, valamint a már learatott és a tarlón csomókban felhalmozott gabonában, a zivatárokat kísérő villámcsapások pedig több helyen tüzet okoztak. A termés ebben az évben bőséges volt, a gabona ára nagyon lecsökkent.

Ősz: Szeptember első felében folytatódott az augusztus végi meleg, száraz időjárás. Szeptember huszadikától huszonötödikéig átmenetileg nagyon lecsökkent a hőmérséklet – huszonkettedikén már dér volt – és csapadékoság vált az időjárás. Szeptember utolsó napjaiban ismét száraz nyári meleg idő lett. Októberben az időjárás ősziessre fordult, a hőmérséklet folyamatosan csökkent, a hónap közepén reggelente már dér volt és változékony, csapadékos, szeles időjárás volt. November elején folytatódott a borongós, felhős időjárás, a hőmérséklet még inkább csökkent és egyre csapadékosabbá vált, s végül az esőt havazás váltotta fel.

1820.

Tél: A november végén beköszöntő téli időjárás folytatódott egész decemberben, csak pár nap volt enyhe időjárás. Januárban folytatódott a hideg tél, enyhülés csak a hónap végén következett be, ami megindította a hóolvadást is. Február elején folytatódott az enyhe, ködös időjárás, de a hónap közepén ismét rácsikordult az idő.

Tavaszi: Márciusban az időjárás változékony volt, tél végi hideg, havas időjárás váltakozott a kora tavaszi hűvös, enyhe időjárással, csak a hónap utolsó napjaiban volt tavaszi meleg. Április elején változékony tavaszi időjárás volt, majd szárazabbra fordult, reggelente fagyott, de nappal már szinte nyári meleg volt. Április utolsó dekádjában azonban változékonyra vált az időjárás, hideg, szeles, csapadékos lett. Május elején folytatódott ez az időjárás, majd a hőmérséklet tovább csökkent, az esőt hó és dara váltotta fel. A hideg nagy károkat okozott a szőlőkben, gyümölcsösökben, és a veteményekben is. A hónap közepére azonban a hőmérséklet hirtelen megemelkedett, bár továbbra is csapadékos maradt záporokkal és zivatárokkal.

Nyár: Június is változékony volt, szinte naponta esett, ami tönkretette a szénatermést. Július hasonló volt, tiszta nyári meleg csak a hónap utolsó napjaiban volt. Augusztusban folytatódott a forró, száraz idő, csak két nap enyhítette eső ezt az utolsó dekádban. A májusi és júniusi csapadékos időjárás nem kedvezett a gabonának, a búza- és rozstermés gyenge, az árpa- és zabtermés közepes lett. A szénakaszállást követő csapadékos időjárás a takarmánynak sem kedvezett, sok helyen a mezőkön rohadt el a lekaszált széna.

Ősz: Szeptemberben változékony, csapadékos, szeles időjárás volt. Október első felében folytatódott ez, majd a hónap második felében ismét visszatért a meleg idő, a ködös reggelek után kisütött a nap. November első dekádjában változékony volt az időjárás, esős és tiszta napok váltották egymást. Azonban a második dekádban már csapadékosra és téliesre fordult az idő, tizenegyedikén már havazott, s csak az utolsó dekádban enyhült egy kicsit. A hűvös, csapadékos nyár és ősz következtében a szőlőtermés kevés és rossz minőségű lett.

1821.

Tél: December elejétől borult, csapadékos, hűvös és szeles időjárás volt, az utolsó dekádban már téli időjárási viszonyok uralkodtak. Január első napjaiban folytatódott a hideg, havas időjárás, de hatodikától a hőmérséklet már fagypontra emelkedett, majd tavaszias lett és a hónap végéig kitartott az enyhe idő. Ennek következtében a hó elolvadt, a folyóvizek megáradtak, rossz, sáros utakon lehetett közlekedni. Február első hetében még borult, változékony volt az időjárás, de nyolcadikától több héten át száraz, tavaszias nappalok követték a hideg éjszakákat. *„Ezen egész Február holnapban nyári utak voltak, és a nagy szárazság miatt az utakon olly nagy por vólt, mint leg nagyobb nyárba, az őszi vetések egész gyökeréig merő porban vóltak, és több helyeken fejéredtek az vetések.”*⁵⁷

Tavaszi: Március hónapban visszatért a tél, a szép tavaszi napokat változékony, szeles, borult napok váltották fel, a hőmérséklet is télies volt. A felhős, borult idő ellenére csapadék csak négy alkalommal esett, de akkor bőségesen, ezért a nagy sár miatt a tavaszi mezőgazdasági munkákat nem tudták elvégezni. Áprilisban borongós, szeles, esős volt az időjárás, száraz meleg idő csak az utolsó dekádban volt pár napig. Májust változékony időjárás jellemezte, a szép tavaszi meleg és a hűvös, szeles, csapadékos napok gyakran váltották egymást. A vetések szépen fejlődtek, de *„Ezen holnapban igen sok helyken anyira megemésztette a hernyó sok helyken a gyümölcstfákat, hogy ollyan lett, mint télben, azután sok tsiga uralkodott.”*⁵⁸

Nyár: Június első két dekádját a meleg, változékony, csapadékos, zivataros időjárás jellemezte. Az utolsó dekádban a hőmérséklet jelentősen visszaesett, sőt, huszadikán és másnap havazott, és a következő napokon is hűvös és csapadékos volt az időjárás.⁵⁹ *„Ezen holnapban igen sok helyken a jég esső sok kárt tett, de a hideg még több helyken, kivált a tiszta búzában igen nagy kárt tett megfagyasztán azt.”*⁶⁰ A július 24-ei viharos szél a gyümölcscsel teli fák ágait letördelve jelentős károkat okozott. Július első két dekádjában folytatódott a csapadékos, szeles időjárás, gyakran volt zápor és zivatar, melyeket villámáradások kísértek, jelentős károkat okozva a réteken. Az utolsó dekádban a hőmérséklet már meleg volt, de továbbra is szeles, zivataros, ami augusztusban is

⁵⁷ Prot. Paroch. 464. sz. bejegyzés.

⁵⁸ Prot. Paroch. 473. sz. bejegyzés.

⁵⁹ Vö.: RÉRTHLY: *Időjárásai ...1801–1900-ig. I.* 216–217.

⁶⁰ Prot. Paroch. 475. sz. bejegyzés.

folytatódott. A hónap második felében rendkívül szélsőséges volt a hőmérséklet: tizenötödikén reggel dér volt, ezt követően visszatért a nyári meleg, de a hónap végén ismét dér borította a határt. Ezen nyár időjárása nem kedvezett a mezőgazdasági termelésnek: a nyár eleji hűvös, esős időjárás a kalászosokban, különösen a búzában okozott jelentős károkat, de az aratást is hátráltatta, a záporokat, zivatarokat követő áradások pedig a takarmányt károsították.

Ősz: Szeptember hónap továbbra is csapadékos volt. Októberben és novemberben azonban szárazság köszöntött be és az ősz végén már „*nagy hidegek voltak*”. Szeptemberben a csapadékos időjárás a sarjú betakarítását és az őszi vetés elvégzését akadályozta, az októberi és novemberi szárazságban pedig az elvetett mag közül sok nem kelt ki. A szőlőszüretre csak október végén került sor, a termés kevés és rossz minőségű volt.

1822.

Tél: December hónap elején már téli hideg, szeles időjárás volt, de a hónap utolsó hetében megennyhült és csapadékosá vált az idő. Január elején visszatért a télies időjárás, a kevés csapadék hó formájában hullt, a hónap nagyon szeles volt. Februárban már a hideg éjszakákat tavasziasan meleg napok követték, de csapadék továbbra sem volt, ami nem kedvezett a már kikelt őszi gabona fejlődésének.

Tavaszi: Márciusban folytatódott a februári időjárás, de sokkal szelesebb volt. Április szeszélyesebb volt, a hónap elején is téli időjárás volt, többször havazott, reggelente dér volt. A hónap második felében a hőmérséklet emelkedett, de továbbra is csapadékos, szeles volt az időjárás. Május első dekádjában változékony, csapadékos idő volt, a második dekádban szinte minden nap nagy zápor vagy zivatar volt, csak az utolsó dekádban csendesedett az időjárás és emelkedett a hőmérséklet. A májusi zivatarok, jeges esők, áradások sok kárt okoztak a rétekben, szőlőkben, sőt, a gabonavetésekben is.

Nyár: Június hónapban beköszöntött a hosszú száraz nyár és folytatódott júliusban is, csapadék csak ritkán hullt. Augusztusban is meleg nyári időjárás volt, bár az előző hónapokhoz képest többször esett, de ennek ellenére ez a hónap is száraz volt.

Ősz: A szeptemberi meleg időjárást eső csak ritkán zavarta meg és október is így telt el. November elején reggelente már dér volt, míg a nappal továbbra is „*szép nyári üdő*” volt. A hónap közepén azonban téliesre váltott az időjárás és havazott. Az egész 1822-es esztendő szokatlanul meleg és száraz volt. Sáta környékén ugyan gyakrabban esett, mint az Alföldön, de ott is szárazság volt. Ennek ellenére az őszi gabonatermés közepes lett, de a tavaszi vetés, a széna és a sarjú már kevés volt, mert sok helyen kiszáradt. A száraz meleg nyár és ősz viszont kedvezett a szőlőnek, a termés bőséges volt és jó bort adott. A szokatlanul meleg és száraz év a korabeli emberek figyelmét is felkeltette.⁶¹

⁶¹ OBERNYIK LÁSZLÓ: *Az el múlt 1822-dik meleg Télről, és forró Nyárról*. In: Tudományos Gyűjtemény 1824. 10. sz. 84–98.

1823.

Tél: Decemberben folytatódott a száraz és hűvös időjárás. Januárban és februárban jóval hidegebb volt, de továbbra sem esett jelentősebb mennyiségű csapadék. Február utolsó öt napján viszont nagy mennyiségű eső hullott, mely jelentős áradást okozott Sáta környékén.⁶²

Tavas: Március hónapban még télies volt az időjárás, a reggeli fagyokat, borongós, ködös hideg nappalok követték, csapadék is hó formájában hullt. Április hónap elején beköszöntött a tavaszi idő, de az utolsó két dekádjában ismét hideg lett és többször havazott. Május elején reggelente még deres volt a határ, de nappal már tavaszi idő volt. A hónap második fele változékonyan meleg és csapadékos volt.

Nyár: Júniusban már meleg nyári napok voltak, de gyakran volt zápor, zivatar és jégeső. Hasonló volt az időjárása júliusban és augusztusban is. A gabonatermés a kedvezőtlen időjárás miatt közepes lett.

Ősz: Szeptember elején a nyári meleghez képest jelentősen lehűlt a levegő, kilencedikén már dér volt, és a további napokat is szeles, hűvös időjárás jellemezte. Október elején enyhébb, meleg őszi napok voltak, de hatodikától ismét fagypontra alá süllyedt a reggeli hőmérséklet. A hónap közepén az időjárás pár napig változékony, csapadékos lett, de a végén ismét száraz, hűvös, szeles volt. November elején már téliesre fordult az idő, hűvös és csapadékos lett, és kilencedikén lehullott az első hó. A következő napokban még többször havazott, enyhülés csak a hónap végén volt. A meleg nyár miatt a szőlőtermés minősége jó lett, a mennyisége pedig közepes.

1824.

Tél: December elején folytatódott az enyhe idő, de nyolcadikától már igazi hideg és havas téli idő volt. Február közepén viszont az időjárás annyira megenyhült, hogy a tavaszi vetését el tudták végezni.

Tavas: Március elején ismét hideg lett, jelentős havazással. A hónap közepén ugyan két hétig változékony tavaszias idő volt, de a hónap végén ismét rácsikordult és többször is havazott. Április változékony, hűvös és csapadékos volt, meleg tavaszi időjárás csak az utolsó dekádban volt. Május első két dekádjában meleg és csapadékos időjárás volt, az utolsóban a nappali hőmérséklet jelentősen lecsökkent, hűvös, szeles idő volt.

Nyár: Június első felében hideg szeles idő volt, az időjárásnak szeles jellege megmaradt a hónap második felében is, de már csapadékot is hozott. A hónap végén azonban beköszöntött az igazi forró és száraz, szeles nyári idő, és ilyen maradt az egész évszakban. „*Igen nagy száraz, meleg szél.*”⁶³ A száraz időjárás miatt a gabonatermés közepes lett, a gyümölcsfák alig termettek.

Ősz: Szeptemberben az éjjeli hűvös időt meleg nappalok követték, és október is hasonló volt, de ebben a hónapban már többször volt eső. November első felében az időjárás hasonló volt, csak a hónap második felében hűlt le erő-

⁶² Prot. Paroch. 514. sz. bejegyzés.

⁶³ Prot. Paroch. 544. sz. bejegyzés.

sebben a hőmérséklet. A szőlőtermésnek kedvezett a hosszú, meleg ősz, a termés bőséges és jó minőségű lett: „Egész ezen 1824^{ik} esztendő igen száraz és meleg volt, gyümöls semmi sem volt, kivévén egy kevés nyári és őszi barackot.”⁶⁴

1825.

Tél: December első dekádjában az időjárás változékony volt, tiszta és csapadékos napok váltották egymást. A hónap közepén téliesre fordult az idő, jelentősen lehűlt a levegő, havazott, de a hónap utolsó dekádjában ismét változékony, enyhébb időjárás volt. Januárban a hideg éjszakákat enyhe, száraz, de szeles nappalok követték. Februárban hasonló volt az időjárás.

Tavas: Márciusban a reggelek végig fagyosak voltak, a nappalok szelesek és hűvösek, tavasziasan meleg nap csak pár alkalommal volt. Áprilisban is folytatódott a szeles, hűvös és száraz időjárás, csak a hónap utolsó napjaiban melegedett fel az idő. Május első hetében nagyon meleg és száraz idő volt, de a második héttől csapadékosá vált, a zivatarokat jégeső kísérte és a kialakuló villámáradásokat nagy károkat okoztak a réteken. A többhónapos szárazság után a májusi intenzív csapadék nem sokat segített a kiszáradt vetéseken, réteken.

Nyár: Júniusban folytatódott a csapadékos, hűvös időjárás, nyári meleg csak a hónap végén volt. Július első felében a meleg, csapadékos időjárás nem kedvezett a gabonafélék betakarításának, sok helyen a learatott és csomókba rakott gabona rothadni kezdett. A termés a kedvezőtlen időjárás ellenére is elegendő lett. Augusztus első felében folytatódott a csapadékos és meleg időjárás, szinte naponta volt zápor vagy zivatar, melyek nagy károkat okoztak a réteken, tönkretéve a sarjútermést. A hónap második felében már csapadékmentes nyári időjárás volt.

Ősz: Szeptember elején megszűnt a nyári meleg, inkább hűvös volt az időjárás, de a nyárhoz hasonlóan csapadékos maradt. Október első dekádjában reggelenként már fagypon alatti hőmérséklet volt és a nappalok is hűvösek voltak, ami a még éretlen szőlőkben nagy károkat okozott. Bár a hónap hátralévő részében csapadékos és meleg őszi napok voltak. November is csapadékos volt, a hőmérséklet folyamatosan csökkent, tizenhatodikán már havazott a Bükkben, s hűvös, csapadékos időjárással búcsúzott az ősz. A csapadékos és hűvös őszi időjárás következtében a szőlőtermés kevés és rossz minőségű lett.

1826.

Tél: December első két dekádját hűvös és csapadékos idő jellemezte, az utolsó dekádban a deres, fagyos reggeleket „szép tiszta tavaszi forma üdő” követte. Január első dekádjában még változékony volt az idő, de a hónap többi napján már igazi havas, hideg tél volt és ez folytatódott februárban is.

Tavas: Március első felében még hidegek voltak az éjszakák és a reggelek, de a nappalok már enyhék voltak, a télen hullott hó a hónap közepére elol-

⁶⁴ Prot. Paroch. 552. sz. bejegyzés.

vadt. A hónap második felében az időjárás esős lett, a hajnalai fagyok megszűntek, de a nappali hőmérséklet továbbra is alacsonyabb volt a megszokotnál. Áprilisban folytatódott a hűvös, változékony, csapadékos időjárás, a hónap végén a Bükkben még havazott. Május első felében is folytatódott a hűvös, május 15-én a Bükkben ismét nagy mennyiségű hó hullott, a fagy jelentős károkat okozott a gyümölcsösökben. A hónap második felében viszont fokozatosan javult az idő, már tavaszi meleg napok voltak, de továbbra is sok volt a csapadék, a gyakori zivatarokat, záporokat követő áradások a rétekben sok kárt tettek. A sok eső és hideg időjárás a virágzó gyümölcsfákat is nagyban károsította.

Nyár: Július első felében meleg nyári idő volt, de a második felében ismét csapadékosá vált az időjárás, június 16-tól 24-ig minden nap esett, ami a szénatermést veszélyeztette. A hónap utolsó napjain forró nyári napok voltak. Júliusban és augusztusban ismét változékony volt az időjárás, folytatódott a forróság, de szinte naponta volt zápor, zivatar, minek következtében a patakok, folyók kiléptek medrükből és tönkre tették a réteket és a szénatermést. „*A vízáradások, ezen vármegyében iszonyú károkat tett.*”⁶⁵ Augusztus első felében is hasonló volt az időjárás, csak a hónap utolsó hetében szűnt meg a csapadék, ami kedvezett a szőlő érésének.

Ősz: Szeptember elején folytatódott a meleg nyár, a második dekádtól ugyan fokozatosan csökkent a nappali hőmérséklet, de a hónap végéig kitartott a száraz meleg idő. Októberben fokozatosan csökkent a nappali hőmérséklet, a hónap közepétől már minden éjjel és reggel fagyott, de a nappalok továbbra is melegek voltak. November első felében folytatódott az október végi száraz időjárás, de a második felében már erősen csökkent a napi hőmérséklet és az utolsó napokban már havazott is. A szőlőnek nem kedvezett az esős nyár, a termés ugyan bőséges lett, de a cukorfoka alacsony volt, így „*jó savanyú bort*” adott.

1827.

Tél: December és január időjárása változékony és csapadékos volt, hol fagyott, hol engedett, egyik nap eső esett, másnap havazott, januárban még zivatar is volt. A február hideg, szeles és csapadékos volt, sok hó hullott.

Tavaszi: Márciusban télies időjárás volt, hűvös, csapadékos és nagyon szeles. Április első felében folytatódott ez, tavaszi meleg csak a hónap végén volt, de továbbra is erős széllel. Májusban már meleg napok voltak és többször hullott csapadék is, de a továbbra is szeles időjárásban ez nem segítette a szántóföldi növények fejlődését.

Nyár: Júniusban az időjárás nagyon változékony volt, a meleg időjárást gyakran szakította meg zápor, zivatar és az ezeket követő áradások okoztak kárt a rétekben, vetésekben és szőlőkben. Július rendkívül forró és száraz volt és ugyan ilyen volt az augusztus is: „*olly meleg volt a szél, hogy midőn embert érve azt gondolta, hogy tűz ég mellette.*” Mind a gabona, mind a szénatermés rossz lett a vármegyében.⁶⁶

⁶⁵ Prot. Paroch. 591. sz. bejegyzés.

⁶⁶ MNL-BAZML IV. 501/e 2385–2388/1827.

Ősz: Szeptemberben és októberben folytatódott a száraz meleg időjárás. November elején viszont megszűntek a meleg őszi napok, a hőmérséklet folyamatosan csökkent és a hónap közepén már havazott, a hónap végére pedig már téli idő volt. A szőlőtermés közepes mennyiségű, de jó minőségű lett. „Ezen egész esztendőben el lehetett gondolni, hogy nagy szükség fog lenni az élelem dolgában, de még a barmokra nézve is. Mivel a nagy vizek a szénát és sarjút sok helyen semmivé tették és már némelyek zab lisztel vegyítették a rozslisztet ezen esztendő végén.”⁶⁷

1828.

Tél: A novemberben beállt téli időszak nem tartott sokáig, december ötödikétől már tavaszias időjárás volt, majd változékony lett az év végéig. Januárban visszatért a hideg, havas tél és kitartott egészen február utolsó dekádjáig, amikor is az enyhe csapadékos időben gyorsan elolvadt a hó, de szerencsére az áradások nem okoztak nagyobb károkat.

Tavaszi: Március hónap elején még télies időjárás volt, de a második dekádtól a reggeli fagyokat már tavaszias meleg nappalok követték, az utolsó dekádban pedig megszűntek a fagyok is, és enyhe csapadékos időjárás lett. Áprilisban változékony, csapadékos, tavaszi meleg időjárás volt, záporokkal és zivatarokkal. A sok eső hátráltatta a gyümölcsfák virágzását, beporzását. Májusban folytatódott a csapadékos, záporos, zivataros időjárás, az áradások és az eső sok kárt tett a rétekben és a gabonavetésekben. „Ezen Majus holnapban még inkább nagyobb volt az éhség, sok házaknál egész héten sem volt kenyér, a zabkenyér edessé vált.”⁶⁸

Nyár: A nyári hónapokban folytatódott a változékony csapadékos időjárás, a záporok, zivatarok és jégesők nem csak Sátán és környékén, hanem a vármegyében és a szomszédos vármegyékben is sok kárt okoztak a rétekben, a vetésekben és a szőlőkben. A gabonatermés a sok eső következtében rossz lett. „...az éhség iszonyú lett, majd csak nem éhen halóvá lettek sok emberek, allig várván az áldott aratást, és némelyek már zsendülésben lévő rozsz fejeket szedgettek, a kementzében szárítván ebből tsináltak keserves éhségeket valamenynyire el űző eledeleket. Ezen Julius holnap igen káros volt, a búzákat a tsomókban igen megrontotta a sok esső, kivált a tiszta búza kitsirázott az allya és teteje. A bé hordást egészen meg gátolta az utakat sok helyeken elrontotta a nagy víz. Ezen holnap elején igen meg romlott, kivált a tiszta búza, a hő, a ragya nagyon megcsapta és a mely legszebb búzának látzott a szemes öszve fonyozodott, sok helyeken meg dülvén majd csak nem el rothadott.”⁶⁹

Ősz: Szeptember elején folytatódott a változékony csapadékos időjárás, csak a hónap közepén volt pár napig tiszta meleg idő, de tizenhetedikén a Bükkben már havazott és hűvös, szeles hűvös őszi időjárás volt. Októberben folytatódott a hideg, a hónap végén már havas napok voltak. November első

⁶⁷ Prot. Paroch. 625. sz. bejegyzés.

⁶⁸ Prot. Paroch. 635. sz. bejegyzés.

⁶⁹ Prot. Paroch. 638., 640. sz. bejegyzés.

dekádjában folytatódott ez, de utána annyira megenyhült az időjárás, hogy az őszi szántást és vetést el tudták végezni a gazdák. A szőlőtermés közepes volt, de minőségére nézve gyenge, ízetlen lett.

1829.

Tél: December első felében hideg téli időjárás volt, de a második felében megenyhült és esőt hozott. Január változékony és csapadékos volt, a csapadék többsége hó volt. A hőmérséklet is ingadozott, a téli hideg és az enyhe, olvadó időjárás váltotta egymást. Február első két dekádjában ismét sokszor havazott és nagy hideg volt, csak az utolsó dekádban lett enyhe télvégi időjárás.

Tavaszi: A tavaszi hónapok hűvösek és csapadékosak voltak, márciusban az éjjeli és reggeli fagyok hol hűvös, hol enyhe nappalok követték. Áprilisban és májusban is folytatódott a változékony, hideg, csapadékos időjárás, mely hátráltatta a tavaszi vetés elvégzését. A májusi záporok, zivatarok és jégesők sok kárt okoztak a rétekben és vetésekben. A hűvös időjárás nem kedvezett a gabonafélék és a gyümölcsök fejlődésének.

Nyár: Június elején még mindig hideg és csapadékos volt az idő, reggelente dér volt és hatodikán még havazott is a Bükkben. Szárazabb idő csak a hónap második felében volt, elősegítve a szénakaszálást. Július első dekádjában még változékony volt az időjárás, de a hónap többi napján már meleg nyári napok voltak, zápor és zivatar csak néha szakította meg ezt. Augusztus időjárása hasonló volt az előzőhöz, de a hónap második felében gyakrabban voltak záporok, zivatarok és ezek már jelentős kárt is okoztak a lekaszált sarjában. A termés közepes lett, de sok gabona tönkrement az aratás után, a behordáskor az esőben.

Ősz: A változékony, csapadékos időjárás október közepéig folytatódott, a hőmérséklet fokozatosan csökkent, október tizenhatodikától reggelente már dér borította a földet, a hónap végén pedig már éjjel-nappal téli hideg volt. November elején beállt az igazi havas téli időjárás. A bortermés nemcsak kevés, de rossz minőségű is lett.

1830.

Tél: Az 1829–30 tele rendkívül havas és hideg volt, szinte naponta havazott, ami meg is maradt. A lehullott sok hótól nem lehetett közlekedni, a nagy hidegben pedig sokan megfagytak. „*A farkasok bővségesen jártak és több emberket meg is ettek. és a nagy hideg miatt sok emberek megfagytak.*”⁷⁰

Tavaszi: Március első felében még mindig havas, hideg téli időjárás volt, csak a hónap közepétől kezdett megenyhülni, de az éjszakák továbbra is hidegek voltak. Április is hűvösebb és csapadékosabb volt a megszokottól. A hűvösebb időjárás következtében a télen lehullott rendkívüli hó mennyiség Sánta környékén csak lassan olvadt el, nem okozva nagy kárt, de a környező településeken a hóolvadás miatt az őszi rozsvetést ki kellett szántani és tavaszival újra-

⁷⁰ Prot. Paroch. 685. sz. bejegyzés

vetni.⁷¹ Míg a helyi, kisebb patakok nem okoztak nagyobb problémákat, addig a közeli Sajó áradása már jelentős károkat okozott. Május első dekádjában változékony, csapadékos tavaszi meleg napok voltak és hasonló volt a hónap hátralévő része is, csak sokkal több eső esett. A rendkívüli zivatarok következtében a patakok kiléptek medrükből és tönkretették a réteket, szántóföldeket, de több helyen a lakóházakat is lerombolták.

Nyár: Júniusban megszűnt a csapadékos időjárás, helyette a nagy forróság és a szárazság hátráltatta a gabonafélék fejlődését. Az aszály mellett a gyakori zivatarok, jeges esők is nagy károkat okoztak Sátán és a környező településeken. Ez a forró és száraz nyári idő kitartott egész nyáron. „*Ezen Julius holdnapban igen nagy szárazság uralkodott széllal. Mindenféle vetemény el sült, kukoritza, krompély, kaposzta és más vetemények majd csak nem egészen semmivé lettek. A búza ország szerte igen kevés lett. és nagy kárt okozott a vetésekben, a széna- és a sarjútermésben is. ... Ezen Augustus holdnapja mostoha száraz, sarjú is nagyon kevés, zab aratás bővséges és jól fizető. A szőlő még nem igen érett, mindenféle kerti vetemény sovány*”.⁷² Sátán a zabtermésen kívül gyakorlatilag mindenféle termés rossz lett, a lakosság az éhínségre készült.

Ősz: A forró és száraz nyár után a szeptember változékony és csapadékos volt. A hideg őszi időjárás már októberben elején beköszöntött, a reggeli fagyás után a nappalok hűvösesek voltak és ez időjárás folytatódott november második dekádjáig. Az utolsó két dekádban enyhült az időjárás, de csapadékosabb lett. A szőlőtermés mennyisége közepesnél gyengébb, a minősége közepes, tűrhető lett.

1831.

Tél: A november végi fagyos időjárás december első napjaiban még kitarzott, de utána már változékony, borongós, felhős és csapadékos volt. A csapadék a hónap elején még eső volt, a hónap utolsó dekádjában már vegyes halmazállapotú. Január első dekádjában szintén enyhe, borongós és csapadékos volt az időjárás, de a második és harmadik dekádban téliesre fordult az időjárás, havazott és a hőmérséklet fagypontra alatti volt. Februárban is hasonló volt az időjárás.

Tavaszi: Március első napjaiban még folytatódott a télies időjárás, de a következő napokban lassan emelkedett a napi hőmérséklet, a fagyos reggeleket tavasziasan meleg nappalok követték. A hónap közepétől ismét változott az időjárás, téliessé vált, többször havazott. Áprilisban a megszokottnál hűvösebb és csapadékosabb volt az időjárás. Május első dekádjában szeles, de tavasziasan meleg idő volt, de a hónap közepén ismét télies hideg lett, a Bükkben havazott és a reggeli fagyok a veteményekben jelentős kárt tettek. „*Az éhség a népek között nevedett.*”⁷³

⁷¹ Prot. Paroch. 698. sz. bejegyzés.

⁷² Prot. Paroch 707., 709. sz. bejegyzések.

⁷³ Prot. Paroch. 730. sz. bejegyzés.

Nyár: Június első felében folytatódott az évszakhoz képest hűvösebb és csapadékosabb időjárás, a második felében a napi hőmérséklet már nyárias volt, de továbbra is változékony és csapadékos volt. A szénatermést sok helyen tönkre tette az eső és az áradások. Az előző évi rossz termés után sok éhező már zölden, éretlenül aratta le a gabonát és kemencében megszáritva fogyasztották. Július első felében még változékony, csapadékos volt az időjárás, de a második felében már nyári meleg volt és kevesebb csapadék hullott. Augusztusban ismét változékony, csapadékos volt az idő, tiszta meleg csak az utolsó napokban volt. A sajószentpéteri járásban a búza-, a rozs- és kukoricatermés jó lett, a kétszeres és a zab közepes. A széna- és sarjútermés is közepes lett.⁷⁴ Pók József Sátáról ennél rosszabb termésről számol be.

Ősz: Szeptember első napjaiban még tiszta meleg idő volt, de a második héttől változékony lett, a nappali hőmérséklet erősen lecsökkent, nyolcadikán már dér volt és a hónap hátra lévő részében is hűvösebb időjárás volt. Októberben a hideg, fagyos reggeleket tiszta meleg őszi nappalok követték, a hónap végén reggelente már nagyobb fagyok is voltak. November első felében hasonló volt az időjárás, mint október végén, a hónap második felében télies, csapadékos időjárás volt, a csapadék vegyes halmazállapotú volt, felváltva esett eső, havas eső és hó. A szőlőtermés rossz lett, a belőle készített bor pedig savanyú.

1832.

Tél: Decemberben a tél változékony arcát mutatta, a hideg éjszakák és reggelek után lágy idő következett, gyakran volt ködös, borongós idő, a csapadék is változó halmazállapotú volt, nagy hideg csak az év utolsó napjaiban volt. Január első hetében folytatódott a kemény hideg tél. A második hétben enyhült a hideg, a nappalok tavasziasak lettek. A hónap második felében már változékonyabb, csapadékosabb és hidegebb volt az időjárás. Februárban a hideg éjszakákat, reggeleket enyhe, száraz nappalok követték, „*nagy száraz hidegek miatt és a nappali tiszta meleg üdő miatt igen jó út lett minden felől, mint leg nagyobb nyárban úgy porzott az út.*”⁷⁵

Tavaszi: Márciusban elején folytatódott a hideg időjárás, a hónap végén hűvös, szeles és száraz idő volt. „*A búza vetés átallyán fogva mindenütt rosziul mutatta magát.*”⁷⁶ Áprilisban folytatódott a megszokottnál hidegebb, szelesebb és szárazabb időjárás. Május első dekádjában is hűvös, szeles és száraz volt az idő, a második dekádban már több alkalommal hullott csapadék, de továbbra is erős szél volt. Május utolsó dekádjában már tavaszi meleg volt és több csapadékos nap is volt. A száraz, szeles tavaszi időjárás nem kedvezett a gabonavetések fejlődésének.

Nyár: Júniusban folytatódott a változékony időjárás, a megszokottnál hűvösebb, szelesebb volt, sőt, 19-én reggel dér borította a földet. Ez a hűvös és borult időjárás kitartott egész júliusban, két alkalommal, elsején és huszone-

⁷⁴ MNL-BAZML IV. 501/e 2592/1831.

⁷⁵ Prot. Paroch. 757. sz. bejegyzés.

⁷⁶ Prot. Paroch. 759. sz. bejegyzés.

gyedikén dér volt, sőt, a Felvidéken havazott is. Augusztusban már voltak forró nyári napok, eső is több alkalommal hullott. Az időjárás nem kedvezett a gabonatermésnek, különösen a tavaszi gabonáknak, amely sok helyen az elvetett magot sem adta meg a gazdáknak. Az őszi vetés sem fejlődött megfelelően a kedvezőtlen tavaszi szárazságban, de az aratásra annyira helyre jött, hogy a termése végül jó lett.

Ősz: Szeptemberben is folytatódott a szeles és az megszokotthoz képest hűvösebb időjárás, a hónap utolsó dekádjában már hideg, fagyos napok voltak, sok kárt okozva a veteményekben, szőlőkben. Az időjárás októberben is hűvösebb volt a szokásosnál, a szőlőtermés kevés és rossz volt, mert a hideg őszi időjárásban nem tudott beérni. November folytatódott a hideg időjárás, az éjjeli és reggeli fagyokat hűvös nappalok követték, a hónap második felében már télies időjárás volt, többször esett havas eső és hó.

1833.

Tél: Már december elején leesett a hó és egész hónapban téli hideg és havas időjárás volt. Januárban folytatódott a havas, nagyon hideg téli idő, februárban már enyhébb, de még mindig télies időjárás volt.

Tavaszi: A hosszú hideg, havas tél után lassan köszöntött be a tavasz. Március elején még inkább télies volt az időjárás, a hónap második felében a csapadékos és hűvös napokat csak pár alkalommal szakította meg enyhe, tavaszi meleg nap. Április is változékony, csapadékos és hűvös volt, ami hátráltatta a tavaszi mezőgazdasági munkákat. Május első dekádjában már szép meleg tavaszi napok voltak, a másodikban pedig már nyári forróság volt, záporokkal, zivatarokkal. A villámáradások sok kárt tettek a rétekben. A hónap utolsó dekádja csapadékosabb és hűvösebb volt az időjárás, a Bükkben havazott is.

Nyár: Június időjárása alapvetően száraz és meleg volt, de többször volt zápor és zivatar, az ezeket követő villámáradások a réteket beiszapolva tönkre tették a szénatermést. Július meleg és csapadékos volt, a záporok és zivatarokat követő áradások ebben a hónapban is sok kárt okoztak Sátán és a környező településeken a gazdáknak. Augusztus időjárása hűvösebb, szelesebb és csapadékosabb volt a megszokottnál, hetedik és kilencedik között reggelente dér borította a talajt. A sarjú betakarításához és a szőlő éréséhez kedvező száraz időjárás csak az utolsó dekádban volt. A gabonatermés közepes, a szénatermés rossz lett.

Ősz: Szeptember hűvösebb és csapadékosabb volt a megszokottnál, mely következtében a szőlő rothadni kezdett, a termés kevés és rossz minőségű lett. Októberben is hűvös és csapadékos volt az időjárás, a hónap utolsó dekádjában már fagyosak voltak az éjszakák és reggelek, de a nappalokat még őszi meleg idő jellemezte. A csapadékos időjárás nem kedvezett az elvetett őszi gabona fejlődésének, sok helyen tönkre tette azt. Novembert a változó, hideg, szeles és fagyos időjárás jellemezte, a hónap közepén többször havazott is.

1834.

Tél: Decemberben az időjárás változó, szeles, néha fagyos volt. Januárban és februárban folytatódott az enyhe téli, szeles, alapvetően száraz időjárás.

Tavaszi: Március időjárása inkább téliesen hűvös és nagyon szeles volt. Áprilisban folytatódott a nagyon szeles és száraz, az évszakhoz képest hűvösebb időjárás. Májusban az idő nagyon szélsőségesre fordult: „*Hol esső, hol szél, hol nagy meleg, hol hideg és így száraz. Ami kevés esső volt némely napokon a sovány szél ki fűtta.*”⁷⁷

Nyár: Júniusban alapvetően száraz és szeles volt az időjárás, a hónap első két dekádjában többször volt áztató eső, de a szél rögtön felszárította és a négy hónapja tartó aszály után nem sokat segített a termésen. Júliusban is folytatódott a forró, aszályos nyári időjárás, augusztusban már megszűnt a forróság, többször volt zápor és zivatar, az intenzív csapadékot villámáradások kísérték. A rendkívül száraz időjárás következtében a búzatermése közepesnél gyengébb, a zabtermés pedig gyenge lett.⁷⁸ „*A széna közönségesen minden felől igen szűken termett, harmada mint máskor.*”⁷⁹

Ősz: Szeptemberben visszatért a nyári forróság és kitartott a hónap közepéig, de a hónap második felében már hűvös és csapadékos volt az időjárás, többször volt fagyás. Október első hetében reggelente már fagyponthoz alatti hőmérséklet volt, a nappalok is hűvösebbek és szelesebbek voltak a megszokottnál. A hónap utolsó két dekádjában megszűntek a reggeli fagyok, de továbbra is hűvös, szeles és száraz volt az idő, csakúgy, mint novemberben, „*az őszi vetésekre igen mostoha volt, az elvetett búza sehogy sem kelt a szárazság miatt.*”⁸⁰

1835.

Tél: December elején beköszöntött a nagyon hideg téli időjárás és kitartott egész januárban, a többszöri hó ellenére az időjárás alapvetően száraz volt. Februárban valamennyit enyhült a hideg idő és a lehullott vegyes halmazállapotú kevés csapadék kedvezett az őszi vetések fejlődésének.

Tavaszi: Márciusban hűvös, változékony, szeles és csapadékos volt az időjárás, de az állandó szél miatt a lehullott csapadék nem tudott hasznosulni. Áprilisban az időjárás hűvösebb, szelesebb és szárazabb volt a megszokottnál, csak a hónap utolsó hetében enyhült meg, a lehullott kevés csapadék kedvezett a gabonafélék fejlődésének. Májusban csapadékos és meleg volt az időjárás, amely különösen kedvezett a gabonafélék fejlődésének. „*Amelly földéken – Áprilisban semmi sem, vagy igen kevés látzott, ezen holdnapban anyira fel vette magát, hogy sok helyeken a Rozs meg düllött és ha a tiszta búzának a kássát a szorgalmatos gazdák le nem aratták volna, a nagy kövérség miatt öszve dülvén semmi vált volna, Istennek minden ható ereje!*”⁸¹

⁷⁷ Prot. Paroch. 806. sz. bejegyzés.

⁷⁸ MNL-BAZML IV. 501/e 2269/1834.; Prot. Paroch. 810. sz. bejegyzés.

⁷⁹ Prot. Paroch. 808. sz. bejegyzés.

⁸⁰ Prot. Paroch. 821. sz. bejegyzés.

⁸¹ Prot. Paroch. 836. sz. bejegyzés.

Nyár: Júniusban változékony, csapadékos meleg nyári időjárás volt, a záporokat, zivatarokat kísérő villámáradások Sátán és a környező településeken tönkre tették a réteket, a lekaszált szénát. Júliusban és augusztusban is meleg, csapadékos, zivataros időjárás volt, a jeges esők és a villámáradások ezekben a hónapokban is súlyos károkat okoztak a gazdáknak. Ezzel szemben a Sajó- és a Rima folyók mentén élőket a szokatlan szárazság sújtotta.⁸²

Ősz: A szeptemberi és októberi időjárás hűvösebb és csapadékosabb volt a megszokottnál, a szőlő érésének kedvezőtlen volt. Október utolsó hetében már télies volt az időjárás, a csapadék több alkalommal is hó formájában hullt. Novemberben változékony téli időjárás volt, fagyos és enyhe napok váltották egymást, a csapadék is változó halmazállapotú volt. A csapadékos időjárásnak köszönhetően a burgonyatermés is jó bőséges lett. A szőlő termése mennyiségre és minőségre is nagyon rossz lett, sok helyen le sem szüretelték.

1836.

Tél: Decembert nagy hideg és száraz időjárás jellemezte, januárban a téli hideg folytatódott, de már többször havazott Sátán és környékén. Februárban az időjárás már változékony, csapadékos volt, a hőmérséklet fagypont körül alakult.

Tavaszi: Márciusban is folytatódott a hűvös, csapadékos télies időjárás, amely hátráltatta a tavaszi mezőgazdasági munkák elvégzését. Áprilisban változékony, szeles és alapvetően száraz volt az időjárás és a megszokottnál hűvösebb. Májusban is szeles, de csapadékos volt az idő és szokatlanul hűvös. A hónap második felében egy hidegbetörés következtében a szőlők, gyümölcsösök elfagytak és ez a vetésekben is jelentős károkat okozott.

Nyár: Június elején még változékony volt az időjárás, de a hónap többi részében már szeles és csapadékmentes idő volt, ami kedvezett a szénakaszálnak és -gyűjtésnek. A téli és tavaszi szárazság ellenére a szénatermés közepes lett. A száraz és szeles időjárás a következő hónapban, júliusban is folytatódott, akadályozva a gabonafélék érését, a termés rossz lett. Augusztusban már többször hullott egy kevés csapadék, de a korábbi nagy szárazság miatt már nem segített a gazdálkodóknak.

Ősz: Szeptemberben az időjárás alapvetően hideg, szeles volt, gyakoriak voltak a hajnali fagyok. Az aszályos nyár után többször volt eső, de a szeles időjárás miatt hamar kiszáradt a föld. Október elején még szép őszi meleg napok voltak, a hónap végén már változékony, esős, havas, télies volt az időjárás. A szőlőtermés mennyiségére és minőségére is rossz lett, „*az egreshez hasonlított.*”

1837.

Tél: December nagyon változékony volt, az első dekádban esős, szeles időjárás volt, a második és a harmadik dekádban a csapadék már többször szilárd halmazállapotú volt. A hőmérséklet is nagyon változó volt, nagy hidegek

⁸² Prot. Paroch. 838., 840. sz. bejegyzések.

és enyhe nappalok váltották egymást. Január első két dekádjában hideg, havas, borult volt az időjárás, az utolsóban már megenyhült. Februárban folytatódott a hideg borult, havas téli időjárás, de többször volt enyhe, fagypont fölötti nappali hőmérséklet is.

Tavaszi: Márciusban az időjárás továbbra is télies volt, a hónap vége pedig nagyon csapadékos, 26-án az esőt követő áradás sok kárt okozott, halálos áldozata is volt. Április változékony, hűvös, szeles és csapadékos volt, a sok eső, jégeső nagy károkat okozott a vetésekben. Májusban folytatódott a hűvös, rendkívül csapadékos időjárás, mely sok kárt okozott. A villámáradások nemcsak a réteket, szántókat tették tönkre, hanem a legelő állatokban, szarvasmarhákban, sertésekben és juhokban is kárt tettek.

Nyári: Júniusban is változékony volt az időjárás, az első dekádban még hideg volt, havazott és reggelente fagyott, a második dekádban már meleg nyári napok voltak, az utolsó dekádban pedig csapadékos lett az időjárás, mely sok kárt okozott a rétekben és a szénatermesben. Ez júliusban is folytatódott, hátráltatva az aratást. Augusztusban megszűnt a csapadékos időjárás, a hónap közepén több forró nyári nap is volt, ennek ellenére a szőlő nem fejlődött, nem ért. Az elvetett őszi gabonák fejlődését a téli csapadékos időjárás, majd a hó olvadását követő áradások sújtották, a nyári hűvös és csapadékos időjárás sem kedvezett a termésnek, ennek ellenére közepes lett. A csapadékos nyári időjárás miatt sok helyen a már lekaszált szénát annyira beiszapolta az áradás, hogy a gazdák inkább felgyújtották. Szerencsére a sarjú termés már jobb lett, így az évi szénatermése közepes lett.⁸³

Ősz: Szeptemberben ismét csapadékosá vált az időjárás, és a hónap végén már a reggelek hidegek és deresek, a nappalok pedig hűvösek voltak. A kedvezőtlen időjárás miatt a zabot csak ebben a hónapban tudták learatni. Október első dekádjában még hűvös, csapadékos volt az időjárás, a második dekádban megszűnt ez. A kedvező száraz időt az őszi gabona vetésére használták fel a gazdák. A hónap végén ismét változékony, hűvös, csapadékos lett az idő, mely kitartott november utolsó dekádjáig, utána már téli hideg, havas időjárás volt. A szőlőtermés kevés és rossz minőségű lett.

1838.

Téli: December elején folytatódott a novemberben beállt téli időjárás, de a hónap közepén megenyhült, ködös, borongós lett az idő, majd az utolsó dekádban ismét hideg téli időjárás volt. Januárban változékony téli időjárás volt, a csikorgó, száraz hideg és az enyhébb, de nagyon havas, csapadékos időjárás váltotta egymást. Február első két dekádjában még téli időjárás volt, de Jégtörő Szent Mátyás napjától, február 24-től többnapos enyhe esős időjárás volt, mely hirtelen megolvasztotta az előző hónapokban felhalmozódott nagy mennyiségű havat.

Tavaszi: Március elejét és végét a télies, havas, a közepét pedig az enyhe, olvadó tavaszi időjárás jellemezte. Április időjárása változékony, csapadékos

⁸³ MNL-BAZML IV. 501/e. 2872/1837.

volt, a hónap közepén még havazott, a hónap végén a zivatarokat már jégeső is kísérte. Május időjárása is hasonló volt, a hónap közepén az éjjeli és reggeli fagyok tönkre tették a szőlőt és a gyümölcsösökben is jelentős károkat okoztak.

Nyár: Júniusban folytatódott az évszakhoz képest hűvösebb és csapadékosabb, változékony időjárás, meleg nyári idő csak a hónap végén volt, de akkor is csak pár napig. Július első fele meleg és csapadékos volt, de a hónap végén egy hidegbetörés következtében annyira lehűlt a levegő, „*hogyan aratok ködmönbe s szürbe arattak*”. Augusztus a megszokotthoz képest hűvösebb és csapadékosabb volt. A vármegyei szolgabírói jelentések szerint Borsodban az őszi vetések a téli nagy hó alatt részben kipállott, részben az olvadást követő áradások kimosták a talajból, ezért sok helyen újra vetették. A vegetációs időszak csapadékos időjárását a búzavetés jobban bírta, a termése közepes lett. A kétszeres- és a rozsvetések ezt rosszabbul viselték, ezek termése gyenge lett. A tavaszi vetések szépen kikeltek és fejlődtek a csapadékos időjárásban, de a szárazságban tönkre mentek, a terméseredmények rosszak lettek a szolgabírói jelentés szerint.⁸⁴ Pók József szerint Apátfalván az őszi gabonatermés közepes, a tavaszi közepesnél jobb lett.⁸⁵ A hűvös csapadékos időjárásban nem kedvezett a szőlőnek sem, a jó termésre nem sok remény volt.

Ősz: Szeptemberben szép, száraz őszi meleg időjárás volt, amely kedvezett a szőlőérésnek, de ennek ellenére csak félig érett meg, a belőle készült bor savanyú lett. Októberben a megszokotthoz képest hűvösebb és csapadékosabb volt az időjárás, a hónap közepén a Bükkben már havazott, reggelente már dér borította a földet. Novemberben változékony volt az időjárás, az első dekádban meleg őszi napok, a másodikban hűvösebb és csapadékos, az utolsó dekádban már téli hideg, havas időjárás volt.

1839.

Tél: A hideg és havas november után december első dekádjában enyhe őszi napok voltak, utána visszatért a téli havas, hideg időjárás, mely kitartott az év végéig. Január időjárása hasonló volt a decemberihez, a hónap elején enyhült a téli időjárás, de utána ismét visszatért havas, nagyon hideg tél. Februárban hideg, borult, havas időjárás volt.

Tavaszi: Márciusban folytatódott a téli időjárás, egész hónapban szinte folyamatosan havazott, csak az utolsó napokban volt enyhe tavaszias időjárás, ami megindította a hóolvadást. Április időjárása is hűvösebb volt a megszokotthoz képest. Az évszakhoz képest hűvösebb és nagyon csapadékos időjárás májusban is folytatódott, a patakok kiléptek medrükből és sok helyen beiszapolták a réteket. A kedvezőtlen, hideg és csapadékos időjárásban a gazdálkodók csak nehezen tudták végrehajtani a tavaszi mezőgazdasági munkákat.

Nyár: Júniusban hirtelen nagyon meleg idő lett, szinte naponta záporral, zivatarokkal és jégesővel, melyek mind a réteken, a szántóföldeken, mind az épületekben nagy károkat okoztak, a kialakuló villámáradásoknak több helyen ha-

⁸⁴ MNL-BAZML IV. 501/e 2917/1838.

⁸⁵ Prot. Paroch. 927. sz. bejegyzés.

lános áldozata is volt. Július annak ellenére, hogy többször volt zápor, zivatar forró és száraz volt, amely nem kedvezett a veteményekérésnek. Augusztusban változékony volt az időjárás: az első és utolsó dekádban hűvös, csapadékos, a második dekádban viszont forró száraz nyári napok voltak. A búzatermés közepes, az árpa és zab termése jó lett.

Ősz: Szeptember nagy részében szép meleg őszi napok voltak, csak a hónap végén volt hűvösebb időjárás. Október első két dekádjában folytatódott a meleg és száraz idő, ezzel szemben az utolsó dekádban már hűvös és csapadékos volt az időjárás. A hőmérséklet tovább csökkent és a hónap utolsó napjaiban már télies időjárás volt. Novemberben enyhe, csapadékos, borongós, ködös időjárás volt. A szőlőtermés mennyisége és minősége is közepes lett.

1840.

Tél: Decemberben az időjárás nagyon változékony volt, enyhe, ködös, borongós, többször „meleg” és hideg havas napok váltották egymást. Január első felében kemény téli hideg volt, míg a második felében a tavaszias időjárás következtében a fák is kirügyeztek. Február első felében folytatódott a tavaszias időjárás, de a hónap második felében visszatért a tél, a fagy jelentős kárt okozott a gyümölcsösökben.

Tavaszi: Március időjárása inkább téli volt, mint tavaszi, hideg volt és többször havazott, a nappali hőmérséklet ritkán emelkedett fagypontra fölé. Április első felében folytatódott az évszakhoz képest hűvösebb, szeles és csapadékos időjárás, szép tavaszi meleg idő csak a hónap második felében volt, de akkor is erős széllel. Május első hetében egy hidegbetörés következtében ismét téliesre fordult az időjárás, több alkalommal havazott. A hónap hátralévő részében is a megszokottnál hűvösebb és csapadékosabb, szelesebb volt az időjárás. A gyakori záporokat és zivatarokat kísérő heves esőzések után a patakok sok helyen kiléptek medrükből és elöntötték, beiszapolták a réteket.

Nyár: Júniusban változékony, csapadékos volt az idő, ritka nap volt, hogy ne esett volna zápor vagy zivatar. Az áradások és a jégesők sok kárt okoztak, „*kivált borzasztó volt a 24^{iki} estvéli és éjjeli nagy villámlás és zápor esső, iszonyú nagy jéggel, közönségen egy dio natságu, néhol pedig tojásnyi.*”⁸⁶ Júliusban néhány forró, száraz nyári napot leszámítva folytatódott a változékony, rendkívül csapadékos időjárás. Augusztusban is ritkán volt nyári meleg, többnyire hűvös, szeles és csapadékos volt az idő. A záporok, jégesők és áradások jelentős károkat okoztak Bélapátfalván és az egész járásban.⁸⁷ A kedvezőtlen időjárás következtében a gabonatermés rossz lett.

⁸⁶ Prot. Paroch. 964. sz. bejegyzés.

⁸⁷ MNL-BAZML IV. 501/e 3050/1840. Bélapátfalván az őszi vetésekben 8580, a tavaszi vetésekben 2640, a rétegekben 3792, összesen 15012 forint kár keletkezett. Bélapátfalvához hasonló kárt szenvedett Szilvásvár is, itt 13007 forint kárt okozott a szélsőséges időjárás. A környező településeken az időjárás nem okozott ekkora kárt, Balaton helység 3052, Csernely 1132, Bükk-szentmárton 5335, Bükkmogyorósd 3146, Borosdnádasd 1600, Nekézseny 1084 forint összegű kárt szenvedett.

Ősz: Szeptemberben is folytatódott az évszakhoz képest hűvösebb és csapadékosabb időjárás. A szeptember 16-i orkán nem csak Bélapátfalván és környékén, de a szomszédos vármegyékben is nagy pusztítást végzett. Október első dekádjában hűvös, csapadékos időjárás volt, a második dekádban már éjjeli, hajnali fagyok voltak és a Bükkben már hó formájában hullt a csapadék. Az utolsó dekádban már téli időjárás volt. November hasonló volt októberhez, a téli havas hideg és enyhe esős időjárás váltotta egymást. A kedvezőtlen időjárás következtében a szőlő termése gyenge és rossz minőségű, mivel sok helyen csak félig érett meg.

1841.

Tél: December elején egy hidegbetörés vetett véget a változékony időjárásnak, a hónap nagyon hideg és havas volt. Január első két dekádjában enyhe, tavaszi időjárás volt, a decemberben lehullott nagy mennyiségű hó mind elolvadt és áradásokat okozott. Január utolsó dekádjában ismét nagyon hideg és havas téli időjárás volt, ami kitartott februárban is.

Tavaszi: A télies hideg, hűvös időjárás március közepéig folytatódott, az éjjeli fagyokat ritkán követte fagypont fölötti nappali hőmérséklet. A hónap második felében még gyakoriak voltak az éjjeli fagyok, de nappal már tavaszi időjárás volt, gyakran záporral, zivattal. Április időjárása is kettős volt, az első felében hűvös borongós, szeles időjárás volt, reggelente többször volt fagypont alatti hőmérséklet és a záporokat többször kísérte jégeső, de ezek nem okoztak jelentősebb kárt. Ezzel szemben a hónap második felében már nyári meleg, szeles, száraz napok voltak. Májusban változékony, csapadékos volt az időjárás, a zivatarokat kísérő jégesők sok kárt okoztak.

Nyári: A júniusi forróságot gyakran szakította meg változó mennyiségű és intenzitású eső, a záporokat, zivatarokat kísérő jégesők, villámáradások ismét sok kárt okoztak. Július első és utolsó dekádjában változékony volt az időjárás, a forróságot záporok, zivatarok és jégesők kísérték. Augusztusban is ugyanilyen volt az idő. A gabonatermés a kedvezőtlen időjárás miatt a közepesnél gyengébb lett.

Ősz: Szeptember elején még száraz meleg volt, de a második héten egy hidegbetörés következtében már hűvös, borongós, szeles, csapadékos időjárás lett, szép őszi meleg nap ritkán volt. Októberben meleg idő csak a hónap elején és a végén volt, a hónap közepén változékony, szeles, csapadékos volt az időjárás. November első dekádjában reggelente már fagypont alatti hőmérséklet volt, míg napközben tiszta meleg idő volt. A hónap közepén egy hidegbetörésnek köszönhetően a hónap hátralévő részében már hűvös, hideg változékony, csapadékos, szeles időjárás volt, többször havazott. A szőlőtermés mennyiségre és minőségre is jó lett.

1842.

Tél: Decemberben még változékony, enyhe, csapadékos, borongós télies időjárás volt, többször havazott, de az enyhe időjárásnak köszönhetően mindig

el is olvadt. Januárban már igazi téli havas, hideg időjárás volt és ez folytatódott februárban is.

Tavas: Március hónapban télies időjárás volt, az éjszék fagyosak voltak, de sokszor nappal is fagyponthoz alatti hőmérséklet volt, a hónap közepén még havazott is. Hasonlóan hűvös, télies időjárás jellemezte április első felét, szép tavaszi idő csak pár nap volt. Májusban változékony csapadékos időjárás volt, meleg és hűvös napok váltották egymást.

Nyár: Júniusban az időjárás változékony, meleg és nagyon csapadékos volt. Július időjárását a száraz és forró nappalok és a hűvös éjszakák jellemezték. Augusztus első felében is folytatódott a forró száraz nyári idő, de az utolsó dekádban már változékonyra vált az időjárás, a forróságot többször szakította meg zápor vagy zivatar. A gabonafélék a kedvezőtlen időjárás ellenére jó termést adtak, de a csapadékos időjárás miatt nem tudták kicsépelni, sok kicsírázott, tönkrement a tarlón.

Ősz: Szeptemberben elején véget ért a száraz nyári időjárás, a hónap második hetétől változékonyra vált az időjárás, szinte naponta esett, többször volt zápor vagy zivatar, a hőmérséklet is jelentősen visszaesett. Október első két dekádjában száraz, hűvös szeles időjárás volt, az utolsóban tovább csökkent a hőmérséklet, reggelente már dér borította a tájat és sok csapadék volt. A bor mennyiségre jó lett, „*de nagyon alpári savanyú*”. Novemberben hűvös, változékony, csapadékos, változékony időjárás volt, az utolsó napokban kellemes őszi időjárás lett.

1843.

Tél: Decemberben enyhe borongós téli időjárás volt, ritkán volt fagyponthoz alatti hőmérséklet. Januárban valamivel hidegebb volt, többször volt fagyás és havazott, de a hónap nagy részében enyhe időjárás volt. Februárban már tavaszi időjárás volt és néha már szinte meleg napok is voltak.

Tavas: A februári tavasz után márciusban télire fordult az időjárás, többnyire hideg, szeles lett, a hónap elején többször havazott. Április hideg, szeles és száraz volt, a hónap közepén még havazott is. Május közepéig folytatódott a hűvös, reggel deres időjárás, a hónap második felében változékony, csapadékos időjárás volt.

Nyár: Június és július időjárása hűvös, szeles és csapadékos volt, a sok esőt követő áradások iszappal borították be a réteket. Augusztusban is hasonló volt az időjárás, de már többször volt nyári meleg nap. Az őszi vetések, a búza és a rozs termése bőséges lett, a tavasziaké, az árpáé és zabé már gyenge lett.

Ősz: Az időjárás szeptemberben hideg, szeles, esős volt és hasonló volt októberben is. Novemberben már télies, hideg, szeles idő volt, a csapadék már többször volt hó, mint eső. A szőlőtermés, az időjárástól függően, helységenként változó mennyiségű lett, de mindenhol gyenge minőségű.

1844.

Tél: December első dekádjában fokozatosan csökkent a hőmérséklet, havas, hideg idő volt a második dekád végéig. Az utolsó dekádban enyhe, esős időjárás volt. Januárban és februárban igazi téli havas és hideg időjárás volt.

Tavaszi: Márciusban folytatódott a téli hideg és havas időjárás. Április nagy részében hűvös, szeles, csapadékos időjárás volt, a hónap végén több alkalommal havazott. Május első dekádjában ugyanez folytatódott, és a második és harmadik dekádban is változékony, hűvös, szeles, csapadékos időjárás volt, a záporokat, zivatarokat kísérő áradások tönkretették a réteket.

Nyár: Júniusban továbbra is hűvös, változékony, csapadékos, szeles időjárás volt, a záporok, zivatarok sok kárt okoztak a gazdáknak. Júliusban is nagyon szeles és csapadékos volt az időjárás. A viharos időjárás és jégesők sok településen nagy károkat okoztak a vetésekben, szőlőkben és az épületekben, „*két fontos jegek is estek.*” Augustusban is hűvösebb, változékonyabb, csapadékosabb és szelesebb volt az időjárás, mint a megszokott. A rendkívül csapadékos és hűvösebb időjárás ellenére a gabonatermés közepes lett.

Ősz: Szeptember első hetében rendkívül szeles, viharos és csapadékos időjárás volt. A második héten nyári időjárás volt, de az utolsó két hétben ismét változékony, hűvös, csapadékos volt az idő, a hónap végén már deresek voltak a reggelek. Októberben és novemberben is változékony, csapadékos időjárás volt. A szőlőtermés mennyiségre jó, minőségre gyenge lett, a csapadékos, hűvös időjárás csak a káposztatermésnek kedvezett.

1845.

Tél: December első hetében hideg téli időjárás volt, utána enyhe csapadékos, borult, ködös időjárás volt. Januárban inkább enyhe, borongós, ködös, csapadékos idő volt, téli hideg csak pár nap volt. Február elején még enyhe csapadékos időjárás volt, de a hónap közepétől már téli időjárás volt, hideg és havas.

Tavaszi: Március első felében folytatódott ez, viszont a hónap közepén egy melegbetörés következtében a téli időjárásból hirtelen esős tavaszi meleg lett, a februárban hullott hó azonnal elolvadt és rendkívüli áradásokat okozott. Április elején reggelente még fagypont alatti hőmérséklet volt, a nappalok hűvösek és szelesek voltak. A második héttől hűvös, csapadékos, zivataros, szeles időjárás volt. Májusban, az évszakhoz képest hűvösebb és nagyon csapadékos, szeles volt az időjárás, 18-án a Bükkben havazott. A nagymennyiségű csapadékot követő áradások sok kárt okoztak a rétekben és a vetésekben.

Nyár: A júniusi időjárás a megszokotthoz képest rendkívül csapadékos volt, a sok eső, zápor, zivatar és az azokat követő áradások rendkívüli károkat okoztak helyben és országszerte. Júliusban és augusztusban is hasonló volt az időjárás és a napi hőmérséklet inkább őszi volt, mint nyári. A Szentpéteri járásban a termés közepes lett, de aratáskor a csapadékos időjárás következtében a szérűkön felhalmozott kévék kicsiráztak, hasznavehetetlenek lettek, így a terméseredmény rossz lett. A csapadékos időjárás, az áradások a réteket sem kímélték, a már lekaszált szénát az árvíz beiszapolta, a boglyákat elmosta. A domboldalokról lezúduló víz lemosta a talaj felső részét, iszappal, kövel, horda-

lékkal tette tönkre az alacsonyabban fekvő részeket, megfosztva a jövő évi termés reményétől is a lakosságot, amely kevés takarmánnyal várta a telet.

Ősz: Szeptemberben változékony volt az időjárás. a hónap első dekádja csapadékmentes időszak volt, reggelente már dér volt, de nappal tiszta nyári meleg. A második és harmadik dekádban már változékony, szeles, borult, csapadékos volt az időjárás és a hónap végén ismét reggeli fagyok voltak. Októberben hűvös, csapadékos és szeles volt az időjárás. November időjárása változékony volt, az első héten tiszta verőfényes hideg, a második és harmadik héten borongós, ködös, enyhe, az utolsó héten már fagypon alatti hőmérséklet és borongós, szeles, havas időjárás volt. A hűvös, csapadékos időjárás a szőlőtermést is tönkre tette, „*a bor kelemetlen volt*”.

1846.

Tél: A december időjárása minden szempontból változékony volt, hideg, havas és enyhe, borongós, esős időjárás váltotta egymást. Januárban is hasonló volt az időjárás, de februárban már beköszöntött az igazi téli hideg, havas és szeles időjárás volt.

Tavas: Márciusban az évszaknak megfelelő kora tavaszi, csapadékos időjárás volt. Áprilisban változékony, szeles, csapadékos időjárás volt. Május első és utolsó hetében hideg, télies időjárás volt, a hónap közepén változékony, csapadékos, zivataros volt az időjárás.

Nyár: Június első dekádját borongós, változékony és csapadékos időjárás jellemezte, a második dekádban igazi meleg nyár volt, az utolsó dekád ismét változékony és csapadékos volt. Július első felében nyári, száraz meleg volt, a második felében változékony, csapadékos időjárás volt. A száraz időjárás kedvezett a szénakasználásnak és behordásnak, a csapadékos időszak pedig a sarjú növekedésének. Augusztus első felében nagyon meleg és szeles volt, de a második felében ismét változékony, csapadékos és hűvös lett az idő. A kedvezőtlen időjárás miatt ebben az évben ismét rossz lett a gabonatermés.

Ősz: Szeptember első felében szép őszi időjárás volt, a második felében már hűvös, borongós, csapadékos időjárás volt, reggelente több alkalommal is dér borította a talajt. Októbert alapvetően a csapadékos időjárás jellemezte, de közben többször volt szép őszi meleg nap. November első dekádjában már hideg, fagyos éjszakák és deres reggelek voltak, meleg őszi nappalokkal. A második és harmadik dekádban változékony időjárás volt. A kedvező augusztusi időjárásban a szőlő érésnek indult, de a csapadékos őszi időjárásban rothadt is, ennek ellenére a termés mennyisége közepes lett és jó minőségű.

1847.

Tél: December első felében az időjárás változékony, csapadékos volt, a hónap közepétől már téli hideg és havas idő volt, az utolsó héten ismét enyhe változékony lett az időjárás. Januárban hűvös csapadékos, téli időjárás volt. Február közepéig enyhe, változó halmazállapotú csapadékos időjárás volt, a második felében havas, téli időjárás volt.

Tavas: Március első felében még téli hideg, havas időjárás volt, a másodikban már tavaszi enyhe, szeles időjárás volt. Április első felében hűvös és szeles, a második felében már változékony, csapadékosabb volt az időjárás. Május első dekádjában hűvös változékony, a második és harmadik dekádban már meleg, szeles és változékony időjárás volt.

Nyár: A júniusi időjárás a megszokotthoz képest hűvösebb és csapadékosabb volt, meleg nap ritkán volt. A csapadékos, záporos és zivataros napok hátráltatták a szénakaszálást és gyűjtést, a jégesők és áradások sok helyen nagy károkat okoztak. Július első hetében még változékony, csapadékos volt az időjárás, de a második héttől már forró és száraz idő volt. Augusztus első dekádjában változékony, szeles, záporos, zivataros időjárás volt, a második és harmadik dekádban ismét szép nyári meleg napok voltak. A gabonatermés már harmadik éve lett gyenge: a búza termése közepes, a zabtermése jó, a többi gabonaféle termése rossz lett.

Ősz: Szeptember első dekádjában hűvös, borongós és csapadékos időjárás volt, a hónap utolsó hetében már fagyosak voltak a reggelek. Az időjárás nem kedvezett a szőlőtermésnek.⁸⁸

1848.

Februárban téli hideg, havas időjárás volt, csak a hónap utolsó napjaiban volt enyhe, esős idő. Március első dekádjában az évszakhoz képest hűvösebb, csapadékos, havas időjárás volt.

⁸⁸ Pók József napi időjárási bejegyzéseit 1847 szeptemberében hagyta abba, utána már csak egy külön lapon egy rövid feljegyzés található 1848 elejéről.

5. A szélsőséges időjárás hatása a terméseredményekre

A napló által bemutatott harmincöt év során szinte minden évben volt olyan évszak, amely eltért a szokásostól. Általában a tavasz hűvösebb és csapadékosabb volt a megszokottnál, s különösen a március hónap időjárása volt kedvezőtlen, sokszor inkább még téli volt, mint tavaszi. A napló szerint csupán 1846-ban volt kedvező, kellemes tavaszi időjárás. A megszokottnál hűvösebb és csapadékosabb nyár is gyakori volt, ezt láthatjuk az 1820., 1821., 1825., 1828., 1829., 1831., 1833., 1837., 1838., 1840. és 1843. esztendőben. Ha viszont nem volt túl sok csapadék, akkor gyakran az ellenkező végletként az aszály jelentett problémát, ilyen volt 1824, 1827, 1830, 1835–1836, 1839 és 1842 nyara. 1841-ben viszont a meleg, de rendkívül csapadékos nyár tette tönkre a termést. Azokban az években, amikor a nyár hűvös és csapadékos volt, akkor általában az őszi időjárás is hasonlóan alakult és hidegebb és esősebb volt a megszokottnál, ezt olvashatjuk 1812, 1813, 1820, 1821, 1828, 1829, 1833, 1835, 1838, 1840, 1842, 1843 és 1847 őszeről. Néha azonban a másik végletet láthatjuk, például szokatlanul meleg ősz volt 1822-ben. A téli évszakban is gyakran voltak kilengések, rendkívül hideg, havas és hosszú tél volt 1813-ban, 1815-ben, 1816-ban, 1817-ben, 1830-ban, 1833-ban és 1838-ban, ezzel szemben szokatlanul enyhe télről olvashatunk 1821-ben, 1822-ben, 1825-ben, 1834-ben és 1843-ban.

A gabonatermesztés szempontjából több kritikus időszak is volt. Az őszi gabona – a tiszta búza, a kétszeres és a rozs – elvetésének ideje október közepe volt, ha enyhe és csapadékos volt az időjárás, ellenben a száraz és hideg időjárás nem kedvezett a vetésnek. A téli hideg ellen jó védelmet nyújtott a megfelelő vastagságú hótakaró, a túl vastag hó azonban már káros lehetett, mert a kikelt búza a hó alatt kirothadhatott. A sok hó hirtelen elolvadása is veszélyes volt, mert kimoshatta a vetést. A tavaszi és nyári zivatarok és a jégesők is nagy károkat tudtak okozni a kisarjadt gabonában. A kalászkok növekedését és érését hátráltatta a gyakran szélsőséges időjárás is, mivel sem a forró, száraz, sem a hűvös, csapadékos idő nem kedvező a szemek érésének. A terméseredményt az aratás heteinek időjárása is erősen befolyásolta. Ebben az időszakban sokszor csapadékos volt a nyár, így a learatott gabonát nem tudták időben védett, fedett helyre szállítani, ezért az kicsírázott, tönkrement. Ezt a problémát csak erősítette, hogy aratás után a dézsmálás befejezéséig tilos volt a jobbágyoknak a kéréket elszállítani. Az 1802. évi VII. törvénycikk értelmében az aratás befejezését a falu bírójának jelentenie kellett a földesúrnak, akinek ezután nyolc napja volt a dézsma és a kilenced beszédésére, ha ez nem történt meg, akkor a kilencedik napon az adózó szabadon elvihette a saját részét, a többit pedig ott kellett hagynia. A 1836. évi VII. törvénycikk ezt az időt három napra csökkentette.⁸⁹

⁸⁹ Az 1802. évi VII. törvénycikk a kilencednek, vagy más földbérenek, valamint a hegyvámnak és tizednek természetben való megvételéről. Az 1836. évi VII. törvénycikk a jobbágyi tartozásokról. Az 1836. évi XXXIV. törvénycikk az egyházi és minden illy természetű tizedről. <https://net.jogtar.hu>. Letöltés: 2021. 06. 21.

Az állatállomány ellátását szolgáló szénatermesre a legnagyobb veszélyt az aszály jelentette, az átlagnál csapadékosabb időjárás nem befolyásolta érdemben a termésmennyiséget. Azonban mivel a rétek egy része a völgytalpakban, vízfolyások és patakok mentén helyezkedett el, ezért ezekre a záporokat, zivatarokat követő vilámáradások jelentették a legfőbb veszélyt, mert a beiszapolódott szénát nem tudták takarmányként felhasználni. A sarjütemést a száraz nyári időjárás befolyásolhatta károsan. A szőlőtermés mennyiségét és minőségét a hideg, fagyos tavasz és a hűvös, csapadékos nyári és őszi időjárás tehetette tönkre.⁹⁰

Pók József naplójában folyamatosan lejegyezte a legfontosabb gabonafélék árát. Ezt elsősorban a terméseredmény és az esetleges hiány következtében kialakuló kereslet határozta meg, de elsősorban tavasszal befolyásolta a termés várható minősége, mennyisége és az időjárás alakulása is. A vetés fejlődésének, érésének megfelelő időjáráskor az árak lecsökkentek, ha viszont kedvezőtlen volt, akkor emelkedtek, például 1836 áprilisában a jó időnek és a vetés megfelelő fejlődésének köszönhetően még csökkent a búza ára, de a májusi fagyok hatására már két forinttal drágult egy köből búza. A gabonafélék ára évközben is folyamatosan változott, a termés betakarítása után volt a legalacsonyabb, majd folyamatosan emelkedett az aratásig.

Közepes és jó termésű években az árak alacsonyak voltak, pár forintért lehetett egy köből búzát vásárolni, de kimagaslóan jó termésű évben, mint például 1819-ben, ezt pár garasért meg lehetett venni. Rossz termésű esztendőkből viszont az árak jelentősen felemelkedtek, például az 1812–1817., 1830–1831., 1834., 1841–1842 és 1845–1847. évben. A napló tanúsága szerint 1812 elején volt a legmagasabb a búza ára – 100 forint/köből –, ekkor a többi gabonaféle ára is magasan volt, egy köből kétszeresért 80–90 forintot, rozsért 70 forintot kellett fizetni. A betakarítás után, az év végén azonban már csak 3–4 forintba került egy köből búza és a többi gabonaféle ára is erősen lecsökkent. Hasonlóképpen például 1846 augusztusában, aratás után egy köből búza 8 forint 10 krajcárba került, az év végére pedig már 10 forint 30 krajcárba nőtt az ár. 1847 januárjában már 11–12, februárban 22–23, márciusban és áprilisban 24–25, májusban 30–46, júniusban 35–40, júliusban 25–26, szeptemberben 24–25 forint volt. De a gabonafélék piaci árát nemcsak a termés mennyisége, hanem a fizetőképes kereslet is befolyásolta, 1818-ban és 1822-ben a „pénzszűke” következtében csökkent a gabona ára.

A század elején népelelmezési cikké váló burgonya és kukorica elterjedése is befolyásolta a népesség ellátását. „*De mivel krumpli és kukoritza bőven termett, nem nagyon féltek az emberek az jövőendő éhségtől.*” Ezek rossz termésű években felmerült az éhínség veszélye: „*A krumpli veszni indult s rothadot, mely a szegénységnek a jövőendő éhségre alkalmatosságot szolgáltatott.*”⁹¹

⁹⁰ RÁCZ LAJOS: *Mezőgazdasági terméskatasztrófák időjárási profilja a kis jégkorszak idején a tradicionális kori Magyarországon (1500–1850)*. In: *Léghör.* 64. évf. 2019/2. 4–7.; RÁCZ LAJOS: *Környezetpolitika a reformkori Magyarországon (1825–1848)*. In: TAMÁS EDIT – KÓKAI SÁNDOR (Szerk.): *Kárpát-Pannon térség: tájak, népek, tevékenységek. Tanulmányok Frisnyák Sándor professzor 85. születésnapjára*. Nyíregyháza–Sárospatak, 2019. 291–303.

⁹¹ GLÓSZ JÓZSEF: *Gabonakereskedeleme Magyarországon a 19. század első felében*. Budapest, 2014. 107.; Prot. Paroch. 752., 1225. sz. bejegyzések.

év	búza	kétszeres	rozs	árpa	zab	kukorica
1812	3 ; 100	- ; 90	2,24 ; 70	2 ; -	2 ; 30	-
1813	4 ; 5	-	-	-	2	4 ; 5
1814	25	-	20	- ; 15	5	-
1815	- ; 30	26	18 ; 20	- ; 6	3 ; 6	-
1816	- ; 50	-	-	- ; 21	- ; 10	- ; 22
1817	15 ; 70	12 ; 60	- ; 52	10 ; 46	5 ; 30	-
1818	6 ; 20	5, 18	4 ; 14	3 ; 10	2 ; 5	-
1819	- ; 6	- ; 5	0,10 ; 4	-	0,30 ; -	-
1820	10 ; -	-	-	-	2	-
1821	6 ; 10	-	4	3	2 ; 5	-
1822	6 ; 9	-	3 ; 5	3 ; 4	0,3 ; 4	-
1823	3	2	-	-	0,32	-
1824	-	-	-	-	-	-
1825	5,30 ; -	5 ; -	3 ; -	-	0,30 ; -	-
1826	2 ; 4,20	- ; 3	1,30 ; 2	- ; 2,30	0,24 ; 1	- ; 2,30
1827	7 ; 18	-	5 ; 12	- ; 8	2,30 ; 4	-
1828	8 ; 119	7	5 ; 13	3 ; 9-10	2 ; 5	4 ; 9,30
1829	6 ; 9	- ; 7	5 ; 6	- ; 4	1,48 ; 2	- ; 4
1830	8 ; 13	5 ; 11	4 ; 10	3 ; 8-9	0,30 ; 4	4 ; 8
1831	10 ; 24	7 ; 13	5 ; 12	3 ; 14	2,5 ; 6	3,4 ; -
1832	8 ; 14	7 ; 9	5 ; 8	3 ; 4	2 ; 3	4
1833	7 ; 11	6 ; 9	4 ; 8	4 ; 5	2,30 ; 4	4,30 ; 5
1834	10 ; 16	8 ; 13	7 ; 11	5 ; 9	4 ; 7	- ; 10
1835	10 ; 15	8 ; 1	6 ; 11	4 ; 8	2 ; 8	- ; 8
1836	8 ; 13	6 ; 10	5 ; 9	3 ; 5	0,50 ; 3,30	- ; 9
1837	7 ; 10	5 ; 8	3 ; 6	2,30 ; -	2,15 ; -	3 ; -
1838	6 ; 10	5 ; 8	3,10 ; 6	2,15 ; 5	0,30 ; 2,30	2,15 ; 5
1839	9 ; 12	7 ; 9	6 ; 8	4 ; 5	3 ; 4	4 ; 5
1840	10 ; 15	8 ; 13	7 ; 12	6 ; 8	3 ; 6	6 ; 9
1841	10 ; 14	9 ; 11	8 ; 10	5,5 ; 8	4 ; 5	- ; 5
1842	9 ; 17	7 ; 15	5 ; 13	3 ; 11	2,30 ; 7	10 ; 12
1843	5 ; 10	4 ; 7	3 ; 5	2 ; 4	0,30 ; 2	2,5 ; 3
1844	5 ; 7	3,30 ; 5,10	2,15 ; 3,10	2 ; 3,10	0,30 ; 4	2,6 ; 3,10
1845	7 ; 17	5 ; 8	4 ; 7	3 ; 8	2 ; 5	3 ; 8
1846	16 ; 20	14 ; 18,30	12 ; 16,30	8 ; 14,30	4,30 ; 5	4 ; 9
1847	22 ; 46	18 ; 35	16 ; 38	12 ; 32	6 ; 10	9 ; 32

A gabonafélék árának változása, legalacsonyabb és legmagasabb évi ár 1812–1847 között Pók József adatai alapján (1 köböl/forint, krajcár).

6. Rendelkezések az ínség enyhítésére a 19. század első felében

A 18–19. század fordulóján a Helytartótanács véleménye szerint csak ritkán volt rossz termés az országban, ha igen, akkor is csak helyi szinten és nem országosan.⁹² Azonban a 19. század első felében azonban a szélsőséges időjárás következtében egyre többször volt katasztrofális a termés, a lakosságnak egyre gyakrabban kellett szembenéznie az éhínséggel, sőt, az éhhalál veszélyével, amely addig még nem tapasztalt válsághelyzet elé állította a korabeli közigazgatás szereplőit.

1812 és 1847 között több olyan év volt, amikor az időjárás olyannyira eltért a megszokottól, hogy a termés annyira kevés lett, hogy éhínség következett be. Általában a szokatlanul hűvös és csapadékos időjárás miatt lett elégtelen a termés, de 1834-ben és 1841–42-ben a rendkívüli szárazság okozott komoly gondot. Katasztrófálisan súlyos volt a helyzet, ha akkor következett be egy különösen rossz év, amikor már az előző években is sorozatosan gyengébb volt a termés és elfogytak a tartalékok, például 1814–1816-ban. A legsúlyosabb évek 1814, 1816, 1827, 1830, 1834, 1841–1842 és 1845–1847 voltak, ezekben az években Borsod vármegye ún. ínségbizottságot állított fel az éhínség, éhhalál elhárítására. Az ínség kialakulása, illetve mértéke természetesen az időjárás mellett alapvetően függött a szántóföld nagyságától és minőségétől is. A negyed telekkel rendelkező jobbágy egy átlagos évben elegendő élelmiszert tudott előállítani, de gyengébb termés esetén már nem tudta biztosítani ezt és a következő vetéshez szükséges magot. Egy féltelkes jobbágy egy átlagos évben termésfelesleggel rendelkezett, de egy hosszabb rossz termésű időszakra való tartalékokat ők sem tudtak felhalmozni. Viszonylagos biztonságban csak a fél teleknél többel rendelkező gazdák voltak, ők általában már elegendő tartalékkal rendelkeztek.⁹³

6.1. Királyi és helytartótanácsi rendelkezések és segélyakciók

A Helytartótanács az ország közellátásának a biztosítása érdekében évente tájékoztatást kért a vármegyéktől az évi terméseredményekről. A vármegyék évről évre táblázatos kimutatásban jelentették, hogy az egyes járásokban milyen volt a búza-, a rozs-, a kétszeres-, az árpa-, a zab-, a köles-, a tengeri-, a széna- és a sarjútermés. A táblázatban a termés nevével csak azt feltüntették fel, hogy jó, közepes, vagy rossz volt-e az eredmény, esetleg azt, hogy a kérdéses gabonafélel nem termesztik a járásban.⁹⁴ Nagyon rossz termés esetén a Helytartótanács

⁹² MNL-OL C 118. Ambró Antal királyi biztos iratai. 1845. november 17-én tartott takarékmagtárak felállítása tárgyában kebelbéli bizottmány jegyzőkönyve.

⁹³ GLÓSZ JÓZSEF: *Gabonakereskedelem Magyarországon a 19. század első felében*. Budapest, 2014. 106.

⁹⁴ MNL-BAZML. IV. 501/e 3059/1817., 2385–2388/1827., 3128–3131/1830., 2571–2574/1831., 2266–2269/1834., 2870–2873/1837., 2777–2780/1838., 2640–2644/1845., 4464–4468/1847.

utasította a vármegyéket, hogy az éhínség elhárítása érdekében saját hatáskörben intézkedjenek, segítséget csak akkor adott, ha az adott vármegye nem tudta megoldani a kialakult ellátási problémát. A korabeli állami kormányzat a helyi szintű öngondoskodást propagálta, a helyi földesurak, az egyházak és a vármegyék feladatának tekintette az éhezők és szenvedők ellátását.⁹⁵

A Helytartótanács ugyanezen öngondoskodás elve mentén propagálta a takarékmagtárak létesítését is. A községekben felállítandó takarékmagtáraknak két célja volt, egyrészt a vetéshez szükséges gabonamennyiség biztonságos őrzése, másrészt a rászorulóknak gabonaigényének kielégítése. Habsburg Sándor Lipót nádor 1795-ben a következő kérdésekkel fordult a Helytartótanácsához: hogyan lehetne megszüntetni a kenyér drágaságát, és hogyan lehetne biztosítani az örökös tartományok folyamatos ellátását magyar gabonával.⁹⁶ A felállított bizottság válasza egyszerű volt, országos közmagtári intézet felállítását javasolták. De ezt rögtön elutasították azzal az indokkal, hogy még közepes termésnél is bőségesen elegendő a gabonatermés az ország és az örökös tartományok ellátására. Országos éhínség nagyon ritkán volt, mindig csak regionális vagy helyi, ezért a központi raktárak helyett a helyi takarékmagtárak létesítését javasolták, s felszólították a vármegyéket, hogy hozzanak létre ilyeneket. Ennek azonban feltehetően nem volt foganatja, mert pár évvel később, 1804-ben a Helytartótanács ismét felhívta erre a vármegyéket, de továbbra is eredménytelenül. Az 1830. évi rendkívül aszályos évben ismét körlevélben hívta fel a vármegyék figyelmét a takarékmagtárak létesítésére, majd a következő évben többször is megismételték a felszólítást, és a megvalósításhoz segítséget is adtak, takarékmagtári szabályzatot küldve a vármegyéknek. Borsod vármegyében ekkor létesült az ún. Reviczky-magtár és az egri érseki uradalomban is több takarékmagtár létesült.⁹⁷ A beküldött jelentések szerint azonban országosan sikertelen volt a takarékmagtárak megszervezése, ezért 1835-ben ismét utasította a vármegyéket a Helytartótanács, hogy tárgyalják meg a kérdést és három hónap múlva tegyenek jelentést róla. Ekkor a nagyobb siker érdekében az egyházi hatóságokat is megkereste a Helytartótanács, hogy azok is próbálják meggyőzni a jobbágyokat és a Cseh- és Morvaországokban működő takarékmagtárak szabályzatát is elküldte, hogy azok közül válasszák ki a nekik legjobban megfelelőt. Ekkor több vármegye is beküldte jelentését, de országosan ekkor sem volt eredményes a szervezés, még mindig úgy gondolták, hogy csak helyi éhínségek alakulhatnak ki, azokat pedig az országos és a helyi hatóságok tudják orvosolni. A jelentésekben ekkor azt is panaszták a vármegyék, hogy sok helyen a jobbágyokat nem tudták meggyőzni, hogy a magtárban elhelyezett gabona továbbra is a saját

⁹⁵ FELHŐ IBOLYA – VÖRÖS ANTAL: *A Helytartótanácsi Levéltár*. Budapest, 1961. 165–168.

⁹⁶ 1794-ben és 1795-ben rendkívüli drágaság és éhínség volt a rossz termés miatt. RÉTHLY: *Időjárás ... 1701–1800-ig*. 421–433.

⁹⁷ HORVÁTH ISTVÁN: *A takarékmagtárak megszervezése az egri érseki uradalomban a 19. század első felében*. In: Magyar Egyháztörténeti Vázlatok 2016/1–4. 39–44. KOVÁCS MIKLÓS: *Adatok a takarékmagtárakról*. In: TAKÁCS IMRE (Szerk.): *A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei 1978–1980*. Budapest, 1981. 201–218.

tulajdonuk marad, azt még adósság fejében sem vehetik el a hatóságok. A kérdés az 1845. évi katasztrófális termésű évben került ismét napirendre, a Helytartótanácson belül egy belső bizottság tárgyalta meg ismét a magtárak ügyét és küldte el az uralkodónak a javaslatát egy újabb takarékmagtári szabályzattervezettel.⁹⁸ A takarékmagtárak sikertelenségének legfőbb oka az volt, hogy a kormányzat mindig akkor vette elő a kérdést, amikor már országos éhínség volt és a jobbágyok nem rendelkeztek tartalékkal, örültek, ha annyi gabonájuk volt, amellyel kitarítottak a következő aratásig.

A Helytartótanács vizsgált időszakunkban 1816-ban és 1830-ban adott ki utasítást az éhínség enyhítésére. De ezek nem konkrét rendeletek voltak, hanem csak javaslatok, és a vármegyék ezeket felhasználva hozták meg saját döntéseiket.

Az első utasítást 1816. augusztus 21-én, 24.721. sz. alatt adta ki a Helytartótanács, melyben kijelenti, hogy a segítségnyújtás elsősorban a helyi földbirtokosok feladata, a jobbágyokat nekik kell vetőmaggal ellátni, hogy a földek ne maradjanak vetetlenül. Ebben további javaslatokat adott a vármegyéknek, hogy tiltsák meg a gabonából való pálinka- és sörfőzést, és a gabonának kocsmákban, boltokban fizetőeszközként való használatát. A szegényebb sorsúakat figyelmeztessék, hogy a fuvarozásért, cséplésért, mindenféle kétkezi munkáért csak gabonát kérjenek és fogadjanak el és a falvak közös földjén termett gabonát a közösség a legelesettebbek ellátására használja fel. Két héttel később, szeptember 3-án, 26.287. számon újabb rendeltet adott ki a Helytartótanács, mely nagyrészt megegyezett az előzővel. Ismét felhívta a helyi hatóságok és a földesurak figyelmét, hogy ellenőrizzék a jobbágyokat, hogy azok rendesen vessék be a földjeiket. Ehhez a földbirtokosoknak kellett a vetőmagot kölcsönadni. Felhívta a vármegye figyelmét arra is, hogy az éhínség elhárítása és a katonaság ellátása az ő felelőssége, és hogy ez sikeres legyen, mérjék fel a vármegye helyzetét és a rendelkezésre álló terménymennyiséget, tanácskozzanak, majd hozzanak rendeleteket és azokat jelentsék. A vármegye ezen kívül akadályozza meg, hogy a kereskedők felvásárolják a burgonyát uzsoráskodás és pálinkafőzés céljából. Figyelmeztessék a lakosokat, hogy minél előbb öröljék meg a gabonájukat, és a vármegyében állomásozó katonák ellátása biztosítva legyen.⁹⁹ Két héttel később, szeptember 24-én a Helytartótanács a 28924. sz. rendeletében megtiltotta a pálinkafőzést gabonafélékből.¹⁰⁰

1830-ban, az újabb nagy éhínség idején 24.946 számú rendeletében a Helytartótanács az 1816-os instrukciókat ismételte meg kisebb kiegészítésekkel.¹⁰¹ Az elkövetkező ínséges években is ugyancsak a 1816-os és 1830-as rendeletek alkalmazását javasolta a Helytartótanács.

⁹⁸ MNL-OL C 118. Ambró Antal királyi biztos iratai. 1845. november 17-én tartott takarékmagtárak felállítása tárgyában kebelbéli bizottmány jegyzőkönyve.

⁹⁹ MNL-BAZML IV. 501/e 2671/1816.

¹⁰⁰ MNL-BAZML IV. 501/e 3182–3194/1816.

¹⁰¹ MNL-BAZML IV. 501/e 4003/1830: „Megfigyelték, hogy mindenféle gabona idei termése a folyó év igen kemény telének, a rengeteg hóból keletkező vizek rendkívüli kiáradásának kö-

1847-ben azonban újabb rendelet adott ki a Helytartótanács. A vármegyei hatóságok folyamatosan küldték jelentéseiket a Helytartótanácsnak az 1840-es évek második felében több éven át tartó rendkívül szélsőséges időjárás okozta termés kiesés és az 1844-ben kezdődő burgonyavész következtében kialakuló éhínség kezelésére szolgáló intézkedéseikről. Ezeket kiértékelve adták ki az újabb központi rendeletet, amelyben megtiltották a gabona-, a liszt, a főzelékfélék és a burgonya kivitelét az országból. A helyhatóságok vagy a megbízottaik által az éhezők ellátására behozott élelmiszereknél eltörölték a vámot. Figyelmeztették a helyhatóságokat, hogy a gabonavásárokon akadályozzák meg az árfelhajtást, az uzsora célú felvásárlást, valamint a piacokra vezető utakon történő felvásárlást. Annak érdekében, hogy a szegényebbek is be tudják szerezni a szükséges élelmiszert, részükre ki kellett jelölni egy vásárlási időt, a nagykereskedők csak ezután vásárolhattak. A földműveseknek meg kell tiltani, hogy lábon, még zölden adják el a kereskedőknek a termésüket és az aratást ne kezdjék el a teljes érés előtt. A termésmennyiségét a vármegyéknek szokás szerint jelentenie kellett a Helytartótanácsnak, hogy az intézkedéseket tudjon tenni, ha ismét éhínség lenne a következő évben.¹⁰²

vetkeztében, és a mostani nyári szárazság miatt csaknem az egész királyságban közepes alatti, illetve igen rossz mennyiséget produkált; ezért jogosan tartva az éhínség veszélyétől időben hatásos gátakat emelnek. Felidézve a címzetes uraknak azt a két körrendeletet (1816. augusztus 21., 24721. sz.; 1816. szeptember 3., 26287. sz.), amelyek hasonló helyzetben keletkeztek, hogy saját nyájuk iránti kötelességüknél fogva azt a határtalan gondoskodást alkalmazzák, hogy összehívva parasztjaikat segítséget nyújtsanak a földesuraknak, a hozzájárulók földjeit vessék be, és nehogy a szegények ellátásához szükséges kenyérgabonát ők rosszkor elvegyék, vagy pálinkafőzésre vagy sörfőzésre fordítsák, tiltsák meg, hogy ezután a fa- és konyhai eszközök és bármi csapszékeken létező (termékek) árát a bevett szokás szerint terményekért cseréljék; azonfelül a szerencsétlenebb helyzetű lakosoknak szigorúan megszabják, hogy kézzel végzett munkájukért, fuvarozásért és cséplésért ételmet kérjenek, egy-egy közösségben a legnagyobb felügyeletet mindaddig szabályozzák alkalmazzák addig amíg bármelyik közösség bírái és előkelői (vármegye tisztikara vissza nem vonják, ne vegyék el a közösség elkülönített gazdaságán termő terményeket, hanem azok a legnyomorultabb emberek végső szükségletét szolgálják, és őket segítsék, ezeknek a szegénységtől elnyomottaknak, akik minden segítségtől magukra hagyatottak, a körrendeletek véleménye alapján az 1805. július 17-én, 17627. számú életbe lépő, meghatározott feljegyzések szerint látható segítség érkezzon a köztől. Mivel spekulánsok (fűrkészők, megfigyelők, kikémlők) mindenfelől/bárhonnan előre megveszik a különféle terményeket, különösen a zsidók vásárolják fel pálinkafőzéshez a burgonyát, és ezzel a szándékkal feltűnő zálogokat fizetnek ki/számlálnak, végezetül álljon itt, hogy ezen rendkívüli körülmények közepette mindaddig különös éberséget fordítsanak arra, hogy csak a rendes kereskedőknek legyen megengedett hasznuk, és háriítsák el a mindennapi megélhetés tiltott kamattal való szándékos megzavarását. Végül a beszállásosó katonaság ellátásából esetlegesen keletkező zavar megelőzésére tanácskozásba kezdjenek, és idejében hozzanak hasznos intézkedéseket, és ezeknek az intézkedéseknek az eredményéről, a katonatartás bekövetkezett megvalósulásáról adjanak megfelelő tájékoztatást. Kelt a Magyar Királyi Helytartótanács által Budán, 1830. szeptember 21-én” (A latin forrás értelmezésében dr. Benei Bernadett volt segítségemre.)

¹⁰² MNL-BAZML IV. 501/e 5584/1847. A rendelet száma 28955.

Az uralkodó az országban egyre súlyosabbá váló éhínség kezelésére egy a Helytartótanács és a Kamara három-három tagjából álló közös bizottságot is felállított, melynek élére báró Vay Miklóst nevezte ki.¹⁰³ Vay a leginkább éhínséggel sújtott vármegyék közül Gömör, Torna, Abauj, Zemplén, Sáros, Szepes, Bereg, Ung és Máramaros vármegyékért felelt. Két héttel később Ambró Antal helytartótanácsi tanácsos is királyi biztosi kinevezést kapott Trencsén, Árva, Liptó, Bars, Hont, Turóc, Zólyom, Nyitra vármegyék ínségügyi ellátásának intézésére.¹⁰⁴

A bizottságnak első ülését 1847. január 3-án tartották, amelyen a vármegyék által felküldött jelentéseket tanulmányozták. Az ínségről szóló tudósításokat nem fogadták el teljes mértékben, ezért titokban személyesen is érdeklődtek az egyes vármegyékben a terméseredményekről és a helyzetről. A jelentések és a saját információjuk alapján a tizenhat északkeleti vármegyében – Borsodban is – már éhínség volt, további huszonkét vármegyében a rossz termés miatt várható volt az ínség, de ezek a vármegyék valószínűleg maguk meg tudják oldani a helyzetet, vélekedett a bizottság. Kijelentették, hogy a Helytartótanács korábbi véleményének megfelelően a veszély elhárítását a vármegye, de leginkább a helyi földesurak feladatának tartják, ezért őket és az egyházak vezetőit szólították fel arra, hogy segítsék, támogassák a rászorulókat, s csak a legvégső esetben fognak segílyt nyújtani.¹⁰⁵ Ehhez a lakosságot három csoportba sorolták. Az elsőbe a vagyonnal nem rendelkező, de munkaképes személyeket sorolták, nekik magukról kellett gondoskodniuk, az ő megsegítésükre a közmunkákat javasolták, például utak, hidak építését, a Tisza-szabályozást. A másodikba a teljesen elnyomorodott, munkaképtelen és vagyontalan személyeket sorolták, róluk a vármegyéknek, városoknak, településeknek kellett gondoskodni. A harmadik csoportba a földműveseket, a jobbágyokat és zselléreket sorolták, akik rendelkeztek valamennyi vagyonnal, de a mostani helyzet miatt félő volt, hogy utolsó vagyonukat adják el és élik fel, így a következő vetést már nem tudják elvégezni, ezzel pedig csak az ínség fog nőni.

Az uralkodó végül 200 000 forint segílyt adott az éhínség elhárítására, de csak a bizottság hatáskörébe tartozó vármegyéknek, a többinek magának kellett a helyzetet megoldania. Ebből az összegből 100 000 forint kölcsönt szántak a harmadik osztály megsegítésére. Ezt az összeget 4% kamattal, hat év alatt kellett visszafizetnie azoknak a vármegyéknek, amelyek részesültek belőle. A vármegyék legfontosabb feladatának ebben a helyzetben a közrend, közbiztonság fenntartását tartották, azért is támogatták a fent említett összeggel a jobbágyokat, hogy ne menjenek tönkre, s ne legyenek majd a közrend megbontói. A

¹⁰³ MNL-OL C 183. Br. Vay Miklós ínségügyi királyi biztos iratai. Az országos ínség elhárítása ügyében kiküldött Helytartósági bizottság 1847. január 23-án tartott ülés jegyzőkönyve.

¹⁰⁴ MNL-OL C 118. Ambró Antal királyi biztos iratai. MNL-OL C 183. Br. Vay Miklós ínségügyi királyi biztos iratai. Az országos ínség elhárítása ügyében kiküldött Helytartósági és kincstári vegyes bizottság által 1847. március 17-én tartott ülésnek jegyzőkönyve.

¹⁰⁵ MNL-OL C 183. Br. Vay Miklós ínségügyi királyi biztos iratai. Az országos ínség elhárítása ügyében kiküldött Helytartósági bizottság 1847. január 23-án tartott ülés jegyzőkönyve.

legtöbb vármegye a katonatartásban kérte a Helytartótanács segítségét. A fennmaradó 100 000 forintot ezért a vármegyék úgy kapták meg, hogy ezt csak a katonatartásra fordíthatják, de ez után nem kellett kamatot fizetniük.¹⁰⁶ A bizottság már ekkor látta, hogy ez az összeg nem elegendő, csak ezzel az éhhalált nem tudják megakadályozni. Az uralkodó ezért áprilisban további 150 000 forintot adott a bizottságnak, ebből 100 000 forintot az éhezők élelmezésére, 50 000 forintot pedig a katonaság ellátásra irányoztak elő.¹⁰⁷

A bizottság végül is érdemben nem tudott segíteni a helyzeten, az északi vármegyékben mindennapos volt az éhhalál. Az összeülő országgyűlés is tárgyalta a több éves inségről, az elégtelen kormányzati, uralkodói segítségről, s az élelmezési válság kezelésével még az új, szabadon választott 1848-as kormánynak is foglalkoznia kellett.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Az 1751. november 1-én kiadott katonai szabályzat szerint két font kenyér két krajcár, hat font zab négy krajcár, nyolc font széna két krajcár értékben kellett az adózóknak a beszállásolt és átvonuló katonákat ellátni. Ezt a kincstár megtérítette. Azokban az években, amikor a piaci ár ezt meghaladta, akkor a különbséget a vármegye hadipénztárából fizették ki, amit végül az adózóknak kellett feltölteni. FÉNYES ELEK: *Magyarország statistikája III.* Pest, 1843. 24–27. GLÓSZ JÓZSEF: *Gabonakereskedelem és hadseregellátás.* In: *Történelmi Szemle* LXII. évf. 2020/4. 595–608.; LÁZÁR BALÁZS: *A császári-királyi hadsereg ellátási rendszere a Magyar királyságban az 1751. évi szabályzattól 1815-ig.* In: *Történelmi Szemle* LXII. évf. 2020/4. 549–564.; SCHRAMEK LÁSZLÓ: *A megyék szerepe a hadi szállításokban. Pest megye példája.* In: *Történelmi Szemle* LXII. évf. 2020/4. 577–593.

¹⁰⁷ CZOCH GÁBOR: *A reformkori közigazgatás az éhínséggel szemben (1845–1847).* In: BÓDY ZSOMBOR – MÁTAY MÓNICA – TÓTH ÁRPÁD (szerk.): *A mester iskolája: Tanulmányok Bácskai Vera 70. születésnapjára.* Budapest, 2000. 371–390.

¹⁰⁸ Pesti Hírlap 1848. január 15, 21, 22, 25, február 3, 15, április 4, 21.

6.2. Borsod vármegye inségrendelkezései

6. 2. a. Az 1814. évi inségbizottság működése

Az 1811–1812 tele és 1817 közötti időszakban a megszokotthoz képest jelentős időjárási kilengések – rendkívüli hideg és szokatlanul csapadékos időjárás – sorozatát jegyezte le Pók József. 1811–1812 tele már december elején rendkívüli hideggel kezdődött és emellett csapadékos, havas is volt. Május elején egy vihar pusztított Sátán és a környező településeken, és a jégesőt követő áradások jelentős károkat okoztak. Az időjárás az egész hónapban változékony volt. Júliusba folytatódott a csapadékos időjárás, a hónap első hetében egy újabb nagy kiterjedésű vihar vonult végig Sátán és környékén, valamint a szomszédos vármegyékben is, több ember halálát okozva. Az őszi időjárás is hűvösebb és csapadékosabb volt a megszokottnál, szeptember elején már derések voltak a reggélék, november pedig a szokatlanul bő csapadékoságával tűnt ki.¹⁰⁹

1812–1813 tele is olyan hideg és havas volt, amilyenre a legöregebbek sem emlékeztek. A nyár 1813-ban eltérő időjárást mutatott Borsod vármegyében. A vármegye déli és délnyugati részén a tavaszi vetés – az árpa és a zab –, valamint a szénatermés is katasztrofális volt a száraz időjárás miatt. A vármegye északi részén, a szentpéteri és a szendrői járásokban viszont épp ellenkezőleg, a rendkívül hűvös és csapadékos időjárás és az áradások tették tönkre a gabona-, a széna- és a sarjútermést, július elején még fagyponthoz alatti hőmérsékletről is tudósít Pók József naplója.¹¹⁰ Az év időjárását Pók József így jellemezte: „Ezen egész 1813-ik esztendő igen essős, sáros, terméketlen, sovány, káros esztendő vala.”¹¹¹ A kedvezőtlen időjárás következtében a terméseredmények rosszak lettek, az élelmiszer és takarmány ára napról napra emelkedett.¹¹²

A következő évben sem kedvezett az időjárás a mezőgazdaságnak. 1814-ben az április végi, május eleji nagy fagyok okoztak jelentős károkat a gyümölcsösökben, szőlőkben. Nyár elején, június 8-án olyan hatalmas jégeső pusztított Sátán és a szomszédos Csokván és Ományban, hogy a vetéseket, a réteket és a szőlőt is teljesen tönkre tette. A vetéseket annyira elverte a jég, hogy a jobbágyok mentve, ami menthető, takarmánynak kaszálták le a földön fekvő gabonát.¹¹³ Hasonlóan súlyos pusztítást végzett a jég a tágabb környéken is: Nekézsenyben, Dédesen, Visnyón, Mályinkán, Tardonán, Varbón, Parasznyán,

¹⁰⁹ Prot. Paroch. 128–141. bejegyzések.

¹¹⁰ MNL-BAZML IV. 501/a 98/3642–3643/1813., 3646/1813., 122/3669/1813., 123/3670–3677/1813., 240/3883/1813., Prot. Paroch. 142–192. bejegyzések. Augusztusban egy zivatarrendszer pusztított az ország északi részén. Vö: RÉTHLY : *Időjárás ...1801–1900-ig. I.* 1998. 103–108, 116–126.

¹¹¹ Prot. Paroch. 192. sz. bejegyzés.

¹¹² MNL-BAZML IV. 501/a 259/2353/1814., 260/2354/1814, 261/2355/1814.

¹¹³ MNL-BAZML IV. 501/a 139/3375/1814., 140/3376/1814.

Radostyányban és Sajókápolnán.¹¹⁴ A megye más részén is a rendkívüli esőzések és áradások történtek, amiknek következtében alig lett a termés, s amit a nyár eleji zivatarok, jégesők meghagytak, azt is tönkretette az augusztus 14-i jégeső. Az ősz is hűvösebb volt a megszokottnál. A helyzet tragikusságát mutatja, hogy a legsúlyosabban károsult települések felmentést kaptak az évi adófizetés alól.¹¹⁵ Pók József így írt ezen évről: „Ezen 1814^{ik} esztendő igen Mostoha vala, és az életben igen szűken termő, nemcsak ezen vidéken, hanem másutt is. Már ezen esztendőnek végén zab kenyérre szorultak az emberek, a mellyet még ekkoráig nem próbáltak. Tiszta búzának köblé 25, rozsnak 20, Árpának 14–15 forint vala. A zabot 5 forintyával köblét meg lehetett venni. A szegénység marháit el adogatván, kintelenítette annak árát árpára költeni.”¹¹⁶

A katasztrofálisan rossz termés következtében az élelmiszerek ára annyira megdrágult, hogy a vármegye 1814-ben egy ínségbizottságot¹¹⁷ állított fel, hogy vizsgálja ki az okokat és a helytartótanácsi utasítások és a vármegyei tisztviselők jelentései alapján dolgozzon ki javaslatokat a kialakuló éhínség kezelésére. A bizottságnak az alispán volt a vezetője, tagjai közt volt öt főszolgabíró, a szolgabírók, táblabírók és a vármegyei aljegyző.¹¹⁸

A bizottság 1814. november 14-én a vármegye közgyűlésén nyújtotta be hét pontból álló jelentését, illetve javaslatát. Először az élelmiszerek erőteljes drágulásának okával foglalkoztak. Az alapvető okot nem nagyon kellett keresni, a rendkívül szélsőséges időjárás okozta rossz termés miatt emelkedett az élelmiszer ára, de a helyzetet más is súlyosbította. A kedvezőtlen időjárás következtében a szőlőtermés is tönkre ment, ezért sokan a bor pótlására gabonából főztek pálinkát és sört. Az árak emelkedését a gabonakereskedők és spekulánsok is okozták, akik a rendelkezésre álló feles gabonát felvásárolták, majd a felhalmozott árut csak tavasszal értékesítették, mikorra a kevés tartalékaiból kifogyott lakosságnak még nagyobb haszonnal tudták eladni.

A bizottság a következő megoldási javaslatokat terjesztette a közgyűlés elé. Ajánlották, hogy a miskolci gabonapiacot helyezték át a városban egy

¹¹⁴ MNL-BAZML IV. 501/e 3407/1814. Nekézsenyben 179 hold szántót, 147 kaszás rétet, és 121 kapás szőlőt, Tardonán 104 hold szántót, 94 kaszás rétet, 49 kapás szőlőt, Dédesen 164 hold szántót és 123 kapás szőlőt, Mályinkán 208 hold szántót és 58 kaszás rétet, Visnyón 77 hold szántót, 46,5 kapás szőlő, Varbón 95 kapás szőlőt és 21,5 kaszás rétet, Sajókápolnán 215 hold szántót, 206 kapás szőlőt, Parasznyán 77 hold szántót, 42,5 vekás kenderföldet, 11 kaszás rétet és 139 kapás szőlőt, Radostyányban 66 hold szántóföldet tett tönkre a zivatar, a jégeső és az azokat követő áradások.

¹¹⁵ Prot. Paroch. 194–220. sz. bejegyzések.

¹¹⁶ Prot. Paroch. 221. sz. bejegyzés. A gabonafélék árának országos változására további adatokat ad: DR. DÁNYI D.: „Az élet ára.” *Gabona és élelmiszerek Magyarországon 1750–1850*. Budapest, 2007. 190–193.

¹¹⁷ A bizottság hivatalos neve: Az Élet ára nevekedésének meggátolhatóságára kiküldött deputatio.

¹¹⁸ Vö: HODGYAI MÁTYÁS: *Ínséges évek Biharban 1814–1817 között*. In: Történelmi Szemle 1991/1–2. 59–69.; KÓSA LÁSZLÓ: *Természeti csapások és civilizációs következményeik a 19. században Magyarországon*. In: Ethnographia 120. évf. 2009/3. 237–255.

olyan helyre, ahol a vármegyei és városi tisztek jobban tudják ellenőrizni a kereskedelmet. Javasolták továbbá, hogy a szerdai és szombati piaci napokat megelőző napokon tiltsák be a gabonakereskedelmet, valamint a piaci napokon délelőtt 10 óráig az eladók – a nagykereskedők és a földművesek is – vékánként is kötelesek legyenek kiszolgálni a vásárlókat. A felvásárlás korlátozásának érdekében nagy tételben csak ezután adhatták el a gabonát, de csak egy-egy szekérrel, mind a helyi, mind a máshonnan érkező kereskedőknek. Továbbá felszólították a vármegyei földesurakat, hogy a gabonájukat ne a nagykereskedőknek, spekulánsoknak adják el, hanem azoknak, akik saját maguknak vásárolnak. Javasolták, hogy ha nekik sincs elég gabonájuk, hogy segíteni tudják jobbágyaikat, akkor addig szerezzék be, amíg olcsóbb. A gabonából való pálinkafőzést sokak tiltakozása miatt megtiltani ugyan nem tudta a vármegye, ezért inkább korlátozó intézkedéseket hozott: pálinkát csak saját fogyasztásra főzhetek a jobbágyok és azok a kocsmárosok, akik pálinkafőzési jogot bérelve egy meghatározott mennyiségű cefrét átadtak sertéshízalásra a helyi földesúrnak. Kereskedelmi céllal tilos volt a pálinkafőzés, ha valaki megszegte a rendeletet, akkor annak lefoglalták a főzőberendezését és ha nemes volt, tizenkét forintos pénzbüntetésre ítélték, ha pedig nemtelen, akkor huszonnégy pálca büntetést kapott. E rendelkezések megtartásának ellenőrzése a főszolgabírók, a szolgabírók, az esküdtek és a melléjük kinevezett négy táblabíró feladata volt. A vármegyei közgyűlés elfogadta a bizottság javaslatait, az így meghozott határozatok a következő aratásig voltak érvényben. Ezen rendelkezéseket a vármegye a Helytartótanácsnak is felterjesztette, kérve, hogy az is hozzon olyan országos rendeleteket, amelyek segítenek az ínség elhárításában.¹¹⁹ Az uralkodó 1815. január 3-án kelt rendeletében valóban meg is tiltotta a rozsból való pálinkafőzést.¹²⁰

6. 2. b. Az 1816. évi ínségbizottság működése

Az 1815. év is hűvösebb és csapadékosabb volt a megszokottnál, elsősorban az indonéziai Tambora vulkán áprilisi kitörése következtében. A hajnali hőmérséklet még május végén is fagyponthoz alult volt és július közepén két reggel is dér borította a talajt. A hideg és esős idő miatt ismét meglehetősen rossz lett a termés, ezért a gabonafélék ára jelentősen nőtt: egy köböl búzát 30, kétszerest 25–26, rozst 18–20, árpát 6, zabot pedig 5–6 forintért árultak. A lakosság nagy része továbbra is éhezett: *„Ezen esztendőben olly nagy szükség uralkodott egész aratásig az egész Fel földön hogy zabbúl sült kenyérrel, amellyet soha sem próbáltak, enyhítették éhségeket.”*¹²¹

¹¹⁹ MNL-BAZML IV. 501/e 3405/1814.

¹²⁰ MNL-BAZML IV. 501/e 164/1815.

¹²¹ Prot. Paroch. 224–263. sz. bejegyzések.

A vulkánkitörés azonban a következő évben még inkább érezte negatív hatását az egész északi félteke időjárásában.¹²² Minden évszak időjárása hűvösebb és csapadékosabb volt a megszokottnál, 1816 úgy vonult be a történelembe, mint a „nyár nélküli év”. A gondok már az év elején mutatkoztak, a rendkívül hideg és havas télen a nagy hó alatt az őszi vetés egy része tönkrement, másik részét viszont a hirtelen tavaszi olvadás mosta el, így a termés olyan gyenge volt, hogy az újabb vetéshez szükséges gabonamennyiség sem termett volna meg.¹²³ Több településen ezért kiszántották az őszi búza-, kétszeres- és rozsvetést, majd tavaszt, árpát és zabot vetettek a helyére.¹²⁴ Az aratás és a dézsmálás ideje alatt is csapadékos volt az időjárás, ekkor is sok kárt okozott a már learatott, keresztbe rakott gabonában. A patakok és folyók kiáradtak és tönkretették a réteken lekaszált szénát is.¹²⁵

A szélsőséges időjárás következtében a termés igen csekély lett, különösen az őszi gabonáé. Borsod vármegye négy járása közül csak a szentpéteriben termett annyi, hogy a vetés elvégzése után még élelmezésre is maradt 6609 kila. A többi járásban még az őszi vetés elvégzéséhez szükséges gabona sem termett meg, ehhez a szolgabírói jelentések szerint 10680 kila hiányzott. Szerencsére az árpa és a zab termése jobb lett, a vetéshez elegendő termett, de a lakosság és az állatok táplálására már nem volt elegendő. A szolgabírák jelentései szerint a vármegyében 141.834 kila őszi és tavaszi gabonával rendelkeztek élelmezési céllal, míg a vármegye számítása szerint a 128.079 lélekből álló lakosság tíz hónapnyi ellátáshoz 1.024.832 kila gabona kellett volna, vagyis 876.566,5 kila, a meglévő többszöröse hiányzott.¹²⁶ A Pók József naplójában ismertetett Sáta helység ellátásához, a vetéshez és élelmezéshez például 1553 kila gabona hiányzott.¹²⁷

Pók József így jellemezte az évet: „Ezen folyo 1816. esztendőben igen nagy szükség és drágaság uralkodott az egész országban. Az elmúlt télen a nagy hó mindenütt ki pállítván a búzát országszerte el vezett, és igen sok helyeken az 1816 esztendőben való búza termés nem volt elég őszi vetésre. Ami termett is

¹²² DÖVÉNYI ZOLTÁN: *Vulkán kitörés és éhínség: megjegyzések a Tambora 1815-ös kitörésének következményeihez a Kárpát-medencében*. In: Történeti Földrajzi Közlemények. 3. évf. 2. 2015. 80–89.; HARANGI SZABOLCS: *Egy vulkánkitörés, ami megrengette a világot. A Tambora kitörésének 200. évfordulója*. Természet Világa 146. 2015. 253–255.; Uő: *Vulkánkitörések klímaváltoztató hatása: a kicsi is számít*. In: Magyar Tudomány 2017/6. 664–673.; KÖVESI-LÁZÁR KRISZTINA: *Vulkánkitörés – levegőminőség – éghajlat*. In: Légkör 67. évf. 2022. 3. sz. 141–150.; SOÓS ISTVÁN: „Nyár nélküli esztendő” 1816-ban. In: História 32. 2010. 24–27.

¹²³ MNL-BAZML IV. 501/a 1546., 2092., 2103., 2528/1816.

¹²⁴ Prot. Paroch. 288. sz. bejegyzés.

¹²⁵ MNL-BAZML IV. 501/a 1546., 2092., 2103., 2404., 2479., 2528., 3430/1816; Prot. Paroch. 302. sz. bejegyzés.

¹²⁶ A vármegyei tisztviselők számításai szerint egy főnek 10 hónapi időtartamra 8 kila gabonára volt szüksége, de a gyerekek, az idősek és a felnőttek szükséglete között nem tettek különbséget, egyformán nyolc kilával számoltak.

¹²⁷ MNL-BAZML IV. 501/e. 3137/1816.

tsupa toklász, vadótz, és fű mag volt. Az egész országban a szegénység, sőt még a tehetős gazdák is árpa és zab kenyeret ettek. A tiszta búzának köblét 45–50 forintra, az árpát 20–21 forintra, a Zabét 8–10. forintra emelte ezen szűk üdő. A Kukoritza 20–22 forint volt. A bornak semmi bötse nem volt, mivel hogy nem is jó volt, és hogy kenyér nem volt az ital nem is kellett. A pálinka főzés az ételből ország szerte meg tiltatott a jó kormányzó előjárók által. Ezen 1816. esztendőben sok féle kártételek, lopások, káromkodások és erköktstelenségek uralkodtak, Minden felől igen sok lovak, szarvas marhák és egyebek lopattattak el, sok úton járók és kereskedő zsidók is mindenektől meg fosztattak.”¹²⁸

A vármegye vezetése már tavasszal látta a várható rossz termést, és versenyfutásba kezdett a kialakuló élelmezési válsággal, és már 1816 áprilisában a Helytartótanácsához fordult, hogy a vármegyébe újabb lovasezredet ne vezényeljenek, mert a már bent lévőket is alig tudják ellátni. Májusban a vármegye megtiltotta, hogy gabonából pálinkát vagy sört főzzenek és kérték a Helytartótanácsot, hogy adjon utasításokat, melyekkel a várható éhínséget el tudják hárítani. Eközben felszólította a szolgabírókat, hogy minden helységben házanként írják össze a rendelkezésre álló gabonatermést, a családok lélekszámát, illetve azt, hogy mennyi gabonára van szükségük, hogy a földjeiket be tudják vetni és családjukat el tudják látni a következő aratásig. Egyben jelentették a Helytartótanácsnak, hogy a vármegyében állomásozó katonaságot szeptember elsejétől már nem rozskenyérrel, hanem árpából vagy árpa és „*krompli liszt*” keverékéből süített kenyérrel fogják ellátni. A folyamatosan dráguló gabona és az egyre általánosabbá váló uzsorakereskedelem visszaszorítása érdekében az 1814-ben hozott ínségintézkedéseket ismét kiadták a szolgabíróknak, hogy azokat a kerületekben hirdessék ki és aszerint járjanak el.¹²⁹

A vármegye a szeptember 9-én tartott kisgyűlésén elismerte, hogy az ínséghelyzet már olyan súlyos és kiterjedt, hogy arra a kisgyűlés már nem hozhat általánosan érvényes határozatokat, ezért szeptember 16-ra egy rendkívüli közgyűlést hirdettek, felszólítva a vármegye nemeseit és földbirtokosait, hogy azon minél nagyobb számban jelenjenek meg. Ezzel egyidejűleg ismét felállították az ínségbizottságot, amelynek az alispán, öt táblabíró, a négy főszolgabíró, a vármegyei főjegyző, a vármegyei ügyész és az főadószedők voltak a tagjai.¹³⁰ Az év során a tárgyhoz kapcsolódó helytartótanácsi leveleket, rendeleteket, szolgabírói jelentéseket átadták a bizottságnak, hogy azokat tanulmányozva dolgozza ki javaslatait.¹³¹ A bizottság első feladata az előbb említett közgyűlés előkészítése volt.

A bizottság kisebb kiegészítéssel az 1814-es intézkedéseket terjesztette a rendkívüli vármegyei közgyűlés elé, amelyet az elfogadott. A korábbi rendeletet az alábbiakkal egészítették ki: a szolgabírónak fel kellett szólítaniuk a jobbá-

¹²⁸ Prot. Paroch. 313., 320. sz. bejegyzések.

¹²⁹ MNL-BAZML IV. 501/a 1123., 1382., 1399., 2359., 2365/1816.

¹³⁰ A bizottság hivatalos neve: A megyebél lakosok élelembéli fogyatkozása s annak orvoslása módja dolgában kiküldött deputatio.

¹³¹ MNL-BAZML IV. 501/a. 2664/1816.

gyokat, hogy a kevés termés ellenére minél nagyobb arányban vessék be földjeiket, illetve mindent tegyenek meg, hogy további gabonához, élelmiszerhez jussanak és ezért vállaljanak el minden kétkezi és szekeres munkát. Az ínséges időben a koldusok száma is megszorodott, ezért a bizottság javaslatára betiltották azok vándorlását, kóborlását, minden koldusnak vissza kellett térnie a saját lakóhelyére és az adott településnek kellett gondoskodnia róluk. A helyzet súlyosságát mutatja, hogy a katonaságot sem tudták már ellátni, ezért feliratban kérték a Helytartótanácsot, hogy vigyék el, vagy legalább kincstári magtárból élelmezzék őket.¹³²

A bizottság javaslatára a vármegye további korlátozásokat vezetett be a gabonavásárlás körül, megtiltották a szerdai és szombati piaci napok előtti gabonakereskedést, illetve a kereskedőknek, üzérkedőknek megtiltották, hogy a város határán kívül már az utakon vásárolják fel a gabonát és azt uzsoraáron adják tovább. Amennyiben tetten érték őket, akkor a gabonát és a pénzüket is elvehették a szolgabírók. Felszólították a molnárokat, hogy pontosan tartsák be az őrlési előírásokat, árszabásokat. Sokan csak árpa- és zablisztból tudtak kenyeret sütni, ezért utasították a molnárokat, hogy azokat is olyan finomra őröljék és szítálják, mint a búzát, a rozst vagy a kétszerest és ezért a tevékenységért a malomvámon felül csak 24 krajcárt kérhettek. A szolgabírók feladatává tették, hogy a lakosságot többször és nyomatékosan szólítsák fel a mértékletes, takarékos életre. Ebben a különböző felekezethez tartozó lelkipásztorok segítségét is kérték, nekik prédikálniuk kellett erről. Felszólították a lakosságot, hogy a búcsúkat, keresztelőket, lakodalmakat, cselédfogadási ünnepeket visszafogottabban üljék meg, mert ezeken több napra, akár több hétre elegendő ételmezt is elfogyasztottak. A cselédek fizetésük egy részét terményben, elsősorban búzában és rozsban kapták, de most ehelyett árpát és zabot is el kellett fogadniuk, és a napi étkezéshez azzal a kenyérral kellett megelégedniük, amit a gazdájuk is evett. A lakosság biztos ellátása érdekében a piacon nem csak a pékek céhéhez tartozó személyek süthettek és árulhattak kenyeret, hanem mindenki szabadon, amennyiben betartotta a vármegye által előírt árszabást és mértékegységeket. Ezek gyakori és szigorú ellenőrzésére külön személyeket neveztek ki. A javaslatok végrehajtását a vármegye a főszolgabírók és szolgabírók feladatává tette.¹³³

1816 nyár végén a szolgabírói jelentések szerint a vármegye lakosságának ellátásához 1.024.832 kila gabona kellett volna, de csak 141.834 kilával rendelkeztek élelmezési céllal, bár a teljes betakarítással még nem végeztek, a kukorica, a burgonya és a hüvelyeseké még folyamatban volt. De nyilvánvaló volt, hogy így sem lesz elég ételmezt. A vármegye az éhínség elhárítására a helyi földbirtokosokra nem számíthatott, mivel az ő termésük is hasonlóan rossz lett. Felleggel csak a szentpéteri és a szendrői járásban élő földbirtokosok rendelkeztek, de ezt a helyi rászorulókat ellátására használták fel. Ezért Borsod vármegye élelmezésre 438.283, az őszi vetés elvégzéséhez pedig 10.680 kila gabonasegélyt

¹³² MNL-BAZML IV. 501/e. 3037/1816.

¹³³ MNL-BAZML IV. 501/e. 3037/1816.

kért a Helytartótanáctól és megismételték a vármegyében állomásozó katonaságra vonatkozó kérésüket is, miszerint más, jobb helyzetben lévő területre vezényeljék, vagy legalább a katonai magtárakból táplálják őket.¹³⁴

A Helytartótanács azonban a segélykérelmekre részben vagy teljesen elutasító válaszokat adott. A vármegyében állomásozó katonaság saját, katonai élelmiszerraktárból történő ellátását vagy elvezénylését elutasította. A katonaságnak búza- és rozskenyér helyett árpa- és burgonyalisztból sütött kenyérral való ellátását sem fogadta el, arra hivatkozva, hogy az árpalisztból sütött kenyér nem minden esetben egészséges. Ezért csak annyi kedvezményt adott, hogy a búza-, illetve rozsliszthez keverhetnek árpalisztet.¹³⁵ Ugyanígy nem adott kölcsöngabonát az őszi vetések végrehajtásához és a lakosság ellátásához sem, ezek előteremtését továbbra is a helyi hatóságok és földesurak kötelességének tüntetve fel.¹³⁶

Ezekben a rossz termésű években a koldusok oly nagy számban jelentek meg a vármegyében és Miskolc városában is, hogy a bizottságnak is foglalkoznia kellett vele. A valóban munkaképtelenek közül az „*alkoldusok*” kiszűrésére orvosi vizsgálatnak vetették alá őket. Ezek után a munkaképeseket igyekeztek valamilyen munkára, kenyérkeresetre szorítani, hogy ne a vármegyének, a városnak, illetve a lakoságnak kelljen róluk gondoskodni. A valóban munkaképteleneket viszont külső ismertető jellel, nyakba akasztható ún. koldusjeggyel látták el, amely már bevett gyakorlat volt a vármegyében. A koldusok működését is megpróbálták szabályozni és a bizottság javaslatára elrendelték, hogy egy háznál hetente csak egy alkalommal kéregethettek.¹³⁷

Sajnos azonban ezek az intézkedések a súlyos élelmiszer- és takarmányhiányt nem tudták megoldani. A lakosság tartalékai hónapról hónapra csökkentek, az adókat nem tudták fizetni és egyre nagyobb teher volt a katonaság ellátása is. A vármegye a következő év, 1817 elején összeíratta azokat a személyeket, akik már nem tudtak magukról gondoskodni és a vármegye segítsége nélkül éhen haltak volna, ezért ismét a Helytartótanácsához fordultak, hogy élelmezésüket, illetve a vármegyében állomásozó katonaság ellátását katonai magtárakból oldják meg. Azonban a Helytartótanács továbbra sem adott semmiféle segítséget vagy engedményt. Ezért a vármegye ismét felszólította a helyi földesurakat, hogy továbbra is gondoskodjanak a jobbágyaikról, a közelgő tavaszi vetés elvégzéséhez adjanak kölcsön vetőmagot, de a jobbágyokat is felszólították, hogy minél nagyobb arányban végezzék el a vetést.¹³⁸ Emellett a vármegye a kincstártól 30.000 forint kölcsön felvételét is elhatározta a katonaság élelmiszer- és takarmányszükségletének fedezésére.

1816–1817 telén még úgy-ahogy kitarítottak a készletek, de a tavaszi vétés elvégzése után már szinte semmi sem maradt és a drágaság és az éhínség tovább

¹³⁴ MNL-BAZML IV. 501/e. 3137/1816.

¹³⁵ MNL-BAZML IV. 501/e. 3137/1816. 9. sz.

¹³⁶ MNL-BAZML IV. 501/e. 3700/1816.

¹³⁷ MNL-BAZML IV. 501/e. 3037/1816.

¹³⁸ MNL-BAZML IV. 501/a 373–376/1817., 1257/1817.

fokozódott. A lakosság már türelmetlenül várta az aratást, sokan már a teljes érés előtt learatták gabonájukat és a napon, kemencében szárítva fogyasztották. Pók József erről így tudósít naplójában: „Ezen esztendőnek három első holnapjaiban igen nagy szükség, nagy drágaság uralkodott. A tiszta búzának köble 50–56 forinton, a kétszeresnek 40–44 forinton, a rosnak 35–36 forinton, az árpának 24–25 forinton, a zabnak 10–12 forinton, a kukoritzának mellynek bő termése olly nagy hasznót okozott, hogy sok embernek, az által menekedtek meg az éhen halástúl 8–10 forinton mentek köblei. A bor ámbár rosz volt és eleinte 20 forint volt hordója, még is ez holnapban fel hágott az ára 30–40 forintra is. (...) Már ezen holnapokban némelly szegény Felföldi lakosok az nagy éhség miatt allig tudtak járni és amellyek akik zabot nem volt min venni, a kukoritzát tsutkát öszve szedték, azt meg szarítván öszvetörték és úgy öröltették meg, melly kevés tápláló nedvességet okozott, pedig ez az emberben kiki által láthatya, hát még aratásig vallyon mire nem szorúl szegény ember. Ezen két holnapban u.m. Aprilisben és Májusban az emberek az éhség miatt egészlen el lankadtak. Pénzek nem lévén se zabot amelynek köble 16–18–20 forint is volt, se búzát amelynek 50 forint volt köble nem vehettek. Ehez járúlt a nagy szárazság is, melly rettentette a szegénységet. A gyümölts is le hullott. Ezen egész Junius holnapjában olly nagy éhség uralkodott mindenütt, hogy a szegénység éhen allig tudott menni az úton, mindeneket sokan eladták tsak hogy valamennyire táplálhatnák magokat. A tisztabúzának köble 70, a kétszeresnek 60, a rozsnak 50–52, az árpának 40–46, a zabnak 30 forintokon mérték, innen lehet gondolni a szegénység között az iszonyú nagy inséget.”¹³⁹

Ezért a főszolgabírók feladatává tették, hogy járásaikban a helyi földesuraktól próbáljanak kölcsönkérni, vagy vásárolni gabonát, takarmányt, illetve hogy amíg a kincstártól nem érkezik meg a kért kölcsön, addig valamennyi készpénzzel segítsék ki a vármegyét, hogy az éhezőket és a katonaságot el tudják látni. A kiadások csökkentése érdekében minden olyan munkát, amely nem volt sürgős – például utak, hidak építése – elhalasztottak és az így felszabaduló összeget is élelmiszervásárlásra fordították. A vármegyében állomásozó katonaságot értesítették, hogy csak június 15-ig tudják a lovakat zabbal ellátni, utána már csak szénát kapnak. Ezt a Helytartótanácsnak is jelentették és sokadszorra is kérték, hogy az aratásig a katonaságot a katonai magárárból etessék és a lakosságnak is adjanak onnan kölcsönt, továbbá szüntessenek meg mindenféle katonai átvonulást.¹⁴⁰ De a Helytartótanács csak annyi engedményt adott, hogy a teljes zabporció helyett fél porció zabot és 8 font szénát adjanak a lovaknak, azonban a lakosság katonai magtárból való segélyezését elutasította.¹⁴¹

A vármegyei megkeresésre többen is segítségüket ajánlották fel. Molnár János, a diósgyőri uradalom prefektusa 3000 forintot adott kölcsön kamat nélkül november 1-ig. Gróf Aspremont 100 köböl rozst és 2000 forint készpénzt ajánlott fel, gróf Szirmai János pedig a még meglévő szénáját. Az adakozáshoz

¹³⁹ Prot. Paroch. 326., 338., 344., 346., 349. sz. bejegyzések.

¹⁴⁰ MNL-BAZML IV. 501/a 1615., 1898., 1978., 2430–2433., 2437–2440/1817.

¹⁴¹ MNL-BAZML IV 501/a 2432/1817.

az egri főszékeskáptalan több tagja is csatlakozott, például Szepesy Ignác borsodi főesperes az ároktólieknek 33 véka árpát adott, a vármegyét pedig Mészáros György kanonok a kezelése alatt lévő hagyatékából 2330 váltóforint kamatmentes kölcsönrel segítette. Tájer György nagyprépost 2000 forint kölcsönt adott.¹⁴²

A vármegyének a felajánlott adományokat és kölcsönöket felhasználva végül sikerült annyi gabonát és takarmányt összeszednie helyben és a szomszédos vármegyékben, hogy aratásig sikerült megoldani a lakosság és a katonaság ellátását. Az 1817. szeptember 18-i közgyűlésen már az ínség és a vészhelyzet megszűnését jelentették be és kérték az uralkodót, hogy oldja fel a gabonából való pálinkafőzést tiltó rendeletét.¹⁴³

Az 1812 telétől majd hat éven át tartó rossz termésű időszak átvészélése a burgonya termesztése és fogyasztása nélkül elképzelhetetlen lett volna. Az 1810-es évekre ugyan már országszerte termesztették ezt, de sok helyen még csak a szeszfőzés alapanyagaként. A mindennapi táplálkozásban való meggyökerezése ezekben az ínséges években zajlott le. Pethe Ferenc Nemzeti Gazda című mezőgazdaság szaklapjában nemcsak a burgonya termesztését népszerűsítette és termesztési javaslatokat adott, hanem több receptet is ismertetett.¹⁴⁴ Ugyanezt a célt szolgálta Rátz Zsuzsanna könyve is – melyet saját költségen nyomtatott ki Miskolcon és osztott szét a településeknek –, melyben több mint száz krumplis étel receptjét közölte.¹⁴⁵ A korabeli sajtóban is jelentek meg olyan cikkek, melyek az ínséges időszakban gabonát helyettesítő élelmiszereket ismertettek.¹⁴⁶ Hasonlóképpen a rossz idő ellenére bővebben termő kukorica is nagy szerepet kapott az élelmezésben, Pók tudósítása szerint sokakat ez mentett meg az éhhaláltól.

Az 1816-os esztendő éhínsége, „*Századunk legmostohább időszaka 1816-ik esztendei nagy szükség*” nagyon sokáig megmaradt az azt átélők emlékezetében, és a következő évtizedekben az időjárás okozta termés kiesést és éhínséget mindig ehhez hasonlították.¹⁴⁷

¹⁴² MNL-BAZML IV. 501/a 1652., 2440/1817.

¹⁴³ MNL-BAZML IV. 501/a 2801–2802., 3059/1817.

¹⁴⁴ KÓSA LÁSZLÓ: „*Búza szükségben felsegítő jegyzések*”. *A burgonya magyarországi táplálkozásban a XVIII. század végén és a XIX. század elején*. In: Ethnographia. 81. évf. 1970. 2–4 sz. 363–375.

¹⁴⁵ RÁTZ ZSUZSÁNNÁ: *Búza szükségben felsegítő jegyzések melyekben Országunkban, ezen folyó Esztendőben megtörtént, Gabona' nagy szűkiben, kijelentett minden Rendnek tünődéseik közt; hogy az Emberi Társaság' köz' Java' előmozdításában, valamely tőle kitelhető módon segítségül lehessen*. Miskolc. 1816.

¹⁴⁶ FORGÓ GYÖRGY: *Rendkívül való szükség' idején, a' közönségesen szokásban lévő Gabona fajokon kívül, miből készíthetni még Kenyeret Hazánkban, 's mit található még, a mivel olyankor táplálhassa magát a' Szegénység?* In: Tudományos Gyűjtemény. 1817. 10. 41–57.

¹⁴⁷ MNL-BAZML IV. 501/a 4058/1841.

6. 2. c. Az 1827. évi inségbizottság működése

1825-ben és 1826-ban ismét szélsőséggé vált az időjárás, de nem okozott akkora termés kiesést, hogy éhínség alakuljon ki. 1827-ben azonban már harmadik éve volt kedvezőtlen a vegetációs időszak időjárása. Júniusban a nagyon csapadékos időjárás tette tönkre a gabonafélék termését, a szénát és a sarjút pedig előbb a villámáradások öntötték el, iszapolták be, majd a júliusi aszály tette tönkre. Több községben az áradások olyan súlyos károkat okoztak, hogy az érintett településeket a vármegye felmentette az adófizetés alól.¹⁴⁸ A vármegye vezetősége látva a rossz terméseredményeket a Helytartótanácshoz fordult, hogy tiltsa be a gabonából és burgonyából való pálinka- és sörfőzést, valamint a vármegyében állomásozó két lovasszázadot vezényelje el más, jobb helyzetben lévő vármegyébe, ahol el tudják látni őket az előírt élelemmel és takarmánnyal, valamint további utasításokat kértek az inség elhárítására.¹⁴⁹ A pálinka- és sörfőzést tiltó rendelet kérését azonban másnap, szeptember 16-án újratárgyalták, mert nagyon sok földbirtokosnak volt saját pálinkafőzdéje és a tiltás súlyos gazdasági kárt okozott volna nekik, továbbá a rendelet a nemesi szabadságjogot is korlátozta volna. A pálinka- és sörfőzést betiltása végül nem történt meg, de a vármegye a helyi pálinkafőzdekkel rendelkezőket mértékletességre szólította fel.¹⁵⁰

A vármegye feliratára a Helytartótanács válasza hamar megérkezett, de nem sok segítséget nyújtott: az inség helyzet elhárítására a kölcsönfelvételt javasolta, illetve az 1816-ban kiadott rendeletek felhasználását ajánlotta. Emellett ismét a vármegye figyelmébe ajánlotta a takarékmagtárak felállítását. El is kezdték ezeket szervezni, de az olyan lassan haladt, hogy a következő aratásig sem sikerült kivitelezni, akkor pedig már elvesztette az aktualitását.¹⁵¹ A vármegye a kölcsön felvételét azonban elutasította, mert nem akarta a lakosságot további adóssággal terhelni.¹⁵²

Mivel kézzelfogható segítséget nem kapott a vármegye, ezért ismét felállította az inségbizottságot. Ez alapvetően az 1816-os rendelkezéseket terjesztette a vármegyei közgyűlés elé, amelyeket az elfogadott és kihirdetett. A gabona, a kenyér és egyéb élelmiszerek árának szabályozására ismét felállították a limitációs, azaz árszabályozó bizottságot, mely kéthetente ült össze és határozta meg az élelmiszerek piaci árát, ezzel gátat szabva az uzsoráskodásnak és az árfelhajtásnak. A bizottságnak ellenőrzési joga ugyan volt, de nem büntethette a vétkezőket, ezért Tatár József táblabíró ú. politikai komisszárnak nevezték ki, akinek jogkörébe tartozott nemcsak az árszabás betartásának ellenőrzése, hanem az azt megszegők büntetése is. Hogy nagyobb tekintélye legyen, fegyveres

¹⁴⁸ MNL-BAZML IV. 501/a 3400/1827., Vö: RÉTHLY: *Időjárás ... 1801–1900-ig. I.* 267–277.

¹⁴⁹ MNL-BAZML IV. 501/a 2385–2388/1827.

¹⁵⁰ MNL-BAZML IV. 501/a 2462/1827.

¹⁵¹ MNL-BAZML IV. 501/a 2138–2139/1828.

¹⁵² MNL-BAZML IV. 501/a 3293/1827.

segítségét is kapott, a vármegye két hajdút rendelt mellé.¹⁵³ Jelentése szerint az első ellenőrzések után kiszabott büntetések után a kenyérsütők, kofák és kereskedők betartották az árszabást.¹⁵⁴

6. 2. d. Az 1830–1831. évi ínségbizottság működése

1829–1830 tele nagyon csapadékos volt, a lehullott nagy mennyiségű hó a Helytartótanács figyelmét sem kerülte, körlevélben hívta fel a vármegyék figyelmét a tavasszal várható nagy áradásokra,¹⁵⁵ amelyek be is következtek.¹⁵⁶ A tavaszi árvizeknél azonban sokkal nagyobb kárt okozott a rendkívül aszályos nyár. Szeptemberben, a betakarítások után, a rendkívül gyenge termés és a gabonafélék árának folyamatos emelkedése miatt a vármegye úgy ítélte meg, hogy a helyzet már majdnem olyan súlyos, mint 1816-ban, ezért ismét felállította az ínségbizottságot. A rossz termésről szóló szolgabírói jelentéseket felküldték a Helytartótanácsnak és ismét kérték, hogy adjon központi utasításokat az éhínség megakadályozására. Ezzel párhuzamosan a főszolgabírókon keresztül a földesurakat is felszólították, hogy mindent tegyenek meg a veszély elhárítása érdekében.¹⁵⁷

A Helytartótanács már tisztában volt az ország helyzetével, rendeletét még azelőtt kiküldte, hogy a vármegye kérelme megérkezett volna. A szeptember 21-én kelt rendeletében az 1816-ban már kiadott utasításait ismételte meg és egészítette ki, mint fentebb láttuk.

A vármegyei ínségbizottság által beterjesztett és a közgyűlés által elfogadott javaslat is szinte teljesen megegyezett a fentebb bemutatott 1816-os és 1827-es javaslatokkal. Új elemként jelent meg, hogy kérték a Helytartótanácsot, hogy tiltsa meg a gabonának az országból való kivitelét, illetve a behozatalnál törölje el a harmincad vámot, vagy legalább mérsékelje azt. Továbbá a vármegye Miskolc város tanácsával együtt felállított egy koldusügyi bizottságot, mely egy pénzalapot hozott létre ellátásukra. A molnárokat arra kérték, hogy a legszegényebektől, akik árpát és zabot öröltettek, a szitalásért ne kérjenek fizetést.¹⁵⁸ Ismét felszólították a földesurakat, hogy gondoskodjanak a jobbágyaikról, adjanak nekik kölcsön élelmet és vetőmagot.¹⁵⁹

A Helytartótanács november 30-án körrendeletében minden vármegyét felszólított, hogy alapítsanak olyan takarékmagtárakat, amelyekből a rászorulóknak kamat fejében kölcsöngabonát tudnának szerezni. Gróf Reviczky Ádám főispán

¹⁵³ MNL-BAZML IV. 501/e 3611/1827.

¹⁵⁴ MNL-BAZML IV. 501/e 2139/1828.

¹⁵⁵ MNL-BAZML IV. 501/a 1790/1830.

¹⁵⁶ Prot. Paroch. 696., 702. sz. bejegyzések. Vö: RÁCZ LAJOS: *Az 1830-as évek éghajlati-környezeti válsága Magyarországon*. In: Korall. 31. 2008. 132–162.

¹⁵⁷ MNL-BAZML IV. 501/a 3128–3131/1830.

¹⁵⁸ Bővebben: FAZEKAS CSABA: *„Mi, Isten képét viselő szegények . . .” (Források a miskolci koldusok 18-19. századi történetéhez)*. In: Levéltári Évkönyv VIII. Miskolc, 1997. 217–270.

¹⁵⁹ MNL-BAZML IV. 501/4003–4005/1830.

és főkancellár e célra a két éve fel nem vett fizetéséből – 2753 forint és 20 krajcárból – 2000 forintot ajánlott fel, hogy azon rozst és árpát vegyenek, és azt adják kölcsön a szegényeknek. A vármegye a helyi földesurakat, gazdagabb személyeket is megkereste, hogy ők is járuljanak hozzá a magtár felállításához. Az így alapított takarékmagtárat a főispánról nevezték el Reviczky-magtárnak és ez lett a megyei szegények ellátásának alapja az elkövetkező évtizedekben. A magtárban összegyűlt gabona kiosztása az ínségbizottság feladata lett.¹⁶⁰

A bizottság a következő évben még több alkalommal is összeült és további javaslatokat készített az éhínség elhárítására, de sajnos nem minden jegyzőkönyv maradt fenn. 1831. március 16-án megtárgyalták a Reviczky-magtárban lévő gabona kiosztását. Az összegyűjtött gabonát nem élelmezésre, hanem a tavaszi vetés végrehajtására használták fel és azok a községek kapták, ahol a földesúr nem segítette a jobbágyait. A jegyzőkönyv tanúsága szerint volt olyan földesúr az egri járásban, aki a kölcsönadott gabonát nem szemben, hanem készpénzben, magasabb piaci áron kérte vissza. Őket a helyi szolgabírók figyelmeztették az emberbaráti szeretetre és viselkedésük káros következményeire. A jegyzőkönyvekben további felajánlásokról is hírt kapunk, több magán-személy kisebb-nagyobb összeggel vagy terménnyel támogatta a koldusbizottságot vagy a Reviczky-magtár működését.¹⁶¹

Az 1831-es esztendőben már kedvezőbb volt az időjárás, az összes járásban nagyon jónak ígérkezett a termés, de az aratásra csapadékossá vált az idő, ezért több gabonaféle termése csak közepes lett, mely által végül is megszűnt az éhínség veszélye. Ebben az esztendőben azonban az időjárásnál sokkal nagyobb gondot okozott a kolerajárvány, mely az élelmiszerellátásra is kihatott. A vármegye lakosságának nagy része a saját gabonatermését részes aratóként egészítette ki, vagy zsellérként így szerezte be. A járvány megfékezése érdekében sok települést vesztégzár alá helyeztek és így sokan nem tudtak más településre vagy az Alföldre részes aratóként elmenni, emiatt a lakosság egy részének elhúzódott az ínséges időszak.¹⁶² A korabeli beszámolók szerint az 1830–31-es ínség alatt senki sem halt éhen a vármegyében, viszont a kolera járványban 14150 fő betegedett meg és 6664 ember halt meg.¹⁶³

6. 2. e. Az 1834. évi ínségbizottság működése

Az 1834-es esztendőt komoly aszály jellemezte, kiszáradtak a folyóvizek, patakok, sőt, sok helyen a kutak is. A rendkívüli szárazság miatt mind a gabonafélék, mind a széna- és sarjútermés a vármegye jelentős részén teljesen tönkrement. Sok helyen a kalász sem fejlődött ki és mivel a kiszáradt réteket sem tud-

¹⁶⁰ MNL-BAZML IV. 501/e 4006/1830.

¹⁶¹ 1831. március 16. és április 14-i jegyzőkönyvek maradtak fenn. MNL-BAZML IV. 501/e 1485–1486/1831.

¹⁶² MNL-BAZML IV. 501/e 2571/1831.; IV. 501/a 2498, 2669/1831.

¹⁶³ MNL-BAZML IV. 501/a 2578/1831.

ták kaszálni, ezért a vetéseket az állatokkal legeltették le. A terméseredményeket látva a vármegye rögtön a Helytartótanácsához fordult, hogy vezényeljék el a vármegyében állomásozó lovas katonaságot és helyükre gyalogosok katonákat vezényeljének, mert az adózók nem tudják a lovakat takarmánnyal ellátni.¹⁶⁴

A Helytartótanács szeptember 12-én kelt levelében ismét az 1816-ban és 1830-ban kiadott rendeletekre hívta fel a vármegye figyelmét, hogy azokat alkalmazva tegyenek meg mindent a veszély elhárításának érdekében.¹⁶⁵ A vármegyében ismét felállították az ínségbizottságot Fodor Pál alispán vezetésével.¹⁶⁶

A bizottság most is a korábbi javaslatokat vette elő és azokat aktualizálta a tapasztalatok alapján. A lakosság mérsékletre intése és a földesúri gondoskodás továbbra is fontos eleme maradt a javaslatoknak, amint azt fentebb már részletesen ismertettük. Azonban míg 1830-ban megtiltották a gabonából való pálinkafőzést, most ez nem jelent meg, mert olyan kevés és drága volt a gabona, hogy azt úgysem használták volna e célra. Ugyanígy nem látták célszerűnek a piaci kereskedés szabályozását sem – miszerint tíz óráig csak kis tételben szabad eladni a gabonát –, mert a tapasztalatok szerint a kereskedők, uzsoráskodók nem csak a város határába, hanem a környező településekig, vagy még távolabb is kimentek a gabonát eladó gazdák elé és ott vásárolták fel azt. A bizottság attól is tartott, hogy a korlátozások miatt az ország északi megyéiből érkező kereskedők elmaradnának, Miskolc pedig elveszítené a gabonakereskedelemben betöltött szerepét. Ellenben javasolták a gabonafélék, a liszt és a kenyér árának szabályozását, ennek Miskolcon és az egész vármegyében lelkiismeretes ellenőrzését és a vétkezők szigorú megbüntetését, amely a fő- és szolgabírók feladata lett. A szolgabíróknak jelenteniük kellett a bizottságnak, hogy a kerületükben hány olyan magatehetetlen személy van, aki segítség nélkül éhen halna, róluk az ínségbizottság gondoskodott. A kocsmárosoknak és boltosoknak megtiltották, hogy gabonáért adjanak bort, pálinkát, vagy bármit. A katasztrófális tavaszi árpa- és zabtermés miatt azt javasolták, hogy a vármegye házipénztárából 8000 forintot – melyet a folyamatban lévő híd-, út- és töltésépítések felfüggesztésével tudtak előteremteni – fordítsanak ezek beszerzésére és azt olyan személyek között osszák majd ki vetésre, akikért a szolgabírók és a falubírók kezességet vállalnak. A kölcsönt nem természetben, hanem azon az áron kellett visszafizetni, amelyen vásárolta a vármegye. Javasolta a bizottság a közgyűlésnek, hogy az 1830-as évhez hasonlóan kérjék a Helytartótanáctól, hogy tiltsa meg a gabona kivitelét az országból, a behozatalnál pedig törölje el a vámot, vagy legalább csökkentse azt. A másik kérés a Helytartótanács felé az volt, hogy az adózó nép

¹⁶⁴ Prot. Paroch. 824. sz. bejegyzés.; MNL-BAZML IV. 501/a 2266–2269/1834., 501/e 2266–2699/1834.; RÉTHLY: *Időjárás ... 1801–1900-ig. I.* 335–345.

¹⁶⁵ MNL-BAZML IV. 501/a 3152/1834.

¹⁶⁶ A bizottság hivatalos neve: A megyebéli nép élelembéli fogyatkozása, s annak orvoslása módja kidolgozásában ki rendelt küldöttség.

által a katonaság számára vásárolt takarmányt piaci áron számolják el és ne az 1751-es szabályozásban meghatározott áron.¹⁶⁷

A vármegye közgyűlése az előterjesztett javaslatokat kisebb módosításokkal elfogadta. A bizottság véleményezésével szemben a közgyűlés szerint a gabonakereskedelmet szabályozó korábbi rendeletek célravezetőek voltak, azért ismét megtiltották a piaci napok előtti gabonakereskedelmet és az utakon történő felvásárlást. Piaci napokon – az eddigi tíz órával szemben – kilenc óráig tiltották a gabona nagytételben való vásárlását. Hasonlóképpen büntették a nyereszkesedésre való felvásárlást is, ha a kereskedő nemes volt, akkor 12 forintos büntetést kapott, ha nemtelen, akkor testi fenyegetésben részesült. Utasították a Reviczky-magtárt kezelő bizottságot is, hogy a tartozásokat minél előbb és nagyobb arányban szedjék be és igyekezzenek a magtárt gabonával megtölteni.¹⁶⁸ Végül az 1835-ös jó termés szüntette meg az ínséget.

6. 2. f. Az 1841–1842. évi ínségbizottság működése

Az elkövetkező években azonban ismét gyakran voltak szélsőséges időjárási kilengések, mely gyengébb termést eredményezett. 1837-ben például a szénát a kaszálás után a villámáradások sok helyen annyira beborították iszappal, hogy nem tudták lekaszálni és kénytelenek voltak felgyújtani.¹⁶⁹ 1838-ban a nagy hó alatt az őszi vetés nagy része kipállott vagy a tavaszi hóolvadást követő áradások vitték el, a tavaszi vetés pedig az állandóan szeles és száraz időjárásban ment tönkre, csakúgy, mint a széna- és sarjűtermés.¹⁷⁰ 1840. június 24-én egy olyan nagy kiterjedésű zivatarrendszer vonult át Borsod vármegyén, hogy a dió és tojás nagyságú jég és az azt követő áradások a vármegyében 392 588,5 forint kárt okoztak.¹⁷¹ A lakosság alig bírta ki aratásig, sok településen eladták az állataikat, hogy az adókat, a katonatartást és saját ételmeztetésüket fedezni tudják.¹⁷²

Az időjárás 1841-ben sem kegyelmezett a gazdálkodóknak, az őszi vetés a hosszantartó és nagy hó alatt kirohadt, majdnem minden helységben ki kellett szántani, majd tavaszi maggal, árpával és zabbal újravetni. Azonban ez az aszályos tavaszi és nyár eleji időjárásban nem tudott megfelelően kifejlődni. A rétek az előző évi aszály után tavasszal a hóolvadás következtében regenerálódtak, de az aszályos nyár ismét tönkre tette őket. Ezek mellett a szárazság miatt a kerti

¹⁶⁷ MNL-BAZML IV. 501/a 3444/1834.

¹⁶⁸ MNL-BAZML IV. 501/a 3444/1834., 501/e 3444/1834.

¹⁶⁹ MNL-BAZML IV. 501/e 2872/1837. RÉTHLY: *Időjárási ... 1801–1900. I.* 371–383.

¹⁷⁰ MNL-BAZML IV. 501/e 2917/1838. Vö: RÁCZ 2008. 157. RÉTHLY: *Időjárási ... 1801–1900. I.* 383–401.

¹⁷¹ MNL-BAZML IV. 501/e 3048–3051/1840. Apátfalván 15012, Arlón 840, Balatonon 3052, Csermelyben 2232, Domaházán 200, Bükkmogyorósdon 3146, Borsodnádason 1600, Nekézsenyben 1084, Szilvásváradon 13007, Sajóvelezden 938, Nagyvisnyó 4989 forint kár keletkezett a vetésekben, a rétekben, a szőlőkben, a kertekben és a kenderföldeken.

¹⁷² MNL-BAZML IV. 501/e 4058/1841.

vetemények, gyümölcsösök is termés nélkül maradtak.¹⁷³ A termés kiesés olyan nagy volt, hogy a várható éhínséget az 1816-oshoz hasonlították. A Reviczky-magtár sem tudott segíteni az éhezőkön, mert az előző ínséges években kölcsönadott gabonát nem tudták visszakérni.¹⁷⁴

A szeptemberi közgyűlésen a szolgabírók benyújtották a rossz terméstről szóló jelentéseiket, a közgyűlés tudomásul vette azt és szokás szerint a Helytartótanácsához fordult, hogy a vármegyében állomásozó lovas katonaságot vezényelje más, jobb gazdasági helyzetben lévő vármegyékbe. A vármegye ismét felállította az ínségbizottságot is,¹⁷⁵ amely a szolgabírókat pedig arra utasította, hogy írják össze, hogy mennyi gabona kell ahhoz, hogy az őszi és tavaszi vetéseket el lehessen végezni és a lakosságot élelmezni tudják a következő aratásig.¹⁷⁶

A bizottság november 18-án terjesztette be jelentését a közgyűlés elé. Eszerint a vármegyének 187.433 köböl gabonára és 21.720 köböl tavaszi magra volna szüksége, hogy az őszi és tavaszi vetéseket el tudják végezni és a lakosságot is tudják táplálni, azonban a két rossz termésű év után a lakosság semmihez sem rendelkezett elegendő gabonával, de a helyi uradalmak sem, akik segíteni tudtak volna. A vármegye sem rendelkezett annyi pénzzel, hogy a szükséges gabonát meg tudja vásárolni és emellett még a katonaságot is el tudja látni élelmiszerral és takarmánnyal. Ezért ismét a már bevált javaslatokhoz nyúltak vissza. A bizottság kérte a vármegyét, hogy a katonatartás kérdésében ismét forduljon a Helytartótanácsához és ajánlották a gabonakivitel tiltását és a behozatalnál a vám eltörlését, vagy legalább jelentős csökkentését is. A bizottság tisztában volt azzal, hogy a gabonából és burgonyából való pálinkafőzés tilalmával több magánszemély anyagi érdeke sérülne, de úgy gondolták, hogy szükséghelyzetben a közérdek előrébb való, ezért ezt ismét javasolták. Ajánlották a többi korábban már bevált ínségrendelkezés újbóli bevezetését is, például a gabonakereskedelem és az örletés szabályozását, a földbirtokosok segítségének kérését, a lakosság takarékosagra intését, a koldulás korlátozását.¹⁷⁷

A vármegye a beterjesztett javaslatok többségét elfogadta, de a következőket nem. A gabonakereskedelem kivitelének tiltására és a behozatali vám eltörlésére vonatkozó kérést nem támogatták, mert annak nem volt befolyása a megye gazdasági életére. Ugyanígy nem fogadták el a pálinkafőzés tilalmát sem, mert a közgyűlés véleménye az volt, hogy ennek csak akkor van értelme, ha országosan tiltják meg, s véleményük szerint a drágasága miatt egyébként sem fogják pálinkafőzésre használni a gabonát és a burgonyát. A gazda és cseléd közti szerződéses viszonyt magánügynek tartották és úgy gondolták, hogy azt határozat útján nem korlátozhatja a vármegye. A gabonakereskedelem kor-

¹⁷³ Vö: RÉTHLY: *Időjárás ... 1801–1900-ig. I.* 425–432.

¹⁷⁴ MNL-BAZML IV. 501/a 2953–2956/1841.

¹⁷⁵ Ebben az évben a bizottságot hivatalosan neve: Az élelembeli szükség, s annak orvoslása tárgyában kirendelt küldöttség.

¹⁷⁶ MNL-BAZML IV. 501/a 4058/1841.

¹⁷⁷ MNL-BAZML IV. 501/e 4058/1841.

látozását sem támogatta a közgyűlést, mert úgy vélték, hogy az nemcsak a kereskedőket, hanem az eladókat is elriasztaná.¹⁷⁸ Azonban a gabonakereskedelemben tapasztalt visszaélések hamarosan nyilvánvalóvá tették, hogy ez utóbbi kérdésben rosszul döntöttek. A piacon eladásra hozott gabonát a kereskedők és uzorások felvásárolták és magasabb áron árulták, amelyet a szegények már nem tudtak megfizetni. Ezért a következő évben végül bevezették a már korábban is bevált gabonakereskedelmi szabályozást, amelyet a kenyér és zsemle-árusokra is kiterjesztették.¹⁷⁹

A Helytartótanács válasza a segélykérő felíratra csak a következő év márciusában érkezett meg és sok jót nem tartalmazott. A vármegyében állomásozó katonaságot nem vezényelték el és a létszámát sem csökkentették. Az uralkodó semmiféle segítséget sem adott, csak azt javasolta, hogy a helyi földesuraktól kérjen segítséget a vármegye.¹⁸⁰ A vármegyei rendelkezések sem tudtak sokat segíteni a kialakult helyzeten, így a válság a következő évben csak fokozódott.

1842 tavasz végére, nyár elejére szinte teljesen elfogyott a gabona a vármegyében és így a lakosság és a katonaság ellátása egyre nehezebb feladatot jelentett. Május elején a miskolci járás főszolgabírója, Gentsy László levélben tájékoztatta a vármegyét, hogy a járásban elfogyott a gabona, júliusban és augusztusban már nem tudják a katonaság ellátását biztosítani, a 70 köből gabonát és 290 köből zabot összegyűjteni és átadni.¹⁸¹ Szemere Bertalannak, az egri járás főszolgabírójának ugyan sikerült szereznie 200 köből zabot, de ezzel is csak rövid ideig tudták a katonákat kiszolgálni és az adózó falvaknak ezt készpénzzel kellett kifizetni. Dorogmán¹⁸² már az éhenhalás fenyegette az embereket. A többi szolgabíró is ugyanilyen tartalmú jelentést küldött, a katonaság ellátását már csak kényszerítő erővel tudták biztosítani, a jobbágyok már zölden, lábon értékesítették a még éretlen gabonájukat, sőt, sokan még az igavonó állataikat is eladták. A legyengült lakosságot különböző betegségek, fertőzések is sújtották, áprilisban és májusban helységenként 40–50 ember halálát okozva.¹⁸³ A már amúgy is rossz helyzetet tovább fokozta az az újsághír, hogy a vármegyén keresztül fog vonulni két ezred és ezeket is el kell majd látni élelemmel és takarmánnyal, valamint a katonai szállítást is teljesíteni kell. A vármegye ismét a Helytartótanácshoz fordult, hogy a vármegyében állomásozó katonaságot a kincstár lássa el és változtassa meg az átvonuló katonaságot útvonalát. Kérelmük ismét nem talált meghallgatásra.¹⁸⁴

Az 1842-es várva várt aratást ugyan a csapadékos időjárás hátráltatta, egyes helyeken a learatott gabona a földeken megromlott, kicsirázott, de ennek

¹⁷⁸ MNL-BAZML IV. 501/a 4058/1841.

¹⁷⁹ MNL-BAZML IV. 501/a 2875/1842.

¹⁸⁰ MNL-BAZML IV. 501/a 2457/1842.

¹⁸¹ MNL-BAZML IV. 501/e 2230/1842.

¹⁸² Ma Tiszadorogma.

¹⁸³ MNL-BAZML IV. 501/e 2230–2233, 2873–2874/1842.

¹⁸⁴ MNL-BAZML IV. 501/a 2233/1842.

ellenére összességében a termés „*elegendő bő volt*”, így végül megszűnt az éhínség veszélye.¹⁸⁵

Az inséges időben a közbiztonság is megrendült, különösen Sajószentpéter környékén ahol mindennapos volt az utazók és kereskedők kifosztása, a házak, a kamrák és a pincék feltörése. A vármegyei csendbiztosok fokozott jelenlétükkel próbálták a közbiztonságot helyreállítani, de a helyzet súlyosbodását így sem tudták megakadályozni. E mellett a „*jobb erkölcsű*” lakosokból strázsákat szerveztek, a kocsmákat este nyolc órakor be kellett zárni és kijárási tilalmat vezettek be.¹⁸⁶ A helyzet súlyosságát mutatja, hogy a szentpéteri és miskolci szolgabírák a statárium bevezetését is kérték. A vármegye ezt nem támogatta, helyette a közgyűlésen szigorúbb büntetési tételekkel és a szolgabírónak állandó ott tartózkodásával próbálta az egyre súlyosabbá váló helyzetet kezelni. A legnagyobb probléma az volt, hogy a város vezetősége a bűnözőkkel szoros, gyakran családi kapcsolatban állt, a meghozott rendeletekről, a tervezett járőrözési útvonalakról folyamatosan tájékoztatta a haramiákat, az ellenük tanúskodó lakosokat pedig terrorizálták, többnek a házáat is felgyújtották, így azok nem mertek panasszal élni a vármegyei hatóságoknál. Ilyen körülmények között a csendbiztosok és szolgabírók odahelyezése sem segített, a vármegye tisztikara az év végén már katonaság közreműködését kérte a sajószentpéteri közrend fenntartásában a Helytartótanáctól.¹⁸⁷ A következő évben a meghozott rendeletek és a katonaság által nyújtott segítség lassan meghozta a várt eredményt, a bűnesetek száma csökkent, a gyújtogatások és gyilkosságok megszűntek. A sikereken felbuzdulva a vármegye 1843-ban ismét kérte a Helytartótanácsot, hogy továbbra is Sajószentpéteren állomásozzon egy század lovas katona.¹⁸⁸

6. 2. g. Az 1845–1847. évi inségbizottság működése

1845 rendkívül csapadékos volt, az esős idő már az előző év utolsó három hónapjában elkezdődött, szinte naponta esett és így telt el 1845 januárja is. Februárban téli hideg volt, de a továbbra is csapadékos, havas időjárás kitartott március közepéig, amikor is egy melegbetörés következtében a téli időjárásból hirtelen esős tavaszi meleg lett. A télen hullott sok hó hirtelen elolvadt és az esővel együtt rendkívüli áradásokat okozott országszerte. Az áradások nem csak az elvetett őszi gabonát mosták ki a földből, de a lejtősebb, dombosabb helyeken a termőföldet is lemosták. A medrűkből kilépő folyók, patakok tönkretették az utakat és a hidakat is. A rendkívül csapadékos időjárás a nyáron is folytatódott, a learatott és csomókba rakott kéréket az eső eláztatta, az áradások pedig beiszapolták a réteket és a már boglyákban lévő szénát is elsodorták. A patakok, folyók vármegye szerte ismét kiléptek medrűkből, elöntve a réteket és az ala-

¹⁸⁵ Prot. Paroch. 1028. sz. bejegyzés.

¹⁸⁶ MNL-BAZML IV. 501/a 4059, 4327–4328., 4855–4858/1841., 4831/1842.

¹⁸⁷ MNL-BAZML IV. 501/a 4855–4858/1841.

¹⁸⁸ MNL-BAZML IV. 501/a, e 852/1843.

csonyabban fekvő termőföldeket, illetve lerombolva a részben vagy teljesen újjáépített hidakat és töltéseket.¹⁸⁹ A vízparti települések ezért egymás után kérték a helyi vízfolyások szabályozását.¹⁹⁰ A szentpéteri járásban a termés még a nyár elején közepesnek ígérkezett, de aratás idejére az öt hétig tartó mindennapos esők tönkretették azt, vagy már lábon elrohadt, vagy a már learatott és kereszttekbe rakott kévék csíráztak ki és váltak hasznavehetetlené. A vármegye másik három járásában is ugyanilyen katasztrofális volt a helyzet.¹⁹¹

A következő évben, 1846-ban is folytatódott a szélsőséges időjárás. Még május elején is télies, hűvös volt az idő, majd a hónap második felétől a nyári hónapokra változékony, zivataros, csapadékos lett az időjárás. Csak július első felében volt a gabonafélék érésének kedvező száraz idő, így ez gyenge lett, a réteket pedig a folyók és patakok áradásai tették ismét tönkre, a kevés szénatermést pedig az esők rothasztották el.¹⁹² A rossz termést következtében az élelmiszerek ára folyamatosan emelkedett, a szegényebbek számára egyre elérhetetlenebbé vált azok megvásárlása és ezzel párhuzamosan a közbiztonság is egyre romlott.¹⁹³

Hasonló volt az időjárás 1847-ben is, tavasszal a változékony, hűvös, csapadékos időjárás hátráltatta a gabonafélék fejlődését, majd júniusban és július első felében a zivatarok, a jégesők és a „*dühöngő szélvészek*” okoztak sok kárt.¹⁹⁴ A termés a miskolci járásban közepes, az egriben rossz lett. A szentpéteri és szendrői járásokban a búzatermés közepes, a rozs és árpa rossz, a zab jó lett. A szénatermés a vármegyében változó volt, a vízfolyások mentén az áradások miatt gyenge lett a termés, a magasabban fekvő szárazabb réteken pedig közepes.¹⁹⁵ Az időjárás nem csak a szántóföldi termést tette tönkre, hanem a kerti veteményeket is. A kialakuló élelmezési válságot tovább súlyosbította, hogy az Írországból kiinduló, majd egész Európát sújtó burgonyavész is elérte hazánkat, az ország északi hegyvidéki vármegyéiben különösen nagy problémákat okozva, ahol a legszegényebb emberek tápláléka volt a burgonya.¹⁹⁶ A katasztrofális termés kiesés egész Európát sújtotta, az egyre súlyosbodó éhínségről az összes korabeli újság beszámolt.¹⁹⁷

Már 1845-ben a rendkívül gyenge terméseredményekről szóló szolgabírói jelentés után a vármegye azonnal a Helytartótanácshoz fordult, hogy a vármegyében állomásozó lovas katonaságot vigyék el és az ide tervezett hadgyakorla-

¹⁸⁹ Vö: RÉTHLY: *Időjárás* ... 1801–1900. I. 451–460.

¹⁹⁰ MNL-BAZML IV. 501/a 2539–2543, 2555–2558, 2880, 3219–3220/1845.

¹⁹¹ MNL-BAZML IV. 501/a; e 2640–2643/1845.

¹⁹² Prot. Paroch. 1228. sz. bejegyzés.; RÉTHLY: *Időjárás* ... 1801–1900. I. 460–466.

¹⁹³ MNL-BAZML IV. 501/a 4783/1846.

¹⁹⁴ RÉTHLY: *Időjárás* ... 1801–1900-ig. I. 467–474.

¹⁹⁵ MNL-BAZML IV. 501/a 4466–4469/1847.

¹⁹⁶ *Újabb tudósítások és felvilágosítás a burgonya megromlásáról*. Hetilap, 1845. 11. 14. 1045–1047.; *Kolompér-betegség*. Hetilap, 1846. 11. 10. 1492–1493.; *Figyelmeztetés a burgonyavész körül*. Pesti Hirlap, 1847. 09. 03. 153.

¹⁹⁷ *Gabonatermési conjunkturák*. Hetilap, 1845. 10. 17.; *Az európai gabonacrisis és az eszmék általa előidézett új fordulata. I–IV*. Budapesti Híradó, 1847. 09. 19. , 09. 21., 10. 5., 10. 10.

tot halasszák el, mert nem tudják ellátni őket. Ezt a kérésüket még többször megismételték, de sikertelenül, a Helytartótanács ismét csak a 1816-ban és 1830-ban kiadott rendeleteit ajánlotta figyelmükbe.¹⁹⁸ A helyzet rendkívüli súlyosságát látva a vármegye azonnal intézkedni kezdett, a Reviczky-magtár felügyelőit utasították, hogy magtár 3000 váltóforintos kölcsönét azonnal mondják fel, és ha kell erővel is vegyék vissza, majd gabonavásárlásra fordítsák. A szolgabírókat is utasították, hogy a kerületükben lévő községektől kérjék vissza a kölcsönadott gabonát.¹⁹⁹ A vármegye a szeptember 12-i közgyűlésen a Helytartótanács leirata alapján ismét felállította az ínségbizottságot is, hogy az a korábbi évek rendeletei és tapasztalatai alapján válságkezelő javaslatot nyújtson be. A bizottság összetétele hasonló volt, mint korábban, az alispán vezette, tagjai egyes táblabírók és az összes főszolgabíró, valamint a vármegyei pénztárnok és a számvevő volt.²⁰⁰

A bizottság a novemberi közgyűlésen terjesztette be a 12 pontból álló javaslatát, mely hasonló volt, mint a korábbi években, és csak néhány apróbb módosítást tartalmazott. Ismét javasolták, hogy vármegye feliratban forduljon a Helytartótanácsához, hogy az tiltsa meg a gabonakivitel az országból, a behozatali vámokat pedig törölje el, vagy csökkentse le, de a gabonakivitel tiltása nem vonatkozott az örökös tartományokra, ha ott is éhínség volt. Javasolták, hogy a katonaságot ne a megszabott, hanem piaci áron szolgálják ki. A gabonából, burgonyából való pálinkafőzés megtiltását ismét jónak látták volna, de mivel a nemeseknek ezt nem tilthatták meg, ezért őket mérsékletességre szólították fel. A korábbi gabonakereskedelmi korlátozásokat, szabályokat ismét ajánlották, ugyanígy a kenyér, a zsemle és a liszt árszabását, a limitáció szigorú ellenőrzését és az ez ellen vétkezők megbüntetését. A malmok és molnárok gyakori ellenőrzését is szorgalmazták, valamint javasolták a molnároknak, hogy szerezzenek be szitákat és a legszegényebektől, akik zabot és árpát öröltetnek, a szitálásért járó 24 krajcárt ne kérjék el. A lakosságot ismét figyelmeztették a mérsékletességre, hogy ne tartsanak több napos búcsúkat, keresztelőket, a lakodalmak pedig egy helységben havonta csak egy napon legyenek. A kocsmákban a muzsikálást is megtiltották. A szolgabírók feladata lett, hogy a lakosságot szólítsák fel, hogy mindenféle munkát vállaljanak el, hogy gondoskodni tudjanak magukról. A kocsmárosoknak, boltosoknak ismét megtiltották, hogy gabonáért adjanak bort, pálinkát vagy valamilyen árut, a hitelbe adott ital árának behajtásához pedig a vármegye nem adott segítséget. A rossz terméseredmények miatt javasolták a cselédeknek, hogy a bérükben szereplő búza helyett ugyanannyi árpát vagy kétszerannyi zabot fogadjanak el és ne követeljenek búza- vagy rozskenyeret a gazdáiktól, elégedjenek meg azzal, amit a gazdájuk is fogyaszt. Az éhínség következtében a koldulás kérdése ismét súlyosan érintette a vármegyét, ezért ezt a már fentebb ismertetett módon próbálták ismét megoldani, a

¹⁹⁸ MNL-BAZML IV. 501/a 2576, 2640–2644/1845.

¹⁹⁹ MNL-BAZML IV. 501/a 2578/1845.

²⁰⁰ MNL-BAZML IV. 501/a 3650/1845. A bizottság hivatalos neve ebben az évben a következő volt: A megyebéli nép élelembéli fogyatkozása s ennek orvoslására kiküldött bizottság.

munkaképtelenekről a vármegyének vagy a helyi földesúrnak kellett gondoskodnia. Javasolták továbbá, hogy a Reviczky-magtárban lévő gabonát ne használják fel élelmezésre, azt majd csak tavasszal vetési céllal osszák ki a rászorulóknak között. Javasolták azt is, hogy a kincstártól kérjenek kölcsön és azon addig vásároljanak gabonát, amíg olcsó és viszonylag nagyobb mennyiségben van a piacon. A lakosság érdekeit szolgálta az is, hogy a katonai kiszolgálásokat, fuvarokat a kincstár azonnal fizesse ki, ne hónapokkal később. A vármegye közgyűlése az összes javaslatot elfogadta és rögtön ki is hirdette. Az intézkedésekről a Helytartótanácsot értesítette és kérte, hogy segítsen a kincstártól 4000 forint kölcsönt szerezni.²⁰¹

A vármegye az egyházi vezetőket is megkereste, hogy ők is segítsék elő a mértékletesség ügyét, mert a lakosság általában jobban hallgatott a lelkipásztorokra, mint a világi hivatalnokokra. A különböző felekezetű papoknak, lelkészeknek, parochusoknak a szószékről kellett a mérsékletességről, önmegtartóztatásról prédikálni. Nekik kellett a híveiket meggyőzni arról is, hogy ne tartsanak több napos vendégeskedéseket, és hogy elfogadják, hogy havonta minden helységben ugyanazon a napon legyenek a lakodalmak.²⁰²

A beterjesztett és elfogadott javaslatok közül csupán a pálinkafőzés tiltásával volt gond. A vármegye mindenkire, így a nemesekre is kiterjesztette ezt, de pár nappal később már érkeztek a vármegyére és a Helytartótanácsához a tiltakozó levelek. Több olyan földesúr is volt a vármegyében, akik a pálinkafőzéshez kapcsolódóan marhahízalással is foglalkoztak, a szeszfőzésből visszamaradó cefrét takarmánnyal, szénával vagy szalmával összekeverve etették az állatokat. Azonban a szeszfőzés leállításával nem lett volna cefre és a már hízalásra felvásárolt állatokat a rossz gazdasági körülmények között veszteség nélkül nem tudták volna eladni. A burgonyavész is súlyosbította a helyzetet, a rothadás miatt minél előbb ki kellett főzni a burgonyát pálinkának, mentve a menthetőt. A tiltakozás miatt 1846. január 2-án a vármegye visszavonta rendeletét, mivel a várakozásokkal szemben folyamatosan volt gabona a piacon, így annak ára lecsökkent és az őszi vetés is szépen fejlődött, jó termést ígérve.²⁰³

De mint fentebb láttuk, az 1846-os gabonatermés nem váltotta be a reményeket, a legfontosabb takarmányt, a szénát pedig ismét tönkre tették az áradások. A vármegye 1846. szeptember 16-i közgyűlésén az alispán ismertette a vármegye helyzetét és felszólalása végén javasolta, hogy ismét állítsák fel az ínségbizottságot. A jelenlevő bizottsági tagok a múlt évben beterjesztett javaslatok használatát ajánlották, amelyet a közgyűlés a következő módosításokkal fogadott el. A gabonakereskedelemmel kapcsolatban tett javaslatot ismét felter-

²⁰¹ MNL-BAZML IV. 501/e 4420/1845.

²⁰² MNL-BAZML IV. 501/e 4420/1845.; EFL AN. Circulares 1998/1845. A több napos vendégeskedés megakadályozására 1848-ban sokan a templombúcsúkat is egy napra akarták áthelyezni az egész országban vagy egyházmegyében. TENGELY ADRIENN: *Az egri egyházmegyei papság hitéleti reformjavaslatai 1848-ban*. In: CSIBI NORBERT – FORGÓ ANDRÁS – GÖZSY ZOLTÁN (Szerk.): *Katolikus egyházi társadalom Magyarországon a 19. században*. Pécs, 2021. 246–248.

²⁰³ MNL-BAZML IV. 501/a 4579., 5003/1845., 2/1846.

jesztik a Helytartótanácsnak, de azt az 1807. évi VI. törvényre való hivatkozással nyomatékositva,²⁰⁴ a malomvám kifizetésekor pedig csak a vármegye által készített hiteles mérőedényeket használhatták a molnárok. A cselédek és gazdáik közti szerződéses viszonyba való beavatkozást azonban nem támogatta a közgyűlés, így az kimaradt a rendeletből.²⁰⁵

A közgyűlésen történt egy rendkívüli eset is. A Nemzeti Ujság tudósítása szerint egy meg nem nevezett személy felszólalt és Heves és Külső-Szolnok vármegye példájára azt a javaslatot tette, hogy Borsod vármegye nemessége vállalja magára a házi adó fizetését, így segítve az éhező jobbágyokon. A felszólalást siri csönd követte. Végül egy szolgabíró felállt és a házi adó átvállalása ellen felszólalt, de javasolta a katonaság ellátását a vármegyei nemesség részéről. Ezt a javaslatot is csönd követte. A tudósító véleménye szerint a vármegyében ekkor még nem érett meg a helyzet a közös teherviselés tárgyalására.²⁰⁶

Ezekben az években a rászorulók, éhezők ellátásában a Reviczky-magtár már nem tudott hatékonyan segíteni. 1843-ban Miskolc városát súlyos tűzvész sújtotta, s ennek következtében a vármegyeházán tárolt gabona egy része megsemmisült, a megmaradt részét pedig a füst és a korom tette tönkre, amelyet fillérékért adtak el. A következő évben, 1844-ben a termés mennyisége elegendő volt, de valami oknál fogva a magtár mégsem lett feltöltve, a következő évben viszont a korábban kölcsönadott gabonát az inség miatt már hiába próbálta a vármegye behajtani. Mivel 1846-ban valamivel jobb lett a termés, ezért a vármegye az adósság legalább felének beszedéséről döntött, akár kényszerítő erő alkalmazásával is. Az így beszedett gabonát már nem adták kölcsön, hanem véstartalékként szolgált, az éhhallal küzdők megsegítésére és a vetés elvégzésére.²⁰⁷

1847 tavaszán a gabona ára tovább emelkedett, míg novemberben egy köből búza 18 forintba került, addig május végén már 30–46 forintért lehetett csak venni. A vármegye vezetősége félt, hogy a munkaképtelen, legrosszabb helyzetben lévők éhen halhatnak, ha nem kapnak segítséget, ezért a járási szolgabírók a helyi papok és lelkészek segítségével településenként összeírták őket, hogy a vármegye gondoskodjon róluk.²⁰⁸

A lakosságnak és a vármegyének a legnagyobb problémát és terhet továbbra is a katonatartás okozta. A vármegye 1847. február 11-én ismét a Helytartótanácsához fordult, megismételve a múlt év november 16-i kérését – melyre még nem kapott választ –, hogy a katonaság élelmezése szeptember 1-ig piaci áron történjen. Az adózó nép érdekében a vármegye egy húszezer forintos köl-

²⁰⁴ 1807. évi VI. törvénycikk a gabona kiviteléről. 3. § Hogy Ő szent felsége, midőn netalán az országot éhínség fenyegetvén, a kivitel eltiltásáról kell intézkedni, e felől előlegesen magyar kormányzókat meg fogja hallgatni. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=80700006.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyci%3Fkeyword%3D1807>. Letöltés: 2021. 07. 21.

²⁰⁵ MNL-BAZML IV. 501/a, e 4096/1846.

²⁰⁶ Nemzeti Ujság. 1846. december 8. 774.

²⁰⁷ MNL-BAZML IV. 501/a 4211/1846.

²⁰⁸ MNL-BAZML IV. 501/a 1459/1847.

csön felvételéről is döntött, melyet csak a katonatartás költségeire használnának fel, ezzel is támogatva az adózókat. A vármegye látva az eddigi sikertelenséget, megbízták a főjegyzőt, hogy gyűjtse össze a levéltárból azokat a törvényeket és helytartótanácsi rendeleteket, amelyek a katonatartásra vonatkoznak, hogy azokkal is alá tudják támasztani kérésüket.²⁰⁹ Okolicsányi Emmanuel főjegyző ezekről a következő közgyűlésen nyújtott tájékoztatást. Így a vármegye a Mária Terézia királynő által 1751-ben kiadott Katonai rendszabály III. cikkely 13. pontjára és az 1816. szeptember 17-i 27852. számú királyi rendeletre hivatkozva ismét benyújtotta a kérést, mivel ezek kimondták, hogy ha a kenyér ára meghaladja a meghatározott árat, akkor a katonaságnak meg kell elégednie olyan kenyérrel, amit a lakosság fogyaszt.

A vármegye továbbá Vay Miklós kormánybiztos segítségét is kérte, hogy közvetítsen a kincstár felé a már benyújtott kölcsön ügyében. Mivel a kincstártól még nem kaptak választ a kölcsönkérelemre, ezért magánszemélyektől kért kölcsön a vármegye. Az egri főszékeskáptalantól négyezer forint kölcsönt kaptak, amelyen 189 köből rozst és 492 köből zabot tudták vásárolni, melyet a katonatartásra és a vármegyei hajdúk ellátásra használtak fel.²¹⁰ Vay Miklós segítségével végül kaptak a kincstártól is tízezer forint kölcsönt hat évre kamatmentesen.²¹¹ Így végre elegendő pénzzel rendelkezett a vármegye ahhoz, hogy a katonaság ellátását át tudja vállalni a jobbágyoktól szeptember 1-ig.

Az ínségbizottság is tovább működött 1847-ben is és hat alkalommal tanácskozott.²¹² Az első ülésen, március 10-én ismét összeállították javaslataikat, mely teljesen megegyezett az előző évivel. A vármegye azt elfogadta, kihirdette és a Helytartótanácsnak is felterjesztette. Ismét – sokadszorra – kérték a gabonakivitel azonnali megtiltását, de az uralkodó végül csak június 6-án hozta meg ezt a döntés, mivel a magyar gabonára szüksége volt az örökös tartományok ellátásában.²¹³

A második ülésre március 26-án került sor. Ekkor a szolgabírók által benyújtott jelentések alapján döntöttek az ellátás nélkül maradt 1366 család támogatásáról. Minden család egy-egy véka rozst és zabot kapott két hónapra.

A bizottság harmadik gyűlését június 1-én tartotta. A Reviczky-magtár ekkora már szinte teljesen kiürült, a bizottság csak 35 köből rozst, 27 köből zab, 72 köből árpa, valamint 56 forint és 47 krajcár felett rendelkezhetett. Ekkor az április 10-én tűzkárt szenvedett 42 járdánházai család segélyezéséről döntöttek, minden család egy-egy véka rozst és árpát kapott.

²⁰⁹ MNL-BAZML IV. 501/a 1460/1847.

²¹⁰ MNL-BAZML IV. 501/a 2871–2874., 3227/1847.

²¹¹ MNL-BAZML IV. 501/a 3224., 3698–3699/1847.

²¹² MNL-BAZML IV. 505. Közinség Enyhítése tárgyában kiküldött központi választmány. Az 1847. évi éhínségre további adatok: RÉMIÁS TIBOR: *Az 1847. évi éhínség Torna vármegyében*. Történelmi közlemények Abaúj-Torna vármegye és Kassa múltjából. (1.) Forró, 1997. 148–177.; UNGÁR LÁSZLÓ: *Az 1845–47. évi felvidéki éhínséggel kapcsolatos intézkedések Pesten és Budán*. In: Tanulmányok Budapest múltjából. VI. 1938. Budapest, 170–179.

²¹³ MNL-BAZML IV. 501/e 5584/1847.

A negyedik ülésre június 22-én került sor és a vármegyében lévő koldusok ellátásáról és az idegen koldusoknak a vármegyéből való kiutasításáról tárgyaltak, mivel a vármegyében már Lengyelországból is jöttek koldusok. Őket három osztályba sorolták és aszerint kaptak segélyt a Reviczky-magtárban lévő 56 forintból. Az első osztályba negyvenhárom lengyel, árvai és szepesi koldus tartozott, ők egy-egy váltóforintot kaptak. A második osztályba a szomszédos vármegyékből, Gömörből, Tornából, Abaújból érkezettek sorolták, összesen 12 főt, nekik 20 krajcárt adtak. A harmadik osztályba a megyebéli 34 koldust sorolták, ők 18 krajcárt kaptak. Ezek után az idegen koldusokat kiutasították a vármegyéből, a helyieket pedig lakóhelyeikre küldték, hogy a helyi közösség gondoskodjon róluk. A gyűlésen a szolgabírók beszámoltak a segélyek kiosztásáról és a romló közbiztonságról is. A közbiztonság aggasztó helyzete a vármegyei tisztikar figyelmét sem kerülte el. A több éve tartó ínség miatt napi szinten előfordultak rablások, lopások és számos rablógyilkosság is történt. Miskolcon több kereskedőt is kiraboltak, megtámadták Kun Lajos táblabírót is. A vármegyében szolgáló négy csendbiztos és hajdúik kevesen voltak, hogy ezeket meg tudják akadályozni, és a tetteseket bíróság elé állítani. Ezért a bizottság javaslatára a vármegye az egyes településeken a jobb erkölcsű lakosokból éjjeli őrseget szervezett. Megkeresték a Helytartótanácsot is, hogy utasítsa a vármegyében állomásozó katonákat, hogy a legrosszabb közbiztonságú útvonalon, Miskolc és Sajószentpéter között járőrözzenek, továbbá kérték a rögtönítélő bíróság, a statárium felállításának engedélyezését is.²¹⁴

Az ötödik gyűlésre július 1-én került sor, amelyen több ügyet is tárgyaltak, például a kenyér árát, a koldusok kiutasítását, a segélyek kiosztását, de döntés nem született. Az utolsó gyűlésre december 12-én került sor, ahol ismét a koldulásról tárgyaltak, mert a vármegyét újra ellepték a felföldi kéregetők.

1847 szeptemberében a szolgabírók még nem terjesztették be a gyenge terméseredményekről szóló jelentéseiket, mikor a vármegye már napirendre tűzte az újabb ínségintézkedéseket. Az ínségbizottság által benyújtott javaslatok ugyanazok voltak, mint az előző évben és a közgyűlés azokat ismét elfogadta.²¹⁵ A vármegye utasította a Reviczky-magtárt felügyelő bizottságot is, hogy a betakarítás után minél többet hajtsanak be a kölcsönökből, a kamatokat teljes mértékben, a tőkének pedig minimum a felét szedjék be.²¹⁶

De a termés végül is ebben az évben valamivel mégis jobb lett, mint amire számítottak. A szentpéteri járásban a búza közepes, a zab jó, a rozs- és árpa-termés pedig rossz lett. A miskolci járásban minden gabonaféle termése közepes lett, az egriben a közepes kukoricatermésen kívül azonban minden rossz lett

²¹⁴ MNL-BAZML IV. 501/a 1463–1464/1847.; MNL-OL-C 183. Br. Vay Miklós ínségügyi királyi biztos iratai. Az országos ínség elhárítása ügyében kiküldött Helytartótanácsi és Kincstári vegyes Bizottság 847-k évi Január 3-k napján Budán tartott ülésének Jegyző-könyve.; TÓTH J. ZOLTÁN: *A rögtönbíráskodás története Magyarországon a XIX–XX. században*. IUSTUM AEQUUM SALUTARE 2017/4. 143–177.

²¹⁵ MNL-BAZML IV. 501/a 3227/1847.

²¹⁶ MNL-BAZML IV. 501/a 2864/1847.

a sok eső miatt. A szendrői járásban a búza- és a zabtermés jó, de az árpa- és rozstermés gyenge lett, a záporokat, zivatarokat követő áradások pedig sok helyen tönkre tették a szénatermést is.²¹⁷ A közepesnél valamivel jobb borsodi terméseredményről a Nemzeti Ujság hasábjain is beszámoltak: „*éhségtől többé nincs mit rettegni*”.²¹⁸

Az 1847. november 16-i közgyűlésen olvasták fel a Helytartótanács június 6-án kelt 28955 sz. leiratát, melyben tájékoztatta a vármegyéket arról, hogy a többszöri megkeresésre már május 8-i határnappal megtiltotta a gabonakivittelt az országból és a szegények táplálására szánt gabona behozatalánál eltörölte a vámot. Egyben felhívta a vármegyék figyelmét, hogy az 1802. évi XXI. törvénycikk 3. §. értelmében mindent tegyenek meg az uzsoráskodás megakadályozása érdekében, és a jobbágyoknak tiltsák meg, hogy még zölden, lábon adják el az éretlen gabonájukat.²¹⁹ A dátumokat olvasva láthatjuk, hogy a rendelet határnapja és a kézhezvétele között fél év telt el, magában a rendeletben pedig huszonhét nappal korábbi határnapot jelöl meg visszamenőlegesen. Elképzelhető, hogy a rendeletnek esetleg nem valóidőben való kiadásával és postázásával a kormányzat az örökös tartományok élelmiszerral való ellátását akarta bebiztosítani.

Pók József időjárási naplója gyakorlatilag 1847 szeptemberével véget ért, az éhínség sajnos azonban még abban az évben, sőt a következőben is folytatódott, különösen az ország északi vármegyéiben. Az időjárás okozta éhínséggel az új országgyűlésnek is foglalkoznia kellett: „*Árva-, Liptó-, Szepes -, Turóc- és Trencsénmegyékben az inségnek aggasztó jelei mutatkozáván, a ministeri tanács Madocsányi Pál urat, ezen inségnek s különösen a földek vetetlen maradásának elhárítása végett, országos biztosul nevezte ki, ki is e végett, számadás mellett, a pénzügyminisztérium által 150,000 pftal ellátatott.*”²²⁰

²¹⁷ MNL-BAZML IV. 501/e 4464–4468/1847.

²¹⁸ *Borsod sík terein*. Nemzeti Ujság 1847. június 22. 391.

²¹⁹ MNL-BAZML IV. 501/e 5584/1847.

²²⁰ *31-ik országos ülés, a' mélt. fő-RRnél*. Pesti Hirlap 1848. január 22. 149.; 36-ik ker. ülés. Pesti Hirlap. 1848. január 25. 69.; *Országos ülés a tek. KK. és RRnél*. Nemzeti Újság 1848. március 3. 1014.; *Hivatalos rovat. Hivatalos értesítések a pénzügyi ministériumtól*. Pesti Hirlap, 1848. április 1.;

6. 3. Az egyházi segítségnyújtás példái

Az ínséghelyzet elhárításában a Helytartótanács és a vármegye is a helyi földesurakat tekintette legalkalmasabbnak, mivel birtokuk révén ők rendelkeztek terményfelesleggel, valamint ők ismerték a legjobban az egyes jobbágyságok anyagi helyzetét. A napló keletkezési helyszínei, Sánta és Bélapátfalva, illetve a környező települések az Egri Papnevelő Intézet uradalmához tartoztak, mely – a napló és a fennmaradt kevés uradalmi gazdasági ülési jegyzőkönyv tanúsága szerint – kivette részét a feladatból.

Az első segélyakcióra az 1815-ös évben került sor. Ekkor az éhezők ellátása érdekében az uradalom három forintos áron adta a jobbágyságoknak a zabot, miközben a piacon ötvenhat forintba került.²²¹ A „nyár nélküli évben”, 1816-ban is ugyanígy segítette jobbágyságait az uradalom, ekkor a piacon nyolc-kilenc forintért kapható zabot hat forintos áron vehették meg.²²²

Az 1830-as rendkívül aszályos év és az 1831. évi kolerajárvány idején az uradalom kölcsöngabonával segítette a jobbágyságokat. Lonovics József rektor áprilisban, májusban és júniusban 1300 köböl zabot, 400 köböl rozst, árpát és tönkölybúzát osztott szét a jobbágyságok között, hogy ne haljanak éhen, hanem aratásig átvészeljék az ínséges időszakot.²²³ A segélyként kölcsönkapott gabonát a következő évben természetben vagy pénzben törleszthették. Az uradalom továbbá felszólította a tiszteket, hogy ellenőrizzék a jobbágyságokat, hogy a földjeiket vessék be, azokat pedig, akik nem rendelkeztek elegendő vetőmaggal, ismét kölcsöngabonával segítette ki.²²⁴

Az 1845-ben kezdődő rendkívül szélsőséges három év alatt a jobbágyságok teljesen kifogytak tartalékaikból, 1847-ben már éhínség volt az uradalom területén. Az apátfalvai, a mercsei és a bótai jobbágyságok már igavonó állataikat is eladták, hogy magukat és családjukat táplálni tudják és a tavaszi vetés elvégzéséhez is az uradalomtól kértek kölcsön zabot. Sokan mozsárban tört zablisztból só nélkül süített kenyérral és burgonyával táplálták magukat, és sokan már az aratás előtt zölden learatták gabonájukat – a vármegye tiltása ellenére –, amit kemencében szárították meg, hogy enni tudjanak.²²⁵

Az 1847 februárjában tartott gazdasági ülésen az uradalom vezetősége rendelkezést hozott az éhezők megsegítésére. A magtárakban lévő 1175,5 pozsonyi mérő őszi és 2521,5 pozsonyi mérő tavaszi magból az uradalom az alkalmazottak fizetésére és a majorsági földek bevetésére 1000 pozsonyi mérő őszi és 500 pozsonyi mérő tavaszi magot visszatartott, de a többit a rászorulóknak szétosztották: 1000 mérőt a tavaszi vetések elvégzésére adtak kölcsön, a fennmaradó mennyiséget pedig a szegények élelmezésre fordították. A rászorulóknak

²²¹ Prot. Paroch. 235. sz. bejegyzés.

²²² Prot. Paroch. 288. sz. bejegyzés.

²²³ Prot. Paroch. 728., 732. sz. bejegyzései.

²²⁴ EFL 3039. Seminarium. Administratio fundi. 54/1835. Gazdasági ülések jegyzőkönyvei. 1832. február 28.

²²⁵ Prot. Paroch. 1242., 1244. sz. bejegyzései.

lókat két csoportra osztották, az egyikbe azok tartoztak, akik a kapott gabonát nem tudják megadni, a másikba pedig azok, akik ezt vissza tudják majd fizetni, vagy le tudják dolgozni. Az uradalmi vezetőség figyelmeztette a tiszteket, hogy úgy járjanak el, „*hogy éhhalál esete a Seminarium birtokaiban elő ne forduljon*”. A rendkívül súlyos helyzetben az uradalom a rendelkezésére álló összes szabad forrást – gabonát és készpénzt – segélyezésre fordította, a Szeminárium működtetésére pedig inkább Lévay Sándor rektor Pyrker János László érsektől kért kölcsön 3000 forintot.²²⁶ Az 1846-47 gazdasági évben az uradalom összesen 14 000 pengő forint értékben segítette a jobbágyait.²²⁷

Pyrker János László egri érsek (1826–1847), mint kegyes földesúr az érseki birtokon szintén gabona és készpénz segéllyel támogatta a jobbágyait, az érseki palotában pedig naponta 1000-1200 embert látott vendégül fél font kenyérral és rumfordi²²⁸ levessel.²²⁹

De más formában is próbált segíteni az egyház. Mint fentebb láttuk, Borsod vármegye az 1845. novemberi közgyűlésén elfogadta az ínségbizottság azon javaslatát, hogy a vármegyében működő felekezetek vezetőit kérjék meg, hogy szólítsák fel a lelkipászorokat, hogy a mértékletességről és önmegtartóztatásról prédikáljanak. Ezt a vármegyei határozatot Pyrker érsek is megkapta, aki körlevélben szólította fel papjait az ilyen tartalmú szentbeszéd tartására.²³⁰ Két évvel később, 1847-ben Borsod vármegye ismét az egyházi vezetők-höz fordult, megismételve a korábbi kérését, Pyrker érsek most is körlevélben szólította fel papjait az együttműködésre.²³¹

Ebben az időszakban a mértékletességen nem csak a táplálék szerényebb, takarékosabb fogyasztását értették, hanem az alkohorról, elsősorban a pálinkáról való lemondást is. Az égetett szesz, a pálinka elterjedése a 17. században indult el, a következő évszázadban szinte minden uradalomban volt már pálinkafőzde, mely jelentős bevételt eredményezett a tulajdonosának.²³² A 19. században terjedt el a burgonyából való szeszfőzés, ekkor már ipari méretekben főzték a szeszt az országban. A földbirtokosok mellett a jobbágyok is főzhettek pálinkát, ha fizettek a jogért a földesúrnak. Ennek következtében a század negyvenes éveire már valódi társadalmi problémává vált a túlzott alkoholfő-

²²⁶ EFL 3041. Seminarium. Administratio fundi. 358/1847. Gazdasági ülések jegyzőkönyvei. 1847. február 7.

²²⁷ EFL 3041. Seminarium. Administratio fundi. 161/1849. Gazdasági ülések jegyzőkönyvei. 1848. december 23. U. Kimutatás az egri papnevelő intézet 1846/47 és 1847/48 években volt készpénzbeni bevételeinek és kiadásainak.

²²⁸ Árpakásából, borsóból és burgonyából készült sűrű leves, sóval és ecettel ízesítve, esetleg húsaprólékkal feljavítva. KOVÁCS ZSUZSANNA: *Így vették fel a harcot az éhínség ellen Erdélyben*. Magyar Nemzeti Levéltár, Archivum. 2015. április 7.; *A rumfordi leves*. Magyar Gazda, 1847. január 6. 29.

²²⁹ *Vidéki hírek*, Eger. Nemzeti Ujság, 1847. január 7. 14–15., 1847. április 8. 221.; *Ínség*. Budapesti Híradó, 537. sz. 1847. február 5. 81–82.

²³⁰ EFL AN. Circulares 1998/1845.

²³¹ EFL AN. Circulares 1641/1847.

²³² Lásd a Mária Terézia féle urbárium 5. pontjának 4. §-át.

gyasztás, mely nemcsak az egyének egészségét és a családok életét és anyagi helyzetét tette tönkre, hanem az egyébként is sok évben hiánycikknek számító gabonát és burgonyát is elvonta az ételmezéstől. A korabeli lapokban folyamatosan jelentek meg az erről szóló cikkek, Kossuth Lajos tollából is. Az alkoholizmus elleni küzdelemben amerikai és nyugat-európai mintára az egyházak is bekapcsolódtak, országszerte sorra alakították meg az ún. mérsékleti egyleteket.²³³

Ezzel kapcsolatban Pyrker érsek az egri főegyházmegye papságának a kassai egyházmegyés Votypka József által írt „*Szeszitalokkali mértéktelen élés ellen szerkeztett egyházi szent beszédek*” című művét²³⁴ ajánlotta és körlevélben is elrendelte, hogy erről prédikáljanak.²³⁵ Az érseki rendelet végrehajtása kapcsán például Faigel Pál boconádi plébános 1846 júniusában többször is prédikált az alkoholizmus ellen, a mérsékleti egyleteket népszerűsítve. A prédikációi hatására a plébánián megalakult a helyi egylet, melynek két osztálya volt. Az elsőbe azok léptek be, akik teljes absztinenciát fogadta, a másodikba pedig azok, akik csupán a pálinka fogyasztásáról mondtak le, de bort mérsékelten továbbra is fogyasztottak. Az egyesület tagjai között vegyesen voltak férfiak és nők is.²³⁶

²³³ KÁRPÁTI ENDRE: *A magyarországi alkoholizmus elleni küzdelem múltjából*. Budapest, 1979. 75–109.; ZAKAR PÉTER: *Adalékok a felföldi mértékletességi egyesületek történetéhez*. Századok. 2015. 149. évf. 5. sz. 1211–1246.

²³⁴ VOTYPKA JÓZSEF: *Szeszitalokkali mértéktelen élés ellen szerkeztett egyházi beszédek*. Kassa, 1846.

²³⁵ EFL AN. Circulares 399/1846.

²³⁶ EFL. Jegyzőkönyv melybe foglaltatnak a boconádi és bodi sz. egyházak minden napi jövedelmei, és költségei. (Digitális másolat)

7. Napi időjárás feljegyzések Pók József naplójából

47. 1808. die 21^a Aprilis. Étzaka 12 óra tájban szörnyű nagy romlás és szerentsétlenség érdekelte Heves Vármegyében lévő Mikófalva nevezetű helységet, mely az Apátfalvi Parochiának egyik legjobb filialisa vala. Ezen éjel egy háznak a Kéménye ki gyúlván, oly iszonyu károkat tett, melyet nints ember aki le írjon, mert iszonyú szél támadván az egész falut porá, hamuvá és semmivé tette. Ki vévén, hogy egy gazda embernek a házát és vagy más 7 házat melyek gyalog embereké vólnának a falunak felső részén épségben hagyta. Meg égtének valami száz húsz házak és tsürök, Istállók valami 50 meg égték apró szárnyas marhák voltak, sok lovak, tehenek és borjuk, szekerek és más szereszmok semmivé lettek. Meg égett egy aszony és tsak a tsupa tsontyát szedték ki a hamúbúl, úgy egy gyermek is. És még ó fájdalom az rettenetes lángnak áldozatyává vált a szép templomok is, el olvadván két harangok. Az Isten őrizzen, oltalmazzon meg ily szerentsétlen esettül minden teremtet állatot, mentsen meg minden embert.

124. Circa 1^{am} et secundam 7^{bris} 1811 visus est cometa *üstökös tsillag* versus septemtrionem a hora 8^a usque undecimam, et sub aurora versus orientem visus, et duravit uterque usque diem aliquam decembris, duabus septimanis ingens calor fuit, sicuti et toto anno magna siccitas, post duas septimanas pluvia sufficiens, et 21. sept. cum tonitu et fulgure pluvia inexpectabilis, eadem die ecclesiam Felnémetiensem circa horam 8 matutinam fulmen tetigit sine incendio evacuavit, quousque duravit hoc cometa, siccitas magna et frigus dominabantur, et subinde pluvia. de hoc cometa seculo 10. cum visus fuisset, communis opinio fuit de proximo futuro iudicio, et nunc quoque rudis plebs in eo praeiudicio fuit, quod caristia, bellum et variae calamitates opprimant mundum.²³⁷

125. Die 4^a 9^{bris} 1811. Circa 7^{am} horam vespertinam in possessione Csipány ingens incendium exortum est, et intra unam horam 2-a domus in Cineres redacta sunt.²³⁸

²³⁷ 1811. szeptember 1–2. környékén üstökös csillagot láttak észak felé, 8 órától 11 óráig, és hajnalban (egy másik) kelet felé látszódott, és mindkettő kitarzott (=látható volt) december valamelyik napjáig. Két héten keresztül hatalmas forróság volt, ahogy egész évben nagy szárazság. Két hét után eső váltotta fel, szeptember 21-én dörgéssel és villámlással váratlan eső (érkezett), ugyanezen a napon a felnémeti templomot reggel 8 óra körül villámcsapás ütötte, tűzvész nélkül semmisítette meg. Ameddig tartott/látható volt ez az üstökös, hatalmas szárazság és fagy uralkodott, és időnként eső. Erről az üstökösről a 10. században, amikor látták, közmegegyezés volt, hogy a közeli jövőről ítélet, és most is a tanulatlan nép ugyanebben az előítéletben él, hogy drágaság, háború és különböző veszedelmek sanyargatják a világot. (A fordításért hálás köszönet Benei Bernadettnek.)

²³⁸ 1811. november 4-én Csipány helységben, az esti órákban hirtelen olyan hatalmas tűz támadt, hogy egy óra alatt 22 ház semmisült meg a tűzben.

1812.

Jupiter planeta annus iste serviet pro anno 1861.²³⁹

128. Initio huius anni magnum frigus dominabatur, nives in copia trahisantibus (?) optimum tempus, in vere frigus, pluvia, nives in copia, ita ut vinicolae et agricolae vix adeoque difficile sum laborem, in vineis et agris terminare potuerint prae pluvia mense Aprili regnante. In initio mensis Maii continuo pluvia, fulgura et tonitrua pecora in fame multo periere, cum pauper condiciis plebs in tanta egestate constitutus fuisset, ut ad pabulum pecoribus nil potuerit dare, sed et homines ad tantas angustias redacti sunt, ut nisi Illustre Dominium illos frumento juvisset fame perivissent. Unus cubulus tritici lue loci fuit a 100 Rfl. et ultra ob carentiam selcedant/scl... Bancalis tritici mixti cubulus a Rf. 80 et 90. siliginis cubulus a Rf. 70, avenae cubulus 25. 30. unum par vas vini göntzi a Rfl. 300. Una libra carnis bubulicae a Rfl. 1. una vacca mulgibiles a Rfl. 500. 600. unum par bovom vendiderunt a Rfl. 1500 et ultra, equos/equus commus pretium 500 Rfl. et ultra. foeni orgia a Rfl. 800. Die 3. Maii tonitrua, fulgura et pluvia cum grandine. 4a Maii aequae tonitrua, fulgura et cum grandine pluvia. 5ta Maii similiter tonitrua, fulgura et pluvia ingens cum grandine inexpectata, aqua praesertim in Omany et Nyekésen adeo excrevit eadem die, ut domos etiam destruxerit, equos, setigeros, et alia animalia secum abstulerit; et in specie in Csokva et Omány ultra 50. setigeros et 20 iuencos, et iuencas, vaccas et equos, multas ut in Omany, Nyekésen, et Uppony ex domibus secum abstulerit, fatalitas haec tetigit etiam possessionem Csernely, sed tamen non in ea memorata quantitate. Deus custodiat a tam fatali tempestate omnem suam creaturam!²⁴⁰

²³⁹ A korabeli csillagászati ismeretek és a több évszázados megfigyelések alapján hét évet különböztettek meg, mindegyik évet és annak időjárását egy egy „bolygó” befolyásolta és ezek ciklikusan követték egymást. Az első évet a Szaturnusz befolyásolta, hideg és nedves időjárás jellemezte. A második évet a Jupiter befolyásolta, mérsékelt meleg és mérsékelt nedves időjárás jellemezte. A harmadik évet a Mars irányította, ezeknek az éveknek időjárását a mérsékelt száraz és meleg jellemezte. A negyedik évet a Nap évének tartották, az időjárását mérsékelt melegnek és száraznak tartották. Az ötödik év a Vénusz éve volt, az időjárására mérsékelt nedves, de meleg időjárás jellemezte. A hatodik év a Merkúr éve volt, mérsékelt száraz, hűvös időjárással. Az utolsó, a hetedik évet a Hold hatása alatt volt, nedves és meleg időjárás jellemezte. Részletesebben lásd: *Közhasznú száz esztendőre szőlő kalendárium, mely 1821-dik esztendőől fogva 1921-dik esztendeig....* Pest, 1822.

²⁴⁰ Ennek az évnél az elején nagy fagy uralkodott, szánkózásra alkalmas hóhalmok, tavasszal fagy, esőzések, hótömegek, úgy, hogy a szőlőmunkások és a földművesek elég nehezen tudták befejezni a munkát a szőlőkben és a földeken az április hónapban uralkodó eső miatt. Május hónap kezdetén folyamatos esőzések, villámlások, és mennydörgések, az állatok a hosszú éhínségben elpusztultak, a szegény nép akkora szegénységbe került, hogy semmit sem tudott az állatoknak takarmányul vetni, sőt az emberek olyan nyomorúságos helyzetbe kerültek, hogy ha a tekintélyes uradalom terménnyel nem segítette volna meg őket, éhen haltak volna. A helységben történt vész miatt egy köböl búza ára 100 rajnai forintról indult vagy még többet ért a hiány miatt. Papírpénzben a kevert búza köböl 80–90 rajnai forint, a rozs köböl 70 rajnai forint, a zab köböl 25–30 rajnai forint, gönci hordónyi bor 300 rajnai forint. Egy font marhahús egy rajnai

129. 7^a die etiam erat serenum Tempus, usq 14^{-am} hac die pulcra pluvia, dein ab hac die usq 19^{-am} serenum tempus. 19^a–20^a–21^a–22^a. Fulgura, tonitrua & pluvia. 23^a–24^a. Pluvia in Copia.²⁴¹

131. 25^a–26^a Maji. Serenum tempus. cum frigore cucumeribus nocivo. 27^a–28^a–29^a–30^a. Serenum tempus. 31^a. Pluvia. 1^a. Junii pulcra pluvia. 2^a. Junii serenum tempus ante matutium ameridie nubilosum. 3^a. Junii circa vespas tonitrua fulgura sine pluvia. 4^a. Ventus nebula. 5^a. Ventus. 6^a. Serenum tempus. 7^a. Tota die nebulosa. 8^a. Aq. cum pluvia exigua. 9^a. Pluvia amena. 10^a. Nebula cum frigore. 11^a–12^a. Híves üdő. 13^a. usq 18^a. Magnus calor. 18^a. Nocti fulgura, tonitrua cum pluvia magna. 19^a. Zápor eső és egész délutányi 3 óráig felyhős üdő, reggel az esővel nagy mendörgés. 20^a–21^a–22^a. Ingens calor. 23^a usque 4-am horam pomeri dianam ingens calor denise tonitrua, fulgura & in Ózd, Várkony, Sajó-Püspöki, Sajó Németi ingens pluvia cum grandine. 24^a. Változó üdő. 25^a–26^a–27^a. Serenum tempus. 28^a. Integra die magnus calor, vesperi autem tonitrua fulgura & pluvia. 29^a. Mane pluvia usque ad prandium nebulosum tempus, ameridei pulcrum tempus cum frigore. 30^a. Serenum tempus cum frigore. ²⁴²

132. Die 1^a Julii 2^a & 3^a. Serenum tempus, sicut 4^a & 5^a. Die autem.²⁴³ 6^a. Oly rettenetes felyhők és mendögések, melyhez hasonló ritkán hallatik, ezen napon minden felől a sok ménkő hullások hallattak, Sajó Németiben egy asszon, Csízben két gyermeket, Rima Szétsben egy katonát, a Rima Szombati útban más katonát a ménkő agyon ütöt. Ugyan azon nap az Hangonyi és Dobotzi határt a jég igen elverte. Zsakusányban 7 ház a ménkőtül porrá éget. Arlóban egy házat, az Parochia Kertyében egy nagy eper fát és még egy fűzfát a

forint, egy fejős tehén 500–600 rajnai forint, egy ökröt 1500 vagy még több rajnai forintért adtak el. A ló értéke 500 vagy több rajnai forint, a széna öle 800 rajnai forint. Május 3-án mennydörgés, villámlás és esőzések jéggel, 4-én ugyanúgy mennydörgés, villámlások és jégeső. Május 5-én hasonlóképp mennydörgések, villámlások és hatalmas, váratlan esőzés jéggel, a víz különösen Ományban és Nyekésen addig emelkedett ezen a napon, hogy még a házakat is lerombolta, lovakat, disznókat és más állatokat ragadott magával; Csokvában és Ományban több mint 50 sertést és 20 tinót és üszöt, teheneket és lovakat, Upponyban a házak közül sokat magával ragadott, ahogy Ományban és Nyekézsén, ez a vész még Csernely uradalomban tetőzött, azonban nem az említett mértékben. Isten őrizze meg minden teremtményét az ennyire veszedelmes időjárástól! A fordításért köszönet Benei Bernadettnek.

²⁴¹ Május 7-től derült idő, 14-től szép eső, 19-től derült idő. 19–22. Villámlás, mennydörgés és eső. 23–24. Sok eső.

²⁴² Május 25–26. Derült idő hideggel, uborkanevelő idő. Május 27–30. Derült idő. 31. Esős idő. Június 1. Szép eső. 2. Derült idő, hajnalba és délelőtt felhős. 3. Estefelé mennydörgés és villámlás eső nélkül. 4. Szeles, felhős. 5. Szeles. 6. Derült idő. 7. Egész nap felhős. 8. Ugyanolyan kevés esővel. 9. Kellemes eső. 10. Borongós hideggel. 13–18. Nagy meleg. 20–22. Hatalmas forróság. 23. Nagy forróság, délután négy órától mennydörgés, villámlás, Ózdon, Várkonyon és Sajónémetiben nagy eső jéggel. 25–27. Derült idő. 28. Nappal nagy hőség, este pedig mennydörgés, villámlás és eső. 29. Hajnalba esős, reggel felhős, délben szép idő, hűvös. 30. Derült idő hideggel.

²⁴³ Derült idő, a következő napokon is.

menkő meg ütött. Több helyeken is minden felől egész Egertől fogva Miskoltzig, fel Rima Szombatig és a Mátra melléig kiterjedet ezen rettenetes Itélet. Die 7^a–8^a–9^a–10^a. Minden felől mendörgések, villámlások nagy essővel voltak. 11^a–12^a–13^a. Változó fényes üdők. 14^a. Tiszta üdő. 15^a. Egész nap szép üdő, estve pedig rettenetes felyhő nagy villámlással és mendörgéssel. 16^a. Serenum tempus.²⁴⁴ 17^a. Változó, dél előtt egy kevés mendörgés és nagy esső, dél után rekkent meleg, nagy felyhő estve felé, mendörgéssel, villámlással nagy esső. 18^a. Usque horam 12^{am}²⁴⁵ változó felyhős üdő, dein²⁴⁶ nagy retentő felyhő mendörgéssel és kevés essővel egész 3 fertály kettőig, aztán változó. 19^a–20^a–21^a–22^a–23^a. Serenum tempus.²⁴⁷ 24^a. Felyhős és szép tsendes esső. 25^a–26^a–27^a–28^a–29^a. Serenum tempus.²⁴⁸ 30–31^a. Nebulosum, tonitrua, fulgura cum pluvia.²⁴⁹

133. Die 1^a Augustii. Pluvia magna. 2^a–3^a. Serenum tempus. 4^a. Serenum tempus. 5^a & 6^a. Frigus. 7^a–8^a. Nubilosum tempus & frigus. 8^a. Nubilosum. 9^a–10^a–11^a. Serenum tempus. 12^a. Nubilosum. 13^a. Nubilosum & zápor esső dél után. 14^a–15^a. Nubilosum. 16^a. Frigus & nubes. 17^a. Frigus & pluvia. 18^a. Magnus calor. 19^a. Nubilosum, a longe audiebant tonitrua & pluvia pulcra. Usque prandium, dein usque vespervas pluviosum tempus & in Apátfalva magna pluvia et quidam talis, ut etiam senissimi homines ad talem non recordarunt, ut aliquando accidisset.²⁵⁰

135. Die 21^a. Nebulosum tempus & pluvia exigua. 22^a. Változó üdő. 23^a. Étzaka nagy esső egész 10 óráig reggel, dein nebulosum tempus. 24^a–25–26–27–28–29. Serenum Tempus. 30^a. & 31^a. Pluvia.²⁵¹

136. Die 1^a Septembris. Mane Tonitrua, fulgura & magna pluvia, dein változó üdő.²⁵² 2^a. Változó üdő, egy kevés esső. 3^a. Változó egy kevés esső. 4^a–5^a. Változó üdő. 6^a. Nagy esső, ég zengés, villámlás. 7^a. Mendörgés, esső. 8^a. Nagy szél hideggel. 9^a. Nagy szél hideggel, egész nap nap fény. 10^a. Dér, nappal jó üdő. 11^a. Nagy dér, nappal szeles. 12^a. Változó. 13^a. Változó. 14–15–16. Tiszta üdő. 18. Tiszta üdő. 19^a. Reggel mendörgés, villámlás, egész nap nagy hideg esső. 20^a. Híves, változó üdő. 21^a. Nagy dér egy kis fagyval. 22^a–

²⁴⁴ Derült idő.

²⁴⁵ Déltől.

²⁴⁶ Azután.

²⁴⁷ Derült idő.

²⁴⁸ Derült idő.

²⁴⁹ Felhős idő, menyörgés, villámlás esővel.

²⁵⁰ Augusztus 1. Nagy eső. 2–3. Derült idő. 4. Derült idő. 5–6. Hűvös. 7–8. Borult és hűvös idő. 8. Borult. A naplóban augusztus 8. kétszer szerepel. 9–11. Derült idő. 12. Borult. 13. Borult. 14–15. Borult, felhős. 16. Hideg és felhős. 17. Hideg és eső. 18. Nagy meleg. 19. Felhős, a távolban mennyörgés, kellemes eső. Reggeltől estig esős idő. Apátfalván akkora eső volt, hogy a legidősebb emberek sem emlékeznek ilyen mértékűre, hogy valaha is esett volna.

²⁵¹ Augusztus 21. Felhős idő kevés esővel. 23. Éjjel nagy eső egész 10 óráig reggel, utána felhős idő. 24–29. Esős idő. 30–31. Eső.

²⁵² Kora reggel mennyörgés és villámlás, nagy eső, utána változó idő.

23^a. Dér, nappal jó üdő. 24^a. Esső. 25^a. Esső és hideg egész nap. 26^a. Nagy dér kevés fagyval. 27^a. Hideg és esső. 28. Hideg. 29–30. Igen szép meleg üdő.

138. Die 1^a–2–3–4 Octobris. Erat serenum tempus.²⁵³ 5^a. Pluvia.²⁵⁴ 6. Változó üdő. 7^a. Esső. 8^a. Délig változó, dél után szép üdő. 9^a–10^a–11^a. Tiszta meleg üdő. 12^a. Egész nap szép üdő. 13^a. Szép üdő, estve nagy villámlás mendörgés és esső. 14^a. Változó. 15^a. Regvel esső, dél után szép üdő széllel. 16^a. Egész nap nagy esső. 17^a. Változó hideg. 18^a. Délig szép üdő, délután essős. 19^a. Szép üdő. 20^a. Nagy szél. 21^a. Esső. 22^a. Változó. 23^a–24. Tiszta üdő. 25. Esső. 26–27–28–29–30–31. Változó, közben szép meleg üdő.

140. Totus mensis november erat pluviosus & lutosus. December autem cum magno frigore se praesentavit, & clausit annum 1812 cum ingenti frigore.²⁵⁵

141. Anno hoc 1812 simul ad initium omnia uno verbo caro pretio vendebantur, ita in fine huius anni omnium rerum ita decreverint propter penuriam pecuniae ut nullus mortalium sperasset. Cubulus tritici puri vendebat a Rfl. 4. aut 3., siliginis a Rf. 2. crucifices 24., avenae cubulus a fl. 2., fagopyri a Rf. 1. crucifices 36. Hordei cubulus a Rf. 2., unum par vas vini a Rfl. 6. Imo Agriae tempore vindemiar unum vas vini Agriense a crucifices 36. Mense Novembri, qui unum vas dedit viniculis, duo vasa repleverunt, et si unum florem dedit, et vas proprium praesentavit, repleverunt unum vas vino, ita et mense Decembri vinum est pessimum. Hoc anno sicut et successivis annis, 5. florenorum schaedulae bancales in uno floreno acceptati sunt, et nominati sunt novae schaedulae bancales relutionales seu valuta. Hoc anno vinum copiosissimum, sed malum, fruges in mediocritate procreati sunt, dominabatur hoc anno Jupiter planeta. ²⁵⁶

²⁵³ Derült idő.

²⁵⁴ Eső.

²⁵⁵ Egész november hónap csapadékos és saras volt. A december pedig nagy faggal mutatkozott be és zárta hatalmas faggal az 1812. évet.

²⁵⁶ Ebben az 1812. esztendőben, az év elején mindent egyszóval drága áron adtak, így az év végére minden dolog értéke úgy lecsökkent a pénzhiány miatt, hogy azt senki sem várta. A tiszta búza köbölét 4 vagy 3 rajnai forintért adták, a rozsét 2 rajnai forint 24 krajcárért, a zab köbölét 2 forintért, a hajdinát egy rajnai forint 36 krajcárért. Az árpa köble 2 rajnai forint, egy hordó bor 6 rajnai forint. Sőt Egerben ez időtájtban egy egri hordó bor 36 krajcárért lett leszüretelve. November hónapban, aki egy hordót adott a szőlőművelőknek, két hordót töltött meg, és ha egy forintot adott, és saját hordóját adta, megtöltötte a hordót borral, így december hónapban igen rossz volt a bor. Ebben az évben, ahogyan a következő években is, az 5 forint értékű bankjegyeket egy forintnak fogadták el és az új bankjegyeket visszaváltottnak vagy valutának nevezték. Ebben az évben igen sok, de rossz minőségű bor termett, gyümölcs mérsékelt mennyiségben, ebben az évben a Jupiter bolygó uralkodott.

Annus 1813.

Planeta Mars. Annus iste serviat pro annus 1862.

142. A 5^a Decembris anni 1812 usque 10-am Februarii 1813 tam in mane frigus erat cum nivibus, ut nec Senissimi homines recordarunt ad tantum frigus, trahisantibus optima Bachanalia! Die 11ª Februarii per paulatim coeperunt nives dissolvi, et sine nocumento sensim usque 18-am Februarii admiscuit in Medietate in aquam conversi sunt, ruricolis, qui propter commolitionem frugum ad magnas angustias redacti sunt, et Molitoribus, quorum molae a commolitione quieverunt, cum magno solatio.²⁵⁷

145. A Die 18^a Februarii de die Tempus erat amenum, & nives per paulatim ex integro dissolvebant licet noctu semper congellabat usq 21^{am} Martii.²⁵⁸

149. Die 9^a Martii horis Vesperitinis in Possessione Csernel una Domus Vulcao sacrificabatur prope Parochiam Splendide aedificatam fatalitas hac prenes industriam Cserneliensium (licet ingensi Ventus erat) [...?] quam Citissime suffoc[...?] ignis ultra non serpebat.²⁵⁹

150. Die 2^a Aprilis. In Possessione Csernel, Spectabilis Domini Andeae Sturman Domini Terrestris, Stabulum & alia oeconomicalia aedificia in Cineres abierunt.²⁶⁰

154. A die 21^a-Martii usque 18^{am} Aprilis serenum siccum tempus sine pluvia, continuo ventus & 19^a. Aprilis usque 2^{am} Maji(!). continuo Ventus cum frigore siccum tempus. 3^a. Maji integra die pluvia amena [!]. 4^a-5^a. Maji. Serenum.²⁶¹

156. Die 7^a Maji. Pluvia pulcra. 8^a. Nubilorum tempus. 9^a-10^a. Pulcrum tempus. 11^a. Tonitrua & fulgura. 12^a. Pulcrum tempus. 13^a-14^a. Serenum tempus. 15^a. Pluvia & ventus. 16-17^a. Serenum tempus. 18^a. Pluvia. 19^a. Nebulosum & 20 aequae hinc inde pluvia. 21^a. Aequae. 22^a. Pluvia pulcra. 23^a. Mane tonitrua. 24^a. mane amena[!] pluvia. 25^a-26^a-27^a-28-29-30-31^a. Serenum tempus.²⁶²

²⁵⁷ 1812. december 5-től 1813. február 10-ig reggelente oly nagy fagy volt hóval, hogy a leg-öreggebb emberek sem emlékeznek ekkora fagyra, a szánkózóknak igen nagy multság! Február 11-én lassanként el kezdett olvadni a hó, és károkozás nélkül február 18-ig lassan vízzé vált. A parasztoknak, akik a termés tönkremenetele miatt nagy szükségben éltek, és a molnárok számára, akiknek a malmai az összetörés miatt nem dolgoztak, nagy vigasztalást jelentett ez.

²⁵⁸ Február 18-tól március 21-ig kellemes időjárás, havas, éjjel fagyott.

²⁵⁹ Március 9-én, Csernely helységben egy ház kigyulladt, de a helyi lakosok gyorsan eloltották a tüzet, pedig nagy szél volt.

²⁶⁰ Ezen a napon Csernelyben a tekintetes Sturman András helyi földesúrnak az istállója és más gazdasági épület leégett.

²⁶¹ Március 21-től április 18-ig derült, száraz idő eső nélkül, folyamatos szélfúvással. Április 19-től május 2-ig szeles, hideg idő. Május 3. Egész nap kellemes eső. Május 4-5. Derült idő.

²⁶² Május 7. Szép eső. 8. Felhős idő. 9-10. Szép idő. 11. Mennydörgés és villámlás. 12. Szép idő. 13-14. Derült idő. 15. Eső és szél. 16-17. Derült idő. 18. Eső. 19-20. Felhős és esős. 21.

158. Die 1^a–2^a–3^a Junii. Serenum tempus. 4^a. Ventus ingens cum modica pluvia circa vespas. 5^a–6^a–7^a. Frigus, nubilosum. 8^a–9^a–10. Nubilosum. 11^a. Pluvia exigua. 12^a–13^a–14^a–15^a. Nubilosum cum vento. 16^a. Tonitrua fulgura pluvia magna cum grandine. In Bóta, Mertse, et Uppony tam magna aqua fuit ut nec senissimi homines ad talem recordarunt, foenumque totaliter destruxit. 17^a. Circa prandium tempestas magna cum grandine nocivo, vesperi pluvia magna. 18^a. Pluvia. 19^a. Tota die pluvia. 20^a. Mane pluvia et dein integra die nubilosum tempus. 21^a. Serenum, subinde nebulae. 22^a. Nubilosum circa prandinum pluvia exigua cum frigore, dein variolum tempus. 23^a–24^a–25^a–26^a. Pluvia cum frigore. 27^a. Nubilosum. 28^a–29–30. Pulcrum tempus subinde frigus.²⁶³

159. Die 1^a & 2^a Julii. Serenum tempus. 3^a. Mane tonitrua & pluvia integra die. 4^a. Nubilosum. 5^a. Mane pluvia dein ventus. 6^a–7^a. Subfrigidum tempus, & 6^a. A meridie pluvia. 8^a. Pluvia. 9^a–10^a. Serenum tempus. 11^a. Pluvia. 12^a. Nubilosum. 13^a. Nubilosum pluvia. 14^a. Tempestas magna. 15^a. Nubilosum. 16. Nubilosum. 17^a. Pluvia. 18^a. Frigus. 19^a. Mane pluvia, frigus. 20^a. Frigus. 21^a. Pluvia & a meridie magnus ventus. 22^a Mane pulcrum tempus sub prandio pluvia. 23^a. Hic apud nos integra die serenum tempus, alibi tonitrua, fulgura, et pluvia, inspecie in Cottu Hevesiensi in Possessione Szent Ersébet, ubi cum ad certam domum fulmen incussisset, non tantum haec domus, sed integer pagus, exceptis 5 vel 6 domibus exarsit, ut refertur 98. domus exarserunt. 24^a. A meridie tonitrua fulgura & pluvia. 25^a. A meridie pluvia. 26^a. Serenum. 27^a. Nubilosum tempus & circa vespas pluvia. 28^a. Mane magna pluvia a meridie serenum. 29^a. Nubilosum subin magnus Calor a meridie circa 2^{am} horam pluvia. 30^a–31^a. Serenum tempus.²⁶⁴

Ugyanolyan. 22. Szép eső. 23. Reggel menydörgés. 24. Kora reggel kellemes eső. 25–31. Derült idő.

²⁶³ Június 1–3. Derült idő. 4. Nagy szél estefelé kevés esővel. 5–7. Hideg, felhős. 8–10. Felhős. 11. Kevés eső. 12–15. Felhős idő széllal. 16. Mennydörgés, villámlás és hatalmas eső jéggel. Bótán, Mercsén és Upponyban olyan nagy mennyiségű víz volt, hogy a legidősebb emberek sem emlékeznek ekkorára, teljesen elpusztította a szénát. 17. Reggel tájban hatalmas vihar ártalmas jégesővel, este nagy eső. 18. Eső. 19. Egész nap eső. 20. Kora reggel eső, napközben felhős idő. 21. Derült idő, néha felhős. 22. Felhős, délben kevés eső hideggel, utána változó idő. 23–26. Esős hideggel. 27. Borult, felhős. 28–30. Szép idő, időnként hűvös.

²⁶⁴ Július 1–2. Derült idő. 3. Korán mennydörgés, nappal eső. 4. Felhős. 5. Kora reggel eső, azután szeles. 6–7. Fagyponat alatti hőmérséklet a 6-án délben eső. 8. Eső. 9–10. Derült idő. 11. Eső. 12. Felhős. 13. Felhős, esős. 14. Nagy vihar. 15. Felhős. 16. Felhős. 17. Eső. 18. Hűvös. 19. Kevés eső, hűvös. 20. Hűvös. 21. Eső, déltájban nagy szél. 22. Kora szeggel szép idő, délben eső. 23. Nálunk egész nap csendes idő volt, máshol mennydörgés, villámlás és esőzés, különösen Heves vármegyében, Szent Erzsébet helységben, ahol miután egy házba villám csapott, nemcsak ez a ház, hanem a teljes falu, 5–6 ház kivételével leégett, ahogy tartják 98 ház enyészett el. 24. Délben mennydörgés, villámlás és eső. 25. Délben eső. 26. Derült idő. 27. Felhős idő és estefelé eső. 28. Kora reggel nagy eső, délben derült idő. 29. Felhős, utána nagy hőség, délben két óráig eső. 30–31. Derült idő.

160. Die 1^a Augusti & 2^a. Serenum tempus. 3^a. Tonitrua et modica pluvia. 4^a–5^a–6^a–7^a–8^a. Serenum tempus. 9^a–10^a–11^a–12^a–13^a–14. Serenum tempus. 15^a. Parva pluvia. 16^a. Serenum. 17^a. Pluvia parva. 18^a. Serenum tempus, mane frigus. 19^a–20^a. Magnus Calor. 21^a usque prandium magnus Calor a meridie nubilosum & vesperi in Possessione Sajó-Németi ad certam domum fulmen incussit, quator domos in Cineres redegit, tota nocte pluvia. 22^a. Nubilosum tempus subinde sol splendebat. 22^a. Subin magnus Calor, nubilosum et tota nocte magna pluvia. 23^a. Tota die magna pluvia & tota nocte. 24^a. Tota die & nocte magna pluvia cum frigore. 25^a. Tota die & nocte magna pluvia. 26^a. Usque prandium variolum tempus a meridie nubilosum. 27^a. Frigus nubilosum subin pluvia. 28. Frigus et tota die nubilosum. 29^a. Usque prandium pulcrum tempus, a meridie tonitrua & pluvia, tota nocte pluvia. 30^a. Continuo pluvia. 31^a. Pulcrum tempus.²⁶⁵

161. Die 1^a–2^a–3^a–4^a–5^a–6ª Septembris. Pulcrum tempus. 7^a. Frigus, nebulosum, tota nocte pluvia. 8^a. Mane nubilosum dein pulcrum tempus. 9^a. Frigus circa prandium pluvia, dein pulcrum tempus. 10^a. Frigus, pluvia tota die & nocte tam magna, ut hic in Sáta aqua, multa damna causaverit, praesertim in cordo. Agriae autem tam ingens aqua fuerat, ut multas domos destruxerat, hominesque aliquot suffocati sunt. 11^a. Variolum tempus. 12^a. Aequae pluvia subin 13^a. Pulcrum tempus. 14^a. Usque prandium Nubilosum, dein pluvia. 15^a. Variolum tempus, nubilosum subin sol splendebat. 16^a. Variolum, nubilosum subin sol. 17^a. Pulcrum tempus. 18^a. Pluvia. 19^a. Nubilosum, nona hora pulcrum tempus, alia variolum. 20^a. Pluvia tota die. 21^a. Usque prandium variolum tempus, a meridie pulcrum tempus. 22^a–23^a. Amenum aestivale tempus. 24. aequae vesperi fulgura sine nubibus. 25^a. Pulcrum tempus, vesperi nubilosum. 26^a. Nubilosum & frigidum tempus. 27^a. Regvel dér, egész nap szép meleg üdő. 28. Pulcrum tempus. 29^a. Tota die pluvia. 30^a. Frigus & serenum tempus.²⁶⁶

²⁶⁵ Augusztus 1–2. Derült idő. 3. Mennydörgés és kevés eső. 4–8. Derült idő. 9–14. Derült idő. 15. Kevés eső. 16. Derült. 17. Rövid ideig eső. 18. Derült idő, reggel hűvös. 19–20. Nagy hőség. 21. Reggelig nagy meleg, reggeltől felhős idő és este Sajónémeti helységben egy házba villám csapott, és négy házat porig égetett, egész éjjel esőzés. 22. Felhős idő, hirtelen felragyogott a nap. 22. Nappal nagy hőség, felhős, egész éjjel eső. (Augusztus 22. kétszer szerepel a naplóban.) 23. Egész nap és éjjel nagy eső. 24. Egész nap és éjjel nagy eső hideggel. 25. Egész nap és éjjel nagy eső. 26. Reggeltől változó hőmérséklet, délben felhős. 27. Hűvös, borult, kevés esővel. 28. Hűvös, egész nap felhős. 29. Reggeltől szép idő, délben mennydörgés és eső és egész éjjel eső. 30. Folyamatos eső. 31. Derült idő.

²⁶⁶ Szeptember 1–6. Derült idő. 7. Hűvös, felhős, egész éjjel eső. 8. Kora reggel felhős, de nappal kellemes idő. 9. Hűvös, délben eső. utána kellemes idő. 10. Hűvös, egész nappal és éjjel nagy eső. Sátán a víz sok kárt tett, különösen a sarjában. Egerben olyan nagy áradás volt, hogy sok házat lerombolt és néhány ember megfulladt. 11. Változó idő. 12. Hasonlóan, utána eső. 13. Kellemes idő. 14. Reggel felhős, utána eső. 15. Változó idő, felhős, majd kisütött a nap. 16. Változó, felhős, napos. 17. Kellemes idő. 18. Eső. 19. Felhős, kilenc óra körül kellemes idő, máshol felhős. 20. Esős egész nap. 21. Reggel től változó idő, délben kellemes idő. 22–23.

162. Ekképen irattatott Kassáról Augusztus 25^{-ik} napján 1813. harmadnapi szüntelen essőzések után annyira fel duzzadt a mellettünk folyó Hernát²⁶⁷ folyó víz, hogy az a Külső városokat egészen bé öntötte és az Eperjesre, s Szinyére vivő utakat annyira el rontotta, hogy oda sem posta, sem más utazók nem mehetnek, és a Bétsbe küldendő leveleket a Budai útra kellett igazítani. Hasonló víz áradások voltak Liptó, Szepes, Trencsin, Nyitra és a Vág folyó víz mellett fekvő Vármegyékben. Szepes Vármegyében nagy felhő szakadás volt, melly sok kárt tett a Felső vidékeken. Trencsin vármegyében 50 falunál több károsított meg, a mellyekben lévő házak többnyire mind le dőltek. A mezők gyümöltsei és a mezőkön volt barmok az ár víz által el ragadtattak és több vészelt el ezer embernél. Trencsin Városának felénél több öszve omlott. Vág újhelyen sok házak és kortsmák öszve dültek.²⁶⁸

163. Die 1^a 8^{-bris}.²⁶⁹ Regvel nagy dér, egész nap szép üdő. 2^a. Délig változó, délután nagy esső és egész étzaka. 3^a. Essős üdő. 4^a. Regvel nagy esső, délig lajhálódó²⁷⁰ üdő, dél után szép üdő. 5^a. Regvel dér, délelőtt változó, dél után lajhálódó üdő. 6^a. Délig szép üdő, dél után esső. 7^a. Egész nap szép üdő. 8^a. Egész nap esső. 9^a. Változó szeles üdő. 10^a. Délig szép üdő, dél után változó felyhős. 11^a. Délig igen szép meleg üdő, dél után változó, étzaka esső.

164. Az Augusztus 25^{-iki} és 26^{-iki} essőzésről s víz áradásról ilyen tudósítások hallatnak az újság levelekbül. Ezen nagy víz áradásnak sokan a szüntelen való essőzéseket, mások a Karpatus hegyeken lévő havaknak hirtelen való el olvadását teszik okául. Találtnak olyanok is, akik azt állítják, hogy Árva Vármegyében, a Karpatus hegyeknek az allyán fakadott fel egy tó, a melyben szüntelen folyó víz a Vág és több szomszéd folyó vizeket annyira fel emelte, hogy azok a magok partjaikon ki rohantak és minden azok mellett lévő helységeket el borítottak. A Vág vizére fekvő sok helységeken a tornyoknál, templomoknál, kastélyoknál és dombos helyeken épült házaknál egyebet látni nem lehetett. Zsolnában, Trencsin Vármegyének fő várossában tsak azon házak maradtak meg épségben, mellyek a magosabb helyeken fekszenek, a többi pedig mind el pusztult. A Vág partján fekvő Császári, Királyi Gabonás táratat, tsűrőket és egyéb épületeket ezen nagy víz el söprötte, a házaknak bútorjait, köntösökkel, írásokkal tellyes ládákat és almáriomokat magával el ragadta. Kotshovetset, Vág-Besztertzét, Dióst el pusztította, sok embert, barmot meg fojtott.²⁷¹

165. Abaúj Vármegyének mező Várossábúl Metzenseiffenbül ekképen irnak, még a leg későbbi maradékoknál is emlékezetben fognak lenni augustus

Gyönyörű, kellemes nyári idő. 24. Este villámlás, felhők nélkül. 25. Kellemes idő, este felhős.

26. Felhős és hideg idő. 28. Kellemes idő. 29. Egész nap eső. 30. Hűvös és derült idő.

²⁶⁷ Hernád.

²⁶⁸ Vö.: *Kassáról Augustus 30-ik napján*. Magyar Kurir, 1813. szeptember 7. 20.

²⁶⁹ Október.

²⁷⁰ Lajhár: aprózik, szítál az eső.; Lajhóg: aprózik, szítál, permetezik az eső.; Lanya: lassú, csendes eső. SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár I.* Budapest.1893. 1280., 1289.

²⁷¹ Vö.: *Honnyi Levelek, Tudósítások, és Egyebek, Nro. 12.* Magyar Kurir, 1813. szeptember 10.

25^{-iki} és 26^{-iki} napjai, az a két napon esett essőt a föld magába bé nem szihatván folyó vizekké változott és minden el borított, minden helységeket és mezőket bé borítottak. Kivált azon helyeken a hol két folyó vizek egymásban ütköztek. A mi városunkat is a fel duzzadt Bódva annyira el borított, hogy sok háznak csak a hejazatjai láttzattak. Egy szóval hazi butorokat, búzával, szénával rakott tsűröket, réteket, szántó földeket mind el rontotta. Szepsiben, Abaúj vármegye mező várossában, azon házakat mellyek a Bodva mellett fekszenek, majd csak nem egészlen el rontotta.²⁷²

166. Szepes Vármegyében a Szomolnoki nagy tó fel duzzadván a töltést széjjel rontotta, nem csak sok házakat, hanem még az olvasztó épületeket is nagyon meg károsította. Sok ember temtetett a vízben. Rosnyó-bánya városában 500 háznál többet rontott össze az ár víz.

167. Komárombul ezek irattak: Ami szomszédságunkban, Gutta mező-városban, a mely mellett a Vág folyó vize a Dunába szalad igen nagy veszedelemben forgottak a lakosok. Mind azokat a töltéseket, mellyek akkoráig a víz áradás ellen kőfal gyanánt vóltak, a Vág özöne széjjel rontván azon városkát bé borította. Az oda való boldogtalan lakosok sem előre, sem hátra nem futhatván hajlékaiknak hejazatjai alá vonták magokat és mivel sehová sem mehetnek nem munkálkhatnak, kenyeret nem süthetnek. Azon egész helységet a Komáromiak táplálják s hajókkal hordják a szegény Guttaiaknak az eleséget.

168. Ezen víz áradások nemcsak Magyar hazánkban, hanem a mint a közönséges levelek hirdetik Sleziában, Cseh és Szakszónia országokban is vóltak és a hadakozó ármádiáknak mindnájukat nagyon akadályozták,

169. Die 12^{-a} 8^{-bris}. Délig essős, dél után szép üdő. 13^{-a}. Szép üdő. 14^{-a}. Szép üdő. 15^{-a}. Nagy dér, egésznap változó. 16^{-a}. Változó, étzaka esső. 17^{-a}. Esső délig, dél után szép üdő. 18^{-a}. Szép üdő. 19^{-a}. Délig változó, dél után esső, ismég szép üdő, estve villámlás, éjjel mendörgés essővel.

170. Die 11^{-a} 8^{-bris}. Éjjel Csipányon igen nagy tűz támadván 16 házakat egészlen meg emésztett, nyoltzat azon újonnan építetett házokból mellyek a 125^{-ik} numerus alatt fel jegyzett tűz által meg égtek.

171. Die 20^{-a} & 21^{-a}. Igen szép üdő. 22^{-a}. Délig változó, délután esső. 23^{-a}. Változó. 24^{-a}. Regvel nagy köd, azután szép üdő. 25^{-a}. Változó, estve esső. 26^{-a}. Esős. 27^{-a}. Regvel nagy fagy, egész nap szép üdő. 28^{-a}–29^{-a}. Esős. 30^{-a}. Változó. 31^{-a}. Egész nap hideg essős.

172. Szeptember 8^{-ikán} Nyitra vármegyéből ezek irattak. Augusztus 25^{-ikén} igen nagy felyhő szakadások omlottak le a hegyekről a Vág folyó vizében és kevés órák alatt ezen víz mellett fekvő helyégeket Priletzet, Neszbund, Lutskát, Strazont, Hlimitzet, Divinzet és több más Trentsini s Nyitra Vármegyebéli helységeket és többet 100 helységnél, ezer s több emberekkel és sok minden féle barmokkal egygyütt el ragadott s magába temetett. Trentsin Várossában 53 házat, kenyérsütő kementzét, gabonával tellyes magazinumokat el ragadott és sok épületet össze rontott. Sok Tekintetes Familiak, mellyek néhány szempillanattal annak előtte mindennel bővelkedtek, néhány szempillantatok alatt vagy

²⁷² Uo.

koldúlló botra szurúltak, vagy szürnyű árvíz habjai örökre el ragadtattak. Rettenetes nagy karokat szenvedtek Groff Illésházy István, a Nyitrai Püspök, Gróf Erdódi József és más több nagy Familiák Jószágaikban, Jobbágyaikban, barmaikban s gazdaságukhoz tartozó eszközeikben. Pöstény Mező városa, mellynek mineralis vizei sok millióni beteg embernek egészségét vissza adták az uraság házán s két vendég fogadón kívül tsak nyomát sem látni. Ezen szerentsétlenség alkalmatosságával ottan lévén Gróf Hunyadi József, a dühösködő víz özönbe ugorván sok embert a maga hátán hozott abból ki. Százat az ő bátor inasa által öszvérekre ültetvén mentett meg a haláltúl, azon kívül ételt, italt s ruházatot szerzett nekik.²⁷³

173. Tokajbúl augusztus 31^{ik} napján ekképen irtak: Lehetetlen le írni azon rettenetes víz áradásokat, mellyek augusztus 24^{ik}, 25^{ik}, 26^{ik} napjain a Hernát és Sajó vizek a körül belül lévő helységek[ne]k s vidékek[ne]k okoztak. Minden hidak és malmok öszve rontották, sok helységek el pusztitattak, sok emberek vízbe temettettek, mely halhatatlan ereje vólt az özönnek következendő szomorú példábúl ki tetzik: A Sajó melly Gömör vármegyében ered és Borsod Vármegyében Onodon alól a Tiszába folyik, olly erővel rohant azon folyó vízben, hogy annak folyása egészen meg meg akadályoztatott és annak vize Tokaig(!) vissza folyt. Egy utas ember Ongán szemével látta, hogy az aszonyok gyermekeikkel együtt a házaknak padlásaira vonták magokat, de ott sem menekedhetek meg a veszedelemtül, mivel a víz által meg gengitetett(!) öszve omolván, gyermekeikkel egygyütt a vízbe temettettek. Sajó Ládiban egy tsikóst, akki a ménest a Sajó mellett legeltette, olly hirtelen el borította az ár víz, hogy ménességének nagyobb részével a vízben temettetett és csak néhány darabb lovai mentették meg magokat úszás által. Köröm mellett két Gulyás látván a víznek sebess áradását a fákra másztak fel, az egyik alatt a fa le törvén a vízben esett és abba maradt. A gulyájok pedig mind egy lábíg szürnyű bögések közt a vízben vesztek. Hidas Németitül fogva egészen Tiszáig minden mezőben találtatott termés, marha és széna a víztül el ragadtatott.²⁷⁴

174. Sáros Vármegyébúl, Eperjesrül September 4^{ikén} így írnak: Le írhatatlan kárt és nyomorúságot okozott minden felé az augusztus 24–25–26^{iki} ár víz. Ezt a rendkívül való özönt a szörnyű esőzés, felyhőszakadás és föld indulás okozta, melly miatt meg víztül meg részegedett föld a benne volt sok vizet kiokáda, kivált képen a hegyes vidékben a patakokat és folyó vizeket bé töltötte és a föld színét egynéhány öl magasságra bé borította. A leg kisebb forrásbúl is úgy rohantak ki a vizek, mintha vastag hordóbúl töltötték volna azt ki. A Lötse várossátúl a nem mesze fakadó Tarcza patak sok helységekét el pusztított és sok barmokat meg ölt. Toritzában 10 háznál többet nem hagyott meg, még a Templomot és tornyát is el söprötte. Az uraság kő fallal és sántzal körül vett kastélyát minden abban volt házi butorral együtt el ragadta, sótt még a családi Kriptájá-

²⁷³ Vö. Magyar Kurir, 1813. szeptember 17. 23. sz. 29–30.; RÉTHLY: *Időjárásí ... 1801–1900-ig. I.* 1998. 103–109., 116–126.

²⁷⁴ Vö.: *Honnyi Levelek, Tudósítások, és Egyebek. . Nro. 14.* Magyar Kurir, 1813. szeptember 24.

ban nyugozó holt testeknek sem kedvezett, hanem azokat is koporsóikkal együtt egynéhány órányi távolságra el vitte.

175. Kis Szebenben is rettenetes sok károkat tett ezen árvíz, melynek minden külső várossát egészen öszve rontotta, a belső városban minden utzákat el borított, az abban levő templomokat és házakat meg károsította, sok féle eleséget semmivé tett. Eperjesen 62 házakat károsított meg, 7 hidat ragadott el, 8 tsúrt minden idei terményvel együtt el rontott.²⁷⁵

176. Liptó Vármegyében borzasztó dolog vólt, az iszonyatos vízben embert, barmot, szántó vasakat, almariomokat, ládákat, élő fákat, istállókat, tsűröket, egész házakat úszni látni és vagy ezekben, vagy ezeken kívül férfiakat, aszonyokat, gyermekeket, leányokat, akik között még sokan életben vóltak sírni, jajgatni, hajaikat tépni, kezeiket fejekre kultsolva, sűrű könyhúllajtásokkal másokat segítségre hívni és a habokkal küzdei. A körülbelül lévő szántó földeket úgy bé borította kövel, mintha azokból nőttek vólna ki. Az erdőkben oly nagy fákat tövestül ki fatsart amelyből 14 öl fát is lehetetet vágni. Egész falukat el pusztított. Okolitsán a leg szebb kőből épült házakat is le döntötte és a Szent Ferentz Szerzeteseinek régi templomjokat, mellyett első Mátyás Király építetett nagy költséggel, düllőfélben hagyta.

177. Késmárkon az egész város vízzel bé borítatott, sok majorok, mosó házak és egyéb épületek és minden hidak el rontattak. Leibitz városát is, mely 456 házból és 2200 lakosokból áll, írtoztató képen öszve rontotta.

178. Bánátban is, nevezetesen Komlós környékén augus[tus] 3^{-ik} napján az egynéhány napokig tartott rendkívüli hívség után, írtoztató déli szél támadott, szörnyű villámlások, mendörgések, égi csattogások, föld reszketések a világot végső veszedelemmel fenyegették. A mezőkön lévő élő fákat tövestül ki döntötte, azután oly nagy hideg lett, hogy sok apró szárnyas madarak meg fagytak. Az Arad környékén lévő hegyekben is augustus 23^{-ikán} oly nagy hó esett, hogy az emberek Karátsony holnapjában lenni gondolták magokat.²⁷⁶

180. Die 1^a Novembris. Igen szép üdő. 2^a. Változo. 3^a. Essős, estve igen nagy villámlás és mendörgés. 4^a. Esső. 5^a. Esső. 6^a. Egész nap esső. 7^a. Délig esső, azután szép üdő. 8^a. Változó. 9^a. Híves. 10. Ködös. 11. Igen szép üdő. 12. Regvel esső, egésznap ködös. 13. Változó, essős. 14^a. Változó. 15^a. Esső. 16^a. Esső. 17^a. Regvel fagy, egész nap változó. 18. Változó, egész étzaka nagy hó széllel.

182. Die 19^a 9^{-bris}.²⁷⁷ Szeles, havas esső. 20^a. Havas esső. 21^a. Tsunya zivatar. 22^a. Regvel fagy és egész nap hó esés. 23^a. Esső. 24. Híves üdő, fényes nap. 25^a. Változó, szép nap. 26^a. Nagy hideg. 27^a–28^a. Híves. 29^a. Egész nap hó essés. 30^a. Változó, engedelmes.²⁷⁸

²⁷⁵ Vö. *Honnyi Levelek, Tudósítások, és Egyebek.* . Nro. 15. Magyar Kurir, 1813. szeptember 28.

²⁷⁶ Ua.

²⁷⁷ November.

²⁷⁸ Enyhe, tavaszias idő. *Új Magyar Tájszótár II. E–J.* Budapest, 1988. 190.

190. Ezen November oly igen sáros volt, hogy allig járhattak az emberek szekérrel. Die 1^a 10^{briis}.²⁷⁹ Híves üdő. 2^a. Változó. 3^a. Engedelmes sáros, essős. 4^a–5^a–6^a–7^a. Nyári üdő. 8^a–9^a. Tavaszi üdő. 10^a. Híves, esső. 11^a. Regvel fagy, egész nap szép meleg üdő. 12^a. Hasonlóképen. 13^a. Változó. 14^a. Hideg. 15^a. Hideg változó. 16^a. Hideg. 17^a. Változó. 18^a–19^a–20^a–21^a. Engedelmes tavaszi üdő. 22^a–23^a–24^a. Engedelmes, kevés hideg. 25^a–26^a–27^a–28–29–30–31^a. Nagy hideg.

192. Ezen egész 1813-ik esztendő igen essős, sáros, terméketlen, sovány, káros esztendő vala. A Búzának közép ára 4–5. forint, a Zabnak 2 forint, a kukoritzának 4–5. forint. A bornak hordója szüretig 10 forint, az után sokkal fellyebb az esztendő végén 25–30. forint. Ezen káros esztendőben uralkodott Mars Planéta.

1814.

Planeta Sol. Annus este servet pro anno 1863.

194. 1^a–2^a–3^a–4^a Januarii. Frigus.²⁸⁰ 5^a–6^a–7^a. Tempus vernale.²⁸¹ 8^a. Aeque.²⁸² 9^a. Gyenge esső, sáros üdő. Estve villámlás, mendörgés. 10^a. Gyenge, sáros, essős üdő. 11^a. Hideg fagy. 12^a. Nagy hideg. 13^a–14^a–15^a. Nagy hideg. 16^a–17^a. Hó esés. 18^a. Hideg. 19^a. Délig hó, azután engedelmes.²⁸³ 20^a. Esső, hó olvadás. 21^a–22^a. Engedelmes. 23^a–24^a. Mindég eső, nagy víz. 25^a. Fagyos, délután engedelmes. 26^a. Híves. 27^a. Híves. 28^a. Híves. 29^a. Hideg. 30^a–31^a. Engedelmes.

196. Die 1^a Februarii. Igen nagy hó. 2^a. Hideg, egész nap szép verőfény. 2^a–23^a. Kemény üdő. 24^a. Lágyas. 25^a. Igen szép nap, meleg verőfény. 26^a. Lágyas üdő. 27–28^a. Hideg.

197. Die 1^a Martii. Hideg. 2^a. Hideg. 3^a. Regvel hideg, azután lágyas. 5^a–6^a. Híves, a hó lassan olvadt. 7–8^a. Nagy hóolvadás, tiszta üdő. 9^a. Regvel esső egész nap lágy üdő. 10^a. Regvel hideg, egész nap szép meleg üdő. 11^a–12^a. Regvel hideg, egész nap szép tavaszi üdő. 13^a–14^a–15^a–16^a–17^a–18^a–19^a–20^a–21^a–22^a–23^a. Regvelként fagy, egész nap szép tavaszi üdő. 24^a. Regvel fagy, tavaszi üdő, estve felé meszirül mendörgés hallatott. 25^a–26^a. Borongós üdő. 27^a–28^a–29^a. Tavaszi üdő. 30^a. Dél után nagy esső, jéggel vegyest, és mendörgés. 31^a. Szép meleg üdő, estve villámlás mendörgés.

199. Die 1^a Aprilis. Változó, híves üdő, dél után híves esső. 2–3^a–4–5. Szép tavaszi üdő. 6^a. Szép üdő estve felé kis mendörgés. 7^a. Regvel kis mendörgés, délután eső lassú mendörgéssel és Bánhorvátan a ménkö egy kútba bé ütött. 8^a. Híves üdő szép verőfényvel.

²⁷⁹ December.

²⁸⁰ Fagyos.

²⁸¹ Tavaszias időjárás.

²⁸² Ugyanolyan.

²⁸³ Lágy, enyhe. SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár I.* Budapest, 1893. 490.

202. A die 8^a Aprilis usq. 22^{-an} siccitas, pulcrum Vernale Tempus.²⁸⁴ 22^a. Aprilii. Nubel, tonitrua fulgura, et etiam in vineis fulmen incussit in duobus locis, fuit pluvia tota die. 23^a. Serenum Tempus, subin Nabulae. 24^a. Mane parva pluvia. 25^a. Aeque. 26^a. Mane frigus, dein pulcrum tempus. 27^a. Usque prandium pluviosum tempus, dein serenum.²⁸⁵ 28^a. Délig szép üdő, dél után hideg eső estvélig, étzaka nagy hideg szél. 29^a–30^a. Egész nap és étzaka nagy hideg ártalmas szél, körülbelöl az hegyeken nagy hó.

203. Egész Martzius és Aprilis 28^{-ikig} oly szép üdött hozott, hogy mind az erdei fák, mind az gyümölts fák, mind a szőlő szépen ki fakadtak, de az Aprilis vége és Május eleje benne igen nagy kárt tett.

205. Die 1^a & 2^a Maji.(!) Egész nap és éjjel igen nagy hideg szél, és a szőlőket és gyümölts fákat mindenütt el rontotta. 3^a–4^a–5^a–6^a. Maji.(!) Nagy szél, szárazság.

207. Die 7^a Maji. Tavaszi üdő. 8^a. Délig szép üdő, azután estve felé mendörgés és imitt amott szép eső. 9^a. Délig meleg üdő, dél után nagy szél téli üdővel. 10^a. Egész nap nagy hideg szél és hó szállongás. 11. Egész nap hideg szél és hó szállongás. 12^a. Egész nap rút hideg szél, és hó esés, de kevés. 13^a. Regvel egy únyi²⁸⁶ hó, egész nap hideg szél, hó szállongás. 14^a. Tűrhető üdő. 15^a. Borongo, de hives. 16. Borult üdő, hideg. 17^a. Borongó üdő, egy kis hideg eső, az után hó szállongás. 18^a. Hideg felyhős üdő. 19^a. Hideg. felyhős üdő. 20^a. Regvel nagy dér, egész nap szép üdő. 21^a. Szép tiszta üdő délig, az utánn felyhős. 22^a. Tiszta üdő. 23^a. Regvel tiszta üdő széllal, dél után nagy mendörgés, villámlás és eső. 24^a. Délig borulás, délután szép eső. 25^a. Felyhős üdő. 26^a. Változó hives, felyhős üdő. 27^a. Regvel dér, egész nap meleg. 28^a–29^a. Szép meleg üdő. 30^a. Egész nap szép ásztató eső. 31^a. Délig szép eső, dél után meleg üdő.

209. Die 1^a–2^a–3^a–4^a.²⁸⁷ Meleg száraz üdő, néha néha borulás. 5^a. Dél után kevés eső. 6^a. Hives üdő egész nap. 7^a. Borongós. 8^a. Délig borongós hives üdő, dél után egy fertály ötre oly rettenetes szélvész és nagy jég eső, amilyenre az leg öregebbek sem emlékeznek, az egész Satai határban lévő szép, s nagy reménséget nyújtó őszi vetést egészlen öszve verte, úgy hogy semmi hasznát nem lehetett venni. Ezen kárt tette: Csokván, Ományban, Nyekésenben, Visnyón, Dédesben és több helyeken, estve pedig igen nagy villámlás és mendörgés. 9^a. Egész nap eső. 10^a. Borongós. 11^a. Változó.

210. Die 12^a Junii 13^a–14^a. Száraz üdő. 15^a–16^a. Borongós. 17^a. Száraz üdő. 18^a. Esső egész nap. 19^a. Borongós hives üdő. 20^a. Hives szeles üdő. 21. Délig meleg, dél után zápor eső, estve mendörgés nagy eső. 22^a. Regvel nagy eső, az után tiszta üdő. 23^a. Egész nap eső. 24–25^a. Borongós, rekkent meleg.

284 Április 8–22. Száraz, kellemes tavaszi üdő.

285 22. Felhős, mennydörgés, villámlás, a szőlőben kétszer lacsapott a mennykő, egész nap esett. 23. Derült idő, utána felhős. 24. Hajnalba kevés eső. 25. Ugyanolyan. 26. Kora reggel hűvös, utána derült idő. 27. Reggeltől esős idő, utána derült idő.

286 Ujj.

287 Június.

26^a. Délig szép üdő, az után másnap virattig²⁸⁸ szüntelen való nagy esső. 27^a. Lajháló,²⁸⁹ híves üdő. 28^a–29^a–30^a. Nagy meleg, néha, néha borúllás.

211. Die 1^a. Julii. Száraz üdő. 2^a. Mendörgés, villámlás és zápor esső. 3^a–4^a–5^a–6^a–7^a–8^a–9^a. Száraz meleg üdő. 10^a–11^a. Rekkent nagy meleg. 12^a. Délig nagy meleg azután mendörgés villámlás és nagy esső. 13^a. Esső. 14^a–15^a–16^a. Meleg felyhős üdő. 17^a. Szép üdő. 18^a. Délig szép üdő, délután mendörgés, villámlás, nagy esső. 19^a. Egész nap nagy zápor esső. 20^a. Regvel esső, azután ki tisztult, is még(!) esső. 21^a. Délig szép üdő, délután zápor, ismét(!) jó üdő. 22^a. Délig szép üdő azután mendörgés, nagy zápor ismét kitisztult, 23. Egész nap borongós, délután zápor esső. 24^a. Felyhős meleg üdő. 25^a. Zápor esső. 26. Zápor esső. 27^a–28^a–29^a–30^a. Tiszta meleg üdő. 31^a. Délig szép üdő, délben nagy mendörgés, villámlás és zápor esső.

212. Die 1^a Augusti & 2^a. Nagy meleg. 3^a. Zápor esső. 4^a–5^a. Változó felyhős. 6^a. Szép üdő. 7^a. Mendörgés, zápor esső. 8^a–9^a. Meleg üdő. 10^a. Nagy zápor. 11^a–12^a–13^a. Meleg üdő. 14^a. Hajnalban mendörgés és sebess esső tíz óráig, az után 2 óráig meleg üdő, az után estve 10 óráig szüntelen nagy mendörgés villámlás, és igen nagy zápor esső. Ez tartott mindenütt ezen a Felföldi részben, melynek következése igen ártalmas, nagy víz vala. Ezen napon jég is vala, melly nem kevés kárt okozott az eddig megmaradt igen kevés szőlő termésnek. 15^a. Felyhős rekkent meleg, dél után ijezgető nagy felyhők, és ámbár nálunk kevés esső vala, mindazon által más részeken zápor esső. 16^a. Délután 4 óráig nagy meleg, imitt amott terhes felyhők. Az után mendörgés és sebess esső. 17^a. Regvel zápor, de nem soká tartó, délután kevés esső. 18^a. Regvel is kevés esső, Csernelbe felyhő szakadás. 19^a. Szép üdő. 20^a. Kivánatos meleg üdő. 21^a. Délután 2 óráig borongós, essőre hajló, az után esső. 22^a. Szép üdő. 23^a. Változó. 24^a. Tsendes esső. 25^a–26^a. Szép üdő. 27^a. Esső. 28^a. Borongós üdő. 29^a. Esső. 30^a. Esső. 31^a. Mendörgés villámlás eső.

214. Ezen Augustus holnapjában olly igen sok hernyó támadott, hogy minden felől a kapusztát meg emésztette, és szüntelen szedte, ölte, s pusztította az ember, még is semmi haszna sem vólt, szüntelen szaporodott.

215. Die 1^a Septembris. Délig felyhős üdő, az után szép üdő. 2^a. Igen szép meleg üdő dél utáni 4. óráig, az után felyhős üdő. 3^a. Egész nap hideg szél. 4^a. Egész nap borongós, estve felé esső, egész éjjel esső. 5^a. Egész nap nagy hideg esső. 6^a. Egész nap hideg, tsunya felyhő, lajhálódó esső. 7^a. Egész nap hideg szél, esső. 8^a. Hideg, változó felyhős üdő. 9^a. Hideg esső. 10^a. Hideg felyhős üdő, egy kis esső. 11^a. Verőfényes üdő hideg szél, regvel kis dér. 12^a. Délig verőfény, dél után esső. 13^a. Regvel nagy dér, egész nap verőfény hideg széllal. 14^a. Egész nap szép üdő hideg széllal. 15^a–16^a. Szép üdő, regvel hideg szeles üdő. 17^a. Regvel esső, azután tiszta hideg üdő. 18^a. Regvel dér, fényes hideg szeles üdő. 19^a. Szép meleg üdő. 20–21^a. Szép meleg üdő. 22^a. Szép üdő. 23^a. Egész nap borult üdő. 24^a. Regvel köd, az után igen szép meleg

²⁸⁸ Virradatig.

²⁸⁹ Eső szitalás. BALLAGI MÓR (szerk.): *A magyar nyelv teljes szótára*. 2. kötet. 150. SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár*. 1. kötet 1280.

üdő. 25^a–26^a–27^a–28^a–29–30^a. Regvelenként híves és egész nap igen szép nyári üdő.

216. Die 1^a 8^{bris}. Egész nap hideg. 2^a. Hideg. 3^a–4^a–5^a–6^a. Regvelenkint igen nagy dér, melly azon kevés szöllőt, mellyet a tavaszi hideg és a nyári jég meghagyott, egészen semmivé tette, meg fagyasztotta. 7^a. Regvel dér, délután eső. 8^a. Regvel eső, egész nap borúlt üdő. 9^a–24^a. Szép meleg őszi üdő. 25^a–26^a–27^a. Lajhálódó üdő. 28^a–29^a–30^a. Szép üdő. 31^a. Verőfény, híves, ezen a napon vetették el a búzát a parochialis földben.

217. Ezen octóber holnapjának vége felé tartatott a szüret, és olly kevés, s oly igen rosz bor lett, a milyent egy saculum²⁹⁰ alatt nem szült a föld, és semmi ember olyanra nem emlékezik. Mindazon által akki többektől itzénként egy hordóval öszve szedhetett, igen drágán el adhatta, száztíz, húsz forintot is adtak párjáért. Az 1813^{iki} esztendőben termett rosz bornak párját 140 és 150 forinton adogatták. Az 1812^{iki} esztendőbéli borért 180 és 200 forinton is adogáltak. Az 1811^{iki} esztendőbéli bor igen híres lett és három sőt négy száz forintot is adogáltak párjáért ezen holnapban, mely mindég fellyebb fellyebb nevelte az árát.

218. Excellentissime, Illustrissime ac Reverendissime Domine Archi-Praesul, Praeclare Domine Gratosissime!

Die 8 Junii anno currente grando tam iam in hac vicinia et praecipue in territorio Satensi vastitatem causavit, ut satis autumnalibus, iam in culmo virentibus ex toto concussis, possessio Sáta ad extremam devenerit necessitatem, neque semen haberet, quod terrae pro futuro committat, neque panem quo vescatur.

Mea sors cum illorum egestate coniuncta est, qui ex agris parochialibus nihil percepi, ab auditorio²⁹¹ minus sperare possum; accedit: quod anno praeterlapso propter eandem caristiam vix tantum ex proventu lecticali habuerim, quod alendae familiae suffecisset, ex matre eici in Sáta 12 metretas Posenienses, ex filiali Bóta emam, ut quidam a subulco pro duobus annis peregi. In his circumstantiis, nec sum consulatus abundantiori vindemia, unde incolae vinum vendendo, nec saltem aere parato solvant, recreatus sum etiam, quod filialis Bóta ab hac fatalitate grandinis immunis fecerit.

At vero nec in vindemia, quod nulla futura est, nec in filialis extreme iam iterum agentibus, ut famem non vane exspectantibus, quidquam sperandum habeo. Hoc in statu in annum iam tertium versor Excellentissime Domine Archi Praesul rebus necessariis destitutus, ut spe futurorum in melius vertendorum deiectus, inde saepius tristibus cogitationibus immergor, ut illud evangelicum repeto, quid faciam? fodere non valeo, mendicare erubesco.

Sed mihi redditus nubem hacce dissipato et quia in sinum excellentiae Vestrae meam domesticam necessitatem s...cere (?) filialiterque depromere non puduit mendicare etiam non pudet. Paternum auxilium enixissime imploro, quo modernus meus status domesticus resoluta aliquo ex fundo dioecetano subsidio

²⁹⁰ Helyesen saeculum, emberélet.

²⁹¹ Egyházmegyei szentszéki tisztség.

tantisper relevetur, multum nec petere volo, nec possum (multi sumus indigentes, multi excellentiae vestrae munificentiam exspectamus) non me tamen a largitate paterna excludendum et filialiter spero, et enixissime exoro. His in sacrae dextrariae osculo persevero emorior.²⁹²

Excellentiae Vestrae
Sata, die 10a 8bris

Humillimus capellanus
Josephus Pók
parochus Satensis

219. Egész november holnapja igen szép őszi üdővel szolgált, éjelenként néha néha hidegek, de nappal meleg üdő, és közben szép essők.

220. Egész December változó, hol hideg, hol ködös, hol essős, hol havas üdőt mutatott, de fagyot tsak az utolya hozott.

221. Ezen 1814^{-ik} esztendő igen Mostoha vala, és az életben igen szűken termő, nemtsak ezen vidéken, hanem másutt is. Már ezen esztendőnek végén zab kenyérre szorúltak az emberek, a mellyet még ekkoráig nem próbáltak. Tiszta búzának köble 25, rozsnak 20, Árpának 14–15 forint vala. A zabot 5 forintyával köblét meg lehetett venni. A szegénység marháit el adogatván, kintelenítette annak árát árpára költeni.

292 ...Folyó év június 8-án a jégeső akkora pusztítást okozott ebben a szomszédságban és leginkább a sátaí területen, hogy a már szárba szökken őszi gabonát teljesen letarolta, a sátaí uradalom a végszükséglethez jutott, nincs vetőmagja, amelyet földbe vethetne, sem pedig kenyere, amellyel táplálkozhatna. A sorsom összefonódik a nyomorukkal: a plébániai földekről semmit sem gyűjtöttem be, a nyomozó bírói állásból (auditorium) keveset remélhetek. Történt, hogy a múlt évben a drágaság miatt alig annyi jövedelemhez jutottam a párbérből, amennyi a család (háztartás) ellátásához elég. A sátaí anyaegyháztól kivettem 12 pozsonyi mérőt, Bóta filiáléból eladtam, hogy valamennyit keressek a kanásztól két év alatt. Ezen körülmények között nem tanácskozom a jövedelmezőbb szőlőtermésről, ahonnan a lakosok bort értékesítve, legalább nem vállnak meg a készpénztől, felüdit, hogy Bóta filiálé a jégeső okozta ezen kártól mentes. Azonban sem a szőlőtermelésben, mivel nincs jövője, sem nem remélhetek bármit is. Ebben az állásban már harmadik éve a szükséges dolgoktól megfosztva fordulok Excellenciás Főpap Úrhoz, mivel jobbra forduló jövedő dolgok reményét elvesztve, gyakran elmerülök a szomorú gondolatokban, ahogyan azt az evangéliumi részletet ismétlem: mit tegyek? kapálni nem tudok, koldulni szégyellek. Azonban előadva ezt, elkergetem a felhőt, mivel nem szégyeltem Excellenciátok ölébe helyezni otthoni szükségleteimet, és gyermeki módon előhozakodni velük, sőt koldulni sem szégyellek. Buzgón könyörögve kérem atyai segítségét, ami által mostani hazai állapotom valamiképp megoldódna, az egyházmegyei alapítványból származó segéllyel valamelyest enyhülne, nem akarok sokat kérni, nem tudok (sokan vagyunk méltatlanok, sokan várjuk Excellenciátok jótéteményét), gyermeki módon remélem, és buzgón esedezem, hogy engem mégse zárjon ki atyai bőkezűségéből. Szent jobbjának állhatatos csókjában ezekkel maradok! A fordításért köszönet Benei Bernadettnek.

Fischer István az Egri Papnevelő Intézet uradalmához, mint kegyúrhoz irányította Pók Józsefet. EFL Acta Parochiale Sata 1833/1814.

1815.

Palneta Venus annus isse servant pro anno 1864.

224. A die 1^a Januarii usque 7^{am} frigus ingens.²⁹³ 7^a–8^a. Hó esés. 9^a. Hideg. Azután végig nagy hó esések és zavaros hideg üdők.

225. A die 1^a. Februarii. Egész végig hó olvadás és nappal szép üdők, északánként hidegek.

226. A die 1^a Martii usque 9^{am}. Nappal szép tavaszi üdő, étzaka fagyás. 10^a. Zavaros idő. 11^a. Tsunya nagy szél, havas esső, étzaka nagy hideg. 12^a. Homályos. 13^a. Regvel hideg, nappal homályos. 14^a. Híves szél, szép verő fény. 15^a–16^a. Szeles zavaros híves üdő. 17^a. Tsepergő híves üdő. 18^a. Szép üdő. 19^a. Rettenetes zavaros havas üdő regvel, azután tűrhető. 20–21–22–23–24–25^a. Nagy hideg szél, havas üdő. 26^a. Engedelmes üdő, dél után esső. 27^a. Lágy üdő. 28^a. Borult szeles, s essős üdő. 29^a. Igen nagy szél. 30^a–31^a. Szép üdő.

230. A die 1^a Aprilis usque 16^{am}. Igen szép tavaszi üdő, s száraz. 16^a. Regvel szép esső, az után hó esés, ismét esső. 17^a. Regvel fagyos üdő, egész nap hideg. 18^a. Regvel hó esés, az után nyári felyhős, étzakára kiderült, nagy hideg. 19^a & 20^a. Egész nap hideg. 21^a. Felyhős kevés esső. 22^a. Tiszta üdő. 23^a. Tiszta üdő. 24^a–25^a. Egész nap és éjjel szép tsendes esső. 26^a. Egész nap felyhős szép meleg üdő. 27^a. Felyhős, essős üdő. 28^a. Délig szép üdő, délben esső, dél után borongo. 29^a. Délig borongos, néha néha verőfény, szintúgy dél után is. 30^a. Szép üdő, néha borulás.

231. Az egész Májusban így folytak az üdők: Elein ezen holdnapnak változó, s ritka nap hogy esső ne lett volna, 7^{ik}–túl fogva 28^{ikig} esső, ritka nap hogy jég ne lett volna, mihelyest borúlt azonnal mendörgött, jéggel fenyegetett és nagy essők voltak. Ezen holdnap vége hideg is volt, és éjelenként nagy derek jártak. 29^a–30–31^a. Szép tiszta meleg üdők jártak.

233. Die 11^a Maji.(!) Egerbül haza jöven a Sátai Plébános²⁹⁴ az Apátfalvi Erdőben, a Gilitkán túl, a hol kereket kellett volna kötni, az lovai le fordultak az útból azon nagy völgyben, a Kotsirúl le ugorván meg akarta tartani és jobb karját úgy egy fához nyomta a Kotsi, hogy a tsontya ketté tört és könyökében ki ment ezen fájdalmas esetben. Melly a meg gyógyulásig 7 heteket tett. Suplens volt ezen Parochian 2 hetig Holló Sándor, 5 hétig pedig Acz György Apátfalvi Káplányok mind ketten.

234. Die 1^a–2^a–3^a–4–5–6–7–8–9–10–11–12^a.²⁹⁵ Szárazság. A 12^a. usque 3^a Julii sok mendörgések, zápor essők, jegek uralkodtak és olly nagy vizek, hogy majd mindenütt, a hol előre nem gondolkoztak a kaszálással, a nagy víz elsodorta a szénát. 3^a–4^a–5^a–6^a–7^a.²⁹⁶ Julii. Szép tiszta üdők néha, néha felyhős. Ezen essős üdőben, kivált a szálló munka igen hátra maradt,

²⁹³ Nagy hideg.

²⁹⁴ A naplóíró Pók József.

²⁹⁵ Június.

²⁹⁶ Július 3. kétszer szerepel a naplóban.

sok kötetlen és kapálatlan maradt, el menvén ezen vidékrül az emberek az Alföldre aratni.

235. Ezen esztendőben olly nagy szükség uralkodott egész aratásig az egész Fel földön hogy zabbúl sült kenyérrrel, amellyet soha sem próbáltak, enyhítették éhségeket. Olly kegyességgel viseltetett a T[ekinte]tes Földes uraság, az Egri N[eme]s Iffiú Seminariumjának Fő T[isztelen]dő Rectora Durtsák János egri kanonok, és ugyan a Seminarium külső jószágának administratora T[isztelen]dő Tóth Pál Urak a Sátai, Bótai és Upponyi jobágaihoz, hogy a zabnak köblét három Rforintokon²⁹⁷ adná nekik kenyérnek, ámbár másutt 5–6 forint vala köble a zabnak. Az Isten álgya meg az ilyen kegyes földes uraságot!

237. Die 8^a Julii. Regvel nagy esső, az után szép üdő. 9^a–10^a–11^a–12^a–13^a–14^a. Szép üdő, de 11^a–12^a. Híves regvel dér. 15^a. Borúlt üdő, dél után kevés esső. 16^a–17^a–18^a–19^a–20^a. Nagy meleg. 20^a. Estve, egész étzaka villámlás. 21^a–22^a. Meleg üdő^a. 23. Nagy esső. 24–25^a. Jó üdő, borongós. 25^a. Estve, egész étzaka esső. 26^a. Egész nap esső. 27^a–28^a. Borongós. 29^a. Esső. 30^a–31^a. Borongós üdő, dél után esső.

239. Die 1^a Augusti 2^a–3^a–4^a–5^a–6^a–7^a. Igen szép üdők. 8^a. Egész nap esső. 9^a. Essős üdő. 10^a. Tiszta üdő. 11^a. Essős, estve felé igen nagy borulás tsúnya felyhő, nagy villámlás és mendörgés.

240. Die 12^a Augusti. Szép üdő. 13^a. Regvel nagy esső, egész nap borongó. 14^a–15^a–16^a–17^a–18^a–19^a–20^a. Szép üdő, néha, néha felyhő. NB! 17. Aug[usti] Napnyugott felé és északnak rettenete nagy felyhő, villámlás és mendörgés, mellyet követett nagy esső szakadás és nagy jég, sok helyken a tavaszi vetéseket és a sarjút semmivé tette. 21^a. Dél után esső. 22^a–23^a–24^a. Szép üdő. 25^a. Napjában több ízben esső, s verőfény. 26^a. Szinte azon szerint. 27^a. Változó üdő, estve nagy esső. 28^a. Egész nap essős, mendörgés. 29^a. Változó, több ízben esső, estve mendörgés villámlás. 30^a. Tiszta üdő néha néha (!), és felyhős délig, az után is felyhős. 31^a. Egész nap változó.

244. Die 1^a Septembris. Délig hol nagy meleg, hol borulás, délután esső és változó üdő. 2^a. Egész nap változó, de a nap is melegen sütve néha, néha. 3^a. Délig szép üdő, imitt amott borulás, szinte délután is.

247. Die 4^a Septembris 5^a–6^a–7^a–8^a. Borongós változó üdő, de 8^aán regvel nagy dér. Die 9^a. Délig változó, délután nagy esső. 10^a. Változó borongós. 11^a. Tiszta üdő. 12^a. Meleg nap. 13^a. Igen szép meleg üdő. 14^a. Regvel nagy dér, az után szép üdő. 15^a. Regvel dér, azután meleg üdő. 16^a. Szép üdő. 17^a. Egész nap szép üdő, estve mendörgés villámlás és nagy esső. 18^a. Lajhálódó. 19^a. Egész nap nagy szél, hideg. 20^a. Egész nap lajhálódó üdő. 21. Felyhős üdő. 22^a–23^a. Esső. 24^a–25^a–26^a–27^a–28^a. Szép üdő. 29^a. Esső. 30^a. Borongos.

248. Die 1^a Octobris. Szép üdő. 2^a. Híves. 3^a. Hideg. 4^a. Regvel nagy hideg, az után meleg. 5^a. Hideg. 6^a. Nagy fagyos üdő. 7^a. Híves. 8^a. Borongos.

²⁹⁷ Rajnai forint.

9^a. Lajhálódó. 10^a usq 15^{am}. Borongó változó üdő. 16^a–17^a–18^a. Esső. 19^a usque 31^a. Igen szép üdő, néha néha regvelenkint hideg.

249. Die 23^a 8^{-bris}. Kezdtük a szüretet, a mellett hogy igen kevés bor lett, a szőlő meg nem érvén, rossz bor is lett, de azért az ára igen fel hágott, és már szüretkor egy göntzi hordo 36–40 forint volt.

250. Die 1^a 9^{-bris}. Igen szép üdő. 2^a. Egész nap esső, étzaka jó nagy hó esett. 3^a. Hideg nap fényvel. A 4^a 9^{-bris} usque 9^a. Fagyoss üdő, étzakánként nappal tsipős verőfény. 10^a. Egy kevés esső. 11^a–12^a–13^a–14^a–15^a–16^a. Jó lágy üdő, felyhős, szeles üdő. 17^a. Borongós üdő, estve mendörgés, villámlás, menykő hullás, nagy jég zápor essővel. 18^a. Egész nap esső esés, étzaka 19re virradóra majd tsak nem egy arasznyi hó esés, és azután kiderült. 20^a. Fagyos üdő. 21^a–22^a–23^a–24^a. Nagy esső, nagy víz. 25^a. Borúlt üdő. 26^a. Híves regvel fagy. 27^a. Jól meg fagyott az sár, és hó szállongot. 28^a–29^a–30^a. Igen nagy hideg.

259. Die 1^a 10^{-bris}. Engedelmes havas üdő. 2^a–3^a–4^a–5^a–6^a–7^a. Nagy hó esés. 8^a. Hideg, hó esés. 9^a–10^a–11^a–12^a–13^a–14^a–15^a–16^a–17^a–18^a–19^a. Igen nagy hideg, mindazon által a nagy hó alatt egészen ki engedett a föld, és tsak a töréseken és utakon volt kemény a sár, másutt pedig a hó alatt nagy volt a sár. 20^a–21^a–22^a–23^a. Lágys havas üdő. 24^a. Nagy hideg. 25^a. Borúlt lágys üdő. 26^a. Borúlt engedelmes. 27^a. Nagy hideg. 28^a. Lágys üdő. 29^a. Változó, engedelmes. 30^a. Lágys üdő. 31^a. Hideg.

262. Anno hoc 1815 ex frugibus exiguum procreationem perceptius Incolae, uti hic, ita etiam alibi, ideo pretium frumenti valde excrevit cubulus puri tritici vendebatur etiam a Flor 30. mixti a flor 26–25. siliginis 18–19–20. flor. fagopyri mp a flor 6, hordei mp a fl 6, avenae cubulus a fl 5–6. Vini pretium in fine anni decrevit, quod vendabatur a fl 40. potuit emi a flor 25–30. Caristiam hanc causavit non tantum hoc, quod exigua procreatio fuerit, sed schadae bancales, quae in exiguo numero inveniebant apud homines. Una vacca mulgibilis vendabatur a fl 170–180. Unum par boum etiam ab 800–900, et etiam a mille flor, unum par ovium a fl 40, una libra carnis bubulinae in pagis a xflor 15–16. una libra fabi ab 1 flor.²⁹⁸

263. A köznép közönségesen úgy ette a zab kenyeret ezen esztendőben, mint máskor a leg tisztább búzából sült kenyeret.

²⁹⁸ Ebben az 1815-ös évben a lakosok a gabonából kevés termést gyűjtöttek, úgy itt, mint más-hol a gabona ára igen megnőtt, egy köből tiszta búzát 30 forintért adtak, a kétszerest 25–26 forintért. Az őszi rozs 18–19–20 forint, a hajdina 6 forinttól, az árpa 6 forinttól, egy köből zab 5–6 forinttól. A bor ára az év végén csökkent, amit 40 forintért árultak, azt 25–30 forintért lehetett megvenni. Ezt a drágaságot nem csak az okozta, hogy szegényes volt a termés, hanem az is, hogy az embereknél kevés számú bankjegy volt kint. Egy fejős tehenet 170–180 forintért adtak. Egy pár ökröt pedig 800–900 forintért, sőt még 1000-ért is, egy pár juhot 40 forintért, egy font marhahús a falvakban 15–16 krajcár, egy font bab egy forint. Köszönet Dr. Benei Bernadettnek a fordításért.

1816.

Planeta Mercurius(!) serviat pro anno 1865.

264. Die 1^a Januarii. Frigus. 2^a–3^a. Frigus.²⁹⁹ 4^a. Hó esés, lágy üdő. 5^a. Hideg. 6^a. Délig hó esés, az után verőfény. 7^a. Regvel hó, az után hideg. 8^a. Lágy üdő. 9^a–10^a–11^a–12^a–13^a–14^a–15^a–16^a–17^a–18^a–19^a–20^a–21^a. Lágy és tsunya ködös üdő, a hó elolvadot lassan, lassan. 22^a. Tsunya ködös üdő. 23^a. Szép verőfény. 24^a. Borúlt lágy üdő. 25. Szép tavaszi meleg, verőfényes üdő. Étzaka esső. 26^a. Délig lágy borúlt üdő, délután szép verőfény. 27^a. Nagy hó. 28^a. Lágyas. 29^a. Igen nagy hideg szél. 30^a. Felettéb híg(!) nagy szél. 31^a. Nagy hideg, néha néha verőfény.

265. Die 1^a Februarii. Regvel igen nagy hideg, az után szép verőfényes nap.

266. Di 2^a Februarii. Regvel hideg, borúlt üdő, dél tájon verőfény, azután borúlt üdő. 3^a. Hideg. 4^a. Engedelmes. 5^a. Regvel hideg, az után engedelmes, délután esső, etzaka hó. 6^a. Regvel hideg, az után szép meleg nap, estve felé hideg, azután engedelmes, esső. 7^a. Egész nap engedelmes essős üdő, estve felé igen nagy szél és nagy esső egész éfélig. 8^a. Délig lágy, borult üdő az után esső majd egész etzaka. 9^a. Regvel nagy fagyalo hideg szél, az után mindég hó esés, egész etzaka. 10^a. Szél és egész nap hó hullás. 11^a–12^a–13^a–14^a–15^a. Igen nagy hideg, nappaloként szép verőfény, de nem olvasztott. 16^a. Egész nap borúlt üdő, tsunya hideg szél, egész etzaka szeles havas üdő. 17^a. Regvel borult hideg üdő, az után nagy szél szép verő fényvel. 18^a. Hideg. 19^a. Nagy hideg. 20^a. Igen szörnyű hideg. 21^a–22^a–23^a. Nappal tavaszi szép meleg üdő, etzaka nagy hideg. 24^a. Lágy engedelmes üdő. 25^a. Nappal szép engedelmes üdő etzaka hideg. 26^a. Ködös essős üdő, estve felé nagy szél etzaka fagy, 27^a. Nappal verőfényes hideg szél, estve felé borúlt üdő. 28^a–29^a. Nagy hideg szél.

269. Die 1^a Martii 2^a–3^a. Nagy szél, igen nagy hideggel. 4^a. Délig türhető hideg, dél után és majd egész etzaka igen nagy hó esés. 5^a. Hó olvadás. 6^a. Igen szép üdő. 7^a. Meleg tavaszi üdő. 8^a. Borúlt, engedelmes üdő. 9^a. Szintén úgy. 10^a. Regvel híves, borúlt üdő. 11^a. Borúlt essős üdő. 12^a. Változó üdő. 13^a. Borúlt, változó napfény, estve villámlás, etzaka esső, igen nagy sár. 14^a. Szeles, napfényes üdő. 15^a–16^a. Igen szép tavaszi üdő. 17^a. Változó. 18^a. Essős üdő egész nap. 19^a. Borúlt üdő. 20^a. Egész nap esső. 21^a. Szép üdő, híves szellővel. 22^a–23^a. Igen szép üdő. 24^a. Híves szeles. 25^a. Borúlt hideg üdő. 26^a. Regvel fagy egész nap hideg szél. 27–28. Nagy hideg szél fagyalo. 29^a. Igen nagy hó szakadás. 30^a–31^a. Igen nagy hideg. Ezen ött napokon oly nagy hideg volt éjjel nappal, a milyen a leg nagyobb télben is fel illett volna.

270. Tisza Földvállról Februárius 5^{én} 1816-ban ezeket írják. Egész januarius holnap, az utolsó napokig folyvást olvadással telt el, és egész napokon tartott a sűrű bűdös köd, még végre 28^{dikán} egészen ki tisztult az Ég. Tsipós északi szél állott elő, és viradóra a Tisza jegét meg állította és dél előtt 8 órára olly hó zivatart hozott, hogy ahoz hasonlóra senki sem emlékezik. A szél mind

²⁹⁹ Január 1–3. Fagyás.

inkább inkább dühösködött, és csak 31^{-én} viradóra állapotott meg, leirhatatlanok azok a károk mellyeket ezen 60 óráig tartó hó zivatar okozott. A szabad ég alatt tanyázó gulyákat, birka és juh nyájakat vagy falkástúl a hó alá temette, vagy széjel szórván a mezőben el ölte. A Körös vize mentében olly sűrűn feküdt a dög hogy sok helyeken nagy kiterjedésig egyik dögűl a másikra kellett lépni. Íly veszedelemben vóltak még az istállóban telet marhák is, mert sok épületeket le döntött és a marhákat oda nyomta, másütt az istállókat bé temette a hó, sok erős épületek, templomok és számos tornyok károsodtak meg, sok utazók és pásztor emberek megfagytak.³⁰⁰

271. Bekéss Vármegyéből, Oros házárúl Febr. 5^{-én} ezek irattak: Január 28^{-ik} és következő napokon, olly sötété tették a levegőt a szél, a hó, hogy az Embernek maga körül két lépésné tovább látni nem lehetett. Ahol a földelen csak leg kisebb lyuk taláztatott anyi hó bé húllott rajta, hogy az egész padlást el töltötte. Nálunk egész házakat el temetett a hó, más házaknak a ki s bé járások útját dugta bé, némelley kapuk előtt hegy formára halmozódott fel a hó, úgy hogy csak ezen által lehetett bé menni az udvarba. Ez előtt 48 Esztendőkkél, amit az élő emberek emlékeznek volt illyen üdő húsvét előtt 3 nappal.³⁰¹ Ezen üdő sok Familiákat, akik ma jól bírták magokat, holnapra szegényekké lett. A felettéb sok marhákat az előbbeni szép üdő mutatására a gazdák ki hajtották a mezőre, a hol ezeket a rettenetes nagy hó zúrzarar el lepvén mind oda lettek, még a Pásztorok is, némelleyek helybe álva fagytak meg, másokat a szél vízbe csapott, ahol vagy megfagytak, vagy meg fúltak. Sokaknak egész nyájokból semmi sem maradott, egy gazdának 540 juhából 24, másiknak 600[-ból] 12 maradott meg, egy harmadiknak pedig semmi. Az Apátzai³⁰² pusztában egy árendásnak 900 ökrei közül 400 veszett el. Egy Bánhegyesi arendás 560 darabból álló gulyáját ez a rettenete üdő kivél érvén csak 30 darab maradott meg belőle. Az Aradi velítés katonák el tévesztén utyokat, utól érvén ezen zivatar, és 25 ember, 50 ló elveszett közüllők. Ille szerentsétlenségek vóltak, Csabán³⁰³, Komlóson³⁰⁴, Vásárhelyen³⁰⁵, Makón, Szarvason, M.Berenyen³⁰⁶ és egyéb helységekben is.

272. Torontál Vármegyéből ezek irattak: azon veszedelmet, melly ezen vidéket meg lepte Január 29^{-én}, és az az által okozó károkat le irni lehetetlen, minden felé marhákbán, de kivált a szarvasmarhákbán és juhokban hogy ki mondani nem lehet és ha meg iratnák is az egésznek csak század részét tenné. Némelleyek felét, mások kétharmad részét marhajoknak el vesztették. A sok meg fagyott juhot, szarvas marhát, a hízott drága göbolyöket seregestúl ásogatyuk ki a szörnyű hó halom alól.

300 Vö. *Tisza Földváról*. Magyar Kurir 1816. 02. 20. 15. sz.

301 Lásd RÉTHLY: *Időjárasi ... 1701–1800-ig*. 227.

302 Csanádapáca.

303 Békéscsaba.

304 Tótkomlós.

305 Hódmezővásárhely.

306 Mezőberény.

273. Békés Vármegyéből ezek iratnak a Január 28–29^{iki} nagy zürzavaros üdö olly károkot okozott melyeket le nem lehet írni, aminden felé el veszet marha ezrekre, a megfagyott emberek százakra számláltattak.³⁰⁷

274. Pancsováruul Február 2^{ik} napján ezeket irták: Január 28^{kán} éjeli 10 orakor kezdődött a szél, hó, és hideg. Kétszer 24 óra alatt annyi kárt tett hogy azt le nem lehet írni. A pásztorok majd mind meg fagytak, lakodalmazó emberek kik boros fővel haza felé indultak lovaikat és szekerüket az útban hagyván gyalog próbáltak meg tartani életeket, de sokan elhaltak. Még ma is hordjál ide az itt, amott található holt testeket, aszonyokat, és férfiakat, minden rendűeket és rangúakat. Jaj volt annak akit ez az üdö útban talált.³⁰⁸

275. Ungvárrúl Február 13^{ikán}, így tudósítanak. A múlt Január 29^{ik} napján Pál fordulás előtt, és utána járt sok ködös és nedves üdö után, reggeli 3 óra tájban oly kegyetlen és majd 24 óráig tartó északi szél támadott, amilyenre senki sem emlékezik. Ezen dühöt szél az erdőkben iszonyú károkot tett, az élő fákat gyökeréből ki tekervén, ki fordítván, és ezek egymásra húlván, majd az egész hegyeket bé terítették. Azt beszélük, hogy az Ungvári Kamarabéli uradalmi hegyeken lévő erdőknek majd egy harmada a földön fekszik. Itten Ungváron a Püspöki Rezydentziának nem régen meg újjított fedeléből egy darabor le szakított, a várnak mellyben Seminarium vagyon egy egész oldal fedelet gerendástúl le rontotta. Koromlya nevű helységben a Templomnak mind födelét, mind a Tornját a földre levetette, és más épületekben és gyümölcsös fákban is sok károkot tett.³⁰⁹

276. Sáros Patakrúl Február 8^{án} ezek iratnak: Január 29^{iki} és 30^{ik} napján olly nagy szél dühösködött a milyenre n[em] emlékeznek a leg öregebbek is. Itt a Reformatum(!) Templom sindeljezetjét meg szaggatta, a Plébánia tetejét, kéményeit, folyósóját le döntötte, egy szóval lakhatatlanná tette. A Plébános juh nyáját a mezőn kapta, az is mindegy lábíg meg fagyott. A Reformatum Collegium mellett lévő házakat úgy bé hordta hóval, hogy azokat másoknak lehetett kivágni és a benn lévőket kiszabadítani. A Collégiumból szállásaikra haza menni akaro tanullo gyermekeket a Kováts útzán úgy el gyalázta, hogy kintelenek voltak a Collegium túl negyedíg házhoz bé vonúlui, és ott tartózkodni még a szél meg tsendesedett. Szabolts, Torna Várnegyékben még jobban dühösködött. Szabolts Kaló felé sok ember és marha fagyott meg.³¹⁰

277. Die 1^a–2^a–3^a Aprilis. Igen nagy hideg. 4^a–5^a. Regvelenkint nagy hideg, nappal egy keveset tűrhető. 6^a. Semmi fagy, hanem híves. 7^a. Regvel fagyos, nappal tűrhető. Hébe hóba nap fény. 8^a. Borongós, essős. 9^a. Tavaszi üdö. 10^a–11^a–12^a. Szép tavaszi üdö. 13^a. Nagy szél, felyhös üdö.

280. Die 14^a Aprilis. Változó, hol szép fényes nap, hol felyhő, hol szél. 15^a. Hasonlókép. 16^a. Regvel esső délig, azután szép üdö. Estve felé hideg

³⁰⁷ Vö. *A' Budai Németh újság*. Magyar Kurir 1816. 02. 23. 16. sz.

³⁰⁸ Uo.

³⁰⁹ Vö. *Unghvárról. Honnyi Levelek, Tudósítások, és Egyebek. Nro 18*. Magyar Kurir 1816. 03. 01. 18. sz.

³¹⁰ Uo.

szél, estve a hó elborította a földet, etzaka hideg. 17^a. Regvel fagyos, egész nap híves szél. 18^a. Jó üdő. 19^a. Borongos, estve villámlás. 20^a. Tizenegy óráig szép meleg üdő, azután nyári felyhő egy kevés mendörgés. 21^a. Szép üdő, estve felé hideg. 22^a. Egész nap igen meleg nyári nap. 23^a. Hófelyhő, híves napfény.

282. 24^a Aprilis. Felyhős híves üdő. 25^a. Felyhős, dél felé egy kis esső, azután borúlt üdő. 26^a. Változó, borongos üdő. 27^a. Regvel felyhős, dél után valami egy óráig szép tsendes üdő, az után borongó. 28^a. Regvel esső azután szép üdő. 29^a. Szép üdő. 30^a. Délig szép üdő, azután nagy esső jéggel más részeken, itten pedig igen kevés esső.

283. Tekintetes Csanád vármegyében lévő helységekben és pusztákon a múlt Januarius 29^{-iki} és 30^{-iki} fergeteg és iszonyú hideg által el vezett ebet 18, ló 46, hizott ökör göboly 1570, jármos ökör 51, tehén 579, harmadfű tinó (tulok vagy ökör borjú) 335, harmadfű üsző 326, rugott borju 386, juh 26455, disznó 53. A hó fúvások ház magasságnyira vóltak, a kárt könnyen 1.364.850 forintra számlálhatni, ide nem értvén a le roskatt épületeket.

285. Die 1^a Maji(!). Itten regvel dér, egész nap híves, Eger tájékán nagy esső jéggel. 2^a. Regvel hideg, dér, egész nap szeles üdő. 3^a. Regvel dér, hideg, egész nap híves szél. 4^a. Regvel dér, hideg szél egész nap. Estve felé meszirül hallatzott a mendörgés, estve 9 óra tájon olly szörnyű mendörgés, villámlás, menkö hullás, esső és jég volt valami egy óráig, emelly minden embert igazán meg ijeszthetett. 5^a. Egész nap tsúnya nagy hideg szél, és dél tájon egy kis jég.

287. Die 7. Maji(!) Délig essős üdő, dél után napfény, de hideg. 8^a. Hideg szél. 9^a. Egész nap hideg szél. 10^a, Egész nap esső, estve felé ki derült, étzaka nagy hideg. 11^a. Regvel dér, nappal hideg szél. 12^a. Egész nap hideg szeles felyhős. 13^a. Délig hideg szeles, havas felyhő, dél után szép meleg üdő. 14^a. Egész nap szép tsendes esső. 15^a. Híves borúlt üdő. 16^a. Regvel nagy hideg, azután lágy meleg, dél tájon nagy hideg szél. 17^a. Egész nap hideg borúlt szeles üdő. Étzaka nagy esső. 18^a. Tűrhető lágy meleg, hol borúlt, hol fényes üdő. 19^a. Jó meleg üdő, napközt sok borongások, estve felé mendörgés és a falun kívül a szöllőknél Várkontól Bótáig és Upponyig igen nagy zápor esső és jég, kivált Upponyban. 20^a. Igen szép meleg üdő egész nap.

288. Ezen esztendőbéli tavasz olly szűk vólt, mindenütt ugyan, de kivált képen itt a felső részeken, hogy tsupa zab kenyérrel éltek az emberek. A búzának az ára egy köbölnek 40 forint vólt. A zabot más uraságoknál 8–9 forintokon adtak, a sátaí és több jobbágyainak pedig az Egri Nemes Iffiu Seminarium 6 forintyával adta [...?] szegénységeket jobbágyainak. Az őszi vetés annyira megromlott az egész Alföldségen ezen a tavaszon, hogy majd mindet ki kellett szántani és helyébe árpát, és kukoritzát kellett vetni. Ezen szörnyű ijesztő kárt okozta az sok lágy üdő és a nagy hó és a sok víz. Ez igen meg ijesztette minden felől a föld népét, de azért életeket nem jobbították. A szarvas marhák ezen télen igen nagyon drágák voltak, de a tavaszal majdtsak nem felére le szállott az ára, de a lónak az ára le nem ment. Egy font marha húsnak az ára Borsod vármegyében 18 garasra, Heves vármegyében pedig 9 krajtzárra, a fejős juhnek az ára egy párnak ezen a tavaszon 50 forint vólt.

291. Die 21^a Maji.(!) Igen szép meleg üdő, hébe hóba felyhő. 22^a. Egész nap borongós lágy üdő. Estve felé mendörgés esső, étzaka nagy esső. 23^a. Egész nap borongós, lágy üdő. 24^a. Délig szép esső, dél után szép üdő. 25^a–26^a–27^a–28^a–29^a. Igen szép meleg üdő. 30^a. Regvel dér, egész nap meleg. NB! 28^a. Más részeken Várkony, Ozd és Bolyok körül igen nagy esső. 31^a. Délig igen meleg üdő, az után köröskörül nagy felyhő mendörgés, de itt nálunk semmi esső.

292. Die 1^a Junii. Szép meleg üdő. 2. Délig meleg üdő, délután egy kis esső. 3. Délig felyhős üdő, dél után száraz üdő. 4–5–6. Borongós, szeles száraz üdő. 7. Felyhős, ködös, ismét napfényes, szeles, megint felyhős üdő. 8. Borongós, délben egy kis esső. 9. Regvel valami egy óráig lassú esső, azután meleg. 10. Egész nap nagy meleg. 11. Nagy meleg borongós, napjában háromszor is mendörgés, estve felé egy kis esső. 12. Nagy meleg borongós, délután egy kis mendörgés és kevés esső.

293. Die 13^a Junii. Délig szép üdő, délután mendörgés és nagy zápor esső. Bótán pedig olyan nagy víz hogy a réteket haszon vehetetlenekké tette. 14^a. Borongós meleg üdő, délután iszonyú nagy felyhő, és a szőlőhegyeken nagy zápor esső, itt a faluban kevés esső. 15^a. Borongós meleg üdő, majd egész délután mendörgés, egy kevéssé sebes esső.

295. Die 16^a Junii. Délig felyhős üdő, dél után tiszta, nagy meleg, ismét borongós. 17^a. Egész nap meleg üdő. 18^a. Délig szép tiszta, dél után nagy esső. 19^a. Borongós essős, mendörgés, dél után sebes esső, étzaka sebes esső. 20^a. Egész nap felyhős üdő, dél után futó sebes esső. 21^a. Szép üdő. 22^a. Meleg szeles üdő. 23^a. Tiszta szeles üdő. 24. Regvel igen nagy sebes esső, az után egész nap tiszta meleg üdő, melly nap majd minden szerentsésen fel takarták a szénát a Sataiak. 25^a. Egész nap borongós, délben mendörgés. Ezen nap négy tsatában³¹¹ igen sebes nagy esső volt, melynek vize a boglyákat fel vette. 26^a. Délig változó, dél után kezdette magát imitt amott tsúnya felyhő mutogatni. Sebens esső, azután változó, hol tiszta, hol felyhős. 27^a. Tiszta meleg üdő. 28^a. Egész nap esső. 29^a. Délig változó, dél után essős, egész étzaka eső. 30^a. Délig változó lajháló, délután tsepergős üdő.

296. Ezen Junius holnapja sok helyeken igen káros volt a szénára nézve. Sok helyeken bé öntötte, más helyeken el söprötte a víz a szénákat, nevezetesen a Kis mezőben az igen sok szénát semmivé tette.

297. Die 1^a Julii. Egész nap szép meleg szellős üdő. 2^a. Fényes verős, szeles meleg nap. 3^a. Borúlt és híves üdő délig, délután változó, többnyire felyhő. 4^a. Egész nap száraz üdő, némelykor borulás. 5^a. Éfél után esső, egész nap tiszta üdő, sokszor borulás fordúlt elő. 6^a. Délig tiszta, délbe nagy felyhő, mendörgés. Mertsén igen nagy károkat okozó nagy jég. Délután változó. 7^a. Délig változó, estve felé lassú esső. 8^a. Regvel nagy köd, azután felyhős, azután ki derülvén szép meleg üdő. 9^a. Regvel ködös, egész nap tiszta meleg üdő. 10^a. Egész nap nagy meleg. 11^a. Rekkent nagy meleg, felyhős, estve felé nagy

³¹¹ Négy alkalommal. VÖ: Csata. SZINNYEY JÓZSEF: *Magyar tájszótár I.* Budapest, 1893. 274.

borulás egy óráig nagy villámlás, ménkö esés és kevés sebess eső. Estve ismét tovább egy óránál igen nagy villámlás mendörgés, ménkö hullás, nagy szél, zápor, sebess eső, azután egész étzaka borulás. 12^a. Egész nap borúlt zavaros híves szeles üdő. 11^a. Eger városában oly nagy ítélet volt, hogy minden embert zavarodásba hozott a nagy mendörgés, villámlás, rettenetes nagy jég, melly a szőlő hegyeket anyira elvágta, hogy egészen olyaná lett, mint tavaszkor metzés után. A nagy zápor esőből származó víz a szőlő hegyekről a földet egészen el hordotta. Az egész város magát az utolsó ítélet napjához közelíteni vélte. Ezen vélekedésben anyival inkább meg erősödtek, hogy azon közönséges hírnek (Melly akkoriban egész világnak nagyobb részén uralkodott) hogy pro 18^a. Julii az égen olly tsillag fog támadni, mellynek le esése után az egész világ el romlik s öszve ég – mintha ugyan ezt az Isten valakinek ki jelentette volna! holott a Nagy Isten titkában senki sem vólt.

298. Die 13^a. Délig szép üdő, délben mendörgés meszirül hallatzott és egy kevés eső, az után hol borulás, hol fényes nap. 14^a. Változó üdő.

299. Die 15^a. Szép meleg üdő. 16^a. Regvel borulás, az után tiszta meleg nap. 17^a. Regvel igen nagy köd, az után hol felyhő, hol fényes nap egész délig, az után változó, estve iszonyatos nagy szélvész, mendörgés, villámlás, zápor eső majd egy óráig, az után egész étzaka hideg eső. 18^a. Regvel eső délig, azután változó, estve eső, hideg étzaka. 19^a. Egész nap tiszta fényes nap, estve felé hideg. 20^a. Regvel eső, azután tiszta estvélig, az után tsunya felyhő mendörgéssel, villámlással, ménkö hullással, és igen nagy zápor eső, azután kitisztúlt. 21^a. Meleg üdő. 22–23. Szép meleg üdő. 24^a. Egész nap tiszta meleg üdő estve igen nagy villámlás. 25^a. Regvel nagy köd, egész nap nagy meleg, nagy felyhő villámlás, kevés mendörgés. Etzaka nagy eső villámlás mendörgés. 26^a. Tiszta üdő. 27^a. Tiszta üdő, dél után igen nagy felyhő, sebess eső. 28^a. Szép meleg üdő. 29^a. Tsunya szél változó. 30^a. Homályos, borongós meleg üdő, estve nagy eső. 31^a. Regvel nagy szél, de hideg fényes nap.

300. Die 1^a Augustii. Regvel borulás, délig lassú eső, az után több ízben sebess eső 4. óráig, az után szép fényes üdő hideg széllal. 2^a. Egész nap tiszta üdő, de hideg széllal folyt el az egész nap. 3^a. Délig borongós dél után tiszta meleg üdő, estve nagy felyhő, villámlás, étzaka eső. 4^a. Délig felyhős üdő, dél után kezdett meleg lenni, imitt amott borulás. 5^a. Regvel borulás, egész nap igen meleg üdő. 6^a. Regvel köd, azután igen szép meleg üdő, estve felé szél és felyhő. 7^a. Egész nap meleg üdő, estvére borulás. 8^a. Regvel szép eső, egész nap borulás, estve tiszta üdő. 9^a. Regvel köd, azután tiszta meleg üdő. 10^a. Regvel borulás egész nap változó, hol meleg, hol borúlt üdő, estve villámlás. 11^a. Borúlt változó üdő, étzaka villámlás. 12^a. Egész nap nagy meleg, étzaka villámlás.

302. Die 13^a Augustii 14^a–15^a–16^a. Egész nap igen nagy forró meleg, imitt amott száraz felyhők látzattak. 17^a. Egész nap forróság, estve borulás, kevés villámlás, az után egész éjjel tsunya zivartar nagy szél, nagy villámlás mendörgés, sebess eső egy kevésbé, az után tsendes eső. 18^a. Regvel esőre hajló felyhő, délig kevés eső, dél után változó. Egerben nagy jég, ugy anyira, hogy amit imitt amott az juliusi 11^{ik} nap esett jég meg hagyott a szőlőkben újra

el verte. 19^a. Délig lajháló üdő, délután több ízben sűrű esső. 20^a. Egész nap változó, néha tsepergő lajháló üdő, egész étzaka esső szakadás. 21^a. Regvel szapora esső 9 óráig, az után essőre hajlandó borulás, kevés üdő múlva ismét esső, az után egész nap tsepergős. 22^a. Egész nap tseperdős, estve zápor esső. 23^a. Változó, néha tsepergő esső. 24^a. Változó felyhős. 25^a. Változó felyhős. 26^a. Regvel nagy köd, változó töbnyire felyhős, délben egy kis esső. A falun kívül nagy esső, jég, de nem volt ártalmas. Ezen napon hordották bé az uraság búzáját és désmálták a lakosok búzáját, de mivel az előtt való napokon, és újra ez nap meg ázott, igen nagy kára lett búzában mind az uraságnak, mind a lakosoknak. 27^a. Regvel híves köd, az után hol nagy meleg, hol borongós, délben egy kis pázmás esső, azután jó üdő. 28^a. Egész nap meleg üdő, dél tájon egy kis tsepergő esső, és napjában több ízben felyhő. 29^a. Szép üdő. 30^a. Regvel nagy köd, egész nap szép meleg üdő, de széllel. 31^a. Egész nap szél, tiszta meleg nap, néha felyhő.

303. Die 1^a Septembris. Változó felyhős üdő, néha néha tsepergő esső, egész nap és éjjel nagy szél. 2^a. Regvel borongós pázmás esső, délig szeles, változó, dél után is. 3^a. Regvel nagy köd, délig tiszta üdő, dél után 1. óraker zapor esső, az után estvélig sűrű esső, étzaka lajháló. 4^a. Regvel köd, délig essőre hajló, délután változó, több ízben melegen süttött a nap. 5^a. Regvel köd, azután egész nap meleg üdő. 6^a. Egész nap változó, töbnyire meleg, étzaka esső. 7^a. Délig borongós, dél után egész nap regvelig sűrű áztató esső. 8^a. Délig sűrű esső, dél után változó. 9^a. Változó, szeles. Délben egy kis esső. 10^a. Egész nap szép meleg üdő. 11^a. Regvel borulás, azután egész nap szép meleg üdő. 12^a. Egész nap meleg üdő, estve borulás, étzaka villámlás. 13^a. Regvel sebess esső, az után délig essőre hajló, az után is lajháló.

304. Die 14. 7^{-bris}.³¹² Egész nap nagy szél nap fényel. 15^a. Regvel dér, azután egész nap tiszta meleg üdő. 16^a. Egész nap szép meleg üdő. 17^a. Regvel dér, azután nagy köd, ezután egész nap meleg. 18^a. Szint úgy. 19^a. Regvel köd, azután egész nap nagy meleg, estve borulás, nagy villámlás. 20^a. Délig borongós és egy kis esső, délután tiszta üdő, estve villámlás. 21^a. Regvel nagy dér, azután egész nap borongós. 22^a. Változó, estve sűrű esső. 23^a. Egész nap szeles, változó, tsunya híves felyhővel. 24^a. Változó felyhős. 25^a. Egész nap esső. 26^a. Egész nap hideg, étzaka hó esés a Bikben³¹³. 27^a. Regvel hideg, azután szép fényes nap. 28^a. Változó. 29^a. Regvel borulás azután változó. 30^a. Szép üdő.

307. Die 1. 8^{-bris}. Regvel esső, azután egész nap szél. 2^a. Hideg szél, borulás egész nap. 3^a. Regvel esső, azután nagy szél, változó. 4^a. Borúlt üdő. 5^a. Nagy dér regvel a szöllőnek ártalmas, az után nyári üdő. 6^a. Híves, egész nap borúlt. 7^a. Változó, borongós. 8^a. Regvel híves borúlt, azután nyári üdő. 9^a. Regvel hideg, egész nap nagy meleg. 10^a. Szintúgy. 11^a. Változó délig, azután szép meleg. 12^a–13^a. Borongós változó üdő.

³¹² Szeptember.

³¹³ Bükk hegység.

308. Die 4^a 8^{briis}. Regvel hideg, az után szép meleg. 15^a. Borongós híves üdő. 16^a–17^a. Regvel hideg, az után tiszta meleg üdő. 18^a. Nagy hideg egész nap, és a szálló tökéletesen meg fagyott, estve és egész éjjel esső. 19^a. Regvel nagy köd, lajhálódó, az után egész nap borúlt híves üdő. 20^a–21^a. Borúlt. 22^a–23^a–24^a. Sűrű híves esső. 25^a. Tiszta meleg üdő. 26^a–27^a–28^a. Borúlt üdő. 29^a. Borúlt tsepergős. 30^a. Regvel nagy köd, azután délig tiszta üdő, délután borongós, estve esső és egész étzaka. 31^a. Egész nap sűrű esső.

309. October holnap utólyán kezdődött a szüret, de mivel az meg fagyott, az akkor is éretlenségben lévő szőlő, igen kevés bor lett, de még is valamivel többszke és valamivel jobbatska lett a tavali bornál. Az ára egy hordónak szüretkor 30, 38, 40 forint volt.

311. Die 1^a Novembris. Egész nap esső. 2^a–3^a. Regvel nagy köd, azután nyári üdő. 4^a. Regvel nagy köd, délig szép üdő, azután változó, étzaka esső. 5^a. Regvel majd délig borongós, változó az után nyári üdő. 6^a. Egész nap tsepegős ködös üdő. 7^a. Változó délután és egész étzaka nagy szél. 8^a. Nagy szél és esső. 9^a. Szép üdő. 10^a. Aeque³¹⁴, étzaka esső. 11^a. Változó étzaka esső. 12^a. Változó híves, borongós. 13^a. Nyári üdő. 14^a. Változó üdő. 15^a. Regvel köd az után lajháló változó. 16^a. Változó. 17^a. Regvel fagy, azután engedelmes borúlt. 18^a. Regvel nagy fagy, az után fel engett, és hó szállongott. 19^a. Híves üdő. 20–21–22–23^a. Kemény hideg. 24^a. Regvel hó esés, azután fel engett lágy üdő, sár. 25^a–26^a–27^a. Lágys üdő, nagy sár. 28^a. Szép tiszta meleg üdő. 29^a. Tsipős meleg üdő. 30^a. Borúlt ködös üdő.

312. A 1^a Decembris usque 13^{am}. Nagy hideg, nagy fagy, sokszor igen nagy szél. 13^a. Havas híves üdő. 14^a. Lágys essős üdő egész nap és éjjel. 15^a. Szép verőfényes üdő. 16^a. Egész nap essős s ködös üdő. 17^a. Egész tiszta üdő. 18^a. Egész nap borúlt estvére és egész étzaka hó esés. 19^a. Egész nap hó szakadás. 20^a. Igen nagy hideg. 21^a–22^a. Igen nagy hideg verő fényel. 22^a.³¹⁵ Étzaka ámbár igen nagy hideg volt és leg tisztább üdő még is nagyon mendergett(!)³¹⁶, villámlott, és az ég meg gyúlt. 23^a. Délig tiszta igen nagy hideg, délután borúlt, de nagy hideg. 24^a. Hideg borúlt üdő, estve mendörgés. 25^a. Hideg. 26^a. Regvel engedelmes, az után hideg verőfényes üdő. 27^a–28^a–29^a. Hideg üdő. 30^a. Borúlt híves üdő egész étzaka és egész nap.

313. Ezen folyo 1816. esztendőben igen nagy szükség és drágaság uralkodott az egész országban. Az elmúlt télen a nagy hó mindenütt ki pállítván a búzát országszerte el vezett, és igen sok helyeken az 1816 esztendőben való búza termés nem volt elég őszi vetésre. Ami termett is tsupa toklász, vadótz, és fű mag volt. Az egész országban a szegénység, sőt még a tehetős gazdák is árpa és zab kenyeret ettek. A tisztabúzának köblit 45–50 forintra, az árpáét 20–21 forintra, a Zabét 8–10. forintra emelte ezen szűk üdő. A Kukoritza 20–22 forint volt. A bornak semmi bötse nem volt, mivel hogy nem is jó volt, és hogy

314 Ugyanolyan.

315 Pók József december 22. napját kétszer szerepelteti, az év utolsó napját pedig kihagyta.

316 Menyörgés.

kenyér nem volt az ital nem is kellett. A pálinka főzés az életből ország szerte meg tiltatott a jó kormányzó előjárók által.

314. Ezen 1816. esztendőben a szarvas marhának az ára le szalott még is Borsod Vármegyében 17. xár³¹⁷ volt fontya a marha húsnak. Más vármegyékben még drágább volt.

317. 1816. esztendőnek december holnapjában a sonak mázsája 15 forintra fel emeltetett.

320. Ezen 1816. esztendőben sok féle kártételek, lopások, káromkodások és erköltstelenségek uralkodtak. Minden felől igen sok lovak, szarvas marhák és egyebek lopattak el, sok úton járók és kereskedő zsidók is mindenektől meg fosztattak.

1817.

Planata Luna serviet pro anno 1866.

321. A 1^a Januarii usque 6^{am}. Engedelmes, ködös, borúlt üső. 7^a. Hideg borúlt üdő. Ab 8^a. usque 20^{am}. Borúlt ködös, komor hideg üdő. A 20^a usque 26^{am}. Engedelmes szép tavaszi verőfényes üdő. Engedet a hó és fagy, éjelenként fagyos. Die 27^a–28^a. Igen tsunya бүдös nagy köd. 29^a. Délig nagy köd, az után borúlt. 30^a. Borúlt változó. 31^a. Változó verőfényes üdő. Ezen holnapban nálunk az ho majd mind el ment, Sátán felül pedig nagy tél vala.

322. Die 1^a Februarii. Hideg regvel, azután szép verőfényes üdő. 2^a–3^a–4^a–5^a. Regvel hideg, nappal szép tavaszi verőfényes meleg üdő. 6^a. Változó. 7^a. Regvel hideg, azután változó. 8^a. Egész nap borúlt üdő. 9^a. Tavaszi üdő. 10^a. Borúlt híves, estve felé esső. 11^a. Hideg változó. 12^a. Regvel hó, azután engedelemes, változó. 13^a. Híves változó regvel hó. 14^a. Regvel nagy fagy, az után engedelmes. 15^a. Regvel engedelmes, esső, borúlt ködös üdő. 16^a. Regvel fagy, az után változó, estve hó esés. 17^a. Regvel nagy fagy, egész nap igen szép tavaszi meleg üdő. 18^a. Hasonlóképen. 19^a. Regvel kis fagy, azután délig borúlt engedelmes, délben verőfény, híves szél és változó estvélig. 20^a. Regvel fagy, azután egész nap híves verőfény, estvére lágy üdő. 22^a.³¹⁸ Étzka lágy üdő, regvel kis fagy, azután nagy köd, egész nap változó, estve hó esés, étzaka hideg. 23^a. Regvel fagy, hideg változó üdő. 24^a. Nagy hideg, egész nap zavaros havas üdő. 25^a. Regvel fagy, azután olvasztó tsunya hideg szél egész nap. 26^a. Regvel nagy hideg, egész nap mord híves üdő, estve felé kitisztúlt, egész étzaka lágy szél. 27^a. Regvel kis fagy, egész nap engedelmes híves nagy szél, szinte úgy étzaka. 28^a. Regvel kevés fagy, azután változó, dél után tsunya fergeteges havas üdő, ismét kitisztúlt. Egész nap kedvetlen nagy szél, estve felé ismét zavaros havas üdő.

323. Die 1^a Martii. Regvel nagy hideg és egész nap híves, délután engedett. 2^a. Regvel híves fagy, egész nap tavaszi üdő. 3^a. Regvel híves, délig vál-

³¹⁷ Krajcár.

³¹⁸ Február 21. kimaradt a naplóban.

tozó, dél után hideg szél. 4^a. Regvel lágy üdő, délig essős, dél után változó. Hajnaltúl fogva egész estig tsunya nagy szél.

324. Die 4^a Martii. Az iszonyú nagy szélben, hajnalban Upponyban tűz támadván 4 házakat és egy tsürt hamuvá tett. A volt a szerentséje az egész falunak, hogy a szél házak sorában nem fűjt, és így több károkat nem okozott és szép esső is esett vigasztalásokra.

325. Die 5^a Martii. Engedelmes, változó. 6^a. Regvel fagy, egész nap tavaszi üdő. 7^a. Étzaka hó, regvel fagy, délig borúlt híves üdő, dél után szép tavaszi üdő, estve felé zivataros, hóesés nagy szél. 8^a. Egész nap tsunya hideg szél, estve a hó elborította a földet. 9^a. Délig engedelmes nagy szél, délután zavaros hideg szél. 10^a. Regvel fagy, egész nap hideg verőfényes szél, estve felé hó. 11^a. Egész nap verőfényes hideg, estve felé hó esés. 12^a. Hasonló képen. 13^a. Regvel be volt hóval terítve a föld, egész nap borúlt engedelmes, estve felé szép lajháló esső, étzaka is. 14^a. Reggel engedelmes borúlt, délig nagy szél essővel, dél után ki tisztult verőfényes üdő, estve híves. 15^a. Regvel hideg, azután borongós változó. 4 órakor igen tsunya zavaros havas üdő, ismét ki tisztult, hideg egész étzaka. 16^a. Regvel nagy hideg, az után egész nap verőfényes híves tavaszi üdő. 17^a. Regvel nagy fagy, egész nap tsunya nagy hideg szél verőfényel. 18^a. Regvel nagy hó, az után egész nap engedelmes. 19^a–20^a. Regvel nagy fagy, egész nap szép tavaszi üdő. 21^a. Regvel nagy fagy, délig szép tavaszi üdő, dél után változó hideg üdő. 22^a–23^a–24^a–25^a. Híves nedves üdő, néha néha essőre hajló. 26^a. Délig változó, dél után szép tavaszi üdő. 27^a. Igen szép tavaszi üdő, de regvel hideg. 28^a. Délig lajhállódó, dél után szép üdő. 29^a. Délig borongós, az után híves. 30^a. Híves üdő. 31^a. Regvel hideg, az után szép tiszta üdő.

326. Ezen esztendőnek három első holnapjaiban igen nagy szükség, nagy drágaság uralkodott. A tiszta búzának köble 50–56 forinton, a kétszeresnek 40–44 forinton, a Rosnak 35–36 forinton, az árpának 24–25 forinton, a zabnak 10–12 forinton, a kukoritzának mellynek bő termése olly nagy hasznot okozott, hogy sok embernek, az által menekedtek meg az éhen halástúl 8–10 forinton mentek köblei. A bor ámbár rosz volt és eleinte 20 forint volt hordója, még is ez holnapban fel hágott az ára 30–40 forintra is. Ezt okozta az, hogy a T[ekinte]tes Vármegyék mindenütt megtiltották minden féle enni valóból való palinka főzését. Már ezen holnapokban némelly szegény Felföldi lakosok az nagy éhség miatt allig tudtak jární és amellyek akik zabot nem vólt min venni, a kukoritza tsutkát öszve szedték, azt meg szarítván öszvetörték és úgy öröltették meg, melly kevés tápláló nedvességet okozott, pedig ez az emberben kiki által láthatya, hát még aratásig vallyon mire nem szorul szegény ember.

327. Die 1^a Aprilis et 2^a. Tavaszi tiszta szeles üdő. 3^a. Reggel hideg, az után szép meleg üdő. 4^a–5^a. Egész nap verőfényes, de tsunya hideg nagy szél egész nap. 6^a–7^a–8^a–9^a. Verőfényes hideg szél. 10^a. Délig tiszta üdő, de híves, dél után hideg esső és hó. 11^a. Komor felyhős, zavaros, borúlt, hideg havas esső. 12^a–13^a–14^a. Hideg szeles üdő és regvelenkint nagy fagy, de még is mind ekkoráig a gyümölts fáknak semmitsem ártott, mivel az üdőnek mostoha-

sága miatt a bimbok egészen ki nem adták magokat. 15^a. Regvel fagy, egész nap tiszta meleg üdő. híves, de híves szél. Estve hideg.

328. Die 8^a Aprilis. Rimaszétsen Gömör vármegyében estvéli 9. órakor nagy tűz támadván 13 házak, anyi Estállók hamuvá lettek, sok marhák is megfúltak. A tűz támadott ilyen esetből, valamely aszony a borjas tehenét estve (tüzet vivén egy fazékban) füstölni ment az Estállóban és ott hagyván a fazekat, fel éledett a tűz és lángot vetett a nagy változó szél.

329. Die 15^a Aprilis. Pelsőtözön Gömör Vármegyében estvéli 7. órakor tűz támadván valami 60 házak porrá égtek és még emberek is, gyermekek is fúltak a nagy tűzben. Igen nagy szél fűjt.

330. Martzius utólyán Horka nevű faluban Gömör Vármegyében tűz támadván sok házakat és más épületeket semmivé tett, igen nagy szél fűjt.

331. Die 16^a Aprilii. Egész éjjel és regvel lágy üdő, azután egész nap tsunya mord hideg nagy szél. 17^a. Egész éjjel tsunya nagy szél és jó áztató esső. Regvel lágy üdő, azután híves szeles verőfényes üdő délig, dél után szép esső, azután nagy hó, ismét esső. 18^a. Regvel jó nagy fagy, havas esső és egész nap változó, hideg szeles üdő. 19^a. Regvel nagy hideg, délig hideg szeles verőfényes üdő, délután havas essős üdő és zavaros. 20^a. Tsunya hideg téli üdő nagy széllel. 21^a. Regvel tűrhető, azután szép üdő, délután tsunya zavaros szeles, havas, jeges, darás üdő, azután szép tavaszi üdő estvélig. 22^a. Változó szeles borongós híves üdő. 23^a. Egész étzaka nagy hó regvel egyelő arasztos hó, és a legnagyobb telet lehetett ábrázolni. Egész nap hideg szél, estve felé lajháló. 24^a. Étzaka esső, regvelre a hó 4 unyra³¹⁹ bé borította a földet, azután borongós híves hószállingós üdő délig, délután tűrhető lágy üdő. 25^a. Regvel nagy köd, azután szép üdő, megint változó, hideg esső, és egész nap hideg nagy szél. 26^a. Délig téli hideg üdő, nagy szél borúállással, délután verőfényes hideg szél. 27^a. Egész nap komor téli hideg üdő. 28^a. Egész éjjel és egész nap nagy hó olvadás, melly a földet jól megáztatta. 29^a. Regvel fagy és igen nagy köd, azután egész nap tűrhető üdő, de szeles. 30^a. Regvel fagy, egész nap tűrhető üdő.

332. Ambár ezen egész Aprilis holnap mostoha, hideg, szeles, fagyos, havas üdőkkel ijesztgette az embereket, mind az által a jól ki bimbózott gyümöls fáknak nem ártott.

333. Die 27^a. Estvéli 9 órakor Gömör Vármegyében szörnyű tűz támadván Putnok Várossában, hatvanhárom házakat meg emésztett, másnap is tűz támadván ugyan ottan, de mivel elejét vették semmi kárt nem okozott.

334. Die 28^a. Gömör vármegyében, Pádár³²⁰ és Szalótz³²¹ falukban tűz támadván igen sok károkat tett.

335. Die 1^a 2^a 3^a 4^a.³²² Igen szép tavaszi meleg üdők és minden erdei s kertifák a zöldelléshez és virágzáshoz fogtak. 5^a. Igen szép esső kezdett lenni meleg üdővel.

319 Ujj.

320 Ma Padarovce Szlovákiában.

321 Szalóc, ma Slavec Szlovákiában.

322 Május.

337. Die 7^a–8^a Maji.(!) Erat amenum vernale tempus.³²³ 9^a. Etiam sed ventus, modice frigidus se ostentabat.³²⁴ 10^a. Szép üdő, de igen nagy szél délig, azután felyhős egy keveset lajháló. 11^a. Szép üdő felyhős, egy kis mendörgés. 12^a. Egész nap borúlt, regvel egy kis esső, szél, dél után szépen kezdett esni valami egy fertálig, egy kis mendörgés. 13^a. Regvel felyhős, essőre hajló, azután nagy meleg. 14^a–15^a–16^a–17^a–18^a–19^a–20^a. Nagy meleg minden nap szép felyhők, de a nagy szél széjjel verte, melly minden nap uralkodott. 21. Nagy meleg, dél tájban nagy borúllás, mendörgés, egy kevés esső jéggel, nagy széllel, körül belül szép esső, de nagy jég. 22^a. Egész nap nagy meleg, nagy szél, estve mendörgés, villámlás, nagy szél, igen kevés ideig szép esső. 23^a. Változó, híves szeles nagy felyhő, villámlás mendörgés köröskörül esső, de itt semmi sem. Estve egy parányi esső. 24^a. Délig nagy meleg, imitt amott nagy felyhő, kevés mendörgés, dél után szép felyhő, minden felől látzatott esni, de itt estve felé egy kevés. 25^a. Egész nap terhes felyhők, a szöllőben nagy esső, itt semmi. 26^a. Délig borúlt essőre hajló, dél után meleg. 27^a. Délig tiszta, délután felyhős, ez kis mendörgés, kevés esső. 28^a. Híves, szeles, borongós. 29^a. Délig borongós, dél után szép esső, egész éztaka aztató esső. 30^a. Egész nap aztató szép esső. A nagy szárazság után a föld igazán megázott, a vetések meg újjúltak kivált a tavaszi. 31^a. Változó, többnyire meleg.

338. Ezen két holnapban u.m. Aprilisben és Májusban az emberek az éhség miatt egészlen el lankadtak. Pénzek nem lévén se zabot amelynek köble 16–18–20 forint is vólt, se búzát amelynek 50 forint vólt köble nem vehettek. Ehez járúlt a nagy szárazság is, melly rettentette a szegénységet. A gyümölts is le hűllott.

339. Die 1^a Junii. Változó meleg felyhős üdő. 2^a. Junii tiszta nagy meleg üdő imit amott felyhő látzatott.

341. Die 3^a–4^a Junii. Nagy meleg, napjában sokszor nagy száraz felyhők. 5^a–6^a–7^a–8^a–9^a. Nagy meleg, nagy szárazság, nagy szelek, sokszor üres felyhők mutogatták magokat. 10^a. Délig tiszta nagy meleg, azután szép áztató esső valami 1 óráig, azután borongós. A szöllőben nagy esső. 11^a. Délig változó, meleg borongós, az után nagy szél felyhős, dél után tiszta. 12^a–13^a–14^a–15^a. Nagy meleg szárazság, sokszor nagy szél.

342. Ozd nevezetű helységben itten Borsod Vármegyében estvéli 10 óra-
kor tűz támadván 16 házakat, s ugyan annyi tsüröket meg emésztett, a szegény lakosoknak mindenkkel együtt, még egy gyermek is öszve égett. Ez előtt már két ízben mutatta magát szerentsétlenség, elsőben egy, az után 3 házak égvén meg.

343. Die 16^a. Délig nagy meleg, délután borúlt egy kis mendörgés, egy-néhány tsöpp esső. 17^a. Regvel borúllás azután nagy meleg. 18^a. Egész nap borúlt üdő, délután kevés meleg esső. 19^a. Egész nap borúllás, kevés mendörgés, szép esső. 20^a–21–22–23^a–24^a. Nagy szárazság, néha felyhős. 25^a. Regvel szép borúllás azután nagy meleg. 26^a. Igen nagy meleg délig, délután

³²³ Kellemes tavaszi idő.

³²⁴ Ugyanolyan szél nélkül, kis fagy volt.

tsunya nagy szél, zivatar egy óráig tartó zápor esső, mendörgés, estve felé egy keveset ki tisztult. 27^a. Borúlt üdő dél utáni 2 óráig, az szép esső, ismét ki tisztult, nagy meleg, de szél egész nap. 28^a. Délig borúlt, dél után nagy meleg. 29–30. Gyakran borulás, egész nap nagy meleg.

344. Ezen egész Junius holnapjában olly nagy éhség uralkodott mindeütt, hogy a szegénység éhen allig tudott menni az úton, mindeneket sokan eladták tsak hogy valamenyire táplálhatnák magokat. A tisztabúzának köble 70, a kétszeresnek 60, a rozsnak 50–52, az árpának 40–46, a zabnak 30 forintokon mérték, innen lehet gondolni a szegénység között az iszonyú nagy inséget. Juliusnak elején amidőn már közelített az aratás jóval mindennek az ára leszállott.

345. Die 1^a–2^a–3^a–4^a–5^a. Julii. Nagy meleg, nagy szárazság, néha néha felyhő, nagy szél, de 5-én estve nagy villámlás, étzaka nagy ítélet, mendörgés, villámlás, iszonyú nagy szél, nagy zápor esső. 6^a. Délig essős, azután borongós, híves. 7^a–8^a. Nagy meleg, sokszor borulás és szél. 9^a. Sok ízbe borulás, nagy meleg. 10^a. Regvel borulás, azután egész nap nagy meleg. 11^a. Rekkent meleg, de szél is. 12^a. Regvel nagy borulás, az után rekkent meleg, délután borult, estve minden felyhő, nagy felyhő, nagy villámlás, mendörgés tovább egy óránál, jó nagy esső. 13^a. Délig borult tsepergő, délután tsendes esső.

346. Az aratás itt a Fel földön majd tsak nem közönségesen elkezdődött 8^{ik} és utána való napjain. Juliusnak az éhesek vigasztalásokra, és sokan szükségből még 3^{ik} 4^{ikben} is arattak, kementzében és napon szárítván gabonáikat.

347. Die 14^a Julii. Meleg üdő, sokszor felyhő. 15^a. Regvel híves, egész nap borúlt, néha tiszta verőfény. 16^a. Borongos rekkent meleg, estve terhes felyhő, étzaka kevés mendörgés, nagy záporesső, tsunya szél. 17^a. Egész nap borúlt híves, essőre hajló, estve felé esső, és majd egész étzaka esett. 18^a. Regvel borúlt híves üdő, délután változó, egész nap nagy hideg szél. 19^a. Délig tiszta, azután változó, estve felé híves esső. 20^a. Délig meleg, délbe mendörgés, sebess esső, azután estvélig nagy esső. Tapoltságban, Dédesbe, Upponyban nagy káros jég, a szántóföldeket meg rontotta a víz. 21^a. Változó, esső is vólt helyenként. 22^a–23^a–24^a. Nagy meleg, gyakorta szél, 25^a. Délig meleg mendörgés, azután zápor esső. 26^a. Nagy esső mendörgés, sok helyeken menkö hullások. 27^a. Változó meleg, borongo. 28^a–29^a–30^a–31^a. Meleg száraz üdő, sok ízben nagy szél.

348. Az egész Julius holnapjában ámbár sok esső vólt, mégis nagy szárazság uralkodott, a nedvesség hamar kiszáradván a sok szél és nagy melegség miatt. Ezen holnapban sok helyeken miként borúlt mindgyárt káros jegek estek, sok helyeken menkövek húllottak, nevezetesen Miskoltzon több károk között mellyet a ménkö okozott, a luteranusok temploma elégett, a prédikátort a menkö meg sebessítette és egy aszont és egy leánt is, de nem haltak meg beléje.

349. Az ezen juliusi holnapban a minden féle élelem meg oltsódott, tiszta búza 15–20, rozstot 12–14, árpát 10, Zabot 5 forinton lehetett köblét venni.

350. Die 1^a Augusti. Tiszta meleg, szeles száraz üdő. 2^a. Nagy forróság, estve kezdett borúlni s villámlani. Étzaka nagy szélvész, villámlás, mendörgés, menkö hullás és sebess esső. 3^a. Egész nap tsunya nagy felyhőzés, néha néha a

nap keményen sütött. 4^a. Egész nap tiszta meleg üdő. 5^a. Délig borúlt, azután nagy meleg. 6^a. Regvel hideg, egész nap borongós, rekkent meleg. 7^a–8^a. Meleg tiszta üdő. 9^a. Borongós, nagy forróság, 10^a. Változó esső. 11^a. Borongós, villámlás, kevés esső. 12^a–13^a–14^a–15^a–16^a. Nagy meleg, forróság, sokszor szél. 17^a. Nagy forróság, étzaka villámlás. 18^a. Regvel 10 óráig nagy meleg, azután zápor esső, mendörgés, villámlás, nem soká kitisztúlt, azután nagy meleg. 19^a. Egész étzaka szapora esső, egész nap hol nagy meleg, hol borúlt üdő. 20–21–22^a. Nagy forróság. 23^a. Regvel borongós, délután nagy zápor zürzavar, ismét kitisztúlt, estve ismét zápor esső. Bótán, Upponyban nagy káros jég, nagy víz a sarjút elhordotta. 24^a. Egész nap változó, sokszor tsunya ijesztető felyhő. 25^a–26^a–27^a–28^a. Nagy meleg. 29^a. Változó essős üdő. 30^a. Délután 6 óráig nagy meleg, azután esső. 31^a. Egész nap borúlt üdő, de meleg.

351. Ámbár Julius holnapjában minden féle élelem meg oltsódott, és már augustusban sokan jól nyomtattak és a búza is igen gazdagon töltötte a zsákot. Mindazon által ezen Augustus holnapjában majd tsak nem két anyira ment mindennek ára, mint Juliusban. A tavaszi termés országszerte igen tsekély volt.

354. Die 1^a–2^a 7^{briis}. Nagy meleg. 3^a. Délig nagy meleg, dél után borongós, estve felé tsunya felyhő villámlás, mendörgés, kevés esső. Étzaka nagy mendörgés, villámlás, menkö hullás, nagy zápor esső. A szőlőhegyeken jég kevés kárral. Bótán nagy jég, nagy víz. 4^a. Egész nap borúlt idő, estvére esső, étzaka sok ízben nagy esső. 5^a. Hajnaltúl fogva éfélig mindig esső. 6^a. Délig borongós, délután nagy szél, kitisztúlt, nagy meleg. 7^a. Meleg üdő. 8^a. Regvel nagy dér, egész nap meleg idő. 9^a. Regvel híves, egész nap nagy forróság. 10^a–11^a–12^a–13^a–14^a–15^a. Nagy forróság. 16^a. Változó, délután esső. 17^a–18^a–19^a. Meleg idő. 20^a–21^a–22^a–23^a. Regvel nagy dér, azután egész nap nagy meleg. 24^a. Borúlt, délután lassú esső, estve sebess esső. 25^a. Délig midég esső, dél utánn változó. 26^a. Borúlt essős idő. 27^a. Borúlt változó. 28^a. Meleg. 29^a. Szép idő. 30^a. Borúlt változó.

355. Ezen September holnapjában az élet ára egyforma volt, valami kevéssel alább szállott mint Augustusban. A szőlő szépen ért, de még is akadált vetett néki a sok essőzés.

356. Die 1^a 8^{briis}. Híves nagy szél, borúlt idő. 2^a. Meleg idő. 3^a–4^a. Jó idő. 5^a. Borúlt. 6^a. Délig borongós, azután esső. 7^a. Délig borúlt, az után esső, egész étzaka esső. 8^a. Egész nap híves komor idő.

359. Die 9^a 8^{briis}. Derült, hideg nagy szél egész nap. 10^a–11^a. Borúlt híves idő. 12^a. Változó híves. 13^a. Délig fermeteges³²⁵ mord idő. 14^a. Regvel fagy, nagy dér, azutánn egész nap szép meleg idő. 15^a. Borúlt havass esső. 16^a. Borúlt, estve hó. 17^a. Hideg, borúlt idő egész nap. 18^a. Nagy dér fagyval az utánn szép meleg idő. 19^a. Tűrhető idő. 20^a. Hideg. 21^a. Szép idő, változó. 22^a. Essős idő. 23^a. Ködös essős. 24^a. Tűrhető. 25^a. Lajháló. 26^a. Tiszta idő. 27^a. Délig meleg verőfényes idő, dél utánn esső. 28^a. Egész nap esső. 29^a–30^a–31^a. Szép idő, néha néha borulás.

³²⁵ Förmeteg, viharos szél. *Új Magyar Tájszótár E–J*. Budapest, 1988. 521.

360. Ezen october holnapban kezdettünk a szürethez, bor elegendő volt, de még is nem olyan jó mint aminőt reménlett az ember, tsak közepszerű jóságú. Az ára szüretkor 60 forint vala párjának³²⁶, azután meg oltsódott.

361. Die 1^a 9^b^{bris}. Regvel köd, az utánn tiszta idő. 2^a–3^a–4^a–5^a–6^a–7^a–8^a. Étzaka és regvel nagy hideg, nappal nyári idő. 9^a. Egész nap borúlt híves idő. 10^a. Étzaka és regvel lajháló, fagyoss, nappal meleg idő. 11^a. Egész nap ködös homályos. 12^a–13^a. Borúlt idő. 14^a. Szép verőfényes idő. 15^a–16^a. Borúlt szomorú idő. 17^a. Délig komor lajháló, dél utánn tiszta idő. 18^a. Egész nap komor borúlt idő. 19^a. Délig borúlt híves idő, délután egész éfélig nagy hó. 20^a. Változó. 21^a–22^a. Változó híves idő. 23^a. Egész nap komor, nagy szeles idő. 24^a–25^a. Változó idő. 26^a. Hó esés. 27^a. Fagyos. 28^a. Fagyos borúlt idő. 29^a, Változó. 30^a. Hideg szél.

362. Ezen November holnapban a búzának az ára leszállott, tiszta búzának köble 24–25 for[int], kétszeresnek 18 forint, rozsnak 16 forint. Árpának, kukoritzának köble 10 forint, a zabnak 5 forint köble. A bornak hordójának párja 40 forint.

363. Die 1^a–2^a Decembris. Szép kelemetes meleg idő. 3^a. Egész nap komor híves idő. 4^a. Változó lágy idő. 5^a–6^a–7^a–8^a. Lágy borúlt idő, néha esső. 9^a–10^a. Lágy idő. 11^a. Jó idő, estve és egész étzaka esső. 12^a. Borongós lágy idő. 13^a. Regvel borúlt, azután verőfény vagy 2 óráig, ismét borongós lágy idő délig, azután 4. óráig verőfény, osztán borongós, estve kiderült. 14^a. Éféltül fogva más éfélig esső. 15^a. Egész nap essőre hajló, lajhálló tsipős idő, nagy borúllással, estve hó esés. 16^a. Regvel híves fagy, az utánn nagy köd, híves, 9 órától háromig verőfény, az utánn borúlt híves, estve hideg. 17^a. Regvel jó fagy, azután egy óráig verőfény, azután délig híves, borongós estvélig. 18^a. Délig fagyoss hideg, dél utánn hó esés egész étzaka. 19^a. Egész nap és éjjel hó esés. 20^a. Egész éjjel délutánn 4 óráig sok hó, az utánn borúlt. 21^a. Egész nap tiszta verőfényes idő, étzakára fagy. 22^a. Regvel hideg, az utánn nagy köd, és egész nap borúlt engedelmes idő. 23^a. Étzaka hó esés, regvel is, de nem nagy, egész nap engedelmes borúlt idő. 24^a. Egész nap lágy idő, hó olvadás. 25^a. Egész nap nagy hó esés. 26^a. Lágys, estvére nagy hideg. 27^a. Egész nap nagy hideg. 28^a. Nagy hideg. 29^a–30^a–31^a. Nagy hideg. sokszor szél és verőfény.

364. Egész Decemberben, mint novemberben az ára mindennek úgy volt.

365. Ezen esztendőben sok krumpli volt, mellyel a szegénység magát táplálta.

1818.

Planeta Saturnus serviae pro anno 1867.

366. Die 1^a Januarii. Nagy hideg. 2^a. Egész éjjel és nappal estvélig nagy hó esés. 3^a–4^a–5^a–6^a–7^a–8^a. Engedelmes üdő. 9^a. Nagy hideg. 10^a–11^a–12^a

³²⁶ Hordó párjának.

^a–13^a–14^a–15^a. Hideg derült üdő. 16^a. Etzaka meleg szél, és egész nap nagy hó olvadás, és szép tavaszi meleg nap. 17^a. Egész nap szép tavaszi meleg nap. 18^a. Regvel hideg, az után szép meleg nap. 19^a. Regvel hives, az után kelemetes üdő, tsakhogy néha néha hives szél fújt. 20^a. Regvel nagy hideg, az után tűrhető verőfény egész nap, estve felé hideg. 21^a. Regvel hideg az után tűrhető. 22^a. Borult hó lajhulás, dél tájban verő fényes, az után lágyas. 23^a–24^a. Borult hideg üdő. 25^a. Hóesés. 26^a–27^a. Regvel fagy, az után engedelmes, 28^a. Lágyas. 29^a. Délig eső, az után engedelmes. 30^a. Regvel fagy, azután nyári meleg. 31^a. Regvel fagy, az után engedelmes.

367. Ezen Januarius holnapban az életnek és más félének az ára leszállott, a Tisztabúzának köble 20, Kétszeresnek 18, Rozsnek 14, Árpának 10, Zabnak 5 forint vala.

368. Die 1^a Februarii. Délig tsúnya havas eső, délben ki tisztult, az után változó borult, 2^a. Felyhős, dél után és egész étzaka eső. 3^a. Regvel ki derült, délig tavaszi meleg idő, délután és estve éfélig eső. 4^a. Regvel jó nagy fagy, azután egész nap tavaszi verőfényes üdő. 5^a. Regvel setét felyhős, azután havas eső, azután tiszta eső estvélig. 6^a. Tavaszi idő. 7^a. Regvel nagy hideg, azután ködös borult, délután szép verőfény. 8^a. Regvel nagy hideg, az után borult engedelmes estvélig. 9^a. Etzaka hó, délig lajháló, délután borult. 10^a. Regvel nagy köd, az után egész nap hideg. 11^a. Regvel hideg az után engedelmes szép tavaszi meleg nap. 12^a. Egész nap hideg borult üdő néha néha verőfény. 13^a–14^a–15^a. Nagy hideg egész nap verő fényvel. 16^a–17^a–18^a–19^a–20^a. Éjjel borult, dél után a nap fénylett, estve felé borult. 22^a. Regvel fagy, az után eső délig, az után változó. 23^a. Egész nap engedelmes. 24^a. Regvel fagy, az után változó nagy szél. 25^a. Regvel fagy azután fényes üdő. 26^a–27^a. Változó szeles, lágy verőfényes üdő. 28^a. Regvel nagy fagy, hideg szél, s változó.

369. Ezen holnapban a Tisztabuzának köble 16, Kétszeresnek 14, Rozsnek 12, Árpának 8, Kukoritzának 8 forint vala, a Zabnak köble 5 for[int]. Egy hordó bor 20 forint.

370. Die 1^a–2^a–3^a–4^a Martii. Regvelenként fagy, egész nap szép verőfényes tavaszi meleg napok, néha néha hives nagy szél. 5^a. Regvel semmi fagy és étzaka heves eső és egész nap változó tavaszi szeles üdő. 6^a–7^a. Regvel lágy üdő, és egész nap tavaszi nagy szél estve kevés eső. 8^a. Lágy tavaszi üdő, nagy szél, estve eső. 9^a. Lágy tavaszi üdő, de mégis hives nagy szél. 10^a. Regvel nagy fagy, az utánn hives szél egész nap változó üdővel. 11^a. Hasonló képen. 12^a. Egész nap fagyott, nagy hideg szél. 13^a–14^a–15^a. Reggel nagy fagy, és egész nap hideg nagy szél verőfényvel. 16^a. Reggel délig nagy fagy, nagy hideg szél, délután lágy idő. 17^a. Regvel lágy és egész nap tsúnya hives szél. 18^a. Egész nap hives szél verőfényvel. 19^a. Szép meleg üdő. 20^a. Hives szeles üdő. 21^a. Tűrhető, de mindig széllel. 22^a. Szép meleg üdő. 23^a. Hideg, szeles üdő. 24^a. Szép meleg üdő. 25^a. Hives szeles üdő. 26^a. Szép nap. 27^a. Regvel nagy hideg, az utánn meleg nap, de szeles. 28^a. Hideg szél egész nap. 29^a–30^a. Igen nagy hideg szél. 31^a. Délig borult, délután nagy híveség széllel.

371. Ezen Mártzius holnapban a Tisztabúzának köble 12, a kétszeresnek 10, a Rozsnek 8–9. az Árpának 6, a Kukoritzának 6, a Zabnak 4 forint vala, egy

hordó bor 18–19. forint. Ezen holnapban az őszi vetés gyönyörűségnek mutatta magát lenni.

372. Die 1^a Aprilis. Essős, borult, híves üdő. 2^a. Változó szeles borult. 3^a. Egész nap szép meleg üdő, estve esső, étzaka nagy hó. 4^a. Híves regvel, azután szeles engedelmes. 5^a–6^a. Regvel nagy fagy, azután meleg üdő. 7^a–8^a. Szeles üdő, de igen szép meleg nap. 9^a. Szép meleg nap, de széllel. 10^a. Délig borult, délben egy kevés esső, délután nyári nap, de széllel. 11^a. Egész nap nagy szél, de meleg nap.

373. Die 11 Aprilis. Tapoltsán helységben délelőtt 10 óra tájban tűz támadván, az igen nagy szélben csak hamar 12 házak vulkánynak áldozatyai lettek. Őrizen meg a Mindenható Isten minden teremtett alkotványát, illy veszedelmes esettől.

374. Die 12^a Aprilis. Egész nap híves nagy szél, de mellette szép verőfényes üdő. 13^a. Éfél után sűrű esső délig, azután estvélig változó híves havas üdő. 14^a. Regvel hideg, egész nap változó tsípős, néha havas. 15^a. Regvel nagy hideg, egész nap meleg üdő. 16^a. Regvel borult, azután tsípős hideg szél, sokszor hószállongás. 17^a. Egész nap borult, lajhálló üdő. 18–19. Tiszta meleg, szeles üdő. 20. Regvel nagy dér, délig szép üdő, délután változó borongó. 22–23–24. Nagy szél, tiszta meleg üdő. 25–26–27–28–29–30. Nagy forró rekkenő meleg, regvelenként szép borullás, és egész napokon füstös forma homályos.

376. Ezen Aprilis holdnapjában mindennek az ára szintén úgy volt, mint az előbbeni Mártziusban. A tavaszi vetés is szépen kezdett nevedezni.

377. Die 1^a Máji(!). Igen nagy rekkenő meleg. 2^a. Délig nagy meleg, dél után mendörgés vagy két óráig tartó. Estve nagy villámlás mendörgés, és igen szép esső kevés üdeig. Eger felé pedig az Apátfalvi hegyek között igen nagy Égi háború. 3^a. Egész nap igen nagy meleg. 4^a. Regvel szép borullás, délig tiszta nagy meleg, az után változó meleg üdő. 5^a. Nagy meleg.

379. Die 7^a. Rekkenő meleg. 8^a. Változó, meleg üdő. 9^a. Meleg borongó. 10^a. Lajhálló.

381. Die 11^a Máji(!) Szép tiszta meleg üdő. 12^a. Eadem.³²⁷ 13^a. Szép meleg üdő, néha borullás. 14^a. Regvel szép esső, az után borongós. 15^a. Etzaka esső, azután délig is lassu esső, dél után mendörgés nagy esső. 16^a. Etzaka nagy esső, és egész délig aztató esső, délután több izben esső. 17^a. Regve változó, borongós, híves. 18^a. Délben sebess esső. 19^a. Borongós, délbe sebess esső. 20^a. Délig változó, délután nagy esső. 21^a. Egész nap változó. 22^a. Hideg szél egész nap. 23^a. Regvel dér, egész nap hideg. 24^a. Regvel hideg, egész nap komor borult üdő.³²⁸ 26^a. Regvel dér, egész nap hideg változó, délben hó esés. 27^a. Nagy dér, egész nap híves, tiszta fényes nappal. 28^a. Változó meleg nap. 29^a. Délig borongós, délután éfélig esső. 30^a. Éfélő reggelig nagy esső, délig komor borongós üdő, délután esső, és egész étzaka. 31^a. Változó borongós, híves.

³²⁷ Ugyanolyan.

³²⁸ Május 25. kimaradt a naplóban.

382. Ezen május holdnapjában a Tisztabúzának köble 10, a Kétszeresnek 8, a Rozsnak 5–6, a Zabnak 3, az Árpának 4, a Kukoritzának 4 forintokon adódott. A Bornak az ára olyan volt, mint a múlt holnapban.

383. Ezen Május holnapban minden féle féreg, (hernyó) és tserebogár olly nagy mértékben uralkodott, hogy az erdőkön minden féle fákat, és a szőlő hegyeken a gyümölczfákat egészen meg emésztette az zöld leveleitől új növéseitől és gyümölcseitől. Kivéven a dió, és őszi baratz fákat, és úgy láztattak a fák, mint leg nagyobb télben, a kertekben még is, nem tett olly tetemes hibát.

384. Die 1^a–2^a Junii. Szép tiszta üdő, de regvel híves. 3^a. Délig szép délután is meleg. 4^a. Egész nap nagy szél, délután és estve felé híves. 5^a. Egész étzaka híves szél, regvel hideg, és egész nap hideg szél és borongós. 6^a–7^a. Nagy szél hideggel. 8^a. Délig meleg szép üdő, délután hideg nagy szél, ezen éjjel a Bikben nagy hó. 9^a. Tsunya hideg szél, havas felhőkkel délig, délután meg tsendesedett üdő. 10^a. Regvel igen nagy dér, sok veteményeket még a kukoritzának is ártalmas, az után egész nap lassú szél és lágy meleg üdő, estve hideg egész éfélig. 11^a. Éféltől fogva borongós üdő, regvel 9 óráig, az után lágyas nagy szél, estvére hideg egész éfélig, 12^a. Regvel türhető, azután szép üdő kevés széllel. 13^a. Szép meleg üdő, néha borúllás és szél, és egy kevés mendörgés.³²⁹ 15^a. Változó szeles, meleg. 16^a. Meleg. 17^a. Délig nagy meleg, délután nagy esső. 18^a–19^a–20^a–21^a. Nagy meleg. 22^a. Délig nagy meleg, délben kevés esső, azután forróság. 23^a. Nagy meleg, de egész nap változó borongó, estve felé szép esső. 24^a. Egész nap nagy meleg, néha borongós, estve és étzaka híves szél. 25^a. Egész nap szeles üdő, és híves, tiszta idővel. 26^a–27^a. Regvelenkint híves, napközt szeles felyhős idő, néha nagy meleg. 28^a. Borongós meleg idő. 29^a. Nagy meleg és egy kis esső. 30^a. Regvel szép borúllás, az után meleg, délután kevés esső, azután nagy meleg.

385. Ezen Junius holnapjában a gyümölczfák, és az erdei tserfák kezdettek újra fakadni, a mellyeket a hernyó és tserebogár meg emésztettek. Ezen Junius holnapjában alább szállott valamivel az élelem ára.

386. Die 1^a & 2^a Julii. Nagy meleg idő, olykor tornyos felyhők. 3^a. Délig nagy szél, azután változó borongós nagy szeles idő. 4^a. Hasonló képen. 5^a. Regvel borongós hideg szél, egész nap tornyos felhők széllel, dél után 5 ora tájon igen nagy forgó szél, melly a házak födelét is szaggatta, és egész ítéletet ábrázolt, de kevés ideig tartott. 6 óra tájon szép esső, az után verő fény. 6^a. Egész nap borúlt hideg szeles nap, estve felé pedig kevés ideig meleges idő. 7^a. Egész nap havas felyhők, híves szelek, dél tájban kevés hideg esső, az után hideg borúllás. 8^a. Dél után öt óráig essőre hajló, azután ki tisztult. 9^a. Délig borúlt, az után nagy szél, szép esső, ismét borongós. 10^a. Változó borongós, verőfényes szeles idő. 11^a. Töbnyire szeles idő. 12^a–13^a. Tiszta meleg idő. 14^a. Borongós szeles, meleg idő, itt kevés esső. Apátfalván egész éfélig nagy esső, és regvelre a hó borította a földet. 15^a. Borongós szeles idő. 16^a. Délig nagy szél, híves, délután megtsendesedett. 17^a–18^a. Meleg szeles borúlt idő. 19^a. Regvel szép idő, helyel helyel nagy esső, itt szép esső. 20^a. Nagy meleg. 21^a.

³²⁹ Június 14. kimaradt a naplóban.

Tiszta meleg idő, estve felé mendörgés kevés essővel. 22^a. Regvel szép áztató esső, az utánn ki derült nagy meleg. 23^a. Regvel délig, szép meleg idő, dél utánn kevés ideig szép esső, azutánn meleg. 24^a. Egész nap meleg kevés széllel. 25^a. Nagy rekkenő meleg. 26^a. Nagy meleg és dél után kevés esső. 27^a. Nagy meleg. 28^a. Nagy meleg, dél után mendörgés és szép esső. 29^a. Nagy meleg. 30^a. Nagy meleg, dél után mendörgés és szép esső. 31^a. Nagy meleg, dél után mendörgés.

387. Ezen Julius Holnapjában az aratás meg lett, közepszerű terméssel, az élelem ára alább ment, mint Juniusban.

388. Die 1^a Augusti 2^a–3^a. Néha néha tsepergős idő, mellette nagy meleg. 4^a. Regvel kevés esső, dél után nagy meleg. 5^a. Nagy meleg. 6^a. Délután esső. 7^a. Regvel meleg, délután esső. 8^a–9^a. Nagy meleg. 10^a. Változó, több ízben esső. 11^a–12^a. Nagy meleg. 13^a. Egész nap híves. 14^a. Egész éjjel szép áztató esső, regvel nagy borullás, az után szép idő. 15^a. Meleg idő. 16^a. Borongós lajháló üdő. 17^a. Borongós essőre hajló. 18^a–19^a. Nagy meleg, éjel híves. 20^a. Borongós. 21^a. Egész éjel és délig áztató esső, estve híves ki tisztuló. 22^a. Tiszta szeles nap. 23^a. Egész nap borongós. 24^a. Egész éjjel és egész nap áztató esső, estve híves. 25^a. Regvel híves, kitisztuló verőfényes idő. 26^a. Regvel dér, az után ki tisztult meleg idő. 27^a. Regvel meleg, dél után esső. 28^a–29^a. Borongós, többnyire ki tisztult fényes nap. 30–31^a. Nagy meleg.

389. Ezen Augustus Holnapban mindennek az ára le ment, a pénz szűke miatt, tsak a ruházat vólt szerfelett drága, a tiszta búza köble 6 for[int], a Kétszeresé 5, a rozsé 4, az árpáé 3, a Zabé 2 forint vólt.

390. Die 1^a–2^a–3^a Septembris. Nagy meleg. 4^a. Délig borongós, dél után kevés esső. 5^a–6^a–7^a–8^a–9^a. Regvelenként híves idő északával együtt, nappal szép meleg idők. 10^a. Egész nap borongós, néha lajháló estve sebess esső. 11^a. Délig esőrehajló, dél után lajháló. 12^a. Változó híves. 13^a. Regvel kevés esső, az utána tiszta idő. 14^a–15^a. Változó. 16^a. Essőre hajló. 17^a. Meleg tiszta idő. 18^a–19^a. Szép idő. 20^a. Lajháló délig az utánn meleg. 21^a–22^a–23^a–24^a. Meleg tiszta idő. 25^a. Borúlt, dél utánn kitisztult meleg. 26^a. Borongós. 27^a. Egész nap esős felyhő, estve kevés esső. 28^a–29^a–30^a. Változó, sok ízben szép verőfény.

391. Ezen September Holnapjában mindennek az ára ugy vólt, mint Augustus holnapban.

392. Die 1^a Oktobris. Szép idő. 2^a. Borongós, estve és egész éjel esső. 3^a. Egész nap meleg esső. 4^a. Egész nap meleg idő. 5^a. Borongós estve felé tsepergős. 6^a. Kitisztult verő fényes idő, nagy meleg, étzaka esső. 7^a. Borongós, étzaka esső. 8^a. Nagy meleg, étzaka mendörgés villámlás esső. 9^a. Nyári idő. 10^a. Jó idő tűrhető meleg, dél után tsepergős. Veszprémben a menkö egy házat meg ütött, mely el is éget, az újság szerint. 11^a–12^a. Szép nyári nap. 13^a. Borongós. 14^a–15^a–16^a. Nyári idő. 17^a–18^a. Regvel hideg, nappal híves borongós, szél. 19^a. Regvel híves borongós, dél után esső. 20^a. Egész éjjel és nappal esső. 21^a. Kiderült, regvel dér, azután tűrhető. 22^a–23^a. Regvel dér, nappal verőfényes hideg szél. 24^a. Regvel dér, nappal meleg. 25^a. Regvel hideg, egész nap borongós estve felé ki derült. 26^a. Regvel dér, azután verőfényes

meleg nap. 27^a–28^a–29^a–30^a. Regvelenként nagy köd, azután verőfényes meleg nap. 31^a. Egész nap nagy köd.

393. Ezen October holnapban mindenképpen az ára hasonló volt a September holnapival.

394. Ezen Holnapban ezen Tájékon szüret el végződött, valamivel jobb és több bor is volt mint a múlt esztendőben, az ára pedig egy hordó bornak 9–10. forint volt.

398. Die 1^a Novembris. Regvel köd, az után homályos. 2^a. Regvel köd, azután szép nap. 3^a. Egész nap nagy köd. 4^a. Délig köd, dél után kevés esső. 5^a. Szép idő, néha változó. 6^a. Egész nap esső. 7^a. Szép idő. 8^a. Változó, regvel nagy köd, azután néha néha szép idő, ismét változó. 10^a. Lajháló, estve felé ki tisztult, egész éjjel fagyaló hideg nagy szél. 11^a. Fagyaló nagy hideg szél. 12^a–13^a–14^a–15^a–16^a. Nagy száraz, fagyos hideg. 17^a. Engedelmes, estve hó esés. 18^a. Regvel fagyos hideg, nappal engedelmes. 19^a. Szép idő. 20^a. Tsipős, változó. 21^a. Borult, változó. 22^a. Regvel tsipős, azután engedelmes. 23^a. Éjel kevés esső, nappal engedelmes. 24^a–25–26–27–28–29^a. Engedelmes, tsipős fagy nélkül való üdő. 30^a. Nagy fagy.

399. Die 1^a Decembris. Regvel köd az után hideg. 2^a–3^a–4^a–5^a. Egész nap nagy köd, hideg. 6^a–7^a–8^a. Nagy hideg. 9^a–10^a–11^a. Nagy köd engedelmes. 12^a. Hideg. 13^a. Kiderült hideg. 14^a–15^a. Engedelmes. 16^a–17^a–18^a. Lágü üdő. 19^a. Borult homályos lotsos idő. 20–21^a. Éjelenként nagy hideg, nappal igen szép verőfényes, de híves idő. 22^a. Egész nap borult esésre hajlandó, de tsipős idő. 23^a. Egész nap ködös, zúzos³³⁰ hideg idő. 24^a. Éjel és nappal nagy hideg. 25^a. Éjel és nappal nagy hideg verőfényel. 26–27–28–29–30–31^a. Nagy hideg, az utolsó két napon, valamennyire enyhült idő.

400. Ezen két utolsó holnapban a búza igen megoltsosodot, de a ruha féle igen drága volt.

401. Ezen esztendőben a Hegyallyán a szőlő úgy anyira meg ázot, hogy tiszta szín bort keveset, sok helyeken semmit sem lehetett szürni.

402. Az ára a bornak ezen esztendő utólyán felment egy hordonak 15–20 forintra.

403. Ezen esztendőben egész Európában tsendes békesség uralkodott, közönségesen minden féle termésre nézve ezen esztendő középszerű volt.

1819.

Planéta Jupiter Anno isse servies pro 1868.(!)

404. Die 1^a Januarii & 2^a. Engedelmes idő folyt, étzaka nagy hideg kevés hó is esett. 3^a–4^a. Nappal szép verő fényes idő, regvel és éjel hideg. 5^a–31^{am}. Januarii. Szüntelen hideg, éjel nappal, nagyobb részint ködös zúzos üdő, sokszor szép verőfény, néha hó esés, de többre egy tenyérnyi nagyságnál nem szaporodott.

³³⁰ Zuzmarás idő. SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár II.* Budapest, 1893. 1060.

405. Ezen holnapban az élet ára szintúgy folyt, mint 1818. December holnapjában, a bornak ára kevéssel felyebb ment.

406. Die 1^a–2^a–3^a–4^a Februarii. Éjelenként hideg, nappal szép meleg üdő, hó olvadás. 5^a. Egész nap és éjjel hó esés. 6^a. Lágyas idő. 7^a. Regvel hideg, az után lágyas. 8^a–9^a–10^a. Éjelenként nagy hideg, nappal tűrhető. 11^a. Majd délig hóesés, az utánn téli üdő. 12^a. Változó, olvasztó szél. 13^a–14^a–15^a–16^a–17^a–18–19–20. Hideg, változó, gyakran éjelenként hó esés, többnyire olvasztó szelek. 21. Regvel nagy hideg, az után engedelmes. 22^a. Éjtel hó esés az után nagy szél olvasztó, nappal engedelmes lajháló üdő, tavaszra mutató.

411. Die 23^a Februarii. Engedelmes olvasztó tavaszi idő. 24^a. Egész nap esső, éjjel hó. 25^a–26^a–27^a. Egész napokon és éjtel hó esés. 28^a. Egész nap engedelmes olvasztó üdő.

412. Ezen Ferbruarius holnapban minden életbélinek az ára kitsi volt. Tiszta búzának köble 6, kétszeresnek 5, rozsnak 3–4,³³¹ zabnak 30 garas volt. A bornak egy hordónak ára 20–25. forint.

413. Die 1^a Martii. Borult, lágy idő délig, dél után esső, egész éjjel nagy esső. 2^a. Nagy köd lágy üdő egész nap. 3^a. Regvel kevés fagy, nagy köd, dél utánn egy kevéssé nap süttött, ismét híves köd. 4^a. Egész nap szép tavaszi meleg üdő. 5^a. Egész borult nedves üdő, igen nagy sár. 6^a. Regvel kevés fagy, nappal tűrhető engedelmes üdő. 7^a. Regvel nagy fagy, egész nap verőfényes híves szél. 8^a. Regvel nagy fagy, egész nap szép tavaszi meleg üdő. 9^a. Regvel nagy fagy, az utánn változó, dél utánn szép üdő. 10^a–11^a. Regvel kevés fagy, egész nap szeles tavaszi üdő. 12^a. Egész nap szél, tavaszra mutató üdő. 13^a. Egész nap hideg szél. 14^a. Híves tavaszi üdő. borongós. 15^a. Hideg szél egész nap. 16^a. Jó tavaszi üdő egész nap.

414. Die 17^a Martii & 18^a. Regvel fagy, hideg nagy szél, éjjel és napköz ferveg. 19^a. Regvel fagy, egész nap szép tavaszi meleg üdő. 20^a. Regvel fagy egész nap komor, szeles üdő. 21^a. Regvel fagy, egész nap borult szeles üdő, estve felé és egész éjjel esső. 22^a. Regvel fagy, egész nap verőfényes híves szeles üdő. 23^a. Hasonlóan. 24–25^a. Regvel nagy fagy, az utánn változó híves verő fényes üdő. 26^a–27^a–28^a. Tavaszi szeles üdő. 29^a. Szép meleg tsendes üdő. 30^a–31^a. Egész nap igen nagy szél, derült üdő.

415. Ezen Martzius holnapban Gömör Vármegyének több részeiben tűzgyulladások voltak, nevezetesen Betlérben, Rozsnyó mellett Szárnyán és több helyeken.

416. Ezen Martius Holnapban minden féle élet neme tsak úgy volt mint Februariusbán, de egyébként mindennek nagy ára volt.

417. Die 1^a Aprilis. Igen szép meleg tsendes üdő volt. 2^a–3^a. Igen nagy szél, egész nap, közbe közbe híves. 4^a. Éjtel igen tsunya zavaros essős szeles üdő, regvel verőfényes nagy szél, híves, az utánn délig tsunya fervegeges felyhő, a legnagyobb szaggató szélel, dél utánn kitisztult verőfényes nagy bögő szél. 5^a–6^a–7^a–8^a–9^a. Éjelenként tűrhető tsendes üdő, regvelenként dér, napközt verőfényes nagy szél, néha napközt fermeteges felyhők, és fermeteg esés. 10^a.

³³¹ Forint.

Regvel nagy hideg, egész nap verőfényes hideg szél. 11^a–12^a. Regvel kevés dér, nappal szép tavaszi üdő kevés széllel. 13^a–14^a–15^a–16^a–17^a. Tavaszi szeles száraz üdő. 18^a–19^a–20^a. Nagy meleg. 21^a. Borongós üdő, kevés esső. 22^a. Délig nagy meleg, dél után szél. 23^a. Igen nagy szél, nagy szárazság havas felyhő. 24^a. Egész nap borúlt komor üdő. 25^a. Éjjel és regvel szép áztató esső, az után délben nagy borullás kevés mendörgés, az után ki tisztult szeles üdő. 26^a. Éjjel és egész nap híves esső. 27^a. Igen nagy szél, híves. 28^a. Szeles változó üdő. 29^a. Lajháló egész nap. 30^a. Lajháló szeles üdő.

418. Ezen Aprilis holdnapja igen mostoha vala, az esső is minden haszon nélkül vólt. Minden élelnek az ára hasonló vólt a Martzius holdnapjában valóhoz, egyebeknek az ára régítül nem akart elállani. A szőlőre igen kedvetlen üdő járvá, nagyon vékonyan idúlt ezen holdnapban.

420. Die 1^a Maji. Esső esés. 2^a. Regvel borongó, egész nap szép üdő. 3^a. Tavaszi szép üdő. 4^a. Szép nap, néha borongós, estve felé esső, éjjel kevés villámlás mendörgés és áztató esső. 5^a. Nagy borongós lajháló üdő, éjjel esső.

422. Die 7^a Maji. Borongós essőre hajló. 8^a. Délig nagy meleg, dél után borongós változó. 9^a. Változó meleg, estve és egész éjjel esső. 10^a. Lajhuló üdő. 11^a. Regvel nagy dér, egész nap meleg száraz üdő, több ízben szél. 12^a–13^a. Igen nagy meleg. 14. Délig borongós, dél után hideg, nagy szél egész másnap regvelig.

423. Die 15^a Maji. Egész nap száraz hideg szél. 16^a–17^a–18^a–19^a–20^a–21^a–22^a–23^a. Regvelenkint dér, napközben száraz meleg és több ízben hideg szelek. 24^a. Meleg száraz idő, dér. 25^a. Regvel dér, dél után 3 óráig nagy meleg, azután mendörgés villámlás, több helyeken jeges zapor esső. 26^a. Délig meleg, azután nagy mendörgés, villámlás, jeges zapor esső. Sok helyken igen káros, Réteket bé öntötte, szőlőket meg rontotta. Dédesben a Catholikus Temezőben a nagy keresztet a ménkő széjel zúzta. 27^a. Essőre hajló nagy borúllások. 28^a. Délig változó meleg, dél után borúlt. 6. órától 9 óráig szüntelen villámlás, mendörgés, menykő hullás és igen nagy zápor esső jéggel. A szőlő hegyeket és réteket igen meg rontotta. Bánhorvát tájékán a szőlő hegyeket a nagy jég semmivé tette. 29^a. Regvel kevés esső, azután változó terhes felyhők, szél. 30^a. Változó borongós, estve és egész éjel szép áztató esső. 31. Egész nap változó híves szeles üdő.

424. Ezen Majus holdnap káros vala, sok helyeken a sok szél, zápor, jég és árvíz miatt. Minden élelemnek az ára valamivel alább szállott mint az előbb vólt. A ruhabéli portékának előbbeni ára meg maradt. A szőlő hegyek igen kevés reménséget mutattak minden felől a szőlős gazdáknak.

427. Die 1^a Junii. Verőfényes hideg szeles üdő. 2^a. Éjel és regvel nagy hideg dér ártalmas. Délig híves szél, délutánn változó. 3^a–4^a–5^a–6^a. Nagy meleg. 7^a. Regvel szép esső, azután meleg egész nap. 8^a–9^a. Nagy meleg, több ízben essős felyhő. 10^a. Nagy meleg, borongós, néha tsöpörgős. 11^a. Nagy meleg, estve kevés esső és egész nap tornyos fellhők. 12^a. Délig változó borongós, néha lajhálló, délutánn változó szeles. 13^a. Délig nagy meleg, délutánn mendörgés kevés esső, több helyeken zápor esső, jég. Egerfelé szép áztató esső. 14^a. Meleg, változó, borongós szeles üdő. 15^a. Délig meleg, dél

után is forróság, több helyeken tornyos felyhők, s mendörgés. 16^a. Délig nagy meleg, dél után borúllás, Egertől Apátfalváig nagy esső. 17^a. Délig nagy meleg, dél után és egész éjjel mendörgés villámlás, nagy zápor esső. Sok helyeken káros, a szénát bé öntötte. 18^a. Délig sűrű esső, dél után ki tisztult. 19^a. Egész nap nagy meleg, imitt amott tornyos felyhő. 20^a. Egész nap nagy meleg. 20^a–21^a–22^a–23^a–24^a–25^a–26^a. Nyári meleg üdő, tornyos felyhőkkel. 27^a. Délig nagy meleg, dél után kevés esső. 28^a–29^a. Egész nap nagy forróság, nagy szél. 30^a. Egész nap lajhálló híves üdő.

428. Ezen egész Junius holdnapja száraz és szeles vala ami részünkön, valamint az Alföldön is, de némelly helyeken az esső az egész meg únásig uralkodott.

429. Ezen Junius holdnapban az minden féle élet neme meg ótsúlt, de a ruházat méreg drága, és a bor ára is felhágott 50–60 forintig párja.³³²

430. Die 1^a Julii. Délig meleg nagy szél, dél után aztató esső, éjjel esső. 2^a. Regvel esső, azután borongós, változó szeles délig, dél után és éjjel esső. 3^a. Regvel esső, azután tiszta, estve híves. 4^a. Egész nap nagy meleg, de több ízben nagy szél. 5^a–6^a. Nagy meleg. 7^a. Regvel esső az után nagy meleg. 8^a. Egész nap nagy meleg, estve felé esső. 9^a. Nagy meleg, estve felé nagy zápor esső. 10^a. Nagy meleg, több ízben borúllás. 11^a–12^a. Nagy meleg. 13^a–14^a. Borongós változó. 15^a. Borongós, délután esső. 16^a–17^a. Nagy meleg, dél után esső. 17. Jó üdő. 18^a. Délig meleg, dél után esső. 19^a–20^a. Nagy meleg. 21^a. Éjjel mendörgés nagy esső, regvel délig lajháló, estve nagy zápor. 22^a. Borongós, meleg, több ízben esső. 23^a. Borongós kevés esső. 24^a. Kevés esső, néhol nagy zápor. 25^a–26^a. Jó meleg üdő. 27^a. Nagy esső. 28^a. Nagy mendörgés, nagy esső, Menkő hullás. Ezen napon Várkonyon a Notarius házát a ménkő meg ütvén egészen meg égett. 30^a. Regvel nagy esső, egész nap változó. 31^a. Egész nap nagy meleg.

431. Ezen Julius holdnapjában a már új élet neme jobban meg ótsódott. Egy kila gabona ára 10–13 garas lett, de ruhafélék a múlt holnapi árát megtartotta, a borral együtt.

433. 1^a Augusti és 2^a. Nagy forróság, hanem estve felé egy kis zavaros üdő villámlással és mendörgéssl. 3^a. Délig nagy meleg, dél után nagy zápor sokáig tartó esső, sok helyeken igen káros. Villámlás, mendörgés, menkő hullás. Csipányon egy házat a menkő meg ütvén 8 házak lettek a vulkanus áldozatává. 4^a. Egész nap borongós változó, estve és éjjel esső. 5^a. Nagy zápor, nagy káros víz, villámlás, mendörgés. 6^a. Regvel sűrű esső, egész nap több ízben lajháló. Estve nagy esső és éjjel. 7^a. Délig borult, dél után esső és éjjel is nagy esső. 8^a. Regvel délig sűrű esső, délben nagy zápor, dél után lajháló üdő.

435. Die 9^a Augusti. Délig borongó tsepergős üdő, délután változó, tisztulva ment el a nap. 10^a. Hajnaltúl fogva 9 óráig szüntelen zápor esső, melynek Gér³³³ natságú vize vólt, a réteket bé öntötte, szinte úgy a tsumókban lévő búzákat nagyon megrontotta. Az után borongós hideg szél, dél után tiszta

³³² Hordó párja.

³³³ Ismeretlen mértékegység.

üdő. 11^a. Igen szép nyári meleg nap. 12^a. Változó, többször tiszta, kevés esső. 13^a. Délig derült üdő, néha borult szeles. 14^a. Változó, többször tiszta, kevés esső. 15^a. Nagy meleg, dél után kevés esső. 16^a. Délig jó nyári üdő, dél után pásztás esső, azután változó. 17^a. Változó. 18^a. Egész nap hideg borult üdő. 19^a. Hideg szél, borult, dél tájban esső, dél után hideg szél essőre hajló. 20^a. Változó, estve felé nagy esső, több helyeken jég, ártalmas az szőlőknek. 21^a. Délig változó, dél után páasztás esső, tsunya felyhő. 22^a. Egész éjel nagy esső délig, dél után ki tisztult. 23^a–24^a–25^a–26^a–27^a–28^a–29^a. Nyári meleg üdő, több ízben felyhős. 30^a. Délig nagy meleg, dél után páasztás esső. 31^a. Meleg üdő.

436. Die 1^a 7^{-bris}. Délig esső, dél után ki tisztult, változó. 2^a. Jó tiszta üdő. 3^a. Változó, borongós. 4^a–5^a. Meleg üdő, több ízben borullás. 6^a. Regvel borult változó, az után nagy meleg. 7^a–8^a–9^a–10^a–11^a–12^a–13^a. Több ízben borullások és nagy melegségek, szárazságok. 14^a. Regvel borult üdő, azután meleg nap. 15^a–16^a–17^a–18^a–19^a. Nagy meleg. 20^a. Változó szeles, délután borult kevés esső. 21^a. Regvel hideg szél, felyhős, az után ki tisztult híves üdő. 22^a. Regvel dér, az után borult essős. 23^a. Hideg essős.³³⁴ 25^a. Egész éjel és nap esső. 26^a. Változó. 27^a–28^a–29^a–30^a. Nyári meleg üdő.

437. Die 1^a–2^a–3^a–4^a–5^a Octobris. Nyári üdő. 6^a. Éjel esső, délig borult, dél után esső. 7. Egész nap változó hideg, szeles borult üdő. 8^a. Éjel és regvel esső, azután változó hideg üdő, dél felé a nap ki mutatta magát, azután tiszta. 9^a–10^a–11^a–12^a. Tiszta üdő. 13^a–14^a–15^a–16^a–17^a. Híves, deres, borongós, több ízben tiszta meleg napok. 18^a. Tiszta szép nap. 19^a. Délig változó, estve áztató esső, éjjel esső. 20^a. Nagy esső, dél után változó, estve esső. 21^a. Szép üdő. 22^a. Estve feléig változó, estve nagy esső. 23^a. Szép meleg üdő. 24^a. Híves tiszta üdő. 25^a. Meleg üdő. 26^a. Jó meleg üdő, estve nagy borullás, nagy villámlás, mendörgés, azután áztató esső. 27^a. Délig híves, az után borongós, estve és éjjel nagy esső. 28^a. Délig lajhálló változó, dél után kiderült. 29^a. Kiderült üdő, egész nap szép meleg nyári üdő, estve kevés szép esső. 30^a. Egész nap nyári üdő. 31^a. Délig borongós, dél után késő estvéig sűrű áztató esső.

438. Augustus, September és October holnapjaiban, minden féle élelemnek nemei meg ótsódtak, de a bor ára nagy volt. A szüret 8^{-ber}³³⁵ tartván, a bor középszerű termésű volt, az ára szüretkor hol óltsóbb, hol drágább volt. Itt körülöttünk 13–14–15 forint volt egy hodó bor, de nem igen vették.

439. Die 1^a Novembris. Változó borongós üdő, több ízben nap fény. 2^a. Borongós üdő, többnyire esső. 3^a. Délig lajhálló borongós, dél után nagy esső, éjjel is. 4^a. Szép üdő. 5^a. Regvel dér, kiderült egész nap tiszta meleg üdő, éjjel esső. 6^a. Egész nap változó, lágy üdő. 7^a–8^a. Nyári üdő. 9^a. Borult lajhálló üdő. 10^a. Essős. 11^a. Változó híves, lajhálló. 12^a. Regvel nagy dér, az után tiszta meleg üdő. 13^a. Változó tisztás üdő. 14^a. Éjjel esső, nappal borult, nagy köd. 15^a. Változó, ködös, borongós. 16^a. Változó lágy borult üdő, estve esső.

³³⁴ Szeptember 24. kimaradt.

³³⁵ Októberben.

17^a. Változó lajhálló több ízben nap fény. 18^a. Egész éjjel nagy esső, nappal változó verőfényes üdő. 19^a. Lágú változó üdő. 20^a. Változó lágú üdő, estve esső. 21^a. Egész éjjel nagy esső regveli 8 óráig, azután kiderült szép üdő. 22^a. Éjjel esső, egész nap esső. 23^a. Éjjel esső, nagy sár, nappal szép napfény, estve esső. 24^a. Éjel esső, hajnalba egész 9 óráig nagy hó szakadás, térdig való hó, délután kezdett kitisztulni, s hívesedni az üdő. 25^a–26^a. Éjel nagy hideg, nappal verőfényes hideg. 27^a. Regvel hideg, az után gyengült egész nap. 28^a. Délig hó esés, dél után hideg. 29^a. Hó esés. 30^a. Genge üdő.

441. Die 1^a X^{-bris}. Gyenge üdő. 3^a. Hideg. 4^a. Nagy hideg. 5^a–6^a–7^a–8^a–9^a. Nagy hideg. 10^a. Lágú engedelmes üdő. 11^a–12^a. Lágú üdő. 13^a. Regvel borúlt, azutánn kiderült, 9 óráig ismét hó szállongott 2 óráig délután, az utánn borúlt, estve éfélig hó esés. 14^a. Éféltől fogva hó esés, egész késő estve 10 óráig. 15^a. Langyos, híves üdő 12 óráig, azutánn verőfény, estve hideg. 16^a–17^a–18^a. Nagy hideg derült üdő. 19^a. Csendesedett borúlt üdő. 20^a. Igen nagy hideg éjel nappal. 21^a. Csendesedett hideg. 22^a. Langyos. 23^a. Ködös lágúas. 24^a. Lágúas ködös üdő, dél után éfélig kevés hó esés, éfél után regvelig hó szállongás. 25^a. Porhó egész nap lágúas, délbe verő fény, estve felé havas szél. 26^a. Regvel 9 óráig lassan, lassan derült, lágú üdő, az utánn világos nap fény majd egész nap, de változó borúlt is több ízben. 27^a. Egész nap borúlt lágú üdő, étzaka kiderült. 28^a. Egész nap borúlt lágúas üdő. 29^a. Étzaka nagy hó esés, regvel kiderült változó, verőfényes lágúas üdő délig. Délután tiszta verőfényes üdő. 30^a. Regvel kevés hó, azután napfény, ismét kevés hó, hideg szél. 31^a. Változó szeles, többször napfény, hófuvás hideg 9 óráig estve, azután lágú üdő éfélig.

442. Ezen esztendő minden féle termésre nézve bő volt, seminek az ára nem vólt, tsupán a ruházathoz valók vóltak drágák.

1820.

Planeta Mars. Anni este servier pro Anno 1869.

443. 1^a Januari. Éféltől fogva 9 óráig zavaros üdő, hol hó, hol esső esés, lágú üdő, azután egész napon fényes üdő, estve hideg egész éjel. 2^a. Egész nap hideg verőfényes üdő. 3^a. Nagy hó esés egész nap, éjel. 4^a. Egész nap hideg szél, zavaros üdő. 5^a–6^a–7^a. Nagy hideg. 8^a. Délig nagy hideg, dél után berserlő³³⁶ hó nagy hideggel. 9^a. Egész éjel és nappal rendkívül való nagy hideg. 10^a. Nagy hideg. 11^a. Délig hó esés, délután szeles, hideg üdő. 12^a. Nagy hideg. 13^a. Rendkívül való nagy hideg éfélig. 14^a. Nagy hideg egész nap. 15^a. Nagy hideg egész nap éfélig. 16^a. Egész nap éfélig nagy dög hó esés. 17^a. Egész nap hideg napfény, éjel nagy hideg. 18^a. Csendesedet, híves. 19^a. Hideg. 20^a. Lágúas olvadós üdő. 21^a. Ködös, lágúas, olvadó. 22^a–23^a. Szép tiszta verőfényes üdő lágúúlással. 24^a. Hideg üdő. 25^a–26^a–27^a. Ködös hideg üdő. 28^a. Keveset lágúult. 29^a. Borúlt esős üdő. 30–31^a. Lágú üdő.

³³⁶ Berzel: borzol. *Új Magyar Tájszótár. A–D.* Budapest, 1979. 450.

444. Die 1^a Februarii. Változó, lágy üdő. 2^a. Egész nap borúlt híves. 3^a – 4^a. Napal verőfény, éjtel hideg. 5^a. Éjtel nagy hideg, regvel borúlt hideg, délben napfény, az után borúlt lágy üdő. 6^a–7^a. Lágy üdő. 8^a–9^a–10^a. Ködös híves üdő. 11^a. Ködös hideg üdő, 12^a–13^a–14^a. Éjtelként nagy hideg, nappal verő fényes, de hideg üdő. 15^a. Éjtel híves, nappal szép üdő, de hideg. 16^a. Borúlt komor üdő. 17^a. Éjtel hó, délig hideg, azután engedelmes borúlt üdő. 18^a. Regvel hideg, azután mint tegnap. 19^a–20–21–22^a. Éjtelként nagy hideg majd délig, azután tiszta fényes nap, de a hó nem olvadt. 23^a. Egész nap verőfényes hideg. 24^a. Éjtel nagy hideg délig, dél után lágy lajháló üdő. 25^a–26^a. Nagy büdös köd, engedelmes essős üdő, a hó kezdett olvadni. 27^a. Hajnalba nagy hideg, szél egész nap. 28^a. Nagy hideg verőfényel. 29^a. Nagy hideg, azután lágy üdő.

445. Die 1^a Martii. Regvel kevés hideg, azután essős, havas, lágy üdő egész nap. 2^a. Lágy engedelmes üdő. 3^a–4–5^a. Lágy üdő. 6. Regvel hideg, azután engedelmes, havas esső. 7^a. Egész nap hó esés, esső. 8^a. Engedelmes. 9^a. Regvel nagy fagy azután tiszta fényes nap. 10^a. Hasonlóan. 11^a. Regvel nagy fagy az után változó, engedelmes lágy üdő. 12^a. Hasonlóan. 13^a–14^a. Éjtel és regvel nagy fagy, nappal szép meleg üdő. 15^a. Regvel fagy, azután mord híves üdő délig, azután verőfény. 16^a. Egész nap komor hideg üdő. 17^a. Regvel nagy fagy, az után meleg. 18^a. Aeque.³³⁷ 19^a–20^a–21^a. Regvel nagy hideg, az után tavaszi verőfényes nap. 22^a. Regvel fagy azután zavaros komor, hideg szeles üdő. 23^a. Hideg szeles üdő. 24^a. Regvel híves, fagy, azután változó nagy szél, komor üdő, gyakran napfény hideggel és többször esső. 25^a. Egész éjtel esső, egész nap nagy éles szél. 26^a. Regvel napfény, aután esső és nagy szél egész nap. 27^a. Regvel nagy hideg fagyval, az után tiszta szeles komor üdő. 28–29–30^a–31^a. Tavaszi meleg szeles üdő.

446. Ezen három holnapokban minden féle élelemnek az ára óltsó vólt, kedvetlen üdők vóltak, a ruházat drágúlt, a pénz igen kevesedett.

447. Die 1^a Aprilis. Regvel fagy, azután meleg üdő, délután mendörgés villámlás, több helyeken nagy jég esső. 2^a–3^a. Hideg szél verőfényel. 4–5–6–7. Regvelként dér, nappal verőfényes, éles szél. 8^a. Egész nap lajháló. 9^a. Délig lajháló, azután szép meleg üdő. 10^a. Egész nap tsepergős üdő. 11^a–12^a–13–14^a. Nyári szép üdő. 15. Regvel dér, egész nap szép üdő. 16–17. Nyári üdő. 18. Délig nyári üdő, az után hideg szél. 19. Nyári meleg üdő. 20–21. Változó szeles verőfényes üdő. 22. Hideg szél, egész nap komor üdő. 23^a. Hideg szeles, komor üdő délig, az után esső másnap regvelig. 24. Regvel délig esső, dél után tiszta meleg üdő. 25. Változó borongó, essőre hajló híves, 10 órától estvélig esső. 26. Változó, borongós üdő. 27. Szép üdő, de esső is nagy pászta. 28. Változó, egy darabig esső, azután változó. 29. Regvel nagy dér, az után szép tiszta üdő, szeles. 30^a. Egész nap híves esső.

448. Die 1^a Maji. Egész éjtel dél után 3 óráig esső, azután híves borúlt lajháló üdő. 2^a. Délig jó üdő, azután essős, szeles, hideg üdő. 3^a. Délig türehető üdő, azután mendörgés, hó, dara, esső esés estvélig. Éjtelre ki derült nagy dér. A

³³⁷ Hasonlóan.

szőlőknek és más veteményeknek, fáknak ártalmas. 4^a. Regvel nagy köd, mord üdő egész nap és több ízben híves esső. 5^a. Regvel nagy dér, verőfényes hideg, komor szeles üdő. 6^a. Regvel híves, azután szép üdő.

450. Die 7^a Maji. Regvel hideg, azután meleg üdő. 8^a. Regvel esső, azután szép üdő. 9^a. Egész nap meleg. 10^a. Hasonlóan. 11^a. Egész nap meleg, dél tájon kevés esső. 12^a–13^a–14^a–15^a. Nagy meleg száraz üdő. 16^a. Aequé. 17^a. Délig nagy meleg, estve felé nagy villámlás, mendörgés, fekete felyhő, kevés esső. 18^a. Változó szeles üdő. 19^a. Meleg üdő, többször felyhős, szeles. 20^a. Regvel felyhős azután meleg szeles üdő. 21^a–22^a. Nagy meleg, szeles üdő. 23^a. Regvel nagy felyhő, kevés mendörgés, kevés esső, azután változó. Estve mendörgés nagy villámlás, egész éjjel áztató esső. 24^a. Borongós meleg essőre hajló. Estve felé nagy mendörgés, villámlás és zápor esső, egész éjel esső. 25^a. Délig esső, az után meleg. 26^a. Egész nap tiszta, meleg üdő. 27^a. Meleg szeles üdő. 28^a. Nagy meleg délig, azután szél, estve felé mendörgés villámlás és nagy zápor esső. 29^a. Regvel délig nagy meleg, dél után esső, borongó. 30^a. Éjel nagy esső, nappal borongó változó. 31^a. Változó lajháló szeles üdő.

451. Die 1^a Junii. Nagy szél, délig fényes nap, délben esső, azután tiszta. 2^a–3^a–4^a. Változó híves szeles. 5^a. Híves, száraz szél. 6^a. Száraz, változó, tsepergő. 7^a. Változó, homályos. 8^a. Regvel harmatos esső, híves borongós. 9^a. Éjel esső, regvel felyhős híves üdő, azután kiderült, ismét esső. 10^a. Szeles változó üdő. 11^a. Nagy meleg, estve felyhő, villámlás, éjel kevés esső. 12^a. Meleg üdő, délben több helyeken zápor esső, azután ki tisztult. 13^a. Meleg, változó, felyhős, több helyeken esső. 14^a. Délig meleg borongós, délután nagy zápor mendörgéssel, nagy káros víz. 15^a. Délig tiszta, azután nagy zápor esső, ismét ki tisztult. 16^a–17^a. Változó szeles. 18^a. Meleg, dél után kevés esső. 19^a–20–21. Nagy meleg, többször tornyos felyhők. 22^a. Regvel szép üdő, azután egész nap esső. 23^a. Egész nap lajháló, borult üdő. 24^a. Éjel és regvel tíz óráig esső, azután ki tisztult. 25^a. Meleg szép üdő. 26^a. Meleg szép üdő délig az után szél. 27^a. Egész nap esső, estve ki derült. 28^a–29^a. Fényes nap nagy széllal és tornyos felyhőkkel. 30^a. Nagy meleg.

452. Jóllehet ezen két holnap ezen vidéken töbnyire essős változó és a szénát semmivé tévő volt, de másutt kivált az Alföldségen és Sajó mellett igen száraz üdők jártak.

453. Die 1^a Julii. Mendörgés, villámlás essős üdő egész nap. 2^a–3^a–4^a. Meleg üdő felyhős. 5^a. Regvel szapora esső, az után tiszta meleg. 6^a–7^a. Meleg, felyhős. 8^a. Egész nap borult üdő, estve kevés esső. 9^a. Délig meleg, dél után esső. 10^a. Délben esső. 11^a–12^a. Meleg üdő. 13^a. Délig és éjjel esső. 14^a–15^a–16^a–17^a. Meleg tornyos felyhők. 18^a. Nagy meleg. 19^a. Felyhős meleg üdő. 20^a–21^a–22^a. Nagy meleg, közbe felyhők. 23^a. Nagy meleg, délután kevés esső, éjel nagy mendörgés villámlás kevés sebess esső. 24^a–25^a. Híves üdő. 26^a. Nagy meleg, dél után kevés esső. 27^a. Regvel borúllás és esső egész nap, estvére ki derült. 28^a–29^a–30^a–31^a. Nagy meleg.

454. Die 1^a Augusti & 2^a. Nagy forróság. 3^a. Délig nagy meleg, azután szép esső. 4^a–5^a–6^a–7^a–8^a–9^a–10^a–11^a–12^a–13^a–14^a–15^a–16^a–17^a–18^a–

19^a. Nagy forróság. 20^a. Délig felyhős kevés esső, azután nagy meleg. 21^a. Borúlt délig, az után ki derült nagy meleg. 22^a. Nagy meleg. 23^a–24^a–25^a. Változó nagy szél meleggel. 26^a. Borúlt. 27^a. Regvel essős, délután nagy meleg. 28^a–29^a. Változó, nagy meleg. 30. Változó felyhős meleg üdő, nagy szél. 31^a. Változó szeles üdő.

456. Die 1^a 7^{-bris}. Változó szeles, híves üdő. 2^a. Délig felyhős, azuán kitisztúlt, estve nagy villámlás, mendörgés, éjel esső. 3^a. Délig változó, lajhálló, azután meleg üdő. 4^a–5^a–6^a–7^a–8^a. Változó szeles híves üdő. 9^a. Délig esső, azután ki tisztúlt szeles üdő. 10^a. Híves változó üdő. 11^a. Borúlt híves szeles üdő. 12^a. Változó híves üdő. 13^a–14^a–15^a. Borúlt híves szeles üdő. 16^a. Regvel dér, egész nap meleg üdő. 17^a. Változó többnyire szeles meleg üdő. 18^a. Regvel nagy köd, azután meleg üdő. 19^a–20^a. Nagy szeles meleg nap és éjel esső. 23^a. Egész nap és éjel esső. 24^a. Délig esső, dél után borongós változó. 25^a. Regvel nagy köd, az után tiszta meleg üdő. 26^a–27^a. Regvel köd azután változó, több ízben meleg verőfény. 28^a. Regvel kevés esső, azután meleg üdő. 29^a–30^a. Szép meleg üdő.

457. Die 1^a 8^{-bris}. Szép meleg nyári nap. 2^a. Változó délig, azután nyári nap. 3^a. Egész nap nagy esső éfélig. 4^a. Tiszta meleg üdő. 5^a–6^a–7^a–8^a–9^a. Változó híves, deres regvelek, napközben meleg napfény. 10^a–11^a. Regvel nagy dér, egész nap híves verőfény. 12^a. Egész nap lajhálló, híves üdő. 13^a–14^a–15^a. Regvel nagy dér, komor verőfényes üdő, az utánn változó. 16–17^a. Őszi üdő, 18^a. Borúlt őszi üdő. 19^a. Regvelre nagy eső, azután tiszta napfény. 20^a. Szép tavaszi üdő. 21^a. Híves szeles üdő. 22^a. Híves nagy szeles üdő. 23^a. Nagy szél, regvel esső, egész nap lajhálló. 24^a. Nagy szél, változó üdő. 25^a. Essős üdő. 26^a–27^a. Regvel nagy köd, azutánn tiszta üdő. 28. Aequē.³³⁸ 29^a–30^a. Szép üdő. 31^a. Változó essős üdő.

458. Die 1^a 9^{-bris}. Őszi üdő. 2^a. Regvel nap sütés, azutánn változó borongós, estve felé esső, és egész éjjel. 3^a. Egész nap esső. 4^a–5^a–6^a. Változó borongós üdő. 7^a. Regvel lajhálló az utánn változó. 8^a. Regvel nagy köd, délig borúlt, az utánn szép meleg verőfényes üdő, estve nagy esső. 9^a. Regvel igen nagy köd, azutánn szép meleg üdő. 10^a. Regvel kevés fagy, azután változó délig, délután egész más regvelig esső szakadás. 11^a. Délig essőre hajló azután változó. Estve és egész éjel hó esés. 12^a. 18 óráig hó esés az után ki tisztúlt üdő. 13^a. Éjel hideg, regvel fagy, azután ki tisztúlt üdő, estve bé borúlt. 14^a 9^{-bris}. Változó, egész éjel havas esső. 15^a. Regvel borúlt az után tiszta fényes üdő. 16^a. Délig tiszta azután tsepegős változó, egész éjel esső. 17^a. Nagy hideg egész nap. 18^a. Nagy köd délig, azután esső és egész éjjel. 19^a. Egész nap esső. 20–21–22. Borúlt essőre hajló lágy üdő. 23–24–25–26–27–28–29–30. Borúlt lágy üdő, essőre hajló, többször verőfény.

459. Die 1^a–2^a–3^a 10^{-bris}. Borúlt üdő. 4^a. Hideg, fagy, szeles üdő, estve esső. 5^a. Változó szeles üdő délig, azután is nagy szél egész éjjel. 6^a. Regvel nagy szél, dél utánn kevés esső estve szél, éjel nagy hideg. 7^a. Nagy fagy, egész nap verőfény üdő, de híves. 8^a. Köd, hideg, fagy. 9^a–10^a–11^a. Nagy köd, lá-

338 Ugyanolyan.

gyas üdő, de híves változó. 12^a. Egész nap nagy köd. 13^a. Regvel kevés fagy, egész nap lágy ködös, essőre hajló üdő. 14^a. Ki derült verőfényes üdő délig, dél után változó lágy őszi üdő, estve éfélig köd. 15^a. Éféltül regvelig esőre hajló, regvel hó esés egész éfélig. 16^a. Éféltül regvelig hó esés, azután lajhálló hó 9 óráig és lágy üdő egész nap, több ízben hó. 17^a. Regvel kevés fagy, az utánn egész nap borúlt híves üdő. 18^a. Regvel fagy az után borúlt. 19^a–20^a. Aequae. 21^a. Regvel nagy hideg és egész nap. 22^a–23^a–24^a. Borúlt hideg üdő. 25^a. Éféltül regvelig igen nagy hideg, azután borúlt hideg üdő. 26^a. Éjel nappal nagy hideg, 27^a. Hideg. 28^a. Egész nap hó lajhálás. 29–30. Nagy hideg. 31^a. Egész nap borúlt hideg üdő.

460. Ezen esztendőben igen szűk termény volt a gabonában és búzában. A tavaszi vetés középszerű volt, bor alább volt közép termésnél, és igen rosz, kivévén Eger tájékát ahol bő is, jó is volt a bor. Az élet ára 10–11–12 for[int] köble, a zabé 2 for[int] köble. A bornak párja 25–30 for[int]. A ruházat ára igen nagy volt egész esztendőben.

1821.

Planete Sol. Serviet pro anno 1870.

461. Die 1^a Januarii. Éjel és regvel hó, azután borúlt hideg üdő. 2^a. Éjel és nappal porhó esés. 3^a. Hideg borúlt egész nap. 4^a. Éjel hó, az után egész nap ködös essős üdő. 5^a. Hideg ködös üdő. 6^a–7^a–8^a–9^a. Igen nagy köd, éjel nappal olvasztó lágy üdő. 10^a. Egész nap ködös, essős üdő. 11^a. Egész nap ködös üdő. 12^a. Kitisztult verőfényes tavaszi lágy üdő. 13^a. Délig ködös, azután változó lágy verőfényes üdő. 14^a. Egész nap ködös lágy üdő. 15^a. Egész nap lágy ködös üdő, kevés esső. 16^a. Egész nap szép verőfényes üdő. 17^a. Változó borongós ködös, néha verőfényes üdő. 18^a. Éjel fagy, az után majd délig havas, délután szép tavaszi üdő. 19^a. Délig borongós fagyos, délután szép tavaszi üdő. 20^a. Regvel nagy fagy, azután egész nap szép tavaszi üdő. 21^a. Regvel nagy borulás fagyval, azután 11 óraker szép engedelmes üdő éfélig. 22^a. Hideg szél éféltül fogva délig, azután változó, engedelmes. 23^a–24^a. Regvel nagy hideg, egész nap tavaszi szép üdő. 25^a. Regvel nagy hideg, egész nap verőfényes tsípós hideg szél. 26^a. Regvel nagy hideg, egész nap szép tavaszi üdő. 27^a–28–29. Hasonlóan. 30–31. Borúlt, tsípós engedelmes üdő.

462. Ezen Januarius holnapban igen nagy sár s rosz utak voltak. Sok helyeken a tavasz alá szántani lehetett volna. A nagyobb folyó vizek igen megáradtak. Az élelmiszer kezdett drágúlni, de tsak türhetőképen.

463. Die 1^a Februarii. Borúlt híves komor üdő. 2^a. Hasonlóan. 3^a–4^a. Hasonlóan. 5^a. Igen zavaros hideg üdő. 6. Hideg szeles verőfényes üdő. 7^a. Szép tavaszi üdő, de hideg. 8^a–9^a–10^a–11^a–12–13–14–15–16–17–18^a. Éjel nagy hidegek, nappal tavaszi meleg napok. 19–20–21–22–23^a. Hideg szeles, változó, száraz verőfényes napok. 24. Hajnalba havas üdő, változó hideg 11 óráig, azután fényes hideg napfény. 25^a–26^a–27–28^a. Hideg étzakák, nappal szép napfény, de hideg szélel.

464. Ezen egész Februar holnapban nyári utak voltak, és a nagy szárazság miatt az utakon olly nagy por vólt, mint leg nagyobb nyárba, az őszi vetések egész gyökeréig merő porban vóltak, és több helyeken fejéredtek az vetések.

465. Die 1^a Martii. Regvel hó esés, azután változó verőfényes hideg üdő. 2^a. Hideg szeles, verőfényes száraz üdő. 3^a. Hasonlóan. 4^a. Egész nap hószállongás, hideg szeles üdő. 5^a–6^a–7^a. Éjel nappal nagy hideg, többnyire verőfényes szeles üdő és száraz.

466. Tekintetes Gömör Vármegyében Jéne nevű és Simonyi Helységekben martius 5^{-ik} és 6^{-ik} napjaikban igen nagy tűz támadván, a legjobb gazdákat vagyonval együtt semmivé tette.

467. Die 8^a Martii. Egész nap változó, komor hideg üdő. 9^a. Egész nap változó engedelmes, borúlt üdő. 10^a. Hasonlóan. 11^a. Éjjel kevés esső, nappal változó ködös, lágy engedelmes tavaszi üdő. A téli fagy engedni kezdván sárral fenyegetett. 12^a. Éjel köd, egész délig engedelmes ködös, azután szép tavaszi meleg, napközben egy kevés esső. 13^a. Regvel nagy fagyos hideg, egész nap változó tavaszi nap, déltájban szép meleg üdő estvélig. 14^a. Regvel fagy azután komor felyhős üdő. 15^a. Jó nagy hó, egész nap lajháló hideg üdő. 16^a. Regvel nagy hideg, azután változó. 17^a. Regvel hideg, azután változó. 18^a. Borongós, változó sáros üdő. 19^a. Délig változó, azután sűrű esső, éjjel havas esső. 20^a. Egész nap változó borongós, nagy sáros üdő. 21^a. Havas, hideg fermeteges üdő. 22^a–23^a. Szüntelen esső, híves szeles üdő. 24^a–25^a. Igen nagy fagy hideg széllal, de verőfényes üdő. 26^a–27^a. Regvel nagy hideg, nappal szép tavaszi üdő. 28^a. Regvel kevés fagy, egész nap lágy változó üdő. 29^a. Egész nap szép tavaszi üdő. 30^a. Regvel kevés fagy, nappal tavaszi szeles meleg üdő. 3^a 1. Regvel kevés fagy, egész nap meleg tavaszi szeles üdő.

468. A nagy szárazság után, ámbár ezen holnapban, kivéven 2 napot és vagy 2 éjjel kevés nedvesség jött a földre, mindazon által olly nagy sár vólt, hogy allig lehetett jární és a tavaszi szántást igen kevés helyeken lehetett meg tenni a nagy nedvesség miatt. Az őszi vetések igen szépen kezdettek fakadni s zöldelleni. Az életnek az ára ezen Martius holdhonapjában jóval felyebb emelkedett mint az előbbi holdhonapban, mivel a rozs is ezen vidéken köble 10 forintra hágot, zabnak köbléje pedig 4 for[int].

469. Die 1^a Aprilis. Regvel fagy, délig változó nap sütés, délután borongós, lágy üdő. 2^a. Egész nap essős borongós üdő. 3^a. Tiszta verőfényes híves széllal, többször felyhőkkel terhelt üdő. 4^a. Délig változó borongó, dél után sűrű esső. 5^a. 10 óráig változó szeles, azután essős, délután igen fekete felyhő és szörnyű szél, sebess esső, etve felé ismét változó. 6^a. Regvel híves, egész nap erős szeles szárító üdő. 7^a. Egész nap tavaszi szeles üdő. 8^a. Regvel fagy, egész nap igen szép tavaszi meleg üdő. 9^a. Délig borongós, azután szép meleg üdő. 10^a–11^a. Tavaszi szeles meleg üdő, több ízben változó. 12^a. Délig szeles tiszta, délután változó, kevés esső. 13^a. Regvel kevés esső, egész nap szeles változó tavaszi felyhős üdő. 14^a. Regvel kevés esső, azután egész nap verőfényes hideg szél. 15^a. Nagy dér, egész nap tavaszi hideg verőfényes szél. 16^a. Regvel dér, azután változó szeles üdő egész nap. 17^a. Délig esső azután változó szeles egész nap. 18^a. Egész nap változó szeles üdő. 19^a. Egész nap tsepergős,

borúlt szeles üdő. 20^a. Éjjel eső és nagy szél, egész nap változ szeles üdő és tsepergő. 21^a. Egész nap változó borongós szeles tsepergős üdő. 22^a–23^a–24^a–25^a. Igen szép meleg üdő. 26^a. Délig szép meleg üdő, délben 2 óráig tartó mendörgés, villámlás, ménykő hullás, sebess zápor eső, azután ismét szép meleg üdő. 27^a. Szép üdő, délután mendörgés változó. 28^a. Változó meleg, kevés eső. 29^a. Éjjel eső, reggel változó felyhős, tsepergős, azután szép üdő. 30^a. Szép meleg üdő.

470. Ezen Aprilis holnapban az őszi vetés szépen formálódott és nyölt, a Tavaszi vetés is szépen kelt, a búza gabona a maga árát megtartotta, de a zabnak ára fel ment 4–5 forintig is, melynek oka vala az Neapolitányokkal való háború. A hernyó a gyümölcstfákat rongálta.

471. Die 1^a Maji 2^a–3^a–4^a. Szeles meleg üdő. 5^a–6^a. Meleg üdő,

472. Die 7^a–8^a. Meleg száraz üdő. 9^a. Kevés eső mendörgéssel. 10^a. Hasonlóan. 11^a. Egész délig szép tsendes eső, azután tiszta meleg nap, estve és éjjel híves üdő. 12^a. Egész nap borúlt híves, szeles üdő. 13^a. Borúlt, változó üdő, estve felé sebess eső 9 óráig. 14^a. Változó borongó, délután sebess eső. 15^a. Szép tiszta tavaszi üdő. 16^a. Tiszta szeles üdő. 17^a. Délben sebess eső, egész nap álhatatlan hívess. 18^a. Egész nap hívess szeles. 19^a. Hasonlóan. 20^a. Éjel eső, egész nap változó hívess üdő. 21^a. Kevés eső, egész nap szeles, hideg üdő, egész éjjel eső. 22^a. Borongós híves üdő délig, azután kitisztult. 23^a. Egész éjjel és délig eső, azután változó. 24^a. Délig borongós, délután kevés eső, azután ki tisztult. 25^a. Hajnalban sebess eső, egész nap hideg szél. 26^a. Délig szép üdő híves szél, délben nagy eső, azután ki tisztult. 27^a–28^a–29^a. Rekkent meleg üdő. 30^a. Egész nap borúlt üdő, estve híves. 31^a. Délig borúlt, azután tiszta, szeles meleg üdő.

473. Ezen holnapban igen sok helyken anyira megemésztette a hernyó sok helyeken a gyümölcstfákat, hogy olyan lett, mint télben, azután sok tsiga uralkodott. Ezen holnapban a búza s gabona egy kevéssel oltódott, a zabnak köble pedig 2 forintra leszállott.

474. Die 1^a Junii. Változó szeles üdő. 2^a–3^a. Meleg üdő. 4^a. Meleg üdő, estve felé tsunya fekete felyhő, mendörgés, villámlás kevés eső. 5^a. Változó meleg szeles, borongós, estvére kevés eső. 6^a. Meleg változó borongós, dél után nagy borullás, mendörgés, villámlás, azután eső. 7^a. Borongós, dél előtt szapora eső. 8^a. Egész nap meleg, változó, kevés eső. 9^a. Meleg, estve felé jég eső, estve igen nagy mendörgés villámlás, szél, zápor, jeges eső, de nem ártalmas. 10^a. Egész nap meleg üdő és szél éjel szeles esős. 11^a. Borúlt, reggel kevés eső. azután változó. 12^a. Egész nap szép meleg üdő, de szeles. 13^a. Egész nap borongós üdő, kevés eső. 14^a. Egész nap borongós, lajhálló üdő, de szeles. 15^a. Szép meleg üdő, kevés eső, több ízben felyhős. 16^a. Hideg szeles üdő egész nap, kevés eső. 17^a. Egész nap borúlt hideg szeles üdő, kevés eső. 18^a. Egész nap változó borongós. 19^a. Reggel eső, délig változó, délután áztató híves eső. 20^a. Egész nap hideg borongós üdő, hó felyhővel néha fermeteg, több helyeken hó esés. 21^a. Egész éjjel nagy hideg, dér, sok veteményeknek ártalmas, egész nap hideg változó. Sok helyeken hó esés, minden részeiben az országnak, még a kül országokban is. 22^a. Junii. Egész nap hideg

borúlt üdő, dél tájon esső. 23^a. Egész nap hideg borúlt, lajhálló üdő, szeles. 24^a. Éjtel nappal híves esső, csak délután kevésbé nem esett. 25^a. Délig változó borúlt. azután zápor esső, ismét kevésbé kitisztult, ismét borúlt lajhálló üdő. 26^a. Változó borongós híves, kevésbé esső. 27^a. Változó szeles borongós, több ízben napfény, kevésbé esső. 28^a. Regvel köd, azután tiszta meleg üdő.³³⁹ 30^a. Regvel köd, azután borongós napsütés.

475. Ezen holnapban igen sok helyken a jég esső sok kárt tett, de a hideg még több helyeken, kivált a tiszta búzában igen nagy kárt tett megfagyasztán azt. Az élet ára csak egy forma volt, az előbbi holnap árával. A szőlőnek a hideg üdő ezen holnapban igen ártott.

476. Die 1^a Julii. Változó meleg üdő, estve esső. 2^a. Rekkent homályos meleg, estvére esső. 3^a. Nagy meleg, többször borúlt. 4^a. Egész nap nagy szél, borongós, estve híves üdő. 5^a–6^a. Változó, borongós szeles híves üdő. 7^a. Változó, borongós essőre hajló. 8^a. Tiszta szeles üdő. 9^a. Zápor eső, változó. 10^a. Éjtel és egész nap esső. 11^a–12^a–13^a. Hideg szeles üdő. 14^a. Délig tiszta, délután essős. 15^a. Éfél után mendörgés, villámlás, sebess esső, regvel borúlt, délbén és azután esső, estvére kitisztult. 16^a. Regvel szép üdő, azután igen nagy esső. Minden felé olly nagy víz, melly sok károkat tett kivált a rétekben. 17^a–18^a–19^a. Hideg szeles tiszta üdő. 20^a–21^a. Tiszta szeles üdő, néha nagy melegen sütött a nap. 22^a. Nagy meleg. 23^a. Regvel nagy meleg azután szeles változó meleg üdő. 24^a. Egész nap változó, igen nagy szél a gyümöltkémben melyek gyümöltkével, ezen a vidéken terhelve valának nagy kárt tett. 25^a. Változó, lengező szél, meleg, déltájban kevésbé esső. 26^a. Tiszta nagy meleg. 27^a. Hajnal előtt nagy mendörgés, villámlás, sebess esső, azután borúlt essőre hajló. 10 óráig estvélig nagy meleg. 28^a. Regvel esső, azután egész nap szeles meleg üdő. 29^a. Délig változó felyhős, azután lassú esső. 30^a. Egész nap esső. 31^a. Egész nap meleg változó üdő.

477. Ezen holnapban a minden felé tartó sok essőből eredett nagy víz igen nagy károkat tett, kivált Arad, Temes, Csanád vármegyékben, nevezetesen Makó városában több mint 200 házak semmivé lettek. Szinte Aradon sok házakat az víz semmivé tett.³⁴⁰ Körüllöttünk a réteket igen megrongálta, az aratást a sok essőzések igen hátráltatta. Az életnek ára hasonló volt mint az elébb.

478. Die 1^a Augusti. Egész nap meleg üdő. 2^a. Délután 5 óráig meleg tiszta, azután szél, nagy felyhő, sebess esső, villámlás, mendörgés. 3^a. Nagy meleg, tornyos felyhővel, széllal. 4^a. Délig változó meleg, délután szeles. 5^a–6^a. Nyári meleg üdő.³⁴¹ 8^a. Nagy meleg 10 óráig, azután igen nagy zápor esső, egész nap esés, mendörgés villámlás. Igen nagy víz, a réteket ujra bé öntötte. 9^a. Szeles borongós, meleg üdő. 10^a. Kevésbé esső, meleg borongós üdő. 11^a. Nagy meleg 10 óráig, az után borongós. 12^a. Nagy meleg 11 óráig, délután borúlt nagy felyhők, mendörgés, villámlás, kevésbé esső. 13^a. Egész nap borongós meleg. 14^a. Regvel nagy esső, azután sűrű esső délig, azután borongós. 15^a

³³⁹ Június 29. kimaradt a naplóban.

³⁴⁰ Vö. RÉTHLY: *Időjárás ...1801–1900-ig. I.* 217.

³⁴¹ Augusztus 7. kimaradt a naplóban.

^a. Regvel hideg, dér, egész nap változó borongós. 16^a. Változó, sebess eső. 17–18^a–19^a–20^a–21^a–22^a–23^a. Nagy meleg. 24^a–25^a. Meleg, változó üdő. 26^a–27^a: Nagy meleg, szeles üdő. 28^a. Regvel nagy dér, azután változó, borongós híves üdő. 29^a. Regvel kevés eső, borongós essőre hajló délig, az után borongós. 30^a. Tiszta napfény meleggel. 31^a. Regvel kevés eső, az után borongós.

479. Die 1^a Septembris. Egész nap borongós. 2^a. Tiszta meleg üdő, közben borúllás. 3^a. Regvel dér, azután meleg üdő, közben borúllás. 4^a. Tiszta meleg üdő, közben kevés borúllás. 5^a. Változó borongós meleg üdő délig, délután kevés mendörgés, azután egy kis áztató üdő, ismét tiszta. 6^a. Regvel kevés eső, azután tiszta száraz üdő. 7^a–8^a–9^a–10^a. Száraz meleg üdő. 11^a. Délig meleg, az után zápor eső, ismét ki tisztult. 12^a–13^a. Meleg üdő, éjel híves. 14^a. Délután 5 óráig nagy szél, azután éfélig nagy eső. 15^a. Éféltől délután 5 óráig nagy eső, azután kevesett tisztult. 16^a. Éféltől fogva egész estvélig nagy eső. 17^a. Tisztult, de sok helyen fellegetes. 18^a. Éjel eső regvel 8 óráig, azután kitisztult. 19^a. Felyhős, délután sebess eső, nagy borúllás, estve kitisztult, éjjel híves. 20^a. Szeles borongós, nap fényel. 21^a–22^a–23^a–24^a. Tiszta szeles üdő. 25^a. Egész nap eső. 26^a. Délig eső, az után borongós. 27^a. Tiszta üdő. 28^a. Borongós, éjjel eső. 29^a. Szeles borongós, verőfényes délig azután is. 30^a. Éjel eső, regvel is, délig lajhálló, azután essőre hajló.

480. Ezen holnapban a sok essőzés miatt sok helyeken a sarjában igen nagy kárt tett. A vetést is a szegénség semmi képen nem tehette és így september holnapjában igen kevés mag vettetett a földben. A gabonának ára 4 forint köble, a tiszta búzának 6 forint, a Zabnak 2 for[int], az árpának 3 for[int].

481. Die 1 8^{-bris}. Egész éjel és nappal eső. 2^a. Essőre hajló. 3^a. Regvel kevés eső, az után ki tisztult, szeles üdő. 4^a. Regvel dér, egész nap szép tiszta meleg üdő. 5^a. Regvel dér, délig szép meleg üdő, azután változó. 6^a. Regvel híves, azután mint 5^{-ikbe}. 7^a. Hajnalban eső délig, az után essőre hajló. 8^a–9^a–10^a–11^a. Regvel dér, nappal szép meleg üdő. 12^a. Regvel dér, egész nap borongós. 13^a. Délig borongós az után tiszta szép üdő. 14^a–15^a. Regvel ködös, azután egész nap változó borongós. 16^a–17^a–18^a–19^a–20^a. Regvelenkint hideg, deres üdő, nappal szép meleg üdő. 21^a–22^a. Regvel híves az után borongós. 23^a. Regvel nagy köd, kevés eső, az után tiszta meleg üdő. 24^a. Egész nap borult. 25^a. Regvel köd essőre hajló, azután szép meleg tiszta üdő. 26^a. Egész nap borult lajhálló üdő. 27^a. Regvel hideg, az után tiszta verőfényes üdő. 28^a–29^a–30^a–31^a. Éjel nagy hideg, fagy, nappal szép üdő.

482. Ezen october holdnapjában többnyire vetettek az emberek, de a szárazság miatt nem igen kelhetett meg a vetés. A szüret ezen holdnap utólyán kezdődött, de kevés is lett a bor és rosz is. A Hegy allyaiak váraozván a szürettel, a 9^{-bris}³⁴² elein szaraz deres üdő igen sok aszút adott nékiek. A mi környékünkön egy hordó bor 10–11–12. forintokon ment, a Hegy allyán pedig 20–30–40 forinton adtak egy hordó bort.

342 November.

483. Die 1^a–2^a–3^a Novembris. Regvel hideg, fagy, nappal szép meleg üdő, Szintügy 4^{ikben}. 5^a. Híves, szeles, fagyos, változó borongós üdő. 6^a–7^a–8^a–9^a–10^a. Hideg szeles száraz tiszta üdő. 11^a–12^a–13^a–14^a. Fagyos nagy hideg, száraz tiszta üdő. 15^a–16^a. Lajhálló lágy üdő. 17^a. Borongós, lágy üdő. 18^a–19^a. Híves száraz üdő. 20^a. Hajnalba szép esső, nappal fényes szeles üdő. 21^a. Szeles üdő. 22^a. Változó száraz üdő. 2^a 3. Éjél szeles esső, egész nap nagy szél. 24^a. Egész nap nagy szél. 25^a. Hajnalba szép esső, azután borongós lágy üdő. 26^a–27^a–28–29–30^a. Lágy borúlt üdő.

484. Ezen November holdnapjában a nagy hideg száraz üdő miatt a vetés semmit sem újult, épen az utólyán kezdett keveset zöldülni.

485. Die 1. X^{briis}. Éjél nagy szeles essős üdő, nappal lágy borongós üdő. 2^a. Regvel esső, szeles borúlt, estve nagy szélvész esső, ismét kitisztult, villámlás. 3^a. Regvel esső, egész nap szép meleg üdő. 4^a. Regvel fagy, egész nap borongós. 5^a. Regvel fagy, azután délig tiszta, azután változó híves szél. 6^a. Regvel fagyos, azután szép üdő. 7^a. Regvel fagy, azutánn változó. 8^a. Hideg. 9^a. Éjjel hó esés, azutánn hideg. 10^a–11^a–12^a. Nagy hideg. 13^a–14^a–15^a. Zúzós hideg, borúlt üdő. 16^a. Hó lajhállás, keveset engedelmes. 17^a. Borúlt tsípős üdő. 18^a. Borúlt tsípős üdő, délutánn szeles, lajhálló. 19^a. Egész nap borúlt, lajhálló, estve éfélig nagy esső. 20^a. Hajnalba ki derült, kevés fagy, a hó elolvadt, egész nap szép fényes üdő. 21^a. Regvel fagy, az után all(!) szél, olvasztó délig, délutánn lajhálló szeles. 22^a. Változó nagy szeles, borúlt, essős üdő. 23^a. Változó szeles essős üdő. 24. Szép nyári nap délig, azután borúlt, éfélig esső. 25^a. Fényes szeles délig, azután nagy szél, nagy esső éfélig, nagy sár. 26^a. Délig változó lágy üdő, azután éfélig esső. 27^a. Délig változó tavaszi üdő, dél utánn essős, szeles. 28^a. Lágy, változó essős üdő. 29^a. Nagy szél, egész nap esső, lágy üdő egész éfélig. 30^a. Éféltül regvelig esső, 10 óráig setétes felyhős üdő, az utánn szép meleg tavaszi üdő. 31^a. Nappal kevés fagy, szép tavaszi meleg üdő délig, az utánn híves változó, kevés darás esső.

486. Ezen holnapnak az utollya igen nedves, lágy, essős, sáros üdő lévén, amelly mag ki nem kelt, mostanában ki kelvén. A vetés egészen meg újult. A minden féle élelemnek az ára oltsó volt, tsak a ruházat drága és a só igen szer felett drága 7 for[int] 37 xr³⁴³ ezüst pénzben mázsája.

487. Ezen 1821^{ik} esztendőben a termés meg lehető volt, de mivel a papiros pénz igen kevesedett, az ezüst pénz pedig igen szűken adattatott, minden féle élelemnek az ára közészerű volt, hanem a ruházat minden nemében a pénz szűk voltához képest igen drága volt. Ezen esztendőben a Neopolitanusok egymásközt belső háborút indítván, az Austriai ház őket egy két véres ütközet által a tsendes békességre hozta. A spanyoloknál valami a sárga hideg nyavalyája nagy romlást tett, ugy az országban az egymás között való Revolutio sokakat meg rémisztett, melynek az új Constitutionak kívánássá volt főbb oka. Ezen Magyar Országban a statutzio(!), vagyis az új katonáknak kiállítása kívántatván a Felségtül minden vármegyékben meg tagadtatott.

343 Krajcár.

1822.

Planeta Venus. Serviet pro anno 1871.

488. Die 1^a Januarii. Regvel kevés fagy, az után lágy szép üdő. 2^a. Regvel nagy fagy, az utánn tiszta híves üdő. 3^a. Egész nap borúlt, híves fagyos üdő. 4^a. Borúlt, kevés hó, az után engedelmes. 5^a. Borúlt tsípős üdő. lágyúlt a fagy, estve felé és éjjel esső. 6^a. Nappal igen nagy sár, változó borongós üdő, estve éfélig nagy esső. 7^a. Borúlt essőre hajló, tsípős üdő. 8^a. Regvel kevés fagy, egész nap változó. 9^a. Regvel jó nagy fagy, déltájban változó, estve felé hó kevés, éjelre kiderült. 10^a. Jó meg fagyott, egész nap hideg, derült üdő, éjjel hideg. 11^a. Regvel borúlt, egész nap setét, borúlt üdő. 12^a. Regvel nagy fagy, délig szép világos üdő, dél után változó havas. 13^a. Egész nap változó, szeles hideg üdő. 14^a. Lágy engedelmes üdő. változó, délután és éjjel nagy szél. 15^a. Regvel fagy, egész nap nagy szél, engedett, estve kezdett fagyni, éjjel nagy szél. 16^a. Regvel fagy, nappal engedett, délután fagyott, egész éjjel nagy hideg. 17^a. Regvel nagy fagy, az utánn tiszta verőfényes üdő. 18^a. Hideg szél egész nap. 19^a. Éjjel délig hideg, délben hó esés, de nem sok, az utánn hideg. 20^a. Regvel hideg szél, az utánn szép meleg üdő, estve hideg változó. 21^a. Egész nap változó, lágy üdő. 22^a. Regvel hideg, az utánn szeles engedelmes, verőfényes.³⁴⁴ 24^a. Hideg tiszta üdő. 25^a. Regvel ködös, zúzós, azutánn borúlt híves. 26^a. Nagy szeles, híves üdő. 27^a. Borúlt, szeles, hideg üdő. 28^a. Hideg, tiszta verőfényes. 29^a. Regvel kiderült hideg, az utánn kevés hó esés, borúlt egész nap. 30^a. Egész nap borúlt ködös, zúzós üdő. 31^a. Híves tiszta nap fény.

490. Ezen Januarius holnap többnyire száraz vólt és már a búza porban látzatott lenni. A minden féle gabonának az ára ezen holnapban türhető vólt. A Tiszta búza köble 8–9 for[int], a Rozsá 4–5, hatodfél forint, a Zabnak köble 32 garas, de a ruházat az árával alább nem hagyott. A bor egy hordóval 10–12 forint.

491. Die 1^a Februarii. Hideg, tiszta nap fény. 2^a–3–4–5. Nagy ködös, zúzós üdő, dél után mindég engedelmes. 6^a. Változó lágy üdő. 7^a. Regvel köd, az utánn egész nap szép nyári tiszta nap. 8^a–9^a–10^a–11^a–12^a. Éjel nagy hideg, nappal száraz tavaszi meleg üdő. 13^a. Változó hideg. 14^a. Regvel nagy hideg, nappal szép tavaszi üdő. 15^a–16^a. Homályos, hideg változó üdő. 17^a. Egész nap borongós, híves változó. 18^a. Délig szép híves tavaszi változó üdő. 19^a. Híves szép tavaszi tiszta üdő. 20^a. Változó borongós. 21^a. Híves tiszta üdő. 22^a. Regvel kevés hó, egész nap szeles hideg tiszta üdő. 23^a. Hideg tiszta üdő. 24^a–25^a. Regvel hideg, egész nap tiszta tavaszi üdő. 26^a. Regvel hideg, egész nap nyári üdő. 27^a. Regvel kevés hideg, egész nap tsípős szeles üdő. 28^a. Éjel és regvel hideg, azutánn szép üdő és így ezen holdnap is száraz, lágy vólt.

494. Die 1^a–2^a–3^a–4^a–5^a–6^a Martii. Éjel nagy hideg, nappal szép tavaszi meleg üdő. 7^a. Egész nap borúlt, kevés esső, lágy üdő. 8^a. Éjel szép esső, egész nap borúlt essőre hajló. 9^a. Regvel fagy, nappal borúlt, hideg szél. 10^a. Regvel fagy, délig verőfény, azutánn változó, egész nap nagy hideg szél. 11^a.

³⁴⁴ A január 23-i bejegyzés kimaradt a kézirásban.

Éjtel esső, nappal lágy üdő, változó. Iszonyú nagy szél, a ház födeleit igen meg rongálta. Kevés sebess esső, kevés mendörgéssel. 12^a–13^a. Világos hideg, szeles üdő. 14^a. Hideg szeles, tavaszi nap. 15^a–16^a–17^a. Regvel fagy, nappal szép nyári üdő. 18^a. Egész nap lágy, borúlt üdő, lajhálló essős, estve szép esső. 19^a. Lágy üdő változó. 20^a–21^a. Regvel fagy, egész nap szép nyári üdő. 22^a. Lágyas szeles, estve felé igen szép nyári esső. 23^a. Regvel kevés fagy, egész nap szeles üdő. 24^a. Regvel kevés fagy, egész nap tiszta, szeles, lágyas üdő. 25^a. Regvel nagy dér, kevés fagy, egész nap tiszta, szeles üdő. 26^a. Regvel szép esső, egész nap borongós, hideg nagy szél, mord üdő. 27^a. Regvel fagy, egész nap fényes, komor szeles üdő. 28^a. Regvel kevés fagy, egész nap fényes, szeles üdő. 29^a. Regvel dér, egész nap fényes, szeles üdő. 30^a. Délig tűrhető szeles, délutánn komor, szeles üdő. 31^a. Egész nap borúlt, vad szeless üdő,

495. Die 1^a Aprilis. 10 óráig lassú esső, az utánn borúlt, szeles üdő. 2^a. Egész nap hideg szeles üdő. 3^a. Változó borúlt, hideg szeles, komor, havas felyhős üdő. 4^a. Regvel hó, hideg szeles felyhős, azután fényes hideg szeles üdő. 5^a. Vad hideg szeles, délutánn zavaros darás üdő. Azután változó szeles hideg. 6^a. Híves változó borúlt. 7^a. Egész nap borúlt, lágy üdő. 8^a. Éjjel esső, szintén egész nap, estve ki derült. 9^a. Regvel dér, délig változó lágyas, azután esső egész nap, majd éfélig. 10^a. Éféltől fogva estig esső. 11^a. Egész nap lágy változó, többször a nap sütött. 12^a–13^a–14^a–15^a. Regvel dér, az utánn egész nap szép, meleg tavaszi üdő. 16^a. Délig szeles, azután egész nap meleg. 17^a. Regvel szeles, azután szép meleg üdő. 18^a. Regvel borúlt, délben egy kis esső, kevés mendörgéssel, azután szép meleg üdő. 19^a. Regvel essőre hajló, változó délig, azután zavaros, kevés mendörgés, kevés essővel, estve ki derült. 20^a. Hajnalba kevés esső, délig essőre hajló, délután borúlt, kevés mendörgés, igen szép esső, azután szép verőfényes meleg. Arló, Csernely táján nagy jég. 21^a. Egész nap borongós meleg. 22^a. Szép meleg üdő. 23^a. Változó meleg üdő. 24^a. Egész nap nyári meleg üdő. 25^a. Egész nap borongós, szeles, meleg üdő. 26^a. Változó, borongós, meleg üdő, kevés mendörgés, estve villámlás, éjtel nagy mendörgés, sebess esső. 27^a. Egésznap essőre hajló, borúlt, meleg üdő, dél után majd kiderült. 28^a. Változó. 29^a. Regvel dér, egész nap tűrhető meleg. 30^a. Regvel nagy dér, egész nap komor szeles.

496. Ezen holdnap elég nedves volt, de még is a minden féle veteményeknek nem igen hasznos.

497. Die 1^a Maji & 2^a. Egész nap borúlt, híves üdő. 3^a. Egész nap változó, kedvetlen szeles, híves üdő. 4^a. Borongós, szeles, változó. 5^a. Szép üdő meleg, dél utánn változó. 6^a. Délutánn 3 óráig szép meleg üdő, az utánn nagy mendörgés, sebess zápor esső jégvel, estvére ki derült. Egerben nagy jég.

498. Die 7^a Maji.(!) Egész nap felleges, meleg változó üdő délig, azután tiszta meleg üdő. 8^a. Szeles meleg üdő, többször felyhős, estve villámlás. 9^a. Délig meleg, délutánn nagy mendörgés, zápor esső jégvel. 10^a. Essőre hajló meleg, több ízben mendörgés, estve felé 10 óráig mendörgés, zápor esső. 11^a. Essőre hajló délig és rekkent meleg, délben 12 órától estve 8 óráig, hol nagyobb, hol kisebb szünet nélkül való mendörgés, villámlás, és 1 órától fogva estve 9 óráig hol nagyobb zápor, hol kisebb szünet nélkül való esső. Az utánn

egész éjtel nagy villámlás, borúlt üdő. 12^a. Essőre hajló reket meleg üdő, éjtel kevés mendörgés, villámlás. Csernelben nagy árvíz, a réteket amerre tsak elment bé öntötte. 13^a. Maji. Essőre hajló, hol híves, hol rekkenő meleg. Estve 2 óráig tartó nagy mendörgés, villámlás, eleintén nagy zápor esső jégvel, az utánn tsendesebb esső. Apátfalva és Csernel tájéka nagy essőt és árvizet szenvedett, a réteket másodsor is mind bé öntötte, de amely béöntést még kaszállásig ki heverték a rétek. Egerben a szőlőhegyeken a jég igen nagy kárt tett, de még többet az árvíz, némelly darabb szőlőket az Eged³⁴⁵ allyán haszon vehetlenné tett. Bánfalván egy menkő le ütven egy nagy tsürt meg égetett. 14^a. Regvel nagy meleg, azutánn változó essőre hajló szeles. 15^a. Borongós, kevés mendörgés essőre hajló nagy meleg, estve híves. 16^a. Egész nap meleg szeles üdő. 17^a. Egész nap derült, hideg szeles üdő. 18^a. Változó hideg szeles üdő. 19^a–20^a. Változó, hol hideg, hol meleg, de egész nap szél. Ezen szeles üdőnek azon következése vólt, hogy a búza a sok essős üdőben igen meg dőlt, de ezen szél egészlen bámulásig kőfal mógyára fel állította. 21^a. Változó, estve felé kevés esső. 22^a. Változó szeles. 23^a. Változó meleg, estve felé szép esső. 24^a. Egész nap esső, estve felé ki derült, ismét béborúlt. 25^a. Változó meleg felyhős. 26^a. Meleg változó, kevés esső. 27^a. Délig meleg, az utánn mendörgés, szép esső, ismét kiderült. 28^a. Borúlt, változó meleg üdő. 29^a. Egész nap szép meleg üdő. 30^a. Változó meleg, dél utánn szép esső, ismét ki vidúlt³⁴⁶. 31^a. Egész nap szép meleg üdő, néha borullás.

499. A meleg száraz tél után itt ezen a részen a tavasz ezen 2 holdnapban elég essős vólt és pedig sok záporral. De az Alföldön mindenütt valamint a tél, úgy ezen 2 holdnap is száraz vólt, egy tsep eső sem vólt. melly miatt a legellők és rétek kiszáradtak, de az őszi vetés mindenütt ditsértetett, a tavaszi vetés pedig igen tskélynek mondatott.

500. 13^a Maji. Az Alsó Kövesdi, Szentisványi, Szihalmi és Keresztesi határokat az esső nélkül való nagy jég úgy öszve rontotta, hogy ki kellett sok helyeken szántani és kukoritzával ültetni.

501. Die 1^a Junii. Meleg változó, felyhős, szeles üdő. 2^a–3^a. Nagy meleg, száraz üdő. 4^a–5^a–6^a. Nagy meleg, száraz üdő. 7^a. Változó szeles, borongós meleg üdő. 8. Szeles meleg, délután borongós, változó. 9^a. Egész nap hideg szél, változó borongós üdő, éjtel hideg. 10^a. Regvel nagy dér, ártalmas a veteményeknek. 11–12–13–14–15–16–17. Száraz szél, hol kisebb, hol nagyobb mértékbe, sokszor borongós, essőre hajló, de a szél mindjárt el kergette, néha mendörgés és villámlás, hol meleg, hol híves vólt a szél. 18–19–20–21–22^a. Száraz szeles üdő, többször borullás, de a szél elhajtotta, többször estvéként hideg. 23^a–24^a. Nagy meleg. 25^a. Nagy meleg, borongós, kevés esső. 26^a. Borongós meleg, igen szép áztató esső. 27^a–28^a–29^a–30^a. Borongós nagy meleg, kevés mendörgés, több ízben szél.

502. Die 3^a Junii. Délutánni 3 órakor igen forrón sütvén a nap, egy sátoi embernek, Barta Gergelynek a kertyében a földből szivarvány mógyára vér

³⁴⁵ Nagy Eged hegy Egertől északkeletre elterülő híres szőlőterület.

³⁴⁶ Föl-vidul: kiderül. SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár II.* Budapest, 1893. 998

színt mutató esső esett, azon helyen több helyeken a füveken, kerítésen, tsűr oszlopján úgy látszatot mintha öntözőből öntetett volna ki a vér. A vászony melly ki volt terítve egészen bé festődött, két asszonynak és egy kis leánkának övedzésen alul ruhái bé festődtek. Én magam harmadnap múlva szedegettem fel azon vér forma materiából, melly már akkor aludt vér formára meg száradott, pohárba el olvasztottam, és olyaná lett mint a kotsonya, végre meg száradván feketés enyves porrá változott, tehát valami gyantás ragadó materiának kellett lenni.

504. Die 1^a Julii. Regvel szép esső, azután változó, délután áztató szép esső. 2^a. Meleg üdő. délután több helyeken esső jéggel. 3^a–4^a. Borongós meleg üdő, néha szél. 5^a. Nagy forróság. 6^a–7^a. Délig borongós, azután nagy forróság. 8^a. Délig tsepergős, délután szép esső, nagy meleg. 9^a–10^a–11^a–12^a. Nagy meleg, forróság. 13^a. Nagy meleg, dél tájban szép esső, nagy szél. 14^a. Borongós meleg üdő. 15–16–17–18^a. Meleg, napközt esső. 19^a. Nagy forróság. 20^a. Meleg szeles üdő. 21^a. Nagy meleg. 22^a. Borongós, szeles, délben szép áztató esső, azután szép meleg üdő. 23^a. Változó meleg, kevés esső. 24^a–25^a. Nagy meleg. 26^a. Nagy forróság széllel. 27^a. Nagy meleg, borongós, szeles. 28^a–29^a–30–31. Nagy meleg, forróság.

505. Die 1^a Augusti. Nagy meleg, estve felé híves. 2^a. Egész nap borongós, tsepegő, híves. 3^a. Egész nap nagy szél, borongós, híves. 4^a. Szeles, híves. 5^a. Egész nap borongós meleg. 6^a. Regvel borúlt, kevés esső, azután meleg tiszta, estve szél. 7^a–8^a. Száraz meleg üdő. 9^a. Egész nap borúlt, szeles üdő. 10^a. Egész nap tsepergős, estve felé tsúnya terhes felyhő, mendörgés, több helyeken nagy esső. 11^a. Nagy meleg, száraz üdő, nagy köd reggel. 12^a. Nagy meleg. 13^a. Változó nagy meleg, estve felé több helyeken esső. 14^a–15–16. Regvel köd, nappal nagy forróság. 17^a. Regvel szép esső, azután változó. 18^a. Egész nap változó borongós. 19^a. Meleg nap. 20^a. Híves, változó felyhős. 21^a–22^a. Híves, szeles. 23^a–24^a. Nagy meleg. 25^a. Nagy meleg, éjel kevés esső. 2^a 6. Változó szeles, éjel szép esső. 27–28. Szeles meleg. 29^a. Nagy meleg. 30^a. Változó meleg üdő. 31^a. Regvel borongós, dél előtt szép esső, de kevés, azután szép meleg üdő.

506. Die 1^a Septembris. Rekkent meleg, nagy szél. 2^a–3^a–4^a–5^a. Regvelenkint híves, egész nap nagy meleg. 6^a. Hasonlóan. 7^a. Változó, borongós meleg. 8^a. Nagy meleg. 9^a. Nagy meleg, délután felyhős, kevés esső, mendörgés, szeles. 10^a. Híves egész nap, szeles, kevés esső. 11^a. Híves, szeles, változó. 12^a Septembris. Regvel dér, egész nap szeles, verőfényes híves üdő. 13^a. Híves idő. 14^a. Egész nap változó üdő. 15^a. Regvel nagy dér, egész nap híves, tiszta üdő. 16^a. Híves. 17–18^a. Híves derült. 19–20. Nagy dér, egész nap változó híves. 21. Éjel szép esső, nappal változó, estve és egész éjjel szép esső. 22. Regvel essőre hajló, nappal szép üdő. 23^a. Regvel dér, egész nap szeles, változó. 24^a. Regvel dér, változó meleg üdő. 25^a. Regvel tseperdős az után szeles meleg nap. 26. Egész nap meleg borongós, estve felé mendörgés, villámlás és szép áztató esső. 27^a–28^a. Változó meleg. 29^a. Essőre hajló, híves. 30^a. Meleg üdő.

507. Die 1^a 8^{-bris} 2^a–3^a–4–5–6^a. Regvelenkint híves, ködös, nappal nagy meleg. 7^a. Regvel mendörgés, villámlás, zápor eső, azután majd délig igen szép eső, azután essőre hajló. 8^a–9^a. Essőre hajló, híves. 10^a–11–12–13–14. Regvelenként nagy dér, köd, nappal szép meleg üdő. 15^a–16^a–17^a. Változó borongós. 18^a. Délig változó, azután essős. 19^a. Egész éjjel és nappal eső. 20. Délig essős, azután borongós, estve kitisztult. 21. Szép tiszta nap. 22–23. Egész nap nagy köd. 24. Változó híves üdő. 25–26–27–28–29–30–31. Regvel ködös, egész nap meleg üdő.

508. Die 1^a 9^{-bris} & 2^a. Éjel és regvel nagy dér, fagy, nappal szép nyári üdő. 3^a. Változó hideg délig, azután szép meleg. 4^a–5^a. Éjel és regvel kevés fagy, azután meleg üdő. 6^a. Egész nap tsipős verőfényes üdő. 7^a. Regvel hideg, azután szép üdő. 8^a–9^a. Egész nap köd, híves. 10^a. Egész nap borúlt, híves. 11^a–12^a. Tsunya nagy hideg fagyaló szél, verőfényel. 13^a. Nagy hideg. 14^a. Tsendesedett üdő, estve kevés hó. 15^a. Borúlt, hideg üdő. 16–17–18. Borúlt, híves üdő. 19^a. Szép meleg tavaszi üdő. 20^a–21–22–23. Tsunya, változó, ködös. 24^a. Változó lágy üdő. 25^a–26. Nagy köd. 27^a–28^a–29. Borúlt lágy üdő, száraz. 30^a. Lajhálló, majd délig szép eső, az után változó lágy, több ízben napfény.

509. Die 6^a 9^{-bris}. Upponyban tűz támadván 5 ház elégett. 13^a. Nádasdon a tűz által 6 ház hamuvá lett. ugyan Nádasdon 30^a 9^{-bris} ismét 5 ház el égett. 14^a November. Tardonán az ispány háza tsürös kertyével a tűz által semmivé lett. Die 24^a 9^{-bris}. Mikófalván éjel tűz támadván 9 házak porrá lettek.

510. Die 1^a–2^a Decembris. Éjel nappal eső. 3–4^a. Borúlt lágy üdő. 5^a. Regvel fagy, azután lágy üdő. 6^a. Regvel nagy fagy, az utánn verőfényes lágy üdő. 7^a. Egész nap lajhálló, setét üdő. 8^a. Lág borúlt üdő. 9^a–10–11. Hideg, fagyos üdő. 12. Fagyaló hideg szél. 13^a. Hideg fagyos üdő, tiszta szép nap. 14^a. Borúlt egész nap, hideg. 15–16–17. Borúlt, száraz hideg üdő. 18^a. Borúlt hideg üdő délig, az utánn a nap sütött. 19^a. Aequé. 20. Egész nap lajhálló hó. 21. Hideg. 22^a. Délig hó esés, azután hideg, változó. 23. Hideg, változó. 24^a. Hideg verőfényes üdő. 25^a–26. Éjjel nappal nagy tsikorgós hideg, derült verőfényel. 27. Hideg borúlt. 28^a. Nagy hideg, fényes üdő. 29^a. Nagy hideg. 30^a. Borongós hideg. 31^a. Nagy hideg.

511. Ezen esztendőben az országnak alsó részén a nyár rendkívül való száraz volt. A felső részen gyakorta esett, de soha a föld igazán meg nem ázott, minden haszon nélkül volt az eső és a felső részeken is egy ölynire is meghasadott a föld, sőt még alább is. A mező minden felől kiégett, a szarvasmarhák a legrégebb szalmát édesdeden ették. Búza közepszerű módon volt, de tavaszi mindenütt egész kevés, széna, sarjú igen szűken. Káposzta kivéven a Nyírséget és Tótságot sehol sem volt, hanem őszvel kezdette a növést a harasztya, de ez is kevés volt. Kender országszerte kevés volt. Bor bővségesen termett, és igen jó. Az ára a pénznek szűke miatt az élelemnek nagy nem volt, a tiszta búza 6–7. for[int] köble, Rozs 3–4 for[int] köble, zabnak köble 3–4 forint, Árpa hasonlóképen. De a ruházatnak az ára semmit, vagy igen keveset oltsódott. Őszvel a vetésekre szép essők járván, gyönyörűnek mutatták magukat, és a jövődre nagy reménységet nyújtottak. Hazánkban békesség

uralkosott, és a Magyar Litteratura nagyobb, nagyobb lábra állott. A sónak mázsája ezüst pénzben 7 for[int] 39 krajcár, bankóban 22. for[int]. A nyáron az örlésben igen nagy szűköt láttak a lakosok, valamint december közepétől jövő 1823^{ik} esztendőnek február 2^{ik} napjáig a nagy szárazság és hideg miatt. A méhek ezen esztendő igen nagyon mostoha vólt, a melly méhek eresztettek, többnyire télben mind el veszték, méz igen kevés, az is ragyával vólt tellyes.

1823.

Planta Mercurius serviet pro anno 1872.

512. Die 1^a Januarii. Egész nap lajhálló hó, hideg. 2^a. Igen nagy hideg verőfényel. 3–4–5–6–7–8–9–10–11. Igen kemény, nagy hideg. 12^a. Változó borúlt, szeles hideg. 13^a. Regvel kevés hó, hideg borúlt. 14–15–16. Változó hideg üdő, néha hó esés. 17^a. Csendesedet üdő. 18^a. Lágyas kevés essővel, keveset engedet. 19^a. Regvel lágyas, azután esső, majd egész éjjel. 20^a. Változó híves. 21–22–23–24. Változó hideg. 25^a. Regvel hó esés majd délig, azután szép verőfényes hideg üdő. 26^a. Kemény hideg egész nap és éjjel. 27^a. Nagy hideg. 28^a. Kemény üdő. 29^a–30^a. Esső. 31^a. Lágy, engedelmes üdő.

513. Die 1^a Februarii. Lágy engedelmes üdő. 2^a. Lágy engedeles, essős, éjjel nagy esső, bő víz. 3^a. Lágy, felyhős essős, nagy vizes üdő. 4^a. Regvel fagy, azután engedelmes. 5^a–6^a. Regvel fagy, azután szép verőfényes üdő. 7^a. Egész nap borúlt, komor üdő. 8^a. Híves, havas üdő. 9^a. Változó, engedelmes. 10^a. Híves borúlt. 11^a. Majd délig zavaros, szeles, havas üdő, az után tiszta verőfényes. 12^a. Regvel hideg, azután verőfény, ismét változó engedelmes. 13^a. Délig híves, azután változó. 14^a. Egész nap borúlt, hol hó, hol esső, lágyas engedelmes üdő. 15^a. Lágy. változó üdő. 16^a. Engedelmes, többnyire verőfény. 17^a. Borúlt, hó lajhullás egész nap és estve nagyobb hó. 18^a. Egész nap hó szakadás. 19^a. Híves borúlt. 20^a–21^a. Híves borúlt, keveset engedett. 22^a. Regvel nagy hideg, azután csendesedett engedelmes, valami egy óráig hóesés. 24^a. Regvel fagy, engedelmes, borúlt egész nap. 25^a. Regvel kevés fagy, egész nap tiszta engedelmes üdő. 26^a. Híves, borúlt, változó, engedelmes üdő. 27^a. Egész nap esső nagy széllal, hó olvadás, nagy víz mindenfelől. 28^a. Regvel fagy, köd, délig hó szakadás, azután nagy esső. Egész nap nagy szél, estve felé ki tisztult, ismét esső, nagy víz mindenfelől.

514. Die 28^a Februarii. Amidőn Miskóltzról jött volna egy sáta szekér 4 lovon. ahóva Méltóságos Ambrózy Lajos sáta földes úr kádár fiának tűzifát vitt. Amidőn a tapoltsányi hídon a Láz part alatt, estve a vizen által jött volna, olly nagy sebességgel jött ki az upponyi völgyből a víz, hogy el tsapván a lovakat szekérral együtt. Aki a lovon ült u.m. Kováts Józseff akkor a vármegye tüzedesse a vízbe béle fulladot és csak 2^{ik} Mártziusban akadtak reája. A másik akki a szekéren ült u.m. Barta István a víztül ide stova hányattatván egy darab jég segítségével által ki verdődven a víz szélire, nagy nehezen életét meg mentette. Ezen szerentsétlen eset annál veszedelmesebb vólt, hogy késő estve a nagy sötétségben történt. A lovak közül tsak egy veszett el, a három életben maradt.

515.³⁴⁷ Die 25 Februarii. Regvel kevés fagy, egész nap tiszta, engedelmes 26. Híves borúlt változó, engedelmes. 27. Egész nap eső, nagy szél, hó olvadás, nagy víz. 28. Regvel fagy, köd, délig hó szakadás, azután estvélig eső szakadás. Egész nap nagy szél, estve felé ki tisztult, éjjel eső, nagy víz.

516. Die 1^a Martii. Regvel fagy, egész nap szép verőfényes üdő, híves széllel, de mégis engesztelő. 2^a–3^a. Regvel kemény fagy, egész nap engesztelő verőfény, kevés éles széllel. 4^a. Regvel nagy fagy, délig híves, engedő, változó, azutánn tsípós köd. 5^a. Délig lágy borúlt, dél után tsepegős. 6^a. Regvel nagy köd, azutánn engedelmes borúlt. 7^a. Éjfel másnap 9 óráig hó szakadás, azután olvasztó, borúlt. 8^a. Regvel kevés fagy, egész nap borúlt, változó, engedelmes. 9^a. Regvel jó nagy fagy, azutánn változó engedelmes, több ízben a nap sütöt. 10^a. Szép tavaszi meleg üdő. 11^a. Változó tavaszi nap. 12^a. Egész nap borúlt, essőre hajló lágy üdő, estvére ki derült. 13^a. Regvel nagy fagy, az utánn szép tavaszi üdő. 14^a–15^a. Regvel nagy fagy, az utánn változó tavaszi szeles, tsípós üdő. 16^a–17^a. Regvel fagy, az utánn tavaszi borongós, lágy üdő. 18^a. Regvel fagy, egész nap hideg szél. 19^a. Egész nap híves tavaszi szél, borongós, estvére kevés eső, éjjel jó nagy hó. 20^a. Regvel havas, azutánn tsípós hideg, estvére kiderült. 21–22–23. Borúlt, lágy üdő. 24^a. Délig borúlt lágy üdő, azutánn szép tavaszi üdő. 25–26–27–28–29–30–31^a. Regvelenként dér, nappal szép tavaszi, száraz, meleg üdő.

517. Die 1. Aprilis. Szép tavaszi üdő. 2^a. Változó, száraz szeles. 3^a. Szép meleg üdő. 4^a. Híves száraz, szeles. 5^a–6^a. Tiszta szeles, száraz üdő. 7^a. Száraz nagy szél. 8^a. Igen szép tavaszi üdő. 9^a. Délig szeles eső, dél utánn igen tsúnya szeles, nagy hó. 10^a. Hideg szeles. 11^a. Éjjel nagy fagy, nappal komor, híves, változó. 12^a. Szeles üdő. 13^a. Kemény szél, hó szállongás. 14^a. Hajnaltúl 10 óráig nagy hó szakadás széllel, azutánn lágy tiszta üdő. 15^a. Regvel fagy, azutánn szép üdő. 16^a. Borongós, kemény nagy szél. 17^a. Híves nagy szél. 18^a. Változó szeles. 19^a. Délig szeles változó, az utánn lajhálló éfélig. 20^a. Éféltül regvelig lajhálló, azutánn zápor, egész nap sűrű eső, közben szél és hó. 21^a. Egész nap nagy hideg szél, borongós. 22^a. Hasonlóan. 23^a. Szép tavaszi üdő. 24^a. Regvel tsendes lágy üdő, dél utánn borúlt, szeles, estve felé eső éfélig. 2^a 5. Éféltül estig sűrű eső. 26^a. Regvel nagy dér, egész nap borongós, hideg szél. 27^a. Egész nap híves szél. 28^a. Tűrhető tavaszi meleg. 29^a. Délig szép meleg, azutánn változó szeles. 30^a. Egész nap eső, szeles, híves.

518. Ezen Aprilis holdnapban Gömör Vármegyében Hangonyon igen nagy tűz volt. Borsod vármegyében Borsod³⁴⁸ és Szendő Lád helységeit a tűz semmivé tette.

519. Die 1^a Maji.(!) Változó tavaszi üdő. 2^a. Egész nap kemény hideg szél. 3^a. Regvel dér, azutánn szép tavaszi üdő. 4^a. Regvel dér, tsúnya híves nagy szél egész nap. 5^a. Regvel dér, híves szeles tavaszi üdő. 6^a. Szép üdő, estve híves. 7^a–8^a. Szép meleg üdő. 9^a. Változó meleg, szeles. 10^a. Egész nap

³⁴⁷ Pók József a naplójában a február 25 és 28 közti eseményeket kétszer jegyezte le.

³⁴⁸ Ma Edelény része.

híves, szeles üdő. 11^a. Tavasz üdő, délután kevés esső kevés mendörgéssel. 12^a. Homályos meleg üdő, több ízben szél. 13^a. Reggel borúlt, egész nap száraz, szeles. Éjjel kevés esső. 14^a. Nagy meleg egész nap, éjjel szép esső. 15^a. Egész nap borongós, híves szeles. Estve és éjjel szép esső. 16^a. Borongós, változó. 17^a–18^a–19^a. Száraz nagy meleg. 20^a. Nagy meleg, estve 2 óráig tartó mendörgés, villámlás, ménkö hullás, kevés esső. 21^a. Nagy meleg. 22^a. Száraz meleg, szeles. 23^a. Egész nap borongós, essőre hajló, kevés mendörgés. 24^a. Borongós változó, estve felé mendörgés, villámlás, sebes esső kevés jéggel. 25^a. Reggel híves, egész nap változó, híves szellővel. 26^a. Egész nap jó meleg. 27^a. Délig borúlt, szép essővel, azután tiszta meleg. 28^a. Egész nap esső. 29^a. Borongós, változó, kevés esső. 30^a. Egész nap borongós, változó meleg üdő. 31^a. Délig esső, azután borongós, essőre hajló, kevés esső, néha kemény nap sütés. Egész éjjel esső.

520. Die 1^a Junii. Változó borongós meleg. 2^a. Meleg. 3^a. Reggel nagy köd, délig borongós, azután majd estig meleg esső, ismét felyhős. 4^a. Éféltül délig meleg esső, azután változó felyhős. 5^a. Egész nap meleg, több ízben borullás, és délután több helyen esső. 6^a. Meleg borongós, délután több helyen esső. 7^a. Reggel meleg esső, azután borúlt, délután zápor esső, ismét változó. 8^a. Meleg tiszta, imitt amott kevés felyhő. 9^a. Szép meleg esső, a Bikben nagy esső. 10^a. Nagy meleg, több helyeken zápor, káros esső jéggel. 11^a. Nagy meleg, a Bikben esső. 12^a. Nagy meleg, a hegyekben esső. 13^a. Délig nagy meleg, az után változó, szép esső. Apátfalván nagy esső, ismét kiderült. 14^a. Délig borongós, váltakozó meleg, a szőlőben és Bótán és másút nagy esső.

521. Die 15^a Junii. Délig változó borongós, az után nagy forróság, estve és éjjel nagy villámlás, kevés mendörgés és kevés esső. Egerbe nagy esső jéggel. Felnémeten a jég sok kárt tett és onnét felfelé nagy esső. 16^a. Egész nap változó, borongós, itt kevés tsepergő esső, de Apátfalvától kezdve, az egész nyugoti részen igen nagy esső, a nagy víz a réteken igen nagy kárt tett Tsokván, Kismezőn,³⁴⁹ Csernellen és az arlói völgyön, de másutt is, jég is volt nem kevés kárral. 17^a. Egész nap felyhős, essőre hajló, tsepergős. A szőlőhegyeken nagy esső, egész éjjel esső. 18^a. Egész nap sűrű, áztató esső. 19^a. Borúlt, essőre hajló, szitáló esső. 20^a. Délig változó, lajhálló, azután verőfényes, tiszta. 21^a. Változó, híves szeles, estve felé kevés esső. 22. Délig változó híves, azután tiszta. 23. Délig sűrű sebess esső, azután lajhálló estig. 24. Változó essőre hajló borúlt, kevés esső, estve kitisztult, ismét bé borúlt. 25. Délig esső az után ki tisztult, verőfény, híves. 26. Reggel kevés esső, egész nap essőre hajló, estve felé sűrű, áztató esső. 27^a. Reggel nagy köd, az után nap sütés, borongós, estve felé kevés esső, ismét kitisztult. 28^a. Szeles, száraz, borongós, estve felé kevés esső. 29^a. Egész nap tiszta, meleg száraz. 30^a. Hasonlóan.

522. Die 1^a Julii & 2^a. Száraz tiszta meleg. 3^a. Reggel keményen sütő nap, azután borongó, száraz meleg. 4^a. Délig borongós, az után estig sűrű esső, éjjel lajhálló. 5^a. Délig esső, azután változó. 6^a. Reggel hideg, egész nap me-

³⁴⁹ Kismező pusztá, Lénárdaróc és Csokvaomány közti terület, az Egri Papnevelő Intézet birtoka.

leg, változó felyhős. 7^a–8^a. Egész nap tiszta, meleg üdő. 9^a. Délig meleg, azután kevés mendörgés, zápor esső, azután változó meleg. 10–11–12. Száraz meleg üdő. 13–14–15–16–17. Nagy forróság. 18^a. Változó, essős, híves. 19^a. Változó meleg. 20. Meleg üdő, több helyeken esső. 21^a–22^a. Nagy meleg. 23^a. Nagy meleg, estvefelé borongós. 24^a. Hasonlóan. 25^a. Éjjel szép esső, nappal nagy meleg szél. 26^a. Meleg nap, estve borúllás. 27^a. Majd délig szép sűrű esső, azután meleg. 28^a. Változó meleg, kevés esső. 29^a. Hajnaltúl majd délig nagy esső, azutánn tiszta meleg. 30^a–31^a. Forróság, néha felyhős.

523. Die 1^a Augusti. Egész nap meleg, néha borúlt, felyhős. 2–3^a. Nagy meleg. 4^a–5^a. Nagy forróság. 6^a. Széllel nagy meleg. 7^a. Egész éjjel villámlás, valami 1 óráig nagy mendörgés és sebess esső, egész nap nagy meleg. 8^a. Egész éjjel villámlás, regvel jó áztató esső, az utánn nagy meleg. 9^a. Egész nap változó borongó, rekkent meleg. Éfélkor nagy villámlás, mendörgés, sebess esső. 10^a. Regvel essőre hajló, azután derült, meleg. 11^a. Regvel híves, egész nap szeles, változó. 12^a. Hasonlóan. 13^a. Egész nap meleg, változó. 14^a. Regvel borúlt, azután meleg változó. 15^a. Regvel derült, azután sűrű esső, ismét meleg borúlt, délután és estve sűrű esső. 16^a. Változó meleg. 17^a. Meleg felyhős. 18^a. Regvel esső, azután borúlt, kevés mendörgés, estve felé esső. 19^a. Derült, változó meleg. 20. Egész nap meleg. 21. Aequé. 22. Délig nagy meleg, azután változó essős. 23. Délig borúlt, azután tiszta meleg nap. 24–25–26–27–28. Füstös, rekkent meleg. 29. Nagy meleg, délután kevés esső. 30–31. Nagy forróság kevés széllel, imitt amott felyhős.

524. Die 1^a Septembris. Változó felyhős, tsepergős. 2^a–3^a. Meleg üdő. 4^a. Változó, egész nap nagy szél, estve felé híves. 5^a–6^a. Egész nap híves, változó, nagy szél. 7^a. Borongós, szeles, híves. 8^a. Regvel híves, azután változó. 9^a–10^a. Regvel jó dér, azután meleg száraz. 11^a. Szeles, híves, változó. 12^a. Híves száraz. 13–14^a. Regvel dér, azután változó száraz. 15–16–17–18–19–20. Regvelenként híves, nappal száraz meleg. 21–22. Változó, borongós, szeles, száraz. 23–24. Borongós. 25. Éjel délig szép esső, azután borongós. 26. Egész nap borongós. 27. Meleg borongós. 28. Ködös essőre hajló. 29. Borúlt meleg, szép esső, több helyeken zápor. 30. Meleg, változó.

525. Die 1^a 8^{briis}. Borúlt délig, azután tiszta meleg. 2^a. Változó meleg, délután valami 1/2 óráig igen fertelmes nagy szél, ismét meleg. 3^a. Homályos meleg üdő, szeles. Ezen a napon regvel 7 órakor Upponyban tűz támadván 8 házat semmivé tett. 4^a. Délig változó meleg, azután szép esső, 5^a. Egész nap borúlt délután heves esső. 6^a–7–8–9. Regvel deres, azután száraz meleg. 10–11–12. Regvel híves, azután száraz, változó, 13. Éjel nagy szél, regvel essőre hajló híves, változó. 14. Éjel nagy szél, egész nap változó, szeles.

526. Die 14^a. 8^{briis}. Estve felé kevés esső, éjjel sok helyeken nagy esső. 15^a. Regvel szép esső, egész nap borongós, essőre hajló. 16^a. Változó egész nap, regvel nagy köd. 17^a. Lajhálló, kevés esső, egész nap meleg. 18^a–19^a–20^a. Regvel híves, egész nap meleg. 21–22–23. Regvel dér, egész nap komor, száraz. 24. Híves, száraz. 25. Regvel fagy, egész nap híves, száraz. 26. Egész nap hideg. 27–28. Híves, száraz, tiszta. 29. Nagy fagy, egész nap hideg. 30–31^a. Száraz, híves üdő.

527. Die 1^a 9^{-bris}. Változó, éjjel szép esső. 2^a. Essőre hajló, több ízben szép esső, éjtel ki derült. 3^a. Reggel nagy dér, egész nap tiszta híves. 4^a. Reggel dér, egész nap tiszta, híves, egész éjtel esső. 5^a. Essőre hajló. 6^a. Változó híves. 7^a–8^a. Borúlt, essőre hajló. 9^a. Hideg szél derült, estve felé borúlt, hó esés, zavaros, azután változó. 10^a. Egész nap hideg szeles, hó szállongás. Csepányon estve 2 ház, 2 tsűr elégett. 11^a–12^a. Nagy hideg. 13^a–14^a. Hideg, borúlt, mord üdő. 15^a. Délig hideg, hó esés, azután hideg szél. 16^a. Délig hó esés, nagy hideg. 17^a. Éjtel nagy hideg, egész nap szép üdő. 18–19–20. Tiszta üdő, nagy hideg éjtel nappal. 21. Változó, komor. 22. Szép tiszta. 23. Egész nap setét ködös. 24. Borúlt, lajhálló, változó lágy. 25. Szép meleg. 26–27. Változó lágy. 28–29–30. Ködös, lágy, változó.

528. Die 29^a 9^{-bris}. Csépányon újra nagy gyúlladás volt 25 ház, sok istállók és tsűrök a láng prédáivá lettek. Ezen szerentsétlenséget okozta a gondatlanság.

529. Die 1^a X^{-bris}. Délig nagy köd, az utánn tiszta. 2^a. Szép meleg üdő. 3^a. Ködös, változó szeles. 4^a. Változó, híves ködös. 5^a. Tsipős borúlt. 6^a. Reggel fagy, azután tiszta híves, estve és éjtel nagy esső. 7^a. Változó, estve felé kiderült, fagy. 8^a–9^a–10^a. Ki derült, verőfényes hideg. 11^a. Kevés hó, hideg üdő. 12^a. Derült hideg. 13^a. Egész nap változó, éjjel kevés hó. 14^a. Délig hó esés, azután változó, éjtel hó lajhállás. 15^a. Egész nap derült. 16^a. Éjtel és délig hó lajhállás, azután hideg változó. 17^a–18^a. Változó, borongós. 19^a. Egész nap tiszta hideg. 20^a. Tiszta, híves. 21^a. Borúlt. 22^a. Változó borúlt, olvadó. 23^a. Egész nap lassú esső. 24^a. Változó, olvadó. 25^a. Híves változó. 26^a. Hideg egész nap, szép fényes üdő. 27–28–29. Borúlt, változó, éjtelkint kevés hó. 30^a. Változó. 31^a. Egész nap ködös, havas esső.

530. Ezen 1823^{-ik} esztendőben a földi termésnek minden némü neme több felényi termésnél volt és az élelemnek ára jó leszállott. Ezen a tájékon a rozsnak kilája 2 for[int] bankóban, a tiszta búzának 3 forint, a zabnak 30–32. gar[as] köble. A bor termést felesnek lehet mondani, melly igen jó volt a száraz nyár után és a szőlő is jótskán volt, de az ára tsekélység volt, egy hordó 9–10 forinton bankóban lehetett venni.

1824.

Planeta Luna. Serviet pro anno 1873.

532. Die 1^a Januarii. Egész nap tiszta verőfény. 2^a. Hideg, havas, változó. 3–4–5–6–7–8–9–10. Tiszta üdő, nagy hideg. 11. Hideg borúlt. 12. Délig hideg borúlt, azután kitisztúlt. 13–14–15. Hideg, változó. 16. Éjjel és délig hó esés, azután változó. 17–18–19. Hideg változó. 20^a. Reggel lágy változó, hó lajhullás. 21^a. Hideg, változó. 22–23–24. Változó, engedelmes. 25–26. Egész nap szép üdő. 27. Délig nagy köd, az utánn tiszta lágy. 28–29^a. Nagy köd. Ezen 29^{-ikén} Csépányon ismét 5 ház elégett. 30^a. Egész nap borúlt szeles, esső. 31^a. Egész nap tiszta lágyas.

534. Die 1. Februarii. Hideg tiszta. 2^a. Egész nap borúlt, 3–4. Hideg változó, 5–6–7. Tiszta hideg. 8. Egész nap hideg, változó. 9^a. Hideg, változó. 10^a. Délig hó esés, azután tiszta. 11^a. Hideg szeles, hóesés, változó. 12^a. Egész nap hideg szél. 13–14–15. Változó szeles, engedelmes. 16. Lágý tiszta üdő. 17. Lágý, változó. 18. Szép meleg tavaszi üdő. 19. Lágý változó. 20–21. Szép tavaszi meleg, 22. Változó lágý. 23. Éjjel szép esső, nappal essőre hajló, szitálló esső. 24. Regvel nagy fagy, egész nap verőfény, változó. 25. Regvel fagy, azután tiszta üdő. 26. Egész nap gyenge tavaszi üdő. 27. Regvel nagy fagy, azután lágý. 28. Regvel kis fagy, azután szép tavaszi üdő. 29. Regvel hideg, azután szép tavaszi üdő.

535. Ezen holnapban sokan elvetették a tavaszt és anak termése bővséges lett.

536. Die 1^a Martii. Regvel fagy, azután szép tavaszi üdő. 2^a. Regvel zavaros havas üdő, azután változó lágý, essőre hajló, estve szép esső éfélig. 3^a. Éféltől fogva délig nagy zavaros szél, térdig érő nagy hó, azután ki derült verőfény. 4^a. Hideg változó. 5–6–7. Éjel s regvel nagy fagy, nappal szép verőfény, kevés hó olvadás. 8–9–10–11^a. Regvelenkint híves, fagyos, egész nap szép meleg üdő, hó olvasztó. 12^a. Regvel lágý, azután változó tavaszi üdő, estve és éjjel kevés esső. 13–14–15. Változó borongós, tavaszi szeles üdő. 16. Éjel s délig jó esső, azután változó. 17. Változó, borongós tavaszi üdő. 18^a–19^a. Hasonlóan. 20. Regvel fagy, egész nap szép tavaszi meleg. 21–22. Szép tiszta meleg üdő, regvelenkint fagy. 23. Híves, szeles tiszta nap, estve hideg szél. 24. Éjjel és nappa tsunya hideg szél, változó. 25. Változó szeles. 26. Egész nap hideg szeles. 27^a. Éjjel zavaros szeles, havas. Egész nap hideg szél, estve felé kevés esső, azután havas esső. 28^a. Regvel hó, azután változó. 29^a. Regvel hó esés majd délig, azután tűrhető. 30^a. Regvel hó esés, azután tsipős változó. 31^a. Regvel fagy, változó délig, azután esső egész éjjel is.

537. Die 1^a Aprilis. Délig lágý esső, azután változó. 2. Regvel fagy, jó tavaszi üdő azután. 3. Tiszta tavaszi, szeles üdő, 4^a. Estig tavaszi, mord üdő, azután pásztás esső. 5^a. Essőre hajló, délelőttől éfélig esső. 6^a. Délig vidúlt, azután borúlt, tsepergős, éjjel esső. 7^a. Délig borúlt, tsepergős, azután tavaszi szeles vidúlt, ismét borúlt. 8^a. Egész nap vidúlt, szárító szeles üdő. 9^a. Éjjel esső, változó szeles, borongós. 10^a. Tavaszi szeles üdő. 11^a. Délig tűrhető, azután híves, szeles, zavaros. 12^a. Délig esső, azután szeles, 13. Tavaszi szeles üdő. 14^a. Délig tűrhető szeles, azután zavaros. 15^a. Regvel dér, híves szeles üdő, estve sűrű, szapora esső. 16. Regvel dér, délig tűrhető tavaszi üdő, az után változó essőre hajló. 17^a. Egész nap essőre hajló, lajhálló lágý, estve és éjjel szapora esső. 18^a. Délig változó tsepergős, felyhős, estve éfélig szapora esső. 19^a. Igen nagy szél, derült regvel, dér. 20^a. Egész nap tsunya híves nagy szél. 21^a. Változó meleg. 22–23. Szép meleg. 24. Változó, borongós meleg. 25. Meleg borongós, kis mendörgés kevés essővel. 26–27. Meleg, tiszta, többször borúllás. 28^a. Kevés mendörgés, szeles meleg üdő. 29. Meleg tiszta, néha borúllás. 30^a. Nagy meleg.

538. Die 29^a Aprilis. Mikófalván, Heves Vármegyében tűz támadott dél utánni két óratájban, egy kevés üdő alatt hatvan három házat és a templom

semmivé tette, e mellett sok istállókat és tsüröket és apróbb ólakat meg emész-
tett. Mirül támadott a tűz nem tudatik, egy harangja is el olvadt, vide pag 19.
de simili incrudio.³⁵⁰

539. Die 1^a Maji. Nagy meleg. 2. Változó meleg, mendörgés. estve szép
esső. 3. Egész nap borongós, mendörgés, lajhálló. 4. Változó, borúlt, több ízben
pásztás esső. 5. Délig nagy meleg, aztann mendörgés, zápor esső, kevés jég. 6^a.
Meleg üdő, változó.

541. Die 7^a Maji. Meleg változó, szeles. 8^a. Borongós változó. 9^a. Me-
leg. 10–11–12–13–14. Változó, néha szél, borongós, néha kevés esső, meleg.
15. Tiszta meleg, szeles, néha borúllás. 16–17–18. Híves szeles, borongós, köz-
ben kevés harmat. 19. Regvelenként szeles, változó. 20. Egész nap borúlt, sze-
les. 21. Regvel borúlt, azután szeles, változó. 22. Szeles változó, estve felé ke-
vés esső. 23. Regvel nagy köd, azután szeles, borongós, estve kevés esső. 24.
Hajnalba szép esső, majd délig szép áztató esső, azután változó, borongós. 25.
Hideg szél, kevés esső. 26. Regvel dér, egész nap változó hideg szél. 27–28.
Tsunya hideg szél, borongós, hó helyhő. 29–30–31. Híves száraz szél, változó.

542. Die 1^a–2^a Junii. Hideg száraz szél, változó. 3^a. Egész nap borúlt,
hideg szél. 4^a. Változó híves szél. 5^a. Meleg nap, többnyire szél. 6–7^a–8–9^a.
Nagy forróság. 10. Nagy forróság, estve felé szép felyhő, kevés mendörgés. 11.
Nagy meleg szél, borongós. 12. Hajnalba kevés esső, azután borúlt, változó,
ismét meleg változó, estve kevés esső. Rimaszombaton nagy szélvész, templom
és 40 házakat s tsüröket meg rontott. 13. Egész nap áztató esső, híves. 14. Vál-
tozó szeles, híves. 15. Délig hideg tsunya szél, azután változó meleg szeles. 16^a.
Változó szeles, délben kevés sebess esső. 17^a. Éjtel kevés szép esső, egész
nap változó, essőre hajló szeles. 18^a. Meleg szeles. 19^a. Több ízben szép esső.
20^a. Essőre hajló délig, azután meleg üdő. 21^a. Nagy meleg, több ízben
borúllás. 22^a. Éjtel mendörgés, villámlás, sebess esső, hajnalba szép esső, azu-
tán egész nap nagy szél. 23^a. Egész nap hideg szél, borúlt, lajhálló. 24^a. Nagy
meleg. 25^a. Délig túrhető, aztann híves nagy szél. 26^a. Hideg nagy szél. 27^a.
Meleg szeles üdő. 28. Homályos meleg, füstös, szeles, regvel nagy harmat. 29^a.
Egész nap nagy meleg, setétes. 30^a. Hasonlóan.

543. Ezen június holdnapban igen sok helyken iszonyú tűz támadások
voltak, nevezetesen Aszalón, Borsod Vármegyében 7^{ben} 180 házak lettek a tűz-
nek áldozati. A pápista templom és kálvinista templom, mind a pápista, mind a
kálvinista parochiákkal és az ispotállal együtt. 27^a éjtel Gömör Vármegyében,
Putnokon 9 és ugyanakkor Horkán 30 házak elégtek.

544. Die 1^a Julii. Meleg, estve felé szép esső és éjjel is. 2^a. Majd délig
szép esső, azután váltzó. 3–4–5–6^a. Nagy száraz meleg széllal. 7. Délig tiszta
meleg, azután estvélig szép áztató esső. 8^a. Meleg üdő, szél. 9^a–10. Nagy me-
leg. 11^a. Száraz, szeles meleg. 12^a. Aequé. 13^a. Igen nagy száraz, meleg szél.
14^a. Nagy, meleg szél. 15^a. Forróság széllal. 16^a. Nagy meleg, délután kevés
esső, azután meleg, változó. 17–18–19. Meleg szeles. 20^a. Változó délig, azu-

³⁵⁰ 1808. április 21-én is legégett a falu, templom, többen meghaltak a katasztrófa során. Lásd
a 47. bejegyzést.

tán sűrű eső másnap regvelig. 21. Délig áztató eső, azután változó szeles. 22–23: Híves szeles, változó. 24. Hideg dér, azután változó, több ízben szél. 25–26–27–28. Nagy meleg, nagy szél. 29^a. Regvel dér, híves azután nagy meleg széllel. 30–31^a. Nagy meleg, nagy szél.

545. Ezen Julius holdnapjában is igen sok és nagy tűztámadások voltak, nevezetesen Kazán Borsod Vármegyében a Tekintetes Radvánszky úr tsürjét a ménkő meg ütvén nyoltzszáz kereszt étellel együtt meg éget.

546. Die 1^a Augusti & 2^a. Nagy meleg széllel. 3^a. Éfél után és Hajnalba igen szép eső, azután borongós, szeles. 4–5–6–7. Nagy forróság széllel. 8–9–10–11^a–12^a–13^a–14^a. Nagy forróság gyenge széllel. 15^a. Változó borongós, szeles, meleg. 16^a. Változó meleg. 17^a. Nagy szél, híves üdő. 18^a. Szeles meleg, kevésé zúr zavar. 19^a. Változó majd délig, azután 2 óráig tartó szép eső, ismét borongós. 20^a. Meleg. 21^a. Változó meleg, szeles. 22. Délig meleg, délben sebess áztató eső, ismét kitisztult, meleg. 23^a. Meleg, kis szél. 24^a. Nagy meleg. 25^a. Rekkent meleg, estve felé nagy eső, vilamlás, mendörgés. Éjel nagy ítélet, szeles, zápor eső, mendörgés, villámlás, ménkő hullás. 26^a. Borongós, változó. 27–28–29–30–31. Éjel szép harmat, nappal nagy forró meleg, kevés szél.

547. 1^a 7^{b-bris} 2^a–3^a–4^a. Éjel harmatos, nappal nagy forróság. 5–6–7–8–9–10^a. Éjjel híves, nappal nagy meleg, kevés széllel. 11^a. Regvel híves, borongós, azután nagy meleg, estve felé borult, mendörgős, sok helyeken zápor eső és jég. 12^a. Regvel híves, azután változó, borongós meleg. 13^a–14^a–15^a–16^a. Éjel híves, nappal nagy meleg. 17^a. Éjel híves, nappal változó. 18–19–20–21 Változó meleg. 22. Meleg, délután szép eső, ismét változó. 23–24–25. Éjel híves, azután meleg. 26. Délig változó, délután éfélig szép eső. 27. Egész nap essős. 28–29–30. Regvel dér, azután meleg.

548. 1^a 8^{b-bris}. Regvel híves, azután meleg. 2–3. Változó meleg. 4–5–6–7–8. Többnyire regvel híves, azután meleg. 9. Éjel eső, egész nap lajhálló. 10^a. Délig eső, azután tiszta. 11^a. Egész nap szép meleg, szeles. 12^a. Derült, szeles meleg. Estve villámlás, kevés eső, éjel mendörgés, villámlás, zápor eső nagy széllel. 13^a. Regvel lajhálló, azután szeles, borongós. 14^a. Szép üdő, estve és éjel nedves. 15^a. Délig borongós, azután kitisztult, egész éjjel eső. 16^a. Egész nap változó, essőre hajló. 17^a–18–19–20–21–22–23. Éjel és regvel hideg, nagy dér, nappal tiszta napfény meleggél, néha híves szél. 24^a. Egész nap komor felyhős. 25^a–26^a. Éjel és regvel deres, ködös, hideg, nappal nyári üdő. 27^a. Éjel kevés eső, délig szép eső, azután kiderült tiszta. 28^a. Változó, szeles, borongós setétes üdő. 29^a. Aequé. 30^a. Egész nap eső. 31^a. Változó hideg.

549. Ezen holdnapban a szüret meg vólt és igen jó bor lett, de aszú nem igen vólt, elegendő is vólt a bor, az ára 1 forint volt köble, sött még ólsóbb is. Az őszi vetés meglehetősen mutatta magát, de jövendőre nem nagy termést ígért.

550. Die 1^a 9^{b-bris}. Változó kevés eső, azután kitisztult. 2^a. Hideg fagy regvel, azután híves változó. 3^a. Változó, néha híves nap. 4^a. Essőre hajló ködös, kevés eső, ismét kiderült, változó. 5^a. Regvel hideg, azután változó verőfényes. 6. Éjel meglehetősen hó, délig meleg, tiszta, azután változó, bugdosó ve-

rőfény. 7^a. Regvel fagy, azután változó híves. 8^a. Nagy fagyás, nappal tiszta szép meleg. 9^a. Aequē. 10^a. Nagy fagyás regvel, azután változó, borongós, lágy, estve felé kevés esső. 11^a. Délig esső, azután valamire kitisztult. 12^a. Változó híves. 13–14–15. Egész éjel és nappal nagy tsúnya szél, változó híves. 16^a. Fagyos, változó szeles. 17. Hasonlóan. 18^a. Nagy köd, fagyos délig, azután tsendes verőfény. 19–20. Regvel változó, azután meleg nap. 21–22–23. Változó borult. 24–25–26. Tsúnya szeles üdő, de nem hideg. 27–28–29–30. Tshipős, változó.

551. Die 1^a–2^a–3^a–4^a–5^a Decembris. Homályos ködös, essőre hajló. 6^a. Regvel híves, nappal nyári meleg üdő. 7^a. Egész nap borult, essőre hajló, éjel nagy köd. 8^a. Regvel esső, délután szép tiszta üdő híves széllal, ismét változó szeles. Estve felé zavaros, havas esső. 9^a. Szép üdő, meleg. 10^a–11^a. Komor, változó. 12^a. Híves szeles, változó. 13. Tiszta, híves szeles, éjel kevés esső. 14^a. Változó borongós, híves, szeles. 15^a. Regvel nagy fagy, azután egész nap nyári forma üdő. 16^a. Délig komor híves szeles, azután kitisztult verőfény, estve felé borult. 17. Regvel kevés esső setétes üdő, azután komor szeles. 18^a. Éjel zavaros nagy szél, havas esső, regvel nagy fagy, tiszta, azután változó hideg. 19^a. Nagy hideg. 20^a. Egész nap ködös, híves. 21^a. Változó borult, tsendesedet. 22^a. Egész nap szeles, engedelmes. 23. Borongós, tshipős, szeles. 24. Szép őszi engedelmes üdő. 25: Éjel hideg fagy, nappal szép őszi engedelmes. 26^a. Híves szeles, estve kevés hó. 27^a. Egész nap tsendes szeles. 28. Hideg regvel, azután engedelmes, egész nap ködös. 29^a. Egész nap nagy köd. 30^a. Híves, változó, havas esső, éjel derült. 31^a. Éjel s regvel fagyos, egész nap szép őszi üdő.

552. Egész ezen 1824^{ik} esztendő igen száraz és meleg vólt, gyümölts semmi sem vólt, kivéven egy kevés nyári és őszi barackot. Az örlés dolgában az emberek igen meg szorúltak. A méheknek semmi hasznuk. Az élet féle minden meg óltsódot, szinte a ló és szarvasmarhának az ára le szállott. Minden felé igen sok égések tapasztaltattak. A pénznek igen nagy szúke vólt.

1825.

Planeta Saturnus serviet pro anno 1874.

553. Die 1^a Januarii. Éjel és regvel hideg, az után tavaszi szép üdő. 2^a. Regvel hideg, az után lágy üdő. 3^a. Egész nap változó szeles. 4^a. Egész nap tsunya hideg nagy szél, zavaros, havas esső. 5^a. Regvel hideg, azután szép verőfényes tavaszi. 6^a. Híves, derült szeles. 7^a. Szeles hideg üdő. 8^a. Változó hideg. 9^a. Hó szállongás, azután ki tisztult híves. 10^a. Regvel hideg, azután tiszta. 11^a. Regvel hideg, azután szép tavaszi nap. 12^a. Regvel hideg változó, azután tavaszi üdő. 13^a. Regvel hideg változó, az után tavaszi üdő. 14–15–16. Éjel és regvel kis hideg, azután változó tavaszi. 17^a. Hideg szeles, komor. 18^a. Változó tavaszi üdő. 19^a. Borongós lágyas, estve és regel hó esés valami 3 újni. 20. Regvel híves, az után engedelmes tavaszi. 21. Regvel kevés hó, az után komor. 22. Regvel hideg szél, az után engedelmes tavaszi, estve komor.

23. Egész nap lágy engedelmes, tavaszi. 24. Egész nap lágy tavaszi, borongós, kevés nap fény. 25. Januarii. Éjél kevés eső, azután tavaszi üdő. 26. Regvel híves szél kevés hóval, egész nap komor, szeles. 27. Regvel borúlt, kevés hó, azután lágy tavaszi üdő. 28. Regvel fagy, azután lágy. 29. Aequē. 30–31. Éjél s regvel fagy, az után szép tavaszi üdő.

554. Die 1. Februarii. Regvel fagy, egész nap világos, komor tavaszi. 2. Változó szeles, engedelmes. 3. Szeles híves, változó, kevés eső éjél. 4^a. Egész nap és éjél nagy szél. 5^a. Hideg nagy szél, borúlt, komor. 6–7–8–9–10–11–12. Éjél száraz hideg, nappal változó tavaszi. 13–14–15. Igen nagy szél, verőfényes, kevés hó. Kazintzon, Nádasdon és másutt is igen nagy tűz. 16–17–18–19. Hideg éjél és regvel, azután száraz tavaszi üdő. 20–21–22. Változó borúlt, gyenge. 23. Gyenge üdő. 24. Regvel nagy hó szakadás, azután lassú hó lajhállás. 23. Lágyas, estve és éjél hideg. 26. Hideg. 27. Hó lajhállás, hideg. 28. Nagy hideg.

555. Die 1^a Martii. Nagy hideg. 2. Hasonlóan. 3^a. Regvel nagy hideg, azután változó. 4^a. Borúlt, változó, lágyas. 5^a. Regvel fagy, az után borúlt, lágy. 6^a. Regvel fagy, azután tavaszi változó. 7^a. Hideg, változó tavaszi. 8^a. Hideg szél, fagyos. 9^a. Zavaros hideg szél, hóval vegyes. 10. Regvel nagy fagy, azután szép tavaszi üdő. 11. Egész nap komor, szeles hideg. 12. Változó híves, fagyos, estve és éjél hó esés. 13. Délig hó szállongás, zavaros egész nap. 14–15–16. Éjél, nappal nagy száraz hideg, napközti tiszta hideg. 17. Hideg változó. 18. Hideg napközti tavaszi, híves szél. 19. Hideg napfényvel, széllal, néha jó üdő. 20. Egész nap hideg szél. 21. Regvel fagy, azután tavaszi. 22–23. Regvel fagy, azután tavaszi. 24. Szép meleg. 25. Regvel fagy, zavaros, híves, azután tavaszi üdő. 26. Egész nap szép tavaszi meleg nap. 27. Változó híves. 28–29–30–31. Regvel fagy, nappal szép tavaszi meleg üdő.

556. Ezen Martzius holdnapban számatalan sok tűz gyúlladások vótak, úgy anyira, hogy némelly éjél 3 s 4 helyett is látzot az tűz világossága, és hol 10, hol 20, hol 100, hol 180 házak is semmivé lettek.

557. Die 1^a Aprilis. Hideg szeles, változó. 2^a. Zavaros szeles, havas, hideg. 3. Regvel fagy, azután híves. 4^a. Változó hideg. 5^a. Egész nap hideg szeles, tiszta nap. 6^a. Híves tiszta, változó szeles. 7^a. Regvel fagy, azután szép tavaszi. 8^a. Délig szép tavaszi nap, azután nagy szél, híves, borúlt. 9^a. Hideg, szeles, borongós. 10^a. Regvel dér, azután egész nap szép tavaszi. 11^a. Szép tavaszi üdő, szeles. 12–13–14. Igen nagy szél, tiszta vad üdő. 15. Igen nagy szél, tavaszi tiszta. 16–17. Igen nagy szél, száraz, változó vad üdő. 18–19–20–21–22–2. Híves szeles, változó borúlt. 24–25–26–27–28–29–30. Nagy meleg, száraz, néha borúlt, essőre hajló, de haszonatalan!

558. Ezen aprilis holdnapjában igen sok erdők meg gyúlladtak, több helységekben sok házak elégtek. A vetés egészen el szenvedet, kevés reménséget adtak a bő terméshez. A szőlő szépen indult, a folyó vizek megszáradtak, a malmok sok helyen leállottak, az élelemnek az ára valamivel fellyebb ugrott.

559. Die 1^a & 2^a. Maji. Regvel essőre hajló, egész napokon nagy meleg. 3^a. Nagy meleg. 4^a. Nagy meleg, délben kevés mendörgés. 5^a–6^a–7^a. Nagy forróság. 8^a. Nagy meleg, 3 óraker mendörgés, szép eső kevés üdeig. 9^a. Borúlt, délután mendörgés kevés essővel. 10^a. Borúlt, dél előtt kevés eső, több

helyeken szép esső, másüt ismét káros zápor. 11^a. Éjél valami ½ óráig sebess
esső, délig essőre hajló, azután kitisztúltni kezdett, szeles, változó. 12^a. Regvel
essőre hajló, azután 1 1/2 óráig szép áztató esső. Ismét kitisztúlt, változó híves,
szeles. 13^a. Egész nap változó hideg széllel. 14^a. Majd egész nap áztató, híves
esső. 15^a. Változó, borongós. 16^a. Délig változó, azután áztató esső, éjél kide-
rült, regvel dér. 17^a. Regvel dér, azután borúlt, ismét esső majd éfélig. 18^a.
Egész nap borúlt, híves szél, lajhálló esső, de nem sok. 19^a. Borúlt, híves
lajhálló üdő. 20^a. Áztató esső délig híves, azután kitisztúlt. 21^a. Regvel dér,
azután tiszta szeles, estve hideg. 22^a. Regvel ártalmas dér, egész nap meleg
üdő. 23^a. Regvel híves, azután meleg üdő, 5 óra táján tsunya felyhő, sok helye-
ken: Sajónémetiben, Királdon, Mertsén, Upponyban, Tapoltsánba jég,
felyhőszakadás, ártalmas víz. 24^a. Szép tiszta üdő. délután kevés esső. 25^a.
Szép szeles, tiszta nap, meleg. 26^a. Egész nap dühöt nagy szél. 27^a. Délig vál-
tozó, azután nagy szél. 28^a. Hasonlóan. 29^a. Meleg tiszta, többször borúlt. 30^a.
Délig szép meleg nap, azután borúlt, lajhálló, estve felé és éjél szép áztató esső.
31^a. Egész nap essőre hajló, változó.

561. Die 8^a Maji. Amidőn délután Sz. Simonyon keresztül utazott volna
T. Szalai úr feleségével és gyermekeivel, utólérte a rettenetes zivatar és a mén-
kő a szekereben agyon ütötte egy lovával együtt. Feleség és két gyermekeit meg
sebesítette, úgy nem különben a kotsisát.³⁵¹

562. Ezen majus holdnapban többször áztató esső vólt, de sikertelen,
semmi féle vetemény nem gyarapodott és a kiszáradott rétek semmit sem zöl-
dültek, majd az egész országban, kivévén ezen Felföldi réteket, mellyek közül
a szép füveket sok helyeken az árvíz bé is öntötte.

563. Die 1^a Junii. Változó borongós, szeles, híves esső. 2^a. Borúlt, essőre
hajló, estve híves. 3^a. Változó, kevés esső, estve szép esső. 4^a. Essőre hajló,
szép esső. 5^a. Essőre hajló, estve és éjjel áztató esső. 6^a. Borúlt, essőre hajló. 7^a.
Változó borongós, lassú esső. 8^a. Egész nap nagy felyhők, essős, híves, szeles
nap. 9^a. Változó, több ízben keményen sütő napfény. 10^a. Változó borongós,
keves esső. 11^a. Délig változó, az után több ízben esső, mendörgés, villámlás,
éjél sebes esső, mendörgés. 12^a. Egész nap meleg változó, estve kevés esső

³⁵¹ A Szentsimony történetét feldolgozó kéziratban így szerepel ez az eset: „1825. május 8.-án
rendkívül meleg és esőtlen tavasz idején, Sípos József dobfeneki földesúr hazafelé menet Put-
nokról feleségével és két gyermekével, kocsin átment Szentsimonon. A falu elején jártak, ami-
kor hirtelen villám csapott a kocsiba, s az úr azonnal meghalt. Családjának nem történt baja. Bár
az illető református vallású volt, Rozinay a plébániára vitette és a hivatalos dolgok elintézése
után, május 8-án, nagy részvét és pompa mellett eltemette a temető alsó részében.” –Ma is ott
van félig besüllyedve egy koporsófedél alakú fekete kő. (N. B.! Reformátusok-nál divatos volt
régén!) Ez a történet. A néphit azt beszéli, hogy aki alatta fekszik, „káromkodásáért” megbün-
hődött. Mert amikor halotta a dörgést, azt mondta: „Én nagyobb tudok”. És puskájából az ég
felé lőtt. Ekkor csapott bele a villám. Koporsóját, amely „megkövesedett”, a föld kivetette. –
Így a néphit. Nem lehet igaz, mert a követ felemelték, s csak egy földészterű kő az. Rozinay nem
jegyezte be ezt így. Tapintatból? Ha így történt volna, bejegyezte volna tanulságként. Az idő és
fantázia így ferdíti el té-nyeket! Szentsimoni plébánia levéltára, Csomor Ernő: Szentsimon
története. Az információra Kovács Béla hívta fel a figyelmemet, hálás köszönet érte.

mendörgéssel. 13^a. Borongós, többször lajhálló kevés mendörgéssel. 14^a. Egész nap nagy meleg. 15^a. Tíz óráig nagy meleg, azután 4 óráig ijesztő felyhő, mendörgés, kevés sebess eső, ismét kitisztult, estve híves. 16^a. Egész nap tiszta, nagy szél, estvére hideg. 17^a. Délig meleg, azután szél, estve és éjel híves. 18^a. Egész nap tiszta és hideg, nagy szél. 19^a. Változó borongós, híves szeles. 20^a. Változó, estve felé essős, estve jó eső. 21^a. Regvel dér, délig borongós, estve felé áztató eső, másütt nagy eső szakadás. 22^a. Regvel hideg, egész nap változó meleg. 23^a. Regvel hideg, egész nap változó meleg, essőre hajló, szeles. 24^a. Délig hideg, azután meleg. 25^a. Egész nap nagy meleg. 26^a. Hasonlóan. 27^a. Tornyos felyhők, nagy meleg. 28^a. Szeles nagy forróság. 29^a. Nagy rekkenő meleg. 30^a. Majd egész nap eső, délután szép üdő.

564. Ezen holdnapban esett essők a veteményeket, káposztát és a füveket igen nevelték a mi részünkön, a tzepe³⁵² gombát pedig bővségesen adták, a szőlő kezdett tsökkenni.

565. 1^a Julii. Borongós, azután változó nagy meleggel. 2^a. Regvel lajhálló, azután szeles kitisztult. 3^a–4–5. Szeles híves, poros üdő. 6^a. Változó szeles, estve híves eső. 7^a. Egész nap szeles, változó meleg. 8^a. Regvel tsendes, azután szeles, meleg üdő. 9^a. Regveltül délutánig szép áztató eső, azután változó, szél és még eső. 10^a. Regvel essőre hajló, azután szép eső éfélig. 11^a. Több ízben szép eső. 12^a. Változó essős üdő. 13^a. Délig változó, azután szép eső, ismét ki derült. 14^a. Essőre hajló, sok helyeken szép, sok helyeken zápor eső mendörgéssel. 15–16^a. Változó tornyos felyhők, éjelenkint szép eső. 17. Nagy meleg tornyos felyhőkkel. 18^a. Nagy forróság, estve felé borúlt. 19^a. Nagy forróság széllal. 20. Tornyos felyhők nagy meleg széllal. 21. Felyhős, nagy meleg széllal. 22^a. Felyhős, nagy meleg. 23^a. Regvel híves, azután szeles, változó. 24. Meleg estve és éjel szép eső. Éfél után nagy eső mendörgés, villámlás, ménkö hullás. 25. Esős üdő egész nap. 26^a. Borongós, szeles délig, azután másnap regvelig nagy eső. 27^a. Egész nap lajhálló, változó borúlt. 28^a. Essőre hajló, keveset ki tisztult estve fele. 29. Nagy meleg, tornyos felyhők, estve eső. 30. Egész nap meleg jó üdő. 31^a. Meleg változó.

566. Ezen Julius holdnapnak 8^{dikán} Sátán regvel 5 óraker a vigyázatlanág miatt Kováts Ferentz Jósefnek az háza ki gyúlladot, és magával együtt 3 házat és annyi ólat hamuvá tett a tűz. És mindhárom házban egy egy zsellér lakván azoknak is holmiuk hamuvá lettal, akik akkor az alföldön lévén kapájukal izadva dolgoztak, holmiuk pedig a tűz prédája lett.

567. Ezen és a következő holdnapokban országszerte az iszonyú sok hernyó minden felől a káposztát meg emésztette, mind azon által september és 8^{-bris} holdnapjaiban szépen fel vette magát az káposzta és bővségesen lett mindenütt. Néhol az igen nagy szorgalmatosság által ezen kártékony férgektül megemésztödöt anyira menyire a káposzta.

568. Die 1^a Augusti. Délig borongós meleg, azután lassú eső estvélig, ismét egész éjel nagy eső. 2^a. Essőre hajló, borúlt egész nap. 3^a. Délig essőre hajló, azután tornyos felyhők, kemény süttő meleg. 4^a. Egész nap változó, több

352 Vargánya.

ízben zápor eső és kemény meleg, sok helyeken káros nagy víz. 5^a. Rekkent meleg, tornyos felyhők, kis mendörgés, az után forró meleg. 6^a. Igen nagy meleg tornyos felyhőkkel, dél után több tsapásban eső, egész éjel nagy eső szakadás. 7^a. Regvel 8 óráig sűrű eső, az után borongós meleg, estvére kitisztult. 8^a. Nagy meleg, tornyos felyhőkkel. 9^a. Hasonlóan. 10^a. Változó meleg kevés eső. 11^a. Éfél után egy óra után nagy mendörgés, villámlás, ménkö hullás, nagy zápor eső regvel 6 óráig. Azután esőre hajló, tornyos felyhős meleg, délután mendörgés, zápor eső, ismét kitisztult kevés üdeig, ismét esőre hajló nagy felyhő mendörgés, zápor eső. Újra kitisztult, megint eső éfélig. 12^a. Éféltül fogva nagy eső regvelig, aztán többször eső, változó, terhes felyhő, egy darabig nagy eső, ismét változó, fényes nap éfélig. 13^a. Regvel híves esőre hajló majd délig, azután kitisztult, meleg, tornyos felyhők, éjel tiszta üdő, regvel híves. 14^a. Meleg szeles üdő majd délig, azután változó, éjel nagy borúllás. 15^a. Délig meleg üdő, tornyos felyhők, délben kevés eső, délután jó eső estvétől éfélig. 16. Éféltül hajnalig zápor eső, azután borongós változó. 17–18–19–20–21–22. Változó szeles, tornyos felyhők. 23. Egész nap tiszta meleg. 24–25–26–27. Meleg szellős, tornyos felyhők. 28^a. Délig meleg tiszta, azután borúlt. 29^a. Egész nap lajháló üdő. 30^a. Változó. 31^a. Változó.

569. 1^a Septembris. Változó felyhős. 2–3–4–5. Változó szeles, tornyos felyhőkkel, híves inkább, mint meleg. 6–7. Változó szeles, híves. 8. Felyhős, változó nagy szél. 9–10–11–12–13. Nagy meleg, éjel híves. 14. Délig meleg, azután változó, egész éjel eső. 15. Egész nap esőre hajló, egész éjel eső. 16. Egész nap esőre hajló, estvére ki derült, ismét borúlt. 17. Változó. 18. Szép meleg üdő. 19. Regvel felyhős, azután szép meleg, délután borúlt, kevés mendörgés. Csernel felé nagy zápor eső, nagy víz, azután köd egész éjjel. 20. Regvel délig köd, azután tiszta meleg. 21. Egész nap tiszta, meleg üdő.

570. Die 21^a Septembris. Éjel 11 órakor az öreg Semianarium valamikép az padlássárúl meg gyulladott, az egész épület teteje hamuvá lett. Igen nagy ijedést okozott a város béli lakosoknak, kivált a püspöki residentia és Iffiu Seminarium s mellette lévő épületel nagy veszedelemben forogtak.

571. Die 22^a 7^bbris. Egész nap rekkent meleg. 23. Hajnalba hirtelen nagy égi háború, több ménkö hullással, zápor eső, ismét lassú, ismét sebess majd délig, azután kitisztult híves. 24. Egész nap tiszta, híves, szeles üdő. 25–26–27. Változó híves, szeles. 28. Éjel eső, nappal rekkent meleg, Eger tájékán nagy jég. 29. Egész nap hideg, komor szél. 30. Regvel dér, egész nap hideg szél.

572. Die 1^a–2^a 8^bbris. Éjel fagy, nappal hideg, száraz szél. 3. Hasonlóan, és ezen a napon Felnémeten négy ház a tűz által hamuvá lett. 4–5–6–7. Éjel s regvel igen hideg deres, nappal nagy meleg. NB! Ezen napalon a szőlő igen meg fagyott ahol meg nem ért, de igen kevés helyen volt érett. 8–9–10. Éjel és regvel hideg, deres, nappal szép meleg üdő. 11–12. Regvel dér, azután szép meleg üdő. 13–14–15. Változó borongós, lágy üdő. 16. Változó borúlt, estve felé szép áztató eső, éjel köd. 17. Nagy köd majd délig, híves, azután egész nap tiszta meleg. 18. Éjel és regvel nagy hideg, egész nap szép meleg üdő. 19. Hideg szél, borúlt, estve és éjel hideg eső. 20. Egész nap hideg eső. 21. Ki tisztult meleg estve, változó. 22. Változó, estve felé sebess eső több ízben. 23.

Délig szép üdő, azután esső, estve zápor esső. 24. Tiszta szép meleg üdő. 25. Regvel változó, azután szép tiszta éfélig. 26. Éféltül regvelig zápor esső, azután lajháló délig, azután éfélig sűrű esső. 27. Éféltül regvelig nagy hó, regvel essőre hajló, az után hó szakadás széllel egész estvélig, azután éfélig lassú esső. 28. Kitisztult és fagyott, délig tiszta, délben fekete felyhő darával, azután tiszta, estve hideg, ismét bé borúlt, kevés esső. 29. Változó híves. 30. Egész nap borúlt essőre hajló, estve felé kevés esső. 31. Egész nap borúlt, dél után sűrű szitaló esső, híves.

573. Die 1^a 9^{-bris}. Egész nap változó, essőre hajló. 2. Változó szeles, essős üdő. 3. Egész nap változó, szeles, essőre hajló. 4. Változó, több ízben essőre hajló, svetős(?) üdő. 5^a. Egész nap essős, éjel sebess esső. 6^a. Regvel felyhős, azután sebessen sütő meleg. 7^a. Változó nyári nap, estve kevés esső. 8. Változó szeles, essőre hajló, éjel esső. 9. Változó essős. 10. Regvel délig nagy köd, lágy üdő, azután tiszta nyári nap. 11. Délig essőre hajló, azután szép őszi meleg. 12. Regvel szép üdő, azután nyári meleg. 13. Változó, egész nap lágy. 14. Szép őszi üdő. 15. Regvel sebess esső, azután változó. 16. Egész nap nyári üdő. 17^a. Szép őszi üdő, estve felé híves, hó esés a Bikben, másutt esső. 18. Regvel őszi üdő, azután híves, havas esső. 19. Változó ködös. 20. Szép őszi üdő. 21. Ködös változó, éjel esső. 22. Ködös, változó. 23. Szép őszi üdő. 24. Regvel fagy, azután változó híves. 25. Regvel fagy, azután változó borongós. 26. Regvel híves fagy, azután változó. 27. Változó délig, azután zavaros fermeteg, havas, szeles esső. 28. Regvel kevés fagy, szél, lágy üdő. 29. Regvel szeles fagyos, azután lágyas. 30. Lágy.

574. Die 1^a X^{-bris}. Lágy borúlt, estve sűrű esső, azután hideg szél egész éjel. 2^a. Regvel nagy fagy, azután lágy változó. 3^a. Lágy üdő, lajháló szél egész éjel. 4–5–6–7–8–9–10. Lágy tavaszi forma napok, több ízben köd és néha vilámlás. 11^a. Változó, estve sűrű esső. 12^a. Regvel fagyos, egész nap híves, estve borúlt. 13. Fagyos hideg, setét borúlt, estve esső. 14. Egész éjel és nappal esső. 15. Regvel ködös, egész nap lajháló, setét üdő. 16. ³⁵³ Éjel esső egész délig, setét essős. 16. Éjel esső, egész nap változó essős. 17. Éféltül regvelig esső, azután egész nap ködös. 18. Egész nap változó ködös. 19. Egész éjel köd, regvel kezdett fagni, az után ködös délig, azután tiszta fényes nap, lágy. 20–21–22–23. Éjel és regvel kevés hideg köddel, nappal szép tiszta tavaszi forma üdő. 24. Regvel kevés fagy, egész nap szép meleg üdő. 25. Éjel fagni kezdett, tiszta üdő. Regvel fagy, azután ki engedett, szép nyári forma üdő. 26. Regvel borúlt, egész nap setét, esső éfélig. 27. Éféltül regvelig esső, azután ködös, setét essőre hajló. 28. Egész éjel esső, egész nap setét essőre hajló. 29. Setét borúlt lajháló üdő. 30. Délig nyári forma üdő, azutánn esőre hajló, estve esső.

575. Ezen 1825. esztendőben a pénznek szűke miatt az élelembéliek drágák nem voltak, a tiszta búza 5 for[int] 30 xr. köble, a kétszeres 5 for[int], a Rózsa 3 for[int], a Zab 30 gar[as] köble. A marhahúsnak fontya 5 xr. váltó pénzben. A búza aratáskor a tsomokban nagy kárt szenvedett, és igen sok helyeken öszve halt, öszve rothadott, azonban igen jól fizetett ami épségben maradt és

³⁵³ Pók József itt kétszer jegyezte le december 16. időjárását.

elegendő búza neme volt. A kukoritza bővségesen, Zab igen tsekélyen, makk az emberek emlékezetére több nem volt, mint ezen esztendőben. Egy jobb hízott sertésnek, makkolás ára volt 7–8, 10, 15, 18 garas, és egy forint leg fellyeb. Egy legjobb tehén ára 20, 25, 30 forint, vágni valónak ára 10, 12, 15 forint. Egy pár jó ökör ára 110, 120 forint. A bor ezen esztendőben a mellett, hogy kevés termet, rossz is volt. Az ára egy hordó bornak 10–12 forint. A ruhabéli portékák az üdökhöz képest drága volt. A gyümölcs béli termés körtvén és tseresznyén kívül igen szűk volt. A méhekre igen mostoha üdők jártak sok helyeken.

576. Ezen 1825. Esztendőben minden felől a tűz gyúlladások rettenetes károkat okoztak, hol egész helységek, hol fél, hol egynehány házak lettek semmivé.

1826.

Planeta Jupiter serviet pro anno 1875.

578. Die 1^a Januarii. Egész nap setétes ködös, lajhálló, lágy üdö. Igen nagy sár, estve éfélig nagy esső. 2^a. Egész nap ködös, setét lágy üdö, estve éfélig sűrű esső. 3^a. Éféltől regvelig sűrű esső, regvel havas esső, az után délig hó esés, ismét estig setét essőre hajló, lágy üdö. A hó a sáron magának lakást nem talált. 4^a. Egész nap szép meleg üdö, estve felé fagyni kezdett. 5^a. Éjtel jól meg fagyott, nappal verőfényes tiszta üdö, estve felé fagyni kezdett. 6^a. Éjtel s nappal borúlt zúzós, a nagy sár egészlen megfagyott. Éjtel kevés hó. 7^a. Éjtel és délig hóesés, azután borúlt. 8^a. Hóesés délig, azután borúlt, tsipős. 9^a. Egész nap hideg, estve hó. 10. Egész éjtel és majd egész nap ho esés. 11. Éjtel hó, nappal változó, borongós, hol tiszta, éjtel is változó. 12^a. Hajnaltúl délig hó szakadás, azután hideg. 13–14. Hideg változó. 15. Nagy hideg, nappal szép üdö. 16–17–18–19–20–21–22. Éjtel és regvel nagy tsikorgó hideg, napközt szép tiszta verőfény. 23. Délig hó lajhállás, hideg. 24. Délig hóesés, azután hideg. 25. Nagy hideg. 26. Borúlt, csendesedett. 27. Éjtel nagy hideg, nappal borúlt, hideg. 28–29–30–31. Ködös, zavaros, hideg üdö.

579. Die 1^a Februarii 2–3–4. Ködös, zúzós, hideg üdö. 5–6. Éjtel és regvel nagy hideg, ködös, zúzós, nappal szép verőfény hideggel. 7–8. Éjtel hideg, délig ködös, zúzós, azután lágy. 9–10–11–12–13–14–15–16. Éjtel és regvel nagy hideg, ködös, zúzós, nappal szép tiszta verőfény. 17. Éjtel s regvel nagy hideg, nappal változó lágyas. 18. Hideg, szép fényes nap. 19–20. Hasonlóan. 21. Változó, zavaros hószakadás éfélig. 22. Tiszta szép lágyas üdö. 23. Hasonló. 24. Változó, komor hóesés kevés ideig. 25. Hasonlóan. 26. Regvel hideg, azután lágy. 27. Regvel hideg, azután szép üdö. 28. Regvel nagy hideg, azután változó. Délután zavaros hó szakadás majd éfélig.

580. Ezen két holdnapban minden féle élelemnek az ára úgy szólván igen tsekély volt, az emberek közönségesen bővelkedtek, a bort senki sem kereste a megvevésre.

581. Die 1^a Martii. Ki tisztult, regvel nagy hideg, azután változó lágy üdö. 2–3. Nagy hideg regvel, azután szép meleg üdö. 4^a. Regvel hideg, egész

nap komor ködös. 5. Nagy fagy, egész nap engedelmes, tiszta. 6. Regvel fagy, délig változó, azután szép tiszta meleg. 7–8–9. Éjelenkint nagy hideg, nappal szép tiszta meleg. 10–11–12. Éjtel nagy fagy, nappal tiszta, komor, hideg szeles. 13. Változó lágyas. 14–15. Regvel nagy fagy, nappal szép üdő, ezen napokban a hó bútsút vett a földtől s el takarodott. 16. Egész nap lágy, igen nagy szél, fagy nélkül való. 17. Éjtel s regvel igen nagy hideg, szeles, nappal tiszta híves szeles. Ezen napokban a szántó emberek derekasan szántottak és a szőlő művesek nyitottak. 18. Éjtel és regvel nagy hideg, szeles, délig szép üdő, szeles, azután zavaros nagy szél hóval, ismét kitisztult szép üdő. 19. Regvel nagy hideg, egész nap tiszta, szeles, hideg üdő. 20. Hideg fagyos, tiszta, szeles, komor üdő. 21. Fagy, egész nap borúlt, szeles, hideg. 22. Regvel kevés fagy, azután borúlt lágy. 23–24. Lágy borúlt, essőre hajló. 25. Éjtel s hajnalba esső, egész nap borúlt, lágy, essőre hajló. 26. Regvel köd, azután tiszta, lágy délig, azután 2 óráig szép esső, ismét kitisztult, estve kevés villámlás. 27. Regvel köd, azután szép meleg, 28. Regvel kevés esső, azután szép tiszta meleg. 29. Egész nap szép tiszta meleg. 30. Délig szép lágy üdő, azután estvélig esső. 31. Regvel kevés fagy, azután komor, és hó szállongás.

582. Ezen Martzius holdnapja igen változó és kevés reménséget nyújtott a bő termésre. Mégis a búza, s gabona ára tsekély volt, tiszta búza p. mérője 2 for[int], rozs p.m.³⁵⁴ 1. f[orint] 30. xr. a zab p.m. 1. for[int]. A ruha féle portékák az élelemhez képest drágák voltak.

583. Die 1^a Aprilis. Tiszta szeles üdő. 2. Regvel jó fagy, egész nap hideg nagy szél. 3^a. Egész nap hideg nagy szél, felyhős. 4. Változ, híves szeles. 5. Híves nagy szél, egész nap változó. 6–7–8. Tavaszi nagy szél, szép verőfényel. 9–10. Regvel híves, az utánn szép meleg. 11. Délig szép esső, az után szép üdő. 12–13. Szép tavaszi meleg üdő. 14–15–16–17. Hideg szeles üdő. 18–19–20. Éjtel nagy hideg, nappal hideg nagy szél. 21. Hideg változó, több ízben kevés hó. 22–23–24–25–26–27. Regvelenkiént dér, nappal hideg, szeles, változó, tavaszi üdő. 28. Éjtel szép esső regvelig, nappal híves szeles változó, estve kiderült, híves. 29. Hajnalba esső, szinte egész nap áztató esső, híves. 30. Egész nap híves essős, a Bikben nagy hó.

585. Die 1^a Maji. Egész éjjel nagy széllal esső, egész nap hideg szeles esső. 2. Éjtel lajhálló, egész nap tsenedesedett, lajhálló szeles, felyhős. 3. Tavaszi változó, lágy üdő, kevés mendörgés. 4^a. Szép tavaszi lágy üdő, változó. 5^a. Híves szeles, változó. 6^a. Változó, másutt nagy mendörgés és zápor, itt kevés esső. 7^a. Változó tavaszi üdő, kevés esső.

587. Die 8^a. Híves, változó, estve és éjtel szép esső. 9^a. Borúlt szeles, de kitisztult. 10. Regvel híves, azután szeles tavaszi meleg. 11. Tavaszi meleg, homályos egész nap. 12. Nagy szél, homályos tavaszi üdő. 13^a. Délig meleg változó, délután szép esső, mendörgéssel. 14^a. Egész nap majd essős, egy óráig való zápor esső, azután változó, borúlt. 15. Változó, tornyos felyhők, délután havas, hideg felyhő. A Bikben nagy hó, éjtelre ki derült. 16. Regvel nagy dér, sok helyen ártalmas. Egész nap híves, szeles, derült. 17. Híves, szeles, változó.

³⁵⁴ Pozsonyi mérő.

18. Híves szeles. 19. Hideg változó, délután kevés mendörgés, azután szép eső, ismét ki derült. 20. Reggel dér, egész nap változó hideg. 21. Reggel dér, délig tűrhető, délután szép eső és híves estvélig. 22. Délig tsendesedett, lágyas verőfényes, azután híves szeles. 23. Egész nap jó meleg üdő, estve változó. 24. Reggel nagy eső, 3 óráig tartó, azután essőre hajló híves, azután több ízben mendörgés és zápor eső. Ismét keményen sütő nap, megint változó híves. 25. Majd éféltől 9 óráig nagy eső, nagy víz, setétes felyhő, több ízben eső estvélig, estve híves kitisztult. Sok helyeken nagy káros víz. 26. Változó tavaszi meleg, két ízben kevés eső. 27. Reggel keményen sütő nap, azután borongós. kevés mendörgés, délig jó kis pászta eső, azután forrón sütő nap tornyos felyhőkkel. 28. Változó meleg üdő, Csernelben igen nagy eső. 29. Délig meleg árnyékos, azután kevés eső mendörgéssel. 30. Változó meleg kevés mendörgés, több helyeken eső. 31. Változó terhes felyhőkkel, kevés mendörgés, igen nagy zápor eső, sok helyen káros a rétekeknek

588. Ezen holdnapban a gyümölcstfák felettébb virágoztak, igen sokat ígértek, de a sok essők ártalmukra lévén, igen kevés gyümölt kötődött meg. Ami megmaradott is, a derek ártalma miatt le hullott. A gabona igen sok helyeken, kivált a kövér földekben meg düllöt még virágja előtt. Ezen holdnapban az árvizek igen sok helyeken a rétekekben nagy kárt tettek, nevezetesen Domaházán, Hangonyban, Szent Simonban, Bolykon, Ózdon, Arlóban, Várkonyon, ismét Dédesben, Bánfalván, Bánhorváti, Bartzán és a Sajó mellett több helyeken. De a jég eső is több helyeken a Sajó mentében és Miskoltz környékén a vetésekben és a szőlőhegyekben nem kevés kárt okozott. A búzának, s gabonának az ára igen le szállott. Az Alföldségen tisztabúzának köblét 2. for[int] 30 xr, a Rozsnak pedig 2 for[int], de 1 for[int] 30 xr. áron is lehetett venni. A Felföldségen az előbbeni holdnapban lévő árát mag tartotta. A bornak ára egy 3 akós hordónak 20, 25, 30 forint vala. A ruha féle mindenben drága.

589. Die 1^a Junii. Változó, délig terhes, ijesztő felyhő, azután tisztult, meleg üdő. 2. Változó essős meleg. 3–4–5. Szép meleg üdő: Ezen 5^{ik} Juniusban indult az egész Apátfalni megyében lévő pápistaság Egerben processioval a Nagy Jubileum végett és Eger várossa végén a Kővágóban mint egy nyoltz ezer nép ezen vidékrül öszve gyülekezvén, szép rendben ment a városon végig a Nagy templomig. 6^a. Meleg üdő, délután Egert kivévén, itt a Felföldön zápor eső. 7^a. Nagy meleg szeles, estve felé mendörgés, terhes felyhő. 8–9. Nagy meleg, néha felyhős. 10. Délig nagy meleg, tornyos felyhővel, azután is nagy meleg. 11. Reggel majd délig essőre hajló mendörgés, azután nagy meleg, igen kevés eső, több helyeken zápor eső. 12–13–14–15. Nagy forró meleg, néha tornyos felyhők széllel. Ezen napokban akik le kaszáltak alkalmas üdő. 16. Délig szép meleg üdő, délután változó borongós, kevés eső. 17. Egész nap változó borongós, estve felé essős, híves, ismét sebess eső. 18. Essőre hajló, változó, délután lajhálló hideg. Estve és egész éjel nagy eső. 19. Hajnalba nagy eső azután borult, essőre hajló, egész nap többször hideg tspergős. 20. Egész nap híves essős üdő, szinte éjel. 21. Változó híves, több ízben eső. A le kaszált rétek ezen a vidéken ezen napokon veszedelemben forogtak. 22^a. Meleg borongós essős. 23. Borongós, pásztás eső. 24–25–26–27–28–29–30. Nagy forróság.

590. Die. 1^a Julii. Regvel nagy meleg, azután 3 óráig tartó mendörgés. Sok helyeken igen nagy zápor jéggel, Apátfalva s Dédes környékén szinte a Domaházi és Arló völgyben igen nagy víz. 2^a. Regvel nagy meleg, azután mendörgés, több helyeken jég, nagy zápor, sok helyeken kevés esső. 3–4^a. Nagy forróság, több helyeken mendörgés. 5^a. Nagy forróság, kevés mendörgés, tornyos felyhők, estve villámlás. 6^a. Nagy forróság, kevés mendörgés, estve villámlás. 7^a. Nagy forróság, néha tornyos felyhők, kevés mendörgés. 8^a. Nagy meleg, tornyos felyhők. 9^a. Essőre hajló néha, délután 2 óráig tartó esső. Több helyeken nagy esső. 10^a. Nagy meleg. 11^a. Délig nagy meleg, azután borúlt, kevés mendörgés, kevés essővel. 12^a. Igen nagy zápor esső mendörgéssel, sok helyeken kártevő nagy víz, estve ki tisztult. 13^a. Változó nagy meleg. 14. Tiszta nagy meleg. 15^a. Nagy meleg, délután mendörgés és szép esső vagy egy óráig, azután változó. 16^a. Nagy meleg, tornyos felyhők, délután mendörgés, kevés esső, másutt nagy esső. 17^a. Regvel nagy meleg tornyos felyhők, azután pásztás esső több helyeken. Sátán igen nagy zápor, nagy víz, a réteket megönötte, mendörgés. 18^a. Egész nap lassú esső, nagy meleg, mendörgés, néhol tsak felyhős. 19. Nagy meleg, felyhős mendörgés. 20. Hasonlóan. 21. Nagy meleg, kevés esső, mendörgés. 22^a. Nagy meleg, kevés mendörgés, tornyos felyhők. 23. Nagy meleg, délután pásztás esső, kevés mendörgés. 24. Borongós, nagy zápor pásztásan, mendörgés. A Sajó mellett felyhőszakadás, estve éfélig iszonyú villámlás, mendörgés, nagy esső. 25. Változó essőre hajló. 26. Regvel kevés mendörgés, egész délig nagy esső, azután lajhálló, estve felé változó. 27. Egész délig nagy esső, azután lajhálló. 28^a. Egész nap essőre hajló, borúlt. 29^a. Változó meleg. 30. Meleg üdő, több ízben borúllás. 31. Nagy meleg, néha borúllás.

591. Ezen julius holdnapja igen káros vala minden felől, több vármegyékben a tűz gyúlladások igen sok házakat semmivé tettek és lakossáikat kimpusztították. Borosd vármegyében, Arlóban 15^{ik} Juniusban éfél tájban egy szenes szekér a tsürben meg gyúlván 31 házakat, sok tsüroket és ólakat hamuvá tett. A vízáradások, ezen vármegyében iszonyú károkat tett, kivált a Sajó mellett Galgótzon, Kazán és másutt, nevezetesen Parasznyán és Sajó Sz. Péteren sok házakat el söprött és sertéseket el vitt, annál veszedelmesenn volt a víz, hogy éjel törtint. Sok helyeken a búza tsomókat bé öntötte, kit pedig egészlen el vitt. Minden féle élelmek ára igen tsekély volt ezen holdnapban, a bornak ára 45–52 és 60 forint volt párja. A ruha féle drágaságát megtartotta.

592. Die 1^a Augusti. Nagy meleg, tornyos felyhők. 2^a. Nagy meleg kevés széllel. 3^a. Nagy meleg, estve nagy villámlás, kevés mendörgés és imitt amott szép esső. 4^a. Nagy meleg lassú széllel, néhol kevés esső. kevés mendörgéssel. 5^a. Nagy meleg tornyos felyhőkkel. 6^a. Hajnalba rettentő veres felyhő, mendörgés, sebess esső napjában 5 ízben, estve felé kitisztult, nagy meleg. 7^{a-a}. Nagy meleg, tornyos felyhők. 8. Nagy meleg, dél után változó nagy meleg. 9^a–10^a–11–12–13–14–15. Nagy meleg, néha tornyos felyhők. 16^a. Regvel pásztás sebess esső, az után nagy meleg, kevés mendörgés. 17^a. Nagy meleg. 18. Délig nagy meleg, délután sebess esső, mendörgés. Nadasdon, Arlóban nagy jég. Apátfalva, Mikófalva tájékán igen nagy zápor a sarjút kit bé öntött, kit el vitt a

víz. 19. Regvel esső, egész nap szeles, borúlt. 20. Szép meleg üdő. 21–22. Nagy meleg, borongós. 23. Rekkent meleg, délbe sebess esső, azután kitisztult, nagy meleg. 24. Tiszta nagy meleg, délután mendörgés zápor essővel, ismét kitisztult. 25. Változó meleg, szeles esső. 26–27–28–29–30–31. Nagy meleg.

593. Ezen holdnap többnyire változó, még is bizakodásra kedvező. Minden élelem féle meg óltsódot, ki vévén egy hetet, melyen a tiszta búza köble 8 forint vala. A szőlő fája anyira meg nyölt, öszve futott, hogy még olyant az emberek nem emlékeztek, némelly tőke fája volt 3 öles is. Az öszve futás alatt a szőlő igen rothadott a kövérségtül, amidőn ki tisztították szép reménységet mutattak a gerezdek a jövőndő szüretre.

594. Die 1^a–2^a 7^{briis}. Nagy meleg. 3^a. Meleg változó, délután borúlt, kevés esső. 4^a. Nagy meleg. 5^a. Változó szeles meleg. 6^a. Változó, majd egész éjel villámlás, délben kevés mendörgés, borúlt. 7^a. Borúlt, szeles, estve szép esső, éjel zápor. 8^a. Essőre hajló egész nap. 9^a. Regvel essőre hajló, azután kitisztult, változó. 10–11–12–13–14–15. Híves északak, nappal nagy meleg. 16^a. Regvel délig esső, azután essőre hajló. 17^a. Változó, meleg. 18^a. Borongós, meleg. 19^a. Éjel híves, regvel ködös, azután nagy meleg. 20^a. Változó hideg, szeles üdő, borulás hóval tellyes. A Bikben hó esés. 22^a. Éjel hideg, regvel dér, egész nap változó, hideg, nagy szél. 23. Hasonlóan. 24. Egész nap híves, változó. 25. Tsendesedett üdő, essőre hajló, estve kevés esső. 26. Regvel borúlt, egész nap tiszta. 27–28. Éjel híves, nappal száraz meleg. 29. Változó, estve felé villámlás, mendörgés, hirtelen esső. 30. Tiszta meleg.

595. Ezen holnap a szöllőre jó volt, érlelte. Minden féle élelem meg óltsódott, de a ruházat maga drágaságát meg tartotta. Igen sok helyeken a szárazság miatt az őszi vetések elmaradtak és az Alföldségen sok helyen az első szántást sem tették meg.

596. Die 1^a–2^a Octobris. Tiszta, száraz meleg. 3^a–4^a. Regvel dér, változó száraz híves. 5^a. Változó híves, száraz meleg, estve felé kevés esső. 6^a. Változó, estve esső. 7^a. Változó híves. 8^a. Regvel köd, azután tiszta meleg. 9^a–10^a–11^a. Regvel ködös, nappal változó lágyas, néha híves. 12^a. Délig borúlt lajhálló, azután tiszta. 13–14–15–16–17. Éjel híves, deres, nappal meleg. 18–19–20–21. Éjel hideg, fagyos, nappal szép meleg. 22. Regvel nagy dér, hideg, nappal tiszta napfény. 23–24–25–26–27. Éjel fagyos, deres, nappal száraz meleg. 28. Lajhálló híves. 29–30. Éjel fagy, nappal változó híves, estve szép esső. 30. Éjel fagy, nappal hideg változó.

597. Ezen holnapban a szüret meg lett, elég bővségesen lett bor, de jó savanyú, az ára is tsekélység volt. Minden egyéb élelem az előbbi árát megtartotta, a ruházattal együtt. Az őszi vetést még nem lehetett mindenütt meg tenni, ahol elvetettek is igen soványúl kelt ki és ritkán.

598. Die 1^a 9^{briis}. Regvel esső, azután tiszta lágy üdő. 2^a. Híves, komor üdő. 3–4^a. Nyári meleg üdő. 5^a. Nyári üdő, éjel szép esső. 6^a. Regvel kevés esső, azután tiszta, meleg. 7^a. Regvel nagy köd, kevés esső, egész nap essőre hajló borúlt. 8^a. Egész éjel esső szakadás, egész nap esső. 9^a. Éjel esső, majd

egész nap nagy havas eső. 10^a. Változó, híves, borongós, a nap buddogot.³⁵⁵ 11. Tsunya nedves üdő, híves. 12^a. Változó, híves, essős, estve kiderült. 13^a. Nagy fagy, tiszta verőfény. 14^a. Éjtel nagy fagy, nappal tiszta, szeles üdő, lágyas. 15^a–16^a. Lágy őszi üdő. 17^a. Egész nap ködös, nedves. 18^a. Regvel fagy, azután tiszta. 19^a. Híves, ködös. 20. Éjtel fagy, azután tiszta. 21. Éjtel fagy, tiszta szeles, híves üdő. 22. Változó, egész éjtel eső. 23–24. Változó, híves, ködös. 25. Essőre hajló, változó, ködös. 26. Változó, sáros üdő, estve és éjtel nagy eső. 27. Szép tiszta üdő. 28^a. Változó, estve és egész éjtel havas eső. 29^a. Nagy hó esés. 30^a. Regvel fagy, azután engedelmes, ködös.

599. Ezen holnapban, mivel az Alföldségen kedvezőbbé vált az üdő, mindenütt elvetették majd az őszi magot. Mindennek az ára az előbeni holnapban valót meg tartotta.

600. Die 1^a Decembris. Lágyas, ködös. 2^a. Essős, melly mingyárt meg fagyott. 3^a. Lágyas, változó, egész éjtel eső. 4^a. Egész nap ködös, essős. 5^a. Hajnalba kiderült, hideg szél, kezdett fagyni, azután lágyult, déltől fogva másnap regvelig nagy hóesés. 6^a. Regveltől fogva éfélig szüntelen hó esés a nagy sárral, melly ha fagyra esett volna, lett volna övedzésig³⁵⁶ való hó. 7^a. Változó, tsipős, néha kitisztult. 8^a. Regvel köd, délután hó, azután változó. 9^a. Regvel köd, azután tiszta napfény, éjtel fagyni kezdett. 10^a. Változó lágyas, tsipős, ködös. 11–12–13. Ködös, engedelmes. 14^a. Engedelmes, essőre hajló. 15^a. Hasonlóan. 16^a. Egész nap nagy köd, szitálló eső, engedelmes. 17^a–18^a. Nagy köd, essős, engedelmes, nagy sár s víz. 19^a. Kitisztult, meleg üdő, hó olvadás, nagy sár. 20–21. Nagy köd essőre hajló, többnyire lajhálló. 22. Regvel setétes felyhő, kevés eső, azután kitisztult. 23. Éjtel hó esés, nappal híves, változó, több ízben ki tisztult, estve fagyni kezdett keveset. 24^a. Híves, változó. 25^a. Fagyos éjtel, regvel és nappal tiszta, engedelmes. 26–27–28–29. Hasonlóan. 30. Hideg szeles üdő délig, azután változó. 31^a. Változó híves üdő.

601. Ezen egész esztendőben változó volt többnyire az üdőjárás és száraz inkább, mint nedves. Mégis a bor savanyú lett, ámbár reménségen felül lett sokasága. Az őszi és tavaszi vetések bőven termettek és fizettek, jól lehet sok helyeken a jó földekben igen nagyon meg döllött az őszi még zöldjében. Gyümölts (kivéven a szilvát melly sok helyeken felettébb bőven termett) úgy szolván országszerte semmi sem volt, ammi volt is öszve serpendvén minél elébb el romlott. Ezen esztendőben makk igen kevés helyen termett valami kevés, az is rossz volt. Káposzta, kender bőven volt. A méhekre igen kedvező mézes üdő volt, mellyek rendkívül szaporodtak és gyűjtöttek. A széna és sarjú a Felföldön bőven termett. A marhának az ára tsekély volt, egy pár jó ökör 110–115 papírosi pénz volt. A lovaknak az ára közönségesen a jóé 130, 100, 90, 80, 70 forint papíros pénzben, egy fejős tehén ára 26, 30, 35 for[int]. Egy hordó bor 7–8 for[int]. Egy köből tiszta búza 4 for[int] 20 xr., egy köből kétszeres 3 for[int], 1 köből rozs 2 for[int], egy véka zab 6 gar[as]. Kukorica s árpa köble. 30 gar[as], s 2 for[int]. Minden féle ruházat az élelemhez képest drága volt.

³⁵⁵ Bujkált. SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár* 1. 1893. 188.

³⁵⁶ Övig érő.

1827-ik esztendő.
Planeta Mars. Serviet pro anno 1875.

602. Die 1^a Januarii. Egész nap hideg, borúlt, komor üdő. 2^a. Regvel hideg szél, azután szép tiszta, engedelmes, estve felé borúlt. 3. Regvel hideg, azután engedelmes. 4^a. Egész nap lágy, engedelmes, olvadó. 5^a. Egész nap változó, engedelmes, estve majd éfélig nagy esső, nappal szivárvány, kevés mendörgés is hallatzot. 6^a. Változó borongós, lágy, essőre hajló. 7^a. Éjel fagy, nappal változó, engedelmes. 8^a. Regvel hó, de kevés, nappal engedelmes, szeles. 9^a. Regvel fagy, nappal szép engedelmes. 10^a. Regvel fagy, nappal szeles, engedelmes. 11^a. Regvel délig hideg szél, azután engedelmes, lágy. 12^a. Hajnalba sebess eső, kevés villámlás, ismét fagyos. nappal engedelemes. 13^a. Regvel fagy, szeles, engedelmes. 14^a. Egész nap hideg szél, változó. 15^a. Regvel fagy, azután híves szél, változó, engedelmes. 16^a. Regvel fagy, egész nap hideg szeles, délután zavaros, havas estve, nagy szél, borongós. 17^a. Tsunya nagy hideg, havas szél egész éfélig. 18^a. Éféltül fogva délig hideg havas nagy szél, azután tsendesedet havas üdő. 19–20. Nagy hideg, de változó üdővel. 21. Nagy hideg egész nap. 22. Nagy hideg szeles üdő. 23. Regvel nagy hideg szélel, azután lágy üdő. Estve egészen meg lágyúlt, éjel esső. 24. Regvel lágy üdő, havass esső majd délig, azután meleg napfény, ismét hóesés majd 2 óráig, estvére ki derült, hideg, éjel nagy fagyás. 25. Egész nap nagy hideg, változó, estére bé borúlt, egész éjel lágy üdő. 26. Híves, borúlt, változó üdő egész nap. 27. Regvel hó esés majd délig, azután lágy, ködös üdő. 28. Regvel esső, azután hó szakadás, azután engedelmes ködös egész nap. 29. Éjel fagy, azután tiszta engedelmes, ismét változó. 30. Változó hideg, ködös. 31. Szintén olyan, több ízben változó.

603. Ezen holnap igen változó, hol hideg, hol meleg, hol hó, hol esső, hol villámlás, szivárvány, mendörgés, hol nagy szél. 11^{ik} napján Januariusnak az üdőnek minden részre való változásai között éjel, Pest városában a Menykő a fa magazinumban bé tsapott, de az essőzésnek és az emberek szorgalmánál lehet tulajdonítani, hogy a tűz tetemes károkat nem tett. Szintég(!) másütt is vóltak menykő hullások. Ezen holnapnak 14^{ikén} pedig több helyeken föld indulások tapasztaltattak, nevezetesen Pesten és annak környékén, de még Eger várossában is tapasztatott. Ugyan ezen holnapban minden némű élelemre való termés igen oltsó vólt, ki vévén Pestet és a Duna melléki helyeket, ahol nagyobb ára vólt, mivel azon részokrül a Felsőges Orosz Tsászárnak részére egy-néhány millio kila búzát a kereskedők felszedtek. A bornak ára hasonló vólt a múlt esztendőnek végén lévő árához, de a ruházat béli portéka meg nem oltsódott.

604. Die 1^a Februarii. Regvel hideg, egész nap tiszta meleg üdő. 2^a. Sok ízben változó, híves. 3^a. Majd minden órán változó, lágy. 4^a. Regvel hideg, aztán változó híves. 5^a. Éjel nagy hideg, nappal tiszta fényes üdő. 6^a. Regvel hideg, azután lágyas, több ízben változó. 7^a. Hasonlóan. 8–9–10–11^a. Éjel igen hideg, nappal szép verőfényes üdő nagy hideggel. 12^a. Éjjel és regvel nagy hideg, délig borúlt, délután hó esés és egész éjel. 13^a. Regvel nagy hideg, borúlt

délig, délután hó esés széllel majd éfélig. 14^a. Nagy hideg szél, tiszta egész nap. 15–16–17–18–19. Igen nagy hideg. 20. Majd délig szeles, havas hideg, azután változó, ismét hóesés éfélig. 21. Regvel hó, egész nap szép verőfényes üdő. 22. Majd délig hó, azután tsendesedett, éjel hó. 23. Regvel fagy, kevés hó, borúlt, azután tiszta verőfényes. 24–25–26. Igen nagy hideg éjel, nappal tiszta verőfényel. 2^a 7. Egész nap borúlt, hideg szél. 28^a. Egész nap hideg, kevés lágyulás utána darás esső.

605. Ezen Februarius holdnapja többnyire igen hideg és szeles volt, hó bővségesen esett. 27^{-ikben} Nadasd helységében 5 ház földig le égett. Az élet ára oltsó volt, de valamivel felyebb mint a múlt hónapban. A bornak semmi bötse nem volt, 8–9 forint egy hórdóval. A zabnak köble 2 for[int].

606. Die 1^a Martii. Regvel essős, fagyos, jeges, azután olvadó. 2^a. Egész nap lágyas, szép verőfény, olvadó üdő. 3^a. Egész nap meleg, olvadó, lágy szél, nagy víz. 4^a. Borúlt engedelmes, essős délig, azután változó ködös, olvadó. 5^a. Egész éjjel nagy köd, lágy, engedelmes, szép, meleg, olvadó. 6^a. Regvel fagy, egész nap szép meleg, olvadó. 7^a. Regvel kevés fagy, délig borúlt, komor, azután estig tiszta meleg. 8^a–9^a. Szép tiszta meleg, tavaszi szeles üdő. 10^a Egész nap változó borongós, lágy üdő. 11^a. Délig változó, azután tiszta lágy meleg üdő. 12^a. Regvel kemény hideg, egész nap szép tavaszi meleg üdő, estve esső. 13^a. Egész nap változó lágy, több ízben esső. 14^a. Regvel kevés fagy, változó komor szeles, délután essős, majd kiderült híves széllel. 15^a. Egész nap tiszta, híves nagy szél. 16^a. Regvel nagy fagy, azután lágy tavaszi üdő, estve felé zavaros, havas, éjel kiderült. 17^a. Regvel kemény fagy, egész nap világos napfény, szeles, híves. 18^a. Regvel nagy fagy, nappal hol engedelmes, hol híves. 19^a. Regvel nagy fagy, nappal verőfény, híves szeles. 20^a. Regvel kemény fagy, nappal tiszta szeles, híves. 21^a. Regvel fagy, havas majd délig, azután változó lágy, éjel esső. 22^a. Hajnalba kevés esső, egész nap híves, változó szeles üdő, egész éztaka nagy szél. 23^a. Regvel nagy fagy, egész nap dühös nagy szél, tiszta üdő, sok épületeket meg rontott, sok gyenge fákat letört. 24^a. Regvel fagy, egész nap változó híves, kevés szél. 25^a. Egész nap tiszta szeles üdő. 26^a. Éjel és egész nap igen nagy szél. tiszta hideg, délután tsendesedett. 27^a. Regvel nagy fagy, egész nap híves szél. 28^a. Délig szép üdő, azután híves szeles. 29^a. Regvel kevés fagy, délig tsendes, azután szeles. 30^a. Egész éjjel nagy szél, nappal borúlt, essőre hajló, délután és estve szép esső. 31^a. Délig szép tavaszi üdő, azután változó szeles.

607. Ezen martzius holdnap igen sovány, nagy szeles napokat hozott és a tűz nagy károkat tett. Nevezetesen 22^{-ikén} Nadasdon 40 házak minden istállókkal és tsürökkel a templom és parochialis ház hamuvá lettek, 25^{-ikén} Tardon igen sok házak elégték, 28^{-ikán} Bódván sok házak a tűznek prédáivá lettek. Több más helyken is a tűz igen nagy károkat okozott. Az élelem ára olyan volt mint más holdhonapban a borral együtt, a ruhaféle drága volt.

608. Die 1^a Aprilis. Egész éjel nagy szél, regveltől estig borúlt üdő nagy széllel. 2^a. Délig szép tavaszi üdő, délután változó tsunya havas üdő, éjel hideg. 3^a. Regvel fagy, azután engedelmes szeles, ismét híves. 4^a. Lágy szép tavaszi tiszta nap, de szeles. 5^a. Tiszta azután változó lágy verőfényes szeles, estve

híves. 6^a. Regvel nagy dér, egész nap tiszta szeles. 8^a. Szép tavaszi tiszta üdő. 9^a. Meleg tiszta tavaszi üdő. 10–11^a. Regvel nagy dér, nappal szép tavaszi meleg. 12^a. Regvel dér, egész nap szép tavaszi meleg üdő. 13–14–15–16. Regvel kevés dér, egész nap szép tavaszi üdő. 17^a. Szeles meleg. 18^a. Változó borongós, estve kevés esső. 19^a–20–21–22. Tavaszi szeles, változó. 23–24–25–26. Több ízben esső, szeles, változó. 27. Szép essők többször, szeles. 28. Egész nap tavaszi szeles üdő. 29–30. Szeles változó tavaszi üdő.

609. Ezen Aprilis holdnap igen szeles sovány vala, sok helyeken a tűz igen nagy károkat okozott. 4^{-ikben} Csernelben az uraság istállója, 12^{-ikben} Arlóban 63 házak hamuvá lettek, Szirákon 12 ház, Kis Bartzikán³⁵⁷ igen sok házak, Kápolnán, Homródon sok házak a tűz prédáivá lettek. Apátfalván 5 házak, S. Ersébeten³⁵⁸ Heves vármegyében 8 házak, Göntzön Zemplin vármegyében 120 házak lettek a tűz áldozatává. Több más helyeken is történtek káros égések. Ezen holdnapban az élet ára kezdett drágulni, a bor ára megmaradt, a ruhabéliek árával, a marha ára is óltsódot.

610. Die 1^a Maji 2^a–3–4–5. Változó nagy szeles üdő, helyenkint esső és regvelenkint deres, híves. 6–7–8–9. Pásztás essők több helyeken, tavaszi szeles üdő. 10^a. Regvel híves, azután változó meleg. 11–12. Meleg, változó szeles. 13–14–15–16. Meleg száraz, több ízben felyhős, szeles. 17. Meleg, délben mendörgés, villámlás, szép esső, szeles, éjel híves. 18–19. Híves szeles. 20. Éjjel híves, nappal terhes felyhő, mendörgés szeles. 21–22–23–24–25–26–27. Éjjelenkint híves, nappal változó szeles. Imitt amott majd minden nap kevés esső és lassú mendörgés hallatzott. 28. Regvel tsunya felyhő mendörgés, villámlás, délig áztató esső, azután változó. 29. Változó essőre hajló. 30–31. Nagy meleg, száraz borongó üdő.

611. Ezen Majus holdnapja, ámbár néha néha essőzött mindazonáltal igen kevés reménséget nyújtott a bő aratáshoz, mivel télen által igen sok helyeken a búza kiveszett és igen meg ritkúlt. Az élet ára is nevedett, a rozsnak köble 5. for[int], a tiszta búzának 7–8 for[int], a zabnak 2 for[int]. 30. xr., a bornak ára egy hordónak 10 for[int]. De a szőlő igen szép reménséget nyújtott a bő szüret-hez. A ruhabéli nem óltsódot, a marha ára megmaradt az előbbi holnapi árában.

612. Die 1^a Junii. Száraz, borongós és nagy meleg. 2^a. Változó meleg, kevés mendörgés, délután essővel. 3^a. Nagy meleg, délután mendörgés szép essővel. 4^a. Változó meleg. 5^a. Változó, távulról mendörgés, több helyeken pásztás esső. 6^a. Nagy meleg, borongós. 7^a. Nagy meleg. 8. Nagy meleg, estve felé nagy felyhő, szapora esső kevés üdeig. 9^a. Borongós, délután szép esső több ízben. 10^a. Nagy meleg borongós, estve nagy villámlás, éfél előtt nagy mendörgés, villámlás, sebess esső. 11^a. Essőre hajló változó, estve felé kevés esső, lassú mendörgés. 12^a. Tiszta meleg délig, azután borongós, ismét sebess esső. 13^a. Egész nap több ízben esső. 14–15–16–17. Nagy meleg, tornyos felyhők. 18. Regvel esső, sok helyken nagy esső, azután borongós meleg,

357 Ma Kazincbarcika.

358 Ma Bükkcenterzsébet.

lassú mendörgés. 19. Nagy meleg, délután Bótán és a Sátai szőlőknek egy részét igen nagy eső, nagy jég. A Bótai szőlőkben, búzában és rétekben igen nagy kárt okozott. A sátai szőlőkben egy részében is igen nagy kárt okozott. 20. Lassú mendörgés, változó ijesztő felyhő, kevés eső. 21. Nagy meleg, lassú mendörgés, tsúnya felyhő, kevés eső. 22. Hasonlóan. 23^a. Hajnaltúl fogva délutánig szép eső, kevés mendörgés, azután kitisztult. 24–25. Nagy meleg, tiszta. 26. Borongós meleg üdő. 27–28^a. Híves éjelek, nagy meleg egész nap, tornyos felyhők. 29^a. Nagy meleg. 30^a. Tornyos felyhők, nagy meleg.

613. Ezen Junius holdnapban több helyeken, u.m. Domaházi és Hangon völgyén igen nagy károkat okozott a nagy víz és a végén ezen holdnapban az Alföldön az aratás bé állott, mely igen tsekély vólt, ezért az élet ára kevéssel kezdet nyólni. Más részein az országnak, úgy mint a Dunántúl a rétekben, vetésekben igen nagy károkat tett az árvíz, kivált Tsalóközben.

614. Die 1^a–2^a–3^a–4^a–5^a–6–7–8–9–10–11–12–13–14–15–16–17^a Julii. Nagy forróság, több ízben forró szél, éjelenkint híves, harmat nélkül. 18. Tornyos felyhők, nagy meleg, kevés mendörgés, kevés eső. 19–20. Nagy forróság, szeles. 21. Nagy forróság, délben kevés eső, délután kevés mendörgés. 22. Nagy forróság, délután kevés sebess eső nap sütéssel, kevés mendörgés, nagy szél, estve felé híves. 23. Nagy meleg, több helyeken eső, éjjel áztató zápor eső. 24. Meleg szeles, estve felé híves. 25. Hasonlóan. 26–27. Nagy meleg szeles estve és regvel híves. 28. Borongós meleg. 29^a. Délig borongós szeles, azutánn nagy meleg. 30–31. Nagy meleg.

615. Ezen Julius holdnapja rendkívül meleg vólt, minden réteket s veteményeket kiszárított, minden reménséget el vett a sarjútúl, aminthogy nem is vólt sok helyeken egy szál is és a marhákat a nagy éhség miatt a rétekre verték. Ezen holdnap 17^{ikén} Gömör vármegyében Köviben igen nagy tűz támadván 70 házakat meg emésztett. Rudán³⁵⁹ pedig julius vége felé több 100 házakat a tűznek áldozatává lettek. Egy köből tiszta búza 10–12. for[int], rozsnak köble 6–7 for[int], zabnak köble 2 f[orint] 30 xr. A bornak ára megmaradt.

616. Die 1^a–2^a–3^a–4^a–5^a Augusti. Nagy forróság kevés széllel. 6^a. Délig nagy meleg, délután tsúnya szélvész, mendörgés, szép eső, estve híves, éjel szép eső. 7^a. Változó híves. 8^a. Regvel híves, azután meleg, változó szeles. 9^a. Változó híves. 10. Nagy meleg. 11. Változó, estve szép eső, éjjel nagy villámlás, mendörgés, eső. 12^a. Hajnalba szép eső, az utánn szeles híves. 13^a–14^a. Hideg szeles. 15–16–17. Nagy forróság, közbe borongós szeles. 18^a. Nagy meleg, éjel nagy villámlás, kevés eső. 19^a. Igen nagy forróság nagy meleg széllel. Olly meleg vólt a szél, hogy midőn embert érve azt gondolta, hogy tűz ég mellette, estve borúlt. 20^a. Nagy meleg délig, azutánn borúlt, szeles, enyhült a meleg, estve villámlás. 21^a. Nagy forróság, estve felé és éjjel borúlt, villámlás, kevés eső. 22^a. Nagy meleg, tsendes széllel. 23^a. Regvel lajhálló eső, azutánn egész nap borongós, essőre hajló. 24^a. Változó meleg üdő, délután borongós szeles. 25. Változó szeles, meleg. 26. Tiszta meleg szeles, egész éjel szép eső. 27. Egész nap essőre hajló, több ízben áztató eső. 28. Egész nap

359 Rudna.

essőre hajló, több ízben szép esső, éjel nagy esső. 29^a. Változó borongós, szeles, híves őszi üdő. 30. Éjel, hajnal felé nagy jég esső, jó darab helyen és néhol a szőlőben kárt tett. Nappal hideg változó. 31^a. Változó szeles.

617. Ezen Augustus holdnapban igen sok helyeken nagy tüzek voltak, u.m. 6^{ikán} délután Görmör Vár[mege], Simonyiban a ménkő egy házat meggyújtván, az egész falú el égett. 18^{ikán} Hamvában, Gömör Vármegyében a ménkő által okozott tűz sok házakat semmivé tett. 19^{ikén} Heves Vár[mege], Aldebrő nappal egészen el égett és azon nap éjeli 10 orakor Nádasdon 44 házak minden eleséggel együtt hamuvá lettek. Ugyanakkor Szent Péteren 7 házak elégtek, ugyanakkor Zabaron, Gömör Vár[mege] több házak a tűz által megemisztettek. Csúszomban, Gömör Vár[mege] ezen holdnap elején több mint száz házak égetek el. 20^{kán} éjel ismét két helyen látzatott, hogy nagy tűz volt. 26^{án} dél után Eger városában szörnyű tűz volt: a legnagyobb és legszebb épületek, apró házakkal és borházakkal együtt, nem különben a Pater Minoriták Temploma klastromostúl, a Pater Ciszterciták temploma klastomostul és a Királyi Gymnasium valami 240 épületekkel együtt semmivé lettek. Ezen tűz, ezen holdnapban Eger városában negyedik volt, amikor egy egyház éget el. 1800-ik esztendőnek augustus 5-én Eger várossában hasonló nagy tűz volt, valami 200 házak semmivé lettek a Pater Cisterciták templomával, klastromával, a két Seminariummal és a Püspöki Residentziával együtt. Tsak hogy akkor allig felére lehetett tenni a kárt, mint mostanában. Az Isten őrizzen meg bennünket illy szerentsétlen holdnaptúl. Nem külömben Polgáron, Szabolts Vármegyében ezen holdnap elsőjén 99 házak és kertek minden benne lévőekkel a tűz prédái lettek.

618. Die 1^a Septembris et 2^a. Tiszta meleg üdő. 3^a. Regvel kevés dér, nappal szép meleg üdő. 4^a. Meleg üdő. 5^a. Délig változó, azután szép esső kevés mendörgés. 6^a. Változó híves. 7^a–8^a. Tiszta üdő. 9^a. Borongós híves. 10^a. Meleg üdő. 11^a. Regvel dér, azután szép meleg nap.³⁶⁰ 13–14–15–16–17–18–19–20. Éjelenkint és regvel híves, nappal szeles meleg üdő. 21. Éféltül fogva egész nap áztató esső, híves. 22. Borongó meleg nap. 23–24–25–26–27–28–29–30. Éjjel és regvel híves, nappal nagy meleg.

619. Ezen September holnapban a szőlő megéredet és azon holnap végén, Eger tájékán a szüretet is el kezdetek s borok jó erős volt. A gabona, a búza mivel igen szűken fizetett annak ára is nevededett és már előre féltek az emberek a szűk üdőtül.

620. Die 1^a–2^a–3^a–4^a 8^{bris}. Változó őszi nap. 5^a. Szép üdő, néha felyhős. 6^a. Híves, borúlt. 7^a. Egész nap változó borongós. 8^a. Regvel kevés esső, borongós, az után kitisztúlt meleg üdő. 9^a. Meleg tavaszi üdő. 10^a. Hasonlóan. 11^a. Változó szeles. 12^a. Regvel változó, azután áztató esső, éjel változó. 13^a. Egész nap szép tiszta őszi üdő. 14^a–15^a–16^a–17^a. Éjel hideg deres, nappal szép üdő szélel. 18^a. Hideg szeles. 19–20. Változó. 21. Hajnalba majd délig esső, azután borongós, estve esső. 22. Essős üdő. 23–24–25–26–27–28.

³⁶⁰ Szeptember 12. kimaradt a felsorolásból.

Éjél és regvel hideg deres, nappal szép őszi üdő. 29. Nagy szél, híves. Bánfalván tűz. 30–31. Éjél és regvel hideg, nappal változó híves.

621. Ezen 8^{bet} holnapban végződött a szüret, melly temésre nézve közép-szerűnél több volt és igen jó bor lett. Majd csak nem az 1811^{iki} terméshez hasonlított, ámbár illy jó volt a bor mégis az ára csekély volt, ugyhogy 8–9–10 forint volt egy hordóval. Az élelem ára, búza, rozs, árpa kezdett fellyebb menni és az emberek igen félték a szűk esztendőitől. A zab, melly bőven termett, árara nézve csekély volt, mivel 8–9–10 gar[as] volt vékája.

622. Die 1^a Novembris. Essős. 2–3–4–5. Éjél és regvel hideg, nappal szép őszi üdő, de híves. 6^a–7^a. Száraz hideg. 8^a. Kevés hó, hideg. 9^a. Éjél jó nagy hó esés, egész nap tiszta. hideg üdő. 10^a. Tiszta hideg. 11^a. Éjél szél, délig lágyas szeles, azután tiszta. 12^a. Éjél nagy szél, nappal változó hideg, estve és éjjel havas esső. 13^a. Egész nap olvadó, hó esés, estve nagy hó majd éfélig, azutánn viradtig sűrű esső, a havat elolvasztotta. 14^a. Változó borongós, lágy üdő, szivárvány, több helyen esső. 15^a. Éjél esső, egész nap változó lágy üdő. 16^a. Éjél zápor esső, nappal lágy, verőfényes üdő változó. 17^a–18^a. Változó ködös. 19–20–21. Igen sűrű nagy köd. 22. Regvel kevés esső, azután setét borúlt üdő. 23. Délig változó, azutánn esső éfélig, azutánn hó szakadás. 24. Délig hó szakadás, azután borúlt, setétes, ködös üdő. 25. Lágyas, híves éjél, hideg. 26. Nagy híves fagy egész nap. 27^a. Fagyos hideg szeles. 28^a. Nagy hideg, 29^a. Hasonlóan. 30^a. Hajnalba hó esés délig, azutánn csendesedet.

623. Ezen November holnapban a tél egészen beállott, az emberekre a szükség is következett, már a rozsnak 8 for[int], a tiszta búzának 13–14. for[int], az árpának 7. for[int], a zabnak 3. for[int] volt köble. A bornak hordója 8–9–10. for[int].

624. Die 1^a Decembris. Nagy hideg. 2^a. Hasonlóan. 3^a. Délig nagy hideg, borúlt, az utánn csendesedett. 4^a. Csendesedett, borúlt havas felyhő, estve zavaros havas esső majd egész éjjel. 5^a. Tavaszi szél, olvasztó. 6^a. Egész éjjel hó olvadás, egész nap szép tavaszi üdő. 7^a. Lágy üdő. 8^a. Regvel fagy, egész nap derült változó. 9^a. Regvel nagy fagy, változó délig borulással, azután tiszta. 10^a–11^a–12^a–13. Engedelmes, nagy ködös üdő éjjel nappal. 14^a. Egész nap tiszta lágy. 15–16–17–18–19–20. Engedelmes ködös üdő. 21. Regvel kezdett fagyni, azután borúlt üdő. 22^a. Híves borúlt. 23. Éjél hó borította a földet, egész nap híves. 24^a. Egész nap hideg ködös. 25–26–27^a. Éjél és regvel hideg, nappal tiszta verőfény. 28^a–29. Nagy köd éjjel és nappal. 30^a. Szép tiszta üdő. 31^a. Változó hideg.

625. Ezen December holnap igen változó volt. Az élelem ára nevededett, 11–12 forint volt köble a rozsnak, a tiszta búzának 17–18 for[int], az árpáé 8 for[int], a zabé 4 for[int]. A bor a maga árát megtartotta. Ezen egész esztendőben el lehetett gondolni, hogy nagy szükség fog lenni az élelem dolgában, de még a barmokra nézve is, mivel a nagy vizek a szénát és sarjút sok helyen semmivé tették, és már némelyek zab lisztel vegyítették a rozslisztet ezen esztendő végén. Az országban békesség uralkodott. A külső európai fejedelmek nagy háborút tartottak az törökökkel, kik ellen a görögöket védelmelmezték.

Ezen esztendőben, több részében az országnak tűz gyúlladások igen temérdek károkat okoztak.

1828.

Palneta Sol. Serviet pro anno 1876.

626. Die 1^a–2^a Januarii. Éjjel nagy hideg, nappal is nagy hideg verőfényel. 2^a. Bánhorváton egy csűr meg égett, mellyet szántszándékkal gyűjtött meg, amint mondták Jobbágy Péter. 3^a. Nagy hideg, tiszta üdő, estve borúlt, éjjel kevés hó. 4^a. Borúlt hideg, hószállongás. 5^a. Nagy hideg. 6^a. Nagy hideg délig, azután hó esés majd egész éjjel. 7–8–9–10. Fényes üdő, igen hideg. 11–12–13. Csendesdett üdő. 14. Éjjel esső, regvel híves szél, azután egész nap tavaszi lágy olvadás üdő. 15^a. Éjél zápor esső, azután hó, egész nap esső és hó. 16. Hideg verőfényes üdő. 17–18–19. Rendkívül való nagy hideg verőfényel. 20. Nagy hideg köddel. 21–22. Igen nagy zúzos köd. 23. Délig nagy köd, azután engedelmes olvadó. 24. Lágy tavaszi szép üdő. 25. Regvel hideg szél, nagy fagy, azután híves, tiszta verőfényes üdő. 26. Hideg üdő. 27. Zavaros, csúnya essős, hideg szeles. 28. Tiszta hideg. 29–30. Változó. 31. Nagy zúzos köd.

627. Ezen Januarius holnapban az éhség kezdette körül venni a szegénységet, többen zab kenyérré szorultak. A tiszta búza köble 18–19. for[int], a rozsé 10–11. f[orint], az árpáé 8, a zabé 4 for[int] 30 xr. A bor ára egy gönci hordó volt 12. for[int], a ruházat ehhez képest nevelte az árát.

628. Die 1^a Februarii. Ködös, zúzos, éjjel hó. 2^a. Változó hideg. 3^a. Tiszta, olvadó. 4–5–6. Éjjel nagy fagy, nappal tiszta tavaszi üdő. 7^a. Majd egész nap hóesés. 8^a. Egész nap híves, tiszta tavaszi üdő. 9^a. Délig hideg változó, az után tiszta hideg üdő. 10. Nagy hideg. 11^a. Nagy hideg, estve borúlt, hó szállongás majd éfélig. 12^a. Éféltől más éfélig hó esés. 13^a. Éféltől egész nap hó szállongás. 14^a. Tiszta hideg üdő. 15^a. Éféltől délig havazás, azután változó hideg. 16. Változó hideg. 17. Nagy hideg majd délig, azután változó, éjél keveset havazott. 18^a. Nagy hideg. 19. Nagy hideg délig, azután csendesedett, estve havazott. 20^a. Nagy hideg változó, több ízben verőfényes, éjél havazott. 21^a. Tiszta verőfényes, lágyas üdő, estve borúlt, éjjel keveset havazott. 22^a. Borongós változó, olvasztó egész nap, nagy víz. 23^a. Egész nap lágy olvasztó esső, nagy víz. 24. Változó lágy, több ízben esső, nagy víz. 25^a. Éjél kevés fagy és köd, regvel esső, egész nap lágy olvasztó, sáros üdő. 26^a. Regvel fagy, azután változó tavaszi üdő, estve kiderült. 27–28. Regvel fagy, egész nap tiszta meleg tavaszi üdő. 29^a. Regvel kevés fagy, egész nap változó híves szeles, estve borúlt.

629. Ezen holnapban az éhség nevededett, a tiszta búzának, a rozsnek valamivel alább szállott, de mivel kevesedett is és a szegénység semmiből nem pénzelhetvén nem vehetett, nagyobb részint zab kenyérral élt. A bornak egy hordója 14. forint volt, a zabnak 4 f[orint] 30 xr köble, az árpáé 8. f[orint], a kukoritzáé 9–10. for[int].

630. Die 1^a Martii. Fagy nélkül majd egész nap havazott, setét üdő, északára kiderült. 2^a. Nagy fagy, egész nap komor szeles, hideg üdő, estve kiderült. 3–4. Regvel nagy fagy, egésznap borúlt, híves. 5. Regvel fagy, délig változó, délután szeles, zavaros, havas, estve nagy szél, zápor esső hidegvel. 6. Regvel kevés fagy, egész nap lágyas, borúlt, estve éfélig hó. 7. Éféltül regvelig hó, azután borúlt mord hideg. 8. Regvel fagy, egész nap változó tavaszi üdő, estvére kitisztúlt. 9–10. Regvel nagy fagy, nappal engedelmes változó tavaszi üdő. 11^a. Regvel kevés fagy, nappal szép tavaszi üdő. 12^a. Regvel nagy fagy, nappal szeles tiszta. 13^a. Regvel nagy fagy, nappal szép tavaszi üdő. 14^a. Hasonlóan. 15^a. Regvel fagy, nappal változó szeles tavaszi üdő. 16–17. Hasonlóan. 18. Regvel kevés fagy, egész nap tavaszi szeles, estvére bé borúlt. 19. Éjél változó, hajnalba és regvel hó esés, nappal tavaszi üdő. 20. Regvel esső, nappal tavaszi üdő, meleg nap. 21 Fagy nélkül szép tavaszi nap. 22. Hasonlóan. 23. Egész éjjel délig esső, azután változó lág lág üdő. 24. Egész éjjel majd esső, egész nap esső. 25. Éjél esső, egész nap változó, több ízben fagyos esső. 26. Egész nap híves szél, változó. 27^a. Regvel fagy, egész nap változó híves szél. 28. Regvel fagy, egész nap változó tavaszi üdő. 29^a. Változó tavaszi nap, délutánn esső, estve kiderült, éjjel nagy köd, kevés esső. 30^a. Változó essős, kevés mendörgés, villámlás, dél után kiderült. 31^a. Délig esső, azután ki tisztúlt.

631. Ezen Martzius holnapban a szükség s éhség méginkább nevedett, noha minden élelembéli egy két forintval alább szállott, és a zabkenyér több házaknál uralkodott, mellynek köble 4. for[int] volt. A bor ára egy hordóé volt 15–16 for[int], a gönczié.

632. Die 1^a Aprilis. Egész nap hideg szeles, komor, 2^a. Regvel fagy, egész nap lág tavaszi üdő. 3^a. Regvel kevés fagy, azután éles szeles változó, délután már esső szélel. 4^a. Regvel kevés fagy, egész nap hideg szeles változó, estve zavaros idő, a hó a földet béborította. 5^a. Éjjel kiderült, regvel nagy fagy, egész nap hideg verőfény, szeles üdő. 6^a. Egész nap hideg zavaros szeles üdő. 7^a. Csenededett verőfényes üdő. 8^a. Szép meleg tavaszi nap. 9^a. Lág essőre hajló majd délig, azután majd estig esső. 10^a. Tavaszi változó meleg üdő, sáros, délután essőre hajló kevés mendörgés és azután sebess esső estvéli 8 óráig, éjjel változó. 11^a. Délig tiszta meleg, dél után változó, tornyos felyhők. 12^a. Délig tiszta, híves, dél után több ízben változó, zavaros, essős és jég esés. 13^a. Regvel fagy, egész nap szép üdő. 14^a. Regvel fagy, egész nap tiszta meleg üdő, estve esső éfélig. 15^a. Éféltül fogva majd egész nap esső, estve felé kiderült. 16^a. Szép tiszta meleg egész nap. 17^a. Szép tiszta idő, szeles. 18^a. Tiszta szeles. 19^a. Jó tavaszi meleg idő. 20–21. Nagy meleg. 22. Egész nap nagy meleg, éfélkor majd két óráig tartó mendörgés, villámlás, sebess esső. 23. Hajnalba szép esső, egész nap borongós, híves, estve felé mendörgés, villámlás, zápor esső tovább egy óránál. Egerbe nagy jég. 24^a. Változó híves. 25. Tiszta meleg. 26. Regvel dér, nappal tiszta meleg tavaszi idő. 27. Regvel dér, délig tiszta, azután kevés esső, híves, ismét kitisztúlt. 28^a. Regvel dér, egész nap tiszta meleg. 29^a. Tiszta meleg idő. 30^a. Változó híves.

633. Ezen Aprilis holnapban az éhség még inkább nevededett, az élelem-béli szerek egy kevésbé óltsódtak, de a pénz szűke miatt csak ugyan a zabb kenyérré még többen szorultak, nem vehetvén, de nem is találván gabonát. A marha kezdette az árát nevelni. A bor ára 18–20 forintra ment egy hordóval, mivel a szűk idők miatt a Tekintetes Vármegyének bölcs rendelkezéséből gabonából a pálinkafőzés meg tiltatott még a múlt esztendőnek végén. A mezőben lévő szép reménséget s bő termést nyújtó vetések olly kövéren nyöltek, hogy ha azt szorgalmatos gazdák fejét nem hányta le nem aratták volna, egészen megdülvén, ganéjjá vált volna. A gyümölcs fák bön virágzásaik által nagy termésre adtak reménséget, de az essőzés miatt, melly virágjában érve némelly fákat semmivé tett.

634. Die 1^a Maji. Regvel dér, egész nap híves, szeles, változó. 2^a. Regvel dér, egész nap hideg, borúlt, szeles. 3^a. Regvel fagy, némelly helyeken a szöllőnek ártalmas. Nappal tiszta híves délig, azután változó hideg borúlt. 4^a. Regvel fagy, azután híves tiszta. 5^a. Meleg idő egész nap, estve borúlt, kevés esső. 6^a. Regvel majd délig szép esső, délután változó, kevés mendörgés, éjel nagy villámlás, kevés mendörgés, szép esső. 7^a. Hajnaltúl majd délig lassú esső, délután kitisztult. 8^a. Változó meleg, kevés esső. 9^a. Változó meleg. 10^a. Éjel nagy villámlás, lassú mendörgés, egész nap meleg idő. 11^a. Tavaszi meleg idő, néha borúlt. 12^a. Meleg idő. 13^a. Kevés esső szélvésszel, nagy villámlás. 14–15–16. Híves ejczakák, nappal tiszta, híves idő. 17. Híves változó. 18. Regvel dér, egész nap hideg. 19^a. Változó hideg szél délig. azután híves csendesedett idő. 20^a. Változó borongós. 21^a. Regvel dér, változó essőre hajló, délután lajhálló. 22. Regvel kevés esső, délig borúlt, délbe kevés esső, délután változó, estve villámlás, kevés esső, azután éfélig villámlás, mendörgés, sebess esső. 23. Éféltül regvelig szép esső, azután változó meleg idő. 24. Tavaszi meleg. 25. Több ízben felyhős, meleg. 26. Regvel borongós, azután délig nagy meleg, ismét nagy borúllás, mendörgés és villámlás, több helyeken iszonyú zápor, kivált a Szilvási és Apátfalvi határba. Több helyeken szép esső, azután borongós, estve esső. 27^a. Délig változó meleg, délben nagy borulás, nagy mendörgés, villámlás, sebess zápor esső tovább egy óránál, délután kitisztult, ismét borongós csúnya felyhő, mendörgés minden felől és nagy villámlás, ménkö hullás és esső. Éfélkor nagy mendörgés, villámlás, sebes esső. 28^a. Éféltül regvelig szép esső, egész nap változó borongós, több ízben lassú mendörgés és kevés esső. 29^a. Változó meleg, több helyeken esső kevés mendörgéssel. 30^a. Regvel nagy köd, délig borongós meleg, délután rekkent meleg, ismét sebess esső némely helyeken, ismét kitisztult. 31^a. Hajnalba és regvel áztató esső, azután essőre hajló rekkent meleg. Azután estve felé nagy borúllás, több helyeken mendörgés essővel, egész éjjel borúlt.

635. Ezen Majus holnapban még inkább nagyobb volt az éhség, sok házaknál egész héten sem volt kenyér, a zabkenyér édessé vált. A búza neme megtartotta az előbbi árát, a bor hordója, az akós 22 for[int]. A gyömöltsfákat, kivált a szöllő hegyeken a hernyó nagyon megrontotta és semmi gyömöltöt nem ígértek. A sok essőzésben a zöld vetések sok helyeken megdöllött még virágzás előtt. A bolha, kivált a káposztát igen megrontotta. Ezen holnapnak 26^{ikán} Apát-

falván egy Berecz Rozsi nevű asszonyt a menykő agyon ütött. 28^{án} pedig Sajó Galgótzai és Sajó Kazai határokon a jég igen nagy károkat tett. Ezen holdnapban több helyeken az árvíz nagy károkat tett.

636. Die 1^a Junii. Hajnalba nagy eső, nagy terhes felyhő, délután 1 óráig nagy eső kevés mendörgés, ismét essőre hajló, egész éjjel borúlt. 2^a. Változó essőre hajló rekkent meleg, délután 3 óráig több helyeken eső, azután kitisztult meleg üdő, tornyos felyhőkkel, ismét változó. 3^a. Regvel nagy meleg délig, azutánn nagy borúllás, ismét kitisztult, változó. 4^a. Regvel nagy forróság, több helyeken felyhős, éjjel igen nagy szélvész, nagy zápor essővel, három ízben. 5^a. Regvel nagy meleg, változó délig, azutánn minden felől nagy borúllás lassú mendörgéssel, több helyeken eső. 6^a. Regvel délig rekkent meleg, borongós, azutánn nagy felyhők, többszöri mendörgés és több ízben essőre hajló. 8^a–9^a–10^a–11^a–12^a. Éjjelenként híves, nappal tiszta meleg. 13^a. Egész nap borúlt, essőre hajló. 14^a. Regvel borúlt híves, azutánn kitisztult meleg üdő. 15^a. Borongós meleg. 16^a. Egész nap meleg, néha borongós. 17^a. Hajnalba sebess eső, mendörgés, villámlás, azutánn ki tisztult nagy meleg. Estve felé tsúnya felyhő, mendörgés, villámlás, ménkő hullás, több helyeken káros jeges eső. 18^a. Regvel borongós, egész nap nagy meleg. 19^a. Hasonlóan. 20^a–21^a–22^a. Nagy forróság. 23^a. Regvel borúlt, azután nagy forróság, több ízben borúllás lassú mendörgéssel. Estve minden felé nagy ítélet, szélvész, iszonyú villámlás, mendörgés, zápor eső, két óráig tartó, sok helyeken az épületekben nagy kárt tett. 24^a. Délig nagy borúlt, az utánn nagy forróság, több ízben lassú mendörgés, éjjel borúlt. 25^a. Hajnalba nagy eső, azutánn essőre hajló borúlt, délutánn nagy eső kevés mendörgés, terhes felyhők, estve felé ki tisztult. 26^a. Regvel borongós, azután délig tiszta meleg, déltől éfélig nagy eső kevés mendörgéssel. 27^a. Regvel tisztulni kezdett, nagy meleg estve feléig, azután tsúnya nagy felyhő minden felé, nagy mendörgés, villámlás rettenetes, nagy eső estve 10 óráig, azután borúlt regvelig. 28^a. Több ízben felyhős meleg üdő, essőre hajló, estve felé jó pászta eső, több helyeken zápor eső. 29^a. Regvel változó nagy meleg, dél felé ijesztő felyhő mendörgés, villámlás, nagy eső több helyeken. Azutánn tiszta nagy meleg, uzsonna felé több helyeken nagy zápor eső, estvére kiderült. Nagy víz sok helyeken a széna boglyákat bé öntötte. 30^a. Regvel nagy köd, azután tornyos felyhők, nagy forróság.

637. Ezen Junius első napján mindenfelől igen káros zápor eső volt, kivált a Balog völgyétül le a Sajó mentében, Gömör és Borsod vármegyéknek szélein olly szörnyű víz, hogy sok faluk határait, búza vetéseit, rétyeit elöntötte, malmait elvitte, több falukat elborított, házakat rontott. És ezen szörnyű vízáradások Heves vármegyében, nevezetesen Solymos és Gyöngyösön és ennek vidékén több házakat el ragattak több emberekkel együtt. Szinte Zemplén és Abaúj Vármegyékben is, nevezetesen Jágo várossát megromtotta és számtalan embereket koldulásra juttatott, de ezen holdnapnak utólyán Eger Várossát sem kímélte meg az iszonyú nagy víz, Felnémetül Egerig mindeneket bé öntött, és a hidakat is elragadta, a Tzifra Hostyán 8 házakat öszve rontott és több tetemes károkat tett.

638. Ezen holnapban az éhség iszonyú lett, majd csak nem éhen halóvá lettek sok emberek, allig várván az áldott aratást, és némelyek már zsendülésben lévő rosz fejeket szedegették, a kementzében száritván ebből tsináltak keserves éhségeket valamennyire el űző eledeleket. Sokan a pénz szűke miatt a búzarúl elfelejtkezvén, a legjobb gazdák is, a zabbúl tsinált eledelkekkel éltek. A búzának 17–18. for[int], a gabonának 12–13 for[int], az árpának 9–10 for[int], a zabnak 4–5 forint vólt köble. A bornak ára egy hordó 22–23. for[int] vólt. A marhának fontya 7 xr.

639. Die 1^a Julii. Egész nap nagy meleg, több ízben felyhős, imitt amott kevés üdeig tartó sebess esső, estve borúllás, villámlás. 2^a. Nagy forróság egész nap, estve felé szeles, borúlt, estve villámlás. 3^a. Egész nap nagy meleg, több ízben felyhős, lassú mendörgéssel, több helyeken nagy esső, éjelre bé borúlt. 4^a. Éfél után nagy zápor esső, nagy mendörgés, villámlás, ménkö hullás, nagy árvíz. Regvel délig nagy borúllás, mendörgés, néhol nagy esső, délben sebess esső, mendörgés, azután ki tisztúlt, nagy meleg. 5^a–6^a. Nagy forróság, tornyos felyhők. 7^a. Nagy forróság, több ízben borúlt, kevés mendörgés. 8^a–9^a–10^a. Nagy forróság. 11^a. Tiszta nagy szeles, híves üdő. 12^a. Borongós, essőre hajló meleg. 13^a. Nagy meleg. 14^a. Tornyos felyhők, nagy meleg. 15^a. Egész nap többször szép esső, némelly helyeken nagy mendörgés zápor essővel, estve ki tisztúlt. 16^a. Hajnalba szép esső, azután változó, híves szeles egész nap. 17^a. Változó borongós, estvére ki tisztúlt. 18^a–19^a. Nagy meleg, borongós szeles. 20^a. Regvel szép esső, azután egész nap meleg. 21^a. Nagy meleg. 22^a. Majd délig borúlt, az utánn nagy meleg, ismét változó, estve felé szép esső, kevés mendörgés, több helyeken nagy mendörgés, ménkö hullás. 23^a. Jó hajnalba nagy mendörgés, villámlás sebess esső, azután essőre hajló, ismét kiderült, ismét változó. 24^a–25^a. Tornyos felyhők nagy meleggel. 26^a. Regvel fél délig szép esső, azutánn kiderült nagy meleg, estve felé borongós. 27^a. Nagy meleg, délutánn nagy zivatar, zápor esső. A Sajó mellett nagy ítélet, sok károkot okozott a búzában, némely helyeken csak borúlt essőre hajló. Éfél előtt nagy mendörgés, ménkö hullás, sebess esső. 28^a. Éféltül fogva nagy mendörgés villámlás, nagy esső regvelig, azutánn majd délig essőre hajló, azután nagy meleg változó, estvére borongós. 29^a. Majd délig nagy meleg tornyos felyhők, azutánn zápor esső, ismét essőre hajló, estve éfélig nagy esső. 30. Éféltül regvelig nagy esső, azután változó híves. 31^a. Egész nap híves szeles változó.

640. Ezen Julius holnap igen káros vólt, a búzákat a tsomókban igen megrontotta a sok esső, kivált a tiszta búza kitsirázott az allya és teteje. A bé hordást egészlen meg gátolta az utakat sok helyeken elrontotta a nagy víz. Ezen holnap elején igen meg romlott, kivált a tiszta búza, a hó, a ragya nagyon megcsapta és a mely legszebb búzának látzott a szemes öszve fonyozodott, sok helyeken meg dülvén majd csak nem el rothadott. A búza ára igen keveset óltsódot, 8–9 for[int] vólt a rozsnak köbel, a tiszta búzáé 12–13 for[int].

641. Die 1^a Augusti. Híves szeles, változó. 2^a. Nagy meleg tornyos felyhők. 3^a. Nagy meleg, estve felé borúlt, estve és egész éjjel mendörgés, villámlás, ménkö hullás, nagy esső, nagy víz több helyeken káros. 4^a. Regvel esső, délig essőre hajló, azután kitisztúlt szeles meleg üdő. 5^a. Hajnalba esső,

egész délig sebess sűrű esső, azután változó, ismét kitisztult nagy meleg, éjel tiszta üdő. 6^a. Regvel borúlt, délig essőre hajló kevés esső, azután tiszta szeles nap. 7^a. Regvel borúlt híves, az után lassú esső, ismét változó, ismét ki derült szeles, estve felé igen nagy szélvész mendörgés, nagy zápor esső jéggel, melly a szőlőkben nagy kárt tett, olly nagy víz mellyre a leg öregebb emberek sem emlékeznek a sarjút bé öntötte, éjel kiderült, villámlás. 8^a. Regvel változó, azután kiderült, szeles egész nap. 9^a. Délig változó, azután tiszta nagy meleg estig. 10^a–11^a. Nagy meleg. 12^a. Változó délig, azután tiszta meleg. 13–14. Regvelenkint híves, egész nap nagy meleg. 15. Egész nap borúlt esőre hajló változó, estve éfélig esső, lassú mendörgés villámlás. 16. Éféltül 8 óráig szép esső, azután változó szeles, délután ki tisztult meleg. 17–18. Regvel híves, egész nap tiszta meleg. 19. Regvel lajhálló, azután tiszta meleg. 20–21. Nagy meleg tornyos felyhőkkel. 22. Változó borongós meleg. 23. Délig essőre hajló, azután nagy esső essés, estve lajhálló éfélig. 24. Éféltül egész nap borúlt essőre hajló, több ízben lajhálló. 25. Változó essőre hajló délig, azután tiszta meleg. 26. Regvel nagy köd, azután egész nap meleg. 27. Éjjel és regvel kevés esső, délben nagy szélvész, mendörgés, villámlás nagy esső jéggel, és amelly kevés szöllőt az első jég meg hagyott, azt újra nagyon megverte, több helyeken tsak kevés esső, vagy borúlt üdő. 28. Egész nap borúllás, essőre hajló. 29. Egész nap változó tsepergős, éjel borúlt. 30. Regvel nagy felyhő, essőre hajló 11 óráig, azután éfélig sűrű esső. 31. Éféltül regvelig nagy esső, azután délig essőre hajló, azután ki tisztult tornyos felyhők.

642. Ezen Augustus holdnapja többnyire essős, a búzáknban sok kárt tett és ahol a sarjút lekaszálták ezen holdnap utóllyán semmivé lett mind, szerentsébbek vóltak akik a más holdnapban kaszáltak. A gabona, a búza, árpa, zab ára majd tsak úgy folyt, kevésel változva, mint a múlt holdnapban.

643. Die 1^a Septembris. Változó felyhős, délután jó pászta esső, estve és éjjel tiszta. 2. Regvel nagy köd, azután borúlt, délben esső, ismét változó, több ízben esső, estve tsúnya felyhő, mendörgés, villámlás, esső. 3. Egész nap változó, több ízben essőre hajló, éjelre ki tisztult. 4. Egész nap tiszta meleg, tornyos felyhőkkel. 5–6. Változó híves, borongós. 7. Regvel híves, egész nap változó. 8^a. Regvel híves, egész nap tiszta meleg. 9^a. Regvel dér, egész nap szép meleg. 10^a. Tiszta meleg, néha változó. 11. Egész nap borongós meleg. 12. Változó, több ízben essőre hajló meleg. 13. Hasonlóan. 14. Tiszta meleg délig, délután kevés esső kevés mendörgéssel. ismét kitisztult éfélig. 15. Éféltül egész nap híves esső szélel. 16^a. Éféltül egész nap hideg esső szélel. 17^a. Hideg változó nagy szél havas felyhőkkel egész nap, a Bikben havazás. 18. Regvel dér, egész nap hideg szél. 19^a. Regvel dér, egész nap őszi üdő. 20. Essőre hajló, hideg szeles üdő. 21. Hideg szeles változó. 22–23. Regvelenkint dér, azután majd délig változó szeles híves, ismét szép meleg. 24. Egész nap hideg szeles, borongós. 25^a. Nagy dér, azután tiszta híves szeles nap. 26. Regvel változó azután kitisztult. 27. Tiszta meleg. 28. Regvel változó, azután egész nap tiszta meleg. 29. Regvel borongós, kevés esső, azután változó. 30^a. Egész nap tiszta meleg üdő.

644. Ezen September holdnapja igen mostoha volt a szőlőkre, soványan és éretlen maradt, rothadt. Ámbár semmit sem ért mégis több helyeken szüreteltek, mellynek bora etzethez hasonló vala. A gabonának köble 5, a Tiszta-búzának 8–9 forintra ment az ára, az Árpácé 3, a Zabé 2 forint köble.

645. Die 1. 8^{-bris}. Tiszta meleg üdő. 2. Tiszta meleg, estve kevés villámlás. 3. Regvel majd délig nagy köd, kevés mendörgés, azután tiszta meleg. 4. Tiszta üdő. 5. Hasonlóan. 6^{-a}. Regvel essős üdő, azután változó kevés mendörgés, estve kevés villámlás. 7^{-a}. Nagy köd majd délig, azután változó, estve esső, egész éjel nagy esső. 8^{-a}. Délig essőre hajló, azután ki tisztult, éjjel borult. 9^{-a}. Délig essőre hajló, több helyeken hó esés, azután változó. 10–11. Változó hideg. 12. Délig essőre hajló, azután tiszta. 13. Délig fényes nap, délután hideg szeles. 14^{-a}. Regvel esső, az után ki tisztult őszi üdő. 15. Egész nap változó hideg. 16. Regvel dér, azután szép napfényes üdő. 17. Regvel nagy dér, azután tiszta híves egész nap. 18. Éjjel és egész nap szeles, nagy hideg. 19. Éjjel és regvel fagy, egész nap hideg. 20. Regvel deres, hideg, azután tiszta verőfény, csendesedett. 21–22–23–24–25–26. Éjjel és regvel téli nagy hideg, nappal hideg verőfény. 27. Délig borult, azután változó hideg. 28. Nagy hideg szeles téli üdő. 29. Nagy fagy hideggel, délután kevés hó. 30. Délig nagy hideg, az után éfélig hó esés. 31. Éféltül lajhálló majd délig, azután nagy hó szakadás.

646. Ezen October holdnapjában volt a közönséges szüret, melly közepserűn alúl volt, rossz íztelen volt a bor. Az ára 1 göntzi hordóval 12–13–14 for[int]. A szőlő a hideg miatt fedetlen maradt. A gabonának köble 7–8, a tiszta búzának 10–12 forint volt, az árpának 3, a zabnak 2 forint köble. A búzát igen sok helyeken a rossz üdő miatt el nem vethették.

647. Die 1^{-a}–2^{-a}–3–4–5–6–7–8–9. Novembris. Kemény téli hideg üdő. 10^{-a}. Hideg, keveset lágyult. 11^{-a}. Lágyló, essőre hajló, délután szivárvány. 12^{-a}. Egész nap lágyló, essőre hajló. 13. Lágyló ködös délig, azután változó. 14. Regvel nagy köd, lágyló üdő sebess essővel délig, azután borult. 15. Lágyló üdő nagy köd. 16–17. Egész nap nagy köd, setét lágyló üdő. 18. Szép tiszta nyári üdő egész nap. 19. Regvel változó, azután szép verőfényes meleg üdő. 20. Délig essőre hajló, kevés esső, azután tiszta meleg üdő. 21. Majd egész nap essős. 22. Regvel essőre hajló, azután változó verőfényes. 23. Egész nap változó híves. 24. Regvel változó, azután tiszta. 25. Egész nap szép verőfényes meleg. 26–27–28. Éjjel és nappal nagy hideg, fagy, nappal szép fényes üdő. 29. Egész nap engedelmes, komor. 30. Egész nap változó híves, délelőtt kevés sebess esső.

648. Ezen November holdnapjának eleje egészlen téllal fenyegetett, azután az üdő anyira kedvezett, hogy mind a szőlőket bé lehetett fedni, mind a szántást, vetést majd egészlen el lehetett végezni. Innét a gabonának melly 8–9 forint volt köble leszállott ezen holdnapnak végén 6 for[intra], a Tiszta búzáé 10. for[int]. A bor ára volt 16-túl 20 forintig, az o bornak ára 30–35 for[int]. A tehén hús fontya 6 xr.

649. Die 1^{-a} Decembris. Éjel és regvel hideg nagy fagy, egész nap változó borult, komor hideg üdő, éjel hó esés. 2^{-a}. Kemény hideg, szeles. 3–4^{-a}–5^{-a}. Kemény hideg téli üdő. 6^{-a}–7^{-a}. Hideg ködös, zúzó. 8^{-a}. Tiszta hideg nap, éjelre bé

borúlt. 9^a. Hideg borúlt ködös, azután hóesés estig. 10^a. Regvel hó, azután kiderült fényes nap, hideg. 11^a. Éjél és nappal kemény hideg, verőfény. 12^a. Éjél kemény hideg, regvel béborúlt. 13^a. Változó, éjelre borúlt. 14^a. Regvel híves, egész nap engedelmes, éjel hideg. 15^a. Tiszta hideg üdő. 16^a. Hasonlóan. 17^a. Éjél kemény hideg, regvel borúlt, azután egész nap tiszta nagy hideg. 18^a. Híves borúlt. 19^a. Borúlt, lágy olvadó üdő. 20^a. Egész nap szeles, lágy tiszta olvadó. 21^a. Borúlt essőre hajló lágy üdő. 22^a. Lágy szeles egész nap. 23^a. Regvel híves, egész nap tavaszi szép üdő. 24^a. Lágy, változó szeles. 25^a. Regvel fagy azután köd, egész nap lágy változó. 26^a. Hajnalba esső, egész nap borúlt, essőre hajló lágy üdő. 27^a. Regvel esső, egész nap borúlt tavaszi üdő. 28. Regvel és nappal engedelmes, délután és estve esső. 29. Lágy váltótó, délután kevés esső. 30^a. Éjél nagy fagy, délig havazás, azután hideg, borúlt. 31^a. Nagy hideg, tiszta verőfénnel délig, azután borúlt hideg.

650. Ezen December holdnapjában többnyire sáros üdő volt, az élelem béli szerek eképpen mentek: Rozsnak köble 5–6 for[int], Kétszeresnek 7 for[int], tiszta búzának 8–9 for[int], Zabnak 2 for[int], kukoritzának, árpának köble 4 forint. A ruhabéli szer közép árú volt.

651. Ezen egész esztendő a víz áradások miatt igen káros volt mind a szénában, mind pedig sok helyeken a sarjában. Aratáskor a tsumókban s aztagokban az élet öszve érvén igen nagy károkat tapasztaltak a gazdák. Szinte a földeken megdőlt búzak is, és így ámbár szalmában igen sokra teltek a tsumók, de a szem igen szűken telt nyomtatáskor, többnyire 1 1/2 vékát vagy még kevesebbet adott egy tsumó. A zab féle is keveset fizetett, allig adott egy kereszt zab 3 vékát. Kukoritza bőven volt, és kender. A szőlő fele termés volt, éretlen, ugyan azért a bor igen sovány volt, az ára egy göntzi hordónak 10–11. forint. Gyümöls igen kevés, mivel gyümölsfákat tavaszal a hernyó meg emészette. Káposzta bőven termett. A méhekre is több helyeken mostoha üdő volt, néhol pedig igen jó volt. Országunkban békesség uralkodott. Muszka és török között háborúságok voltak. A muszka győzedelmes lévén a töröktől sokat elvett és egész Várnáig, amelyet meg is vett, eljutott.

1829.

Palmeta Venus. Serviet pro anni 1877.

652. Die 1^a Januarii. Egész nap borúlt, híves. 2^a. Éjél hó, nappal estig hó esés, azután ködös. 3^a. Regvel délutánig hó essés, azután borúlt lágy. 4^a. Borúlt, délután hó, éjelre kiderült. 5^a. Borúlt tsipős üdő. 6^a. Borúlt engedelmes, változó. 7^a. Engedelmes olvadó. 8^a. Engedelmes, változó, lajhálló olvadó. 9^a. Éjél fagy, regvel napfény, azután borúlt lágy olvadó. 10^a. Lágy borúlt, olvadó. 11^a. Regvel fagy, nappal változó, kevés hó szállongás. 12^a. Éjél fagy, azután tiszta hideg, keveset engedett. 13–14^a. Éjél nagy hideg, nappal tiszta lágy üdő. 15^a. Éjél nagy hideg, nappal tiszta hideg, estve felé borúlt. 16^a. Éjél borúlt, hajnaltól estig hóesés, lágy üdő. 17^a. Egész nap lágy engedelmes olvadó, több helyeken esső. 18^a. Éjél fagy, egész nap borúlt, lágy. 19^a. Éféltől hideg

fagyos, nappal tiszta hideg, fagyos. 20^a. Éjél borúlt, regveltül éfélig hóesés, hideg. 21^a. Éféltül estig hóesés. 22^a. Egész éjél és nappal nagy hideg, estve éfélig hó. 23^a. Regvel hó majd délig, azután borúlt lágy. 24^a. Lágy üdő. 25^a. Olvadó lágy. 26^a. Ködös olvadó lágy. 27^a. Engedelmes lágy, délutánn havas esső. 28^a. Ködös lágy olvadó. 29^a. Egész éjél esső, az után havas esső délig, azután borúlt essőre hajló lágy. 30^a. Éjél hó majd délig, az után essőre hajló lágy. 31^a. Hajnaltúl délig hó, azután havass esső, estve felé essőre hajló éfélig

653. Ezen Januar holdnapban többnyire változó havas, majd hideg, majd olvadó üdő járt. A Rozsnak volt köble 5–6. for[int], a Tiszta búzának 8–9. for[int], Kétszeresnek 7. for[int], a Zabnak 2. for[int], Kukoritzának és árpának köble 4 for[int] Egy hordó bor ára 12–13 forint, húsnak fontya 7. xr. Sok vármegyékben a szarvasmarhának igen nagy döge volt, és a szénát egy vármegyébül a másikba vinni a szekereseknek nem szabad volt. Szarvasmarhákkal járni nem szabad volt, és a vásárookra az olyan helyekre a hol döglött, hajtani nem szabad volt.

654. Die 1^a Februarii. Éfél után kevés fagy, délig hó szakadás, azután havas esső, ismét essőre hajló, ismét éfélig fagyaló szél. 2^a. Éféltül fogva regvelig fagyaló szél, azután délig homályos, délben tiszta verőfény, délután változó, éfélig tiszta hideg. 3–4–5–6. Éjél nappal nagy hideg, tiszta verőfény. 7^a. Nagy hideg, több ízben hó esés. 8^a. Regvel hó, azután verőfényes hideg. 9^a. Nagy hideg. 10^a. Hajnalba hó, egész nap verőfényes hideg. 11^a. Hasonlóan. 12^a. Éjél hó esés, egész nap hideg, szeles, zavaros üdő hóval. 13^a. Egész nap változó hideg. 14^a. Éjél és nappal délig tiszta nagy hideg, azután borúlt hideg üdő, estve hó esés. 15^a. Nagy hideg, keveset engedet délben, ismét nagy hideg, estve borúlt, hó. 16^a. Regvel nagy hideg, azután tiszta, keveset lágyúlt és olvadott, estve bé borúlt. 17^a. Délig hideg szeles, azután kevés olvadás, tiszta egész nap. 18^a. Hasonlóan. 19^a. Nagy hideg szeles tiszta délig, azután csendesedett s keveset olvadott. 20^a. Nagy hideg tiszta, déltájban változó s olvadó. 21^a. Regvel nagy fagy, egész nap engedelmes. 22^a. Regvel engedelmes. 23^a. Hasonlóan. 24^a. Hajnalba kevés esső, egész nap engedelmes. 25^a. Regvel kevés fagy, azután lágy borúlt. 26^a. Fagy nélkül egész nap lágy ködös. 27^a. Regveltül éfélig hó esés, lágy üdő. 28^a. Éféltül majd délig zavaros hóesés, azután tiszta verőfényes üdő.

655. Ezen holdnapban sok hó esett és nagy hidegek voltak, utólya engedelmes lágy volt. Minden féle élemény(!) és bor meg tartotta a maga árát melyly volt Januariusban.

656. Die 1^a–2^a Martii. Regvel fagy, nappal tiszta engedelmes. 3^a. Regvel fagy, délig tiszta azután változó. 4^a. Regvel fagy, egész nap borúlt, mord üdő. 5^a. Regvel fagy, egész nap hó szállongás. 6^a. Regvel fagy, délig borúlt, azután tiszta lágy. 7^a. Regvel nagy fagy, egész nap tiszta tavaszi üdő. 8^a. Regvel nagy fagy, délig tiszta, azután híves változó. 9^a. Regvel nagy fagy, egész nap tiszta szeles. 10^a. Regvel nagy fagy, egész nap változó szeles, mord üdő. 11^a–12^a. Éjél és nappal nagy fagy, hideg, tiszta délig, azután szép tavaszi engedelmes, estve felé híves szél. 13^a. Regvel nagy fagy, egész nap mord, szeles üdő. 14^a. Kevés fagy regvel, azután esső, változó. 15^a. Regvel majd délig nagy hó szaka-

dás, azután lágy olvadó. 16^a. Éjtel fagy, regvel majd délig lassú hóesés, azután változó, estve felé kiderült, éjtel nagy hideg. 17^a. Regvel és egész nap nagy hideg széle, estve csendesedett. 18^a. Éféltül majd délig nagy hó szakadás, azután egész nap havas esső. 19^a. Fagy nélkül egész nap komor, borúlt. 20^a. Regvel kevés fagy, egész nap szép tavaszi tiszta meleg. 21^a. Regvel nagy fagy, egész nap szép tavaszi meleg, tiszta. 22^a. Regvel fagy, egész nap lágy változó. 23^a. Regvel fagy, egész nap lágy tavaszi üdő. Estve darás esső, éjtel nagy hideg. 24^a. Regvel nagy hideg, délig fagy, azután lágy változó tavaszi. 25^a. Éféltül regvelig hó, regvel kevés hó, fagyaló egész nap, változó szeles, éjtelre kiderült nagy hideg. 26^a. Regvel nagy fagy, azután egész nap hideg szeles, változó tavaszi üdő. 27^a. Éjtel derült, regvel nagy fagy, azután tiszta tavaszi üdő. 28^a. Regvel nagy hideg, mord üdő délig, azután változó, éjtelre essőre hajló. 29^a. Regvel vékony fagy, egész nap borúlt essőre hajló, majd egész éjtel esső. 30^a. Borúlt, egész nap lajhálló, éjtel esső. 31^a. Regvel kevés esső, egész nap szép tavaszi szeles üdő, estvére bé borúlt.

657. Ezen Martzius holdnapban az éjelek és regvelek többnyire nagy hidegek voltak, közben tavaszi üdők is voltak. A tavaszi vetést sehogy sem lehetett meg tenni ezen holdnapban. Az élelem ára a borral együtt abban volt mint Januariusban. A marhadög megszűnt ahol uralkodott.

658. Die 1^a Aprilis. Hajnalba esső, egész nap szép tavaszi üdő. 2^a. Éjtel és egész nap esső. 3^a. Regvel köd, azután lágy tiszta változó. 4^a. Regvel dér, azután változó délig, ismét szép meleg üdő, estve felé nagy borúllás, kevés szélvész, nagy mendörgés villámlás, ménkő hullás, sebess esső, éjtel lajhálló. 5^a. Egész nap borongós változó, lágy. 6^a. Regvel ködös, essőre hajló, egész nap változó. 7^a. Délig változó, délután tiszta, nagy szél. 8^a. Egész nap meleg változó, estvére híves és éjtel. 9^a. Regvel nagy dér, azután éles szeles, tiszta. 10^a. Szeles tavaszi tiszta meleg, estve felé borúllás. 11^a. Változó meleg, délután mendörgés kevés esső, estve és majd egész éjtel esső. 12^a. Tiszta tavaszi meleg üdő. 13^a. Egész nap tiszta szeles. 14^a. Egész nap tiszta, kevés borúllással. 15^a. Délig borúlt nagy szél, azután tiszta. 16^a. Meleg változó, délben egy kis esső, ismét változó estve felé jó esső. 17^a. Lágy szeles változó, délután essőre hajló felyhős, kevés mendörgés, tsepergő essővel, estve felé jó esső. Mogyorosd, Apátfalva felé jeges zápor. 18^a. Változó felyhős, essőre hajló délig, azután nagy esső, kevés kemény mendörgés, éfélig esső. 19^a. Éféltül hajnalig esső, azután délig essőre hajló, ismét szép tavaszi üdő. 20^a. Regvel nagy dér, azután tiszta szép meleg. 21. Regvel majd délig változó lassú esső, az után ki tisztúlt szép tavaszi üdő. estve híves. 22^a. Borongós híves üdő. 23^a. Essőre hajló híves délig, azután éfélig esső. 24^a. Szép tavaszi meleg nap. 25. Szép tavaszi meleg nap, estve és éjtel villámlás. 26. Éfélkor nagy szélvész villámlással, kevés sebess esső. regvel tiszta szeles, egész nap változó híves. 27^a. Szép tavaszi üdő. 28^a. Egész nap hideg havass esső, szeles, éjtelre kiderült. 29^a. Nagy dér, egész nap hideg szeles változó, estve és éjtel nagy esső. 30^a. Változó hideg, több ízben hideg esső, estve felé hideg, derült.

659. Ezen holdnapban az üdő változó, kevés jó tavaszi napok, sok esső hideg. A tavaszi vetéseket nagy bajjal lehetett végezni, a szőlőre leg rosszabb

üdő. A gyümölcs fákat a temérdek sok hernyó meg emésztette, semmi reménség sem lehetett a gyümölcshez. Az élelem ára hasonló volt a Januáriushoz. A bor ára a göntzi hordónak 14–15 for[int], 3 akósa 20. for[int].

660. Die 1. Máji.(!) Egész nap változó hideg, szeles. 2^a. Éjtel, délig kemény hideg szél, azután keveset lágyult, híves szeles. 3^a. Tiszta szeles, lágy üdő. 4^a. Regvel dér, egész nap szép tavaszi üdő. 5–6. Tiszta keveset híves, tavaszi üdő. 7^a. Délig nagy meleg, délután borongós, kevés mendörgés, több helyeken esső. 8^a. Délig meleg tiszta, délután estvélig nagy mendörgés villámlás sebess esső, több helyeken nagy esső, éjtel esső. 9^a. Hajnalba nagy esső, azután lassú esső délig, azután kitisztult. 10^a. Egész nap nagy borúllás, több helyeken esső. 11^a. Változó borongós. 12^a. Hajnaltúl estig nagy esső. 13^a. Délig essőre hajló, délután kevés ki tisztult, szeles, híves. 14^a. Változó felyhős. 15^a. Változó tavaszi üdő. 16. Délig szép üdő, dél után kevés esső, estve majd éfélig nagy esső. 17. Regvel változó, meleg délben, dél után egy igen nagy zápor esső. Csernelbe nagy jég, ugyanott, Mogyorosdon, Kismezőben, Nyekésenbe és másutt a nagy víz a réteket bé öntötte. 18^a. Meleg nap sütés, dél után változó, több helyeken esső. 19^a. Délig nagy meleg, dél után változó szeles, híves. 20. Egész nap borult, lajhálló. 21. Változó felyhős. 22^a. Tiszta száraz, híves szeles üdő. 23^a. Egész nap hideg, tiszta szeles. 24^a. Regvel hideg, azután tiszta, hol híves, hol meleg. 25^a. Tiszta száraz tavaszi üdő. 26^a. Tiszta szeles, hideg. 27^a. Változó szeles, több ízben szép nagy meleg üdő, néha kevés borúllás. 28^a. Változó, néha essőre hajló meleg üdő. 29^a. Regvel köd, egész nap szép nagy meleg üdő, néha kevés borúllás. 30^a. Nagy meleg, déltájban kevés borúllás, dél után kevés esső, változó híves. 31^a. Regvel szép esső kevés üdeig, azután változó, délben hideg jeges esső, sok helyeken nagy jég, délután változó híves.

662. Ezen holdnap egészen mostoha vólt, ámbár sok esső vala de sikertelen, mind a tavaszi vetés, mind a szálló nyomorúttúl vólt. A méhek ezen holdnapban igen gyengék vóltak, épen az utolsó napokban kezdették magokat valahogy fel venni. Az élelembéli szerek meg tartották azon árat, amely vólt az esztendő elején.

663. Die 1^a–2^a–3^a Junii. Hideg szeles, változó, majd télre mutató, néha hideg esső. 4^a. Borongós, híves szeles. 5^a. Regvel híves borult szeles, azután nagy hideg esső szeles üdő egész nap, éjtelre kiderült hideg. 6^a. Regvel nagy dér, tiszta kevés üdeig, azután hideg szeles, havas felyhő délig, azután hideg szél, a Bikben hóesés. 7^a. Változó borongós lágy üdő, délután jó pászta esső, azután melegen sütő napfény, éjtelre derült. 8^a. Regvel tiszta szép lágy üdő, azután egész nap változó borongós, estve felé híves. 9^a. Regvel borult, azután majd délig esső, azután változó, ismét éfélig nagy esső. 10^a. Borongós változó, több ízben esső. 11^a. Változó meleg üdő. 12^a. Változó essőre hajló, délután kevés üdeig esső, ismét borult. 13^a. Változó szeles. 14^a. Változó meleg. 15^a. Délig szép üdő meleg, délután több ízben sebess esső, mendörgés kevés üdeig és ménkö hullás. 16^a. Egész nap nyári meleg nap. 17^a. Délig nyári üdő, délután borongós meleg, kevés mendörgés. 18^a. Délig szép meleg, délben sebess esső, éjtel essőre hajló. 19^a. Délig rekkent meleg, délután egész 2 óráig

mendörgés, zápor esső, azután egész késű estig esső, éjelre essőre hajló. 20^a. Délig essőre hajló, többször lajhálló, délutánn pedig esső. 21^a. Változó meleg. 22–23–24–25–26–27–28. Száraz meleg üdő. 29^a. Borongós meleg, estvére kevés esső. 30^a. Hajnalba majd délig tsepergős, délután több helyeken kevés esső, estve minden felől az országban kevés földindulás.

664. Ezen junius holdnapja ismét mostoha vólt, minden féle munkára, kivált a szöllő kötözésre és kapállásra. Az utólya igen is jó szolgált a kaszállásra és széna gyűjtésre. A méhek ezen holdnap utólyán kezdtek rajzani és igen gazdagon gyűjtöttek. A fák is, melyket a hernyó meg emésztett mind az erdőkben, szöllőkben, mind a kertekben kezdtek újra fakadni. Az élelembéli szerek előbbeni árokat meg tartották, a ruházat pedig drágulni kezdett. A magyar juhnak a gyapja igen egy árú volt a birka juhokéval, amelly nem kevés álmélgodást okozott a juhok gazdáik között. A ló drágulni kezdett, a szarva marhákkal együtt, 1 font marha hús 7 xr. vólt, valamint április és május holdnapjaikban is.

666. Die 1^a Julii. Hajnalba és majd délig lassú esső, azután essőre hajló. Ezen nap regveli 4 órákor ezen vidéken ugyan kevés mértékben éreztetett a földindulás, de Abatúj, Zemplén, Sáros, Szathmár, Bihar és másütt igen nagy mértékben vólt. Úgyhogy sok kémények ledültek, kőfalak öszve hasadoztak, némely épületek haszonvehetetlenné lettek. 2^a–3^a. Nagy meleg. 4^a. Regvel majd délig nagy meleg, azután nagy mendörgés, villámlás, zápor esső, ismét kitisztúlt nagy meleg. 5^a. Nagy meleg, estve borúlt, esső éfélig. 6^a. Éféltül majd délig esső, azután ki tisztúlt meleg, 7^a. Szeles, híves, tiszta. 8–9^a–10. Tiszta meleg néha változó felyhős. 11^a. Éjel esső, regvel essőre hajló, híves délig, azután tiszta meleg. 12^a. Nagy meleg, néha borongós. 13. Nagy meleg, estve felé sebess esső, valami 1 fertályig, ismét kitisztúlt. 14^a. Egész nap nagy meleg, tornyos felyhők. 15–16–17^a. Nagy meleg, forróság, néha tornyos felyhők. 18^a. Nagy forróság, délután mendörgés kevés esső, ismét ki tisztúlt, estve mendörgés villámlás, sebess esső, éjjel esső. 19^a. Hajnalba 3 óráig tartó mendörgés és esső, azután délig essőre hajló, délután tiszta. 20. Délig változó meleg, azután nagy esső, estvére híves. 21. Délig essőre hajló híves, délben egy kevés ki tisztúlt, az után estvélig esső, éjel borúlt. 22^a. Változó essőre hajló híves, néha tsöpörgős, éjelre bé borúlt. 23. Egész nap tiszta meleg, többször tornyos felyhők. 24–25–26–27–28–29. Tiszta nagy meleg. 30. Nagy meleg estve felé változó felyhős. 31. Regvel nagy borúllás mendörgés, Várkony felé ménkő hullás. A parochián a méhest a ménkő meg ütötte, ugyanott azután változó. 11. órákor nagy felyhő szép esső mendörgés, ménkő hullás, délután nagy meleg. Estve felé a Sajó felé tsúnya felyhő, mendörgés, villámlás majd egész éjjel, éfél előtt mendörgés, szép esső. Éfélkor nagy szélvész sebess essővel, de nem sokáig tartó.

667. Ezen julius holdnapnak 5^{-ikén} estve Nádasdon tűz támadván 10 házat a hozzá tartozó épületekkel hamuvá tett. Ezen holdnap jó szolgált az aratásra, ámbár több ízben vólt esső, de az semmit sem ártott a búzának. Az élelembéli szerek a maguk árukat, mely vólt az előbbeni holdnapokban meg tartották, va-

lami kevéssel alább szállott. A marhadög némely falukban ezen Felföldön is bé tsúszott, és nem kevés károkat tett.

668. Die 1^a Augusti. Regvel híves, egész nap tiszta meleg. 2^a. Regvel híves, egész nap nagy meleg, néha borongós. 3. Délig meleg, változó borongós, délután zápor esső, közben egy ménkö ütés, azután borongós. 4–5. Meleg, néha változó. 6^a. Több ízben nappal is éjel is esső. 7^a–8^a. Szeles, néha híves tiszta üdő. 9^a. Tiszta meleg, éjel híves. 10–11. Éjelenkint híves, nappal nagy meleg, néha borongós. 12. Regvel híves, délben esső, azután nagy meleg. 13–14. Éjel híves, nappal nagy meleg, néha borongós. 15^a. Nagy meleg, estve és éjel sebess esső, mendörgés, villámlás. 16^a. Változó meleg. 17^a–18^a. Tiszta meleg, szeles estve és éjel híves. 19^a. Regvel tiszta, azután híves, borongós, szeles változó. 20^a. Regvel híves, azután igen nagy szél, egész nap változó. 21. Regvel ködös, egész nap borongós, essőre hajló híves. 22. Majd egész nap essős, híves. 23^a. Regvel híves, egész nap tiszta meleg, estve híves. 24^a. Regvel híves, egész nap tiszta meleg. 25^a. Tiszta meleg. 26^a. Meleg változó, éjel nagy esső. 27^a. Regvel essős, azután változó, délben esső, napközti több helyeken pásztás esső. 28^a. Nagy köd, kevés esső, azután változó, estve és éjel villámlás. 29^a. Regvel változó, azután borúlt, kevés esső, mendörgés, estve sebess esső éfélig, mendörgés, villámlás. 30^a. Regvel sűrű esső, azután változó meleg, estve mendörgés nagy villámlás, zápor esső éfélig. 31. Éféltől regvelig sűrű esső, azután délig zápor esső, azután egész nap hol nagyobb, hol kisebb esső kevés mendörgéssel. Estve felé napfényes sebess esső kevés mendörgéssel és kitisztúlt egész éjel. Ezen nap igen nagy víz vólt, a lekaszált sarjút hol el vitte, hol bé öntötte, ami pedig lábon vólt aztat is sok helyen beöntötte, megrontotta.

670. Ezen holdnapban is a szőlő keveset épült, még tsak zsendült szőlőt is allig lehetett látni. A Rozsnak köble 5 f[orint], a tiszta búzának 6–7. for[int], a Zabnak 1 for[int] 48 xr. A Ruházat drága vólt. A marhadög nemhogy szünt vólna, de még több helyekre is bé vette magát, ámbár a Tekintetes Vármegyere részéről minden jó rendelések meg voltak téve.

672. Ezen augustus holdnapban sokfelé uralkodott a marhadög, számtalan marhák elestek, melly végre a vásárokból ki vólt tiltva a szarvas marha.³⁶¹

673. Die 1^a Septembris. Tiszta meleg, többször tornyos felyhőkkel. 2^a. Borongós változó, több ízben tsöpörgős. Estve majd éfélig tsunya fekete felyhő, zápor, nagy villámlás, mendörgés, ménkö húllás. 3^a. Egész nap változó, essőre hajló, estve felé kevés esső napfényvel. 4^a. Délig borúlt essőre hajló, azután változó. 5^a. Regvel híves, egész nap meleg, néha felyhős. 6^a. Regvel dér, egész nap szeles tiszta. 7^a. Tiszta meleg, néha borúlt. 8^a. Változó borongós meleg, 9^a. Változó essőre hajló, rekkent meleg, kevés berzselő esső. 10^a. Regvel essőre hajló, azután tiszta nagy meleg. 11^a. Egész nap tiszta nagy meleg. 12^a. Egész nap nagy meleg. 13^a. Éfélkor kevés ideig tartó szélvész kevés mendörgéssel. Hajnalba kevés esső, azután egy darabig essőre hajló, ismét tiszta nagy meleg. 14^a. Éjel borongós, regvel szép esső, azután szeles, változó meleg. 15^a. Regvel

³⁶¹ Vö: MNL-BAZML IV. 501/a 2371–2376/1829.

tiszta, azután majd délig lassú, híves esső, szeles, délután kitisztult szeles, hideg üdő, éjel hideg. 16. Regvel dér, azután változó, estvére kitisztult. 17^a. Egész nap változó. 18^a. Változó, essőre hajló, kevés esső. 19^a. Változó, kevés esső. 20^a. Nagy meleg, néha borongós. 21^a–22^a. Nagy meleg, regvelenkint köd. 23^a. Regvel borongós, azután meleg üdő, estve kevés villámlás. 24^a–25^a. Nagy meleg. 26^a. Változó nagy meleg. 27^a. Regvel hideg szél, tiszta. 28^a. Éfél után nagy mendörgés, villámlás, ménkő hullás, zápor esső kevés jéggel, azután egésznap majd mindig esső, estve felé zápor. 29^a. Egész nap esső. 30^a. Délig nagy hideg, azután híves szeles.

674. Ezen september holdnapjának 11^{-ikén} Nadasdon tűz támadván két házat semmivé tett, 28^{-ikán} pedig Csépanyon egynéhány ház porrá éget. Ezen holdnapban mindnem élelemnek az ára hasonló volt a múlt holdnapival.

675. Die 1. 8^{-bris}. Egész nap száraztó tiszta üdő, néha változó. 2^a. Regvel nagy köd, azután tiszta nagy meleg, estve bé borult. 3^a. Tiszta meleg üdő. 4^a. Tiszta meleg, estve esső, éjel essőre hajló. 5^a. Egész nap borongós, több bizben áztató esső, éjel borult. 6^a. Regvel essőre hajló, azután változó éjel szeles esső. 7^a. Regvel essőre hajló, azután késő estvélig nagy hideg esső, éjel ki tisztult hideg szeles. 8^a. Regvel tiszta szeles hideg, azután késő estig hideg esső széllel, éjelre kiderült. 9^a. Egész nap változó hideg, déltuán verőfény. 10^a. Majd egész nap hideg esső. 11^a. Éfél után esső, egész nap változó hideg, essőre hajló.³⁶² 13^a. Egész nap hideg, változó borongós. 14^a. Egész nap lágyas, borongós változó, néha napsütés. 15^a. Regvel híves, essőre hajló, változó. 16^a. Éjel és regvel nagy hideg, nagy dér, az állóvíz keveset befagyott, egész nap változó hideg. 17^a. Egész nap szeles borult, hideg, komor üdő, havas felyhő, a Bikben hó. Estve kevés ideig tartó sebess hideg esső, éjel változó fagyos üdő. 18^a. Éféltől regvelig nagy hideg szél, azután egész nap tiszta szeles hideg üdő. 19^a. Igen nagy fagy éjel és regvel, nappal tiszta szép meleg üdő. 20^a. Éjel és regvel nagy fagy, szeles tiszta hideg egész nap. 21–22–23–24–25–26^a. Éjel és regvel nagy fagy, nappal tiszta nyári meleg. 27^a. Éjel és regvel nagy fagy, délig tiszta, azután borult essőre hajló, éjel kiderült. 28^a–29^a–30–31^a. Éjel és nappal nagy fagy, nappal változó, többnyire szél, estve kevés hó esés.

676. Ezen holdnap 19^{-ben} kezdődött a mostoha szüret, melly nem tsak kevés, de igen rossz bort is szült, a szőlők tsont módra meg fagyván, a must kiforrása után is ollyas szint mutatott, mint a ser. Az ára egy hordónak 8–9–10 forint vala. Az élelem ára szintén tsak úgy ment, mint a múlt holdnapban.

677. Die 1^a–2^a Novembris. Nagy fagy éjel és regvel, nappal tiszta száraz hideg. 3^a. Regvel hideg, egész nap hideg szél. 4^a. Hideg szeles, borult. 5^a. Egész nap lágyas borongós. estve felé kevés esső. 6^a. Regvel nagy dér, egész nap tiszta lágy. 7^a. Hajnalba harmatos esső, egész nap híves változó, éjelre hideg tiszta. 8^a. Változó hideg, egész nap borult. A Tisza mellett nagy esső és hó. 9^a–10^a. Éjel és regvel nagy hideg, egész nap tiszta, hideg szél. 11^a. Fagyos hideg, változó havas felyhő. 12^a–13^a. Változó hideg, fagyos. 14^a–15^a. Éjel nappal nagy hideg. 16^a. Éjel és nappal hó esés. 17^a. Tiszta nagy hideg. 18^a.

³⁶² Október 12. kimardt a naplóban.

Egész nap lassú hó esés éfélig. 19^a. Regvel kevés hó, azután tiszta hideg. 20^a. Igen nagy hideg, tiszta. 21^a. Nagy hideg. 22^a–23^a. Tiszta tsikorgós, pattogós nagy hideg. 24^a. Éjel s reggel nagy hideg, azután borongós havas, csendesedett. 25^a. Egész nap borúlt, csendesedett. 26^a. Éjel hó esés, nappal borúlt, csendesedett üdó. 27^a–28^a. Tiszta nagy hideg, néha borúlt. 29^a. Borúlt, csendesedett. 30^a. Nagy köd regvel, azután egész nap tiszta nagy hideg.

678. Ezen holdnapban és pedig az elején tökéletesen bé állott a tél és a számkózás minden felől el kezdődött. Az élelembéli szerek a magok árokat meg tartották. A marha dög sok vármegyékben igen uralkodott, az miatt a lovak jól meg drágultak.

679. Die 1^a–2^a–3^a–4^a Decembris. Éjel nappal nagy csikorgós, pattogó hideg, tiszta verőfényel. 5–6–7–8–9–10^a. Igen nagy hideg tiszta üdövel. 11^a. Délig igen nagy hideg, azután borúlt. 12^a. Igen nagy hideg verőfényel. 13^a. Hasonlóan. 14^a. Nagy hideg, ködös, borúlt. 15^a. Egész nap nagy hideg, ködös, zúzó. 16^a. Regvel borúlt hideg, azután egész nap hóesés. 17^a. Regvel borúlt hideg, délben ki derült, fényes nap estig, estve borúlt. 18^a. Regvel borúlt hideg, azután egész nap hóesés. 19^a. Majd egész éjjel hó regvelig, azután ködös délig, azután tiszta, ismét ködös zúzó, estve borúlt, csendesedett. 20^a. Regvel hideg, azután lágy, egész nap borúlt. 21^a. Regvel esső, egész nap borúlt, estve és éjjel esső. 22^a. Változó hideg, havas. 23^a. Változó csendesedett. 24^a. Változó borúlt, hideg. 25^a. Egész nap hóesés éfélig. 26. Borúlt hóra hajló, délután havazó éfélig. 27^a. Nagy hó esés estig, estve kiderült hideg, éjel ismét hó. 28. Majd egész nap havazott, éjjel kevés hó. 29. Egész nap havazott, éjel kiderült. 30. Hajnaltúl estig havazott, éjelre kiderült. 31. Kemény hideg.

681. Ezen esztendőben a sok essőzések miatt sok búzák és zabok meg romlottak a béhordás üdején. A mindenféle élélmiszerek ára igen közepszerű volt. A bor kevés is, rosz is. Temérdek marha a dög által elvészett.

683. Ezen esztendőben a rendkívül való tél már novemberben tökéletesen béállott minek utána octóbernek utólya is kemény hideggel uralkodott volna és december utólyáig felettébb nagy hó borította bé a földet, nemcsak ezen országban, hanem más országokban is.

1830.

Planeta Mercurius.(!) Serviet pro anno 1878.

684. Die 1^a Januarii. Kemény hideg. 2^a. Keveset havazott, nagy hideg. 3^a. Igen kemény hideg. 4^a. Borúlt, csendesedett, mellette mégis hideg. 5^a. Borúlt nagy hideg. 6^a. Változó hideg. 7^a. Egész nap hóesés. 8^a. Változó hideg. 9^a. Egész nap havazott hideggel. 10^a. Egész nap havazott hideggel. 11^a. Regvel borúlt, változó hideg, estve hó. 12^a. Nagy hideg. 13^a. Éféltül délutánig hó szakadás, azután változó, estve borúlt. 14^a. Egész nap tiszta, keveset lágyúlt, estve kitisztúlt hideg. 15^a–16^a. Hideg. 17^a. Nagy szél, lágyas olvadó. 18. Szeles, lágyas olvadó, délután lajhálló esső éfélig. 19^a. Olvadó lágyas. 20. Éjel hideg, egész nap ködös, zúzó, semmit sem engedő. 21. Délig nagy hideg, azután

borúlt változó. 22. Nagy hideg. 23–24–25–26–27–28. Éjél nappal szörnyű pat-
togós nagy hideg. 29^a. Igen nagy hideg, délig tiszta, azután borúlt nagy hideg.
30. Változó hideg, keveset havazott, estve felé csendesedett. 31^a. Éjen hóesés,
délig borúlt, változó nagy hideg, azután estig havazott.

685. Ezen Januarius holdnapjában több helyeken, nem csak Magyar Or-
szágban, de a külső országokban is olly iszonyú nagy hó volt, hogy járnai sem
lehetett, hanem seregestül mentek a falusi lakosok az utat a hótúl tisztítani
ammint lehetett. A farkasok bővségesen jártak és több emberket meg is ettek és
a nagy hideg miatt sok emberek megfagytak. Ezen holdnapban a Tiszta búza
köble 8. for[int], a Kétszeresé 5. forint, a Gabonáé 4. for[int], a Zabé 30 garas, a
Kukoritzáé 4 for[int]t, az Árpáé 3. for[int] volt. Egy hordó bor ára 10. forint
volt. A marha hús fontya Borsod Vár[megyében] 7 xr volt. A marha dög még
semmit sem szűnt sok helyeken.

687. Die 1^a Februarii. Éjél hó esés 9 óráig, azután tiszta igen nagy hideg,
délután borúlt, apró hóesés éfélig. 2^a. Éféltől majd délig apró hó, azután borúlt
hideg. 3^a. Éjél nagy hideg, nappal tiszta nagy hideg. 4^a. Egész nap változó,
nagy hideg. 5^a. Hideg szél, borúlt, azután hideg szeles, havas késő estig. 6^a.
Szeles változó, borongós lágyas egész nap éfélig. 7^a. Hajnaltúl délig hóesés,
szeles, azután apró hóesés késő estig. 8^a. Változó hideg, éjél hóesés. 9^a. Borúlt,
keveset havazott, éjél hóesés. 10^a. Borúlt, havazott, lágyas. 11^a. Majd egész
nap hó esés, lágyas. 12^a. Regvel derült, azután egész nap borúlt, lágyas. 1^a 3.
Hideg változó. 14–15^a. Tiszta szép üdő, hideg. 16^a. Regvel tiszta hideg, azután
hideg köd széllel. 17^a. Egész nap fényes hideg. 18^a. Hideg ködös, 19^a. Hideg
változó. 20. Szeles változó, többször napfény. 21^a. Délig szeles, azután tiszta
lágyas. 22. Éféltől délutánig hóesés, azután változó, estve és éjjel hideg nagy
széllel. 23. Szeles engedelmes, estve kevés esső, azután derült engedelmes. 24^a.
Regvel hideg, egész nap tiszta engedelmes. 25^a. Regvel hó esés, komor, azután
tiszta verőfény. Estve éfélig nagy pattogó hideg. 26^a. Éféltől regvelig nagy pat-
togó hideg, azután változó borúlt, hideg. 27^a. Egész nap borúlt, lecsendesedett,
majd éfélig lágyas darás esső. 28^a. Egész nap borúlt lágyas.

688. Ezen Februarius holdnapban a Januariusban lesett nagy hó igen sok-
kal szaporodott, és néhol Magyarország részeken, de Külső országokban is 5–
6–7 sukra³⁶³ is nevededett magassága. És minden felé a lakosok majd csak nem
kétségbe estek ezen nagy hónap következő nagy vizétül, és arról is, hogy a ve-
tések ezen nagy hó alatt semmivé lesznek. Anyival inkább, hogy több helyken
az őszi vetés után 1829^{-ikben} hamar elfagyott.

690. Die 1^a Martii. Regvel tsipós változó, azután tiszta engedő üdő. 2^a.
Változó borúlt, estvére igen nagy hideg. 3^a. Regvel borúlt, szinte egész nap
nagy hideg szeles üdő. 4^a. Nagy hideg, délben majd estig hóesés, azután tiszta
hideg, éjél is úgy. 5^a. Tiszta nagy hideg. 6^a. Nagy hideg, azután engedelmes,
kevés olvadás. 7^a. Regvel ködös zúzós hideg, ismét lágyas. 8^a. Majd délig kö-
dös zúzós, azután változó hideg, keveset engedett. 9^a. Ködös zúzós, hideg szél,

³⁶³ Láb 31,60 cm. BOGDÁN ISTVÁN: *Magyarországi hossz- és földmértékek, 1601–1874*
Levéltártn és történeti forrástudományok 6. Budapest, 1990. 149.

azután tiszta engedelmes. 10^a. Délig ködös zúzós, majd hideg, azután változó engedelmes. 11^a. Nagy hideg, majd délig ködös zúzós, azután engedelmes változó. 12^a. Éjtel hideg, regvel hóesés, azután engedelmes, változó. 13^a. Éjtel hideg és regvel, azután tiszta tavaszi nap. 14^a–15–16–17. Éjelenként nagy hideg majd délig, azután tiszta tavaszi engedő üdő. 18^a. Éjtel borúlt híves, regvel kevés havas esső, azután borúlt engedelmes egész nap. 19^a. Regvel fagy, borúlt, azután szép tiszta olvadó. 20^a. Regvel fagy, egész nap szép tiszta tavaszi meleg éfélig. 21. Éfél után essős lágyas, egész nap tiszta meleg olvadó, estve felé borúlt. 22^a. Tiszta lágy olvadó. 23. Regvel borúlt, azután délig tiszta olvadó, délután borúlt lágy, estve kevés esső. 24^a. Hajnalba fél délig esső, olvadó, azután változó, ismét darás esső sebess, azután változó, éjtel lágy. 25^a. Egész nap szép üdő, lágy olvadó, jó nagy víz, éjtel hideg. 26^a. Regvel nagy fagy, egész délig komor változó, azután lágy olvadó. 27^a. Regvel kevés fagy, lágy olvadó. 28^a. Fagy nélkül tavaszi olvadó. 29^a. Kevés fagy regvel, egész nap szép tavaszi meleg, olvadó. 30^a–31. Regvel fagy, egész nap szép tavaszi olvadó nap.

691. Azon nagy hó, melly a lakosokat a nagy vízzel fenyegette elolvadás-kor, ezen holdnap utólyán majd tsak nem egészlen elolvadott, minden nagy kár következése nélkül ezen Borsod vármegyében. Lassankint alúlról olvadván, a vizét a szárazföld lassankint bé itta, hanem másütt a későbbi tudósítások szerint felettébb nagy károkat okozott, ammint errül jegyzés tétetik Aprilis holdnap végén.

694. Ezen Martzius holdnapjában az élelmiszerek ára valamivel fel ment. Gabonának köbel 6 f[orint], a Kétszeres 7. for[int], a Tiszta búzának 8–9. for[int], Zabnak 2. for[int], Arpáé 4. for[int], Kukoritzáé 6. for[int]. Egy hordó bor ezen vidéken 16–17. for[int]. A Marha húsának fontya 8. xr. A marha dög meg szűnt, a szarvas marha ára joval felyebb ment, mint az előtt. A ló ára is igen fel ugrott.

695. Die 1^a–2^a–3^a–4^a Aprilis. Szép tavaszi meleg nap. 5^a. Majd délig igen szép tavaszi üdő, azután változó, estve felé szép esső majd éfélig, azután ki tisztúlt. 6^a. Regvel kevés fagy, hideg tiszta délig, azután szeles hideg. 7^a. Regvel kevés fagy, egész nap tiszta híves széllal. 8^a. Változó meleg tavaszi üdő. 9^a. Változó meleg tavaszi üdő, estve esső. 10^a. Borongós egész nap, estve mendörgés, villámlás, sebess esső jéggel, egész éjtel zavaros szeles. 11^a. Egész nap borúlt hideg, több ízben lajhállós üdő. 12^a. Változó tavaszi szeles. 13^a. Borúlt essős délig, azután ki tisztúlt, ismég változó. 14^a. Egész nap változó komor, hideg üdő. 15^a. Hajnalba regvelig sűrű esső, azután borongós változó egész nap. 16^a. Szép tavaszi üdő, szeles. 17^a. Regvel borúlt délig, azután essős majd délig, estve borúlt. 18^a. Szép tavaszi üdő, szeles. 19^a. Változó. 20^a. Egész nap sűrű esső. 21^a. Változó. 22^a. Szép tavaszi üdő. 23^a. Változó, estve felé majd éfélig esső. 24^a. Borongós változó. 25^a. Regvel borúlt, azután tiszta meleg. 26^a. Délig borúlt, azután lassú esső majd éfélig. 27^a. Borúlt essőre hajló, délután szép tiszta. 28^a. Egész nap tiszta híves szeles. 29^a. Tiszta meleg tavaszi üdő. 30^a. Tiszta tavaszi meleg.

696. Ezen Aprilis holdnapban amitül sokan az országnak részeiben és a külföldön is féltek, úgymint a hó vizétül, tsak ugyan bétellyesedett. Mert

megindulván a hóvíz árja Bétsnek, Ausztriában nagy részét semmivé tette, de azon szerentsétlenek akkik a vízáltal meg károsottak, Ő Felsege Kegyes Királyunk, és az ő példájára sok nagy uri személyek által fel segítettek. A Duna mentében sok helyek iszonyú károkat vallottak, de a Tisza, Körös, Maros, Bodrog és más vizeknek kiöntéseik, egész Bánát, Bihar, Zemplin, Abaúj és más vármegyék is le ír hatatlan károkat vallottak. A töltések a víz erejétől meg rongáltatván sok helységek, vetéseikkel és rétjeikkel vízben úsztak. Sok számlálhatatlan házak le omlottak, sok lakosok és marhák az víz prédájává lettek. A marhák több helyeken az árvíz némelly dombosabb helyekre szorította és a gazdák-nak tsónakon kellett a kemény tél után meg maradott kevés szénával kezeikbül etetni. Egy szóval a nagy nyomorúságot és ínséget le írni lehetetlen. Ezen nagy ínség pedig Aprilisnak 9. s 10^{-ikétől} fogva még május holdnapnak elején is tartott. Lehet képzelni, mint jajgatta sok házas az ő párját, sok Atya és Anya Magzatját, sok Atyafi s jóbarát szeretett atyafiát és barátyát, sok gazda az ő jószágát és marháját. Az Isten mentsen meg illy esettől minden teremtményit.

698. Ezen holnapban, mivel sok helyeken, kivált a rozs vetés el vezett és ki is kellett szántani, s tavaszi maggal bé vetni, a Rozs-nak köble 6–7. forintra, a tiszta búzának 9–10 for[int], a kétszeresnek 8 forintra fel hágott. A szőlő munkának első munkáit nagy bajjal lehetett végbe vinni. A méhekre igen mostoha volt egész aprilis. A bornak ára, egy hordóé ezen tájékon 15–16–17. for[int] völt.

699. Die 1. Maji. Szép tavaszi meleg üdő. 2^a. Délig szép üdő meleg, estve felé nagy mendörgés essővel, egész éjel borúlt. 3^a. Majd délig essőre hajló, délben meleg tiszta, délután esső, estve és éjel borúlt híves. 4^a. Egész nap változó, essőre hajló híves. 5^a. Híves szeles borúlt. 6. Szép meleg üdő.

701. Die 7^a Maji. Éjel híves, nappal tiszta szeles. 8^a. Éjel híves, nappal tiszta meleg. 9^a. Éjel híves, nappal változó. 10^a. Változó, délig szeles, délután távoli kevés mendörgés, estve kevés esső. 11^a. Délig essős, azután tiszta meleg. 12^a. Egész nap meleg szeles, felyhős. 13^a. Tornyos felyhők, több ízben nagy meleg, de szeles. 14^a. Szép meleg, de szeles. 15^a. Hasonlóan. 16^a. Meleg tiszta délig, azután változó, estve essőre hajló, kevés villámlás. 17^a. Hajnalba majd délig borongós, azután áztató esső éfélig. 18^a. Éféltől majd regvelig esső, azután délig változó essőre hajló, délután lassú esső. 19^a. Változó meleg üdő. 20–21–22^a. Tiszta nagy meleg. 23. Délig forróság, azután borúlt, délután egy óráig tartó mendörgés nagy zápor. Nadasdi határtól Beköltzén, Balatonyba, Mogyorósdon nagy felyhőszakadás s olly nagy víz Mogyorósdtól le Darótzig és Kismezőn, hogy az egész rétséget elöntötte. Mogyorósdról szuszékot, böltsőt és egyebet el vitt, Darótzon az ház ablakjain ment bé a víz. Nekézszenben egy háznak a kéményén a villám bé tsúszott, de semmi kárt, égést nem okozott, mivel hirtelen a tüzet el fojtották. Balatonyban hasonlóan igen nagy víz völt, egy asszont el is ragadott, akki a libái után ment, de meg nem fült. 24^a. Regvel nagy köd, azután rekkent meleg, délig tornyos felyhőkkel szinte egész estig. 25^a. Igen nagy meleg, több ízbeli tornyos felyhőkkel. 26^a. Délig igen nagy rekkent meleg, azután tornyos felyhők széllel, meleggel. Estve felé borúlt, estve szélvész, iszonyú nagy villámlás, mendörgés, tsunya fekete felyhő, éfél előtt sebess

zápor esső. Cserneltül Darótzon, Kismezőn, Nekézsenben ismét igen nagy víz, a réteket újra bé öntötte. 27^a. Változó meleg, estve essőre hajló. 28^a. Egész nap híves borúlt. 29^a. Híves borongós délig, dél után mendörgés, kevés villámlás, jó nagy esső, ismét borúlt változó. Csernelbe igen nagy esső és jég, szintűgy Csokván és Ományba. Ományba egy házat a villám meg tsapván el éget, és ugyan azon házban egy 5. esztendős leánykát agyon ütött a villám. 30^a. Eféltül regvelig jó nagy esső, azután változó borongós, néha kemény nap sütés. 31^a. Nagy meleg.

702. Ezen Majus holdnapban igen sok esső vólt, de nem vólt haszna és igen sok helyeken a rétekbén nagy károkát tette. A Tisza, Körös, Maros, Szamos vizei rettentő képen kiáradtak a téli hó víz miatt, felettébb sok károkát tettek. Sok házakat meg rontott, el söpört, a vetéseket, réteket haszon vehetetlené tette és a marhákat, utolsó inségbe ejtette az emberekkel együtt, szinte úgy mint Aprilis holdnapban. A hernyó mindenfelé minden féle gyümöls fákat megemisztett és olyan vólt minden fa, mint legnagyobb télben. Az élelem béli szereknek az ára egy keveset fel ugrott. A bornak legnagyobb bötse nem vólt, jó lehet a szöllő minden felé rosúl mutatta magát.

703. Die 1^a–2^a–3^a–4^a–5^a Junii. Nagy forráság, néha tornyos felyhő. 6^a. Éjel kevés esső, délig nagy meleg, délután jeges zápor esső, azután változó. 7^a. Változó igen nagy meleg. 8^a. Nagy meleg, éjel futó esső, sebess. 9^a. Nagy meleg. 10^a. Délig nagy meleg, azutánn szeles borúlt, essőre hajló. Estve tsúnya fekete felyhő, nagy villámlás, mendörgés, több helyeken nagy zápor. 11^a. Éfél után egy órakor igen nagy zápor jéggel, nagy mendörgés és villámlás, délig változó, rekkent meleg, délutánn igen nagy zápor, mendörgés. Nagy víz sok helyen a réteket bé öntötte, Apátfalva és Eger felé semmi esső. Bótán igen nagy víz a réteket béöntötte. 12^a. Változó nagy meleg. 13^a. Délig nagy rekkent meleg, több felé felyhős, dél után minden felé ijesztő felyhő mendörgéssel, felyhő szakadás. Igen nagy víz Sátán, Ományba milyenre még senki sem emlékezett és a réteket haszon vehetlenné tette. Bótán olly nagy víz, hogy a kamarákbúl ágyakat, szuszékot, szekrényeket ki hordott, ritka ház a mellyben víz nem ment vólna, itt is és Upponyba a réteket haszon vehetlenné tette. A Násasdi, Arlói és Várkonyi réteket bé öntötte, a lekaszált füveket el söprötte. Azután estve felé 10. óráig szörnyű mendörgés, villámlás. 14. Egész nap felyhős, essős üdő. 15^a. Híves, egész nap változó borongós, estve szép esső. 16^a. Regvel hideg, azután híves, délután meleg estig. 17^a. Éfél után mendörgés, villámlás, sebess esső. Regvel híves borongós szeles változó délig, délutánn szeles tiszta. 18^a. Változó, délután mendörgés, villámlás, kevés sebess esső, azután borongós estig. 19^a. Éjel több ízben esső, regvel esső, azután változó rekkent meleg, délután nagy borúllás, villámlás, mendörgés több ízben estig, sebess esső nagy szemű jéggel. 20^a. Változó, délben futó sebess esső, azután tiszta meleg. 21^a. Regvel borúlt, azutánn szeles, változó. 22^a. Borúlt, változó. 23^a. Éjel zavaros szeles esső, azutánn délig borúlt, délután szeles meleg, estve felé híves. 24^a. Változó, hol meleg, hol híves, hol borongós, azután nagy meleg. 25–26–27^a. Igen nagy meleg, néha tornyos felyhők. 28^a. Délig meleg változó többször, délutánn igen tsúnya zavaros szeles, borúlt valami fél óráig, azután nagy meleg. 29^a. Nagy

forróság. 30^a. Nagy meleg homályos, délben mendörgés, azután nagy meleg, néhol kevés esső.

704. Ezen Junius holdnapjának 21^{ik} napján Nádasdon olly nagy tűz vólt, hogy 18 házakat semmivé tett minden épületestül. A parochiának ólyait és tsúrét már harmad ízben hamuvá tette, épségben maradván a parochialis ház, a Kántor, Oskola s Harangozó házak egészen el égtek.

705. Junius holdnapban ámbár többízben esett esső záporral, de foganatlan vólt. A rétek mellyek májusban az árvizektül meg rontattak újra felvén magukat bő szénát adtak, de amellyek juniusban béöntettek nagyobb részen haszon vehetetlenek maradtak. Az őszi vetések aratáshoz közelgetvén igen vékony reménséget mutattak. A tavaszi vetések keveset gyarapodtak. Az élelem ára vólt a tiszta búzáé 10. forint, a rozsé 6. forint.

706. Die 1^a Julii. Változó nagy meleg, immitt amott kevés esső, mendörgés. 2^a. Változó nagy meleg. 3^a. Nagy meleg borongós, délben kevés sebesső, azután meleg, borongós. 4^a. Változó borongós, meleg szeles, délután híves borúlt. 5^a. Változó szeles, tsúnya borullások, ismét tiszta meleg, estve felé híves. 6^a. Borúlt változó híves, néha tsúnya felyhők, egész nap szeles. 7^a. Híves változó szeles, néha meleg. 8^a. Egész nap borúlt híves, kevés híves lassú esső. 9^a. Változó több ízben borongós szeles. 10^a. Majd délig lajhálló szép esső, azután nagy meleg estig. 11^a. Regvel borúlt, azután nagy meleg. 12^a. Egész nap forróság. 13^a. Regvel borúlt, azután nagy lángoló meleg, változó. 14^a. Egész nap nagy meleg szeles, néha borúllás. 15–16–17–18–19. Igen nagy forróság, közben szél és száraz borúllás. 20^a. Nagy forróság, estve felé borúllás kevés mendörgés, villámlás, kevéss esső. A Bikkben nagy esső jéggel, egész éjel villámlás. 21^a. Nagy meleg borongós, délben kevés esső, a Bikk alatt zápor, azután nagy meleg, szeles. 22. Szeles, változó nagy meleg. 23. Délig változó, azután nagy meleg. 24^a. Nagy forróság. 25^a. Délig nagy forróság, délben tsúnya szél, borúlt, kevés mendörgés, szép esső valami fél óráig, ismét meleg változó. 26^a. Nagy meleg, kevés zápor esső, szeles. 27^a. Nagy meleg tornyos felyhőkkel, délután kevés mendörgés, borúlt, szeles^a. 28^a. Délig szeles borongós meleg, dél után nagy forróság, estve felé szeles, kevés borúllás. 29–30–31^a. Nagy forróság széllal.

707. Ezen Julius holdnapban igen nagy szárazság uralkodott széllal. Minden féle vetemény el sült, kukoritza, krompély, kaposzta és más vetemények majd tsak nem egészen semmivé lettek. A búza ország szerte igen kevés lett. Az Alföldrül az aratók akik 4 vékát kerestek az az ember igen sokat kereset. Az Alföldön, a Sajó mentiben, de másütt is a tavaszi árvízüt fogva semmi esső sem vólt, a rétek kiszáradtak. Itt a Felföldön is a sarjú egészen kiszáradott, kivált az hátas helyeken. A zab vetés a hőtül megüttetvén kevés reménséget adtak. Egy szóval minden felé az emberek meg rettentek a jövendő eleségtül a marhájukkal együtt. A földnek hasadása a nagy szárazság miatt egy ölnyre is mutatott, ha méretett. Ugyan ezen holdnapnak elején Heves Vármegyében Deretskén a harapódzó tűz az egész helységet semmivé tette. Ezen holdnapban a tiszta búza köble vólt 11–12. forint, a rozsé 7–8. forint, az árpáé 5. forint. Az előbbi esztendei bornak semmi bötse nem vólt, a szöllők szépen mutatták ma-

gokat, de kevés bort ígértek. A nagy szárazság miatt az is kezdett hullani a tőkéről.

708. Die 1^a Augusti. Nagy forróság. 2^a. Délig homályos nagy meleg, délután nagy forróság. 3^a–4^a–5^a–6^a. Nagy forróság, néha szél. 7^a. Homályos, több ízben vékony felyhő, nagy forrósággal. 8^a. Éjtel kevés sebess esső, regvel essőre hajló, azután változó igen nagy meleg, estve éfélig szép áztató esső. 9^a. Éféltül regvelig szép borúllás, azután igen szép esső majd egész nap, kevés messzi mendörgéssel, estve változó. 10^a. Regvel fél délig nagy köd, azután délig változó meleg, essőre hajló, azután nagy meleg, tornyos felyhőkkel. 11^a. Nagy meleg. 12^a–13^a–14^a–15^a–16^a–17^a. Nagy forróság. 18^a. Borúllt, több ízben lajhálló esső, estvére kiderült. 19^a. Egész nap változó borongós, estve híves. 20^a. Egész nap híves változó. 21^a. Regvel híves, azutánn tiszta meleg délig, délben nagy szél, azutánn szép áztató esső, estvére ki derült. 22^a. Regvel essőre hajló híves, azután változó szeles. 23^a. Egész nap változó borúllt, híves szeles. 24^a. Változó borúllt szeles. 24^a. Változó borúllt szeles. 25^a. Délig híves változó, délutánn kitisztúlt szeles. 26^a. Tiszta meleg szeles. 27^a–28^a. Regvel híves, azutánn szeles tiszta. 29^a. Nagy forróság. 30^a. Regvel híves tiszta, azutánn nagy meleg. 31^a. Tiszta meleg délig, azutánn borúllt, estve éfélig szép esső.

709. Ezen Augustus holdnapja mostoha száraz, sarjú is nagyon kevés, zab aratás bővséges és jól fizető. A szőlő még nem igen érett, minden féle kerti vetemény sovány. Az élelembélieknek ára meg maradott az előbbeni holdnapi szerint. A méhek soványak, gyümölcs semmi.

710. Die 1^a Septembris. Éféltül regvelig tsendes esső, azután borúllt, délelőtt mendörgés, villámlás, zápor esső, azutánn estig változó. 2^a. Híves, változó borongós. 3^a. Regvel híves, azután változó egész nap. 4^a. Kevéssé híves, borongós essőre hajló délig, azutánn esső 3 óráig, ismét változó, estve esső. 5^a. Hajnalba esső, azutánn változó egész nap. 6^a. Egész nap változó borongós. 7^a. Változó híves. 8^a. Délig lajhálló, azutánn változó borongós. 9^a. Hajnaltól éfélig esső, hol nagyobb, hol kisebb szélel. 10^a. Éféltül 9 óráig sebess esső, azutánn szeles változó, azután ki tisztúlt híves. 11^a. Regvel híves, azutánn szép tiszta meleg üdő. 12^a. Regvel híves, azutánn szép őszi üdő, estve borúllt. 13^a. Regvel kevés esső, azután essőre hajló, másütt nagy esső, híves. 14^a. Változó borongós. 15^a. Regvel híves borúllt, azután szeles nagy meleg, estve borongós, kevés villámlás. 21^a. Éféltutántül regvelig sebess esső, azután majd délig változó essőre hajló. 23^a. Szép meleg szeles üdő. 24^a. Meleg nyári nap. 25^a. Változó borúllt, délutánn kevés esső. 26^a. Regvel essőre hajló, azutánn lassú esső ismét változó borúllt. 27^a–28^a–29^a–30^a. Éjelenkint híves, egész nap nagy meleg.

711. Ezen September holdnapja anyire megjavította a szőlőt, kivált Egerbe és annak tájékán, hogy Szt. Mihály napjára majd mind elvégezték a szüretet Egerben. A bor a jó helyken igen jó volt, nemely hegyeken pedig tsak közönséges. A Tiszta búza köble 12. forint, a Rozsnak köble 9–10. for[int], az Árpáé 7–8 forint. Az újbor eleinte 50–55–60 for[int] volt párja.

712. Die 1. 8^{-bris}. Borongós, tsepergő, változó. 2^a. Borúllt változó. 3^a–4^a. Változó borongós, szeles. 5^a–6^a–7^a–8^a. Regvelenként dér, egész napokon vál-

tozó szeles, hideg. 9^a. Regvel nagy dér, tiszta hideg egész nap. 10^a. Nagy dér, tiszta hideg szeles. 12^a. Hideg, borúlt változó, délután szeles. 13^a. Fagyos hideg, változó szeles. 14^a. Nagy dér, tiszta hideg üdő. 15^a. Regvel hideg, majd délig változó, azután tiszta. 16^a. Változó híves. 17^a. Borongós, híves változó. 18^a. Regvel deres híves, egész nap változó. 19^a. Egész nap borúlt, mord üdő. 20^a–21^a–22^a. Regvelenként deres, nappal szép tiszta meleg, estvére híves. 23^a. Regvel dér, egész nap szép tiszta meleg. 24^a–25^a. Borúlt, komor. 26^a. Borúlt, hideg szeles. 27^a–28^a–29^a–30^a–31^a. Borúlt, hideg szeles.

713. Ezen october holdnapja elein volt a szüretünk és végig mindenütt elvégezték. A bor közönségesnél jobb volt. Az ára egy hordónak 10–12 for[int], később még oltsóbb. Az élelmiszerek ára hasonló volt a múlt holdnapihoz. Aszuszöllőt is szedettek a Bán völgyén.

714. Die 1^a Novembris. Tiszta hideg nagy szél. 2^a. Tiszta igen nagy szél. 3^a–4^a–5^a–6^a–7^a. Éjel és regvel fagyos hideg, nappal tiszta őszi üdő. 8^a–9^a. Essőre hajló. 10^a. Szép tiszta meleg. 11^a. Regvel nagy köd, délután ki tisztult, egész nap mord üdő. 12^a. Változó, estve regvelig szép sűrű esső. 13^a. Egész nap essőre hajló, estve esső. 14^a. Egész nap lágy változó, többször napfény. 15^a–16^a. Ködös, változó lágy. 17^a. Nagy köd, délig lajhálló, azután változó. 18^a. Ködös lajhálló délig, azutánn essőre hajló, estve esső éfélig. 19^a. Egész nap ködös, lassú esső, lágy üdő. 20^a–21^a–22^a. Éjel nappal esső. 23^a. Változó, több ízben esső, éjel esső. 24^a. Borúlt essőre hajló. 25^a. Borúlt lágy essőre hajló. 26^a. Borúlt, hideg, kevés fagy. 27^a–28^a. Fagyos. 29^a–30^a. Nagy fagy, változó.

715. Ezen November holnapjában a vetés szépen mutatta magát. Az élelem ára hasonló volt a múlt holdnapihoz.

716. Die 1^a–2^a–3^a Decembris. Keveset fagyos, azutánn engedelmes borúlt, néha ködös. 4^a. Engedelmes, estve kevés hó. 5^a. Fagyos, kevésbé engedelmes, borúlt. 6^a. Engedelmes lajhálló borúlt. 7^a. Igen nagy köd, engedelmes, sáros. 8^a–9^a. Változó lágy, essőre hajló. 10^a. Lágy essőre hajló, étzaka esső. 11^a. Nagy köd majd délig, azutánn tiszta szép meleg üdő. 12^a. Borúlt, essőre hajló lágy. 13^a. Éjel nappal esső. 14^a. Éjel nappal esső és hó. 15^a. Majd egész nap havazott, estve éfélig esső. 1^a 6. Éféltől regvelig szeles esső, azután essőre hajló, ismét változó. 17^a. Változó essőre hajló délig, azutánn lajhálló, egész éjel sűrű esső. 18^a. Borúlt essőre hajló. 19^a. Regvel hideg, egész nap lágy változó. 20^a. Kevés hó kis fagyással, délután fagyás, estve fagylaló. 21^a. Regvel hó esés, hideg, ismét engedelemes változó. 22^a. Havas változó, estve hideg. 23^a. Nagy fagyos hideg üdő. 24^a. Fagyos hideg, estve engedelmes éfélig. 25^a. Éféltől más éféli igen nagy szél, engedő sáros üdő. 26^a. Éféltől délig rettentő káros nagy szél, sok helyen az épületek tetejét is öszve tontotta, sok kereszt fákat kidöntött. A sátai templom ablakját le vetette s öszve törte. Lágy üdő, 2 óráig esső, déltől estvélig tiszta, tavaszi meleg üdő, estve éfélig fagyos. 27. Éféltől regvelig lágy essős, kevés mendörgés, azutánn szeles, változó, hol nap fény, hol esső délig, azután tiszta szeles tavaszi üdő, estve fagyni kezdett, éjel hideg, fagyos. 28^a. Éféltől regvelig fagyott, regvel kevés hó, hideg, dél előtt változó engedő, délután ki engedett, estve éfélig nagy esső széllel. 29^a. Éféltől

regveleig nagy szeles esső, azután változó engedő, délután szeles, estve esső. 30^a. Lágý üdő változó. 31^a. Éjél nappal nagy köd, essőre hajló lágý üdő.

717. Ezen holnap igen zavaros vólt, a vetések igen szépek, a jövő eszten-dőre bővséget mutattak. A bor és az élelemre valók meg tartották előbbeni holdnap árákat.

719. Ezen Esztendőben igen szűk termés vala búzában ország szerte min-denütt és már előre féltek az ország lakosi a nagy éhségtől a melly bé is tellyesedett 1831^{ik} esztendőben. A gyümölts fákat az hernyó el pusztitván semmi féle gyümölts nem volt ezen vidéken, sőt a szilvafák nagyobb részint kiszáradtak. Már ezen esztendő végén nagyobb részint a szegénység zab ken-yérrel tengeti magát. Káposzta minden felől igen szűken termett. A bornak termése középszernél alább vólt jóval, a jósága a bornak tűrhető, némelly helyken pedig igen jó vólt. A méhekre felettébb mostoha vólt az üdő, igen sok köpük el is vesztek. A Tiszta búzának ára ezen esztendő utólyán 12–13. for[int] vólt köble. A Kétszeresnek 11. forint. A Rozsnak 10. for[int], Árpának 8–9. for[int], Zabnak 3–4 for[int]. Kukoritzának 8–9. forint. A szarvas marhának ára tűrhető vólt, valamint a lovaké is. Makk igen kevés vólt és roszt.

1831.

Planeta Hold. Serviet pro anno 1879.

721. Die 1^a Januarii. Éféltül estvélig lágý ködös, azutánn éfélig változó tavaszi üdő. 2^a. Lágý változó tavaszi üdő, nagy sár. 3^a. Kelemetes tiszta tavaszi üdő. Éjél jó fagyás. 4^a. Egész nap tiszta engedelmes tavaszi üdő, a fagy kiengedet-t, estve éfélig fagyás. 5^a. Éféltül egész nap engedelmes, lágý setét, borúlt, essőre hajló, ködös. 6^a. Borúlt setét, essőre hajló, mord üdő. 7^a. Éfél után hó, egész nap változó híves, estvére fagyás. 8^a. Éjél nagy fagy, nappal tiszta verő-fény vetős helyeken leveset olvadott. 9^a. Éjél nagy hideg, nappal borúlt hideg üdő. 10^a. Éjél hó kevés, nappal változó híves. 11^a. Egész nap tiszta hideg. 12^a. Egész nap változó hideg. 13^a. Tiszta hideg üdő. 14^a. Változó szeles hideg. 15^a. Tiszta hideg. 16–17^a. Borúlt hideg. 18^a. Tiszta hideg, estve keveset havazott. 19^a. Borúlt hideg. 20^a. Tiszta szeles nagy hideg. 21^a. Tiszta nagy hideg. 22^a. Tiszta igen nagy hideg. 23^a. Borongós nagy hideg. 24^a. Borúlt, keveset csendes-edett. 25^a. Majd egész nap havazott. 26^a. Hó esés. 27^a. Tiszta hideg. 28^a. Hasonlóan. 29^a. Tiszta nagy hideg. 30^a. Borúlt nagy hideg. 31^a. Éjél és délig hóesés, azutánn is éfélig.

722. Ezen holdnapban a Tiszta búzának köble vólt 14–15. for[int], a Két-szeresnek 13. for[int], a Rozsnak 12 for[int], az Árpának 8–9. for[int], a Zabnak 4. for[int] 30 xr.

723. Die 1^a Februarii. Tiszta nagy hideg. 2^a. Borongós hideg. 3^a. Délig hóesés, azutánn borúlt hideg. 4^a. Egész nap lajhálló hideg. 5^a. Ködös, borúlt, lajhálló, csendesedett. 6^a. Egész éjél esső ködös, regvel hó, egész nap olvadó. 7^a. Ködös lágý. 8^a. Regvel fagyos, egész nap lágý olvadó. 9^a. Lágý olvadó tisz-ta. 10^a. Regvel fagy, egész nap lágý, borúlt. 11^a. Egész nap lágý, borúlt, essőre

hajló. 12^a. Regvel kevés fagy, tiszta délig, dél után nagy köd. 13^a–14^a–15^a–16^a–17^a–18^a. Éjelenkint nagy hideg, nappal tiszta üdő, keveset engedett. 19^a. Változó hideg. 20^a. Éjél és regvel hideg ködös, zúzos, azután változó, ismét havas engedelmes. 21^a. Regvel kevés hideg, az után engedelmes, egész nap lassú havazás. 22^a. Kevés fagyás regvel, azután változó engedelmes. 23^a. Szeles hideg, havas, változó. 24^a. Fagyos szeles, havas, változó hideg. 25^a. Éjél nagy fagy, nappal tiszta. 26^a. Nagy fagy, borúlt, változó. 27^a–28^a. Éjél nagy fagy, nappal tiszta.

724. Ezen holdnapban mindenféle élelem ára meg tartotta a múlt holnap árát. A bornak párja 30–31. for[int]. A szegénység igen kezdette a szükségét érezni, és tsak allig tengődött, a zab kenyérből is allig ehetett valamit.

725. Die 1^a Martii & 2^a. Éjél és regvel nagy fagy, nappal változó híves. 3^a. Délig havas, azután borult. 4^a. Éjél majd délig havas, azután essőre hajló. 5^a. Regvel nagy köd, azután tiszta olvadó tavaszi. Die 6^a. Martii regvel fagy, egész nap tiszta olvadó. 7^a. Egész nap borúlt, tsepergős, olvadó. 8^a. Egész nap szép tavaszi meleg, szeles, olvadás, nagy víz. 9^a. Regvel fagy, azután változó, olvadó, délután kevés mendörgés. 10^a. Regvel kevés fagy, egésznap szép tavaszi üdő. 11^a. Regvel fagy, azután változó ködös, délelőtt borúlt, azután lassú lajhálló, ismét kitisztult. 12^a. Regvel kevés fagy, egész nap változó tavaszi üdő. 13^a. Regvel nagy fagy, azután változó tavaszi üdő. 14^a. Fagy nélkül változó. 15^a. Kevés fagy, változó. 16^a. Komor, szeles, essős változó. 17^a. Éjél esső, szeles borúlt fagyos, regvel és nappal nagy szél változó. 18^a. Éjél hó esés, nappal hideg, szeles, változó. 19^a. Hideg, szeles változó, 20^a. Regvel fagy, kevés hó szállongás, egész nap komor, szeles változó 21^a. Regvel fagy, azután tiszta, hideg, szeles. 22^a. Regvel nagy fagy, azután tiszta szép üdő majd délig, ismét változó komor, szeles, keveset havazott. 23^a–24^a–25^a–26^a. Nagy fagy, tsúnya hideg, szeles, változó. 27^a. Fagy regvel, azután borúlt hideg szeles. 28^a. Változó hideg, déltájban havass esső, azután borúlt híves. 29^a. Majd délig esső, híves, azután borúlt híves. 30^a. Szép tavaszi üdő. 31^a. Változó essős.

726. Ezen holdnapban a nagy szükség még jobban mutatta magát, igen sok volt az éhező. A T[ekinete]tes N[emes] Vármegye is gondoskodott a szegényekről. Az élelmiszer ára úgy volt mint a múlt holdnapban. A szarvas marha és a ló drágulni kezdett. A gyümölcs fák, ami az elszáradástól meg mentődött semmi gyümölcsöt sem hoztak.

727. Die 1^a Aprilis. Változó, borongós, híves, tsepergős. 2^a. Szeles tavaszi változó. 3^a. Szép tavaszi nap. 4^a. Híves szeles, változó. 5^a. Egész nap esső, kevés mendörgés, lágy üdő. 6^a. Regvel dér, azután szép tavaszi üdő. 7^a. Szép üdő. 8^a. Délig essős, azután szép tavaszi üdő. 9^a. Éjél villámlás, kevés mendörgés, regvel kevés sebess esső. 10^a. Éjél villámlás mendörgés, nappal szép meleg üdő. 11^a. Szép üdő. 12^a. Szép meleg üdő. 13^a. Meleg, szép tavaszi nap. 14^a. Hasonlóan. 15^a. Regvel híves, az után szeles, változó, borongós. 16^a. Regvel essőre hajló délutánig, azután éfélig esső. 17^a. Éféltől más éfélig esső, híves, a Bikken hó. 18^a. Éfél után kevés esső, regvel nagy köd, azután tisztuló, ismét egész nap tiszta, többször felyhős. 19^a. Egész nap szép tavaszi meleg. 20^a. Szép meleg üdő. 21^a. Szeles változó, borongós. 22^a. Éfél után mérges

mendörgés, szép esső, egész nap szeles, változó. 23^a. Délig változó, délután mendörgés, több ízben pásztás esső. 24^a. Majd délig essőre hajló, azután nagy esső, mendörgéssel estig. osztán ki tisztult. 25^a. Éjél híves, reggel ködös, azután borongós, délután szeles változó. 26^a. Éjél híves, regvel nagy köd, azután változó délig, délután borongós. 27^a. Éjél híves, essőre hajló délig, azután több ízben esső. 28^a. Majd egész éjjel és nappal esső, híves. 29^a. Éjél kiderült, egész nap szeles változó, hol hideg, hol meleg. 30^a. Változó szeles.

728. Ezen holdnapban az élelem ára meg maradt, mint a másban. Az őszi vetés igen kövér volt, sok helyeken aratni kellett, hogy meg ne dülyön, nagy reménséget mutatott a bő üdőre. De a szegénység éhen alig tudott járni és dolgozni. A T[ekinte]tes Vármegye kevés segedelemmel volt a szegénységhez, egynéhány vékát osztogatott költsön fejében árpát és zabot. Mely vevődöt azon 5000 summa pénzen mellyet a Borsod Vármegyebéli főispán Revisnei Gróf Revitzky Ádám ő Excellenciája adott a szegények részére. A Méltóságos Egri Főkáptalan és a Tekintetes Egri Seminarium Rectora Fő T[isztelen]dő Lonovits Józseff Egri Kanonok úr a Seminarium részéről egynéhány száz kila rozsral, zabbal segítették jobbágyaikat, költsönadás fejében. Isten áld meg az ilyen jó földes uraságokat. T[ekinte]tes Ágoston Ferentz úr is a sátai jobbágyai között nem kevés számú kila zabot kiosztogatott költsön fejében. 24^{ikben} Balatonban a menkő az haranglábat meg ütötte, de meg nem éget.

729. Die 1^a–2^a–3^a Maji. Szép tavaszi meleg üdő, közbe változó szeles szárító, éjelenkint villámlás. 4^a. Éjél borúlt, regvel kevés esső, az után szeles meleg üdő. 5^a. Szép meleg tavaszi nap. 6^a. Éjél nagy szél, meleg üdő délig, délután híves szélvész, azután estve és éjél híves. 7^a. Szeles tiszta híves nap. 8^a–9^a–10^a. Változó híves éjél és nappal, szeles. 11^a. Éjél hideg, regvel dér, egész nap hideg. 12^a. Éjél hideg, regvel ártalmas nagy dér, egész nap hideg. 13^a. Éjél hideg, regvel dér, kevés ideig tiszta, azután borúlt, hideg egész nap. 14^a. Hideg, tiszta szeles. 15^a. Éjél nagy hó a Bikben. Egész nap hideg, szeles, tiszta. 16^a. Igen nagy dér, fagy, egész nap hideg, igen sok helyeken a szöllőt, kukoritzát és babot meg fagylalta. 17^a. Egész nap hideg, szeles, borúlt. 18^a. Híves szeles, borongós. 19^a. Csendesedet, lágyas változó. 20^a. Regvel híves, egész nap szép tavaszi üdő. 21^a. Többnyire változó meleg. 22^a. Délig tiszta meleg, délután kevés esső, változó estig és éjél. 23^a. Szeles híves délig, azután tiszta meleg. 24^a. Szép meleg üdő. 25^a. Tiszta, szeles meleg. 26^a. Szép meleg nap, estve borúlt tsepergős. 27^a. Éfél után sebess esső regvelig, azután sebes napsütés, ismét essőre hajló. Dél után nagy mendörgés, ménkő hullás, több helyeken nagy esső. 28^a. Egész nap változó essőre hajló, estve pásztás esső. 29^a. Többnyire tiszta meleg délig, délután tsunya felyhő, több helyeken sebess esső. 30^a. Egész nap tiszta meleg. 31^a. Változó egész nap, híves szeles.

730. Ezen holdnapban igen mostoha ödök jártak, a hideg a szöllőket sok helyeken meg vette, melly újra kifakadott és elegendő gerezdeket hozott. A rozs fejeket is meg vette és több veteményeknek ártott. Az éhség a népek között nevedett, az élelem ára hasonló volt a múlt holdnapival. A ló ára nevedett, a szarvas marha ára türhető volt.

731. Die 1^a Junii. Egész nap borongós híves, lajhálló esső. 2^a. Változó borongós, híves. 3^a. Híves változó délig, azután szélvészelt kezdődő szép esső, estve híves. 4^a. Híves változó, dél után több helyeken szép esső. 5^a. Változó szeles. 6^a. Borongós, változó meleg. 7^a. Majd egész nap éfélig tartó esső. 8^a. Éféltől regvelig esső, azután borúlt, estve esső. 9^a. Egész nap tiszta változó, szeles híves, estve sebess esső. 10^a. Változó hideg szeles, estve felé keveset tsepergős. 11^a. Hideg szeles, változó, borongós. 12^a. Tiszta szeles híves, néha borúlt. 13^a. Hasonlóan. 14^a. Délig változó meleg, borongós, délben és azután több helyeken sebess esső, estve szép esső. 15^a. Tiszta meleg nap. 16^a. Nagy meleg. 17^a. Nagy meleg tornyos felyhők, keveset szeles. 18^a. Regvel sebess esső, azután délig változó, délután mendörgés, villámlás, sebess esső. 19^a. Rekkent nagy meleg, estve felé sebess esső mendörgés, estve nagy esső. 20^a. Tornyos felyhők, nagy meleg, délután kevés esső, több helyeken nagy esső, kevés jég. 21^a. Délig nagy meleg, délután nagy borúllás, mendörgés, több helyeken igen nagy esső. 2^a 2. Délig nagy meleg, homályos, dél után több helyeken igen nagy mendörgés, nagy esső, jég, azután változó. 23^a. Borongós, kevés esső, másütt nagy esső, víz, mendörgés, jég. 24^a. Délig nagy meleg, délben mendörgés, villámlás, ménkőhullás igen nagy esső, káros jéggel, ismét kitisztúlt. meleg. 25^a. Változó nagy meleg borongós, szeles, estve felé rettentő tsúnya felyhő minden felől. Villámlás, mendörgés, ménkő hullás mindenfelől, nagy zápor esső, nagy víz, ahol találta a szénát a rendrül mindenütt elhorta, a boglyákat bé öntötte. 26^a. Borongós essőre hajló szeles, estve felé ijesztő felyhők, nagy mendörgés, villámlás, ménkő hullás, két óráig tartó zápor esső, éjel essőre hajló. 27^a. Majd délig sűrű lassú esső, azután szeles, híves változó, estve felé kitisztúlt. 28^a. Szeles, tiszta híves. 29^a. Híves szeles, változó délig, azután tiszta meleg. 30^a. Regvel dél utánnig majd mindig esső, azután szeles változó essős felyhők.

732. Ezen holdnapban 18^{-ikig} akik eleintén kaszálták a szénát szerentsésen fevették, de az igen kevés helyen esett meg, akik pedig azután kaszáltak majd mindenütt megfosztotta őket a nagy víz a szénától. Sok felé káros jegek voltak, a kender nagyobb részét semmivé tette. A szőlőket több helyeken el verte, szinte néhol a búzát is meg rontotta. Csépányon a rétrül egy szegény asszonyt egy boglyával a hová bújt az árvíz el ragadta. Minden felől 21–22–23–24–25–26^{-ikén} sok ménkőhullások voltak, de mégis semmi szerentsétlenség nem történt. A szegénység az éhség miatt ezen holdnap utolyán allig lézenget, minden felől azt hallani vólt, hogy éhen kelletik meg halniuk. Pénzen sem lehetett se búzát, se árpát, sem zabot ezen környéken kapni. Az élelembéliek a városokon igen meg drágúlt, Egerben a tiszta búza köble 24, a Rozsna 18, az Árpának 14, a Zabnak 6 forinton adódott. Már 27–28^{-ikban} némelyek éretlen is araták a rozst és kementzében szárították, de ennek igen kevés tápláló ereje vólt. A T[ekinte]tes Nemes Egri Iffiu Seminarium Fő T[isztelen]dő Kegyes Rectora Lonovits Jóseff úr az Sátai, Bótai, Upponyi, Mertsei, Királdi és Bánhorváti seminarium jobbagyai között aprilis, majus és junius holdnapjaiban 1300 köből zabot, valami 400

köből rozsnál, árpánál és tenkelnél³⁶⁴ többet ki osztatott, hogy az éhségtől valamennyire meg menekedjenek. A szőlő igen szép termést mutatott ezen holdhonapban.

733. Ezen holnap 13^{-ban} kezdődött a Tisza mellett a Cholera³⁶⁵ vagyis Epekórság betegség és haltak is sokan ezen holnap végéig.

734. Die 1^a Julii. Változó híves szeles, többször tsúnya felyhő. 2^a. Majd délig borúlt, szeles, híves, délután változó híves, szeles. 3^a. Változó borongós regvel, azután tiszta meleg üdő. 4^a. Hajnaltúl majd délig sűrű esső, az utánn ki tisztúlt meleg. 5^a. Változó, hol meleg, hol híves. 6^a. Hasonlóan, de délbe kevés esső. 7^a. Délig változó híves, borongós, délben mendörgés kevés esső, azutánn homályos meleg. 8^a. Homályos meleg, estve híves. 9^a. Egész nap változó híves, néha meleg napsütés. 10^a. Regvel híves borongós, délbe kevés esső, azután meleg borongós. 11^a. Egész nap szép tiszta meleg. 12^a. Változó, hol meleg, hol híves, délután szép esső, éjel szép esső. 13^a. Majd délig essőre hajló, azutánn meleg üdő. 14^a. Egész nap meleg üdő. 15^a. Nagy forróság. 16^a. Változó nagy szél, meleg, déltájban tsúnya felyhő, mendörgés, sebess esső. Több helyeken nagy esső, estvére borongós. 17^a. Regvel híves, azután egész nap nagy meleg, tornyos felyhők. 18^a. Egész nap nagy meleg, felyhős. 19^a. Nagy meleg, tornyos felyhők. 20^a. Nagy forróság több ízben, azutánn változó nagy meleg. 21^a. Nagy forróság tornyos felyhők. 22^a. Nagy forróság délig, délután mendörgés, villámlás, esső estvélig, azutánn essőre hajló egész éjel. 23^a. Regvel essőre hajló, azután változó nagy meleg. 24–25–26–27. Nagy forróság, ritkán kevés szellő. 28^a. Hajnalba kevés mendörgés, azután tiszta, 7 óra után nap nyugotrúl tsúnya felyhő mendörgés, villámlás, sebess esső majd 10 óráig, azután borongós nagy meleg, délután távoli mendörgés, essős felyhő éfélig. 29^a. Egész nap essőre hajló meleg, délutánn tsúnya felyhő, napnyugot és északrúl mendörgés, kevés üdeig való sebess esső. 30^a. Meleg borongós, délutánn essős, estvefelé kitisztúlt. 31^a. Borongós meleg, délután több ízben esső, mendörgés, zápor több helyeken.

735. Ezen holnapban már jobban dühösködöt a Cholera betegség és több vármegyékben, több ezren meghaltak. Ámbár mindenféle az járások el zárattattak egyik falubúl másokban bizonság egészségvel mutató levél nélkül menni nem szabad vólt. Mindazonáltal gátat nem lehetett vetni e nyavalyának. Hanem napprúl napra minden felöl terjedett. Némellyek izzaztó orvosságokkal akik éltek kigyogyúltak.³⁶⁶

736. Az éhező nép az Alföldön keresvén búzát, semmiképen haza nem hozhatta, mivel az utak minden felörül el vóltak zárva és a munkások is haza jövéen 14 napokig bé voltak zárva, nem dolgozhattak, hogy a betegség tovább ne terjedhessen, ugyan azért nagy éhséget szenvedtek. Ide haza amit learattak az

³⁶⁴ Tönkölybúza.

³⁶⁵ Aláhúzás a naplóban.

³⁶⁶ LÖFFLER ERZSÉBET: *Az 1831-es kolerajárvány Heves és Külső-Szolnok vármegyékben.* In: CZEFEKER DÓRA–FEDELES TAMÁS: *Dögvézskalauz. Járványok és gyógyításuk története az ókortól napjainkig.* Pécs, 2021. 139–164.

ithon maradt népek abból szűken táplálták magokat. Az élelembéli szerekek az ára e képen vólt a Tiszta búza köble 7–8 for[int], a Rozsá 4–5 for[int], az Árpáé 3–4 for[int], de a piatzokon nem igen lehetett venni, mivel sehonnét sem vihettek búzát. Melly miatt ki vált a városokon a nép között igen nagy zúgás lett, mellynek tsak azzal vették elejét az igazgató előljárók, hogy a T[ekinte]tes Földes uraságok osztogattak ki élelemre való búzát.

737. Die 1^a Augusti. Változó, több ízben esső, mendörgés, néhol sebess esső, estve villámlás. 2^a. Essőre hajló, több ízben változó, néhol esső. 3^a. Regvel essőre hajló, azután délig kemén mendörgés, sebess esső, délután esső több ízben, szinte éjel is. 4^a. Essőre hajló, délelőtt sebess esső, délután estig esső, éjel változó. 5^a. Tiszta meleg, több ízben felyhős, kevés esső. 6^a. Változó, dél utánn esső kevés, ismét ki tisztúlt. 7^a. Változó, délután sebess esső, ismét ki vidúlt. 8^a. Egész nap borúlt, dél utánn sebess esső kevés üdeig. 9^a. Híves regvel mendörgés nagy esső, egész nap essőre hajló, többízbe híves esső. 10^a. Regvel híves essőre hajló, azután változó, felyhős, szeles. 11^a–12^a. Füstös meleg üdő. 13^a. Változó essős majd délig. 14^a. Tiszta meleg. 15^a. Változó, estve felé esső. 16^a. Délig változó essőre hajló, délután tiszta meleg. 17^a. Változó meleg. 18^a. Változó meleg, dél utánn borongós, estve és éjel esső. 19^a. Éjel és regvel essőre hajló, azután változó meleg. 20^a. Egész nap változó meleg. 21^a. Délig essős, híves, azután változó. 22^a. Változó borongós. 23^a. Délig változó, délután esső, szeles, híves. 24^a. Regvel tiszta híves, az utánn változó borongós, szeles. 25^a. Változó, egész nap híves. 26^a. Egész nap igen tsúnya nagy szél. 27–28–29–30–31. Tiszta meleg üdő.

738. Ezen holnapban a Cholera betegség még jobban dühösködött, majd tsak nem az egész országban, és sok ezer embereket el altatott, és ha az orvosoknak szorgalma és a földes uraknak gondoskodása hozzájuk nem járúlt volna még többen el haltak vólna. Tsak itt ezen Parochiának és hozzá tartozó filiálisoknak földes urai a T[ekine]tes N[emes] Iffiu Egri Seminariumnak kegyes Rektora Fő T[isztelen]dő Lonovits József Úr – Az Egri Fő Káptalan– és Sátán lakozo Tekinetes Agoston Ferentz Úr beteg jobbágyaiknak ingyen orvosságot, tehén húst és bort osztogattattak, melly igen fel segítette a szükölködő és Cholera betegségben sinlődőket.

739. Ezen holnapban az élelmiszerek ára tsak úgy vólt mint az előbbeni holnapban. A piatzok is fel szabaditattak, az utak minden felől ki nyittattak. A strazsak mellyek minden kivivő és bejövő utakon voltak el múltak, a szabad közösülés minden helységben meg engedtetett egy mással, de azért még is uralkodott a Cholera.

740. Die 1^a Septembris. Tiszta meleg üdő. 2^a. Meleg, tornyos felyhőkkel. 3^a. Borongós változó délig, délután nagy zápor, estve esső, éjel essőre hajló. 4^a. Kevés mendörgés, essőre hajló buddogó³⁶⁷ napfény. 5^a. Változó essőre hajló. 6^a. Híves, változó. 7^a. Hasonló. 8^a. Regvel nagy dér, egész nap híves. 9^a. Tiszta meleg. 10^a. Borongós változó. 11^a. Éjel esső, regvel essőre hajló, azután essős majd délig, délután változó. 12^a. Regvel délig esső, az után változó essőre

³⁶⁷ Buddog: bujkál, lappang. SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár I.* Budapest, 1893. 188.

hajló. 13^a. Hideg változó, délután mendörgés esső, néhol jég. 14^a. Hideg változó, borongós. 15^a. Híves változó, borongós. 16^a. Híves változó. 17^a. Hasonlóan. 18^a. Hideg szél. 19^a. Dér, tsunya hideg szél. 20^a. Nagy dér, hideg tiszta szeles. 21. Délig essőre hajló, hideg szeles, az után tiszta hideg. 22–23–24–25–26. Éjél nagy dér, nappal tiszta üdő híves széllel. 27–28. Éjél nagy dér, nappal tiszta meleg üdő. 29. Éjél híves, nappal meleg. 30. Éjél lágy borúlt, nappal meleg tiszta.

741. Ezen holnapban a Cholera betegség minden felől az egész országban még jobban dühösködött mint az elébb és több ezreket el söprött. Itt ugyan ezen Parochian minek utána Sátán september 4^{-ikéig} 31, Csokván 1^{-éig} 11, Bótán September 7^{-kéig} 15-en, Ományban 1. Mindösze a Cholérában 58. meghaltak volna és 262 kigyogyultak volna, ezen betegség megszűnt, de más helyeken még inkább uralkodot. Az élelem ára valamivel fel hágot, szinte úgy minden féle ruházatnak az ára felment. A szálló sokat ígért, de nem érett. A méheknek semmi hasznuk. Minden felé marháknak közepszerű árnál felyebb volt.

742. Die 1^a 8^{-bris}. Regvel nagy köd, nappal változó borongós. 2^a. Regvel nagy köd, azután tiszta meleg, estve kevés esső, azután sűrű áztató esső. 3^a. Regvel nagy köd, azután szép tiszta meleg. 4^a. Regveltül estig majd mindég esső. 5^a. Tiszta meleg. 6^a. Tiszta meleg, estvére híves. 7^a. Regvel híves, tiszta őszi meleg napfény. 8^a. Köd regvel, azután változó híves. 9^a. Regvel nagy köd, azután tiszta meleg, délután változó. 10^a. Egész nap híves változó. 11^a. Regvel dér, egész nap tiszta meleg. 12^a. Regvel híves, azután derült tiszta meleg. 13–14–15. Regvelenkint dér, köd, nappal tiszta nagy meleg. 16. Regvel dér, azután egész nap tiszta szeles híves. 17^a. Éjél és regvel hideg, nagy köd, délig tiszta meleg, azután változó, borongós híves. 18^a. Híves változó, vad szél. 19^a. Éjél és regvel deres. nappal tiszta meleg szeles. 20^a. Éjél s regvel köd, fagy, nappal szép meleg. 21^a. Hasonlóan. 22. Éjél s regvel köd, fagy, nappal szép őszi üdő. 23–24–25. Éjél és nappal hideg köd. Nappal tiszta meleg. 26. Regvel köd híves, változó, azután tiszta őszi üdő. 27. Délig nagy köd hideg, azután tiszta száraz. 28–29–30. Nagy dér, köd regvel, azután tiszta száraz. 31. Nagy fagy köd, azután változó.

743. Ezen holnapban is a Cholera az olyan helyeken uralkodot ahol eddig nem volt, és sok ezreket elhullajtott. Augustus, 7^{-bris}, 8^{-bris}³⁶⁸ holnapjaiban több vármegyékben a köznép vélekedése az volt, mint ha a Vármegyebéli urak és földesuraságok az népet az rajtok segíteni kívánó orvosságokkal az köznépet méregvel erőszakosan meg ölnék, az kutakat meg mérgesítenék. Azért némelly Földes Urak házait és az gazdagabb urakat erőszakkal meg támadták, fel dúlták és még némely Lelki Pásztorokon is kegyetlenkedtek. Az Vármegyebéli Tiszt Urakat falujukba bébotsájtani nem akarták, ugyan ezért a köznépek előljárói is több helyeken az Vármegyék elfogdosták, nevezetesen Szepes és Zemplin vármegyékben többeket közüllök fel akasztottak, kegyetlenül tömlötöztek és megverettek. Szintén így Gyömör és Neograd³⁶⁹ Vármegyékben egynéhányat

368 Szeptember, október.

369 Gömör és Nógrád vármegyék.

felkötöttek é számtalanokat 80 s 100 bot ütessel egyszerre meg büntettek. Ezen bolond bal ítéletet némely országunkban csavargó emberek öntötték fejekben az közönségnek. Mintha ugyan a Földes Uraknak hasznok volna abban, ha az ő jobbágyaik meg halnak. Sültelen és hasztalan okoskodás!

744. Ezen holnap 20^{-ika} táján a szüret minden felől elkezdődött, bor bővségesen vólt, de mivel a szőlő éretlen vólt, a bor is a szőlőhöz képest hasonló lett. Az ára egy hordónak 8–9–10 forint vólt. Az élelem ára e képen vólt, egy köből tiszta búza 10–11. forint, Kétszeresnek 7–8. forint, a Rozsnak 5 forint, az Árpáé 3–4. forint, a Zabé 3. forint. Az marhák ára magmaradott az előbbeni áron.

745. Die 1^a Novembris. Regvel hideg köd, azután tiszta száraz üdő. 2^a. Éjél és regvel nagy hideg, nagy köd, nappal tiszta száraz. 3^a. Regvel hideg köd délig, az utánn lágyas, borongós. 4^a. Egész nap borúlt, esső éfélig. 5^a. Éféltül hajnalig esső, azután borongós délig, azutánn tisztás változó. 6^a. Éjél és regvel nagy fagy, azutánn engedelmes változó. 7^a. Regvel fagy, egész nap nagy köd essős, estve felé havas esső. 8. Nagy köd, essős majd egész nap, lágy. 9^a. Ködös délig, az után változó. 10^a. Essőre hajló. 11^a. Egész nap esső. 12^a. Változó ködös. 13^a. Ködös változó híves. 14^a. Változó szeles. 15^a. Regvel ködös borúlt, dél utánn és éjél havas esső. 16^a. Regvel nagy köd, az után hó olvadás, estvére kitisztúlt hideg. 17^a. Változó fagyos, éjél havas esső. 18^a. Essőre hajló, hideg változó. 19^a. Változó fagyos. 20^a. Regvel nagy fagy, azután essőre hajló ködös, havas, délután olvadás. 21^a. Éfél után hó esés, hideg, nappal tiszta hideg szeles. 22^a. Változó hideg essőre hajló, dél utánn tisztás. 23^a. Egész nap komor híves szeles. 24^a. Szeles változó, lágyas olvadás. 25^a. Egész nap lágy változó. 26^a. Regvel fagy egész nap változó. 27^a. Hideg változó. 28. Kemény hideg, nagy fagy. 29. Délig borúlt hideg, dél után késő estig hó esés. 30^a. Hideg fagyos.

746. Ezen holnapban a Cholera betegség majd mindenütt meg szünt az országban, tsak kevés helyeken uralkodot. Az élelem béli szerek és a bor előbbeni holnapi árat megtartották. A ruházat béliek nem oltodtak. Minden féle marha a közép szerű árat el nem vesztette.

747. Die 1^a Decembris. Hideg, fagyos. 2^a. Hideg, fagyos borúlt. 3^a. Éfél után hideg, szeles, havas, nappal ki derült hideg szeles. 4^a. Nagy hideg. 5^a. Ködös engedelmes. 6^a. Engedő, dél utánn kevés hó esés. 7^a. Engedelmes ködös. 8^a. Ködös engedelmes. 9^a. Ködös, lágy sáros. 10^a. Hasonlóan. 11^a. Lágy ködös, borúlt. 12^a. Hasonlóan. 13^a. Lajhálló, lágy ködös. 14^a. Hajnalba esső, sűrű köd, lágy sáros. 15^a. Éféltül éfélig sűrű esső. 16^a. Regvel neki tisztúlt, egész nap szép nyári üdő, estve tiszta híves. 17^a. Regvel darás esső, kevés fagy, egész nap borúlt lágy essőre hajló. 18^a. Lágy ködös. 19^a. Híves borúlt, délutánn és estve hideg, éjél fagy. 20^a. Regvelre fagy borúlt, egész nap változó. 21^a. Hideg borúlt, 22^a–23. Hideg borúlt. 24^a. Hideg borúlt. 25^a. Hideg borúlt. 26^a. Egész nap hideg, apró havazás, etve jó hó esés. 27^a. Éfél után nagy hideg, egész nap tiszta nagy hideg. 28–29–30–31. Nagy hideg tiszta, éjél nappal fagy. Ezen esztendőben semmiféle gyümölts nem termett seholssem.

748. Hála legyen a Felséges Istennek a Cholera betegség december 13^{-kán} egészen megszűnt az országban, és így június 13^{-kától} fogva fél esztendeig uralkodott 90 törvényhatóságban 4012 helyett lepett meg és meg szökött 455 377 lakosokat, kik közül 229 115 vissza hozatott orvosságok által az életre és egészségre. De 196 652 meg halálozott és még 29580 13^{-ik} decemberben azon betegségben nyavalogtak. Vóltak sok magyar helységek amelyekben minden 7^{-dik} vagy 8^{-ik} meg halálozott. Le nem írhatni azon rémulést mellyet a Cholera betegség okozott az egész országban. Sok nagy emberek – hertzegek, grófok, bárók el haltak benne – a többi között e veszedelmes nyavalyában meg halálozott az Esztergomi Érsek, országunk Primássa Hertzeg Rudnai Sándor kiegyszersmind Cardinalis is volt, és így valamint a szegényeknek és köz rendü nemeseknek, úgy az nagyoknak sem kedvezett a kegyetlen halál ezen nyavalyában.

750. Ezen esztendő igen mostoha vólt mind az egészségre, mind az élelem termésre nézve. Tavaszkor a nagy éhség gyötrötte a köznépet és éhen halásra ment vólna, ha a T[ekinte]tes N[emes] Vármegyék és földes urak nem táplálták volna a szegénységet. A meg romlott zab lisztbül sült kenyeret is mint leg jobb eledelt úgy ette a szegénység. Ide járúlt a Cholera betegségben az is, hogy sok helyeken a már megért gabonát s búzát nem vólt kinek learatni. Temérdek kívül sok helyeken kívül a mezőn ki húlt, elmaradott és ott romlott. De amit le aratott a község is, igen tsekélyen fizetett a szántó vető embernek. De mivel krumpli és kukoritza bőven termett, nem nagyon féltek az emberek az jövendő éhségtül. A zab is igen tsekélyen fizetett, az is vad borsóval teli vólt. A bor bőven vólt, de igen savanyú. A méhek tellyességvel roszak. Ezen esztendőnek végén a Tiszta búza ára 10–11. for[int] vólt köble, a Kétszeres 7–8. for[int], a rozs 6 for[int], az árpa 3. for[int], a zab 2 ½. for[int], a Kukoritza 3–4. for[int], szinte az árpának így folt(!) köble.

752. Ezen esztendőnek augustus holnapjában Bolyki Compossassor T[ekinte]tes Császár Gergely csürét a Cholera idejében fel gyújtotték és több mint 1200 kereszt életye elégett. Ezen úr viselte a Tekintetes Borsod vármegye Seutitatis Comissariusi hivatal ezen a vidéken.

753. Folyó 1831^{-iki} esztendőben minden féle gyümöltkfákat, kivált a szilvafákat a hernyó úgy megemésztette, hogy semmi gyümöltk nem teremhetett, sőt nagyobb része a szilva fáknak el száradott. Sok szilvasok a kertekben és szőlőaljain semmivé lettek, ahol öt vagy hat száz szilva fa vólt allig maradott negyven, ötven. A méhekre is ezen esztendő igen rossz vólt, igen kevés előmenetek vala.

1832.

Planeta Saturnus

754. Die 1^{-a}–2^{-a}–3^{-a}–4^{-a}–5^{-a} Januarii. Kemény hideg éjel nappal. 6^{-a}. Borúlt hideg üdő. 7^{-a}. Borúlt csendesedett üdő. 8^{-a}. Éjel kevés hó essővel, egész nap lágyas borúlt. 9^{-a}. Essős borúlt, engedelmes. 10^{-a}. Változó engedelmes, délután

havas. 11^a. Nagy köd engedelmes, délután változó. 12^a. Regvel kevés fagy, egész nap tavaszi üdő. 13^a. Regvel fagy, azután tavaszi borúlt, engedelmes. 14^a. Hasonlóan. 15^a. Regvel jó nagy fagy, egész nap változó lágyas, engedelmes. 16^a–17^a–18^a–19^a–20^a–21^a–22^a. Mindenkor setétes borúlt, tsipős üdő, keveset engedett. 23^a–24^a–25^a–26^a. Hasonlóan. 27^a. Majd egész nap lassú hó esés. 28^a. Híves változó. 29^a. Regvel híves szeles, egész nap és olvadó. 30^a. Regvel fagyos, azután változó engedelmes. 31^a. Változó borúlt, lágyas.

755. Ezen holnapban a Tiszta búzának köble 10–11 for[int], a Kétszeresnek 8–9. for[int], a Rozsnak 6 forint, az Árpának 3–4. for[int], a Zabnak 2 for[int], a kukorica 4 forint volt. Egy hordó bor 10–11. forinton kelt. A ruházatbelieknek ára az élelemhez képest nagy volt. A marhának és lónak árok közepszerint fellül volt.

756. Die 1. Februarii. Regvel fagyos, engedelmes, azután borúlt ködös. 2^a. Egész nap engedelmes és essős. 3^a. Egész nap ködös engedő. 4^a. Délig nagy köd, engedő, délután essőre hajló, éjél esső. 5^a. Éféltül késő estelig esső. 6^a. Lágy, szép tiszta tavaszi üdő. 7^a. Lágy száraz. 8–9–10–11–12. Éjelenkint nagy fagy, nappal tiszta, olvadó. 13–14. Éjél nappal szeles, hideg, fagyoss. 15. Éjél nagy hideg, nappal tiszta hideg. 16. Tiszta nagy hideg éjél nappal. 17–18–19. Éjelenkint nagy hideg majd délig, azután tiszta tavaszi üdő. 20–21–22–23–24–25–26–27–28–29. Éjelenkint nagy hideg majd délig, azután szép tiszta tavaszi meleg.

757. Ezen holnapban a nagy száraz hidegek miatt és a nappali tiszta meleg üdő mitt igen jó út lett minden felől, mint leg nagyobb nyárban úgy porzott az út. Az élelembélieknek az ára és mindennek meg maradt, mint Januariusbán

758. Die 1^a–2^a–3^a Martii. Éjél nagy hideg és regvel, azután szép tavaszi meleg nap. 4^a. Éjél nagy hideg, nappal borongós változó híves szeles. 5^a. Éjél hideg, azután borúlt híves délig, ismét ki tisztult. 6^a–7^a. Éjél fagy, nappal változó csendesedett, borúlt. 8^a. Éjél és nappal tiszta szeles hideg üdő. 9^a–10–11^a–12^a. Éjél és regvel nagy hideg, nappal tavaszi meleg. 13^a. Éjél nagy hideg, nappal tiszta meleg, estve és éjél nagy szél. 14^a. Éjél nappal nagy hideg, tiszta szeles. 15–16. Éjél nagy hideg, nappal tiszta hideg. 17^a. Éjél nagy hideg, délig tiszta, hideg szeles, délután változó híves. 18. Egész nap csepergős, borúlt lágy üdő. 19^a. Egész nap borúlt, változó lágy. 20^a. Szeles, változó, lágyas. 21. Regvel szép borúllás, essőre hajló, azután változó tavaszi szeles. 22. Változó, híves, szeles egész nap. 23. Hajnalba kevés esső, azután tavaszi változó. 24. Változó tavaszi híves. 25. Felleges szeles, hideg. 26. Hajnalba esső, azután havas esső majd délig, azután szeles változó. 27. Változó szeles, felleges. 28. Változó szeles. 29. Híves, szeles változó egész nap. 30. Változó híves. 31. Lágy tavaszi változó.

759. Ezen holnapban igen nagy szárazság volt, jó poross út. A búza vetés átallyán fogva mindenütt roszul mutatta magát. Az élelembeliek ára és mindennek az volt ammi Januariusbán.

761. Die 1^a Aprilis. Délig tiszta lágy, azután szeles borongós, keveset cseperget. 2^a. Tavaszi meleg nap, néha felyhős, estve felé kevés esső lassú mendörgéssel. 3^a–4^a. Szép tavaszi meleg, délután szeles. 5^a. Egész nap száraz

szeles, borongós, híves. 6^a. Borongós délig, azután nagy borullás széllel, kevés mendörgés, kevés üdeig szép sűrű esső, azután változó borúlt. 7^a. Egész nap tsúnya hideg szél, változó. 8^a. Egész nap szeles, borongós, változó. 9^a. Egész nap tsúnya hideg szél, borúlt, éfél előtt hó. 10^a. Éfél után hó esés hajnalig, egész nap hideg szeles. A hó el olvadt és borúlt, essőre hajló. 11^a. Egész nap essőre hajló híves, néha kevés csepergés. 12^a. Változó szeles, híves. 13^a. Regvel dér, egész nap tavaszi szeles üdő. 14^a. Regvel dér, egész nap tavaszi szeles. 15. Tiszta meleg, estve híves. 16^a. Regvel híves, nappal tiszta nyári üdő. 17^a. Hasonlóan. 18^a. Regvel fagyos, egész nap száraz hideg szél. 19^a. Hasonlóan. 20^a. Regvel fagy, nappal szép tavaszi meleg. 21^a. Hasonlóan. 22^a. Változó tavaszi üdő délig, azután szép esső kevés üdeig, ismét változó. 23^a. Egész nap híves szeles, tiszta. 24^a. Változó híves szeles, estve szép esső fél óráig. 25. Változó borúlt, híves szeles, estve nagy borullás, hideg darás esső fél óráig. 26^a. Regvel nagy dér, köd, azután tiszta, ismét változó komor szeles. 27^a. Nagy dér regvel, délig hideg szél, azután szép meleg. 28^a. Regvel fagyos, délig szép meleg, azután szeles változó. 29^a. Regvel hideg, azután meleg szép üdő, ismét szeles változó. 30^a. Regvel borúlt, tiszta délelőtt nagy szél, estvélig változó.

762. Ezen Apilis holdnap 10^{kén} Nádason B[orsod] Vármegy[e] 8 ház meg éget. 23^{ik} Aprilisban Szilváson 5 ház el égett. Ezen holdnapban a tavaszi vetés meg lett, de mivel mostoha üdő volt reája nem kélt és jövőre igen kevés terméssel ijesztett. A búza vetés is igen soványan mutatta magát, valamint a szőlő is kevés reménséget nyújtott. A búzának 10 for[int], a Kétszeres 9. for[int], a Rózsa ára 8 forint volt. A marha drága volt. A méhekre rossz tavasz.

763. Die 1^a Maji. Hajnalba kevés esső, egész nap szeles, borongós. 2^a. Egész nap változó szeles. 3^a. Tsúnya hideg szél. 4^a. Egésznap hideg szeles, estvére csendesedett. 5^a. Hajnaltúl majd délig esső lassú, délután hideg szeles. 6^a–7^a. Tiszta tavaszi szeles üdő. 8^a. Változó tavaszi üdő. 9^a. Tiszta, tsúnya hideg nagy szél. 10. Egész nap nagy hideg szél, vad üdő, éjelre csendesedett. 11^a. Egész nap borongós, változó híves szeles. 12^a. Hajnalba kevés esső, azután essőre hajló, estve felé szép esső, de kevés. 13^a. Regvel essőre hajló, többnyire egész nap felyhős, estvére kiderült. 14^a. Változó, híves, szeles borongós, estve felé villámlás, mendörgés, szép esső, de kevés. 15^a. Éjel szép esső, egész nap essőre hajló híves, kevés esső. 16^a. Éjel áztató esső, regvel és egész nap borúlt, változó nagy széllel. 17^a. Egész nap változó tsúnya, hideg nagy szél. 18^a. Hasonlóan, 19^a. Változó szeles. 20^a. Változó tavaszi tiszta híves, kevés esső délután. 21^a. Szép meleg nap. 22. Szép meleg üdő. 23. Szép meleg, estve felé kevés esső. 24. Borúlt essőre hajló, több helyeken szép esső, de kevés. 25^a. Változó híves szeles. 26. Változó híve szeles, több helyeken nagy esső, mendörgés. 27. Éjel és hajnalba szép esső, majd délig lajhálló, azután borongós, estve felé kevés esső. 28^a. Éjel és regvel szép esső, azután essőre hajló, több helyeken áztató esső, kevés mendörgés. 29^a. Hajnalba majd délig lajhálló, azután változó borúlt, estvére kiderült híves. 30^a. Regvel köd, azután változó borongós meleg, több helyeken nagy esső, kevés mendörgés.

31^a. Regvel köd, azután szép meleg délig, dél után áztató szép esső, ismét borongós kevés mendörgéssel, estve kiderült.

764. Ezen Majus holdnapban 2^{-kán} Botson Heves Vármegye 45 ház el égett. 6^{-kán} Sátán mint egyház napján Szent Beszédet tartott Nagyságos Tiszteendő Jaritza Jóseff Várkonyi káplány úr. Nagy misét tartott Tót Márton Sátai káplány úr. Ezen holdnap igen mostoha volt a tavaszi vetésre, semmit sem nyölt tsak a gaz benne. Az őszi vetés is igen rosztul mutatta magát és kevés reménséget adott. A búza ára valami kevéssel felyebb ment, mint a múlt holdnapban. A méhekre igen rosztal üdő. A marha ára meg tartotta drágaságát. A ruházat drága volt. A középszerű birka gyapjú mázsája 35, 140, 145 forint volt.

765. Die 1^a Junii. Egész nap tiszta meleg üdő. 2–3^a. Tavaszi meleg, borongós szeles. 4^a. Egész nap borongós essős, néhol sebess esső. 5^a. Délig borongós, azután egész nap tiszta meleg. 6^a. Változó szeles. 7^a. Nagy rekkent meleg, estve felé borult, éjel borongós. 8^a. Változó szeles, délután zápor esső, ismét ki tisztult. 9^a. Változó majd délig, azután sebess esső, ismét kitisztult meleg. 10^a. Regvel nagy köd, azután borongós, délelőtt szép esső, ismét változó meleg, estve késő mendörgés, villámlás, szél, kevés esső. 11^a. Tiszta meleg üdő. 12^a. Tiszta meleg, néha változó. 13^a. Híves, változó borongós. 14^a. Délig változó, délután kevés mendörgés, sűrű sebess esső, ismét borult. 15^a. Kevés mendörgés változó borongós, délután késő estig sűrű esső. 16^a. Junii. Felyhős essőre hajló, több izbe kevés esső, estvére változó. 17^a. Változó borongós, délbe sűrű áztató esső, azután változó, estve hideg. 18^a. Egésznap borongós, szeles hideg. 19^a. Regvel dér, azután egész nap borongós, szeles hideg. 20^a. Egész nap hideg szeles változó. 21. Regvel borult kevés essővel, azután változó meleg. 22. Tiszta meleg nap, néha felyhős. 23. Szép tiszta meleg nap. 24. Tiszta meleg délig, azután változó. 25. Délig essőre hajló, azután szép tiszta meleg. 26. Híves szeles tiszta. 27. Szeles, változó borongós, estve felé pásztás esső több helyen. 28. Híves, szeles, változó. 29. Szép üdő, több izben változó híves. 30^a. Változó nagy szél, estve hideg.

766. Ezen Junius elején a búza ára igen felugrott. Tiszta búza köble 14, kétszeres 10, rozs 8 ½ forintokon ment, de tsak 2 hétig, azután az őszi vetés szemlátomást meg jobbúlván, óltsódott az élelembéli. A tavaszi semmi reménséggel nem bíztatott, valamint a szöllő is. Sok helyeken igen hidegek jártak, száraz derek, emellett is igen sok mézharmat járván a méhek nagyon felveték magokat és e holdnap végén nagyon rajzottak s mézeltek. A szénát elég bővségesen minden felől felvették tisztán s szárazon az földművesek ezen holdnap végén.

767. Die 1^a Julii. Regvel ártalmas dér, azután szeles borongós, délelőtt essős, ismét szeles változó. 2^a. Egész nap híves szeles borult, csepergős, több essőre mutató. 3^a. Hideg szeles változó egész nap. 4^a. Regvel hideg, azután felyhős, ismét kitisztult, meleg szél. 5^a. Éféltül regvelig nagy esső, azután nagy szél, változó borongós. 6^a. Szeles változó, meleg egész nap. 7^a. Szeles nagy meleg borongós, estve 6 órától 10^{-ig} nagy mendörgés, villámlás, sebess esső kevés jéggel. Több helyeken, Várkon körül káros víz. 8^a. Tiszta meleg szeles. 9^a. Változó szeles, nagy meleg. 10^a–11^a. Nagy forróság. 12^a. Nagy

forróság, estve felé borúlt, kevés villámlás. 13^a–14^a. Nagy forróság. 15^a. Nagy meleg, délutánn változó, néhol mendörgés, kevés esső. 16^a. Egész nap változó híves. szeles. 17^a. Híves szeles. 18^a. Változó híves, délutánn zivataros esső, mendörgés. 19^a. A Tót részen hó. Tiszta hideg szeles. 20^a. Éjtel zavaros esső, mendörgés, nagy szél, egész nap hideg szeles változó, havas felyhő. 21^a. Dér, hideg szél, egész nap bujdosó nap, változó. 22. Regvel híves, szeles, türhető üdő egész nap. 23. Híves, szeles változó. 24. Híves szeles, borongós, több ízben hideg esső. 25. Türhető szeles, havas felyhők. 29. Egész nap változó híves szeles, havas felyhő. 29.³⁷⁰ Egész nap változó borongós, keveset szeles. 30^a. Délig szép tiszta meleg, azután szeles változó kevés esső, nap felyhővel. Estve felé nagy felyhő, mendörgés kevés. 31^a. Regvel felyhős, egész nap nagy meleg, estve híves.

768. Ezen Julius 2^{kán} Bolykon amidőn az ékesen elkészült kőkereszt szentelése tartatott (mellyet Nagyságos és Fő T[isztelen]dő Lonovits József Egri Kanonok és Királyi Tábla Prelatusa maga költségén fel állítot) ebéd közben, 2 óra tájon a T[ekinte]tes Császár Gergely T[ekinte]tes Borsod Vármegye bátor-ságra³⁷¹ ügyellő biztossa hazá (ahol az ebéd tartatott) ki gyúlladott és minden épületre házával együtt hamuvá lett. Lásd: 752. bejegyzés.

769. Ezen Julius holdnapja igen mostoha vólt, a sok hidegek miatt a búza nem éredhetvén tsak julius közepe tájon kezdettek aratni. A termés csomóra nézve kevés vólt, de igen jól fizető. Sok helyeken, a Tot részeken és Marmarus³⁷² Vármegyében olyan hó vólt, hogy mint télben, úgy lehetett szánkózni. Gömör Vármegyében is igen sok károkot tett a hideg ezen holdnapban. Az élelembélinek az ára meg oltódott valamennyire a marhával együtt, de az ruhabéli drága vólt. A méhek ezen holdnapban igen rajzottak és mézeltek, de a tavaszi igen roszúl mutatta magát.

770. Die 1^a Augusti. Regvel híves, egész nap változó híves, szeles. 2^a. Éjtel és regvel híves, nappal nagy meleg, tornyos felyhőkkel. 3^a. Éjtel s regvel hideg, egész nap nagy meleg. 4^a. Híves, változó szeles. 5^a. Regvel szép meleg, délbe kevés esső, délutánn sebess áztató esső, éjtel híves. 6^a. Regvel nagy köd, azután híves változó. 7^a. Egész nap borongos híves. 8^a. Változó híves szeles. 9^a. Tiszta meleg. 10^a. Regvel változó, azután tiszta meleg. 11^a. Tiszta meleg, délutánn szeles, híves. 12^a. Tiszta, híves szeles. 13^a. Nagy meleg. 14^a. Nagy forróság. 15^a. Regvel borúlt, kevés esső, azután nagy forróság. 16^a. Nagy forróság. 17^a. Éjtel igen kevés esső, nappal nagy meleg, de több ízben változó. 18^a. Éjtel híves, nappal nagy meleg. 19^a. Délig változó, délután nagy esső, ismég nagy meleg. 20^a. Majd délig szép sűrű esső, azután változó meleg. 21. Regvel híves, egész nap nagy meleg. 22. Nagy meleg. 23. Nagy meleg, estve borúlt, nagy villámlás. 24. Délelőtt villámlás, mendörgés, kevés esső, azután nagy meleg, néhol nagy szélvész, és jég is Miskoltzon. 25. Éjtel híves, nappal száraz nagy meleg. 26^a. Nagy meleg. 27^a. Változó nagy meleg nappal, éjtel

370 Július 29. kétszer szerepel a naptlóban.

371 Közbiztonság.

372 Máramaros.

igen tsúnya szél, nagy zivatar, villámlás, mendörgés, esső. 28^a. Regvel borúlt, azután kitisztúlt nagy meleg szeles üdő. 29^a. Éjél és regvel esső, villámlás, mendörgés, azután változó. 30^a. Éjjel zavaros villámlás, mendörgés, esső, nappal változó meleg. 31^a. Nagy meleg egész nap, estve híves.

771. Ezen holdnap 11^{kén} éfél előtt Szilváson két ház mindenestül hamúvá lett. Több helyeken az országban nagy gyúlladások vóltak, nevezetesen Nyír-egyházán 130 ház elégett s lakossait pusztulásra vitte. Ezen holdnapban az őszi dézsmálás szerentsésen végbe ment. Ambár kevés, de az szalmás élet jó fizetése ki pótolta a hiányoságot. Az tavaszi aratásnak is vége lett, melly igen tsekély vólt, úgyhogy sok helyeken az magot is alig adta magát. A kukoritzá és korompér bővségre mutatott ezen hegyes tartományban, de az Alföldségen ahol 3 holdnapból ólta semmi esső nem vólt számára semmi sem vólt, az kukoritzából s valamint az dohányból is. Az méhek még ezen holdnap derekán is rajzottak, többnyire egy anya 4–5 rajt eresztett, amellet az anya köpű is igen jónak maradt. A szólló igen tsekélyen mutatta magát, a szeme tsak olyan vólt mint egy borsó, az éréshez még tsak nem is közelített. Az élelem valamivel oltódott, a tiszta búza köble 8–9–10 for[int], a kétszeresé 7–8. for[int], a rozse 5–6–7. for[int], a zabé 2–3 forint. A ruházatbéli drága vólt. A szarvas marha ára le szállott, de a juhna ára a mészérszékbe mégis meg maradt 9–10 xr. A bor ára valamivel fel hágott.

773. Die 1^a Septembris. Változó felyhős, meleg. 2^a. Regvel borongós, azuánn tiszta meleg, estve felé szeles borúlt, kevés esső. 3^a. Szeles, változó borongós, meleg. 4^a. Délig változó, délutánn kevés üdeig zivataros szeles, kevés esső, azután ki tisztúlt szeles. 5^a. Regvel hideg, azután változó bugoso nap, nagy szél. 6^a. Hideg változó szeles. 7^a. Regvel dér, nap közt nagy meleg, estve felé híves. 8^a. Borongós változó. 9^a. Változó, néha nagy meleg, dél utánn kevés esső, éjél kitisztúlt. 10^a. Délig nagy meleg, azután változó, estve felé éfélíg sűrű esső. 11^a. Éfélütül délig esső, dél után essőre hajló, több ízben esső, estve esső majd éfélíg. 12^a. Majd délig lassú esső, azután változó, ismét sebess esső, azután kitisztúlt változó. 13^a. Egész nap nagy szél, változó. 14^a. Nagy szél, híves egész nap. 15^a. Délig borongós, dél utánn éfélíg sűrű esső. 16^a. Éfélütül délig sűrű esső, délutánn hideg szél, estve kiderült hideg. 17^a. Éjél és egész nap hideg szél, változó. 18^a. Szeles változó híves. 19^a. Borongós szeles, híves. 20^a. Hideg estve, változó. 21^a. Egész nap téli hideg szél. 22^a. Éjél és regvel hideg fagyos, nappal tyúnya tsúnya(!) hideg, szeles havas felyhő. A Bikben hó esés. 23. Délig hideg, azután lágyas napsütés, estve éfélíg hideg. 24^a. Változó hideg, éjél nagy hideg. 25^a. Regvel nagy dér, hideg, nappal tiszta meleg. 26^a. Száraz, szeles, híves. 27^a. Regvel híves, nappal meleg. 28^a. Tiszta meleg. 29^a. Regvel változó, az utánn tiszta meleg. 30^a. Tiszta meleg.

774. Ezen September holdnapja igen mostoha volt az vetésekre, de kivált képen a szóllőre, még holdnap utólján is nem találatott éret szólló, hanem tsak felére, lehet gondolni mitsodás bort várhatunk. Az élelembélieknek az ára valamivel alább ment, mint a más holdnapban. A ruházat drágúlt. A marha előbbeni árát meg tartotta, a ló féle drágúlt, kivált a jó. A bornak ára 20, 25 forint egy hordónak. Dohány ország szerte kevés vólt és drága.

775. Die 1^a 8^{-bris}. Tiszta meleg nap. 2^a. Hasonlóan. 3^a. Szinte. 4^a. Éjél híves, regvel nagy dér, egész nap tiszta meleg nap. 5^a. Regvel híves ködös, egész nap tiszta meleg. 6^a. Tiszta meleg. 7^a. Regvel változó majd délig, azután tiszta meleg. 8^a. Borongós egész nap. 9^a. Regvel szép esső, azután egész nap borongós. 10^a. Egész nap borult. 11^a. Hajnalba szép esső, délig essőre hajló, délután derült. 12^a. Nagy köd majd délig, azután változó borongós. 13^a. Változó borongós. 14^a. Hajnalba majd 9 óráig esső, azután kitisztult őszi üdő. 15^a. Regvel borult, azután tiszta szép nap. 16. Regvel nagy dér, nappal tiszta meleg délig, azután híves. 17^a. Éjél és regvel hideg, deres, azután változó borongós. 18^a. Hasonlóan. 19–20. Híves borult, essőre hajló. 21. Regvel hideg, nappal essőre hajló. 22. Nagy dér, egész nap tiszta híves. 23. Fagyos deres regvel, azután tiszta. 24. Regvel deres, nappal változó. 25. Éjél borult, nagy dér regvel hideg, napközti szeles, híves, változó. 26. Éjél borult, regvel deres, hideg, nappal változó híves, dél után meleg, de kevés üdeig, ismét híves. 27–28–29–30–31. Éjél fagyos, deres hideg délig, délben tiszta verőfény és meleg, azután hideg.

776. Ezen 8^{-ber} holdnapnak utólya felé a szüret meg volt, valamint kevés úgy igen rosz is volt. a bór, még az is 14–15. forint volt hordójának. Sött Egerben és a Hegyalján alul valamivel jobbska volt 25–30 forint volt hordója. A vetés tsekélyen mutatta magát. Az élelembélieknek az ára hasonló volt az elmúlt holdnapihoz. A ruházat drága volt. A marha és ló féle ára meg maradt.

777. Die 1^a Novembris. Éjél és Regvel fagyos, deres, regvel és egész nap hideg, változó. 2^a. Éjél hideg, délig essőre hajló, azután változó. 3^a. Délig híves változó borult, délután és estve esső, éjél nagy szél. 4^a. Egész nap nagy szél, változó essőre hajló. 5^a. Szeles essőre hajló, éjél szép esső. 6^a. Egész nap essős. 7^a. Egész nap esső, éjelre kiderült lágy. 8^a. Délig essőre hajló, azután változó, tisztás lágy üdő. 9^a. Borult lágy üdő. 10^a. Hideg deres változó, néha tisztás. 11^a. Változó lágyas. 12^a. Regvel nagy köd majd délig, azután tiszta. 13^a. Híves borongós délig, azután tiszta. 14^a. Éjél és regvel fagyos deres, azután tiszta meleg estig. 15–16. Éjél és regvel majd délig fagyos nagy köd, azután tiszta. 17^a. Nagy fagy, ködös, zúzós, egész nap és estve hó esés, éjél havas esső. 18^a. Délig lassú havas esső, délután változó. 19^a. Éjél tiszta hideg, regvel nagy fagy, délfelé enyhült, borult, délután derült. 20–21–22. Éjél és nappal fagyos, tiszta hideg. 23. Hasonlóan. 24–25. Éjél nappal nagy köd, zúzós hideg üdő. 26. Egész nap borult hideg. 27^a. Éjél nappal nagy hideg szeles, tiszta. 28^a. Borult, déltájba sűrű havazás estvélig, azután setét borullás. 29^a. Borult, csenededett keveset, ködös. 30. Borult hideg, zúzós.

778. Ezen November holdnapban az élelem ára a Tiszta búza köble 9 for[int], a Kétszeresé 7 for[int], a Rozsé 6 for[int], a Zabnak köble 2 f[orint] 30 xr. A ruhaféle drága, a szarvas marha ára felyebb ment, valamint a ló féléje. A bor ára meg maradt, mint volt a múlt holdnapban.

779. Die 1^a 10^{-bris}. Egész nap ködös hideg, zúzós. 2^a. Éjél délig hó esés, aután borult. 3^a. Éjél hó, nappal ködös, lajhálló havas esső. 4^a. Egész nap essős lágyas. 5^a. Ködös, lajhálló lágyas. 6^a. Hajnalba délig hó esés, délután esső. 7^a. Egész nap hajnaltól estig havass esső, éjelre kiderült. 8^a. Hideg borult.

9^a. Éjél nappal tiszta hideg. 10^a. Éjél és nappal tiszta hideg. 11^a. Éjél nagy hideg majd délig, az utánn hó szállongás, ismét borúlt hideg. 12^a–13^a–14–15–16–17. Éjél nappal nagy hideg. 18. Éjél nagy hideg, nappal borúlt csendesedett. 20. Hasonlóan. 21–22–23–24–25. Éjél nappal tiszta nagy hideg. 26–27–28. Csendesedett lágyas borúlt. 29. Éjél borúlt, nappal délig nagy hideg, azután hó esés, csendesedett. 30^a. Egész nap havazott. 31. Egész nap tiszta hideg, éjél nagy hideg. Ezen egész holdnap szánkózó volt. Mindennek az ára úgy maradt mint a múlt holdnapban

780. Ezen 1832 Esztendőben ámbár az őszi vetések egészen junius közepéig igen roszerű mutatták magokat és a jövő éhségtől lehetett félni, mindazon által annyire meg javult, hogy akár mely esztendőben sem volt több búza és gabona. Csomójára, szalmájára ugyan nem sok volt, de igen jól fizetett. Szinte a tavaszi vetés is felvette magát és elegendő termést adott, reménségen felül. Ugyan ezért az élelembélieknek az ára nem is nagy volt. A ruházat emellett is drága volt. Bor országszerte sovány és roszerű volt, és igen kevés. Soványságához képest az ára 20–22 forint volt hordójának az esztendő végén. A szarvas marhának és lónak az ára hol fel ugrott, hol le szállott. Egy esztendőben a Marhahús fontya 10–29 xr volt. Gyümölts általlyán fogva kevés volt, kivéven az almát, mellynek néhol bővsége vala, szinte a körtvénynek is imitt amott. A méhek a sok mézellés után is az vége felé nem derekasak voltak, mivel igen sok ragyásuk volt. A kápusztát sok helyeken a hernyó meg emésztette és a hol késő ősre hagyták a bé vágását, oly szépen fel vette magát, hogy bővségesen volt. Európában igen sok helyeken a népek között zendülések támadtak, mellyek majd mindenütt le tsendesültek. A Belgák és Hollandok között tartott véres ütközetek után csendesség lett.

1833.

Planeta Jupiter.

781. Die 1^a–2^a–3^a–4^a–5^a–6^a–7^a–8^a–9^a–10^a Januarii. Rendkívül való nagy hideg éjél nappal, de tiszta. 11^a. Regvel keveset csendesedett délig, az utánn igen nagy hideg. 12^a. Regvel ködös zúzós, az utánn tiszta igen nagy hideg éfélig. 13^a. Éféltül estélig igen nagy hideg. 14^a. Csendesedett borúlt egész nap. 15–16. Ködös zúzós, borúlt, csendesedett. 17. Tiszta hideg. 18. Tiszta nagy hideg. 19. Rendkívül való nagy hideg egész nap. 20. Nagy hideg egész nap. 21. Keveset csendesedett változó. 22. Éjél majd délig tiszta, nagy hideg, az utánn borongós, délutánn sűrű hó esés, ismét ki tisztult, nagy hideg éjjel. 23. Egész nap tiszta, nagy hideg. 24. Igen nagy hideg, tiszta, estve béborúlt. 25–26. Borúlt, ködös hideg. 27. Nagy hideg egész nap. 28. Délig nagy köd, hideg, azután változó csendesedett, szeles. 29. Csendesedett változó, estve és éjjel lágy. 30. Olvadó változó. 31. Olvadó, havass eső, estve nagy hó.

782. Ezen Januarius holdnapban a rendkívül való nagy hideg miatt lehetett előre gondolni, hogy az Alföldségen ahol a számára hó sem volt, az élet meg fog romlani a földben. A Felföldön ettől nem lehetett tartani mivel a vetések a

hó alatt voltak. A tiszta búza ára volt 8–9 forint köble, a Kétszeresnek 6–7. for[int], a Rozsnak 5–6. for[int], a kukoritzának 5 for[int], az árpának 4–5 for[int], a Zabnak 3 forint. A ruhabélük igen drágán keltek. A szarvasmarha ára fel hágot, valamint a lonak is az ára nagy volt. A bornak 1 hordónak ára a Felföldön 10 for[int], Egerben 20 forint, szinte a Hegyallyán 20, 25, 30 forint.

783. Die 1. Februarii. Éféltül majd délig hideg, azután borúlt lágyas, estve hó esés. 2^a. Regvel borúlt ködös, az után tiszta szép fényes nap hideg, éjel tiszta nagy hideg. 3^a. Hajnalba borúlt, kevés hó, délig komor hideg borúlt, délben estig szeles zavaros havas lágyas, estve kevés esső lágy, borúlt éfélig. 4^a. Éjel nagy hideg délig, az után tiszta engedelmes. 5^a. Tiszta engedelmes. 6^a. Ködös híves. 7^a. Ködös fagyos. 8^a. Hasonlóan. 9^a. Ködös borúlt. 10–11. Ködös engedelmes. 12^a. Regvel ködös kevés esső, azután tiszta meleg nap, olvadó. 13. Ködös, lágy változó. 14^a. Tiszta, lágy olvadó. 15^a. Ködös, változó olvadó. 16. Egész nap nagy köd, essőre hajló, lágy olvadó, estve esső, éjel havas esső. 17. Ködös, változó, lágy. 18. Regvel köd, azután változó lágy. 19. Egész nap tiszta, lágy üdő, éjelre tiszta, hideg. 20^a. Szép tiszta meleg üdő. 21. Regvel fagy, nappal változó, lágy, olvadó. 22. Regvel fagy, nappal változó, csípős, mégis olvadó. 23. Regvel nagy fagy, délig komor hideg, azután tiszta napfény, imét változó. 24^a. Regvel nagy fagy, nappal változó híves tavaszi üdő. 25. Regvel nagy fagy, komor, egész nap borúlt. 26. Délig híves, az után tiszta változó. 27–28. Regvel fagy, egész nap szép tavaszi üdő.

784. Ezen Februarius holdnapban minden féle élelembéli a maga árát megtartotta. A ruházat drága, a bor is az előbbi árán kelt. A marha és ló valamivel felyebb rugtatta az árát. Az őszi vetések szépeknek láztattak a Felföldön, de az Alföldségen hibás.

785. Die 1^a Martii. Éjel fagy, regvel esső, változó, azután szép tavaszi meleg, olvadó. 2^a. Regvel esső, délig változó, azután essőre hajló, nagy köd, éjjel esső. 3^a. Éjel esső, regvel kevés hó, egész nap változó tavaszi üdő. 4^a. Regvel kevés fagy, az után változó tavaszi. 5^a. Regvel fagy, egész nap tavaszi változó lágy. 6^a. Regvel nagy fagy, egész nap változó, csípős, szeles. 7^a. Regvel nagy fagy, egész nap tiszta tavaszi, néhol délig nagy köd, az után tiszta. 8^a. Regvel nagy fagy, egész nap szép tavaszi tiszta üdő. 9^a. Regvel nagy fagy, egész nap csípős, durva, borúlt. 10^a. Regvel igen kis fagy, egész nap lágy borúlt. 11^a. Regvel igen vékony fagy, egész nap borúlt, lágy. 12^a. Egész nap havas esső, estve és éjjel sűrű esső. 13^a. Regvel szeles tsípős, az után egész nap essőre hajló, egész éjjel esső. 14^a. Hajnalba és regvel lajhálló, az után változó borongós, délután jó nagy esső. 15^a. Délig változó, borongós, azután tiszta tavaszi üdő. 16^a. Éjel tiszta, regvel fagy, egész nap tiszta, meleg tavaszi üdő. 17^a. Regvel fagy, egész nap tiszta meleg, szeles. 18^a. Változó borúlt, szeles, essőre hajló, estve felé és estve esső. 19^a. Lág változó délig, azután tiszta. 20^a. Délig esső, híves változó, azután többször essőre hajló. 21^a. Éjel igen vékony fagy, egész nap hol esső, hol essőre hajló felyhős. 22^a. Essőre hajló, kevés lajhállás. 23^a. Éjjel és délig essős, híves, szeles, azután essőre hajló. 24^a. Változó, csípős szeles. 25^a. Nagy fagy regvel, azután tiszta, tavaszi híves. 26^a. Regvel nagy fagy, az után tiszta tavaszi szél, szárító. 27^a. Nagy fagy

regvel, azután egész nap szép tiszta meleg. 28^a. Nagy fagy regvel, egész nap tavaszi üdő meleg. 29–30^a. Változó borúlt, lágy. 31^a. Hajnalba eső azután változó szeles, lágy üdő.

786. Ezen Martzius holdnapban igen kevés szántást lehetett tenni a tavaszi vetés alá. A tiszta búza ára a piatzokon 8–9 f[orint], a kétszeresé 7–8. for[int], a rozsé 5–6 for[int] köble. A Kukoritzá 5 for[int], az árpa 4 for[int], a zab 3 for[inton] adódott köble. A szarvas marha és ló ára, mint az előbbeni holdnapban. A ruha féle portéka drága volt. A bort senki sem vette, ugyan ezért az ára is csak az előbbeni holdnap volt.

787. Die 1^a Aprilis. Változó, csípős, felyhős, egész nap. 2^a. Egész nap szeles, essőre hajló tsepergős. 3^a. Regvel esső, változó szeles egész nap. 4^a. Regvel fagyos, egész nap változó, több ízben esső, kevés jég, néhol nagy esső, estve esső. 5^a. Éjjel és regvel esső, az után hó, ismét változó délig, az után híves tiszta. 6–7–8–9–10^a. Éjjel nappal tiszta, nagy hideg széllal. 11^a. Fagyos, komor változó szeles. 12–13^a. Változó borúlt, szeles, csípős. 14^a. Egész nap borúlt lajhálló, szeles, estve 9 óráig áztató esső, éjjel nagy szél. 15^a. Regvel csendes, azután délig nagy hideg szél változó, dél után változó szeles, csendesedett, estvére ki derült hideg. 16^a. Regvel fagy, azután tiszta szeles, híves. 17^a. Regvel esső, egész nap borúlt változó lágy üdő. 18^a. Szeles, borúlt, essőre hajló, délelőtt esső éfélig. 19^a. Éféltől hajnalig esső, azután változó, ismét zavaros essős, ismét hideg, szeles egész nap. 20^a. Hideg szeles változó, néha esső. 21^a. Regvel fagy, egész nap tiszta tavaszi üdő. 22^a. Regvel dér, azután tiszta délig, ismét változó, több helyeken áztató esső. 23^a. Regvel dér, azután tiszta délig, néhol jég, sebess esső, mendörgés, ismét ki tisztult. 24^a. Változó híves. 25^a. Tiszta, változó híves. 26^a. Változó híves, imitt amott fermeteg. 27^a. Változó hideg, havas felyhő, fermeteges. 28^a. Regvel nagy dér, majd délig szép, azután híves szeles fermeteges. 29^a. Regvel nagy dér, egész nap tiszta meleg. 30^a. Hasonlóan.

779 (2).³⁷³ Ezen Aprilis holdnapban igen sok sovány szél járt, e mellett a tavaszi vetéseknek is nagyobb részént vége lett, de ahol ki kelt is nem gyarapodott. A szőlőre is mostoha üdő volt. Az őszi vetés a Felföldön meg lehetős volt. Az Alföldésen már ekkor megmutatta, hogy nem sok lészen belőle. A tiszta búza köble a piatzokon 7–8 for[int], a kétszeresé 6–7 for[int], a rozsé 4–5 for[int], a zabé 3 for[int], a kukoritzáé 4 f[orint] 30 xr., az árpáé 4 for[int]. A bornak semmi bötse nem volt. A szarvas marha és ló ára jóval felment. A ruhabeli igen drága.

780(2). Die 1^a Maji. Regvel igen kevés dér, egész nap szép tavaszi üdő. 2^a. Egész nap változó meleg, tavaszi szél^a. 3. Egész nap meleg nagy szél, néha borongós. 4^a. Egész nap szeles meleg, néha felyhős. 5^a–6–7–8–9. Meleg tavaszi üdő, néha szeles. 10^a. Délig híves, borongós, szeles, azután változó. 11^a. Regvel borúlt kevés esső, az után ki tisztult. 12^a. Regvel tiszta, délbe borúlt, kevés mendörgés, villámlás, kevés esső, ismét ki tisztult, estve felé borongós. 13^a–14^a. Nagy meleg, változó, kevés esső. 15–16. Nagy forróság. 17. Regvel

³⁷³ Pók József itt elírta a sorszámot és e szerint folytatta a naplóját és mi is ezt követjük.

kevés dér, egész nap nagy forróság. 18–19. Nagy forróság, többnyire tornyos felyhők. 20. Nagy meleg változó, dél után nagy esső villámlás, mendörgés, ménkő hullás. Bótán nagy zápor, másütt semmi esső. 21. Egész nap meleg borongós, több helyeken szép esső. 22. Nagy meleg, borongós, mendörgés, egész nap híves. 23. Egész nap borúlt, essőre hajló. 24. Borongós. 25. Essőre hajló majd délig, az után szeles. 26. Hasonlóan. 27. Borongós, délbe kevés esső kevés jéggel, több helyeken nagy jeges esső, ismét híves szeles. 28. Éjjel hideg, nappal borongós. 29. Egész nap változó híves nagy szél. 30. Éjjel hideg, nappal borongós, regvel nagy dér, káros, egész nap tsúnya hideg szél. 31. Egész nap változó, hideg szeles borongós, a Bikkben hóésés.

781(2). ...12^{ik} Majusban Nádasdon, Beköltzén felyhő szakadás vólt, nagy villámlás, mendörgés és ménkő hullások között, és a nagy víz a rétjeikben igen nagy károkat tett. 20^{ik} Majusban Bótán az igen nagy zápor között a villám Restás Sándornak a házát megsapván egészlen meg égett. Ezen szegény károsodott emberhez olly nagy kegyes jó szívességgel viseltetett az Egri Nemes Iffiuí Seminarium Rectora Fő T[isztelen]dő Kováts Mátyás Egri kanonok, hogy az épülethez kívántató szükséges fákon kívül, újjig való kenyérnek való életet méltóztatott rendelni a Seminarium életes tárházából, mint jobbágyának. Domaházán és környékén több helyen 22^{ik} Majusban igen nagy esső és káros víz vólt. 26^{ik} Majusban Kis Terenyén és a szomszéd falukban olly iszonyú jés és esső vólt, hogy az egész határt is semmivé tette. Egy szóval ahol tsak esső esett ezen holdnapban, majd mindenütt káros vólt és közönséges szárazság uralkodott minden felöl az országban. Az őszi vetések meg tsökkentek, a Tiszán túl való részeken pedig majd tsak nem semmivé lettek. Ezen holnapban piatzi ára vólt a tiszta búzának és egyebeknek, mint az előbi holdnapban. A marha és ló valamivel alább botsájtotta az árát. A Rétek igen kevés szénát ígértek, az Alföldön pedig semmit. A Méhekre igen roszt vólt az egész Majus holdnapja. A szöllő igen kedvellette az üdőt és termést mutatgatott, az jövendő szüretre nagy reménységet nyújtott. Minden féle ruha béli portéka drága vólt. Az közönséges birka gyajúnak az ára egy mázsáé vólt 150–160. forint.

782(2). Die 1^a Junii. Havas felyhők, hideg, szeles egész nap. 2^a. Hasonlóan. 3^a. Változó, több ízben essőre hajló, szeles, híves. 4^a. Hajnalba szép harmatos esső, az után essőre hajló, tsepergős 5 óráig, az után híves széllal áztató esső éfélig. 5^a. Éféltül 9 óráig híves szeles esső, az után szeles híves egész nap, estve ki derült. 6^a. Egész nap szeles, tiszta meleg üdő. 7^a–8^a. Majd délig essőr hajló, azután meleg változó. 9^a. Éjel kevés ideig esső, több helyeken nagy esső és jég is. 10^a. Nagy meleg, délután néhol jeges felyhő. 11^a–12^a. Éjel híves harmatos, nappal nagy meleg. 13^a. Nagy meleg. 14^a. Nagy meleg, néha változó, estve szép esső, mendörgés, villámlás, néhol nagy esső. 15^a. Délig nagy meleg, szeles, dél után ijesztő felyhő, mendörgés, itt szép esső, másütt nagy szélvész, Szilváson nagy jég. Mertsén nagy jég, ugy szintén Királdon és Bótán. 16^a. Regvel essőre hajló, néhol szép esső, egész nap változó meleg. 17^a. Egész nap nagy meleg, ijesztő tornyos felyhőkkel, több izbeli mendörgéssek. 18^a. Egész nap borongós tsúnya vörös felyhőkkel, több helyeken esső, és több izbéli mendörgés. 19^a. Hajnalba kevés esső, egész nap essőre hajló, kevés tsepergés,

vége változó híves szellő. 20^a. Egész nap meleg, változó borongós, estve nagy meleg tornyos felyhőkkel. 22.³⁷⁴ Regvel tiszta, az utánn több helyeken tsúnya felyhő, mendörgés délig. Több helyeken nagy esső, nálunk és másütt is kevés szép esső. Délutánn borúlt, kevés esső, a mendörgés 5 óráig délutánn tartott, éjjel borúlt és sebess esső, azutánn hasznos lassú esső hajnalig. 23^a. Egész nap tiszta nagy meleg, néhol tornyos felyhők. 24^a. Regvel borúlt, azutánn nagy meleg egész nap. 25^a. Regvel nagy meleg, délelőtt mendörgés, káros nagy zápor több helyeken, de kevés ideig való, azutánn forróság. 26–27. Igen nagy meleg, tornyos felyhők, kevés mendörgés, a felső részeken borúlt. 28. Nagy forróság, tornyos felyhők. Napsütés közt kevés esső, vagy is ragya.³⁷⁵ 29–30. Nagy forróság.

783(2). Ezen Junius holdnapban ámbár néhol essőzött, mégis igen nagy szárazság volt, az essőnek is kevés sikere vala. A Rétek ahol, bé nem öntödték, melly kevés helyen történt, jó szénával kedveskedett, tsak hogy felényire mint máskor. Egertül fogva mindenütt az egész Alföldön igen kevés széna volt, a számára sehol sem kaszáltak. Az őszi vetések kivált a Tiszán túl semmit sem értek, a tavaszi vetések is a nagy szárazságban semmit sem értek. Közönségesen a marhák a réteken és a tavaszikon legeltek tsak hogy el ne veszenek, ahol is allig tengődtek és némelly helyeken döglöttek is éhen. Ezen nagy szükség és szárazság okozta, hogy az Alföldek, kivált az Tiszán túl való részek a Fel földi piatzokra szekerrek toldúltak életet venni és így vagy 3 hétig az élet ára fel ment. A Rozsnak köble 8 forint, a Kétszeresnek 9 forint, a tisztabúzának 10–11 forint, a Zabé 3–4 forint. Az utólyán ezen holdnapnak valamivel alább ment az élet ára. A Szarvas Marhák közönségessen betegedtek minden felől, a száj és láb fájás elől vette őket. A Kerti veteményekre és a Méhekre igen roszul szolgált ezen holdnap. A raj igen ritka madár volt. A szöllő minden felől szép és bő termést mutogatott. Ezen mostoha üdő nem mutogatta magát a Dunántúli lakosoknak, tsak hogy náluk több határokat a jég meg rontott. A lónak és szarva marha ára le szállott. A Ruha féle drága volt. A bor ára 1 hordónak 16, 17, 20 forint.

784(2). Die 1^a Julii. Nagy forróság. 2^a. Délig nagy forróság, délben borúlt, igen kevés esső, mendörgés. Eger felé szép esső. 3^a. Essőre hajló, meleg délig, azutánn nagy felyhő, villámlás, mendörgés, menkö hullás. Apátfalvától Arlóig és Domaházaig igen nagy esső, nagy víz, ammi környékünkön kevés szép esső. 4^a. Délig essőre hajló, több helyeken szép esső, azután ki tisztúlt meleg. Sajó Németiben nagy esső, ismét felyhős zivatar, mendörgés, villámlás, szinte éjel, és szép áztató esső. 5^a. Hajnalba szép esső, azután egész nap essőre hajló, délutánn nagy felyhő, mendörgés. Domaháza felé nagy esső. 6^a. Regvel majd délig essőre hajló, kevés eső nagy meleg, távúl kevés mendörgés, az utánn tsúnya borúllások, ismét nagy meleg mellyet tsúnya felyhők követtek, helyyel helyyel pásztás esső. 7^a. Regvel egy sor kevés üdeig tartó esső, azutánn borúlt változó nap, meleg délig, azutánn változó meleg. 8^a. Nagy meleg délig, azutánn

³⁷⁴ Június 21. kimaradt a naplóból.

³⁷⁵ Nyári eső napsütéskor. SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár II.* Budapest, 1897. 245.

mendörgés villámlás, nagy eső. 9^a. Éjeli eső, reggel eső mendörgés, villámlás, nagy eső, délben kevés mendörgéssel, az utána változó nagy meleg. 10^a. Egész nap nagy meleg tornyos felyhőkkel. 11^a. Délig sűrű áztató eső, minden felől kevés mendörgés, délben forrón sütő nap, ismét estig lassú áztató eső, estve híves. 12^a. Reggel híves azután változó borongós, kevés széllel. 13^a. Egész nap estveli 6 óráig eső, azután kitisztult. 14^a. Essőre hajló változó dälután, estve nagy eső, néhol semmi eső. 15^a–16^a. Szép meleg üdö, néha híves borúllás. 17^a. Változó híves. 18^a. Egész nap változó szeles. 19^a. Hideg étzaka, délig borongós híves, azután tiszta meleg. 20^a. Egész nap változó, estve felé mendörgés, több helyeken nagy eső. 21^a. Délig meleg változó, délután mendörgés több izbeli eső, néhol nagy eső. 22^a. Változó borongós, estve nagy mendörgés, villámlás, menkö hullás, zápor eső, egész éjeli nagy eső. 23. Essőre hajló délig, délután változó borongós meleg, távül kevés mendörgés, estve ki tisztult. 24. Változó egész nap csak hogy délután havvas forma eső, estve híves. 25. Éfél után áztató eső, azután változó híves egész nap. 26. Délig meleg üdö azután változó, több helyeken essős híves, éjeli híves. 27. Változó, borongós híves, néhol eső. 28. Változó meleg, néhol eső. 29. Délig változó, híves szeles, az után essőre hajló, estve kevés eső. 30. Reggel nagy köd híves, egész nap változó meleg, estve kevés eső. 31. Egész nap változó borongós.

785 (2). Ezen Julius holdnapja elején az Alföldségen is elkezdett az eső esni és a földet meg áztatván szépen kezdett a legelő zöldelni, a marháknak nagy javokra és az embereknek örömkre. Majd minden nap esett országszerte mindenütt, és még az aratást is akadályozta kivált az Alföldön. A Sarjúhoz nagy reménységet nyújtott minden felől az essőzés. Sok helyeken a búza markok és tsumók is kizöldeltek. A szőlő szemek annyira meg nőtek és olyaná lettek mint szüretkor szokott lenni, de még csak legkissebb indulása sem volt az éredésnek, a szőlő fája is öszve futott növéseben. A méhek minden felől szegények voltak. Az élelembélieknek az áruk volt, a tiszta búza köble 8 for[int], a kétszeres. 7 for[int], a Rozsé 5–6. for[int], a Zabé 3 for[int], az árpáé 4. for[int]. Egy hordó bor ára 16, 17, 20 for[int]. A szarvas marha és ló féle kezdett óltsodni. A ruha féle szerfelett drága volt. Az aratás a Felföldön középszerű, az Alföldön tsekélység volt. Mezőkövesd tájékán a jég a szöllökben sok kárt tett.

786(2). Die 1^a Augusti. Egész nap essőre hajló. 2^a. Hajnaltul majd estig nagy eső, azután változó. 3^a. Hajnaltul estig nagy eső, híves. 4^a. Majd délig tisztás, azután hideg nagy szél estig, éjeli hideg. 5^a. Egész nap híves, változó. 6^a. Egész nap essőre hajló, kevés eső, éjeli ki tisztult híves. 7^a. Reggel hideg kevés dér, az után szép üdö, néhol eső kevés jéggel. 8^a. Reggel dér, tiszta meleg üdö, keveset változott. 9^a. Reggel dér, azután változó essőre hajló délig, az után tisztás változó. 10^a. Változó híves délig, azután tisztás híves. 11^a. Egész nap híves változó. 12^a. Hideg éjeli és reggel, egész nap nagy szél, többízben borongós, estve felé sebess eső. 13^a. Változó híves nagy szél, néhol eső. 14^a. Éjeli hideg, egész nap nagy szél, változó, dél után eső. Estve nagy villámlás, majd 3 óráig tartó mendörgés és sebess eső igen nagy széllel. 15^a. Reggel essőre hajló, azután ki tisztult homályos nagy meleg széllel, éjeli kevés

villámlás essővel. 16. Változó híves szeles, délutánn esső, ismét változó estve hideg szél, éjél hideg nagy szél. 17^a. Regvel hideg szeles, essőre hajló, azután tiszta szeles híves egész nap, estve hideg. 18^a. Változó híves szeles. 19^a. Hajnaltól majd délig sűrű esső, azután híves, szeles változó. 20^a. Éjél hideg, regvel változó, azután híves szeles, délutánn kevés esső, hideg szél, borúlt. 21. Regvel hideg az után borongós hideg szeles, délben több helyeken esső. az után hideg nagy szél, estig essőre hajló, éjélre kiderült hideg. 22^a. Egész nap változó borongós, szeles igen kevés esső, híves. 23. Éjél híves, nappal délig tiszta, az után változó szeles, ismét tiszta meleg, estve kevés villámlás. 24. Egész nap borúlt, kevés esső híves. 25. Éjél hideg, regvel dér, egész nap szép meleg üdő, éjél híves. 26. Változó egész nap. 27. Szép meleg üdő. 28. Nagy meleg. 29^a. Nagy meleg. 30^a. Szeles meleg. 31^a. Nagyon szeles, változó borongós, estve mindenféle villámlás.

787(2). Ezen Augustus holdnapja egészen kedvetlen vala, többnyire szeles hideg, változó, sok ízbeli híves esső. Mégis az utólya kedvező vala mindaz sarjú takarításra, mind a szőlőre, és ekkor kezdett keveset érni. Ezen holdnapban: mindaz hideg, mindaz Ragya a szőlőkben sok károkat tett, kivált Egerben és a tájékán, és a bőszüret remensége kezdett tsökkenni. Minden féle élelem ára, az marhák árával együtt hasonló vólt a múlt hóldnapival.

788. Die 1^a Septembris. Éjél esső, egész nap essős szeles, estve tisztulni kezdett. 2^a. Regvel köd, egész nap komor, híves, szeles változó, estve hideg. 3^a. Éjél hideg, egész nap kedvetlen híves szeles, változó, estve hideg. 4^a. Éjél és Regvel hideg deres fagyos, egész nap tiszta hideg szeles. 5^a. Regvel hideg, délig változó szeles híves, délutánn tiszta tsendes meleg. 6^a. Éjél változó híves, nappal borongós, kevés tsepergés. 7^a. Éjél, és majd délig essőre hajló, az után tiszta meleg, estve borúlt, villámlás, majd éfélig esső. 8^a. Egész nap essőre hajló. 9^a. Egész nap essőre hajló, estve villámlás, borúlt egész éjél. 10^a. Regvel majd délig essőre hajló, azután forrón sütő Nap, délutánn mendörgés, szép esső, ismét változó, estve felé szép esső. Apátfalván, Egerbe és másütt nagy esső. Estve villámlás, éjél változó. 11^a. Regvel nagy köd, egész nap borongós változó, estve kevés villámlás. 12^a. Hajnalba kevés esső, azután változó, délutánn sűrű esső, estve villámlás. 13^a. Éjél kevés esső, egész nap majd sűrű esső, estve éfélig esső. 14. Éféltől hajnalig esső, azután essőre hajló, estve éfélig esső. 15^a. Éféltől hajnalig esső, azután borúlt essőre hajló, több helyeken esső, éjél esső. 16^a. Essős üdő délig, autánn változó. 17^a. Délig változó, délutánn sebess esső, néhol nagy esső, éfélig változó. Az Alföldönön Szent Istvány és több helyeken igen nagy víz, sok károkat tett. 18^a. Regvel nap sütés, az után nagy köd, ismét változó, közben melegen sötő nap. Estve felé kevés mendörgés, néhol zápor esső, éjél tiszta. 19^a. Regvel nagy köd, azután borúlt, változó éfélig. 20^a. Éféltől délig sűrű esső, az után essőre hajló, éjél változó. 21. Éféltől regvelig esső, azután egész nap változó, több ízben nap sütés, estve éfélig esső szakadás. 22. Éféltől regvelig sűrű esső, regvel nagy köd, azután 3 óráig sűrű esső, ismét változó lassú esső, azután nagy esső éfélig. 23. Éféltől majd délig változó, azután több ízben esső 5 óráig, azután tsúnya felyhők, mendörgés, villámlás, zápor esső, ménkő hullások 9 óráig. Igen nagy víz, a

kendereket a motsolyákból³⁷⁶ ki vitte, bé öntöte sárral, azután változó egész éjjel. 21. Regvel essőre hajló, ködös, az utánn ki tisztult egész nap melegen sütő nap. 25. Majd délig nagy köd, azutánn tiszta meleg, szeles. 26–27. Regvel köd, egész nap nyári üdő, szeles. 28. Majd délig borongós szeles hideg, azutánn tiszta szép meleg. 29. Éjél híves, regvel hideg tiszta, azutánn nyári meleg üdő. 30^a. Éjél hideg, regvel nagy dér, egész nap tiszta meleg üdő.

789. Ezen September holdnapja majd tsak egészen essős, hideg és sok helyeken árvízelt volt, melly igen sok kárt tett. A szőlő melly igen szépen mutatta magát és a termés igen sok bort ígért, ország szerte a sok esső miatt öszve rodhat, semivé lett, és igen vékony szüretet ígért sovány borral. Az élelem ára e volt, a tiszta búza köble 10, 11. for[int], a Rozsé 5–6. for[int], az Árpáé 5 for[int], a Zabé 2 f[orint] 30. xr. A Marha valamennyire oltsódott. A Ruházat drága volt. Káposzta bővséges. A Méhek felettébb roszak. Az idein való őszi vetéseket a nagy zaporok igen meg rongálták.

790. 1^a–2–3–4–5 Octobris. Éjél és regvel hideg, dér, nappal szép meleg meleg üdő. 6^a. Regvel dér, majd délig tiszta, azutánn borongós hideg szeles. 7^a. Éjél és regvel hideg deres, nappal tiszta meleg, estve hideg. 8^a. Éjjel és regvel fagy, nappal tiszta meleg. 9^a–10^a. Regvel borult hideg, deres, azutánn tiszta meleg. 11^a. Regvel borongós hideg szeles, azutánn tiszta meleg, estve hideg borult. 12^a. Délig borult hideg, azutánn tiszta meleg, estve felé borult éfélig. 13. Éféltül hajnalig essőre hajló, azutánn lassú lajhálló egész nap. 14^a. Éjél ki tisztult, egész nap szép meleg üdő. 15. Majd délig borongós, azutánn tiszta napfény, estve borongós. 16^a. Egész nap borongós, délutánn kevés lajhálló, szeles, estve éfélig igen nagy szél essővel. 17^a. Éféltül majd hajnalig igen nagy szél, essős majd délig, azutánn változó tiszta. 18. Hajnalba essőre hajló, egész nap változó. 19. Regvel hideg, szeles változó délig, azutánn tiszta meleg. 20–21–22–23–24–25–26–27–28–29–30–31. Éjél és regvel hideg, többnyire fagyos, nappal tiszta meleg őszi üdő, közben néha híves szél.

791. Ezen October holdnapja igen mostoha volt, mind a szőlőre, mindaz őszi vetésre. A sok derek ezen holdnap elején sok helyeken a szőlőt öszve szárították és olly kevés bor lett, hogy aki 30, 40, 50, 60, sőt 100 hordóval is várt, allig 5, 6, 10, 15 hordó bora lett, de az is igen sovány. Az ára eleinte 20–30 forint volt Eger és Miskóltz táján, meg az Hegy alyán is egy hordónak, De azutánn 10, 12, 15 forinton lehetett venni egy hordóval. Az őszi vetések, mellyek ezen holdnapban vetődtek el igen soványak voltak és ki nem is keltek. Az élelem ára az múlt holnap volt. A szarvas marha oltsódott, a ló drágult. Az ruházat szerfelett drága.

792. 1^a–2^a Novembris. Fagyos regvel, nappal változó híves, szeles. 3^a. Változó, délutánn essős híves, éjél tiszta. 4. Egész nap szeles híves változó. 5^a. Változó. 6^a. Híves változó szeles. 7^a. Változó borongós. 8^a. Tsepergős, hideg. 9^a. Egész nap és éjjel esső. 10^a. Hajnaltul délig kevés esső, azutánn essőre hajló, éjél ki tisztult. 11. Éjél és Regvel nagy fagy, egész nap tiszta hideg üdő. 12. Hasonlóan, estve borult. 13. Délig borult tsöpörgős, azutánn estig hó szakadás,

³⁷⁶ Kenderázató. SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár I.* Budapest, 1893. 1467.

hol havas eső éfélig. 14^a. Regvel híves, az utánn változó, hideg, ho olvadás egész nap. 15–16–17–18. Éjél és Regvel fagy, egész nap tiszta engedelmes. 19^a. Éjél, Regvel fagy, nappal engedő lajhálló. 20^a. Nagy köd, egész nap változó s engedő. 21. Hasonlóan. 22. Borúlt essőre hajló engedelmes, estve kevés eső. 23. Regvel köd, egész nap változó borongós. 24. Éjél fagy, regvel nagy köd délig, azutánn tiszta lágy. 25. Éjél és regvel fagy, nappal szép meleg tiszta. 26. Éjél nagy fagy, nappal szép meleg üdő. 27. Hasonlóan. 28. Éjél és regvel nagy fagy, délig tiszta hideg, az utánn borúlt tsípős. 29. Éjél fagyoss, nappal borúlt engedelmes essőre hajló. 30. Változó lágy.

793. Ezen November holdnapja változó, hideg, fagyos, szeles vala jobbadára. A Juhokra még jól szolgált a külső legellő. Az élelem ára olyan vólt mint septemberbe. A bor ára, 12, 14, 15 forint vala egy hordónak. A ruházat egy forma vala az octoberivel, szintég úgy az marhájé is.

794. 1^a Decembris. Szeles híves borult. 2^a. Lágyas, borúlt, estve essős. 3^a. Változó essőre hajló, estve eső. 4^a. Egész nap változó lágy, szeles. 5^a. Változó lágy, borongó. 6^a. Egész nap ködös, lágyas. 7^a. Hajnalba eső, egész nap változó híves, estére ki derült. 8^a. Regvel kevés eső, egész nap tiszta lágyas, estve hideg szél. 9^a. Regvel fagy, egész nap tiszta, estve és éjél nagy szél. 10^a. Hajnalba eső, egész nap tsúnya nagy szél változó. 11^a. Éjél nagy szél, nappal nagy szél, változó, délutánn kevéssé zavaros, ismét változó. 1^a 2. Fagyoss tiszta. 13^a. Fagyos, hideg borúlt. 14^a. Nagy hideg, borúlt változó, estve felé hó. 15. Tiszta hideg, fagyoss, délutánn nagy szél, hideg éjél is. Ezen nap Szent Királyon nagy tűz, egynéhány ház elégett. 16^a. Hideg szeles, havas regvel, azutánn engedelmes. 17^a. Szeles engedő, éjél nagy szél. 18. Igen nagy szél, híves. 19. Éjél szerfelett való szél kevés essővel, nappal majd délig igen nagy szél, azutánn tsendes változó. 20. Egész nap lágy tiszta őszi üdő. 21. Szeles, változó. 22. Éjjel eső, nappal szép tiszta üdő lágy. 23. Éjél és regvel nagy fagy, nappal szeles engedő, délutánn essőre, hora hajló. 24. Éjél eső majd délig, azutánn essőre hajló, nagy köd éfélig. 25. Éféltül regvelig eső, nagy köd délig, azutánn essőre hajló változó, éfélig nagy köd szeles. 26. Éfél utánn sebess eső, azutánn változó, regvel eső széllel 9 óráig, az utánn tiszta nagy szél híves estve és éjél fagyott. 27. Fagyos hideg tiszta szeles. 28. Egész éjél fagyos, tiszta délig azutánn csendesedett. 29. Lágy engedelems olvadó. 30. Hasonlóan, délutánn eső, ismét változó. 31. Éjél nagy eső szeles, nappal tiszta lágy engedelmes, essőre hajló.

795. Ezen December holdnapja változó, szeles, többnyire engedelmes, hol fagyos, hol essős. Az őszi vetés szépen mutatta magát. A Tiszta búza ára 10. f[orint] köble, a kétszeresé 8 for[int], a Rozsé 7 for[int], a Zabé 3. f[orint] 30. xr. Bornak ára egy hordóé 12, 13, 15, for[int]. A marha és ló ára meg maradott. A Juhok még ekkoráig téli szüülésre³⁷⁷ nem szorúltak. Némelly részen az országnak, mint a Duna melléken a fák is virágoztak ezen holnapban.

796. Ezen egész esztendő száraz, a Rétekre sovány, a Termés mind őszi, mind tavaszi középszerű. A szőlő valamint egész nyáron vastag termést muta-

³⁷⁷ Takarmány. *Új Magyar Tájszótár V. Sz-Zs.* Budapest, 2010. 246.

tott, ugy Szeptember és October ellenben el rontotta, szűk és sovány bort adott országzerte. A marhák közönségesen láb és száj fájók voltak. A Méhekre legrosszabb üdő járt, sem nem rajzottak, sen nem építettek s mézeltek. Kender, káposzta bővségesen vólt. Az országban tsendesség uralkodott, az Ország Gyűllése egész esztendőben folyt. A hol is Méltóságos és Fő T[isztelen]dó Lonovits Joseff Tabla Prelatussa, Egri Fő Káptalan Kanonokja, és az ország gyűllésen az Egri Fő Káptalan követye, kitönöképen magát meg különböztette, mind a Szent Egyház, mind az Haza részérül azoknak javára s védelmére, kit is az Isten élteszen sok évekig és nagyobb méltoságra emellyen. Minden féle gyümölts bővségesen vólt. Makk igen bőven vólt és a sertések ország szerte mindenütt meg híztak és bőven fihazdottak.

1834.

Planeta Mars.

797. Die 1^a Januarii. Éféltül regvelig esső, azután setét felyhős essőre hajló, szeles, estve és éjel nagy szél. 2^a. Egész nap nagy szél, változó. 3^a. Egész nap hideg szeles, ködös, éjel hideg. 4^a. Regvel nagy fagy, déltől estig hó esés nagy szélel. 5^a. Éféltül regvelig hó, azután zavaros nagy szél, hideg, estve ki tisztúlt. 6. Igen nagy hideg, tiszta egész nap. 7^a. Regvel nagy hideg délig, azután borúlt hideg. 8. Egész nap borúlt hideg, estve hó. 9^a. Egész nap borúlt lágyas. 10^a–11–12–13–14–15–16. Egész éjel nappal borúlt ködös, engedelmes szeles, néha néha kevés hó. 17. Éjel ködös borúlt, délig havas esső, azután borúlt essőre hajló. 18. Éjel esső, azután nagy köd, délig lágy, azután sár szaporító hó, ismét essőre hajló, azután éfélig köd. 19. Hajnalba és regvel fagy, azután tiszta meleg délig, délutánn borúlt lágy üdő. 20. Éjel nappal majd estig esső hóval, lágy üdő, estve ki tisztúlt. 21. Éjel fagy és regvel, nappal szép tiszta lágy tavaszi üdő. 22. Hasonlóan. 23. Kevés fagy regvel, azután lágy borongós, változó nagy szél. 24. Éjel nagy szél, egész nap változó lágy szeles, nagy sár, estve és éjjel igen nagy szél. 25. Éféltül délig nagy szél lágy, az utánn lassudott a szél, délutánn kevés tavaszi esső, ismét változó. 26–27. Tavaszi meleg, változó. 28. Egész nap borúlt tavaszi üdő. 29. Nagy köd 9 óráig, azután tiszta, ismét borongós lágy. 30. Egész nap lágy tiszta. 31. Éjel és Regvel nagy fagy, nappal tiszta lágy.

798. Ezen Januar holdnapja igen szeles, változó, kevés hideg, és a hó úgy szolván semmi. A Búza ára a Tisztának köble 10, a Kétszeresnek 8, a Rozsnak 7, a Zabé 4, az árpáé 5 forintokon ment. A Marha élleme kezett szűkülni és igen drágán lehetett kapni. A Marha ára a régi maradott. Egy hordó bor 10, 12, 14 forint vólt. A ruha szerfelett drága vólt.

799. Die 1^a–2^a–3^a–4^a–5^a Februarii. Éjelenkint és Regvelenkint nagy fagy, nappal tiszta meleg verőfény. 6^a. Éjel és nappal nagy fagy, azután borúlt hideg. 7^a. Hasonlóan. 8–9–10. Éjelenkint nagy hideg, nappal tiszta hideg. 11–12–13–14–15–16–17–18–19–20–21. Éjel és regvel nagy hideg, nappal tiszta Tavaszi meleg, néha, néha változó. 22. Éjel igen kevés fagy, nappal szeles vál-

tozó, hideg havas felyhő, estve kevés hó, azután tiszta hideg. 23–24. Éjél és regvel nagy hideg, nappal tiszta Tavasz üdő. 27. Hasonlóan. 28. Éjél és regvel tiszta hideg, azután délig szép meleg, délután borongós, estve zivataros nagy szél essővel, azután egész éjél tsúnya nagy szél.

800. Ezen februarius holdnapja száraz vala, éjél nagy hideg, nappal tiszta szeles tavasz üdő, néhol ezért februariusban a Méhek is dolgoztak. Az őszi vetés lankadt, még a tavasziból semmisem vetődött. Az élelem ára és mindennek az ára hasonló volt az előbbi holdnapban valóhoz. 3^{ik} Februariusban Dédesben tűz támadván 4 házak el égtek. 7^{ikben} Ományban 8 Házak mindenestül együtt hamuvá lettek. Ugyan ezen holdnapban igen sok helyeken történtek gyulladások.

801. Die 1^a Martii. Egész nap tiszta hideg nagy széllel. 2^a. Éjél és regvel nagy hideg, azután tiszta szép tavasz üdő. 3^a. Éjél és regvel fagy, délig változó, azután szép Tavasz üdő. 4^a. Hasonlóan. 5^a. Éjél és regvel hideg, azután változó egész nap. 6^a. Éjél és regvel hideg, az után tavasz szeles meleg. 7^a. Éjél deres, fagy nélkül, nappal gyenge tavasz üdő. 8^a. Éjél s regvel fagyos, egész nap változó szeles, borongós napfény, lágy. 9^a. Regvel kevés fagy, egész nap tiszta, hideg szeles üdő, néha változó. 10^a. Éjél nagy szél, regvel fagy, egész nap változó hideg szeles. 11^a. Igen nagy szél éjél és nappal és hideg, estve felé csendesedett. 12^a. Egész nap igen nagy szél, tiszta hideggel. 13^a. Éjél és regvel hideg szeles, fagyos. 14. Éjél tiszta hideg, regvel kevés hó, azután hideg, változó, több ízben hó szállongás. 15. Változó szeles fagyos, hideg egész nap, estve ki tisztult. 16. Hajnaltúl fogva délig hóesés, azután olvadó szeles hideg, éjél ki tisztult hideg. 17^a. Éfél után regvelig jó nagy hó, zavaros szeles hideg, egész nap változó hideg szeles, éjélre kitisztult. 18^a. Nagy hideg szeles, változó, estvefelé havas. 19^a. Éjél havas, tsúnya hideg szél délig, azután csendesedett. 20. Szeles hideg egész nap. 21. Éjél kevés hó, egész nap tsúnya hideg nagy széllel. 22. Tsúnya hideg szeles, változó. 23. Borongós fagyos, hideg nagy szél. 24. Igen nagy szél, zavaros essős, hideg. 25. Regvel hideg, azután változó szeles hideg. 26^a. Tsúnya hideg nagy szél egész nap. 27. Hasonlóan. 28. Tiszta híves szeles. 29. Borúlt híves, keveset szeles, estve felé hó szállongás, éfélig hó. 30^a. Majd délig hó esés, azután változó borúlt, estve hó éfélig. 31. Hajnalig hó, az után nagy köd 9 óráig, az után tiszta meleg üdő olvadó, estvefelé híves.

802. Ezen holdnap rendkívül való szeles volt, minden felé sok épületeket rontott, öszve tört, számtalan Tűzgyulladások voltak, kivált a Duna mellékén. Itt is Borsod Helységében 22^{ikben} 62 ház hamuvá lett. Az élelem ára Tiszta Búzának 10 for[int], Kétszeresnek 8 for[int], Rozsnak 6, 7 for[int], Zabnak 4 for[int] köble. A Bor 1 hordóval 15–18–20 forinton ment. Az fejős tehén ára 70, 80, 90 sőt 100 forint. Egy pár jó ökör 300, 400, sőt több forintokra ment. A ló ára előbbeni volt. A Ruha féle drága. A nagy szél sok helyeken az őszi vetéseket tövestül kifujta és hodankint³⁷⁸ elhordta.

³⁷⁸ Holdanként.

803. 1^a Aprilis. Regvel fagy, azután egész nap változó genye³⁷⁹, estve essőre hajló egész éjel. 2^a. Regvel fagy, változó genye borongós, estve felé vad üdő. 3. Szép tavaszi üdő, száraz. 4^a. Regvel fagy, egész nap szép tiszta tavaszi üdő, kevés széllel. 5^a. Regvel hideg, azután borúlt tsípös szél, déltől estig sűrű esső. 6^a. Regvel kevés esső, azután egész nap változó essőre hajló. 7^a. Egész nap szép tiszta tavaszi üdő. 8. Regvel fagy, egész nap szeles tavaszi üdő. 9^a. Regvel fagy, hideg szeles változó, délután zavaros, szeles, komor, ismét tiszta. 10^a. Éjel és Regvel fagy, hideg változó, több ízben kevés havazás, szeles, komor. 11. Regvel hideg, fagy, egész nap hideg, nagy szél változó. 12^a. Fagyos, hideg, szeles változó. 13. Híves, fagyos, szeles változó. 14. Fagyos, hideg, igen nagy tsunya szél délig, azután havas esső nagy széllel, Eger felé esső nélkül. 15. Regvel essős szeles hideg üdő. 16^a. Szeles, hideg változó egész nap. 17. Tavaszi szeles, csendesedett. 18^a. Szép tavaszi üdő, szeles. 18. Regvel dér, szép tavaszi üdő. 20^a. Regvel nagy dér, meleg, azután és legszebb üdő a tavaszon. 21. Tavaszi szeles, tiszta néha változó. 22. Változó szeles. 23^a. Tiszta, néha változó szeles. 24. Tiszta változó szeles, híves. 25. Egész nap nagy szél, tiszta száraz. 26–27–28. Regvel csendes, azután meleg, változó híves szeles. 29–30. Szeles, változó meleg.

804. Ezen Aprilis holdnapja igen szeles, száraz, az őszi vetés keveset vette magát, a tavaszi ugyan ki kelt, de nem nyölhetett. Az élelembeli szerek az előbbeni holdnap árát megtartotta, szintúgy minden féle is. Ezen holdnapban számtalan tűzgyulladások voltak szerte szét az országban. Ezen holdnap 9^{kén} Nagy Méltóságú Fő Tisztelendő Lonovits Jóseff úr, a Királyi Tábla Prelatussa, és az Ország gyöllésen lévő az Egri Fő Káptalan Követye, sok számtalan Érdeemiért, mint Anya Szent Egyház és Haza véd Angyala, Ófelsége legkegyelmesebb Királyunk, s szeretett Hazánk leg kedvesebb Atyátul, Csanádi Megyés Püspök[ne]k kineveztetett. Kitis az Úr Isten sok számos évekig éltesen s érdeimeinél fogva felsőbb méltóságokra emellyen.

805. 1^a Maji. Regvel essőre hajló, azután meleg, mendörgés, villámlás, néhol nagy esső, éjel szép esső. 2^a. Másütt nagy esső, délig hideg tiszta, délután 2 órától 5^{ig} mendörgés, villámlás, igazi áztató esső, estve kiderült. 3^a. Regvel nagy köd, azután ki tisztult meleg. 4^a. Meleg üdő, délután kevés esső, szél. 5^a. Éjel esső, nappal változó, egész nap lajhálló. 6^a. Tavaszi meleg üdő. 7–8. Igen nagy meleg, néha borongós. 9^a. Igen nagy meleg. 10. Egész nap szeles meleg. 11. Regvel essőre hajló, kevés mendörgés, azután nagy meleg. 12^a. Néha borongós, nagy meleg. 13^a. Nagy meleg széllel. 14. Igen nagy meleg. 15. Igen nagy meleg, estve villámlás borúlt. 16^a. Regvel essőre hajló, egész nap változó, estve kevés borulás nagy villámlás. 17. Nagy meleg, szeles változó, estve nagy villámlás, mendörgés, ménkö hullás, sebess esső valami ½ óráig. 18^a. Hajnalba kevés esső változó, azután nagy meleg, több helyeken borúlt szeles. 19. Hajnalba köd, egész nap forróság. 20. Nagy forróság. 21. Nagy meleg, délután szeles borongós. 22. Hasonlóan. 23. Regvel híves, azután nagy meleg széllel. 24. Híves száraz tiszta, néha borúlt. 25. Nagy meleg délutánnig, azután

³⁷⁹ Gyenge. *Új Magyar Tájszótár II. E–J*. Budapest, 1988. 679.

borúlt, estve villámlás, mendörgés szép esső majd éfélig. 26. Essőre hajló híves, azután két ízben szép esső, ismét változó, éjelre kitisztult. 27. Egész nap majd essőre hajló szeles. 28. Változó hideg szeles. 29. Egész nap borongós, hideg szeles. 30. Egész nap nagy szél hideggel. 31. Hasonlóan.

806. Ezen Majus holdnapja változó hol esső, hol szél, hol nagy meleg, hol hideg és így száraz. Ami kevés esső volt némely napokon a sovány szél ki fűtötte. A Rétek igen tsekélyen mutatták magokat, a szőlő temérdek termést hozott, bő szüretet ígért. A gyümölcs fák mellyek szép termést mutattak eleinte, majd csak nagyobb részét el hullajtották. Az őszi vetések jó földben igen szépek voltak, de csak közepszerű termést ígértek, mivel az májusi útólyán lévő hideg ártalmas volt. A Tavaszi vetés meglehetősen felvette magát. A Méhek mellyek életben meg maradtak meg gazdagították magokat és rajzani készültek. Az élelemnek piatzi ára valamivel ólsódott, de az falukon megmaradt az előbbeni holdnap árában, szintúgy a Marhák árával és Ruházattal együtt. 30^{ik} Majusban dél tájban Bolyok Helységében iszonyú égés támadott, melly meg emésztet 64 házat minden hozzá tartozó épületekkel, mind öszvesen 84 gazda lett semmivé. Kartzag új szálláson a Nagy Kúnságban 23^{ik} Majusban 3 óra alatt 62 ház, 1378 gazdasági épületek, 9 száraz malom és a katolikusok Temploma hamuvá lett. Czegléden hasonlóan Pest vármegyében több száz házat semmivé lettek a tűzáltal. Sőt az egész országban igen sok helyeken tetemes kárt okoztak a Tűz özönők.

807. Die 1^a Junii. Regvel hideg tsendes, azután iszonyú nagy szél hideggel estvélig, éjel hideg. 2^a. Regvel káros dér, tsendes, egész nap meleg üdő kevés széllal. 3^a. Regvel és éjel hideg, nappal meleg szél. 4^a. Regvel tsendes, azután nagy szél, nagy meleg. 5^a. Egész nap forróság széllal. 6^a. Nagy hőség kevés széllal. 7^a. Nagy forróság. 8^a. Nagy hőség széllal. 9^a. Nagy hőség széllal, estve felé kevés mendörgés, kevés üdeig tartó szép esső. 10^a. Egész nap borongós meleg. 11^a. Egész nap változó nagy meleg. 12. Egész nap változó rekkenő meleg, több ízben tornyos felyhők. 13. Jó hajnalba szép esső, délig essőre hajló, azután nagy meleg széllal. 14. Nagy meleg változó. 15–16–17. Nagy meleg, közben borongós széllal. 18^a. Éféltől éfélig sűrű áztató esső. 19^a. Éféltől regvelig esső, délig essőre hajló, azután változó, estvére ki tisztult. 20^a. Regvel híves, egész nap szeles, nagy meleg. 21^a. Nagy meleg. 22–23. Nagy forróság. 24. Változó nagy meleg. 25. Egész nap borúlt meleg. 26^a. Nagy forróság, tornyos felyhők. 27^a. Igen nagy forróság. 28^a. Nagy rekkenő meleg délig, azután távolról kevés lassú mendörgés. 29^a. Hajnalba essőre hajló, regvel kevés szép esső, délig borongós, azután nagy szél, változó híves. 30^a. Éjel híves, nappal változó felyhős, szeles essőre mutató meleg üdő.

808. Ezen Junius holdnapja igen száraz s szeles volt. a 18^{ik} nap és negyedik holdnapra valamenyire megáztatta a földet, de nem egészen. Az élelem ára ezen holdnap elején felhágott a Rozsna köble 8. for[int], a Kétzeresnek 10, a Tiszta búzának 12. for[int] volt köble, a Zabé 5 for[int]. Az esső után és(?) kezdett oltódni a piatkokon. A széna közönségesen minden felől igen szűken termett, harmada, mint máskor, mire nézve az marha kezdett oltódni, az lovakkal együtt. Az vetések mellyek nagyobb részét az Alföldön ezen holdnap

utólyán aratódtak igen keveset ígértek, szintén úgy másútt is, és így a jövőendő szükségűtől igen féltek az emberek. A zab is igen tsekélyen mutatta magát, mindenütt az árpával együtt. A kukoritzta közönségesen szépnek mutatta magát. A vetemények a kertben nagyobb részént igen soványak voltak, a káposztához semmi reménség nem vala. A gyümöls u.m. a tseresznye bőven vala, a többi féle pedig közepszerűen mutatta magát. A Méhek igen nagyon mézeltek, de nem anyira rajzottak. A sertések, kivált a süldők nagyobb részint el döglöttek. A Tűz által az országnak sok részeiben nagy károkat szenvedtek a szegény lakosok. Egy hordó bor ára 20, 22 for[int]. A Ruha féle drága vala. A szőlő igen szépen megnyőlt a szeme már olyan volt mint egy jó borsó.

809. Die 1^a Julii. Változó felyhős délig, azután nagy meleg széllel. 2^a. Délig felyhős szeles, azután nagy meleg. 3–4. Nagy forróság. 5^a. Nagy forróság tornyos felyhőkkel és széllel. 6^a. Nagy forróság többször felyhős. 7^a. Regvel nagy meleg, dél felé kevés mendörgés, kevés üdeig szép esső, más felől látzatott esni kevés üdeig, azután essőre hajló. 8. Regvel nagy meleg, azután változó felyhős, dél után nagy tsattanás kevés esső. Bótán, Upponyban és a Satai határon kevés üdeig való nagy zápor, kevés jéggel, több helyeken is látzott esni. 9^a. Regvel híves, azután változó, több helyeken futó esső. 10. Egész nap nagy forróság széllel vegyest. 11^a. Regvel tiszta nagy meleg, azután délig a Bikben nagy felyhő, mendörgés essővel, más felől is borúlt, dél után változó nagy meleg. 12^a. Nagy forróság egész nap, délelőtt a Bikben nagy felyhő mendörgéssel, esső és jég is, azután látzott mindenfelől borúllás esső nélkül. 13. Egész nap nagy rekkenő forróság tornyos felyhőkkel. 14^a. Nagy forróság, estve felé szép por verő esső, de kevés helyen. 15^a. Regvel borongós változó, délután kevés mendörgés, nagy esső valami 2 óráig, azután szép lassú esső éfélig. 16. Egész nap szeles, változó nagy meleg. 18³⁸⁰. Nagy forróság. 19. Regvel tiszta nagy meleg, azután borongós nagy forróság. 20^a. Nagy forróság, dél után felyhős, darabonként igen kevés esső. 21. Rendkívül nagy forróság, estve felyhős. 22. Nagy forróság széllel, estve borúlt, éjel kevés ideig való esső. 23. Egész nap essőre hajló, híves. 24. Majd délig borúlt, azután forróság. 25–26–27. Nagy forróság, néha tornyos felyhők és szél. 28–29–30–31. Füstös setétes nagy hőség, a nap szüntelen homályban, éjel is nagy füstösség, hajnalonként vékony felyhők. A nap kivált regvel és estve vér színű.

810. Ezen Julius holdnapja rendkívül meleg és száraz, épen egyszer volt jó esső, de az is tsak hamar kiszáradott. A búza a mezőriül be hordatott, közönségesen kevesebb volt fél termésnél, a tiszta búza sok helyken igen üszögös. A zab harmad, negyed részni mint más esztendőben. A Rétek kiszáradtak minden felől, a sarnyúhoz igen kevés reménség, tsak valami lapályos helyeken. És így nemtsak az emberekre, hanem a marhákra is a nagy szükségét lehetett várni. A kerti vetemények semmit sem értek, se káposzta, sem zöldség. A szőlő is kezdett tsökkenni. A méhek kövérrek voltak. A tiszta búza ára 10–11. for[int] köb-
le, a kétszeres 8–9. for[int], a Rozsé 7, a Zabé 5–6. forint. A ruhabéli szerfelett drága. A marhák igen vékonyan tengődtek a száraz mezőben. Julius 7^{ikben}

380 Július 17. kimardt a forrásban.

Gömör vármegyében, Várgedében 23 ház hamuvá lett, de az országnak több helyein is számtalan karokat tettek a Tűz özönök. Ámbár itt és az Alföldségen és a Duna környékén nagy szárazság volt, de a hír szerint az Hegy alllyán és a Nyírségben elegendő esőzések voltak.

811. Die 1^a Augusti. Setét felyhős, nagy hőség kevés széllel. 2^a. Változó meleg füstös délig, délután mendörgés nagy felyhő, néhol kevés üdeig szép esső. Rimaszombat felé nagy esső, jéggel. 3^a. Nagy meleg széllel délig, az utánn változó felyhős, szeles, estve kevés üdeig szép esső, éjel essőre hajló. 4^a. Délig borongós nagy meleg, az utánn nagy felyhő, délnek és nyugotnak mendörgés kevés esső, néhol nagy esső, azutánn tiszta nagy meleg. 6–7. Nagy forróság. 8^a. Nagy forróság délig, az utánn borongós. 9^a. Változó, azutánn szép esső éfélig. 10^a. Essőre hajló délelőtt és az utánn szép esső éfélig. 11^a. Egész nap áztató esső éfélig. 12^a. Éféltül majd délig esső, az utánn változó. 13^a. Egész nap borongós, estve kitisztult. 14. Változó szeles, dél utánn esső, estve felé borongós. 15^a. Egész nap változó borongós. 16. Több ízben esső kevés mendörgés, éjel változó. 17. Regvel köd, több ízben esső, kevés mendörgés. A Satai szállóknél és a Botai határban rendkívül nagy zápor, nagy víz, a sarjút több helyeken bé öntötte, néhol kevés esső. 18. Regvel nagy köd, essőre hajló, azutánn változó nagy meleg. 19^a. Nagy köd, egész nap meleg változó. 20^a. Hasonlóan. 21^a. Regvel köd, az utánn borongós meleg, kevés esső, estve villámlás. 22^a. Éjel nagy esső, egész nap többízben esső. 23^a. Délig borongós, az utánn essőre hajló rekkent meleg, kevés mendörgés, sűrű esső, több helyen nagy esső. 24. Essőre hajló, Apátfalván nagy esső, változó nagy meleg, éjelre kitisztult. 25^a. Hajnalba essőre hajló, kevés tsepergés, az utánn borongós változó nagy meleg. 26. Nagy meleg, néhol nagy esső. 27. Nagy meleg, dél utánn szeles. 28^a. Délig nagy szél, nagy meleg, délutánn forróság. 29–30–31. Nagy forróság.

812. Ezen holdnapban ámbár több ízben esőzés volt, de minden foganat nélkül. A szőlő szeme nagyon hízott, és hasadozott, egyre ért. A sarjú igen keveset nyölt. A búzának és más élelemnek ára az volt ammi az előbbeni holdnapban, valamint a bornak is. Kukoritzához és krumplihoz igen vékony reménség volt. A tűz özönök számtalan helyeken az országban igen nagy pusztításokat tettek ezen holdnapban is.

813. Die 1^a Septembris. Éjel villámlás, hajnalba Várkony felé szép esső, azutánn egész nap forróság. 2^a. Nagy forróság. 3^a. Délig nagy forróság, délutánn változó rekkent meleg. 4^a–5^a–6–7–8. Nagy forróság. 9^a. Nagy szél, füstös nagy meleg. 10^a. Regvel szeles változó, az utánn nagy forróság. 11–12. Nagy forróság. 13^a. Nagy meleg délig, azutánn több helyeken pásztás, sebess jeges esső, néhol a sarjúkat bé öntötte és elvitte, ismét nagy meleg, éjel híves. 14–15–16–17–18. Éjelenként híves deres, nappal nagy meleg. 19–20–21–22. Éjel híves, nappal nagy meleg. 23^a. Egész nap borongós híves, kevés esső. 24–25–26. Éjel is regvel fagy, nappal híves, szeles, tiszta. 27^a. Regvel híves, nappal borongós, változó szeles. 28^a. Egész nap essőre hajló, kevés esső, szeles. 29^a–30^a. Éjel és Regvel fagy, nappal tiszta szeles, néha híves borúllás.

814. Ezen holdnapban a szőlő tökéletesen meg ért, sok helyken a Dunántúl és Pest tájékán a szüretet el végezték és igen sok s jó bort szürtek. Egerben és tájékán ezen holdnap elején igen öszve fonyadott a szőlő, sokan ezen fonyadtat leszedték és elszűrték, de igen rossz, savanyú, ízetlen bora lett. Akik is közönségesen Szent Mihálykor szüretelvén igen sok és jó borokat szürtek. Sokaknak hordójok nem lévén kádakra szűrték a Mustot és deszkával bé takarván bé tapasztották. Közönségesen egy pár új üres hordó 12, 14, 15 forint volt. A bornak párja, hordó nélkül 9, 10, 12 forint volt. Sokasságára a bor néhol felül haladta az 1812^{ik} esztendő, de jóságára nézve 1811^{ik}, 1817^{iki}, 1827^{iki}–hez hasonló volt. Az élelem kezdett drágulni a tiszta búza köble 13–14 for[int], a Rozsé 10 for[int], a Kétszeres 12 for[int], a Zabé 6–7. for[int]. A Ruha féle is drága volt.

816. Ugyan September holdnapban az országban minden felől a temérdek gyúlladások igen sok és nagy károk okoztak. Ezen holdnapban a Marha igen meg ólsódott, a szénának és sarjúnak szűk termése miatt. Ámbár minden felől az országban a Takarmány igen szűken termett, de még is a Tisza mellett bővségesen volt.

817. 1^a Octobris. Éjél és regvel fagy, egész nap tiszta hideg szél. 3^a–4^a–5^a–6^a. Éjél és regvel deres, fagyos hideg, nappal tiszta, híves, többször szél. 7^a. Éjél és regvel hideg, az utánn csendesedett tiszta fényes nap délig, az utánn borongós. 8^a–9^a–10^a–11^a–12^a–13^a–14^a–15^a–16^a. Éjél és Regvel híves, egész nap nagy meleg füstös üdő. 17^a. Éjél borongós, regvel kevés szép esső, egész nap változó felyhős, essőre hajló, szeles, estve nagy villámlás, szeles, kevés mendörgés, majd éfélig esső. 18^a. Regvel essőre hajló, egész nap változó szeles. 19^a. Éjél nagyon híves, egész nap vad komor, szeles, változó essőre hajló. 20^a. Regvel és egész nap lágy, tiszta, éfélig hideg. 21^a. Éféltül majd délig tiszta, azutánn meleg, estve hideg. 22^a. Változó szeles. 23^a. Vad komor hideg, nagy szeles üdő egész nap. 24^a. Egész étzaka nagy szél, éfél utánn 1. óráig szeles esső. 25^a. Egész nap komor hideg változó. 26^a. Egész nap vad komor hideg, szeles borongós. 27^a–28^a–29^a–30^a. Éjél és regvel fagyos, hideg, nappal tiszta hideg széllal. 31^a. Éjél és nappal változó, nagy szél.

818. Ezen October holdnapja többnyire hideg, száraz, az őszi vetésekre legrosszabb. Az élelem ára a múlt holdnapi volt. A Marhát senkisémet vette, ugyan ezért igen sok Marhákat le vagdaltak az emberek és ki árulták. A szüret az egész Borsod és más vármegyékben ezen holdnap elején el kezdődött, igen sok bort szürtek a szőlős gazdák, és igen jót, de aszú számára semmi sem volt. Az ára egy hordó bornak szüretkor itt 8, 9 forint vala. Sokan akiknek elegendő hordajok nem volt, kádakra és fenn álló hordokra szűrték a Mustot. Ezen holdnapnak 15^{kén} regveli 8 és 9 óra között majd tsak nem mindenütt az egész országban nagy mértékben tapasztaltatott a föld rengés. A házakban minden bútorok mozogtak, de leg nagyobbban dühösködött Szathmár, Szabolts, Bereg, Abaúj és Zemplén vármegyékben, ahol sok házak lakhatatlanok lettek. Sok templomok, kastélyok öszve repedeztek, sok tornyok le düllöttek. Sok helyken a föld meg hasadozott, füst, s víz jött ki a földből.

820. Die 1^a. Novembris. Egész nap borongos hideg szeles üdő. 2–3–4–5–6–7. Éjtel fagyoss, regvel jó délig köd, azután estig tiszta meleg üdő. 8^a. Változó lágy üdő, néha essőre hajló. 9^a. Változó lágyas, estvére borúlt. 10^a. Regvel változó, azután nyári meleg, tiszta. 11^a. Változó borúlt, híves. 12^a. Egész nap téli hideg szél, borúlt. 13^a. Délig változó, azután tiszta híves, változó. 14–15–16^a. Éjtel nappal száraz téli hideg, többször szél. 17. Éjtel és nappal igen nagy szél hideggel. 18^a. Hideg szeles. 19. Változó hideg. 20^a. Változó hideg széllal. 21. Egész nap csendesedett borúlt, igen kevés lajhálás, estve borúlt ködös lágy. 22–23^a–24–25–26. Essőre hajló csipős, néha ködös, néha napsütés. 27. Regvel kevés esső, egész nap essőre hajló. 28–29. Essőre hajló cipős. 30^a. Hasonlóan.

821. Ezen November holdnapja az őszi vetésekre igen mostoha vólt, az elvetett búza sehogy sem kelt a szárazság miatt. Ugyanezért a Tiszta búza köble 15–16 for[int], a kétszeresé 13 for[int], a Rozsé 10–11 for[int], az árpáé 8–9 for[int], kukoritzái 8–9–10 forint, de a zabé 6–7 forint vólt. A bornak szüreti ára vólt. A Szarvas Marhának semmi bötse nem vólt a Takarmánynak szüke miatt. Az Tisza környékén, az Alföldségen minden felöl a marhadög uralkodott. A lovak ára is tsekély vólt. A Tűz özönök ezen holdnapban is minden felöl az országban uralkodván igen nagy károkot okoztak. A Marha hús ára Borsod Vármegyében 8 xr vólt, falu helyeken ahol magok a gazdák marhájukat levágták 6–7 xr vólt. A föld rengések ezen holdnapban is Szathmár és Szabolcs Vármegyékben többször éreztettek.

822. Die 1^a Decembris. Éjtel nappal tsúnya sűrű setét köd, szinte 2^a is. 3–4–5–6. Éjtel nagy hideg, nappal őszi tiszta. 7^a. Éjtel nagy hideg, nappal tiszta őszi, néhol éjtel és nappal nagy köd. 8. Éjtel nappal tsúnya nagy köd, csipős üdő. 9^a. Regvel dara esés hóval, egész nap nagy hideg. 10–11–12^a. Éjtel nagy hideg, nappal tiszta hideg. 13^a. Regvel kevés hó, egész nap tiszta őszi üdő. 14. Egész nap hideg tiszta. 15. Éjtel nagy hideg, nappal komor. 16. Egész éjtel nagy hideg, nappal ködös zúzos. 17. Éjtel hideg, regvel kevés hó, egész nap borúlt. 18. Éjtel és nappal borúlt csendesedett, délután ki tisztúlt lágy üdő, estve nagy hideg, ismét bé borúlt. Nap kelet felé kevés villámlás, éjjel igen tiszta nagy hideg. 19^a. Regvel igen nagy hideg, egész nap tiszta nagy hideg. 20^a. Éjtel és regvel igen nagy hideg, egész nap tiszta hideg, estve borúlt, havas. 21^a. Regvel nagy hideg, nappal borongós hideg. 22^a. Éjtel és regvel igen nagy hideg, nappal változó hideg, estve hó esés. 23^a. Regvel nagy hideg, az után borúlt, egész nap hó esés, éjtel ki tisztúlt szeles. 24^a. Egész nap tiszta hideg szeles, estve borúlt. 25. Hajnalba hó esés majd délig, az után kitisztúlt. 26^a. Éjtel nappal tiszta nagy hideg. 27^a. Éjtel nagy hideg, nappal csendesedett, egész nap tiszta, hideg. 28^a. Éjtel és regvel nagy hideg, köd vagy 3 óráig, ismét tiszta nagy hideg. 29^a–30^a. Éjtel nagy hideg, nappal tiszta hideg. 31^a. Éjtel tiszta nagy hideg, hajnaltúl éfélig nagy köd, zúzos hideg.

823. Ezen December holdnapjában nagy hidegek és szárazság vólt, melly miatt az őszi vetés keletlen maradott. Hó annyi vólt, hogy kevés üdeig szánkázni lehetett. A tiszta búza köble 14–15 for[int], a kétszeresé 12, a Rozsé 10–11 for[int], az árpáé 8–9 for[int], a kukorica 8–9. for[int]. A Takarmány igen drága,

a búza szalmának is öle 30–40 for[int], a szénának és sarjúnak közönséges szerkérnek ára 25–30 for[int]. Krumpli igen kevés volt, vékája 1 for[int]. A marha igen keveset drágult, a marhadög uralkodott még most is az Alföldségen. A ló ára, a jónak is nem nagy volt. A bor 14–15 for[int] 1 hordóval.

824. Ezen 1834^{ik} Esztendő igen száraz volt, Februarius utólyától fogva egész esztendőben meg nem ázott igazán a föld. Ámbár néha eső is volt, de a nagy szelek mingyárt ki szárították. A tiszta búza üszögös, ugyan azért keveset fizetett. A Rozs közép szerúnél alább való volt, Krumpli igen kevés, valamint kukoritza és Árpa is igen szűken volt. A zab sok helyen a magvát is allig adta meg, melly miatt igen nagy szükségét gondolt a szegénység magára jönni, de mégis hála Istennek felettéb nagy drágaság nem volt. A széna, sarjú országszer-
te, kivéven a Tisza mellékét mindenütt igen szűken termett, melly miatt a szarvas marhának és lónak nem nagy ára volt. Olly nagy szárazság uralkodott és nagy hőség, hogy azért kiszáradván a jövő esztendőre sem ígértek bő szénát. Néhol amint a hír volt, kivált Ugotsa Vármegyében a nagy melegségtül, a melly kevés szénát öszve kapartak a boglyában meg gyúlladott. Bor ország szer-
te igen sok volt, és igen jó. Szerfelett való gyúlladások és égések uralkodtak az egész országban. A földindulás minden felé sok károkat és rémulést okozott. A Marhadög utolsó két holdnapban az Alföldségen és néhol a Felföldön is nagy pusztítást tett. Kerti zöldségek a számára semmi sem volt. Káposzta igen, igen szűken termett, egy hordó bé tapodott káposzta 30–36, sött még több forint is volt. Kender igen szűken termett. 1 véka borsó, lentse, bab ára 9–10 forint is volt. A ruházat igen drága volt egész esztendőben, ki véven a szövött kartonyokat. Az egész országban békesség uralkodott. Ezen esztendőben rendkívül való szél uralkodott mindenütt és ez okozta a sok gyúlladásokat is. Makk bővségesen termett, de a nagy szárazság miatt a sertések töle nem sokat híztak, többet használt az Birkáknak, mivel sok uraságok Birkáikat azzal teleltették, melly miatt a Takarmányokból nem sokat fogyasztottak. A szarvas marhák ezen Nyáron a száj és láb fájásban sokat szenvedtek. A méhek igen gazdagok voltak, hanem nem igen szaporodtak. Gyümölts ezen esztendőben, kivéven a Tseresznyét igen nagyon szűken volt, körtvély is bőven termett, Dioval együtt, de a többi gyümölts nagy szűkiben volt.

1835.
Planeta Sol.

825. Die 1^a Januarii. Egész éjel és nappal nagy köd, hideg. 2^a. Szeles borúlt hideg, lajhálló majd egész nap. 3. Éjel ki derült, egész nap tiszta szeles hideg. 4^a. Éjel és nappal tiszta nagy hideg. 5–6^a. Éjel és nappal tiszta nagy hideg. 7–8–9^a. Éjel és nappal borúlt, ködös, zúzús nagy hideg. 10^a. Borúlt havas, engedelmes. 11^a. Lágylavadó. 12. Lágylavadó, a hó mind elolvadott, tsak a völgyekben mara-dott. 13^a. Tiszta hideg. 14. Éjel és regvel hideg, az utánn változó hideg, éjelre bé borúlt. 15. Híves változó, lágyl. 16. Borúlt, fagyos. 17^a. Tiszta lágyl. 18^a. Hideg, azután tiszta lágyl. 19^a. Éjel hó, változó lágyl.

20^a. Éjél esső, nagy szél regvel, azután lágý egész nap. 21. Hasonlóan. 22^a. Borúlt, délután tisztá verőfény lágýas. 23–24–25–26. Éjél fagyos, nappal tisztá lágý. 27. Hasonlóan. 28–29–30–31. Éjél nappal borúlt lágýas, hol essőre, hol óóra hajló, regvelenkint fagyos.

826. Ezen Január holdnapja igen változó vólt, az őszí vetések igen roszak, több helyeken kí sem keltek. Azért az élelem ára ezen holdnap elején drága vólt, a Tisztá búza köble 15. for[int], a Kétszeresé 12, a Rozsé 10–11. for[int], az árpáé, kukoritzáé 8 for[int], a zabé 6 for[int]. A bor 10, 11, 12 for[int] egy kí hordóé. A Marha dög uralkodott az Alföldön még most ís. A föld indulás Szathmár, Szabolcs vármegyékben majd tsak nem minden nap éreztetett. A Szarvas Marha ára kezdett nevekedni. A Ruha béli drágúlt. Ezen holdnap végén az élelembéli szerek valamivel még óltsódtak. Több helyeken az országban nagy gyúlladások vóltak.

827. 1^a–2^a–3 Februarius. Éjél nappal borúlt essőre hajló lágý, regvelenkint fagyoss. 4^a. Éjél és Regvel fagyos, délig borúlt, azután tisztá tavaszi üdő. 5^a. Regvel kevés fagy, egész nap tisztá szeles. 6^a. Éjél és egész nap borúlt, essőre hajló. 7^a. Változó hideg szeles. 8^a. Éjél szeles híves egész nap essőre hajló, többnyire szeles híves. 9^a. Éfél után nagy szél, borúlt, hajnalba szép esső, délig essőre hajló, azután lágý változó. 10–11–12. Éjél kemény üdő, nappal tisztá tavaszi üdő. 13^a. Éjél borúlt, regvel kevés hószállongás, egész nap óóra hajlandó, estve kevés hó esés. 14^a. Regvel borúlt, délig tisztá olvadó tavaszi, azután változó borúlt. 15. Egész nap borúlt, tsúnya hideg szél. 16^a. Éjél kemény fagy, egész nap szép tisztá tavaszi üdő. 17–18. Éjél kevés fagy, egész nap borúlt, híves, essőre hajló. 19^a. Éjél kemény üdő, nappal tisztá tavaszi meleg. 20^a. Éjél fagy, napal borúlt essőre hajló. 21^a. Éjél borúlt, regvel óóra hajló, délben hó, délután éfélíg havas esső. 22. Éféltül estéíg hóesés, estve felé vékony esső. 23. Éfél után derült fagyos majd délig, az után lágýas olvadó, egész nap tisztá. 24. Regvel kevés fagy, egész nap nagy szél, híves változó. 25. Regvel kevés fagy, borúlt délig, azután kí tisztúlt tavaszi üdő. 26. Éjél nagy fagy, azután tisztá tavaszi szeles, híves. 27. Regvel fagyos, azután tisztá híves tavaszi üdő délig, azután essőre hajló éfélíg. 28^a. Éféltül egész nap essőre hajló, tsakhogy regvel kevés fagy.

828. Ezen Februariusban valamint Januariusban ís a föld igen kevés nedvességet kapott, de még ís a kí nem kelt őszí vetés kezdett szépen tsirázni. Többnyire száraz vólt a Tavaszi szántás. A Tisztá búza köble 13, a kétszeresé 11–12, a Rozsé 10, az Árpá, kukoritzáé 8 forint vólt, valamint a zabé 6 for[int]. Egy hordó bor 13, 14 forint vólt a Göntzié, a színlés ígén drága vólt. A Marha dög kezdett szünni. A szarvas marha kivált a borjas tehén drágúlt, 60, 70, 80, 90 forint vólt. A lónak nem nagy ára vólt. Még ezen holdnapban ís Szabolts és Szathmár vármegyékben többször éreztetett a föld indulás, több helyeken tűz gyúlladások sok károkat tettek.

829. 1^a Martii. Regvel fagy nélkül, egész nap lágý változó tavaszi üdő, essőre hajló. 2^a. Regvel igen vékony fagy, szeles, egész nap tisztá lágý tavaszi. 3^a. Vékony fagy változó szeles, borongós, szeles. éjél igen nagy szél. 4^a. Éféltül regvelíg igen nagy szél, egész nap változó szeles, éjél szél. 5. Éjél és

regvel nagy fagy, az utánn egész nap zavaros szeles. 6^a. Regvel és éjel nagy fagy, egész nap szép tavaszi üdő, néha szél. 7^a. Éjel és regvel fagy, egész nap változó, komor hideg szeles üdő. 8^a. Éjel fagy, regvel 10 óráig tavaszi tiszta meleg, azután változó, kevés csepergés. 9^a. Regvel kevés fagy, azután kevés harmatos, essőre hajló, délutánn estig tiszta tavaszi. 10. Éjel lágy, regvel kevés fagy, egész nap szép tiszta tavaszi üdő. 11. Éjel és regvel nagy fagy, egész nap szép tiszta tavaszi üdő. 12–13–14. Éjel és regvel nagy fagy, nappal tiszta szép tavaszi, néha kevés szél. 15. Éjel fagyos és regvel, egész nap változó híves mord, szeles. 16. Regvel fagy nélkül essőre hajló, az utánn tsúnya nagy szél hideggel egész nap. 17. Hajnaltúl délig sűrű lassú esső, délutánn borongós lágy tavaszi. 18. Éjel tiszta lágy, regvel kevés fagy, dér, az utánn délig szép tavaszi lágy változó, dél utánn tsúnya nagy szél essővel, hóval valami 1 óráig. 19. Éjel lágy és regvel, délig szép tavaszi, délben zavaros, darás esső, délutánn változó borúlt tavaszi. 20. Regveltül délig havas esső, délutánn változó, borúlt. 21. Regvel fagy, az utánn szeles változó. 22. Regvel fagy egész nap változó borúlt, szeles. 23. Kevés fagy, egész nap változó hideg szél. 24. Hasonlóan. 25. Regvel fagy, egész nap híves szeles. 26. Regvel fagyott, délig zavaros hideg, délután tiszta tavaszi üdő. 27. Egész éjel nagy szél, egész nap tiszta hideg, igen nagy szél. 28. Regvel fagy, azután tiszta szeles hideg, dél utánn két ízben zavaros szeles, havas, éjelre kitisztult. 29. Éjel és regvel fagyos, nappal tiszta szeles. 30^a. Éjel és regvel nagy száraz fagy, délig nagy szél, azután borongós híves. 31^a. Regvel fagyos, egész nap változó szeles.

830. Ezen martzius holnapja igen szeles, fagyos, száraz, amelly kevés nedveséget kapott is a föld mingyár a szél kiszárította. Az őszi vetés keveset vette magát, és ami ki nem kelt még eddig kezdett tsirázni. Az élelem piatzi ára e vólt a tiszta búza köble 12–13 for[int], a kétszeresé 11 for[int], a Rozsé 9–10 for[int], az árpa, zab 8 for[int]. 1 hordó bor 18, 19, 20 for[int]. A szarvas marha drágult, a ló nem igen. A Tavaszi vetés igen száraz.

832. Die 1^a–2^a.³⁸¹ Aprilis. Lágý tiszta tavaszi üdő, kevés széllel. 3^a. Regvel dér, azután tiszta meleg, szeles tavaszi üdő. 4^a. Lágý változó, egész nap nagy szél. 5^a. Regvel dér, egész nap tiszta szeles lágy, estve hideg szél. 6^a–7^a. Éjel és regvel nagy fagy, egész nap tiszta lágy, vad szél. 8^a–9^a. Regvel nem nagy fagy, egész nap tiszta lágýas, meleg tavaszi szél. 10^a. Regvel kevés fagy, szép tsendes üdő, azután dühös híves nagy szél majd egész nap, estve felé lassult. 11^a. Egész nap híves változó szeles, néha tsepergés, néha hó szállongás. 12^a. Éjjel és Regvel nagy fagy, egész nap száraz változó szeles, kevés tsöpörgés és hó szállongás, éjelre tsendes, hideg. 13. Éjel és Regvel nagy hideg fagy, egész nap tiszta szeles vad, estve felé enyhült. 14. Éjel és Regvel fagy, egész nap szép tiszta száraz tavaszi üdő kevés széllel. 15^a. Hasonlóan, de több szél. 16^a. Regvel fagy, azután nagy szél, tiszta száraz, híves. 17^a. Regvel délig változó hideg, azután borúlt, estve felé sűrű esső éfélig. 18^a. Hajnalba sűrű esső, egész nap havas esső, estve felé borúlt, estve majd egész éjjel lassú esső. 19^a. Hajnalba kitisztult, kevés fagy, délig tiszta szeles, délutánn borúlt szitálló

³⁸¹ Pók József itt eltévesztette a sorszámot, 831sorszám kimaradt.

esső. Ismét ki tisztult tavaszi üdő, ismét estve felé zavaros szeles, havas, néhol nagy hó. 20^a. Éjtel és reggel nagy fagy, délig tiszta szeles, azután változó zavaros, lajhálló szeles. 21^a. Egész nap tsúnya dühös nagy szél hideggel. 22^a. Délig tiszta lágy, kevés szél, azután szeles borult, 5 óráig szép sűrű áztató esső. 23^a. Éféltől délig szép áztató esső, délután essőre hajló, estve felé kevés szél. 24. Éféltől 9 óráig szép lassú esső, azután változó kevés széllel, éjtelre ki tisztult. 25^a. Reggel tiszta deres, déltájon borongós szeles. 26^a. Változó híves szeles. 27. Híves, változó, délután több helyen kevés esső, szeles. 28. Kevés híves szél, változó egész nap. 29^a–30^a. Egész nap tiszta, tavaszi meleg.

833. Ezen Aprilis holdnapja igen mostoha, szeles, fagyos, száraz vala utólyáig. Mind az őszi, mind a Tavaszi vetések semmi reménséget nem gyújtottak, hanem ezen holdnap utólyán amidőn egy kevés nedvességet kapván a föld (mely nem sokáig tartván a szelek ki szárítása végett) kezdett az őszi vetés valamire javulni és a Tavaszi kelni. Az élelem szerek a múlt holdnap árokat meg tartván, egy néhány garassal hol fellyebb, hol alább ment. Minden féle marháknak az ára alább szálott, 1 font hús ezen vármegyében még is 9–10 xr. vólt. A Ruházat nem oltódott. A Juhok igen kevés takarmánt emésztettek ezen télen és még is igen jók vóltak, gyapjaikkal ki pótolták a múlt esztendőbeli drága Takarmánynak az árát. Egy hordó bor ára közönségessen 18–20 forint vólt. Ezen holdnapban minden felől a sok gyúlladások nagy károkat tettek: nevezetesen Gömör Vármegyében Darna nevezetű Helység 10^{ikben} egészlen porrá lett, és több emberek, gyermekek és barmok öszve sülték. És több helyeken és Gömör Vármegyében történt ezen szerentsétlenség. Szendrőben is 12 ház el égett. Kasán 5^{kén} 40 ház semmivé lett.

834. Die 1^a Maji. Szép tiszta meleg üdő széllel, estve nagy zavaros szeles esső ½ óráig. 2^a. Egész nap változó. 3^a. Változó híves szeles, dél után kevés mendörgés. 4^a. Reggel kevés esső, azután essőre hajló, délből jó mendörgés, jeges esső, néhol nagy esső, azután borongós. 5^a. Változó, kevés esső. 6^a. Reggel szép üdő, az után tsepergős, délután néhol nagy esső. 7^a. Egész nap szép tiszta meleg, kevés szél. 8^a. Egész nap borult, estve szép esső, éjtel éfélig szép áztató esső. 9^a. Éféltől lajhálló essőre hajló, dél előtt lassú esső estig. 10^a. Egész nap tiszta meleg, néha tornyos felyhők. 11^a. Szép tiszta meleg tornyos felyhőkkel délig, azután szeles változó. 12^a. Borongós híves nagy szél. 13^a. Változó borongós, estve felé sűrű esső. 14^a. Egész nap meleg, néha felyhős szeles. 15^a. Délig változó borongós, az után estig lassú esső. 16. Reggel tsepergős, azután borult, néha nagy meleg, estve felé távoli mendörgés, néhol nagy esső, ismét ki tisztult, éjtelre borult. 17–18–19–20^a–21. Éjtel és Reggel híves, nappal tiszta meleg, néha kevés szél. 22. Egész nap változó borongós meleg. 23^a. Hajnaltól délig lajhálló, azután éfélig sűrű esső. 24. Éféltől hajnalig sűrű esső, az után délig essőre hajló, azután tiszta meleg. 26^a. Változó néha híves szél, többnyire meleg egész nap. 27. Tiszta meleg. 28. Hasonlón. 29. Éjtel mendörgés, néhol nagy esső, délig tiszta meleg, délután borult, kevés tsepergés, majd mindég estig lassú mendörgés, néhol nagy. 30. Éjtel változó, nappal meleg szeles, felyhős. 31. Egész nap meleg, néha felyhős szeles, estve

felé mendörgés, nagy villámlás, eleinte nagy eső, azután szép sűrű eső éfélig.

836. Ezen Majus holdnapja igen kövér és mindenféle termésre több mint féltermést ígért. Amelley földeken – Aprilisben semmi sem, vagy igen kevés látzott, ezen holdnapban anyira fel vette magát, hogy sok helyeken a Rozs meg düllött és ha a tiszta búzának a kássát a szorgalmatos gazdák le nem aratták volna, a nagy kövérség miatt öszve dülvén semmivé vált volna, Istennek minden ható ereje! Az Isten ott is tud aratni ahol semmi sem látzik! A Tavaszi vetés is igen búján mutatta nyövését, szép remént(!) ígért, valamint minden féle kerti vetemények, a gyümölts fákkal együtt. Mindazon által a község között az éhség uralkodott, némelleyk hetenkint sem láttak házuknál egy falat kenyeret, noha az élelem ára nem nevededett, hanem valamivel egynéhány garassal alább szállott, mint az előbbeni két holdnapban, de mivel pénzük nem vólt, nem tudtak minn élelmet venni. A bor egy hordóval 18–20 forint volt. Az Marha oltsódott, még is 1 font hús 9–10 xr vólt, de az is rozsz. A Ruházatbéli semmit sem oltsódott. A Méhek szépen dolgoztak, de nem rajzottak. Néhol a sok essözések és jegek nagy kárt okoztak, kivált Heves Vármegyének felső részén Pétervásarán és Leleszen, de több helyeken 16^{ik} Májusban és ugyan ott és több helyeken 29^{ik} májusban. De a tűz özönök is több helyeken pusztítást tettek ezen holdnapban.

837. Die 1^a Junii. Egész nap változó szeles. 2^a. Regvel borúlt, azután tiszta meleg, délelőtt mendörgés, villámlás. A réteket Bótán, Upponyban, Mertsén, Királdon bé öntötte, hidakat, gátakat rontott. 3^a. Változó meleg, több ízben essőre hajló, estve felé híves szél. 4^a. Regvel híves szél, változó sokszor essőre hajló, néha nagy meleg. 5–6–7–8. Nagy meleg, néha szél és tornyos felyhők. 9^a. Nagy meleg, tornyos felyhők, estve borúlt essőre hajló, kevés mendörgés, villámlás, kevés essővel. 10^a. Nagy meleg, kevés szél, tornyos felyhők. 11^a. Hasonlóan. 12^a. Nagy forróság széllal. 13^a. Egész nap nagy meleg, változó, borongós kevés mendörgés, több ízben kevés esső, néhol szép esső, közben híves szél. 14^a. Regvel nagy meleg, azután szeles, változó felyhős, kevés mendörgés, kevés essővel, azután ismét szeles, borúlt, néhol nagy esső. 15^a. Majd délig borongós nagy meleg, azután mendörgés, egész estig sűrű esső, néhol káros nagy zápor. 16^a. Egész nap essőre hajló meleg. 17^a. Változó nagy meleg, kevés szél, délutánn kevés mendörgés, szép esső, néhol igen nagy esső. 18^a. Változó nagy meleg. 19. Változó tsöpögös, több ízben kevés esső, meleg. 20^a. Híves szeles, változó délig, azután nagy meleg változó. 21^a. Több ízben változó tsöpögös meleg. 22. Egész nap foróság, kevés szél. 23^a. Homályos, szeles nagy meleg. 24^a. Délig nagy meleg széllal, változó, délutánn felyhős, mendörgés, villámlás, igen szép esső széllal, néhol nagy esső, ismét ki tisztult, estve és éjjel borúlt. 25^a. Változó, több ízben essőre hajló, néha nagy meleg. 26^a. Délig több ízben esső, délutánn éfélig nagy esső. 27^a. Éféltül regvelig nagy esső, az utánn majd délig lassú esső, ismét változó. 28–29. Essőre hajló, néha nagy meleg, estve villámlás. 30^a. Hajnalba nagy esső, délig essőre hajló, az utánn tisztult, néha felyhős.

838. Ezen Junius holdnapja igen változó és sok essözést adott, sok helyeken a Réteket semmivé tette, u.m. Apátfalva környékén is nagy károkat tett, a

szénát igen nehezen lehetett felvenni és bé hordani. A Rima és Sajó mentében széna számára semmi sem volt, szárazság igen nagy volt és azon a tájékon az őszi vetés silán, az tavaszi vetés is semmit sem ígért. Az Alföldségen az őszi meg lehets, a tavaszi pedig semmit sem ért. A szálló sokat ígért, de keveset vitte magát. A Marha dög sok helyen uralkodott. Az szegénység allig tengődött, igen nehezen várta az aratást. Az élelembéli szerek ára úgy volt, mint a múlt holnapban. A marha és ló ára is tsak olyan volt. A bornak igen kevés bötse volt, ámbár jó volt, még is 18, 20 forint volt egy három akós hordónak az ára.

839. Die 1^a Julii. Regvel sebess esső, azután tiszta meleg üdő, délután több ízben sebess esső. 2^a. Regvel esső, azután egész nap tiszta nagy meleg. 3^a. Regvel borúlt, azután nagy meleg, délután esső, néhol nagy, ismét ki tisztult. 4. Regvel híves változó, azután nagy meleg délig, azután borongós mendörgés, nagy esső, néhol nagy esső. 5^a. Regvel nagy köd, azután egész nap nagy meleg. 6^a. Egész nap nagy forróság, tornyos felyhők. 7^a. Igen nagy meleg egész nap, hanem délután meszi való mendörgés. 8–9–10–11. Nagy meleg, néha szél, tornyos felyhők. 12. Délig nagy esső, azután tiszta. 13^a. Egész nap tiszta meleg. 14. Hajnaltúl délig esső, azután borongós változó. 15. Egész nap tiszta változó meleg, keveset szemzett.³⁸² 16. Nagy meleg, többször borongós. 17. Nagy meleg. 18. Nagy meleg, szeles. 19^a. Nagy meleg. 20^a. Hajnalba kevés szép esső, azután délig tiszta nagy meleg, tornyos felyhők, délben nagy mendörgés, villámlás, nagy esső jégvel, néhol igen nagy esső nagy jég, majd estig sűrű esső. 21. Regvel essőre hajló, azután tiszta nagy meleg tornyos felyhőkkel, dél után estig mendörgés, lassú esső estig. 22^a. Regvel essőre hajló, délig nagy meleg, tornyos felyhőkkel, délben mendörgés harmadfél óráig zápor esső, ismét forróság kevés üdeig, azután mendörgés, villámlás, igen nagy esső estig, nagy víz. 23. Éjel és hajnalba essőre hajló, azután tiszta nagy forróság, délben kevés mendörgés, borulás, több helyen nagy esső. 24. Regvel essőre hajló, az után nagy meleg, délben ijesztő tsúnya felyhő, mendörgés, villámlás, nagy esső 3 óráig, ismét kitisztult hves. 25. Éjel és egész nap hideg szél, változó, többnyire essőre hajló, több ízben pásztás esső. 26^a. Híves, egész nap essőre hajló, több ízben pásztás esső. 27. Éjel és regvel híves üdő, egész nap tiszta meleg, több ízben borongós. 28. Regvel híves, egész nap tiszta meleg üdő. 29^a. Regvel híves, változó meleg, estve borongós. 30^a. Hideg, többször essőre hajló, ismét nagy meleg szél. 31^a. Regvel hideg, egész nap tiszta meleg.

840. Ezen Julius Holdnapja sok helyeken igen káros volt a sok és nagy essők és árvíz áradások miatt. 4^{-kén} Bótán, Upponyban és körülötte igen nagy víz. 21^{-kén} Apátfalva, Beköltze és a környéke sokat szenvedett a nagy esső és víz miatt. 22^{-kén} Bóta, Upony, Bánhorváth és környéke nagyon meg károsított a nagy víz által, Bótán a felyhő szakadás igen sok kárt tett a szállókben és a réteken. Az élelem ára hasonló volt mint elébb, igen keveset oltsódot. A marha dög semmit sem szünt, az Ruházat kevese oltsódott. A szálló igen sokat ígért,

³⁸² Permetezik, helyi sáta elnevezés. Vö: Szemzik. In: SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár II.* Budapest, 1897. 531.

de semmit sem gazdagodot. A bor ára hasonló volt a Junius holdnapival. A Rima, Sajó és Tisza környékein nagy szárazság, a tavaszi, kukoritzávak együtt keveset ért másütt. Szintég így vólt a Hegyallyán is. A szarvas marha és ló ára tsekély vólt. A méhek több helyeken jó rajzottak és mézeltek.

841. Die 1^a Augusti. Essőre hajló, délben kevés esső, azután nagy meleg változó. 2^a. Hajnalban nagy mendörgés, villámlás, zápor esső, több helyeken semmi esső, azután borongós meleg, délben mendörgés, villámlás, nagy esső estig, több ízben zápor esső. 3^a. Éfél után nagy mendörgés, villámlás, menkő hullás, zápor esső regvelig, azután essőre hajló, kevés esső, ismét kitisztúlt szeles, estve felé borongós. 4^a. Regvel essőre hajló, délben kevés esső, mendörgés, ismét ki tisztúlt. 5^a. Változó, keveset szemezett. 6^a–7^a. Tiszta meleg, szeles, több ízben felyhő mutatkozott. 8^a. Majd délig szitálló sűrű esső, azután szeles, tiszta, híves. 9^a. Éjel hideg, regvel borúlt hideg, fermeteg szeles, egész nap hideg szél. 10^a. Hasonlóan. 11. Délig hideg szél, azután csendesedett meleg. 12^a. Egész nap meleg tiszta, néha szél. 13^a. Hasonlóan, estve borongós, kevés villámlás. 14^a. Forróság. 15^a. Délig nagy meleg, dél után Apátfalván nagy mendörgés, villámlás, nagy esső, nagy víz. Szarvaskői völgyön még a terhes szekereket is fel forgatta, lovak és ember is fúlt a vízben.³⁸³ 16–17–18–19–20. Nagy foróság, estvéként néhol borongós villámlás. 21^a. Délig nagy meleg, délután zápor esső, néhol igen nagy, másütt semmi sem. 22^a. Délig szép meleg, délután nagy mendörgés, zápor esső. 23^a. Délig borongós, dél után mendörgés, menkő hullás, nagy zápor, több helyen semmi esső. 24^a. Délig essőre hajló, dél után zápor esső. 25^a. Regvel nagy köd, azután ki tisztúlt nagy meleg estig. 26^a. Regvel hideg, az után meleg, dél után borúlt, szitálló esső estig. 27. Egész nap borúlt, hideg szeles. 28. Regvel hideg, azután borongós szeles egész nap. 29^a. Regvel híves, azután tiszta meleg. 30^a. Tiszta meleg. 31^a. Délig tiszta híves, azután borúlt, kevés esső, több helyeken igen nagy jég, nagy esső, a Bikben havazott.

842. Ezen Augustus holdnapja igen mostoha vólt, igen sok helyeken nagy zápor esső, nagy víz, jég Bótán, Upponyba és másütt is. A szöllöket igen megrottotta, amég lenem aratott zabot, vagy a markon lévőtt semmivé tette. Ezen holdnapban a szöllő még tsak zsendülni sem kezdett, vége lett a jó borhoz való reménségnek. A Tiztabúza ára 10, 11, a Kétszeresé 9 for[int], a Rozsé 7–8 for[int]. A bor ára egy hordónak 19, 20, 21. for[int]. A marha dög még sem szünt. A szarvas marha és ló ára keveset fel hágott, az Ruhabéli drágúlt. A Méhek türhetők vóltak, néhol semmit se értek. A Kápuszta nem sokat vette magát. Az Alföldön, Rima, Sajó és Tisza mentében a sarju semmit sem gyarapodott, még a föld eddig meg nem azott. A Sajó mellet, valamely szita kötő szárnyas bogarak igen sok károkat tettek, kivált a réteket megemiszítették.

843. Die 1^a Septembris. Délig lassú esső és hideg, azután változó borúlt hideg. 2^a. Egész nap hideg, tsepergős, változó, hideg. 3. Regvel nagy dér, egész nap tiszta meleg. 4^a. Éjel és regvel hideg, nappal tiszta meleg. 5. Híves regvel, azután tiszta meleg. 6^a. Tiszta meleg. 7^a. Tiszta meleg, néha borúlt. 8^a. Egész

³⁸³ BÉlapátfalvától Egerig az út az Eger patak összeszűkülő völgyében vezet.

nap változó szeles, borongós. 9^a. Regvélül éfélig hideg áztató esső, néha szeles. 10^a. Éféltül 8 óráig lassú esső, azután essőre hajló széllel, estve felé lajhálló. 11^a. Egész nap tiszta meleg, szeles. 12^a. Változó szeles, estve felé jó esső. 13^a. Regvel köd, egész nap változó. 14^a. Regvel esső éfélig. 15^a. Éféltül essőre hajló majd délig, azután tiszta. 16. Regvel dér, egész nap hideg szeles. 17. Regvel hideg, egész nap szép üdő. 18^a. Egész nap tiszta szeles. 19–20–21. Egész nap nagy meleg. 22^a. Regvel nagy köd, egész nap nagy meleg. 23–24–25–26. Éjel híves, regvel deres, azután nagy meleg. 27^a. Délig híves, szeles változó, azután nagy meleg. 28^a. Egész nap változó meleg. 29. Majd egész nap esső. 30^a. Változó.

844. Ezen holdnap a szőlőkre mostoha vólt, valami keveset éredett, de sok helyen meg is fagyott. A tiszta búza köble 10–11 for[int], a kétszeresé 8–9. for[int], a Rozsé 6 for[int], az árpáé 4 for[int], a zabé 2 for[int]. Amely helyen elvetődött az őszi búza szépen kikelt. Egy hordó bor ára 20–21 for[int]. A marha dög még is uralkodott és több felé terjedet. A ruha béli keveset oltsódott. A szarvas marha ára keveset fellyebb ment, a ló árával együtt. A Káposzta kezdette magát venni és bőséget ígért. Makk bőségesen vólt.

845. Die 1^a Octobris. Tisztás, változó. 2^a. Változó, kevés esső. 3^a. Hasonlóan. 4^a. Majd délig esső, azután változó meleg. 5. Nagy köd regvel, azután változó, estve felé esső, éjjel ki tisztúlt. 6^a. Regvel ködös, borongós, azután tiszta meleg. 7. Borongós őszi üdő. 8^a. Majd délig igen nagy köd, tsepergős, azután tiszta, estve felé borongós, tsepergős, hideg, szeles. 9^a. Változó egész nap, többnyire borongós, estve sebess esső, de kevés üdeig. 10. Regvel esső, azután pásztás esső, szeles délig, másütt nagy esső, délután változó. 11^a. Majd egész nap esső, néhol nagy esső. 12^a. Egész nap essőre hajló, néha lassú esső, estve sűrű esső éfélig. 13^a. Regvel változó, essőre hajló, hideg szeles. 14. Regvel nagy dér, majd délig tiszta hideg, azután essőre hajló, estve esső, azután tiszta. 15^a. Regvel dér, egész nap híves szeles, délután fermeteges esső. 16^a. Éjel derült, regvel dér, egész nap hideg szeles, változó, borongós, kevés esső. 17^a. Regvel nagy fagy és hideg, azután tiszta hideg szeles. 18^a. Hajnaltúl délig híves esső, több helyen hó is, dél után lajhálló, estve jó esső. 19^a. Változó híves borongós, néha tiszta verőfény délig. 20–21. Változó borúlt. 22. Hajnaltúl éfélig nagy esső. 23. Éféltül délig lajhálló, azután változó. 24. Változó, borúlt, néha verőfény. 25. Szép üdő. 26^a. Szép tiszta őszi üdő. 27. Hajnaltúl egész nap nagy köd, lajhálló üdő. 28. Egész nap majd esső, borúlt. 29^a. Éjel és nappal esső. 30^a. Derült, lágy. 31. Regvel dér, egész nap őszi tiszta üdő.

846. Ezen holdnap utólyán vólt a szomorú szüret, minden felé essőben, sárban kellett szedni, bőségre a bor elégséges, de igen rosz, mivel a szőlő alig felére éredett meg, néhol a szüretet félbe hagyták és tsak November szedtek a fagyban, de azok is igen rosz borok lettek. A hordó igen meg drágúlt 4–5 forint vólt egy hordó. Ára a bornak semmi sem vólt, aki hordót adott 3–4 forintért tele szürhette. Az o, és jó bornak is az ára tsak 20, 22 forint vólt. Az élelem ára hasonló vólt a mult holdnapihoz, valamint mindennek is. A marha dög néhol meg szünt, de másütt ki ütött, de nem nagy mértékben. Káposzta bőven vólt.

847. Die 1^a Novembris. Regvel fagyos, egész nap lágy borúlt. 2^a–3^a. Éjtel nappal kemény hideg, tiszta. 4^a. Nagy hideg, majd egész nap hó esés. 5–6–7. Éjtel nappal kemény hideg tiszta, néha borúlt. 8. Éjtel nappal nagy hideg, borúlt. 9–10–11–12–13–14–15. Éjjel nappal nagy hideg, többnyire borongós. 16. Éjtel nagy hideg, hajnalba hó esés, nappal tiszta csendesedett. 19^a. Éjjel hideg, regvel essős. azután változó szeles, csendesedett. 20^a. Éjjel hideg, regvel essős, nappal szeles változó. 21. Éjjel nappal nagy hideg. 22^a. Tiszta hideg, délután nagy köd. 23–24. Éjtel nappal zúzos köd. 25^a. Éjtel és regvel nagy köd, nappal tiszta verőfény lágyas, estve köd. 26–27. Éjtel nappal nagy köd. 28. Éjtel és nappal ködös, zúzos. 29^a. Hajnalba esső majd délig, melly a földet, mint az ólom olly simává tette, azután lágyas olvadó. 30. Egész nap ködös olvadó.

848. Ezen holdnapban még sokan szedtek, de annál roszabb lett a bor. A szőlőt némelyek ezen holdnap utólyán kezdették szedni és December elején, de igen sok szedetlen maradt minden felől. A bor ára úgy volt mint octoberben. Valamint minden féle élelemnek és ruházatnak is. A marha dög is meg szünt.

849. Die 1^a Decembris. Engedő sáros ködös, 2^a. Hasonlóan. 3^a. Éjtel és regvel fagy, nappal tiszta lágy üdő, éjelre ködös, fagyos. 4^a–5^a–6–7–8. Éjtel nappal tiszta hideg, igen keveset engedett közben. 9^a. Éjtel majd délig nagy köd nagy hideggel, azután lágyult. 10^a. Nagy hideg tiszta nappal. 11^a. Tsúnya nagy hideg szél, tiszta. 12–13–14. Tiszta nagy hideg. 15–16. Borúlt, ködös nagy hideg. 17^a. Borúlt, tiszta nagy hideg. 18–19–20–21–22–23–24–25–26. Éjtel nappal tiszta nagy hideg, néha ködös és zúzos. 27^a. Tsúnya nagy hideg szél, változó. 28^a. Borúlt hideg ködös. 29. Egész nap hideg szél. 30^a–31^a. Éjtel nappal tsúnya nagy hideg.

850. Ezen holdnapban elejét kivéven igen száraz nagy hideg voltak, még az föld is miatta igen nagyon meg hasadozott, mint a leg szárazabb nyárban. Az élelem ára az volt ami Novemberben, a borral és ruházattal együtt. Másütt igen nagy hó esések voltak. A szarvas marha és ló ára igen drágult.

851. Ezen egész esztendőben igen jó termés volt a Palótz vidéken, silányabb volt az Alföldön. A Rima és Sajó mentében vékony volt mind az őszi, mind a Tavaszí vetés. Ammi tsudálatos az, hogy az őszi vetések nagyobb részint tavasszal keltek ki, és ámbár nem sok esső járt még is megnyölt, és sok helyen meg is düllött. Az ára aratásig a tiszta búzának közönségessen volt 13 for[int], a kétszeresnek 11 for[int], a Rozsna 10 for[int], az árpának 8 for[int], a zabna 5 for[int], aratás után le szállott. A szőlő igen nagy termést hozott, bőven volt, az bor igen savanyú, s izetlen volt. Ára mind az o bornak, mind az újnak szegény volt. A szüret igen essős és sáros, némelyek várakozván midőn meg fagyott, akkor szedtek. A szőlők igen sok helyen szedetlen maradt. A Krumpli bövséges lett volna, de sok helyen az essőzés és az azután következett fagy miatt a földben maradt és semmi lett. Kukoritza az Alföldön, Hegy allyán, Rima és Sajó mentében igen tsekély volt. Nálunk és környékünkön igen bőven volt. A Kapusztá september és 8^{-ber} holdnapjaiban jól meg nyölt és bövségesen lett. Kender vidékünkön nagyon jó volt. Majd egész esztendőben a marhadög temérdek helyen nagyon uralkodott. A Ruha féle, kivált a szűr meg drágult, a posztó valamivel ótsúlt, a Tsizma jól meg ótsúlt. Országunkban áldott

békeség uralkodott. Gyümölts minden felé és minden féle kevés volt. Tűz özönök külömb részeiben az országnak sok és nagy károkat okoztak.

1836.
Planeta Venus.

852. Die 1^a–2^a–3^a Januarii. Éjjel nappal nagy hideg. 4^a. Keveset havazott, hideg. 5. Délig nagy hideg, dél utánn éfélig nagy köd. 6^a. Hideg napfény, keveset olvadt. 7^a. Éjjel nappal nagy hideg. 8–9–10. Éjel nappal nagy hideg, néha borúlt. 11^a. Keveset csendesedett, borúlt. 12^a. Éjjel nagy hideg, nappal csendesedett, borúlt. 13–14–15–16–17–18–19–20–21. Éjel nappal nagy hideg, néha borúlt, néha ködös, zúzos, néha keveset havazott. 22^a. Egész nap ködös, zúzos. 23^a. Egész nap tiszta verőfényes hideg. 25–26–27–28. Éjj(!) nappal tiszta hideg. 29. Egész nap borúlt, keveset csendesedett, délben havazott is. 30. Egész nap változó hideg, dél utánn havazott, estve esső melly meg fagyott, éjel kevés hó. 31. Borongós változó, minden felé sima jég, estvére ki derült.

853. Ezen Januarius többnyire nagy hideget adott, de igen kevés havat, másütt, az Tiszánál lent és Tótságán nagy hó vala. A Tiszta búzának köble 10 for[int], a Rozsának 6 for[int], a zabnak 2 for[int]. A bornak semmi bötse, senki sem vette. A szarvas marha kezdett drágulni, egy pár jó ökör 300 for[int], egy jó borjas tehén 80–90 for[int]. A húsnak fontya 9–10. xr.

854. Die 1^a Februarii. Fagyos, igen sima út, de engedni kezdett délben. 2^a. Regvel fagy, nappal engedelmes. 3^a. Engedelmes. 4^a. Tiszta, olvadó. 5^a. Olvado, tiszta, sáros. 6–7. Olvadó, sáros. 8^a. Nagy sár, lágy üdő. 9^a. Derült tiszta, estve és éjel nagy fagy. 10^a. Változó tiszta. 11^a. Lágy változó. 12^a. Fagyos változó, 13. Változó hideg, estve felé zavaros, szeles, havas, éjjel nagy szél nagy hidegvel. 14^a. Hideg szeles. 15^a. Regvel havas, azutánn lágy. 16. Ködös, borongós, lágy. 17^a. Hasonlóan. 18. Éjel hideg, nappal tiszta. 19. Változó hideg. 20^a. Borongós, délutánn zavaros, havas, éjelre jó nagy hó. 21, Változó hideg. 22–23. Éjel nagy hideg, nappal tiszta olvadó. 24. Változó borongós, estve fagyos, éfélig. 25^a. Éfél utánn 8 óráig havazás, azutánn változó olvadó. 26–27. Regvel fagy és ködös, egész nap tiszta tavaszi üdő. 28. Regvel kevés fagy, nappal változó genye. 29^a. Egész éjel és nappal genye, lajhálló üdő.

855. Ezen Februarius többnyire változó, néha havazó és sáros volt, a nagy sárban alig lehetet járni. 13^{kén} Visnyo Helységben 3 ház, Dédesben 28^{kán} 2 ház a tűznek prédái lettek. A tiszta búza köble 9 s 10 for[int], a Rozsá öt és hatodfél for[int], a Zabé 2 for[int]. A bornak semmi ára, senki sem vette. A marha ára úgy volt mint Januárban, a ló ára keveset drágult.

856. Die 1^a Martii. Regvel vékony fagy, ködös délig, azutánn lágy változó, éjel ki tisztult. 2^a. Regvel nagy fagy, azutánn lágy változó, egész nap essőre hajló. 3^a. Minden fagy nélkül, genye üdő, igen nagy sár. 4^a. Regvel kevés fagy, azutánn szép tavaszi lágy üdő. 5^a. Minden fagy nélkül, genye, szeles tavaszi üdő. 6^a. Éjel tiszta, regvel fagy, azutánn változó essőre hajló majd délig, azutánn szép tavaszi üdő. 7^a. Regvel igen vékony fagy nagy köddel, azutánn

változó, ismét szép tavaszi üdő. 8^a. Lágyszta tavaszi üdő, délután tsúnya zavaros szél essővel. 9^a. Regvel essős, egész nap tavaszi borongós szeles. 13. Egész nap essőre hajló lágyszta, estvére lajhálló. 11^a. Éjtel lajhálló, egész nap essőre hajló borúlt. 12^a. Regvel vékony dér, azután szép tavaszi üdő. 13^a. Szép tavaszi üdő. 14^a. Délig borongós, azután szép tavaszi üdő, szeles, estve híves szél. 15^a. Változó híves, tavaszi szeles üdő. 16^a. Lágyszta változó szeles. 17^a. Éjtel kevés esső, regvel lágyszta változó szeles híves, dél után híves. 18^a. Egész nap hideg szél, tavaszi üdő. 19^a. Regvel jó nagy fagy, egész nap szép tavaszi meleg üdő, többnyire szélel, estve felé hideg szél. 20–21–22. Éjtel és regvel jó nagy fagy, egész nap meleg nyári üdő. 23^a. Hasonlóan. 24^a. Regvel vékony fagy, egész nap meleg szélel. 25^a. Regvel kevés dér, délig szép meleg, azután változó szeles. 26^a. Regvel szeles, azután egész nap majd esső, estve híves. 27^a. Regvel vékony dér, az után borongós. 28^a. Éjtel délig esső, az után változó, estve villámlás, mendörgés, majd éfélig zápor esső, néhol vékony apró jég, azután regvelig essőre hajló. 29^a. Délig borongós essőre hajló, dél után lassú esső estig. 30^a. Éféltől regvelig nagy esső, az után délig kevés esső, dél után változó híves, néhol hó esés. 31^a. Regvel fagy változó szeles híves, estve sebess esső, ismét hideg szeles.

857. Ezen Martziusz holdnapja egynéhány napokat kivéven durtzás üdő vólt, melly miatt a szántással és a szólló munkával nagyon hátra maradtak az emberek. Sár minden felől igen nagy vólt, allig lehetett jární. Az élelem béli szerek óltsódtak, a tisztá búza köble 8–9 for[int], a kétszeresé 6–7 for[int], a Rozsé 5 for[int] 10 gar[as], a Zabé 2 for[int]. A szarvas marha drágúlt, a lóval együtt. A Ruházat, a lábbelít kivéven drága vólt. A marha hus fontya 12, 11, 10 xr. vólt. 11^{ik} martziuszban késő estve Visnyó Helységében 42 házak a tűznek prédáíva lettek

858. Die 1^a. Aprilis. Egész nap hideg nagy szél, néha tsöpörgős. 2^a. Regvel vékony fagy, egész nap hideg borúlt szeles essőre hajló, éfélkor jó sűrű esső. 3^a. Vastag dér, változó mord szeles, dél után hideg esső estig, éjtelre ki tisztúlt, többnyire változó. 4^a. Változó. 5^a. Regvel dér, tisztás változó, estve borúlt. 6^a. Regvel estvélig sűrű esső, néhol hó esés. 7^a. Regvel essőre hajló ködös, azután tisztás változó, éjtelre ki tisztúlt. 8. Regvel nagy dér, azután tisztá tavaszi üdő. 9^a. Regvel kevés fagy és nagy dér, egész nap tavaszi híves szél. 10^a. Változó híves. 11^a. Egész nap hideg szél, borúlt. 13^a. Délig hideg szeles, dél után sűrű hideg esső majd éfélig. 13^a. Majd délig sűrű esső, változó, többnyire szeles. 14^a. Regvel dér azután borongós híves, délelőtt kevés sűrű jég, ismét változó. 15^a. Egész nap változó híves. 16^a. Változó híves. 17^a. Regvel kevés dér, azután változó tavaszi üdő. 18^a. Regvel híves, egész nap tavaszi meleg. 19^a. Regvel borongós, azután tavaszi meleg. 20^a. Borúlt szeles híves mord üdő egész nap. 21. Regvel dér, egész nap nyári meleg üdő. 22^a. Regvel híves, egész nap meleg, néha felyhős, vékony mendörgés. 23^a. Regvel dér, egész nap nyári meleg, tornyos felyhők. 24–25. Nyári meleg, tornyos felyhőkkel. 26^a. Regvel tisztá, azután felyhős délig, kevés mendörgés kevés essővel, dél után kevés mendörgés, sűrű, sebess, áztató esső, ismét ki tisztúlt.

27^a. Változó meleg szeles. 28^a. Változó híves szeles. 29^a. Szeles, változó híves. 30^a. Szeles, változó hideg szeles, estve kevés futó esső.

859. Ezen Aprilis holdnapja többnyire változó, igen sok szél, hideg, ami esső volt is hideg volt. Az élelem ára leszállott, a tiszta búza köble 8 for[int], a kétszeresé 6 for[int], a rozse 4–3(!) forint, a Zabé 2 for[int], az árpáé 3 for[int]. A marha drágult, egy jó fejős tehén ára 80, 90, 100, sőt még fellyebb is el kelt, a ló is drágult. A ruházat elég drága volt, a tsizmat ki vévén.

860. Die 1^a Maji. Regvel híves, azután változó meleg. 2^a. Változó borongós, délelőtt mendörgés, villámlás, esső, ismét tiszta. 3^a. Egész nap változó, többször mendörgés, több ízben esső, néhol semmi esső. 4^a. Hajnalba sebess esső, az után változó meleg. 5^a. Változó meleg, többször essőre hajló. 6^a. Szeles változó, estve felé híves. 7^a. Éjel és regvel szeles hideg, kevés fagy, majd egész nap hideg szél, estve csendesedet. 8^a. Regvel nagy dér, egész nap változó, hideg szél. 9^a. Egész nap hideg, változó nagy szél, a szőlőnek ártalmas. 10^a. Regvel fagy, egész nap hideg szél, a szőlőnek jobban ártott. 11^a. Éjel és regvel fagy, egész nap változó, több ízben hó esés, hideg szél. A gyümöls fák el fagytak. 12^a. Egész nap tiszta hideg szél. 13^a. Regvel nagy dér, egész nap lágyas szeles, tiszta. 14^a. Regvel dér, délig tiszta meleg, azután borúlt, változó lágy. 15^a. Délig essőre hajló híves, dél után szitálló híves esső, éjel jó áztató esső. 16^a. Borongós, változó lágy, dél után kevés esső, azután ki tisztult, estve borongós. 17^a. Változó kevés tsepergős, szeles. 18^a. Meleg szeles. 19^a. Szeles, többször borúlt, estve ki tisztult híves. 20^a. Néha szeles, meleg üdő. 21. Egész nap igen nagy szél változó, estve mérges villámlás, mendörgés, ménkö hullás, elő zavaros esső, azután éfélig igen szép esső, néhol igen nagy esső. 22–23. Változó borongós, híves szeles. 24^a. Hideg szeles, borongós. 25^a. Változó híves szeles, több felé mendörgés. 26^a. Hasonlóan. 27^a. Délig híves, szeles, változó, dél után lassú esső éfélig. 28^a. Éféltül lassú esső majd délig, az után lajhálló 10 óráig, azután ki tisztult, híves szél. 30. Egész nap tiszta hideg szél. 31. Tiszta híves szél délig.

861. Ezen Majus holdnapban igen mostoha üdők jártak, egy nap sem múlt el szél nélkül, melly többnyire híves volt. Völt esső is, de a földet jól meg nem áztatta. 7^{-ik} majustul 12^{-ikig} országszert olly hideg szeles, fagyos, deres üdő volt, hogy a szőlő fakadásig közönségesen majd mind meg fagylalta, a gyümölsöt, melly igen gazdagon mutatta magát semivé tette. A Rozs fejeket, mellyek már sok helyen ki bújtak meg fagylalta. A szőlő ugyan ezen holdnap utolyán kezdett fakadni, de semmi termésre nem mutatott. Ugyan azért a bor ára kevéssel fellyebb ugrott, az obornak ára egy hordónak 25–30 for[int] volt, az új bor ára meg eddig semmit sem hágot fel, 8–9 for[int] egy hordóval lehetett venni. A búza kezdett keveset drágulni, egy köből tiszta búza 10 for[int], kétszeres 7 for[int], Rozs 5–6 forint, a zab 50 gar[as]. 12^{-ik} majusban Heves Vármegeyében Bátor Helységben gyújtás által tűz támadván valami 40 házak a Parochiával együtt hamuvá lettek.

862. Die 1^a Junii. Éféltül regvelig szép esső, azután változó szeles. 2^a. Egész nap változó borongós, hol meleg, hol híves szél. 3^a. Délig változó, azután esső estvélig. 4^a. Hajnalba regvelig szép esső, azután változó sebess

meleg, délutánn mendörgés, villámlás, ménkő hullás, sebess zavaros szeles nagy esső jéggel, azután kitisztult, meleg estve borongós. 5^a. Egész nap több ízben tsepergős, meleg, változó, megyérül kevés mendörgés, néhol nagy esső. 6^a. Délig essőre hajló, kevés esső, délután sebess esső, ménkő hullás, néhol nagy esső. 7^a. Essőre hajló egész nap, több ízben tsepergős. 8^a. Délig szeles esső, azután ki tisztult változó. 9^a. Változó meleg, dél után kevés esső. 10^a. Délig változó sebess esső, másütt igen nagy esső. Apátfalva, Szilvás, Visnyó, Dédes, Tapoltsán káros nagy víz, a szénában nem kevés kárt tett. 11^a. Egész nap változó meleg, kevés esső. 12^a. Délig borúlt, egy óráig essős, néhol semmi, az után meleg változó. 13^a. Egész nap meleg, néha felyhős, szeles. 14–15–16–17. Nagy meleg, néha tornyos felyhők kevés szél. 18. Éjtel nagy villámlás, egész nap meleg nagy szél. 19^a. Egész nap nagy szél, változó nagy szél. 20^a. Híves vad szeles üdő, változó, néha tiszta meleg. 21. Hasonlóan. 22^a. Regvel híves szeles, az után tornyos felyhő, nagy meleg, nagy szél. 23–24. Igen nagy meleg, kevés szél, tornyos felyhők. 25^a. Hasonlóan. 26^a. Regvel essőre hajló, kevés tsepergés, több ízben szeles, változó. 27^a. Igen nagy szél, vad üdő, egész nap változó, néha meleg. 28. Regvel híves, egész nap meleg szeles, estve hideg. 29^a. Egész nap nagy meleg, szeles. 30^a. Egész nap meleg, több ízben szép borúllás széllel.

863. Ezen Június Holdnapja kivéven az elejét igen száraz, szeles vólt. A széna kaszállásra és gyűjtésre nagyon szolgált, de mind az ősz, mind a Tavaszi vetésekre igen silány. Mivel mind a Jáságban(!), Kúnságban, Tiszán túl lévő helyeken tavasztúl óta uralkodott nagy szárazság miatt a rétek kiszáradtak, az ősz, vetések úgy szolván semmivé lettek. A Tavaszi jó formán ammint ki kelt ugy maradt, melly tsapás az országnak több részeiben is éreztetett. A búzának ára valami egy hétre fel hágott, a tiszta búza piatzi ára 12, 13 forint volt köble, a kétszeresé 10 for[int], a Rozsé 8, 9 for[int], az árpáé 5 for[int], a zabé 3 for[int] 30 xr. De ez ismét a májusi árra le szállott. A szőlő ország szerte keveset épült, igen tsekély termést mutatott, azért a bornak ára valamivel, kivált az ó boré felyebb ment, az utolsó termés ára meg maradt. A krumpli, kukoritza, minden kertí vetemények tsak nem egészlen el asztag.³⁸⁴ A szarvas marhának és lónak ára a majusi holdnapiban maradt. A méhek nem sokat értek, keveset mézeltek, némelly köpü ammi majusban eresztett, tsak nem egészlen semmivé lett. A kender több helyeken öszve kezdett sülni. Ammi a szénát illeti a Felföldi részen a szárazabb helyeken jó vólt, de a lapanyosabb helyeken igen ritka, mindazon által több mint közepszerű modon termett. Az egész Alföldségen ezen holdnapban semmit sem kaszállhattak, mivel ammi tsekély fű vólt is rajta, az éhező marhákkal fel étettek, a Tavaszi vetésekkel együtt, sótt az ősz, vetést is sok helyeken, ahol a májusi hideg meg fagyalta éhes marhájoknak le kaszállták a gazdák, mivel semmi termést nem láttak a kalászokban. Több helyeken az országban a tűz gyúlladások igen tetemes károkat okoztak.

864. Die 1^a Julii. Egész nap változó borongós, szeles, meleg. 2^a. Tiszta nagy meleg, néha borúlt. 3^a. Regvel igazi híves, azután nagy meleg nagy szél-

³⁸⁴ Elszáradt.

lel. 4^a. Éjél és regvel essőre hajló, néha tsepergős, meleggel, egész nap nagy szél, tornyos felyhők. 5^a. Több ízben borongos nagy meleg, közben híves szel-
lő. 6^a. Nagy meleg, tornyos felyhők. 7^a. Hajnalba essőre hajló, regvel kevés
szép esső, azután meleg szeles, néha felyhős. 8^a–9^a. Éjelenkint híves, felyhős
szeles, néha essőre hajló nagy meleg. 10^a. Regvel essőre hajló, több ízben
felyhős szeles meleg. 11^a. Éjél délig dühös nagy szél, tiszta nagy meleg. 12^a.
Egész nap nagy meleg széllal. 13^a. Essőre hajló felyhős majd egész nap, imitt
amott keveset szemzett, meleg. 14–15–16. Nagy száraz meleg, néha szél. 17^a.
Regvel essőre hajló, több ízben borúlt, meleg, kevés szél. 18^a. Regvel essőre
hajló, több ízben felyhős nagy szél. 19^a. Egész nap szeles száraz üdő. 20–21.
Tsúnya szeles üdő meleggel, regvelenkint és Éjjel felyhős változó. 22^a. Éjél
villámlás, regvel essőre hajló, egész nap tiszta nagy meleg kevés széllal, azután
borongós, villámlás. 23^a. Jó hajnalba igen szép esső majd regveli 7 óráig,
azután változó szeles, minden nedvességet ki száraztott. 24^a. Regvel essőre
hajló, azután borongós változó egész nap, estve kevés szép esső. 25^a. Egész
nap változó borongos meleg kevés szél. 26^a. Egész nap több ízben essőre hajló
borúlt, kevés szél. 27^a. Regvel essőre hajló az után tiszta nagy meleg, délben
essőre hajló, keveset szemzett, ismég nagy meleg estig. 28^a. Regvel borongós,
azután tiszta meleg. 29–30. Nagy meleg. 31 Több ízben borongós nagy meleg,
estve borúlt, szép esső éfélig.

865. Ezen Julius holdnapja rettentő száraz és szeles vólt. Az Alföldségen
úgy szólvan őszi vetés igen szegény, a Tavaszi, kukoritzával együtt semmit sem
ért. Árpa mindazáltal a hol tsak vetettek ki vévén a Jáságot(!), Kúnságot,
Tisztántúl lévő részeket, mindenütt ditsértetett. A Búza keveset fizetett, a hol a
szárazság miatt meg maradott, allig 2 vékát, vagy 1 ½ vékát adott csomója. A
búza ára nem nagy vólt: a Tiszta búza köble 9–10 for[int], a Rozsé 5–6 for[int].
A szöllő ország szerte semmit sem ért, a bor ára úgy vólt mint a múlt holdnap-
ban. A szarvas marhák, kivált az Alföldön az éhség miatt sokat szenvedtek,
többnyire régi szalmával tartották. Az ára a marhának úgy vólt, mint Juniusbán.
A kerti vetemények többnyire kiszáradtak. Ezen Juliusban több helyeken a
rémitő(!) tűz nagy károkat tett.

867. Die 1^a Augusti. Éféltül hajnalig szép áztató esső, azután délig
essőre hajló híves, ismét ki tisztúlt, híves. 2^a. Egész nap essőre hajló hideg sze-
les, két ízben esett. 3^a. Tiszta szeles, híves üdő. 4^a. Éjél és regvel híves, egész
nap meleg üdő. 5–6. Éjél híves, regvel borúlt, egész nap nagy meleg. 7^a. Éjél
híves, regvel essőre hajló, egész nap nagy meleg. 8. Regvel borúlt, egész nap
meleg szeles, változó. 9^a. Nagy meleg egész nap. 10^a. Éjél és regvel híves,
egész nap nagy meleg. 11. Éjél és regvel híves, nappal nagy meleg délig, az
után borúlt szeles, estve felé csepergős. 12. Egész nap borongos szeles, nagy
meleg. 13. Hasonlóan. 14. Nagy forróság. 15^a. Nagy forróság kevés széllal dé-
lutánig, azután borongós. 16. Éfél után borúlt, jó hajnalba valami 2 óráig ég-
dörgés, igen szép esső, néhol nagy esső. 17–18–19–20–21. Nagy meleg, néha
borongós. 22. Éjél áztató sűrű esső, regvel essőre hajló, azután változó meleg,
estve híves. 23–24. Tiszta nagy meleg. 25. Borúlt, délben egy óráig szép esső,
az után ki tisztúlt. 26. Változó meleg. 27. Regvel borúlt, egész nap tiszta me-

leg. 28. Majd délig borúlt meleg, változó, estve hives. 29–30–31. Éjelenkint hideg változó, néhol dér, nappal nagy meleg, szeles.

868. Ezen Augustus holdnapja néha adott egy kis jó essőt, de minden haszon nélkül, tsak hamar kiszáradt a szomjú földön, ugyan ezért ezen holdnapot is száraz és hívesnek lehet mondani, kivált éjelenkint. A béhordásra jó üdő volt. A sarju igen vékonyan zöldellett. Az élelem béli szerek ára úgy vólt, mint a múlt holdnapban. Ezen holdnapban igen sok rémisztó s pusztító tüzek vóltak minden felől, nevezetesen: 5^{-ben} Heves Vármegyében Bátony egészen semmivé lett, 7^{-ben} Parasznyán Borsod Vármegyében 8 ház elégett, 11^{-ben} Heves Vármegyében Taron, 12^{-ben} Verebélyen igen sok házak, 13^{-ban} Pásztó Mezővárosban majd 200 ház lett a tűznek áldozatyává.³⁸⁵ 15^{-ben} éfél előtt Várkonyon Borsod Vármegyében 12 ház, 11 Tsúr, minden apró épületekkel hanuvá vált az első gazdák közül. 27^{-ben} Verpeléten³⁸⁶, 28^{-ban} Kopolton Heves Vármegyében az uraság Búza kazaljai tűz prédái lettek, de az országnak minden részein temérdek sok pusztításokat tett a tűz lángja. Az Isten őrizzen meg mindeniket illy rémisztó espektül. Ezen holdnapban az igen kevés szőlő fürtök allig mutatták, hogy tsak kezdettek vólna is zsendülni, a bor ára valamivel kezdett drágulni. A marháknak középszerű ára vólt.

869. Die 1^{-a} Septembris & 2^{-a}. Éjel és regvel hives, nappal tiszta nagy meleg, kevés szél. 3^{-a}. Éjel és Regvel hives, nappal nagy meleg. 4^{-a}. Regvel híves, egész nap nagy forróság. 5^{-a}. Regvel híves, egész nap nagy forróság. 6^{-a}. Nagy meleg, estve kevés villámlás. 7^{-a}. Regvel felyhős, egész nap nagy meleg, éjjel kevés villámlás, megyérül kevés dörgés. 8^{-a}. Egész nap nagy meleg. 9^{-a}. Regvel essőre hajló, szeles változó. 10^{-a}. Változó híves. 11^{-a}. Változó, estve szemszet. 12. Éjjel esső, nappal változó híves. 13. Éfél után áztató derék esső, nappal borongós. 14. Essőre hajló, egész nap pásztás esső. 15. Essőre hajló délig, az után ki tisztult. 16^{-a}. Híves, tiszta szeles őszi üdő. 17. Változó híves. 19^{-a}. Regvel kevés esső, azután változó borúlt, hideg. 20^{-a}. Változó borúlt, hideg, 21^{-a}. Egész nap változó szeles hideg, estve tsepergős. 22^{-a}. Regvel dér, egész nap tiszta hideg szél. 23. Éjel hideg szél egész nap. 24. Éjel hideg, regvel szép áztató esső, azután változó. 25. Változó, egész nap meleg. 26–27–28–29. Éjel hideg, nappal tiszta meleg. 30^{-a}. Regvel tsendes híves, azután tiszta szeles.

870. Ezen September holdnapja egészen mostoha vólt, a melly essők vóltak semmi hasznok nem vólt, hideg szeles, deres vólt. A szőlő semmit sem ígért. Az el vetett búzák nyomorúltul keltek, ki vévén azokat mellyek az esső előtt vettettek. Az élelem ára ugy maradt, mint vólt az elébb, noha minden felé igen silán vólt a termés meg sem drágult az élelem, kivévén a kukorizát, mellynek köble 8–9 forint vólt. Igen sok helyen vólt tűz ezen holdnapban is, 4^{-kén} Matzonka hamuvá vált. Szöged városában igen sokszor ki ütött a tűz és több 200 háznál Vulkán áldozatja lett.³⁸⁷ Dorogházán H[eves] V[ármegye] majd az egész falú a Parochiával együtt el égett, több más helyeken is az országban

³⁸⁵ Bővebben lásd: Hazai 's Külföldi Tudósítások, 1836/II. 17. sz. 1836. 08. 27. 130–131.

³⁸⁶ Bővebben lásd: Hazai 's Külföldi Tudósítások, 1836/II. 18. sz. 1836. 08. 31. 139.

³⁸⁷ Hazai 's Külföldi Tudósítások, 1836. 2. félév (1-52. szám) 1836. 09. 28. / 26. szám 203.

nagy romlást tett. A Bor ára jóval felugrott. A Marha ára meg egyezett azelőbbi holdnapival.

871. Die 1^a 8^{-bris}. Változó hives. 2^a. Szép meleg üdő. 3. Regvel essőre hajló, dél felé szép esső, ismét essőre hajló, hives. 4^a. Regvel nagy köd, nappal tiszta nagy meleg. 5^a–6^a. Éjél hives, regvel kevés dér, nappal nagy meleg. 7–8–9–10–11–12–13–14–15–16–17–18–19. Éjelenként hideg, vékony dér, nappal nagy meleg, néha hives borullás. 20^a. Regvel hideg, nappal tiszta nagy szél. 21. Egész nap komor változó szeles. 22. Változó mord, hideg szél egész nap. 23. Éjél és regvel deres, fagyos, egész nap tiszta hideg. 24. Regvel essőre hajló, egész nap tiszta lágy. 25. Regvel hideg, egész nap tiszta hideg. 26. Hasonlóan. 27. Regvel tiszta hives, változó, dél után kevés üdeig szép esső, néhol több esső, azután változó. 28. Regvel hideg, 10 órátul hideg lassú esső, egy terenyire hó egész éjjel. 29^a. Regveltül lassú esső egész estig, a hó el olvadt. 30. Éjél borúlt szeles, regvel lágyas, az után változó hideg szeles, délután nagy hó esés éfélig. 31^a. Borúlt hideg, fagyos, dél után kevés hó, azután változó hives.

872. Ezen holdnap éjelei igen hidegek, nappal őszi üdő, a vetésre épen rosz, az utólya hideg havas, szeles, esső. A szüreti bengézés meg történt közép táján e holdnapnak, más bővebb üdőben szüret után többet szedtek a bangézők, mint most szüretkor szedtek. Kinek 1 Putonyval, dézsával, kosárral és Rotskával volt, és ebből a földes uraság tsak egy, két, három marok dézsmát vett, ami kevés volt is, az egreshez hasonlított. Környékünkön a szüret mindeütt ilyen volt. Miskoltz és Eger tájékán igen ritkának, úgy hogy századik embernek is allig akadott meg egy néhány akó mustya, néhol igen jó volt, másütt ihatatlan. A Hegy allyán ahol némellyeknek meg adatott az aszúnak putonyát 20, 25 for[inton] adták, a közönséges bor jó volt akkinek 2, 3 akó adatott, az ára ottan 40 for[int] egy hordónak, több helyeken semmi ára sem volt, mivel bor sem volt, és ez így volt mindenütt az egész országban. Ahol néhol egy néhány ezer akó dézsmát kaptak, most allig egy néhány akót. Ugyan ezért az 1834^{-iki} bornak hordója 40, 50, 60 sött több for[int] is volt. 1835^{-ikinek} hordója 25–30 for[int], sött még fellyebb is. Az élelem ára ország szert a tiszta búza köble 8–9–10 for[int], a kétszeresé 7 for[int], a Rozsé 5–6 forint, a kukoritzáé 8–9 for[int]. A zabé 3–3 ½ forint, az árpáé 5 for[int]. A marha ára úgy ment, mint a múlt holdnapban. A Káposzta igen szűk volt, százát 6–7–8–9–10 forinton is adogatták. A vaszony(!) féle meg drágult. Tűz gyulladások több helyeken voltak az országbann.(!)

873. Die 1^a 9^{-bris}. Regvel fagy, egész nap változó hideg, éjél ki tisztult nagy fagy. 2^a. Nagy fagy regvel, majd délig tiszta verőfényes, az után borúlt hideg szél. 3. Regvel fagy, azután tiszta lágy. 4^a. Regvel kis fagy, borúlt lágy, sáros. 5^a. Egész nap essőre hajló lágy, estve és éjél tsúnya szél, esső a havat el olvasztotta. 6^a. Egész nap essőre hajló lágy, lajhálló, nagy sár. 7^a. Regveltül fogva nagy hó esés, de vége volt a hogy leesett. 8^a. Regvel kevés fagy, egész nap változó, essőre hajló. 9^a. Nagy fagy éjjel és regvel, nagy köd, nappal szép tiszta meleg. 10^a. Éjjel és regvel nagy fagy, egész nap tiszta meleg. 11^a. Éjjel nagy fagy, egész nap ködös mord hideg, keveset engedett. 12^a. Egész délig

essős, az utánn változó essőre hajló. 13^a. Egész nap változó, essőre hajló. 14. Változó borúlt, essőre hajló. 15. Ködös, essőre hajló egész nap. 16. Essőre hajló egész nap, estve éfélig lassú esső. 17. Ködös, változó kevés szél. 18^a. Ködös essőre hajló egész nap. 19. Borúlt, essőre hajló. 20. Változó ködös, essőre hajló. 21. Éjjel és regvel ködös, lassú esső. 22. Változó híves. 23. Éjjel hó, egész nap komor. 24. Éjjel kevés hó, regvel kevés fagy, változó, olvadó, komor szeles. 25. Éjjel hó, regvel kevés fagy, nappal tiszta olvadó, estvére változó borongós. 26. Változó fagyoss. 27. Éjjel fagy, egész nap hó esés, estve híves. 28–29–30. Egész nap ködös, engedelmes, olvadó.

874. Ezen November holdnap változó, hol fagyott, hol esett hó és esső, hol ködös, néha szeles, minden felé olly nagy sár mellyben kivált szekéren allig lehetett járni. A vetés melly ki nem kelt ezen holdnapban ki tsirázott, de kevésé adta magát növéstre. Az élelemnek, bornak és mindennek az előbbi holdnapi ára meg maradt. Néhol a marha dög uralkodott.

875. Die 1^a 10^{bris}. Borúlt változó, sáros. 2^a. Tiszta lágy őszi üdő. 3^a. Éjjel és regvel nagy fagy, nappal borúlt, lágy essőre hajló, szeles, estve tsepergős. 4^a. Éjjel esső, regvel délig tiszta, azután borúlt, estve éfélig nagy szél. 5^a. Hajnalba kevés esső, egész nap szeles, tsipős változó. 6^a. Éjjel és hajnalba sebes esső, azután változó, délig dühös szél, híves, dél utánn nem sokáig tartó sebes esső, ismét változó, estve kiderült. 7^a. Egész éjjel tiszta lágy, egész nap tiszta nyári meleg. 8^a. Regvel köd, egész nap változó lágy üdő. 9^a. Éféltül regvelig szeles változó, estve nagy szél, regvelig esső. 10^a. Regveltül estig nagy esső, sokszor nagy szél. 11^a. Éjjel esső, regvel nagy hó, egész nap változó, híves szeles. 12^a. Egész nap borúlt essőre hajló, szeles. 13. Regvel fagy majd délig, azután lágy engedelmes. 14^a. Változó, lágy változó. 15^a. Hasonlóan. 16^a. Regvel ki derült, fagy, tiszta engedelmes délig, azután szeles híves, éjelre tiszta hideg. 17. Regvel nagy fagy, egész nap változó hideg. 18. Éjel jó fagy, hajnaltül éfélig tsunya nagy köd, nyálkás zúzos. 19. Éféltül egész nap tsunya nagy köd, fagyos zúzos. 20. Éjel ki tisztült kemény hideg, egész nap tiszta hideg. 21. Éjel köd, egész nap változó hideg. 22. Borúlt hideg változó. 23. Egész nap lágyas szeles, változó, keveset tsepergős. 24. Hajnaltül egész nap hó esés széllel majd éfélig, az utánn fagyoss. 25. Fagyos tiszta, keveset olvadt. 26. Délig híves, azután olvado, egész éjjel esső. 27. Olvadó. 28. Éjjel fagyott, nappal olvadt. 29. Egész nap tiszta hideg. 30^a. Egész nap hó essés essővel, néhol tiszta esső. 31. Délig hó esés, dél utánn ki derült hideg, estve éfélig fagyott.

876. Ezen December hónapja igen változó – híves, havas, essős, ködös, olvadó volt. A vetések nem igen jól mutatták magokat, mindazonáltal az élelemnek ára hasonló volt a múlt hónapéhoz. Valamint a bornak ára is.

877. Ezen Egész 1836^{ik} Esztendő felettébb mostoha volt. Junius elejétől Novemberig a számára ország szerte semmi, vagy igen kevés foganatos esső volt. Az Alföldségen igen vékonyan termett a búza és egyebek, néhol a magot sem adta meg. Kukoritza több helyeken az országban semmi sem, másütt pedig igen silányan termett. Széna még is, és sarju a szárazság datzára is középszerű módon termett. Hanem a Sajó vidékén igen keveset, vagy semmit sem kaszál-

tak. A Szőlő ország szerte semmit sem ért, igen ritka Hegyeken akadott meg valami, de átalýában véve úgy szólván semmi sem. Több gazda vólt az országban, akki Puttonyba és kosárba vitte haza szölleje termését, és amelly kevés mustot belőle ki tsavartak is, semmit sem ért. A szőlőkben igen sok tőkék ki száradtak és igen kevés fája, vagy veszelye vólt közönségessen a szőlő tőkéken. A Bornak ára ezen Esztendő végefélé a jónak 100 és több forinton is elkélt párja hordájának. A közönséges bornak ára 25, 30 for[int] vólt. Az élelem ára úgy vólt mint, minden hónap végén fel vagyon jegyezve. Ezen esztendőben minden felé a számtalan Tűz gyúlladások igen nagy károkat okoztak. A szarva marhák és sertések a dög által sokan el vesztek. A Méhek igen kevés helyen rajzottak és keveset értek. Káposzta igen szűken termett, valamint a Kender az Alföldségen semmi sem vólt, azért közönségessen a Vászonnak nagy ára vólt. A Ruha féle nagy árú, valamint a gyapjúnak is nagy ára vala. A pénznek az országban nagy szűke vólt. Az Ország Gyúllésnek Aprilis elején vége lévén, némelly Törvénycikkelyek szerint a Jobagyság némely adóktúl fel szabadítattak, mellynek következésében a Földes urak és Jobágyok között zavarodás látzatott lenni. Roszúl magyarázván a Jobágytsák a Törvények értelmét magok[na]k. A Spanyol Nemzetség két részre hajlott, némely Don Carloszhoz, más Christina Királynéhez tsatolódott, melly szerint ezen nemzetség egy mást ölte, s pusztította.

Annus 1837.

Planeta Mercurius.(!)

878. Die 1^a Januarii. Tiszta nagy hideg. 2^a. Éjjel nappal hasonlóan. 3^a. Regvel hó esés majd délig, azután nagy hideg. 4^a. Nagy hideg éfélig. 5^a. Éfél után csenededett borongós, nappal nagy hideg, s változó. 6. Nagy hideg. 7–8^a. Zavaros, ködös, hideg. 9–10–11–12. Tiszta nagy hideg éjel nappal. 13^a. Változó, hideg. 14^a. Egész nap lassú hó esés. 15^a. Éjel hó, nagy hideg egész nap. 16–17–18. Nagy hideg, tiszta egész nap. 19. Ködös nagy hideg. 20. Lágú egész nap. 21. Nagy köd, hideg. 22–23–24–25–26. Éjjel nappal nagy köd, lágú üdő. 27. Hajnaltúl éfélig nagy köd, esső. 28. Nagy köd, lágú üdő. 29–30–31. Lágú ködös, borúlt.

879. Ezen Januarius Honapban többnyire ködös s változó napok vóltak. A Tiszta búza köble vólt 8–9–10 forint, a Kétszeresé 7, a Rozsé 6. forint. A bor ára keveset alább szállott. Ezen hónapban ezen Apátfalvi Egyházi Kerület két derék papját is veszette el. Egyik Fő Tisztelendő Cselkó Lehotai Cselkó Károly, az Egri Főkáptalan Tiszteletbéli Kanonokját, Apátvalva Mező Várossának buzgó lelki Pásztorát és az Apátfalvi Kerületnek nagy érdemű szeretett Vice Esperessjét. A másikat Nagy Tisztelendő Kalmár János Nádasd Helységének szeretett hív, buzgó Lelki Atyát s Pásztorát. Kiknek hamvai nyugogyanak békével. Az első helyett lett Apátfalvi Plébános és Vice Esperes Pók Józseff (!) akki (!) a Sátai Parochián 30 ½ esztendeig Plébánoskodott. A második helyett Ná-

dasdon lett Plébános Keresztúri Ferentz, akki Domaházi Plébános vólt 11 Esztendeig.

880. Die 1^a Februarii. Lágý olvadó. 2^a. Regvel fagyos, egész nap tiszta. 3–4. Éjjel és regvel nagy fagy, nappal tiszta fényes, keveset engedett. 5–6–7–8–9–10. Ejjel nappal tiszta kemény hideg. 11–12–13. Hideg ködös, zúzos. 14. Csendesedett, lágý olvadó. 15. Essőre hajló lágý üdő. 16–17–18–19. Olvadó lágý, regvelenkint kevés fagyás. 20. Lágý sáros. 21. Hasonlóan. 22. Éjjel fagy, nappal engedő. 23. Regvel fagy, nappal engedelmes. 24. Éjjel nagy szél, regvel hideg fagyaláló szél, azután egész nap zavaros havas szeles, egész éjjel nagy hó esés. 25. Hideg változó. 26. Hideg ködös, 27. Nagy hideg, délután engedett. 28. Olvadó lágý ködös.

881. Ezen Februar hónap egészen tére mutatott, közben, közben lágýúlgatott. A vetések meglehetősen mutatták magokat. Az élelem ára a múlt holnapit megtartotta. A bor valamivel alább szállott.

882. Die 1^a Martii. Olvadó lágý, ködös. 2. Lágý sáros. 3. Zavaros nagy hideg szél, dél után havas zavaros éfélig. 41^a. Tsúnya zavaros. 5. Éjjel nagy hideg, dél után nagy hó éfélig. 6–7–8. Nagy hideg, szeles éjjel s nappal. 9. Nagy hideg, dél után hó szállongás széllel. 10. Lágý üdő, szeles. 11. Éjjel és regvel nagy szél hideggel, dél tájban és utána szép meleg, olvadó, estve felé hideg szél. 12–13–14–15–16–17. Éjjel és Regvel hol nagyobb, hol komolyabb hideg, egész nap szép tavaszi meleg üdő. 18. Regvel híves, kevés fagy, tiszta, az után borongós változó essőre hajló. 19. Regvel nagy fagy, egész nap szép tavaszi üdő. 20. Igen kevés fagy, borongós egész nap, dél után zavaros, híves. 21. Hajnalba délig hideg esső, szeles, délután essőre hajló hideg hideg(!) szeles, ismét sebess esső. 22. Hajnaltúl regvelig nagy hó, azután délig olvadó, de szeles hideg. 24. Változó hideg szeles, havas, néha essős. 25. Regvel tiszta, azután havas darás esső, hideg, azután változó, estve felé esső, ismét derülni kezdett, lágýas. 26. Regvel essőre hajló, azután 9 órától éfélig szüntelen hideg esső, nagy víz. 27. Regvelig esső, az után fagy, egész nap híves tiszta üdő. 28. Regvel fagy, egész nap szép tiszta üdő. 29. Regvel fagy, egész nap híves tiszta üdő. 30–31. Fagyos hideg, tiszta szeles egész nap.

883. Ezen Martzius hónap zavaros változó hideg, semmi tavaszra nem mutatot. Húsvét napján, azaz 26-ikben minden felől olly nagy esső és víz vólt, hogy a réteket is megrongálta. A Szent Mártoni Barta Jánost a víz elragadta és bele fulladt. Az élelem ára minden felől úgy maradott, mint a mult hónapban vólt. A Juhos gazdák sok helyen a Takarmánból kifogyván, allig tudták tengetni Juhaikat. A bornak nem nagy bötse vólt, akár jó, akár sovány, azt nem igen veték.

884. Die 1^a Aprilis. Éjjel borúlt lágý ködös, majd egész nap lajhálló. 2. Híves essőre hajló. 3. Regvel nagy fagy, egész nap tiszta lassú szeles, híves. 4–5–6–7. Lágý tavaszi szép üdő. 8^a. Változó ködös, híves. 9^a. Tsunya híves változó regvel, azután ki tisztúlt szép meleg, ismét(!) változó tsúnya felyhő, néhol jeges esső, ismét szép tiszta meleg, estve és éjjel tiszta híves. 10–11. Szeles változó, kevés dér. 13. Szeles híves. 14. Éjjel esső, egész nap többször kevés mendörgés, sebess esső. 15. Regvel esső, egész nap szeles tiszta. 16. Változó.

17. Délig változó, dél után estig esső. 18. Változó essős. 19. Tiszta szeles. 20. Délig borongós, délután esső Egerig, estve és éjjel tiszta. 21. Változó, délben sebess esső jéggel Egerig, azután kitisztult, kívül Apátfalván semmi esső. 22. Változó, délben esső, ismét kitisztult. 23. Regvel tiszta, azután kevés mendörgés, néhol esső, azután tiszta szeles, estve híves. 24. Tíz órától több ízben mendörgés, sebess esső majd estig, Szilvás felé nagy jég, nagy esső, nagy víz, káros a réteknek, azontúl fel Gömör vármegyéig semmi esső. 25. Regvel tiszta, dél előtt kevés sebess esső, azután mendörgés 1. óráig, olly sűrű jég, hogy egészen el borította a búza vetéseket, tsúnya fermeteg. 26. Változó, délben nagy esső mendörgés, nagy víz. 27. Szép üdő néha borult, kevés mendörgés, néhol nagy esső. 28. Délben zápor esső, mendörgés, az után ki tisztult. 29. Regvel tiszta, azután borongós, dél után mendörgés, kevés esső, néhol nagy esső. 30^a. Egész nap szép üdő, tsak délben kevés esső, néhol több esső.

885. Ezen Aprilis hónap igen szeles, essős, s kártékony vizes és jeges volt. Az őszi vetések szépen mutatkoztak, valamint a Tavasziaak is. Az élelem és bor ára a múlt honapi volt. A marha árban hasonló volt a múlt esztendeihez. A Juhok igen szorossan voltak, kivált elején e hónapnak, az élés³⁸⁸ dolgában. Néhol igen sok bárányok el veszttek. A méhekre igen mostoha üdő volt. A szöllő tőke még nem igen fakadott.

886. Die 1^a Maji. Szép üdő, néha borongós. 2^a. Szép tiszta meleg, estve tsúnya felyhő, kevés mendörgés, sebess esső kevés üdeig. 3. Délig változó, azután tiszta meleg, késü estve sebess zápor esső majd éfélig. 4. Hajnalba és regvel essőre hajló, délig változó híves szeles, az után tiszta meleg estig, estve majd éfélig nagy villámlás, sebess esső. 5. Egész nap ország szerte hideg nagy esső, nagy káros víz minden felől. 6. Változó délig, az után ki tisztult. 7. Regvel dér, azután szeles, tiszta híves. 8^a. Regvel dér, azután száraz szeles, híves. 9. Szeles, tiszta híves. 10. Változó szeles, híves, éjjel nagy szél. 11^a. Változó, néhol többször esső, késü estve sebess esső. 12. Változó. 13. Változó, több ízben sebess esső, több helyen nagy esső. 14. Tiszta híves. 15. Délig szép meleg üdő, dél után esső. 16. Éjjel esső, nappal tsúnya esső, több ízben jéggel, estve esső, nagy víz. 17^a. Regvel változó, délután esső, néhol nagy és jéggel. 18. Változó híves, dél után egy darabig és egész éjjel esső. 21. Regvel essőre hajló, több ízben esső, estve felé ki tisztult, estve villámlás, éjjel sűrű esső. 22. Regvel esső, az után változó, délben vagy 1 óráig nagy esső, jeges, sűrű menkő hullások, ismét tisztulni kezdett, több helyeken káros nagy jég. 23. Egész nap szárító szeles, változó. 24. Változó szárító szeles, estve nagy felyhő, ménkő hullás, zápor esső majd egész éjjel. 25. Délig változó, azután tiszta jó üdőre mutató. 26–27–28–29. Esső nélkül, homályos felyhős meleg. 30. Regvel kevés esső, egész nap meleg szeles, homályos. 31. Változó, déltájban sebess esső, az után ki tisztult.

887. Ezen Majus hónapja ritka nap, hogy nem esett és igen káros volt, kivált az 5^{ik} majus, mellyen minden felől a víz áradások nagy károkat okoztak,

³⁸⁸ Élelem, takarmány. *Új Magyar Tájszótár E–J*. Budapest, 1988. 84.

sok Juhokat, szarvas marhákat, sertéseket semmivé tett. A Tisza, Duna és más nagy vizek hasonló károkat okoztak. Gömör vármegyében, amelly juhok már meg voltak nyírva, több mint 5 000 el veszet már az hideg esső, már az víz által. 25^{-ikben} Botson valami aszont a menkő meg ütött, meg nem halván, tsak öszve sebesítette. Ugyan azon estve Nádasdon egy házba a ménkő be tsapván 6 házak hamuvá lettek. Az élelem ára és boré abba maradt, mint a múlt hónapban.

888. Die 1^a Junii. Változó, kevés esső, híves szeles. 2^a. Hajnaltúl 8 óráig sűrű esső, egész nap szeles híves, borongós. 3^a. Hideg, kevés hó fermeteg, havas felyhő, hideg egész nap. 4^a. Változó híves, többnyire tisztás. 5^a. Regvel kevés dér, délig meleg üdő, dél utánn borongós, híves, néhol kevés esső jéggel, ismét tisztás. 6^a. Regvel dér, változó hol meleg, hol híves. 7^a. Kevés dér, azután borongós néhol nagy, néhol kevés esső, néhol kevés villámlás mendörgéssel és menkő hullással, estve tiszta meleg. 8^a. Regvel deres, azután változó borongós, hideg estve és éjjel. 9^a. Hajnaltúl majd estig hideg esső, azután hideg derült. 10^{-ik}. Regvel hideg ködös azután tiszta. 11–12^a–13^a. Regvelenkint híves, egész nap szép meleg üdő. 14. Változó meleg, igen kevés esső. 15. Regvel tiszta, azután zápor esső, mendörgés, menkő hullás, dél utánn ki tisztult. 16. Regvel változó, egész nap szép tiszta meleg. 17–18. Szép meleg tiszta üdő, néha szél. 19. Regvel tiszta, azután borult, 10 óráig sűrű nagy esső, szeles. 20. Éféltül délig esső, azután szeles, essőre hajló, többször vékony esső. 21. Éjel nagy szél, egész nap változó, néhol nagy, néhol kis esső. 22. Egész nap szeles változó, néha tsepergős. 23. Változó szeles, azután tisztás. 25. Regvel tiszta, délelőtt nagy zápor, nagy víz. Beköltzén, Balatony, Szent Marton, Mikofalun, Monosbél és Bots tájékát igen érte, a boglyákat és rendeket elsöpörte. Mogyorosdi, Darotzi, Kis mezei réteket megöntötte és sokat el is vitt a nagy víz. Disznósdon felyhő szakadás. Dél utánn ismét nagy mendörgés és zápor, azután ki tisztult, néhol tiszta esső nélkül való egész nap. 26. Regvel tiszta meleg változó, néhol nagy esső. 27. Tiszta meleg, néhol nagy esső. 28. Tiszta meleg, változó, néhol esső. 29. Majd egész nap tiszta meleg, délutánn néhol nagy esső. Szent Simon, Disznósd felyhő szakadás, ménkő hullás, káros nagy víz. 30^a. Tiszta szép üdő.

889. Ezen Junius hónapban igen sok káros esső és víz volt, sok helyeken a le kaszált szénát kit el vitt, kit béöntött, néhol káros jég volt. A szőlő hegyek igen silányan mutatták ország szerte termésiket, de azért a bornak nem igen nagy ára volt. A Tiszta búza köble 9–10. for[int], a kétszeres 7–8 for[int], a Rozsé 6 for[int], a Kukoritzza minden felől szépen mutatta magát. A Méhek szaporodtak ugyan, de keveset értek.

890. Die 1^a Julii. Majd délig változó meleg, délben igen nagy zápor, kevés mendörgés, nagy káros víz töb helyeken, káros jég, azután változó. 2^a. Tiszta meleg. 3^a. Tiszta szeles meleg, kevés esső. 4^a. Egész nap tiszta változó. 5. Változó borongós délig, azután kevés esső. 6. Hideg változó borongós, délben tsepergős, azután változó. 7^a. Változó híves, délutánn nagy felyhő, néhol igen nagy esső. 8^a. Változó híves egész nap. 9^a. Híves regvel tiszta, azután változó. 10–11–12–13–14–15. Regvelenkint változó, többször szeles, tiszta meleg napok. 6. Regvel változó, azután tiszta, délutánn kevés esső, éjel borult.

17. Hajnaltúl fél délig szép esső, azután tiszta szeles meleg. 18. Szép tiszta meleg nap, dél után borongós. 19. Egész nap borongós, híves. 20. Délig nagy meleg, dél után változó, estve nagy esső. 21. Délig változó meleg, dél után mendörgés, zápor esső, estve felé változó. 22. Egész nap essős hideg üdő. 23. Változó híves esső, néhol nagy esső. 24^a. Délig nagy meleg, felyhős, dél után több ízben hol kevés, hol nagy esső, estve változó. 25. Változó meleg. 26. Dél előtt sűrű esső, dél után nagy esső, éjle ki tisztult. 27. Tiszta meleg üdő, estve hideg. 28–29–30. Szeles nappal nagy meleg, estve híves. 31. Változó egész nap, rekkent meleg, felyhős, késű estve éfélig tsendes esső.

891. Ezen Julius hónap igen változó, mostoha. Az aratás tsak ezen hónap végén kezdődöt minden felől. Az élelem ára úgy vólt, mint a más hónapban. A sarju növés szépen mutatta magát. A szőlő semit nem javúlt, már mutatta, hogy igen rosz és kevés bor lészen.

892. 1^a Augusti. Változó essőre hajló, dél után sűrű kevés esső áztató, néhol nagy esső. 2. Változó meleg. 3–4–5–6. Nagy meleg, néha tornyos felyhő. 7^a. Délig változó, az után tiszta szeles meleg. 8^a. Délig változó, azután szeles meleg. 9–10–11. Nagy meleg, 12^a. Nagy meleg, dél után felyhős, Szendrő, Rozsnyó felől nagy esső, nagy jég. 13–14–15–16–17–18–19–20–21. Nagy forróság, néha tornyos felyhők, estve és éjjel híves. 22. Délig nagy meleg, délben szép esső kevés üdeig, néhol nagy esső mendörgéssel, néhol jég, azután nagy meleg. 23. Híves felyhős. 24–25–26. Szeles híves, borongós. 27. Híves változó, estve villámlás essőre hajló. 28. Hajnalba kevés esső, nappal változó. 29–30. Változó híves. 31. Regvel minden felé áztató esső, az után ki derült szeles meleg.

893. Ezen Augustus hónap a hordásra jó szolgált és a zabot az utólyán felé sem igen lehatt még széliben aratni. Ámbár több meleg napok vóltak mégis a szőlő még tsak zsendülni sem kezdett. Az élelem ára kevéssel le szállott. A marha dög több helyen uralkodott. A gyapjú ára le szállott. A Hernyó kezdette a káposztát ostromolni, a lipa³⁸⁹ tábor³⁹⁰ gyanánt jött minden felől.

894. Die 1^a Septembris. Változó, estve esső, éjel essőre hajló. 2^a. Regvel essőre hajló, azután változó, estve hideg. 3. Változó híves. 4^a. Változó nagy szél, híves, estve kevés esső, éjel borúlt. 5^a. Borongós essőre hajló, azután tisztult, délután mendörgés, villámlás, nagy szél, hideg, kevés esső, néhol nagy esső. 6. Regvel essőre hajló, azután változó híves. 7. Változó híves. 8. Regvel híves, az után változó. 9^a. Híves változó. 10^a. Hajnalba szép esső, az után tiszta meleg. 11. Borongós változó. 12. Éjel nagy szél, majd délig szeles lassú esső, néhol nagy, azután borongós, változó. 13. Regvel essőre hajló, az után változó. 14. Változó híves. 15. Délig sűrű esső, néhol nagy esső, híves. 16–17. Éjel nagy szél, azután tiszta szeles hideg. 18. Borúlt. 19^a. Essőre hajló, dél után kevés esső. 20–21–22–23–24. Deres borongós, változó szeles, hideg. 25. Borúlt nagy szél, hideg délig, dél után szeles, kevés tsepergés, estve és éjjel lassú esső. 26. Esső délig, híves, dél után estig változó, szinte éjjel. 27. Ködös

³⁸⁹ Lipe = lepke, pille. *Új Magyar Tájszótár K-M*. Budapest, 1992. 868.

³⁹⁰ Közösen, csoportosan. *Új Magyar Tájszótár Sz-Zs*. Budapest, 2010. 256.

híves, változó. 28. Igen nagy dér, nap fényes tiszta. 29. Változó borúlt essős. 30. Változó.

895. Ezen September hónap igen mostoha vólt. A zabot az utólyán kezdették hordani, a szőlő valamennyit zsendült. Az tiszta búza köble 7–8 for[int], a kétszeres 5 f[orint], a Rozs 3 for[int]. A káposztát az iszonyú sok hernyótól meg nem lehetett menteni és nagyobb részén az országnak tönkre tette. A sarjut is fel lehetett takarni, de mégis több helyeken silány vólt és a víz meg is futta.

896. Die 1^a 8^{-bris} 2–3–4–5. Regvel deres, nappal tiszta meleg, néha híves. 6. Változó. 7. Deres változó. 8^a. Lágys borongós éjjel nappal. 9. Essőre hajló, dél után esső, mendörgés, éfélig esső. 10^a. Majd egész nap nagy esső, híves, estve ki derült. 11^a. Deres, nappal tiszta hideg. 12. Deres, nappal tiszta meleg. 13. Regvel híves, egész nap tiszta meleg, estve híves változó. 14. Essőre hajló egész nap. 15. Regvel fagyos, dér, egész nap híves, változó. 16. Regvel hideg, egész nap tiszta híves, estve híves. 17. Regvel híves, egész nap meleg, estve híves. 18. Borongós regvel, egész nap tiszta. 19. Híves, borongós. 20. Regvel dér, nappal tiszta, dél utánn változó. 21–22. Regvel dér, délig tiszta, az utánn változó, essőre hajló. 23. Regvel dér, tiszta meleg délig, azután essőre hajló, szeles. 24. Regvel dér, egész nap tiszta hideg, szeles. 25. Délig tiszta meleg, az utánn essőre hajló. 26. Tiszta meleg délig, az utánn essőre hajló. 27. Egész nap tiszta meleg, estve változó. 28. Délig borongós, az utánn essőre hajló, tsöpörgős. 29. Essőre hajló, lajhálló, híves. 30. Változó, majd egész nap híves, tsepergős. 31. Essőre hajló, egész nap híves.

897. Ezen october hónapja változó hideg, az vetésre még is türhető dereka után ezen hónapnak. A sovány szüret meg törtint mindenütt, a bor ország szert igen rossz és igen kevés vólt. Szinte majd úgy, mint a múlt esztendőben, néhol még is jobbatska vólt. Az ára egy hordónak 10–12 for[int]. Az élelem ára úgy vólt mint a múlt hónapban. A búza az Alföldségen jól fizetett, de a Felföldön és Jáságban igen rosszúl.

898. Die 1^a 9^{-bris}. Éfél után esső regvelig, azután essőre hajló, délutánn kevés esső. 2^a. Regvelre derült, hideg szél, az utánn tiszta délig, ismét szeles változó. 3^a. Egész nap változó szeles, híves. 4^a. Híves nagy szél, változó. 5. Egész nap lajháló, híves. 6. Egész nap essős. 7^a. Egész nap esső. 8^a. Változó, tsepergős, éfélig sebess esső. 9^a. Éféltül viradtig esső, az után essőre hajló, változó. 10. Egész nap lajháló, lágy. 11. Regvel esső, az utánn borúlt, essőre hajló lágy. 12. Regvel változó, az utánn tiszta lágy, estve híves. 13. Változó, híves. 14. Borongós, hideg szél. 15. Délig borúlt hideg, dél után hideg lassú esső. 16. Hideg szeles. 17. Változó híves. 18^a. Ködös borúlt, híves. 19. Ködös, változó hideg. 20. Hideg szeles változó. 21. Változó hideg, 22. Tiszta nap, zúzos hideg. 23. Éjel nagy fagy, nappal tiszta hideg. 24. Délig fagyos borúlt, azután tiszta hideg. 25. Változó hideg. 26. Hideg szeles, változó. 27. Hideg változó, estve esső. 28^a. Változó borúlt, essőre hajló, éjel esső. 29. Regvel nagy hó délig, azután essőre s hóra hajló. 30. Változó, borúlt hideg.

899. Ezen November hónap sáros, vizes, híves vala. Az élelem ára abban maradott, mint octoberben. A marha dög néhol még is mutogatta magát.

900. Die 1^a 10^{-bris}. Majd egész nap hó esés. 2. Változó, hóra, essőre hajló. 3. Változó hideg. 4^a. Nagy hideg, estve felé lágylt. 5. Lágylt engedelemes. 6^a. Reggel hideg fagyos, az utánn engedelmes. 7. Borult, lágylt engedő. 8^a. Hasonlóan. 9. Ismét. 10. Egész nap esső. 11. Lágylt, sáros üdő. 12. Hideg. 13–14–15–16. Éjjel nappal tiszta hideg. 17. Nagy hideg, estve és éjel hideg köd. 18–19. Igen nagy hideg, ködös üdő. 20. Borongós hideg, estve felé kevés esső. 21. Éjel sebess esső szinte reggelig, nappal engedős borult, éjelre ki tisztult, nagy hideg szél, fagy. 22. Igen nagy hideg szél, tiszta. 23. Éjel nappal nagy hideg, tiszta, estve borult, havas. 24. Egész nap lassú havazás. 25. Borongós, lágylt. 26–27–28–29–30–31. Igen nagy tsikorgó hideg éjel, nappal tiszta.

901. Ezen 10^{-bris} hónapban be állott az igazi tél, de a közepe táján lotsás,³⁹¹ sáros. Az élelem ára szinte úgy volt, mint Novemberben. A ruházat ára drága vala. A szarvas marha ára eképen, a jó tehén 70, 80, 90 for[int], egy pár szép ökör 350, söt felyebb is, a közönségesé 200, 225 és 230-ig volt.

902. Ezen esztendő átalán fogva silán vala, ki vévén a Tisza mentében a búzát, ahol sok is volt szalmájára, de szemére is. Az idő mostohasága miatt a nyomtatással hátra maradtak és sokan tavaszra hagyták nyomtatásokat. A Felföldtségen és Jáságban szalmára nézve bő volt az aratás, de egy kereszt meg nem adta kiláját. A szénában igen sok helyen nagy károkat tett a víz. A sarjú meg lehetősén volt. A káposztat majd ország szerzte a temérdek hernyó semmivé tette. A szüret mindenütt oly tsekély volt minden felől, hogy puttonban s kosárban hordották haza a szöllőt, az is nagyon nem érett és így igen savanyú lett azon kis bor is ammit bészürhettek. A régi bor ára 70, 80 forinton kelt párja, az ideinek 20, 25, 30 forinton olly helyeken a hol valamit is megadatott. A tiszta búza piatzi ára az esztendő elején 10 forint, késübben 7–8. for[int], a kétszeresé eleinte 7 for[int], a Rozsé 6 for[int], késübben az első 5–6 for[int], a másodiké 3 for[int] 10, 15 gar[as], néha 4 forint. A kukoritzának köble 3. for[int], az árpáé 2 for[int] 15 garas, söt 3 for[int] is. A zabé 2 for[int] és 30, 32 garas. A kender közép szerűen termett. Makk néhol, ahol bikfák voltak meg lehetősén volt. A méhekre nem leg jobb volt ezen esztendő. Országban tsendesség uralkodott. A spanyol nemzet ezen esztendőben is egy más között villongásban vala. A pénz az egész országban igen nagy szükét mutatta.

1838.

Planeta Hold.

903. Die 1^a–2^a–3^a Januarii. Igen nagy tsikorgós hideg. 4^a. Keveset tsendesedett. 5. Hajnaltúl éfélíg hideg, hó esés. 6^a. Hó esés 10 óráig, azutánn hideg hó esés egész nap. 7^a. Hó esés, hideg. 8^a. Nagy hideg, déltül éfélíg hóesés. 9^a. Tsúnya nagy hideg hóeséssel. 10^a. Hasonlóan. 11. Hóesés délig, azutánn nagy hideg. 12. Délig hó esés, az után hideg változó. 13. Néha hó szál-longás, dél utánn csendesedett hó esés. 14. Nagy hideg, déltül estvélig hó esés

³⁹¹ Híg sár, latyak. *Új Magyar Tájszótár K-M*. Budapest, 1992. 881.

széllel. 15. Éféltül délig hó esés, az utánn tisztúlni kezdett. 16. Délig hó esés, azutánn nagy hideg. 17. Igen nagy tsikorgós hideg. 18. Nagy hideg délig, azutánn tsendesedett. 19^a. Egész nap igen nagy szél essővel, zavaros, hó olvadás, lágy. 20. Egész nap hó szakadás, nagy víz. 21. Hideg változó. 22. Hideg. 23. Nagy hideg, kivált éjel, kevés hó esés. 24. Kevés hó, dél után csendesedett. 25. Egész nap ködös, lágyas. 26. Essős, lágyas, olvadó. 27. Olvadó, változó, kevés esső. 28. Kevés fagyás, az után olvadó. 29. Fagyos változó. 30. Havas lágy üdő. 31. Olvadó lágy, dél után kevés esső, olvadó.

904. Ezen Januar hónapban minden felől temérdek nagy hó vala, több izben olvadt és káros vize lett, ámbár nagy hó volt, a szánkázás még nem jó volt, mivel a nagy szél a törést majd minden nap bé borította, a hegyes helyeken pedig igen sima lett és nem lehetett szánkán járni, de még kocsin is bajosan. A tiszta búza köble volt 7–8–9 for[int], a kétszeresé 5 for[int], a Rozsé 3 for[int] 10 gar[as], a zabé 30–32 gar[as]. A kukoritza 2 for[int] 15 gar[as], szinte az árpáé is. A marha ára úgy volt mind előbbi esztendő utólyán. A Tisza környékén is és a Duna tájékán volt 1 öles nagyságú hó is.

905. 1^a Februarii. Változó borongós, olvadó. 2^a. Borúlt, híves. 3. Borúlt, változó híves. 4. Változó tisztás hideg. 5. Regvel hideg, azutánn csendesedett tiszta hideg. 6–7–8. Igen nagy hideg. 9^a. Csendesedett. 10. Olvadó borúlt, tsepergős. 11. Lágy olvadó essős, havas, dél után ki tisztúlt. 12. Hideg változó, kevés hó, estve nagy szél. 13. Havas, változó szeles. 14^a. Egész nap zavaros, havas, szeles hideg. 15. Egész nap hideg, néha borongós. 16. Egész nap hideg, néha borongós, estve szeles hó esés. 17^a. Egész nap tiszta nagy hideg. 18–19–20–21. Igen kegyetlen pattogó nagy hideg éjel és nappal. 22. Regvel igen nagy hideg, az utánn borongós és keveset csendesedett. 23. Borúlt, délig havazás, keveset lágyúlt. 24. Engedelmes, estve és éjjel esső, olvadó. 25. Lajháló, olvadó. 26. Egész nap esső, hó olvadás. 27. Ki tisztúlt, néha borongós, olvadó. 28. Regvel fagy, egész nap tiszta olvadó.

906. Ezen Februar hónapban Sz. Mátyás meg indította a nagy havat és minden felől nagy vizet szült. A folyok mindenütt meg dagadtak, kivált a Duna és Tisza mellékiek féltek a veszedelemtül, de még semmi nagy veszél nem volt. A búza ára kevéssel felyebb volt mint Januariusban. Még a tavaszi szántáshoz nem lehetett fogni.

907. 1^a Martii. Változó olvadó, essős. 2. Lágy tiszta olvadó, estve felé nagy köd. 3. Délig essős, az utánn lágy változó, estve essőre hajló. 4. Regvel kevés fagy, majd délig tiszta tavaszi, azutánn változó. 5. Egész nap lágy változó, estve derült. 6. Egész nap borúlt, változó, néha híves szeles. 7^a. Egész nap esés néha hoval. 8. Éjel egész dél utánig lágy, hó esés. 9^a. Regvel fagyos, egész nap változó lágy. 10^a. Regvel nagy fagy, egész nap tiszta lágy. 11^a. Regvel fagy, egész nap tiszta lágy. 12–13. Regvel nagy fagy, nappal tavaszi üdő. 14. Regvel változó, dél utánn zavaros. 15. Egész nap lágy. 16. Borúlt ködös lágy, lajhálló délig, azután essőre hajló. 17. Lágy, változó szeles. 18^a. Regvel borúlt, azutánn hó szakadás, ismét borúlt lágy, keveset vidám(!) dél után. 19. Éjel s regvel nagy fagy, azután engedő, dél után igen zavaros szeles, havas kevés üdeig, ismét ki tisztúlt. 20. Regvel nagy fagy, azutánn engedő. 21. Lágy borúlt.

22. Éjtel nagy szél, lágý, borúlt szeles. 23. Éjtel nagy szél lágý, nappal tiszta, szeles, szárító. 24. Változó, essőre hajló. 25. Változó, essőre hajló, dél után sűrű esső, ismét ki derült. 26. Regvel fagyos, azután tiszta tavaszi, délben kevés esső, ismét ki tisztult híves. 27. Regvel fagyos, változó híves, éjtel hó esés. 28. Egész nap durva üdő, hószállongás, fagyoss. 29. Regvel nagy fagy, azután hideg szeles. 30. Fagyos tiszta vagy üdő szeles.(!) 31. Fagyos, hideg szeles, mord egész nap.

908. Ezen Martzius holnapban a Tavaszi vetés egészlen el végződött, de az nagy víz hallatlan károkat tett a Duna Körül. 12–13–14–15. Martziusban Pestet és O Budát egyben el borította, elől a szigetnél fel torlódván a jég a Duna Pestnél majd 5 ölnyre felduzzat, valami 2280 házat elsöpört, számtalanokat öszve repesztet, lakhatatlaná tett. O Budán többet 800 háznál öszve döntött, többet mint 2000 embereket bé fulasztott és számtalan marhákat. 10 millionál többre tétetett a kár ezüst pénzben. Sok drága portékákkal raktárokat semmivé tett, utolsó inségre juttatta a szegény Pesti lakosokat, majdhogy éhen meg nem haltak, de a könyörüllő emberiség tsak hamar segített rajtok, minden felől terhelt szekerekkel hordták a kenyeret és más élelmet. Igen sok helységet a Duna mentében meg rontott, utolsó inségre juttatott, némely falunak tsak a helyét hagyta, másoknak házaikat le rontotta. Ilyen szerencsétlenség érte Esztergom városát is, ahol több mint 600 házat öszve roskasztott, tsak ezeknek károkk több mint 1 millio 500 ezer forintra tétetik. Szintúgy így Mohácsot is megrontotta, Kalocsát, Vatzot és több városokat igen megrontott, egy szoval le irhatatlan a kár és inség az egész Duna mentében. A Tisza környékét is meg rontotta, de nem oly tetemesen. Ezen szerentsétleneket minden felől az egész országból, sőt külső országból a segedelem környül vette. Ezen hónapban az élelmiszer ára ugy vólt, mint Januariusban.

909. Die 1^a Aprilis 2, 3^a. Éjjel nagy fagy, nappal változó szeles vad üdő. 4^a. Csenededett tiszta szeles, híves. 5^a. Lágýas, változó szeles. 6^a. Lágý tavaszi, de szeles. 7^a. Hasonlóan tavaszi üdő. 8^a. Délig borúlt vad üdő, azután változó tavaszi lágý. 9^a. Borúlt tavaszi lágý. 10^{ik}. Szép tavaszi meleg. 11^{ik}. Regvel vad majd délig, azután szép tavaszi. 12–13. Szeles változó, vad. 14. Fagyos regvel, nappal havazás, vad üdő. 15. Egész nap változó hideg, vad üdő. 16. Tiszta délig, szeles hideg, azután borongós estvélig, és esső éfélig. 17^a. Éféltül hajnalig esső, jó hajnalba dél utánig nagy hó szakadás, több egy arasznyi vastagságú hó, azután kitisztult hideg. 18^a. Majd délig apró hó, hol esső délutánig, azután tiszta hideg estve borúlt. 19^a. Regvel esső, azután hó szakadás fél délig, azután esső majd estig, ködös borúlt essős. 20^{ik}. Tavaszi délig, azután is. 21^{ik}. Változó, dél után essős zavaros, igen nagy szél majd éfélig. 22. Változó. 23. Essős. 24. Délig változó, azután is. 25^{ik}. Regvel esső, az után változó tsöpörgős több ízben. 26^{ik}. Délig nagy meleg, tiszta, dél után nagy mendörgés, villámlás, ménkö hullás, mindenfelől nagy esső. 27. Délig essős, azután változó. 28. Hasonlóan. 29. Délig esső, dél után változó. 29. Délig változó, azután több ízben sebess jég esső. 30^{ik}. Délig változó, délután nagy esső, kevés mendörgés.

910. Ezen holnap igen állhatatlan, változó volt, allig lehetett a tavaszi vetést elvégezni. Az egész üdő a termésre nem nagy reménséget nyújtott. Az élelem ára eképen volt, a tiszta búza köble 6–7 for[int], a Rozsá 5 for[int], az árpáé 4–5 for[int], a zabé 2 for[int] 30 xr. A szarvas marha ára drágult, szinte a ló féleje is. A ruházat féle drága, kivált a Tsizma ár fel hágott.

911. Die 1^a Maji. Regvel hives, azután változó szeles, dél után esső, estve sűrű esső majd éfélig. 2^a. Regvel változó, egész nap esső nélkül való szeles. 3^a. Szép tavaszi meleg üdő, szeles, 5^a. Éjtel nagy szél, nappal tiszta szeles. 6^a. Éjtel nagy szél, nappal meleg, tavaszi szeles. 7^a. Délig meleg tiszta, dél után nagy mendörgés, villámlás, ménkö hullás, nagy sebess esső szélel s jéggel, néhol semmi esső. 8^a. Egész nap tiszta szeles. 9^a. Hasonlóan. 10^{ik}. Egész nap tsunya hideg szeles. 11^{ik}. Regvel fagy, egész nap vad, hideg üdő. 12. Regvel dér, hideg, keveset tsendesdett. 13. Regvel hideg, azután csendesedett, változó. 14. Változó híves, borúlt. 15. Regvel híves, azután borúlt, délután vékony sűrű esső, ismét változó. 16. Regvel essőre hajló, egész nap szép meleg üdő. 17. Változó essőre hajló délig, azután szeles, tisztás. 18. Regvel ködös, meleg nyári üdő, azután szeles, változó borongós. 19. Hajnalba kevés esső, azután változó, dél után tisztás, néhol nagy esső. 20. Regvel változó, az után délig szép esső, dél után mendörgés, villámlás, szép esső, néhol igen nagy esső jéggel. 21. Változó délig, az után mendörgés, kevés esső, estve szapora esső. 22. Változó essős. 23. Forró meleg, néhol mendörgés, essős, változó. 24. Tavaszzi meleg, kevés szél. 25–26. Néhol esső, változó. 27. Regvel essős, azután meleg változó. 28. Meleg tiszta. 29. Meleg, dél után esső. 30. Változó meleg, estve mendörgés villámlás, esső. 31. Nagy meleg, estve nagy villámlás, mendörgés esső.

912. Ezen Majus hónap igen változó üdő volt. Esső siker nélkül, jég kár nélkül. Hideg, melly a szőlőket sok helyen öszve fagyalta, melly kifakadott ugyan, de kevés gyümöltsöt hozott. A hernyó kezdte az gyümölts fákat pusztítani. A vetések jól kezdettek magokat mutatni. A búzának és egyéb élelemnek az ára tsak olyan volt, mint az múlt hónapban, minden féle baromnak az ára is az előbbeni volt. A Bornak ára 50, 60. 70 forint, sótt még felyebb is ment egy pár hordó.

913. Die 1^a Junii. Essőre hajló. 2^a. Tiszta meleg. 3^a. Regvel fél délig szép esső, mendörgés, délután tiszta meleg. 4. Egész nap tiszta meleg, estvére változó. 5^a. Éfél után szép esső, hajnalba mendörgés, villámlás, esső. 6^a. Egész nap tiszta meleg szeles, éfélkor nagy mendörgés, villámlás, sebess esső. 7. Délig essőre hajló, keveset tsepergős, szeles, egész nap híves. 8. Éjtel és regvel hives borúlt, dél után tsepergős. 9. Délig essőre hajló hideg, azután lajhálló estig, éjtel sebess esső. 10. Regvel kevés esső hideg, az után essőre hajló, dél után sebess esső, néhol semmi esső. 11. Változó, dél után sebess futó esső híves, ismét kitisztúlt. 12. Regvel dér, az után tiszta hivesses, estve borúlt. 13. Változó híves szeles, többnyire tiszta. 14. Délig szép tiszta meleg, azután változó híves, szeles egész nap. 15. Délig változó, azután tiszta szép, de híves estig. 16. Regvel híves, az után szép tiszta meleg. 17–18–19. Nagy meleg. 20. Délig nagy meleg, azután néhol több, néhol igen kevés esső. 21–

22–23–24–25–26. Igen nagy meleg, néha szeles. 27. Délig forróság, délben majd 3 óráig tartó szép eső, néhol nagy, néhol igen kevés eső, estve és éjél híves. 28. Essőre hajló, ismét kitisztult, estve és éjél híves. 29–30: Regvelenkint híves, nappal tiszta meleg.

914. Ezen Junius hónap igen változó volt, többnyire essős és híves, nagy meleg egy néhány nap. A Kaszállásra igen híves volt, de a széna gyűjtésre ország szerte igen jó, igen kevés helyen ártott a víz a szénának, egynéhány helyeken még is helyel, helyel el söpörte a víz a szénát. A búza s zab vetés nagyot nyólt. Ezen hónapban tűz is volt Apátfalván 5^{-kén}, de csak egy tsűr és ól éget meg. Arlóban is 7^{-kén} tűz volt, több házakat hamuvá tett. Az élelem ára hasonló volt a múlt hónapival, szinte a minden féle marháké is meg maradt a boréval együtt. A méhekre nem legjobb üdő. A hernyo a szilva fákat semmivé tette.

915. Die 1^{-a} Julii. Regvel híves, azután szeles, tiszta meleg. 2. Éjél és regvel híves, délig borongós, az után szép eső, néhol nagy eső, mendörgés. 3^{-a}. Egész nap nagy meleg, néha felyhős, essőre mutató. 4. Délig nagy meleg, borongós, dél után sebess eső jéggel, kevés mendörgés, ismét ki tisztult változó, borongós. 5–6–7–8. Nagy meleg, füstös üdő, éjelenkint híves. 9. Regvel szép eső, az után nagy meleg. 10. Regvel nagy meleg, az után szép eső, ismét nagy meleg. 11–12–13. Nagy meleg. 14. Nagy meleg, néha essőre mutató. 15. Nagy forróság. 16. Nagy forróság, estve és éjjel essőre hajló. 17. Nagy meleg, változó. 18. Változó szeles meleg. 19. Híves, néha változó, több ízben essőre hajló. 20. Hasonlóan, csak éfélkor mendörgés, villámlás, eső. 21. Egész nap essőre hajló, szeles, híves. 22. Híves, szeles, változó. 23. Híves, változó szeles. 24. Híves, szeles változó, dél után kevés eső, ismét változó. 25. Híves változó. 26. Éféltül majd délig sűrű hideg eső, az után tiszta szeles hideg. 27. Egész nap változó hideg szeles. 28. Hasonlóan. 29. Délig jó üdő, délután eső és éjjel is. 30. Egész nap majd mindig eső. 31. Egész nap szeles meleg.

916. Ezen Julius holnap eleje meleg, s essős volt, középtájon az aratás meleggel kezdődött, de vége hideg, úgy hogy az aratok ködmönbe s szürbe arattak. A tiszta búza sok helyen igen üszökös volt, néhol meg dölve volt. Átalyán fogva ámbár szalmára nézve jó volt, de közönségesen középszerúnél kevesebbet fizetett. Az árpa, zab szép volt és reménséget adott a szapora fizetésre. Az élelem beli szerek ára meg maradt, mint ahogy volt a múlt hónapban. A szálló átalyán fogva roszul mutatta magát, csak némelly helyeken imitt, amott valami bő termést mutatott. Az ára a bornak mégis csak úgy volt mint a múlt hónapban. A méhek néhol sokat rajzottak, de keveset értek. A minden féle marha ára meg maradt mint a múlt hónapban, a marhák kezdettek betegedni.

917. Die 1^{-a} Augusti. Délig változó szeles, délután kevés mendörgés, sebess eső. 2^{-a}. Változó szeles, híves. 3^{-a}. Híves, borúlt esőre hajló. 4^{-a}. Tiszta meleg. 5^{-a}. Tiszta szeles meleg, de regvel híves. 6. Regvel híves, délig tiszta, estve híves eső. 7^{-a}. Essőre hajló, éjél mendörgés, eső. 8^{-a}. Tiszta meleg. 9^{-a}. Regvel híves, egész nap meleg. 10^{-a}. Hasonlóan. 11. Borúlt essőre hajló. 12^{-a}. Nagy meleg. 13. Nagy meleg, szeles. 14. Essőre hajló szeles. 15^{-a}. Regvel híves, azután meleg. 16. Szeles változó. 17. Regvel híves, délig nagy szél, tiszta híveses. 18. Változó. 19. Borongós. 20. Változó, délben kevés eső. 21. Híves

regvel, egész nap tiszta meleg. 22. Változó. 23. Délig változó, délután szép esső, kevés mendörgéssel. 24. Híves változó. 25. Híves változó. 26. Regvel esső, azután tiszta. 27. Változó. 28. Essőre hajló. 29. Hasonlóan. 30. Borongós. 31. Változó, tisztás.

918. Ezen Augustus hónap mostoha, változó híves volt. Ezen hónap utólyán kezdték a zabot aratni. A szőlő még csak zsendülni kezdett ezen hónap utólyán, semmi jót nem lehetett remélni belőle. Az Marhák lába és szája igen kezdett fájni, szinte úgy a juhoké is. Néhol döglöttek is dögleni a szarvas marhák.(!) Az élelem ára úgy maradt, mint a múlt hónapban, szinte a marhájé is. A ruha féle drága, kivált a tsizma, egy pár tselédnek való tsizma 8, 9, 10 forint volt. A Méhek nem igen épültek. A káposzta igen kövéren nyölt és nagy bővséget mutatott. Az egereknek és halaknak nagy bővsége volt.

919. Die 1^a-2^a-3^a-4-5-6-7-8-9. Septembris. Rekkent meleg, néha nagy szél. 10^a. Rekkent meleg, estve felé nagy szél, estve majd éfélig nap nyugot felé igen nagy villámlás. 11. Meleg szeles, változó. 12. Borongós szeles. 13-14-15. Nagy meleg, szeles. 16. Regvel kevés esső. az után borúlt, dél után szép esső. 17. Több ízben esső. 18. Éfél után kevés esső, nappal több ízben esső. 19. Változó, dél után nap sütés közt esső. 20-21. Regvelenkint híves, az után nagy meleg. 22. Változó szeles. 23. Regvel borongós, nappal meleg. 24. Regvel szép esső, néhol nagy esső, dél után szeles tiszta. 25-26-27-28. Éjél és regvel híves, nappal tiszta meleg. 29. Regvel dér, egész nap meleg. 30. Regvel dér, délig szép meleg, dél után fanyar üdő.

920. Ezen September holnapban majd egészen szöllőt érlelő napok voltak, kivált Eger tájékán aszúltatta, néhol csak felin érrette, néhol a ragya meg ütötte, öszve fonyadt, csak ritka helyen volt az édes enni való szöllő. A zab termés Sz. Mihály előtt készült el és a dézsmálás néhol még octoberre maradt. Az őszi vetés majd csak nem egészen el végződött, de sehogy sem kelt. Az élelem ára eképen volt: a Tiszta búza köble 8. for[int], a kétszeresé 6-7. for[int], a rozsé 5 for[int], az árpáé 4 for[int], a zabé 2 for[int]. A bor ára az volt ammi a múlt hónapban. A marha láb fájása keveset szünt. Ezen hónap 23^{kán} éjél Velezd helységében nagy tűz vala, egy néhány házat hamuvá tett úgy, mint 14^{et}.

921. Die 1^a 8^{bris}. Éjél tsúnya hideg nagy szél, egész nap hideg. 2-3-4. Éjél hideg és regvel, nappal tiszta komor. 5. Szeles, borongós hideg. 6. Hajnalba szép esső 8 óráig híves, azután borongós essőre hajló. 7^a. Változó híves. 8. Regvel nagy dér, az után változó vad üdő. 9^a. Változó hideg szeles. 10^a. Változó hideg, dél után zavaros szeles sebess esső, ismét tisztult, változó híves. 11^a. Változó híves. 12. Egész nap változó szeles, híves. 13^a. Egész nap essőre hajló, dél után kevés esső, estve szép esső. 14^a. Egész nap ködös, híves essős, estve sűrű esső éfélig. 15. Regvel hó a hegyeken, néhol nagyobb mértékben, egész nap essőre hajló, kevés esső. 16. Egész nap ködös essőre hajló hideg, estve ki tisztult. 17. Tiszta meleg délig, az után tiszta hideg szél. 18. Délig szép üdő, azután hideg szeles, komor. 19. Regvel dér, délig meleg tiszta, az után szeles borongós vad üdő, estve kevés esső. 20. Regvel dér, majd délig tiszta meleg, azután komor, szeles, hideg. 21. Egész nap lágyas, tiszta, szeles. 22. Regvel dér, egész nap tiszta nyári nap. 23. Regvel dér, egész nap változó

nyári nap. 24. Regvel fagy, egész nap tiszta híves üdő. 25–26–27. Éjtel és regvel téli fagyos üdő, nappal tiszta hideg. 28. Regvel hideg, egész nap változó, komor hideg. 29. Változó vad, néha csendesedett. 30. Változó borongós híves, csendesedett. 31. Híves tiszta őszi nap.

922. Ezen hónap kevés jó napot adott a szüretre, ammi a bort illeti rossz is volt, kevés is. Néhol jobbatka, kivált Egerbe némelly embereknek és jó is, de többeknek rossz, savanyú, fanyar és kevés. Az élelem úgy ment, mint a múlt hónapban. 3^{-ik} 8^{-ben} Bátorban 3 ház eléget. 8^{-ikban} Sátán egy boglya szalma, 12 egy boglya zab és szalma, 15^{-ben} két ház, 17 egy ház a tűz által semmivé lett, mellyeket valami rossz aszony szántsándékkal gyűjtött. 9^{-ben} Matzonkán 6 ház el égett. 14^{-ben} Apátfalván gondatlanságból 1 ház hamuvá lett. 16^{-ban} Bátorban 6 ház tűz prédája lett. 18^{-ban} Velezdben 16 ház Vulkánnak áldozatja lett. A Marha láb fájás megszűnt.

923. Die 1^{-a} Novembris. Egész nap szép tiszta őszi nap. 2^{-a}. Hasonlóan, de estve szeles, éjjel nagy szél essővel. 3^{-a}. Essőre hajló. 4. Éjtel nagy szél essővel, egész nap essőre hajló. 5. Egész nap essős. 6–7–8–9–10. Éjjel és regvel tiszta, deres, nappal szép őszi meleg üdő. 11–12. Ködös, híves essőre hajló. 13. Délig nyári üdő, azután változó. 14. Lág változó őszi üdő. 15. Hasonlóan. 16. Borúlt essőre hajló, havas szél. 17. Egész nap esső. 19. Regel ki derült, délig szép nyári üdő, azután változó. 19. Változó, délután ködös. 20. Egész nap nagy köd. 21. Egész nap esső. 22. Kevés esső, híves egész nap. 23. Egész nap esső, hideg szeles. 24. Borúlt híves, fagyos egész nap. 25. Havas hideg. 26. Nagy hideg, nappal tiszta verőfényes hideggel. 27–28. Igen nagy hideg, tiszta. 29. Regvel igen nagy hideg tiszta, azután borúlt, hideg egész nap, estve szeles, havas, éjjel változó. 30^{-a}. Keveset csendesedett borúlt.

924. Ezen November hónap több napokat szép tiszta üdővel számít, essőt is eleget adott, a hideg is több éjelenkint, sőt nappal is mutatta magát. Az őszi vetés igen silányan mutatta magát, mellyben a szerfelett való Eger és más féle féreg sok károkat tett, leginkább meg romlott az elein való vetés. Az Alföldön a Hörtsök is sok helyeken uralkodván, több károkat tett. Az új bor eleinte 70, 80 for[int] volt párja, azután alább szállott valamivel, az alyasabb bornak ára 40, 50 for[int]. Az élelembéli szerek is keltek, a tiszta búza köble 8–9. for[int], a kétszeres 6 ½–7 for[int], a rozs 5. for[int], a zab 2 ½ for[int], az árpa 4 for[int], a kukoritza 4–5 for[int]. A Ruházat is drága, a tsizma szerfelett való áru. Az hálnak igen nagy bövsége vala 6–7 xr. fontya a szépnek, az alávalónak 2–3–4 xr-on kelt fontya.

925. Die 1^{-a} Decembris. Lág változó, olvadó, majd egész nap esső. 2^{-a}. Szép meleg olvadó délig, az után borongós. 3^{-a}. Ködös egész nap, lág. 4. Egész nap nagy köd, nagy sár. 5. Borúlt lág. 6. Szép tavaszi üdő. 7. Szép őszi tiszta nap. 8. Regvel fagyos, az után lág. 9. Lág borongós. 10. Tiszta fagyos. 11. Tiszta fagyos, változó. 12. Tiszta fagyos. 13–14–15–16. Éjtel nappal tiszta száraz, nagy hideg. 17. Nagy hideg egész nap borúlt, estve kevés hó szállongás. 18. Tiszta nagy hideg éjtel nappal. 19. Nagy hideg, borúlt. 20. Igen nagy hideg széllal, borongós. 21. Nagy hideg borongós, estve hó esés, ismét ki derült. 22. Hajnalba hó, regvel hó, kevés hideg, délután csedesedett, borúlt

éfélig. 23. Éféltől délutánig nagy tiszta hideg, délutánn csendesedett. 24–25–26: Éjjel nappal nagy hideg. 27. Délig nagy hideg, azután keveset lágyult. 28. Lajhálló, csendesedett. 29. Lágy essőre hajló egész nap. 30. Egész nap tiszta hideg. 31. Egész nap borult hideg, estve kevés hó.

926. Ezen December hónapján eleinte lágyas üdő, az után kemény téli üdők jártak. Az élelem ára mindenben úgy volt, mint novemberben. Szintúgy a bor ára is. Sata helységére nézve szerentsétlen, mert újra az october hónapban az említett aszony által több ízben tétetett gyújtás, de még akkor kinem tudódott, úgy mint 4^{-ben} egy ház, 11^{-ben} egy ház, 12^{-ben} egy ház, 20^{-ban} 1 ház, 24^{-ben} kiütött, de elejét vették, meg égett.

927. Ezen egész esztendő a búza termésben középszerű volt, a Tavaszi vetésre felyebb középszernél. A széna majd mindenütt jó üdőben, kivéven némely helyeket vevődött fel, és jó volt. A Borra nézve igen silán esztendő, kivéven némelly helyeket, kivált az nyirkos kemén földeket, ahol valami harmada, mint máskor termett és jó is, másütt igen kevés, rossz fanyar, savanyú termett. Az ára minő volt fel vagyon jegyezve minden hónap végén. Birka gyapjúnak ára jóval felyebb volt, mint a múlt Esztendőben. A Méhek keveset értek. Káposzta bövségesen volt. Gyümölts általyán fogva igen kevés volt és sok helyeken Május és Junius hónapokban, kivált a szilvafákat a hernyó meg emésztette. Ország szert(!) az őszi vetések igen rosszúl mutatták magokat. Isten tudja a jövő esztendő minénü élelmet fog adni. Az országban tsendesség uralkodott és békesség. Nemúgy Spanyol országban, ahol Krisztina özvegy királyné, mint leányának, mint kiss korúnak helében az ország kormányát viselte. Don Karlozzal, megholt férjének testvérjével, már több esztendőnek el folyásatul óta véres háborút viselt. Sata Helységében valami aszony által, mint helybéli lakos által 8^{-ben} és 10^{-ben} holnapjaiban kilentz gyújtás tétetett, de az Isteni gondviselés anyira meg oltalmazta őket, hogy nagy tűz soha sem történhetett. A szegény lakosok mingyart az első két tűz után minden vagyonát biztos helyre rakta és tovább, mint 4 hónapok el folyása alatt éjjel nappal talpon állott vigyázva. Mártzius hónapjában amin 908-ik szám alatt fel vagyon jegyezve, ámbár a Duna vize által számtalan kár okoztatott, nem tsak Pesten és Budán, hanem más igen sok helyeken, mindazon által, igen bövségesen ment minden felöltül az adakozás, nem tsak Magyar országtúl, más országokból is, főként Ő Császári Királyi Felséges Urunktúl és az egész Felséges Királyi Familiáktúl is. Országszerte az üszög a Tiszta búzáat igen vesztegette.

1839.

Planeta Saturnus.

928. Die 1^a Jaunarii. Délig tiszta hideg, azután változó hideg. 2. Majd délig borult, azután havazott egész nap. 3. Hideg változó. 4. Egész nap setét borult, lágyas. 5. Változó hideg, borongós. 6. 10 óráig essőre hajló, kevés tsepergés, az után jó hó esés 3 óráig, azután borongós hideg. 7^a. Délig tiszta hideg, az után borult, éjjel jó nagy hó. 8. Változó hideg. 9^a. Délig tiszta, az

utánn változó, éjjel nagy szél, változó. 10^{ik}. Tiszta hideg. 11–12. Tiszta nagy hideg. 13. Tiszta nagy hideg széllel, estve nagy köd, éjjel havazott. 14. Regvel híves, egész nap lágyas. 15. Lágyas, engedő, szeles. 16. Hideg szeles, zavaros délig, azután változó hideg, igen sima út. 17. Egész nap igen nagy hideg, széllel. 18. Hasonlóan. 19. Tiszta kemény üdő, estve bé borúlt, keveset havazott. 20. Borúlt hideg, hóra hajló. 21–22–23: Nagy hideg széllel, de éjelre bé borúlt. 24. Tiszta hideg, éjjel nagy hideg. 25. Hajnalba bé borúlt, egész nap havazott. 26. Nagy hideg, borongós, keveset havazott. 27. Igen nagy hideg, tiszta. 28. Nagy hideg. 29. Éjjel s egész délig igen nagy hideg, azután borúlt hideg, hóra hajló. 30. Tsunya hideg szeles, borongós, éjjel ki tisztult. 31. Hajnalba jó nagy hó, déltájban zavaros havas essős, szeles egy óráig, az utánn változó.

929. Ezen Januarius hónapban keveset eleintén lágyult, azután kemény hideg, de másütt, kivált a Duna mentében lágy üdő, és a Duna jege is megindult, de ismét ottan is kemény hideg üdöre változott. Sáta helységében ezen hónap elein ismét egy ház leégett. Középe táján ezen hónapnak az Decemberben a múlt esztendőben leírt rosz aszony Barta Erzsébet Satai születésű és gazda embernek felesége, a Fűszeresnek a házat amelyben több napig fogva tartatott, éjjel ki kéredtzekvén valamelly fortélyan fel gyújtotta, amelly le is égett. Azon személyt regvel a dühöngő nép megfogván igen nagyon megkinzotta, az után hordozván ütte, szúrta, taszigálta és minden kútnál vele meg álván két s 3 rotska vizet reá öntöttek, melly kinok között az hidegtül is rongáltatva majd hogy meg nem holt, és így Miskoltzra a Börtönben bé vitték, melly üdő óta a gyúlladások, melly már 11te esett meg szüntek. Mi lészen a büntetése a rosz személynek még ekkoráig nem tudatik. Falukon Tiszta búza köble 8–9. for[int], a kétszeresé 6 ½ for[int], a Rozsá 5 ½ for[int], a zabé 2 ½ for[int]. A marha ára a vólt ammi a múlt esztendő utólyán vala.

930. Die 1^a Februarii. Hajnalba jó nagy hó, az utánn változó hideg. 2. Regvel borúlt hideg, az utánn nagy sötét hideg, majd egész nap változó borongós, hideg szeles. 3^a. Tiszta hideg. 4^a. Nagy hideg éjjel nappal. 5^a. Igen nagy hideg éjjel nappal, estvére borúlt. 6. Csenedesedett egész nap. 7^a. Hasonlóan. 8^a. Csenedesedett, tiszta. 9. Tiszta nap fény, változó. 10. Borúlt, változó engedő. 11^a. Szép tiszta meleg olvadó, estve hideg. 12. Változó hideg. 13. Lágyas olvadó. 14. Komor változó s olvadó. 15. Tiszta fény, olvadó. 16. Hasonlóan. 17. Regvel darás, azután lágy olvadó, estve esső. 18. Éjjel nem fagyott, regvel lágy sáros, egész nap tiszta engedelmes, estve kevés esső. 19–20. Lágy olvadó változó sáros. 21. Hajnalba és egész nap fagyoss hideg, borúlt üdő, keveset havazott. 22. Éjel fagy, hideg délig, az utánn csenedesedett, lágyas borúlt. 23. Hajnalba majd délig apró hó esés, hideg. 24. Hajnalba majd 10 óráig lassú esső, olvadó, egész nap lágy olvadó, változó. 25. Regvel nagy fagy, azután tiszta olvadó majd délig, azután borúlt lágy üdő. 26–27. Ejjel nappal nagy dühös szél, hideg fagylaló. 28. Éjel csenedesedett, regvel tiszta hideg, azután borongós, változó, csenedesedett egész estig.

931. Ezen Februarius hónapja lassú havazással sok üdöt el töltött, többnyire hideg változó szeles, a napfény igen ritkán mutatta magát. Az élelembéli

szerek úgy maradtak, mint az előbbi hónapban. A marha és ló féle az árát tsak úgy tartotta még, mint a mult hónapban.

932. Die 1^a Martii. Éjjel és regvel tiszta hideg, fagyos, egész nap tiszta hideg. 2^a–3^a–4^a. Hasonlóan. 5. Éjel és regvel fagyos hideg, azután hora hajló, dél után és majd éfélig apró hó esés. 6. Éjjel és nappal majd délig nagy hideg széllal, az után csendesedett. 7^a. Éjel hó esés, hideg délig, az után borongós nagy szél, éjjel dühös nagy szél, kevés esső. 8^a. Lágyl olvadó, borúlt délig, az után essős lágyl üdő. 9^a. Egész nap lágyl borúlt essőre hajló, estve kevés esső. 10. Regvel lassú hó lágyl üdő, az után lajhálló, azután éfélig sűrű hó esés. 11^a. Regvel lassú hó, lágyl üdő, az után lajhálló, éfélig apro hó. 12. Éféltül majd délig hó esés, lágyl, azután ki tisztúlt éles üdő, estve borúlt hideg. 13. Regvel nagy fagy borúlt, az után lajhálló havas, estve is éjjel nagy hó. 14. Regvel hideg szél fagyos, egész nap tsúnya hideg szél, tiszta. 15. Éjjel nagy hideg széllal, regvel hó, szeles, nagy hideg egész nap. 16. Éjel igen nagy pattogó hideg, nappal tsunya nagy hideg délig, azután változó, keveset csendesedett. 17. Éjjel nagy hideg, hajnaltül borúlt, az után lágyl, hó esés. 18. Regvel fagy, azután változó, lágyl olvadó, estve felé borúlt, hó esés éfélig. 19. Éfél után hó, azután lágyl olvadó, borúlt, dél után és estve szitálló esső. 20. Regvel hó jó délig, az után változó lágyl, dél után hó esés essővel szinte késő estig. 21. Regvel kevés fagy, hó szállongás délig, hideg, az után csendesedett, változó borúlt. 22. Regvel borúlt hideg fagyos majd délig, azután lágylúlt, estve híves tseperedett, borúlt. 23. Fagy nélkül való 8 óráig tiszta, azután változó borongós, délután tiszta, estve híves kevés fagy. 24. Regvel változó fagy, egész nap változó lágyl, olvadó tavaszi üdő. 25. Éjel, Regvel, nappal szép tavaszi meleg üdő. 26. Változó lágyl, dél után lajhálló. 27. Regvel tiszta, az után ködös, ismét egész nap szép tavaszi üdő, meleg. 28. Regvel fagy, délig vad üdő, délután lágylas, változó borúlt. 29. Hajnalba szép esső, délig ködös, essőre hajló, dél után szép tiszta tavaszi meleg üdő. 30. Éjel vékony fagy, hajnalba szép esső, azután ködös, essőre hajló, dél után tavaszi üdő. 31. Egész éjjel és nappal tiszta fagyos, hideg szeles üdő.

933. Ezen Martzius hónapban többnyire havazott, tsúnya durva hideg, útólya felé kezdett az üdő javulni, ammikor kezdettek szántani valami kevesett. Ezen hónapban a Tiszta búza köble 9 f[orint], a kétszeresé 7 f[orint], a Rozsé 6 f[orint], a zabé 3 f[orint] 30 xr. A szarvas marha ára és a lóé keveset felyebb ugrott, sok helyen a szénának és szalmának szükiben voltak és kezdett drágúlni.

934. Die 1^a Aprilis. Éjel és nappal tiszta fagyos, tavasz üdő, kevés hó szállongás, estve hó esés. 2^a. Egész éjel majd mindedig hó, nappal borúlt, hideg szeles. 3^a. Egész nap hideg szeles, fagyos, változó. 4^a. Éjel nagy hideg szél, regvel fagyos, hideg szeles 10 óráig, azután keveset csendesedett, délután havazott estig, azután ki derült. 5. Éjel nagy fagy, regvel és egész nap hideg, keveset csendesedett, és több ízben havazott vékonyan. 6^a. Éjel és regvel jó nagy fagy majd délig, azután csendesedett, több ízben havazott. 7^a. Éjel és majd délig nagy fagy, változó hideg szeles, keveset havazott, az után ismét hideg szél estig, estve borongós. 8^a. Éjel és nappal borúlt, hideg téli szeles üdő, délután tsúnya zavaros, havas, néhol bokáig való hó. 9^a. Éjel kevés hó, fagyos,

szeles, nappal csendesedett, változó szeles. 10^a. Éjtel és Regvel nagy fagy, egész nap tiszta híves tavaszi üdő. 11^a. Éjtel és regvel nagy fagy, egész nap tiszta hideg szeles, vad üdő, estve híves. 12. Éjtel és nappal nagy fagy, nappal csendesedett, hideg változó. 13. Éjtel és regvel fagyás, hajnalba majd délig hó, azután változó borongós, estve hideg. 14. Éjtel és regvel fagyos, nappal változó kemény hideg szél, hóra hajló, estve felé havass eső, azután csendesedett tiszta. 15. Éjtel és regvel tiszta fagyos, az után szép nap ugy 2 óráig, ismét változó hideg szeles, délben havazott, ismét tsúnya vad szeles estig, ismét kiderült. 16. Éjtel és regvel fagy, egész nap szép tavaszi tiszta híves, szeles nap. 17. Éjtel és regvel kevés fagy, fél délig borongós vad szeles, az után egész nap tiszta szeles, azután híves, éjtel nagy szél. 18. Fagy nélkül való szép tavaszi üdő délig, az után borult esőre hajló, estve felé tsepergős, nagy szél, éjtel híves szél. 19. Regvel dér, egész nap szép tavaszi meleg nap. 20. Regvel dér, egész nap szép tavaszi nap. 21. Lágy tavaszi borult, esőre hajló. 22. Éjtel kevés eső, néhol szép áztató, egész nap borult esőre hajló, estve tsipős. 23. Regvel tsipős borongós, egész nap éfélig hideg nagy szél. 24. Hajnalba lágyulás, kevés eső, egész nap borult híves esőre hajló. A Bikkben nagy hó. 25. Hajnalba szép eső, az után egész nap tsöpörgős híves. 26. Egész nap esőre hajló, estve éfélig tsúnya nagy szél. 27. Éféltől majd estig tsúnya nagy szél, tisztás meleg üdő, néha fermeteges felyhő, néhol jég essés, mendörgés. 28. Szép meleg szeles változó. 29. Borongós, kevés mendörgés, néhol szép eső, estve híves. 30. Regvel híves, egész nap szép tavaszi üdő, kevés mendörgés, néhol szép eső, Egerbe jég, estve híves.

935. Ezen egész aprilis hónap hideg szeles, zavaros, változó, kevés napokon tisztás. A Tavaszi vetés még is nagy nehezen el végződött. A Tiszta búza köble 9–12. for[int], a kétszeresé 8. for[int], a Rozsé 7. for[int], a zabé 4. for[int]. A ruházat főkép az Tsizma jó drága. A jó tehén 70–80. for[int], így egy pár jó ökör 250–300 for[int]. A széna igen meg drágult és nem is lehetett kapni. A juhok mivel ki nem járhattak éhen majd el vesztek, sok közüllük el is döglött, fő képen a bárányok. A ló ára türhető volt.

936. Die 1^a Maji. Regvel híves, egész nap nagy meleg, néha borongós, estve villámlás. 2^a. Szép tavaszi üdő, délben mendörgés, szép eső, azután többnyire változó, estve villámlás. 3^a. Regvel tiszta meleg, dél előtt szép borúllás mendörgés, délben szép eső, délután mendörgés, a villám letsapot, szép eső, estve villámlás, éjtel szép eső. 4. Egész nap áztató eső, több ízben mendörgés, ménkö hullás, zápor eső. 5^a. Éjtel és majd délig áztató sűrű eső, azután változó. 6. Délig változó meleg, azután tiszta meleg üdő. 7. Tavaszi tiszta, dél után mendörgés és eső. 8. Éjtel eső, egész nap szeles, tiszta, estve hideg. 9^a. Tiszta tavaszi majd délig, azután borult, dél után eső éfélig. A Bikkben hó. 10. Éféltől majd délig eső, azután változó, estve ki derült híves. 11. Egész nap változó híves. 12. Egész nap változó borongós, estve kevés eső. 13. Nyári meleg üdő, néha borongós, több helyen eső, estve ki derült s villámlás lött. 15. Szép tiszta meleg délig, az után mendörgés essővel 4 óráig, azután esőre hajló, estve égi háború essővel éfélig. 16. Éféltől regvelig eső, délig esőre hajló, azután nagy eső éfélig. 17. Éféltől majd egész nap eső, éjjel

köd. 18. Regvel köd, azután változó essőre hajló. 19. Éjél és regvel esső, az után tiszta. 20^a. Egész nap szép meleg üdő. 21. Szép meleg üdő. 22–23. Szép meleg üdő. 24. Éjél esső és regvel, nappal tiszta meleg. 25. Regvel borongós, majd délig esső, néhol tiszta híves. 26. Éjél majd délig esső, dél után estvélig hideg esső, éjél is. 27. Délig essőre hajló, azután éfélig nagy esső. 28. Éféltül hideg esső egész estvélig, azután essőre hajló. 29. Egész nap essőre hajló híves, több ízben esső. 30. Délig borongós, néha csepergés, az után ki tisztult meleg, estve borúlt, kevés esső. 31. Egész nap meleg, szeles, néha borongós, késü(!) estve nagy villámlás, mendörgés, ménkö hullás esső, néhol igen nagy zápor.

937. Ezen Majusban igen sok esső esett, a réteket is sok helyen bé öntötte, néha vólt tiszta meleg üdő is, többször híves is vólt. Az élelembeli szerek ugyan úgy mentek, mint a múlt hónapban. A búza sok helyen meg düllött, kivált a tiszta. A marha féle is olly áron ment, mint Áprilisban. Ezen hónapban Miskoltz Városábban tartatott Borsod Vármegye részéről a tisztikar újítása, a melly feletébb lármás és veszekedő vólt. Több félföldi nemes embereket megverték a Kálvinisták, sőt még egy Ományi iffiu házas embert Fürjes Károly nevezetüt agyon is ütöttek.

938. Die 1^a Junii. Délig nagy meleg, dél után kevés mendörgés, néhol nagy esső jéggel. 2^a. Nagy meleg, déltájban mendörgés, nagy esső, néhol jég, néhol kevés esső. 3. Nagy meleg, dél után kevés mendörgés, néhol esső, azután tiszta egész éjél. 4. Regvel tiszta meleg majd délig, az után borongós, mendörgés estig, több helyen jéges esső, estve majd éfélig iszonyú mendörgés, villámlás, zápor esső, hol több, hol nagyobb. 5. Regvel tiszta, az után borongós meleg, egész nap több ízben mendörgés, kevés esső, néhol nagyobb, estve éfélig nagy mendörgés, villámlás, zápor esső. 6^a. Éféltül hajnalig esső, hajnalba nagy villámlás, mendörgés. 5 órakor igen setét felyhő, igen nagy zápor, nagy káros víz, azután tiszta, néhol borongós híves. 7^a. Regvel kevés esső, azután borongós, délben nagy felyhő, mendörgés, kevés esső, több helyen zápor, azután kitisztult meleg. 8–9–10. Nagy meleg, több ízben borongós. 11^a. Délig nagy meleg, délben mendörgés, sebess esső, az után lassú esső majd estig, azután ki tisztult. 12^a. Egész nap meleg, több ízben borongós. 13^a. Regvel tiszta, egész nap meleg, estve szélvész, sebess esső nem sokáig, néhol nagy esső. 14. Regvel köd, essőre hajló, azután tiszta nagy meleg, dél után távoli mély zengés, néhol nagy esső. 15–16–17–18–19. Igen nagy forróság. 20^{ik}. Igen nagy meleg, dél után szép esső, de nem sokáig, az után nagy meleg. 21. Igen nagy forróság, néha tornyos felyhők. 22. Regvel essőre hajló, azután egész nap nagy forróság. 23. Éfélkor igen nagy zivatar, villámlás, mendörgés, ménkö hullás, nagy zápor valami ½ óráig, azután tiszta egész nap nagy forróság. 24. Egész nap nagy forróság. 25^a. Hajnalba és regvel essőre hajló, keveset szemzet, azután egész nap nagy meleg, kevés széllal. 26. Regvel essőre hajló, azután forróság. 27. Éjél nagy szél, hajnalba és regvel essőre hajló, azután híves szeles, változó. 28. Regvel essőre hajló, azután meleg változó. 29. Regvel felyhős essőre hajló, azután tiszta, néha változó. 30. Éjél borúlt, hajnaltúl délig igen szép lassú esső, dél után híves, szeles, változó.

939. Ezen Junius hónapnak 8^{káig} igen veszedelmes nagy essők, záporok, jegek és felyhő szakadások voltak és igen nagy károkat tettek minden felől a rétekben, de néhol a búzában is, úgymint Sajónémetiben és a környéken nagy pusztulást tett. Sajó Ládon, Besenyőn több épületeket s kerteket el öntött, még e mellett az oda való Földes Urnak Berzevitz Lajosnak 17 tselédjét el söprött. Dédesben 2 legényt szekereztül, regvel a Tsürben az épülettel együtt elvitt. Lénárd Daróczon is egy embert, több helyeken is az országban iszonyú károkat tett a nagy víz. De mennyire meg szomordtak a gazdák rétyeiknek el öntésén, annyira meg vidúltak midön több ízbeli lassú essők a sárból majd tsak nem egészen meg tisztították a füvet. Azután el kezdődvén a kaszállás igen jó üdö szolgált reája, mind fel lehetett szárazon venni, ámbár néhol egy kevesett porzott is. De mind e mellett bövségesen lettek, az élelembeliek áruk e vólt, a Tiszta búza köble 10–11. for[int], a kétszeresé 9 for[int], a rozsé 7–8. for[int], a Zabé 4 for[int]. A marha ára az vólt ammi(!) a múlt hónapban.

940. Die 1^a Julii. Egész nap borongós, hideg levegő, kevés széllel. 2^a. Borongós híves, essőre hajló. 3^a. Regvel híves, ismég meleg, az után borúlt, dél előtt nagy zápor esső, néhol semmi, dél után ki tisztúlt híves. 4^a. Borongós regvel, dél előtt szép esső, ismét kitisztúlt, meleg egész nap. 5^a. Egész nap tiszta meleg üdö. 6–7–8–9. Nagy forróság, néha tornyos felyhők. 10. Délig nagy meleg, délután nagy szél, szép felyhők, lassú mendörgés, estve felé kevés szép esső. 11. Majd egész nap borúlt, essőre hajló nagyon meleg, néhol esső. 12. Délig essőre hajló, keveset szemezett, az után tiszta nagy meleg. 13. Igen nagy forróság, egész nap többször tornyos felyhők. 14–15. Igen nagy meleg, néha borúlt. 16. Nagy meleg, estve a Sajó mellett szép esső. 17. Nagy forróság délig, azután nagy felyhő, néhol igen szép esső, néhol nagy esső, mendörgés, villámlás, menkő hullás. 18–19–20–21–22. Nagy forróság, néha felyhős. 23. Nagy meleg, többször essőre hajló, néhol kevés esső. 24. Nagy forróság. 25. Nagy forróság tornyos felyhőkkel, néha szeles. 26. Éjel nagy szél, nappal szeles, igen nagy meleg, estve felé igen tsúnya tüzes színű felyhő, minden felől mendörgés, villámlás, menkő hullás, szép sűrű esső, néhol igen nagy esső káros jéggel, éjelre ki tisztúlt, nagy szél. 27. Egész nap nagy forróság. 28. Nagy forróság. 29. Változó nagy meleg délig, azután is, keveset tsöpörgöt. 30. Nagy meleg, tornyos felyhők széllel. 31. Nagy meleg széllel.

941. Ezen Julius hónapja igen nagyon száraz vólt, a búza szemét is öszve sorvasztotta. A réteket s földeket egészen kiszárastotta, a káposztához semmi reménség. Amikor esső vólt is ezen hónapban kártékon jéggel vólt, melly is 17^{kén} és 26^{ban} az országnak több helyein nagy pusztítást tett, de még az Egri szőlők sem maradtak meg épen, több hegyeken majd egészen semmivé lett. 17^{ben} Mogyorosdon egy házát a villám meg tsapván 8. ház általa hamuvá lett. 29^{ben} Velkenyén, Gömör vármegyében egy megboldogúlt ember a maga házát meg gyújtván erről az egész falú porrá égett, tsupán tsak a malom és a ház maradt. A gyújtó ember is meg égett és 2 gyermek. 26^{án} Pétervásárán is egy házát a villám meg tsapott és el égett. Egy szóval az egész hónap mind a szárazság miatt, mind a jég és Mendörgések miatt kártékony vólt. Az aratás ezen

honapban el kezdődvén igen rosszul fizetett és a tiszta búza minden felől üszögös volt. Az élelembelieknek áruk az volt ammi(!) a múlt hónapban.

942. Die 1^a Augusti. Egész nap borúlt híves, essőre hajló, néhol esső. 2^a. Borongós, dél után kevés mendörgés, több helyen kevés esső, híves. 3^a. Borúlt, nagy szél. 4. Éfélkor nagy mendörgés, vilámlás széllel, sebess esső, azután lassú esső. Regvel ki tisztult nagy meleg, délután kevés esső, estve borongós, villámlás. 5. Egész nap nagy meleg, estve kevés szélvész essővel, de nem sokáig, villámlás. 6^a. Regvel borongós, azután nagy meleg, délben borúlt, délután nagy szélvész kevés essővel, minden felől estve nagy villámlás. 7^a. Borongós essőre hajló, azután tiszta meleg, délben esső, további nagy esső ½ óráig nagy mendörgés, ismét tiszta, ismét essőre hajló. Egerben szörnyű nagy zivatar, nagy esső nagy jéggel. 8. Híves regvel nagy köd, majd délig lajhálló, azután borongós, estve felé ki tisztult, éjel tiszta. 9^a. Híves regvel essőre hajló ködös, változó. 10^a. Éjel délutánig szép áztató esső, híves, estve felé ki tisztult, estve és éjjel hideg. 11. Tiszta meleg egész nap. 12–13–14–15. Tiszta nagy meleg, néha szél, néha borúlt. 16. Tsúnya nagy szél, nagy meleggel. 17. Igen nagy szél, nagy meleg délig, az után nagy meleg. 18. Igen nagy forróság. 19. Regvel ködös, majd egész nap borongós, essőre hajló, keveset híves. 20. Egész nap nagy meleg. 21. Essőre hajló borult, dél után esső. 22. Regveltül majd éfélig hideg esső, néhol a hegyekben hó. 23. Éféltül estig hideg esső, éjel változó. 24. Délig essőre hajló, az után változó hideg egész nap. 25. Szép tiszta meleg. 26–27. Tiszta meleg. 28. Szeles homályos meleg, délután nagy meleg. 29. Szeles nagy meleg egész nap. 30. Regvel borongós, dél után lassú esső, néhol nagy esső, mendörgés, estve éfélig áztató esső. 31. Éféltül regvelig sűrű esső, az után változó borongós, dél után tiszta, estve nagy villámlás.

943. Ezen hónapban esső, szél, híves, néha nagy meleg eleget volt, sokszor változó mendörgés villámlás. 6^{-ban} Várkonyon a ménkö egy házat megsujtván 6 ház el égett. 7^{-kén} Egerben iszonyú vihar, szélvész, jég igen nagy károkat tett a szőlőhegyeken. 22 és 23^{-kán} a Kárpátok mellett igen nagy hó, 27^{-kén} ugyan ott nagy esső, nagy meleg, a hegyeken nem csak az új hó, hanem az régi is elolvadván, olly nagy ár vizet szült, hogy városokat és falukat rontott. A sarjú ezen hónap utólyán kaszálódott néhol, és szerentsésen fel is vevődött, tsak hogy néhol fel ázott. A szőlő még igen keveset érett. Az élelem belieknek ára hasonló volt a múlt holnapihoz. A marha ára tsak az volt ammi azelőtt. A káposzta valamennyire fel vette magát, a méhek igen rosza.

944. Die 1^a Septembris. Tiszta meleg délig, az után borongó változó. 2^a. Tiszta szeles meleg. 3^a. Éjel nagy szél, nappal tiszta rekkent meleg. 4^a. Regvel ködös essőre hajló, azután sűrű esső egész nap, estve éfélig nagy esső. 5^a. Éféltül hajnalig esső, azután változó, borongós. 6^a. Változó híves. 7–8–9–10–11–12. Tiszta rekkent meleg, néha kevés borúllás. 13. Változó nagy meleg. 14. Szeles, borongós, meleg. 15. Nagy meleg, estve nagy szél éfélig. 16. Tiszta nagy meleg, néha borúlt, estve nagy villámlás, nagy szél. 12. Borúlt szeles, estve rettentő nagy felyhő, villámlás, mendörgés, menkö hullás, sebess esső, éjel essőre hajló. 18. Esőre hajló, változó. 19. Majd délig nagy köd, azután változó meleg. 20. Borongós meleg. 21. Híves tiszta szeles. 22. Tiszta meleg. 23.

Nagy köd délig, azután ki tisztult híves. 24. Változó híves. 25. Szeles változó, híves. 26. Regvel hideg, az után tiszta egész nap. 27. Éjtel és regvel hideg, nappal tiszta, szeles. 28. Éjtel hideg, regvel kevés dér, egész nap tiszta meleg szeles. 29. Regvel híves, egész nap tiszta meleg. 30. Hasonlóan.

945. Ezen September hónap többnyire meleg volt, a szállót szépen érelte. Néhol több esső és a sarnyút is rontotta keveset, emellett ahol nagy víz nem volt szépen fel lehetett takarni. A vetésre jó üdő. A tiszta búza ára köble 10–11, és több is volt, a kétszeres 9 for[int], a rozsé 6 for[int] 30 xr. és 7 for[int] néhol 8 for[int]. az árpa 4 for[int], a kukoritzta 4 for[int] köble. A bornak hordója a jóé 30–40 for[int]. Néhol a szüretet is már el kezdetek jobb, mint a múlt esztendőben. A marha ára valamivel tsekkent, a ruhabéli drága volt.

946. Die 1^a 8^{-bris}. Regvel szép esső kevés, egész nap borongós. 2^a. Borongós híves. 3. Regvel híves, egész nap nagy meleg. 4^a–5^a–6. Egész nap nagy meleg. 7^a–8^a–9^a. Éjelenkint híves, nappal nyári meleg üdő. 10^a. Éjtel híves, azután borongós délig, azután nyári üdő. 11^a. Regvel nagy köd, azután kitisztult nyári meleg. 12^a. Hasonlóan. 13. Éjtel híves, azután változó, estve kevés esső, éjtel borúlt. 14. Borongós délig, azután tiszta meleg. 15. Regvel néhol köd, azután tiszta nyári nap. 16. Éjtel híves, regvel tiszta, azután borongós. 17–18–19–20. Éjtel híves, nappal tiszta meleg. 21. Borongós változó. 22. Essős változó. 23. Egész nap változó. 24. Regvel esső, azután borongós, déltől éfélig esső. 25. Éféltől regvelig esső, azután essőre hajló. 26. Borongós, kevés esső. 27. Essőre hajló, déltől éfélig esső. 28. Éféltől regvelig esső, az után egész nap essőre hajló, éjtel ki tisztult. 29. Nagy dér fagy, egész nap tsúnya hideg szél. 30. Egész nap tsúnya hideg fagylaló nagy szél, borúlt. 31. Éjtel hó majd délig, azután essőre hajló, estve sűrű esső.

947. Ezen 8^{-ber} a szüretre kedvező volt, éjelenkint híves, nappal tiszta meleg 21^{-ik} 8^{-berig}, azután esső, zavaros. A bor mennyisége felül haladta a múlt esztendeig, sőt sok helyeken az országban igen is bőven volt. A minősége néhol igen jónak ditsértetett, néhol közepszerű jóságú, néhol alávaló, mint hol az üdőjárás vala. Az ára a bornak 1 hordóé 10–15–20. for[int]. Az élelem beli szerek ára úgy volt mint september hónapban, a marha árával együtt.

948. Die 1^a Novembris. Egész nap lágy, borúlt, essőre hajló, estve kevés sűrű esső. 2^a. Éjtel jó nagy esső, egész nap ködös, lágy, essőre hajló. 3^a. Ködös, lágy, borúlt. 4^a. Változó ködös, essőre hajló, éjtelre ki tisztult. 5^a. Regvel nagy köd, azután szép nyári tiszta meleg üdő. 6. Regvel essőre hajló, majd egész nap essős. 7. Egész nap hideg szeles, borongós. 8. Szeles hideg, délig borúlt, azután lassú esső. 9^a. Változó lágy. 10. Tiszta lágy. 11–12–13. Éjtel tiszta, nappal szép meleg, regvelenkint deres. 14. Változó borongós. 15. Egész nap sűrű esső, ködös majd éfélig. 16. Éféltől nagy köd, essőre hajló, estve felé tsöpörgős, éjjel ködös. 17. Regvel essőre hajló ködös, azután változó, kezdett tisztulni, ismét essőre hajló. 18^a. Változó essőre hajló lágy. 19. Hasonlóan. 20. Borúlt essőre hajló lágy délig, azután estig esső, éjjel változó, több ízben esső. 21. Változó essőre hajló, de regvel délig tisztás. 22. Essőre hajló, dél után kevés esső, éjtel esső, lágy üdő. 23. Regvel esső, egész nap lágy essőre hajló változó, délután híves szél. 24. Változó essőre hajló, dél után kevés esső, éjtel esső,

lágý üdö. 25. Éjel változó, regvel havass essö, majd egész nap. 26. Regvel essöre hajló, azután tiszta híves, szeles, estve tiszta, nagy szél majd egész éjjel. 27. Lágý délig, essöre hajló, az után tsúnya szél, híves, vékony essö, estve éfélig sűrű essö. 28. Egész nap tiszta, szép meleg üdö. 29. Hasonlóan. 30. Igen nagy köd, dél után tiszta lágý.

949. Ezen November hónapja igen lágý, ködös, essös, borongós üdöt mutatott. A szöllö hegyeket bé nem lehetett fedni. Az öszi vetésre igen jó vólt, de még sok helyen kivált az Alföldön el sem lehetett vetni. Az élelembeli ára szinte az vólt, mint octoberbe. Szinte a marhájé is, a bor ára is az vólt ammi szüret után mingyárt.

950. 1^a December. Lágý változó. 2. Lágý szeles. 3. Szeles hideg borúlt. 4–5. Nagy fagy éjel, nappal tiszta hideg. 6–7–8. Éjel nagy szél nagy hideg, nappal tiszta meleg üdö, estve hideg. 9–10. Borúlt hideg, fagyos. 11. Hideg fagyos, nappal tiszta. 12. Hideg borúlt, dél után lajhálló estig, éjjel csendesedett, borúlt. 13. Csendesedett borúlt, dél után essö éfélig. 14. Éfél után lassú essö, regvel ho szakadás, ismét havas essö estig, éjjel borúlt. 15. Regvel délig borúlt, hó szállongás, dél után kezdett tisztúlni, éjel nagy köd. 16. Regvel kevés fagyás, azután egész nap hó esés vegyes essövel, estve essö éfélig. 17. Éféltül változó, regvel kevés fagy, azután híves borongós változó, estve ki derült, fagyni kezdett, hideg egész éjjel. 18–19. Éjjel nappal tiszta kemén hideg. 20. Kemén hideg, borongós egész nap. 21. Borúlt csendesedett. 22. Hajnalba jó hó, azután ködös, borúlt, csendesedett. 23. Olvadó lágý egész nap. 24. Olvadó setét ködös, kevés lassú essö. 25. Egész nap setét lágý ködös, néha tsepergés, éjjel essö. 26. Éféltül nagy szél ködös, essö délig, setét üdö, az után változó híves üdö. 27. Délig hó esés, olvadó, azután változó ködös egész éjjel. 28. Éjel és egész nap nagy köd. 29. Regvel ki tisztúlt lágý, azután ködös, estve fagyás. 30. Fagyos, hideg változó. 31. Nagy hideg.

951. Ezen December hónapban változó üdö, hol meleg, hol hideg, hol ködös, hol havas, hol essö vólt. A szöllök elején bé fedettek. Sok helyen vetettek, az idein való vetések igen szépek voltak. A Tiszta búza köble vólt 9–10–11 for[int] piatzi ára. Kétszeres 8 f[orint]. 30 xr., a Rozsé 7 f[orint], az Árpáé 4–5 f[orint], a kukoritzáé 4–5 f[orint], a zabé 3 f[orint]. A bornak ára egy hordó, 3 akósé 20 f[orint], 15 f[orint]. A szarvas marha a maga árát meg tartotta, a ló ára sem vesztette el előbbeni árát.

952. Ezen 1839 esztendő békességes vólt. A Termés fogyatkozott, szalmájára nézve bövséges, de szeme felénél is, mint szokott alább vólt, kivált a Tisztabúza, mindenfelöl üszöges lévén allig adott 15 kéve 1 vékánál több tiszta szemet. Zab bövségesebben vólt, szinte az Árpa is. Kukoritza az Alföldségen bőven termett. Gyümölts az egész országban igen kevés vólt. Burgonya bövségesen mutatkozott. Bor és annak ára, s minémüsége kitezik a holnapok végén kített jegyzésekbül. Kender hol bővebben, hol silyánabban termett. Káposzta bövségesen vólt. A szénát több helyken meg rontotta az ár víz, de azért sarjuval együtt elégséges vólt. A Méhekre átalyán fogva roszt esztendő vólt. A Magyar nyelv virágzása az országban minden felöl tündöklött. A birka gyapjúnak nem nagy betse vólt és sok birka tartó gazdák el nem adhatván gyapjüket,

jövő esztendőre kintelenek voltak magtartani. A Spanyol nemzet míg ekkoráig is folytatta a belső háborságok, dühönségét, de az Egyiptomi Törökök is a Szultán ellen háborgók voltak, függetlenek kívántak lenni, a Muszka Cár védelme mellett.

1840.

Planeta Jupiter.

953. Die 1^a Januarii. Nagy hideg. 2^a. Regvel hó, kemény hideg egész nap. 3^a. Nagy hideg regvel, az utánn borongós, csenededett egész nap. 4^a. Éjel kevés hó, borúlt hideg. 5^a. Éjel nappal nagy hideg. 6^a. Tiszta nagy hideg. 7^a. Igen nagy hideg. 8^a. Igen nagy hideg éjjel nappal. 9. Borúlt, keveset csenededett, de azért nagy hideg. 10–12–13–14–15–16–17–18^a. Éjjel nappal tiszta kemény hideg. 19^a. Borúlt, óra hajló nagy hideg, néha szél, éjjel lágyúlt. 20^a. Éféltől regvelig lajhálló, az utánn sík jég az utakon, azutánn olvadó, több ízben lajhálló, lágy. 20. Egész nap lágy olvadó, több ízben lassú esső, egész nap borúlt. 22^a. Éjjel nagy esső szélel, több helyett(!) igen nagy szél, olvadó. Regvel nap sütés, ismét zavaros essős, ismét ki tisztúlt változó, lágy olvadó, nagy sár. 23^a. Regvel vékony fagy, az utánn fekete, setét, zavaros essős, ismét ki tisztúlt, több ízben borongós, egész nap szeles, híves tavaszi üdő. 24. Regvel vékony fagy, egész nap változó, tavaszi lágy üdő. 25. Regvel kevés fagy, egész nap változó, tavaszi lágy üdő. 26^a. Regvel kevés fagy, egész nap szép meleg, tiszta tavaszi üdő. 27^a. Éjel igen nagy szél, regvel ködös fagyos, azutánn lágy borúlt, déltájban hó esés, de rögtön el olvadt, azutánn is néha hó, éjel tiszta. 28^a. Regvel nagy fagy, egész nap tiszta tavaszi meleg üdő. 29^a. Éjel nagy szél, regvel nagy fagy, azutánn borúlt zavaros szeles havas, ismét borúlt, délutánn változó lágy borongós. 30. Regvel vékony fagy, egész nap tavaszi szeles. 31^a. Éjel s hajnalba jó nagy hó, azutánn változó híves keveset olvadt, estve essőre hajló.

954. Ezen Januarius holnapja közepéig igen is nagy tél volt, azutánn lágy tavaszi üdő. a fák is rigyezttek(!). Ezen hónap 22^{kén} éjel Nádasdon egy ház kigyulladván az oskolát minden épületeivel, a Parochiának minden épületeit a lak helyen kívül, 17 házakkal semmivé tette az irtóztató szél között támadott tűz. Ezen hónapban az élelem ára eképen volt. A tiszta búza köble 10–11. for[int], a kétszeresé 8 for[int], a Rozsá 7. for[int], árpáé 6. for[int], a kukoritzáé 6–7. for[int], a zabé 3 for[int]. A marha s ló féle ára a múlt esztendei meg maradt. A közönséges bor ára 1 hordóé 25. for[int].

955. Die 1^a Februarii. Lajhálló borúlt híves setétes, a hó elolvadt, lágy egész éjjel. 2^a. Minden fagy nélkül, délig tiszta tavaszi üdő, azutánn nagy köd éfélig. 3^a. Regvel jó nagy fagy, az utánn tiszta tavaszi üdő egész nap, néhol nagy köd. 4^a. Fagy nélkül éjjel nagy szél, egész nap tiszta tavaszi szeles üdő. 5^a. Fagy nélkül, egész nap változó borongós szeles, estve felé lajhálló, estve majd éfélig nagy esső. 6^a. Regvel igen vékony fagy, egész nap szép tavaszi meleg, estve felé nagy köd. 7^a. Regvel jó fagy, egész nap változó tavaszi meleg üdő. 8^a. Regvel jó fagy, egész nap szép tavaszi meleg üdő. 9^a. Regvel kevés fagy,

egész nap lágy lajhálló üdő. 10. Fagy nélkül egész nap, borúlt lágy üdő, estve ki tisztult. 11^a. Regvel fagy, egész nap tavaszi változó lágy. 12^a. Regvel jó nagy fagy, egész nap tiszta tavaszi üdő. 13. Regvel nagy fagy, egész nap tiszta tavaszi meleg üdő. 14–15–16. Hasonlóan. 17^a. Nagy fagy, egész nap borúlt komor vad üdő, estve hó esés széllel. 18^a. Éjtel jó nagy fagy hoval, regvel tiszta, azután egész nap borúlt téli hideg. 19^a. Regvel hó, azután változó téli hideg üdő, délutánn havas hideg szeles, éjjel hó. 20^a. Nagy hideg, egész nap tiszta téli üdő. 21–22. Igen nagy hideg éjjel és nappal délig, azután hideg, borongós. 24–25–26–27. Éjjel és nappal nagy hideg, tiszta verőfényes, néha borongós. 28. Éjjel és regvel tiszta nagy hideg délig, azután változó csendesedett, borúlt. 29. Éjjel és regvel majd délig havas, zavaros üdő, az után tiszta zavaros nagy szél egész nap.

956. Ezen Februarius hónap 16^{ikig} tavaszi üdött hozott, úgy hogy a fák majd csak ki nem zöldeltek, néhol szántottak is, és a szőlőket kezdték nyitni, néhol még az marhák is kint legeltek. Az hernyók ki keltek, de azutánna durva hideg mindent meg ijesztett és sokan rosz következt jósolta. Az élelem ára eképen folyt, a tiszta búza köble 11–12. for[int], a kétszeresé 9 for[int], a Rozsé 8. for[int], a Zabé 3 forinton felül, a kukoritzáé 8. for[int], árpáé 7 for[int]. Mind a szarvas marha, mind a ló az árát megtartotta, a ruha féle kivált a tsizma szerfelett drága. Néhol az országba tűz gyúlladások is többször történtek.

957. Die 1^a Martii. Éjtel és nappal durva nagy hideg szél. 2^a. Éjtel nagy hideg, nappal szép tiszta meleg nap. 3. Éjjel nagy hideg, nappal délig szép tiszta meleg, azután szeles hideg, estve változó hideg. 4^a. Éjtel szeles hideg, nappal durva nagy hideg széllel. 5. Éjtel dühös nagy hideg szél, regvel is, egész nap igen vad hideg szeles, estvére változó. 6^a. Éjtel és nappal csendesedett tiszta hideg. 7^a–8^a. Éjtel és nappal tiszta tavaszi üdő fagyval. 9^a. Éjtel tiszta vékony fagy, nappal tiszta tavaszi meleg üdő majd délig, azután változó tsunya hideg szeles éfélig. 10^a. Éféltül tsunya hideg szél, ho esés valami egy terenyi³⁹². Egész nap tiszta szeles nagy hideg. 11^a. Éjtel nagy hideg, nappal tiszta hideg üdő. 12^a. Éjtel és nappal tiszta nagy hideg. 13^a. Éjtel nagy hideg, változó, regvel borongós hideg, azután egész nap borúlt hóra hajló, tsunya dühös hideg szél éfélig. 14^a. Éféltül regvelig dühös hideg szél hóval, regvel változó szeles hideg, néha verőfény sütött, olvadott, estve ki tisztult hideg. 15. Tiszta hideg verőfényes, délutánn csendesedett, zavaros, kevés hó. 16. Éjtel s regvel tiszta hideg, azután verőfényes tavaszi üdő. 17. Hideg változó, néha hó szállongás. 18. Éjtel kevés hó, tiszta hideg, ismét tavaszi üdő. 19. Éjtel nagy fagy, nappal tiszta tavaszi híves, estve hideg nagy szél. 20. Éféltül dühös hideg szél regvelig, az után egész nap tiszta tavaszi híves üdő. 21. Éjtel téli hideg üdő regvelig, azután tiszta szép tavaszi üdő délig, azután borúlt változó komor üdő. 22. Éjtel dühös nagy szél hóval, regvel bokáig való hó, nagy szél egész nap hideggel. 23. Éjtel téli üdő majd délig, azután lágyas, változó. 24. Éjtel és majd délig téli hideg az után hó lajhállás, dél után lágyas változó tavaszi. 25. Éjtel hó esés, regvel 9 óráig szép tiszta, azután változó borongós hideg délig, azután is. 26. Éjtel és

392 Tenyéryni.

regvel téli üdő, majd délig tiszta verőfény, az utánn borúlt változó. 27. Éjel és regvel téli üdő, azután fél délig tiszta verőfény, azután változó hideg borúlt, kevés hószállongás. 28. Éjel és regvel téli üdő, jó nagy hó, azután lágyúlt változó, többször hó szállongás, néha zavaros lágyas, estve jó nagy hó. 30^a. Éjel és regvel fagyos téli üdő, azután borúlt lágyas, néha hó szállongás. 31^a. Éjel engedelmes, regvel kevés fagy, azután lágyas, délutánn változó híves.

958. Ezen Martzius hónapja rendkívül szeles, többször hó esés, sokszor változó, de ritka napja, hogy hideg ne lett volna és többnyire nagy hideg. A tavaszi vetést csak néhol helyeken lehetett keveset tenni, az őszi vetés is silányan mutatkozott, az előbbeni hónappal az üdőjárása igen ellenkezett. Minden féle élelemnek az ára úgy volt mint februariusban, de szinte a baromfélének is. A bornak hordója 22, 24, 25, 30 for[int]. Ezen hónapban sok helyen az országban tűz gyúlladások voltak és nagy károkat tettek.

959. Die 1^a Aprilis. Regvel fagyos, egész nap szép tavaszi üdő. 2^a. Regvel kevés fagy, délig változó tsipős, az utánn tavaszi üdő. 3^a. Regvel vékony fagy, az utánn borongós tsipős, ismét estvélig engedelmes tavaszi. 4^a. Regvel fagy, egész nap borongós, engedelmes tavaszi üdő. 5. Fagy nélkül lágy tavaszi, dél felé sűrű eső, azután borúlt tsipős estvélig. 6. Hajnalba szép eső, egész nap tavasz tsipős üdő. 7^a. Éjel szép sűrű eső, borúlt tsepergős változó, azután essőre hajló egész nap. 8^a. Éjjel és nappal eső. 9^a. Délig változó lágy, azután szép tiszta tavaszi meleg. 10^a. Éjjel és regvel szép tiszta tavaszi, az utánn borongós csipős, estvére kevés eső. 11. Éjjel és regvel komor változó szeles, az utánn lágyas változó. 12. Regvel változó, azután is híves szeles. 13. Regvel fagy, egész nap tiszta szeles vad üdő, estve éfélig nagy szél. 14. Éféltül regvelig borzastó(!) dühös nagy szél hideggel, hol kisebb, hol nagyobb mértékben, nappal szép tiszta tavaszi üdő. 15. Éjel nappal tiszta nagy hideg szél, hol kisebb, hol nagyobb mértékben. 16. Éjjel hideg szeles, regvel szép tiszta napfény hideggel, egész nap vad üdő. 17. Éjel s reggel nagy fagy, egész nap tiszta csendesedett tavaszi üdő. 18. Éjjel és regvel vékony fagy, azután tiszta tavaszi. 20. Regvel szép eső, azután tiszta éles szél. 21. Tiszta tavaszi vad szél egész nap. 22. Egész nap szép tavaszi üdő kevés széllel. 23. Egész nap tavaszi üdő, estve felé és éjjel nagy szél. 24. Híves szeles tiszta, délutánn és egész éjjel hideg nagy szél. 25. Egész nap tiszta, hideg, nagy szél. 26. Éjjel tiszta szeles, regvel szép tsendes üdő, az utánn tsúnya híves szél, változó borongós egész nap. 27. Regvel tsendes, egész nap tiszta nagy szél. 28. Regvel tsendes tiszta meleg majd délig, azután hideg dühös nagy szél egész nap és éjjel. 29. Regvel tiszta tsendes, az utánn szeles híves délig, ismét tsendes lágy üdő. 30. Délig nyári üdő, az utánn szeles, változó borúlt, essőre hajló.

960. Ezen Aprilis hónapja többnyire igen szeles vala, s híves, de voltak szép tavaszi napok is közben, úgy anyira, hogy a tavaszi vetést el lehetett végezni, és a szőlőket ki lehetett dolgozni. Az őszi vetések is kezdettek szépen zöldelleni. Az élelembeli szerek[ne]k piatzi ára így volt: Tiszta búza köble 11–12. for[int], a kétszeresé 10 for[int], a rozsé 8–9. for[int], a zabé 3 for[int]. 30 xr., az árpáé 7 for[int], kukoritzáé 8 for[int]. A ruha féle drága volt. A bor ára úgy volt mint az előbbi hónapban, az széna igen drága volt s a szegény marhák

nagy szükséget szenvedtek. A méhek sok helyeken kihaltak. Tűz gyúlladások is sok károkat tettek, néhol egész falvak semmivé lettek.

961. Die 1^a Maji. Éjél és egész nap változó híves, dühös nagy szél. 2^a. Egész nap komor híves havas felyhő, néha szemezett. 3^a. Éjjel változó, regvel dér, nappal komor híves, hó szállongás, borúlt, dél után több helyen hó dara jég is, éjjel változó. 4. Szép nap, estve híves. 5^a. Regvel híves, egész nap nyári üdő. 6^a. Regvel híves, egész nap nyári üdő. 7^a. Regvel szép tavaszi üdő, egész nap tiszta. 8^a. Egész nap szép tavaszi szeles. 9^a. Változó szeles meleg, estve borúlt. 10^a. Egész nap borúlt, essőre hajló, tsepergős. 11^a. Egész nap essőre hajló néha lajhálló, délután szép áztató esső, igen kevés mendörgés, estve borongós. 12^a. Délig sűrű lajhálló esső, délután változó, néhol kevés esső. 13^a. Egész nap essőre hajló. 14^a. Essőre hajló szeles, délutánn változó, estve több helyen szép esső. 15. Egész nap változó, essőre hajló, éjjel nagy villámlás, mendörgés, ménkő hullás, igen nagy esső, nagy víz, néhol felyhő(!) szakadás. 16^a. Délig essőre hajló, délutánn sebess esső, azután borongós, essőre hajló, estve kevés esső. 17^a. Essőre hajló, kevés mendörgés, villámlás, néhol esső. 18^a. Éjjel nagy esső, regvel essőre hajló mendörgés több ízben esső délig, azután híves nagy szél, változó tiszta. 19^a. Változó szép tiszta szeles, meleg üdő, néhol essőzés. 20^a. Regvel szép üdő kevéssig, azután áztató esső délutánig, azután borúlt lágy üdő. 21. Éjjel villámlás, regvel szép áztató esső hideggel, azután változó hideg szeles egész nap. 22^a. Regvel a Bikken hó, egész nap durva hideg üdő. 23^a. Borongós vad üdő délig, azután csendesedett. 24^a. Változó borongós, hol híves szél, hol meleg essőre hajló. 25. Borongós szeles essőre hajló, néha szemezett, estve felyhős. 26^a. Hajnalba szép meleg esső, lassú majd délig, azután változó híves szeles. 27. Éjjel szép áztató esső regvelig, azután fél délig essőre hajló, azután nagy szél, híves. 28–29–30–31. Meleg napok, híves éjelek.

962. Ezen Majus hónap többnyire essős volt, de igen sikertelen, híves változó, még havas is. Szél több ízben, mendörgések és villámlások valának, de még a nagy víz a réteket is több helyen bé öntötte. Ezen hónapban igen sok égések valának, nevezetesen Baján első májusban több 1200 háznál semmivé lett, de másütt is egész faluk tenkre(!) tétettek. Arlóban az uraság tsürjét a ménkő meg tsapván más tsürrel és egy házzal el éget. Nem különben 19^{ben} Nekézszenben 6 ház hamuvá lett. Az őszi vetés sok helyeken meg kezdett dűlni, az Tavaszi vetés pedig igen silányon mutatta magát. Minden féle élelemnek az ára úgy vólt mint Aprilisben. A méhek igen rosszak valának.

963. Die 1^a–2^a–3^a. Junii. Meleg tiszta üdők, híves éjelek. 4^a. Éjél borúlt, hajnalba szép esső délig, dél után essőre hajló, estve villámlás mendörgés, áztató esső, majd éfélig. 5^a. Regvel sűrű esső, majd délutánig híves, azután változó essőre hajló. 6^a. Regvel tiszta, az után változó borongós híves. 7^a. Tiszta meleg. 8^a. Borongós néha meleg, megyérül kevés mendörgés. 9. Változó meleg, néhol szép esső. 10. Borongós, többször szép esső, meleg üdő. 11. Változó essőre hajló, néhol esső. 12^a. Tiszta meleg szeles. 13^a. Délig tiszta meleg, dél után nagy borúllás, mendörgés, villámlás, zápor esső, több ízben ménkő hullás. 14. Délig essőre hajló, azután szeles, ki tisztúlt. 15^a. Egész nap tiszta

meleg. 16–17. Hasonlóan. 18^a. Egész nap rekkent nagy meleg, estve nagy villámlás, mendörgés, sebess eső minden felé. 19^a. Változó, dél tutánna tiszta meleg. 20. Híves tiszta. 21. Tiszta nagy szél egész nap, néha borúlt. 22. Tiszta meleg egész nap, estve szeles borongós. 23^a. Néha változó nagy meleg szeles, estve borúlt. 24^a. Éfél után és hajnalba szép eső, reggel majd délig essőre hajló nagy meleg. Hat óra tájba estve felé borulni kezdett, 7 órától majd 11^{ig} le írhatatlan tsúnya felyhő és borzasztó villámlás minden felől, türhető mendörgés, iszonyú nagy jég, egy dió natságú 5 percig, zápor essővel, melly több ízben vala és ország szert tartott. A víz a le kaszált szénát bé öntötte, öszve toltá, a boglyákat fel áztatta. 25. Egész nap változó híves. 26. Hasonlóan. 27. Híves változó, néhol kevés eső, néhol nagy jég sebess esővel. 28^a. Reggel tiszta, azután változó híves. 29^a. Hasonlóan. 30. Hajnaltúl majd egész nap essős, estve ki tisztult.

964. Ezen Junius hónapja igen kartékony volt, sok mendörgések, villámlások és menkö hullások voltak, kivált borzasztó volt a 24^{iki} estvéli és éjjeli nagy villámlás és zápor eső, iszonyú nagy jéggel, közönségen egy dió natságu, néhol pedig tojásnyi. Ez ország szerte minden felé volt. Egerben a Ráczy hegyet úgy el verte, hogy szinte úgy volt mint télbe, a szomszéd falukban a búzát, kenderet haszon vehetlenné tette. Számptalan helyeken, mint az egész Hegy allyán is szöllőket, s búzát egészen semmivé tette, sok helyeken a Templomok Toronyait levetette, házakat öszve rontotta, szóval több helyeken utolsó inségre juttatta a szegén(!) lakosokat. Az Alföldön is több határookban a vetéseket öszve paskolta a nagy jég. Tűz gyúlladások is vóltak igen sok helyeken. Az élelemnek ára e képen vólt ezen hónapban, a Tiszta búza köble 12–13 for[int], a kétszeresé 11 for[int], a Rozsá 10 for[int], az árpáé 8 for[int], a kukoritzáé 8–9 for[int], a zabé 5–6 for[int]. A bornak ára úgy vólt mint a múlt hónapokban, a méhek keveset vették magokat és rajzottak is némely helyeken. A szöllő a hol a jégtúl meg maradott igen szép vólt.

965. Die 1^a Julii. Reggel szép tiszta, azután változó essőre hajló délig, az után tiszta meleg. 2–3^a. Tiszta nagy meleg, tornyos felyhők. 4^a. Nagy meleg, estve villámlás, mendörgés, szép áztató eső. 5^a. Egész nap nagy meleg, estve borongós. 6^a. Egész nap nagy meleg, estve felé borongós. 7^a. Hasonlóan. 8^a. Híves borongós, az után nagy meleg. 9^a. Egész nap nagy meleg, estve borúlt, villámlás éfél előtt szép eső. 10^a. Éfél után is szép eső, egész nap híveses tiszta szeles, estve borongós. 11^a. Reggel borongós, délután változó. 12^a. Tiszta meleg. 13^a. Éjjel és hajnalba sűrű áztató eső, azután borongós híves. 14^a. Majd egész nap sűrű eső, híves. 15^a. Essőre hajló szeles, estve és éjjel dühös nagy szél, híves. 16^a. Egész nap nagy szél, változó híves, estve felé szép tiszta szeles, éjjel nagy szél. 17^a. Nagy meleg, estve tsúnya ijesztő felyhő, rettentő szél, villámlás, mendörgés, szeles eső, nagy széllal majd éfélig, azután változó. 18^a. Változó nagy meleg. 19–20–21–22–23–24. Igen nagy forróság, éjjelenkint híveses. 25. Reggel változó, az után nagy meleg, estve 6. órakor iszonyú dühös nagy szél, 9. óra tájon rettentő villámlás, mendörgés és nagy eső majd éfélig, szüntelen dühös széllal. 26. Reggel essőre hajló 9 óráig, az után nagy meleg egész nap. 27^a. Híves levegő, azután változó nagy meleg,

dél után tiszta nagy meleg, ismét borongós, estve iszonyú villámlás, rettentő felyhőkkel, tsendes essővel majd éfélig. 28^a. Hajnalba szép esső, azután essőre hajló, osztán egész nap változó. 29^a. Regvel essőre hajló borongós híves, délben mendörgés, villámlás, ménkő hullás kevés esső, az után essőre hajló estvélig, éjjel borúlt. 30^a. Egész nap tsepergős híves, hol nagyobb, hol kisebb esső. 31^a. Szeles borongós, megyérül kevés mendörgés, néha szemezett, dél után nagy felyhő, estve villámlás, mendörgés, tsepergős.

966. Ezen Julius hónapja egy néhány meleg napokat kivéven többnyire essős, szeles, mendörgéses, villámos és ménkő hullásos vala és igen káros vala. 6^{-ikben} Ományban egy háznál gondatlanság által kiütvén a tűz 32 házakat a Nemesek részén és több csűrőket, ólakat és juhokat meg emésztett, a lakosokat utolsó inségre jutatta. 25^{-kén} éjjel a Mikófalvi határban a Ménkő tüze egy kereszt búzát meg emésztett. Ugyan azon éjjel Sajó Püspökiben a villám egy tsürt meg sújtván 14 tsürt és egy házat hamuvá tett. 29^{-ben} délben Apátfalván az uraság földjén egy kereszt búzát meg sújtván a villám meg égette. 25^{-kén} éjjel Egerben és tájékán a nagy jég kivált a szőlőkben több károkat tett és olly dühös szél vólt, hogy a Bogátsi Tornyt, Szihalmít, Szomolyait le vetette, több házak tetejét meg rontotta. Az élelembéli szerek ezen holnapnak eljén igen meg drágultak, Tiszta búza köble 14–15. for[int], a kétszeresé 13 for[int], a Rozsé 12. for[int], az árpáé 8. for[int], a zabé 6. for[int]. De az után megoltsódott, úgyhogy a Tiszta búza köble lett 9–10 for[int], a kétszeresé 9. for[int], a Rozsé 8 for[int]. A szőlő szeme ahol meg maradott a jégtől olly nagy vólt, hogy tsak érni kellett, de a sok essőzésben rothadni is kezdett és sok helyen a bő szürethez való vágyakozás füstben ment. A bor az ő árát meg tartotta, a Méhek javulni kezdetek.

967. Die 1^a Augusti. Éfélkor és regvel majd 8 óráig lassú esső, azután szeles változó meleg. 2^a. Regvel majd délig essőre hajló, azután tiszta meleg. 3^a. Regvel változó, egész nap tiszta meleg. 4^a. Egész nap homályos rekkent meleg. 5^a. Regvel harmatos esső, azután borongós, délben sűrű eső, dél után lajhálló, estve és éjjel sűrű áztató esső. 6. Regvel essőre hajló, az után változó borongós, egész nap meleg üdő. 7^a. Regvel borongós, egész nap tiszta meleg. 8^a. Regvel tiszta verő fényes, azután borongós, délbe keveset lajhálló, az után változó, estve felé tisztás. 9^a. Híves, regvel tiszta, azután változó borongós, délután szeles esső. 10^a. Híves regvel verőfényes, azután borúlt, egész nap több ízben hol kisebb, hol nagyobb esső, kevés mendörgés, Csernelbe igen nagy víz, estve felé híves. 11^a. Regvel napfény, azután borongós változó. 12^a. Híves változó, ismét meleg egész nap, estve szeles. 13. Délig híves borúlt és csepergő, azután ki tisztúlt híves kevés szélel. 14. Változó híves. 15^a. Regvel borongós, azután sűrű esső híves, dél után essőre hajló. 16. Regvel nap sütés, azután borúlt esső híves, délután szeles híves változó. 17. Egész nap esső nélkül, változó híves. 18. Regvel napsütés, délig meleg, azután esső, dél után nagy mendörgés, villámlás, ménkő hullás, igen nagy zápor, estve és éjjel essőre hajló. 19. Változó szeles híves, vékony esső. 20. Regvel tiszta, az után változó, néhol esső, ismét borongós híves. 21. Változó néha berselő kevés esső, híves szellő. 22. Borongós híves essőre hajló, azután változó. 23^a. Bo-

rongós híves, azután ki tisztult. 24. Regvel szeles tiszta meleg, azután többször, kivált estve.(!). 25. Regvel borúlt, azután ki tisztult meleg, néha szeles. 26. Regvel híves, egész nap szép meleg üdő kevés szél. 27. Regvel híves, délig tiszta meleg, dél után változó borongós, estve essőre hajló. 28. Regvel tiszta híves, egész nap változó szeles. 29. Regvel híves, az után essőre hajló, dél után többízben esső, estve szép esső, éjjel borúlt. 30^a. Délig változó essőre hajló, délbén sebess esső, délután két ízben sebess esső, azután változó, estve felé kevés esső, éfélig essőre hajló. 31. Regvel tiszta, ismét változó, ködös, ismét tiszta, szeles híves.

968. Ezen Augustus hónapja ritkán vett meleget, többnyire essős híves szeles, igen mostoha a szőlőkre, még tsak zsendülni is allig kezdett, nem nagy reménséget nyújtott a jó borra. Az élelemnek ára e képen, a Tiszta búza köble 10–11. for[int], a kétszeresé 9 for[int], a Rozsé 8 és 7 ½ for[int], az árpáé 5–6 for[int], a zabé 4 for[int]. A kukoritzá és kolompér bővségre mutatott, néhol a sarjukat az árvíz meg futotta, de reménség vólt hogy ki növi. A marha ára, a ló árával együtt meg mara-dott amint vólt a nyáron.

969. Die 1^a Septembris. Egész nap tiszta híves szeles, néha vad felyhős. 2^a. Egész nap szép tiszta meleg, néha híves. 3^a. Hasonlóan. 4^a. Egész nap borúlt essőre hajló híves, néhol esső. 5. Hajnaltúl estig sűrű esső, híves. 6^a. Változó híves, borongós egész nap. 7^a. Regvel hideg, borongós délig, azután tiszta. 8^a. Regvel híves tiszta, egész nap tiszta meleg. 9^a. Regvel hideg, egész nap tiszta meleg. 10^a. Regvel híves változó, egész nap borongós. 11. Regvel híves, egész nap tiszta szeles. 12. Regvel híves, egész nap tiszta. 13. Változó híves regvel, azután tiszta meleg. 14. Éjel híves, egész nap tiszta meleg. 15. Éfélkor mendörgés villámlás ménkő hullás sebess esső, regvel híves essőre hajló, azután változó, dél után lassú esső, zápor estve, kevés diónyi nagyságú jég. Néhol iszonyú villámlás, mendörgés, le írhatatlan szélvész, tsúnya pusztító orkán valami egy fertálig, sok épületeket meg rontott, öszve tört, a ház födeleit le hántotta, sebess esső.³⁹³ 16. Regvel hideg szeles, egész nap szárító. 17^a. Regvel híves és éjel, egész nap tiszta meleg. 18^a. Egész nap tiszta meleg. 19^a. Hasonlóan. 20^a. Szép meleg üdő, estve borongós. 21. Egész nap tiszta hideg szeles. 22^a. Regvel hideg, egész nap tiszta nagy meleg. 23^a. Regvel híves, egész nap tiszta, szeles nagy meleg. 24. Egész nap szeles borongós meleg üdő. 25. Egész nap változó szeles meleg, néha ismét híves, kevés villámlás. 26. Regvel borongós, azután szeles tiszta meleg, estve borongós, villámlás, nagy szél. 27. Éjel borúlt, hajnalba nagy villámlás, mendörgés, ménkő hullás, sebess esső, az után szép esső 8. óráig, délig essőre hajló, azután tiszta híves. 28. Egész nap változó híves. 29^a. Regvel essőre hajló hideg, egész nap tiszta meleg. 30. Regvel hideg borongós, azután tiszta meleg, estve és éjel essőre hajló.

970. Ezen September hónap igen káros, nedves, híves, nagy villámlásokkal s mendörgésekkel telyes vala, kivált 15^{ik} napi éjele iszonyú károkat tett, sok házakat s más épületeket meg rontott. Az erdőben iszonyú pusztításokat okozott

³⁹³ Vö: RÉTHLY: *Időjárás* ... 1801–1900-ig. I. 421.; Nemzeti Ujság, 1840. október 3. 80. sz. 317.

a rettenetes szélvész, ezereinkint döntötte le a szép fákat. Még ezen hónapban sem lehetett tökéletes szőlő fürtöket találni. Az élelemnek ára hasonló volt a múlt hónapban, szinte a marha ára is olyan volt mint a nyáron, a vetést még elsem lehetett jól kezdeni. Ezen Hónapban a Tisztelendő Cisztercita Rendből tizenharmadikán, mint Mária Neve Napján, Tisztelendő Pater Szvorényi Jóseff³⁹⁴ úr új misés Pap mutatta be zsengejének második áldozatját a Mindenhatóknak az Apátfalvi Külső Templomban, melly hajdanában ugyan a Tisztelendő Cisztercita rend birtokában vala, sok számos uri személyeknek jelen kéttében. Ezen napon több uri személyeket meg vendégelvén a helybéli Plébános és ViceEsperest, mint az új szerzetes Papnak keresztelője s keresztatya.

971. Die 1^a Octobris. Regvel ködös, egész nap essőre hajló híves, estve ki tisztult. 2^a. Változó híves, borongós szeles. 3^a. Egész nap híves, borult szeles. 4. Egész nap hideg esső, éjjel ki tisztult. 5. Éféltül borult, egész nap esső hol kisebb, hol nagyobb mértékben. 6^a. Éjel borult, regvel ködös, változó híves egész nap. 7^a. Regvel dér, egész nap tiszta őszi híves. 8^a. Változó hideg. 9^a. Délig szép tiszta meleg üdő, azután hideg változó szeles. 10^{ik}. Egész nap vad, változó szeles. 11^a. Regvel nagy dér, változó híves egész nap. 12. Regvel hideg, szép üdő délig, az utánn borongós csendesedett, estvére szép esső. A Bikben hó, éjel ki tisztult. 13. Regvel csepergős, durva üdő egész nap, tsak hogy néha sűrű kevés esső, nagy szivárvány. 14^a. Regvel nagy dér, egész nap szép meleg őszi üdő, estve hideg. 15^a. Éjel hideg, regvel és egész nap tsepergős, essőre hajló, változó. 16^a. Egész nap változó hideg szeles, estve és egész éjel esső. 17. Hajnalba esső, azutánn ki tisztult, egész nap tiszta nap fényes hideg szeles. 18. Éjel és regvel jó nagy fagy, délig igen szép őszi üdő, az utánn borongós híves, estve éfélig tiszta hideg. 19^a. Éféltül(!) változó borongós, regvel tiszta hideg szeles délig, azutánn lajhálló, estve és éjel havas esső. 20^a. Éféltül majd regvelig esső, azután nagy köd, essőre hajló, dél után vidult, estve tiszta hideg. 21^a. Éjel és regvel tiszta hideg változó majd délig, azutánn hideg esső éfélig, a Bikben hó esés. 22. Regvel borult, változó híves néha napsütés, egész nap csipős, változó borongós. A Bikben hó esés. 23^a. Éjel borult, regvel tiszta hideg, azutánn hó szakadás, ismét nap sütés, változó olvadó, több ízben hó szállongás, vad üdő. 24. Egész nap tiszta hideg szeles, éjel igen tsunya hideg szél. 25. Regvel változó hideg, hóra hajló délig, azutánn borongós nagy szél, dél utánn éfélig esső szakadás. 26^a. Egész nap borongós változó vad üdő. 27. Egész nap változó, néha tisztás csendesedett, éjelre ki tisztult. 28. Regvel fagy, egész nap tiszta szeles hideg. 29. Regvel fagy, egész nap tiszta meleg őszi nap. 30^a. Regvel fagy, egész nap homályos fagyos. 31. Éjel és regvel hideg, egész nap szép nyári üdő, estve és éjel változó.

972. Ezen October hónap jó üdőt igen ritkán mutatott, henem sokszor essőzött, hol havazott, a szüretelőknak rosz volt a bor. Néhol kevés és rosz is, ritka helyen volt tsak fél jószágú is. A vetést még is elvégezték a lakosok majd

³⁹⁴ Szvorényi József (Sáta, 1816. július 5. – Eger, 1892. december 11.) író, ciszterci rendi szerzetes, pap, tanár, az MTA tiszteletbeli tagja. <http://lexikon.katolikus.hu/S/Szvor%C3%A9nyi.html>. Letöltés: 2021. 07. 21.

mindenütt. Az élelem ára hasonló volt a múlt holnapéhoz. Káposzta elég bővségesen volt.

973. Die 1^a Novembris. Egész nap homályos borongós, lágy. 2^a. Regvel híves, egész nap lágy változó őszi nap széllel, éjelre ki tisztult. Beköltzén 3 ház el égett. 3^a. Egész nap homályos változó lágy szeles üdő, éjel változó. 4^a. Homályos lágy, estve éfélig esső. 5^a. Éféltül estig esső, lágy őszi üdő. 6^a. Éjel essőre hajló, nappal borult lágy, estve kevés esső és hó, szeles. 7^a. Ködös essőre hajló nagy tsúnya szél egész nap, dél után és estve esső. 8^a. Regvel derült híves, azután délig szép nyári meleg, délután borongós változó szeles, estve esső. 9^a Novembris. Regvel nagy köd, egész nap borult, néha változó nap fény lágy, estve havasesső. 10. Éjel esső, egész nap esőre hajló lágy. 11. Éjel esső szakadás, nappal szép tiszta majd délig, azután változó lágy őszi nap, estve tiszta hideg szél és egész éjjel. 12. Hajnalba esső majd 9 óráig, azután essőre hajló délig, ködös, az után változó szeles híves egész nap, éjel ki tisztult. 13. Borongós egész nap, éjjel nagy szél, kevés esső. 14^a. Egész nap változó borult essőre hajló, estve és éjjel nagy szél. 15^a. Igen nagy köd délig, azután esső késő estig tsipős. 16–17–18–19. Nyári tiszta meleg napok, néha nagy szél. 20^a. Éjel igen nagy szél, egész nap essőre hajló. 21. Egész nap tsúnya havas esső. 22. Essőre hajló borult lágy, estve vékony esső. 23. Egész nap borult ködös essőre hajló lágy, estve szitálló esső. 24. Regvel borongós, azután egész nap tiszta hideg nagy szél. 25. Egész éjjel nagy szél fagyval, nappal hideg fagyos szél.³⁹⁵ 27. Változó borongós fagyos. 28. Délig tiszta nagy hideg, azután változó hideg. 29–30. Éjjel nappal nagy hideg nagy széllel.

974. Ezen November Honapja igen álhatatlan zavaros, szeles, essős, nagy sár, néha fagyos, havas vala. Ezen hónap 4^{-kén} Heves Vármegyében, Beköltzén 3 ház egészlen le égett. Az élelem ára így volt, piatzi ára Tiszta búza köble 10–11. for[int], kétszeres köble 9. for[int], Rozsá 8 for[int], Árpáé 5 for[int], Zabé köble 4 for[int]. A Ruházat drága. A marha közép árú, a széna kezdett drágulni. Az új bornak semmi bötse nem lévén az ára is akója tsak 4–5 for[int] vala.

975. Die 1^a Decembris 2–3–4^a. Éjel nappal nagy hideg tiszta. 5–6–7–8–9–10. Éjel nappal nagy hideg tiszta, néha közbe változó. 11. Borult nagy hideg. 12. Hajnalba s regvel hó, azután borult hideg. 13. Hajnalba hó, azután nagy hideg, hó szállongás. 14. Egész nap homályos, nagy hideg széllel. 15. Hajnaltúl éfélig hó szakadás. 16. Éféltül éfélig hó szakadás. 17. Éféltül hó szakadás késő estig, azután tisztult nagy hideg. 18. Egész nap nagy hideg tiszta. 19. Egész nap nagy hideg borult, estve felé sűrű szitált esső. 20. Ködös lágyas, néha ködös esső. 21. Egész nap ködös nagy hideg. 22–23. Tiszta igen nagy hideg. 24. Regvel keveset csendesedett, dél után keveset lágyult. 25. Tiszta nagy hideg, éjjel hó esés. 26–27–28–29. Éjjel nappal iszonyú nagy hideg, tiszta. 30–31. Éjel nappal ködös, nagy hideg.

976. Ezen December hónapja igen sok havat szült és nagy hideget mutatott, a szánkózóknak leg jobb úttal keveskedett. Ezen hónapban az élelem béli szerek úgy voltak, mint az előbbi hónapban, szinte a marha ára is középszerű

³⁹⁵ November 26. kimaradt a naplóból

vólt. A bornak ára az vala ammi a fentebb hónapba. Imitt amott az országban hallatzott, hogy tűz gyúlladások is törtintek.

977. Ezen 1840^{-ik} Esztendő igen, igen kártékony vólt. Első hónap egy része igen lágy ugy, hogy a fák is rügyezni kezdetek, a 2^{-dik} hónapja is folytatta a lágy üdőt és többnyire a fákat jó nagy bimbóban hozta és néhol szántogatni próbálgattak. Az 3^{-ik}, 4^{-ik} hónapja igen szeles és silány vala. Az 5^{-ik} hónap essős, de siker nélkül. A hernyoknak is igen nagy áradása vala és nem tsak a gyümölts, hanem az Erdei fákat is igen nagyon meg emésztette. A 6^{-ik} Hónap igen kártékony vólt, sok zápor essők, mendörgések, ménkö hullások, villámlások, szörnyű nagy jég essők rontották az határokat az országunk majd minden részén. Szóllót, búzát sok helyen öszve paskolta. Réteket bé öntötte és majdtsak nem utolsó ítéletet közelíteni akarta meg ösmertetni az emberekkel. Az 7^{-ik} hónap hasonlóan ijesztő vala, a számtalan mendörgések sok helyen a Tornyokat le hánta, házak tetejét öszve szaggatta az iszonyatos órkán. Az aratás igen silán vala, néhol a jég mia(!), néhol más hibák mia(!), a búza igen vékonyan fizetett. A 8^{-ik} hónap is essős, híves vala, a szólló szemek ámbár meg vóltak növe, bövségekre gazdagon dúslakodtak a tőkéken, de mivel még tsak nem is igen zsendültek nem nagy reménséget adtak a boldog szüretre. A zab aratás is nem a leg nagyobb remént nyújtotta a gazdák[na]k, igen vékonyan fizetett. De 9^{-ik} hónap sem biztatta a szóllós gazdákat jó borral, mivel még azon holnapban sem igen lehetett enni való szóllót kapni. A 10^{-ik} hónap sem igen örvendeztette a gazdákat, sem tiszta napokkal a szüretre, sem jó borral. Néhol ugyan kivált a hol a jég nem érte, elég bőven vólt a bor, de igen rosz, másütt pedig elég kevés is, rosz is vólt. A 9^{-ik} hónap az erdőket is meglátogatta az nagy órkánnal, sok ezer élő fákat ledöntött, hol tövestül ki szaggatta, hol derékon ketté törte. Egy szóval az egész esztendő átalyán fogva silannak lehet mondani. Gyümölts – kivéven a Tseresznyét – úgy szólván semmi féle nem vólt. Makk sehol sem termett. Káposzta a sok essőzés között meg nyólt és elégséges vólt. Kender némely helyeken igen silán, néhol pedig bövséges vólt. A méhek szegények valának többnyire, ámbár némely helyeken meg gazdagodtak. A Tűz özönök temérdek károkot okoztak az egész országban minden felől és sok áldozatot mutattal bé Vulkánusnak. A hal ezen esztendőben igen bőven vólt.

1841.

Planeta Mars.

978. Die 1^{-a} Januarii. Keveset csendesedett ködös, délelőtt ho esés, azután szeles. 2^{-a}. Éjjel szeles, nappal tiszta csendesedett üdő. 3^{-a}. Egész nap csendesedett, olvadásra hajló, estve éfélig rettentő szél hóval. 4^{-a}. Éféltül egész nap borzasztó nagy szél hóval éfélig. 5^{-a}. Éféltül regvelig iszonyú szél hóval, egész nap tsendes lágyas, lajháló olvadó, estve éfélig tsúnya nagy szél. 6^{-a}. Éféltül tsúnya szél essővel regvelig, azután tsendes lassu esső majd délig, nagyon olvadó, tiszta csipős, nagy vízzel, éjjel esső. 7^{-a}. Éjel és nappal lágy olvadó, néha esső, éjel szeles. 8^{-a}. Éjel nagy szél, délig tsepegős, egész nap tavaszi lágy üdő, olva-

dó, nagy víz. 9. Regvel kevés fagy, egész nap komor nagy köd, estve hó szakadás és éjjel. 10^a. Regvel komor borúlt, hóra hajló hideg egész nap. 11^a. Egész nap tsúnya szeles havas hideg, estve felé lágyult essős, egész éfélig dühös szél. 12^a. Éféltül fogva irgalmatlan szél, zavaros egész nap tsúnya széllel hol esső hol hó vad üdő, estve tsendes. 13^a. Tsúnya vastag köd regvel, egész nap tsendes havas. 14^a. Éjjel hó esés, délig ködös havas szeles durva üdő, estve nagy szél szítás essővel éfélig. 15. Éféltül majd délig tsúnya zavaros szeles havas esső hideg, az utánn tsendes borúlt egész nap tsipős. 16. Éjel és nappal csúnya, csúnya, бүдös köd. 17–18. Regvel vékony fagy, aztán homályos nap sütés, egész nap ködös borúlt essőre hajló tsöpögös lágy üdő, nagy sár. 19. Egész nap lágy setét borúlt, essőre hajló. 20^{ik}. Regvel majd délig havazott, fagyos hideg egész nap. 21^a. Éjel ki tisztúlt, egész nap tsúnya hideg szél nagy fagy, éfélig csúnya hideg szél. 22^a. Éféltül nagy szél nagy hideg, egész nap tiszta szeles, napfényes üdő. 23^a. Nagy hideg, homályos, néha nap fény, estve és éjjel hó esés. 24. Éféltül majd délig hó esés, az utánn tiszta hideg éfélig. 25. Éféltül tiszta nagy hideg. 26–27. Tiszta nagy hideg. 28. Éfél után porhó, egész nap változó hideg, estve kevés hó. 29. Keveset csendesedett, változó. 30. Igen nagy hideg, estve hó. 31. Regelre nagy hó, egész nap nagy hideg.

979. Ezen Januarius hónapja egész 20^{káig} tavasz üdőre mutatott, a nagy Decembéri hó majd mindenütt elolvadt és nagy vizet okozott. Egerben az alsó zűgő a vizet fel fogván anyira fel tolódtott a víz, hogy a piatzon még a boltokat is meg aztatta és igen nagy sár volt az utakon. De 20^{kátúl} ismét télre változott és az elbűtsűző havat ismét új nagy hó követte és a meg romlott szánka útát ismét a farsangolók számára meg újította. Ezen hónapban az élelem ára eképen folyt: a Tisztabűza köble 10–11. for[int], a kétszeresé 9. for[int], a Rozsé 8 for[int], az Árpáé 5 1/2 for[int]. a zabé 4 1/2 for[int], a kukoritzáé 5. for[int]. A bor ára 24–30 for[int] párja, azaz 6 akó. A szarvas marha és ló féle a múlt esztendei árát meg tartotta. A ruha féle drága vólt, de a vászony oltsodott. Az hálnak bűvsége volt, valamint a hal tsiknak is.

980. Die 1^a Februarii. Tiszta nagy hideg. 2^a. Igen nagy hideg délig, azutánn változó keveset csendesedett. 3^a. Keveset csendesedett borongós délig, az utánn változó hideg borúlt. 4. Éjel hó esés, egész nap hó szállongás borúlt hideg. 5. Éjel és egész nap durva csipős borúlt, estve felé sűrű apró hó. 6. Éjel és nappal borúlt hideg üdő, néha nap sütés. 7^a. Éjel tiszta nagy hideg, egész nap hideg szél borúlt, estve langyos egy kevéssé.³⁹⁶ 9^a. Lágyas egész nap éfélig. 10^a. Éfélkor ki tisztúlt, egész nap verőfényes nagy hideg. 11. Hasonlóan. 12. Nagy hideg regvel, ködös nagy hideg délig, azutánn tiszta lágyas. 13. Nagy hideg változó, dél után lágyas, éjel kitisztúlt. 14. Februarii. Egész nap tiszta nagy hideg. 15^a. Hasonlóan. 16. Éféltül borúlt, csendesedett. 17. Regvel nagy hideg, azutánn tiszta lágyas. 18. Regvel fagyos, egész nap lassú olvadás. 19–20–21. Regvelenkint fagyos, nappal lágy homályos olvadó. 22^a. Regvel lassú hó aprós, estve felé sűrű szitálló esső, borúlt lágy üdő. 23. Borúlt lágy üdő. estve ki tisztúlt. 24. Lágys tiszta olvadó, estve hideg. 25. Délig vastag sűrű köd, azutánn

³⁹⁶ Február 8. kimaradt a naplóban.

tiszta olvadó, estve nagy hideg. 26. Majd egész nap hó esés, éjlelre ki tisztult nagy hideg. 27. Regvel hó, az utánn csendesedett tiszta verőfény, éjjel nagy hideg. 28. Éféltül nagy hideg fél délig tiszta, az utánn lágyas, ismét nagy hideg éjjel.

982.³⁹⁷ Ezen Febriarius hónap változó, hideg vad üdő, többször tiszta verőfényes, még a szánkázás is majd végig tarott ezen hónapnak. Az Élelembeli szerek azon az áron folytak, mint Januariusbán. Szintén a Marha ára is.

983. Die 1^a Martii. Hideg szeles havas majd egész nap, estve felé csendesedett. 2^a. Egész nap borult hideg, estve hó esés éfélig. 3^a. Éfél utánn hó, regvel és egész nap tiszta hideg verőfényes. 4^a. Délig borult hideg üdő, az utánn tiszta verőfényes. 5^a. Hasonlóan. 6^a. Regvel nagy hideg vad üdő, az utánn tiszta verőfényes, estve lágyas borult változó. 7. Regvel hó esés hideg, azutánn tiszta verőfényes olvadó. 8^a. Regvel fagy, azutánn essőre hajló, ismét kitisztult verőfényes olvadó. 9^a. Regvel nagy fagy, az utánn tiszta meleg, ahol a nap süttött olvadó, estve tiszta, hideg szeles. 10^a. Nagy hideg egész nap, néha szeles tiszta, keveset engedett, éjel nagy hideg. 11. Regvel nagy fagy, azután napsütés, azutánn egész nap borult híves. 12^a. Regvel nagy fagy, egész nap tiszta olvadó, de azért híves. 13. Regvel nagy fagy, egész nap tiszta hideg, a verőfényes helyeken olvadó. 14. Regvel nagy fagy, egész nap tiszta durva hideg üdő. 15. Hasonlóan. 16. Regvel borult kevés fagy, essőre hajló, azutánn szép tavaszi meleg olvadó, éjel tiszta. 17^a. Regvel fagyos, délig hideg vad üdő, az utánn tavaszi lágy egész nap. 18. Regvel vékony fagy, egész nap tavaszi vad üdő, néha változó. 19^a. Regvel vékony esső jéggel. 20. Borult ködös fagy nélkül lágy üdő, délutánn tiszta. 21. Regvel köd, egész nap szép tiszta meleg üdő. 22. Regvel néhol nagy köd, délig tiszta meleg, azután változó essőre hajló estig, azutánn kitisztult híves. 23. Éjel kevés fagy, hajnaltul majd délig nagy köd, délután tiszta szeles, azutánn változó tavaszi szeles és csepergős majd éfélig. 24. Éféltül majd délig csepergős lágy, azutánn tiszta néha változó meleg, nagyon olvadó. 25. Regvel vékony fagy, délig szép lágy üdő, délben esső, azutánn ismét szép esső kevés mendörgéssel, ismét sebess esső kevés jéggel, azutánn szivárvány, ismét esső, estve felé ki tisztult hideg, tavaszi szél, éfélig fagyoss. 26. Éféltül tiszta hideg szél egész nap, regvel jó nagy fagy. 27. Regvel nagy fagy, nappal tiszta meleg üdő, néha szél. 28. Regvel nagy fagy, egész nap tiszta vad tavaszi üdő. 29. Regvel fagy, egész nap szép tavaszi meleg üdő, néha keveset változott. 30. Regvel vékony fagy, egész nap szép tavaszi tiszta meleg, néha szél. 31. Regvel híves, délig szép meleg üdő, délben essőre hajló, ismét ki tisztult meleg üdő, néha nagy széllal.

984. Ezen Martzius hónap úgy közepéig éjjelen kint téli, néha nap közt olvadó keveset, azutánn regvelenkint vékony fagyot hozott, nappal pedig olvadott. 19^{kén} vilámot, 25^{kén} keveset mendörgöt, még jég is vagy 3-szor mutatkozott és semmi kárt nem okozott a vize. Ezen hónap utólyán majd mindeütt a tavaszi vetést el végeznek a szántó vetők a Fel földön, de az Alföldségen még az hó jó formán nem is kezdett olvadni. Az élelembéli szerek ára ugy

³⁹⁷ Pók József eltévesztette a sorszámozást, 981 kimardt.

ment, mint Januariusban minden felől. Szinte a marhák ára is úgy volt. A szütes igen graga(!)³⁹⁸ volt.

985. Die 1^a Aprilis. Borúlt híves, dél utánn mendörgés, kevés esső, Egerben nagy esső jéggel, estve vilámlás. 2^a. Tavaszi lágy üdő. 3^a. Változó borongós tavaszi nap. 4^a. Változó híves borongós tavaszi üdő, kevés esső. 5^a. Hasonlóan. 6. Több ízben változó felyhős szeles, több ízben esső. 7^a Aprilis. Változó szeles, híves essőre hajló. 8^a. Tiszta tavaszi szeles vad üdő. 9^a. Nagy fagy, azutánn tiszta tavaszi szép meleg üdő, néha szeles. 10. Regvel fagyos, egész nap borúlt durva vad szeles üdő. 11^a. Egész nap essőre hajló híves délig, azutánn lassú esső kevés mendörgés, estve felé sebess esső, azutánn szivárvány kettő, s ki tisztult, szinte egész éjel tiszta. 12^a. Regvel igen nagy dér, az utánn nagy köd, egész nap változó essőre hajló lágy üdő. 13. Egész nap változó essőre hajló lágy üdő, dél utánn kevés esső vékon jéggel, azutánn kevés mendörgés setét borúllás, éjjel esső. 14–15–16–17–18–19. Szép nyári meleg délig, dél utánn borongós meleg. 20. Regvel szép tiszta nyári üdő, 10 órakor mendörgés villámlás ménkö hullás, néhol igen nagy jég esővel felyhő szakadás, nagy vizek Balatonban, Csernelben. 21–22. Szeles nagy meleg, estve felé változó. 23. Tiszta nagy meleg. 24. Tiszta nagy meleg, szeles. 25. Tiszta nagy meleg, néha szeles. 26. Délig nagy meleg, aztán jó üdeig tartó mendörgés, borúlt szeles. 27. Egész nap tiszta nagy szél, estve híves. 28. Regel tiszta híves, egész nap meleg szeles. 29. Egész nap nagy meleg. 30. Éjel tiszta, nagy meleg délig, az utánn borúl, két versben³⁹⁹ mendörgés, anyi vers szép essővel, néhol semmi esső, estve híves.

986. Ezen Aprilis hónap igen változó eleje hideg, fagyos, száraz, igen vékony essők voltak, néhol igen sok nagy vízzel. Jég több felé volt, de igen kevés kárt tett, mendörgések több ízben voltak még ménkö hullás is. A Kerti veteményekre és Méhekre igen rosz volt. Az erdő ezen hónapban egészen ki fakadott, de a hernyók igen sok helyen meg emésztették. Az élelem béliek ára így állott, a tiszta búza köble 10–11 for[int], a kétszeresé 9–10. for[int], a Rozsé 8–9. for[int], Árpáé 6–7. for[int], Zabé 4–5 for[int]. A ruházatbeli drága, bornak ára 25–30. for[int] egy pár hordó. A régi borok akója 10–12. for[int]. A marha ára nem nagy volt. A marha hús fontya(!) különböző, 10, 11, 12 xr. úgy állott, néhol a zsidók 6–7 xr-on mérték fontyát.

987. 1° Majus. Éjel nagy szél, regvel hideg, egész nap szeles tiszta, déltájban nagy meleg, azutánn híves szeles. 2^a. Éjel s regvel fagyos deres, egész nap tiszta szeles. 3^a. Éjel és regvel szeles, híves délig, az utánn borongós, éfél előtt mendörgés villámlás sebess esső. 4. Éféltúl reggelig borult, az utánn dél utánig nagy meleg, aztán borongós essőre hajló, estve szép áztató esső vagy 2 óráig, villámlás és mendörgéssel. 5. Tiszta meleg szeles üdő, estve borúlt. 6^a. Egész nap tiszta meleg, estve és éjjel essőre hajló. 7^a. Regvel tiszta meleg, aztán kevéssé borongós. 8. Nagy meleg, estve villámlás. 9^a. Nagy meleg szeles, dél utánn borongós, estvére híves. 10^a. Éjel és regvel híves, aztán szeles meleg,

³⁹⁸ Drága.

³⁹⁹ Szakasz. Vö: SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár II.* Budapest, 1897. 962.

délre borongós szeles, délután Egerbe és környékén nagy esső, másütt lassú és kevés esső, estve és éjtel borúlt híves. 11^a. Hajnalba szép rövid esső, egész nap essőre hajló borongós, estve híves. 12^a. Regvel szép esső, dél után essőre hajló kevés mendörgés, estve felé szép áztató esső, néhol csak tsöpörgős, estve híves. 13^a. Éjtel dér, hajnalba nagy köd, a deret semmivé tette, aztán borongós néhol szép esső, estve híves. 14^a. Egész nap borongós híves, dél után szép áztató sűrű esső, mendörgés, estve híves. 15. Egész nap borongós híves. 16. Híves essőre hajló vékony esső, dél után és estve híves. 17^a. Regvel dér, egész nap szép meleg üdő. 18^a. Regvel híves, nappal tiszta meleg. 19^a. Nagy meleg, néha változó. 20. Nagy meleg. 21. Egész nap borúlt meleg. 22. Hasonlóan, estve kevés esső. 23. Nagy meleg, estve borúlt és villámlás. 24. Regvel borongós, délbe szép esső, de kevés, azután essőre hajló rekkent meleg, estve híves. 25. Nagy meleg tiszta, dél után borongós, néhol szép esső pásztásan. Egerben és alól igen nagy esső jéggel, Egerben több hegyeket és a Maklári búzát el verte! 26. Borongós szeles egésznap, nagy meleg. 27. Tiszta nagy meleg széllel, néha borúlt. 28. Szeles meleg néha borongós, éjtel tiszta. 29^a. Hajnaltúl borúlt, essőre hajló, egésznap nagy meleg. 30–31. Nagy forróság, néha tornyos felyhők, éjtelkint híves.

988. Ezen hónap elég essőt adott, néhol pásztásan, de sikertelen vólt, néhol semmi esső sem vólt a két hónapban, több helyeken jég is vólt és káros. Többnyire híves éjtelek és regvelek jártak. Az élelem és minden fële úgy ment, mint a múlt hónapban.

989. Die 1^a Junii. Nagy forróság, délbe borúlt kevés mendörgés, dél után nagy zivatar kevés üdeig, minden felől szép felyhők, néhol kevés esső. 2^a. Nagy forróság délig, az után szép borulások minden felől mendörgés, néhol láztott, hogy esett is, nagy meleg, néhol nagy víz. 3^a. Egész nap borúlt minden felől, néhol esett is, kevés mendörgés híveses, estve felé igen szép esső, éjtelre kitisztúlt. 4^a. Egész nap tiszta nagy meleg, néha tornyos felyhők. 5^a. Borongós, essőre hajló. 6^a. Változó essőre hajló, déltájban esső, délután éfélig hol nagyobb, hol kisebb esső. 7^a. Éféltúl éfélig esső, néha igen nagy sebess. Apátfalván felyhő szakadás dél után, nagy káros víz a réteket meg öntötte. 8^a. Éféltúl egész nap borongós, essőre hajló néha tsöpögős híves. 9^a. Regvel híves tiszta, az után borongós essőre hajló, délben nagy mendörgés, sebess zápor esső apró jéggel, azután tiszta, ismét mendörgés villámlás ménkö esés nagy esső. 10^a. Egész nap változó híves, estve felé híves. 11^a. Egész nap hideg borongós. 12^a. Egész nap hideg borongós, essős. 13. Egész nap tiszta híves. 14^a. Hajnalba szép esső, azután tiszta híves, délben borúlt, mendörgés, esső, néhol semmi esső, azután tiszta híves. 15. Híves tiszta, néha borongós. 16. Regvel tiszta, aztán borongós híves egész nap, estve ki tisztúlt. 17^a. Egész nap változó híves. 18^a. Regvel majd délig tisztás, aztán változó borongós híves. 19. Éjtel nagy szél, majd délig essőre hajló, aztán tiszta jó üdő. 20. Éjtel sebess esső, délig essős, aztán essőre hajló néha tsöpögős. 21. Éjtel kevés esső, azután változó borongós jeges napsütés. 22. Regvel változó aztán tiszta nagy forróság, néha tornyos felyhők. 23. Regvel borongós, egésznap nagy meleg, néha tornyos felyhők. 24–

25–26–27–28–29–30. Nagy hőség, néha tornyos felyhők, kevés szél lengedezés.

990. Ezen Junius hónapban néhol több esső volt, több helyeken kevés s jéggel vegyes, néhol nagy víz a Rétegekben is Kárt tett. Több ízben híves éjelek és regvelek voltak, borulások láztottak több ízben, mellyek esső nélkül múltak el. Ezen hónap utolyán minden felől arattak, de a búza keveset fizetett és már előre féltek az emberek a jövőndő szük üdőtül. Az élelem ára így állott, a tiszta búza piatzi ára 11–12 for[int], a Rozsá 8–9. for[int], az Árpáé 6. for[int], a Zabé 5 for[int]. A minden féle Marha ára tsökkent. A ruha féle drága, kivált a tsizma. A gypajú ára tsökkent. Széna minden felől tsekélység vól.

991. Die 1^a Julii. Nagy hőség szélllel, dél utánn borongós nagy meleg, estve essőre hajló, villámlás, éjel kevés üdeig nagy szélvész vilámlás mendörgés futó esső. 2^a. Nagy meleg, egész nap változó, essőre hajló. 3^a. Hasonlóan. 4. Hajnaltúl délig mendörgés, áztató esső, azután változó meleg, essőre hajló. 5^a. Hajnalba esső, aztán délig több ízben esső, néhol nagy esső, dél után változó, meleg üdő. 6^a. Rekkent meleg, dél után pásztás sebess esső, ismét borongós. 7^a. Délig esső, az után változó nagy meleg. 8^a. Egész nap tiszta meleg üdő. 9^a. Délig lajhálló, azután szeles tiszta nagy meleg. 10^a. Egész nap változó meleg. 11. Éjel nagy szél, regvel változó meleg, az utánn tiszta szeles, dél utánn jó pásztás esső – Arlótül túl a Sajjóig igen nagy jég, mindent potséká tett – aztán tiszta meleg. 12. Hajnalba szép esső, azután tiszta szeles nagy meleg egész nap. 13. Egész nap tiszta nagy meleg, néha kevés szél. 14^a. Hasonlóan tornyos felyhővel. 15. Nagy meleg homályos, délutánn homályos felyhők néha tsöpögös, estve vilámlás. 16. Egész nap rekkentő tiszta meleg. 17. Forróság, nagy meleg. 18. Igen nagy forróság lengedező forró szélllel, délután a szellő láng melegséggel tsapta az embereket. 19. Nagy meleg tornyos felyhőkkel. 20. Nagy forróság tornyos felyhőkkel. 21. Nagy meleg, néha felhős. 22. Nagy meleg. 23. Regvel felyhős, azután egész nap nagy meleg, estve borúlt. 24. Hajnalba szép kevés esső, aztán essőre hajló, néhol több esső, délután áztató esső egy nagy tsattanással, ismét felyhős, estve és éjel híves. 25. Regvel tiszta híves, azután változó hívesse, dél utánn nagy meleg, estve híves. 26. Változó nagy meleg. 27. Majd délig tiszta nagy meleg, azután borongós meleg üdő. 28. Nagy meleg, változó néha. 29. Nagy szél, meleg borongós, ítzaka szép áztató esső. 30. Regvel tiszta kevés ideig, aztán essőre hajló szeles, dél után szép esső híves kevés mendörgéssel, estve majd éfélig áztató szép esső. 31. Egész nap tiszta szeles, híves.

992. Ezen Julius igen száraz, ki vévén az eleit és utolyát, ez sokat használt a káposztára, melyet a hernyó kezdett pusztítani. 12^{-kén} dél utánn Járdánházátül túl a Sajjóig nagy jég, melly natsága tojasni vala, a mere el ment még a le nem aratot búzát, zabot, kukoritzát, kendert és szöllőket mind semmivé tette, meg a nyúlatkat ahol talált agyon verte. 18^{-ban} olly égető láng szél volt, nem tsak országunkban, hanem a külső országokban is, hogy sok helyen a növényeket szinte meg perselte. Ámbár igen nagy forróság vól, még is mindenütt a sarjú igen szépen s sűrűn nevededett. Mivel a búza majd mindenütt keveset fizetett az ára semmit sem tsökkent, a tiszta búzának köble 12–13. for[int], a Kétszeresé 11

for[int], a Rozsé 9–10 for[int], az árpáé 6 for[int], a zabé 4 for[int]. A bor ára, a jó boré 60 for[int], az utolsó termésé 30 for[int] volt egy pár hordoval. A marha ára, mint a mult hónapban olyan volt. A marhák[na]k szájak és lábak kezdett fájni, néhol dögvész is mutatkozott a szarvas marhák között. A Káposztát a hernyók minden felől ostromlották, a szőlő ezen hónap utólyán jól éredett.

993. Die 1^a Augusti. Borongós híves, aztán meleg, délben borongós, azután és estve felé szép esső, tovább még vilámlás fekete felyhő széllel, nagy esső, majd éfélig több izben mendörgés, villámlás sebess esső. Bolykon a vilám egy tsürt meg tsapván 5 házak a tűz áldozatává lettek. 2. Egész nap szeles, változó híveses. 3^a. Egész nap tiszta nagy meleg kevés széllel. 4. Tiszta szeles meleg. 5. Regvel tiszta, azután változó szeles meleg. 6^a. Tiszta szeles nagy meleg. 7^a. Délig borongós meleg, délután nagy meleg. 8–9. Tiszta nagy meleg. 10. Tiszta szeles nagy forróság, délután forró égető szél. 11. Délutánig essőre hajló szeles, néhol nagy esső, aztán nagy meleg. 12. Nagy meleg vékon széllel, néha változó borongós. 13–14–15. Éjel híveses, nagy meleg nappal. 16. Változó nagy meleg néha borongós, éjel híves. 17. Egész nap essőre hajló, néha szemezett. 18. Nagy meleg néha borongós, igen kevés esső, dél után ismét nagy meleg, estve villámlás mendörgés néhol nagy esső. 19. Egész nap nagy meleg nagy szél, estve essőre hajló híves. 20. Regvel tiszta híves, aztán nagy meleg, közben néha híves egész nap nagy széllel, estve felé igen rettentő szél. Másütt nagy setét felyhő, villámlás, mendörgés, nagy esső, Sába környékén káros jég a szőlőkben. 21. Nagy meleg több izben változó szeles, dél után a Biken nagy felyhő vilámlás mendörgés ménkö esés, napsütés közben kevés esső, néha híves szél. 22. Egész nap tiszta nagy meleg, hőség, néha szél. 23. Nagy meleg. 24. Nagy meleg, estve híves. 25. Nagy meleg és estve felé vilámlás, mendörgés, néhol tsunya káros esső, nagy víz Arló tájékán. 26. Nagy meleg, néhol szép esső, vilámlás mendörgés. 27. Nagy hőség. 28. Nagy hőség, egész nap füstös üdő. 29–30–31. Éjelenkint híves, nappal nagy meleg néha homályos borongós.

994. Ezen Augustus hónapja nagy meleg, éjelenkint híveses, több izben mendörgés, vilámlás, menköhúllás és imitt amott káros esső. Elején ezen hónapnak Harmatzon 4 aszont agyon sújtott a vilám, meg 2 embereket. A víz is szekerestül 2 embert el söpröt. Arló tájékán felyhő szakadás, ahol a sarjút kívül találta, kit el vitt, kit bé öntött. Sátán, Bótán a jég a szőlőkben nagy károkat okozott. Közönségesen sarjú igen sok volt és fel is lehetett takarni tsak hamar, mivel az üdő igen jó szolgált reája. Az élelem így állott, a tiszta búza köble, piatzi ára 13–14 for[int], a Rozsé 9 ½ s 10 for[int]. A marhát sehogy sem vették, mivel a szűllés kivéven a sarjút igen szűken volt. Szalma mivel apró volt a búza igen gyéren volt. A szőlő majd tsak nem egészen meg éredett, s néhol igen bő szürethez nyújtot reménséget.

995. 1^a Septembris. Nagy meleg, estve és éjel híves. 2^a. Nagy meleg borongós, éjel híveses nagy szél. 3. Nagy meleg, szeles. 4^a. Egész nap borúlt meleg. 5^a. Változó nagy meleg délig, aztán borúlt essőre hajló, éjjel mendörgés villámlás szép áztató esső. 6^a. Egész nap essőre hajló tsepergős, estve és éjel mendörgés villámlás szép áztató esső. 7^a. Változó híveses. 8^a. Regvel borúlt,

az utánn tiszta nagy meleg. 9^a. Délig változó, dél utánn tsunya hideg esső, éjjel tiszta hideg. 10. Regvel dér tiszta híves üdő, ismét változó, estve borúlt vilámlás. 11^a. Essőre hajló híves vad üdő egész nap. 12^a. Borongós, egész nap tsepergős, essőre hajló csendesedett. 13. Éjjel borúlt, délig essős lágy. 14. Regvel híves, egész nap nagy meleg. 15. Éjjel és regvel jó híves, azutánn meleg. 16. Éjjel és regvel híves, nappal füstös meleg. 17. Egész nap füstös meleg, néha híves szél. 18. Borongós híves. 19. Éjel hideg, napal szeles hideg, tiszta. 20–21. Nagy hideg, téli szél, tiszta. 22. Éjjel nagy hideg, nappal csendesedett tiszta híves, szeles. 23. Egész nap essős, tsepergős híves. 24. Változó jó meleg. 25. Egész nap essőre hajló híves. 26. Egész nap szeles, tiszta lágy, dél utánn megyérül mendörgés, felyhős. 27. Éjel nagy szél, nappal változó meleg. 28. Éjjel nagy esső majd délig, az utánn tiszta meleg. 29–30. Éjelenként kevés dér, nappal nagy meleg.

996. Ezen September hónapja változó, hol esső mendörgés villámlás, hol hideg híves szeles, hol kisebb nagyobb mértékben meleg. A szőlő tökéletesen meg éredett és kivéven a Hegy allyát. A szüret meg lett mind a Dunamellékin, mind Eger tájékán, bor sok is, jó is lett. A Felföldön a szüret mingyárt october elején lett, a bor ára szüretkor 20, 25 forint vólt 3 akónak, sok helyeken aszú szőlőt is bőven szedtek. Az élelem ára piatzokon a tiszta búza köble 12 for[int], a kétszeresé 10 f[orint], a Rozsé 8–9. forint, az árpáé 6. f[orint], a zabé 4 for[int]. A marha oltsódot, a lóval együtt. A birka gyapjú ára, mint a nyáron meg maradott.

997. Die 1^a–2^a–3^a–4^a 8^{b-bris}. Nyári meleg üdő, éjjel szeles. 5^a. Éjel nagy szél, éfél utánn szép esső kevés mendörgéssel, délig esső hol nagyobb, hol kisebb mértékben. Dél utánn változó meleg lágy üdő, estve felé kevés esső. 6^a. Éjel igen nagy szél, szinte nappal változó essőre hajló, estve és éjjel tsunya nagy szél esső szakadással. 7. Hajnalba ki tisztúlt híves majd délig, aztán tiszta lágy nyári üdő, dél utánn híves, estve tsunya fekete felyhő igen nagy villámlással mendörgéssel, néhol ménkö hullás estve 9 óráig. 8^a. Regvel szép tiszta híves, déltájban borongós szeles változó estig. 9^a. Változó szeles, néha essőre hajló. 10^a. Regvel essőre hajló tsepergős, azutánn változó, hol tiszta verőfényes meleg, hol vad szél, estve tiszta híves. 11^a. Éjel bé borúlt, egész nap tiszta meleg, néha durva szeles. 12^a. Éjel hideg, hajnalba borúlt, egész nap tiszta vad szeles üdő. 13. Regvel tiszta híves, azutánn borúlt vad szeles üdő, kevés tsepergős. 14–15^a. Regvel híves, nappal szép nyári üdő, éjjel híves. 16. Egész nap borongós, mord üdő. 17. Hajnaltúl majd délig hideg esső, dél utánn változó híves. 18^a. Regvel változó, aztán nyári üdő. 19. Hasonlóan. 20^a. Regvel borúlt, az után nyári változó néha híves. 21. Változó nyári üdő, estve borúlt. 22^a. Regvel tiszta híves, azutánn és estve csendesedett. 23^a. Éjel hideg, regvel fagyoss, nappal tiszta, estve híves. 24^a. Változó híves egész nap. 25^a. Regvel híves, tiszta őszi üdő egész nap. 26. Szeles változó őszi üdő, lágy. 27–28. Regvel híves, egész nap nyári meleg üdő. 29. Regvel borúlt, egész nap meleg nyári üdő. 30^a. Borúlt, lajhálló, kevés sűrű esső, nyári üdő egész nap. 31. Változó lágy szép őszi üdő.

998. Ezen October hónap eleje és vége szép kelemetes üdő, a többi változó durva szeles, essős. Az őszi vetések mindenütt el végeztek. Az élelem ára úgy volt, mint a más holnapban, szinte a bor ára is. Káposzta elégséges volt. A marha és ló közép áron ment. A Tiszta gyapjunak, a birkának kevés bötse volt.

999. Die 1–2–3–4–5–6–7. Novembris. Éjelenként és regvel fagyos hideg üdő, nappal szép nyári meleg üdő. 8^a. Éjel és regvel fagyos hideg, az utánn ködös változó napsütés, dél után csendesedett tiszta. 9–10^a. Változó komor üdő. 11. Regvel lágyas, egész nap tiszta őszi meleg üdő. 12–13. Őszi lágy, változó. 14. Hasonlóan. 15. Ködös, egész nap essőre hajló és hideg esső néha. 16. Éjel és délig fagyos hideg, déltől estig sűrű nagy hó esés, estve tiszta, ismét szitálló hó regvelig. 17. Regvel fél délig lajhálló kevés hó, azután egész nap tiszta, estve tiszta hideg üdő. 18. Éjel tsunya nagy hideg szél, regveltől egész nap nagy hó szakadás nagy széllal. 19. Hó esés délig, az utánn változó hideg. 20. Tiszta hideg délig, aztán borúlt lágyas. 21. Borongós ködös, lágyas essős. 22. Nagy köd, lágy olvadó. 23. Hasonlóan. 24. Egész nap borúlt, essőre hajló, lágy sáros üdő. 25. Éjel esső, regvel tsöpörgés, essőre hajló, egész nap lágy ködös üdő. 26–27. Változó borongós lágy üdő, néha szél. 28^a. Regvel fagyos, azután majd délig szép tiszta lágy üdő, ismét borúlt ködös, lágy. 29. Regvel tiszta, aztán változó, hol komor vad, hol tsendes lágy, hol szeles, estve és éjel tsendes. 30^a. Hajnaltól tsunya vastag ködös, egész nap lágy.

1000. Ezen November hónap változó, hol hideg, hol tiszta, hol havas, essős, lágy. Állhatatlan. Az élelembéli szerek úgy állottak, mint a múlt holnapba. A szarvas marha közép árú, a ló ára is szintén. A gyapjunak kevés bötse. A verességben és himlőben sok gyermekek el haltak, majd tsak nem ország szerte.

1001. Die 1^a 10^{briis}. Egész nap borúlt essőre hajló lágy éfélig, aztán tiszta. 2^a. Tiszta szép meleg őszi üdő kevés széllal. 3^a. Éjel nagy szél, délig szép tiszta hivesses szeles, az utánn mord változó borongós, éjel borúlt. 4^a. Délig essőre hajló lágy üdő, aztán csendes esső, egész éjjel esső. 5. Egész nap és éjjel esső. 6^a. Regvel csöpörgős, aztán essőre hajló borúlt lágy üdő. 7. Hajnalba tsöpörgős, lágy essőre hajló délig, aztán változó essős. 8^a. Változó lágy essőre hajló egész nap. 9^a. Regvel délig kevés fagy, aztán változó mord üdő. 10^a. Változó ködös essőre hajló. 11^a. Regvel havas mord, keveset fagyott ködös, a hó el olvadt, dél utánn vad üdő, estve ki tisztúlt, éjjel fagy. 12. Regvel havas, aztán tiszta napfény, éjjel derült. 13. Regvel fagyoss, aztán tiszta, ismét ködös hives borúlt. 14. Regvel fagy, egész nap ködös borúlt lágy. 15. Hasonlóan. 16. Regvel fagyos, aztán borúlt lágyas. 17^a. Regvel jó nagy fagy, délben nap sütés, lágyas. 18. Regvel nagy fagy, egész nap hideg komor, ismét lágyúlt, estve tiszta. 19^a. Éféltől éfélig sűrű lassú esső, engedés, nagy sár. 20^a. Egész nap sűrű nagy köd, komor üdő, nagy sár. 21. Regvel köd, aztán tiszta lágy nap fény, változó, szivárvány, éjel tiszta lágy. 22^a. Regvel keveset dibernedett⁴⁰⁰, aztán sűrű nagy köd egész nap. 23^a. Hajnalba ködös borúlt, essős majd délig, aztán borúlt egész nap. 24. Essőre hajló, dél utánn éfélig lassú esső. 25. Éféltől egész nap hó esés, néha essővel. 26. Essős majd egész nap, estve ki tisztúlt. 27. Egész nap szép

⁴⁰⁰ Gémbredett, fagyott. *Új Magyar Tájszótár. II. E–J.* Budapest, 1988. 624.

tiszta üdő, őszi. 28. Regveltül majd délig lágy szitáló esső, délutánn essőre hajló, estve essőre hajló. 29. Éjjel és egész nap lassú esső, igen nagy sűrű köd, lágy üdő. 30. Hasonlóan. 31. Éles hives, kezdett fagyni keveset.

1002. Ezen December hónapja igen kevés fagyot hozott, többnyire havas, essős és sűrű ködös, nagy sáros üdőt hozott, a szelet sem mulasztotta el, ritka volt a nap sütés. Az élelem ára így állott: a tiszta búza köble 12–13. for[int]. A Kétszeres 11 for[int], a Rozsé 9–10. for[int], az Árpáé 8 for[int], a zabé 5 f[orint]. A szarvas marha ára középszerű volt, a ló árával együtt. A Bornak ára 3 akós hordóé 25–30. for[int]. A gypjúnak kevés bötse volt. Sok szegények retgették a nagyon szűk üdőtül.

1003. Ezen 1841^{-ik} Esztendő többnyire száraz, téiben nagy hó esések, nyárban voltak ugyan többször essők, de igen károsak, mendörgés, villámlásnak szüke nem volt, kivált Augustusban még a villám embereket sujtot. A nagy vizek a sarjúkban kivált a Felföldön nagy károkat okozott. A szőlőkre igen jó folyt az üdő, igen jó és sok bor is lett. A búza féle szűken fizetett, azért az ára is közönségesen a piatzokon így állott: Tiszta búza köble 10–11–12 forintokon kelt, a kétszeres 10–11 for[int], a Rozs 8 for[int], a Zabé 4–5. for[int], az Árpáé 6–7 for[int]. A Kukoritzáé 7–8. f[orint]. A marha közép árú volt a lóval együtt. Az országban a vegyes házasság miatt igen nagy versengések voltak a Katholikusok és Reformátusok között.

1842. Planeta Sol.

1004. Die 1^a Januári 2. 3. Igen nagy hideg nagy fagy, éjel nappal tiszta. 4. Egész nap tiszta nagy hideg, estve felé és éjel borúlt, hó esés. 5^a. Egész nap hideg, apró hó esés. 6^a. Borúlt hideg. 7^a. Nagy szél hidegvel. 8^a. Hasonlóan. 9^a. Lágys borúlt. 10. Hideg lágylással, változó. 11. Egész nap hideg esső széllel egész nap, a hó jóformán olvadt. 12. Lágyló változó egész nap. 13. Éjjel fagyos, nappal tsipós hideg, nagy köd egész nap. 14–15–16–17. Éjelenkint fagyos, nappal lágys nagy sűrű köd, olvadó. 18. Éjel s regvel fagyos, délig nagy köd, aztán ki tisztult, éjel fagyos. 19. Éjel nappal tiszta olvadó. 20. Éjel tiszta fagyos, regvel és egész nap változó borongós hideg, keveset olvadt. 21. Havas szeles hideg. 22. Délig borúlt ködös hideg, délutánn tiszta. 23. Egész nap tiszta hideg. 24. Változó hideg. 25. Szomorú borongós hideg egész nap, estve nagy szél. 26. Egész éjel és nappal tsunya dühöngő borzasztó szél majd éfélig. Sok épületeket meg rontott, néhol semmi szél. 27. Változó hideg borongós. 28. Hajnaltúl majd egész nap hó esés, estve is, éjel hol borúlt, hol tiszta nagy hideg. 29. Hajnaltúl hó esés 9. óráig, aztán változó hideg borúlt, estve ki tisztult. 30. Egész nap hideg változó. 31. Egész nap tiszta, hideg szeles.

1005. Ezen Januarius hónap álhatatlan durtság hideg szeles havas, néha olvadó vala. A nagy szél 26^{-kán} a Mikófalvi Templomot igen megrontotta, tsak kevés hija volt, hogy az egész tetejét lenem hajította. Az élelem ára eképen volt: a tiszta búza ára köble 11–12. for[int], a kétszeresé 9–10. for[int], a Rozsé 8.

for[int], a Zabé 5. for[int], az árpáé 7–8. for[int]. A marha ára közepszerű, a hús fontya 9–10 xr. A gyapjúnak ára tsökkent, az hizott sertés oltó volt.

1006.1^a Februarii. Egész nap tiszta hideg szeles. 2^a. Éjtel nagy hideg, nappal szép tiszta nagy hideg szeles délig, aztán változó nagy hideg. 3–4–5–6. Éjtel nappal nagy hideg. 7. Éjtel és nappal nagy köd, igen nagy hideg. 8. Egész nap igen nagy hideg, homályos zúzos ködös. 9^a. Egész nap nagy hideg, homályos, ködös. 10^a. Egész nap nagy hideg, többször ködös, nagyobb részint tisztás. 11^a. Egész nap borúlt nagy hideg, éjjel tiszta. 12–13–14. Regvelenkint nagy köd, zúzos nagy hideg, nappal tiszta, igen nagy hideg, estvénkint ködös. 15–16–17–18. Éjjel nappal nagy hideg tiszta, regvelinként zúzos. 19. Változó hideg komor, dél után engedő. 20. Egész nap lágy borúlt, engedő. 21–22–23–24. Éjjel nappal nagy köd, hideg, délutánnkint engedő. 25–26. Szép tiszta fagyos hideg, napközt engedett. 27. Regvel fagy, egész nap komor olvadó. 28. Regvel fagyoss, egész nap szeles változó.

1007. Ezen Februarius hónapban kemény téli üdő volt, de még is néha naponkint keveset olvadott. Az élelembeli szerek azon áron keltek, mint Januariusban. A szülés igen drága volt.

1008. Die 1^a Martii. Regvel fagyos, egész nap tiszta olvadó, éjjel változó. 2^a. Regvel kevés fagy tiszta, aztán essőre hajló borúlt, estve felé tiszta szeles. 3. Regvel vékony fagy, egész nap tavaszi szeles essőre hajló. 4^a. Éjjel és regvel fagy nélkül való, egész nap tiszta, lágy szeles tavaszi üdő, estve felé híves. 5^a. Regvel fagyos, délig szép tiszta tavaszi üdő, aztán lágy borúlt estig. 6. Regvel fagy, azután változó tiszta nap fény szeles tavaszi, estve felé hó szállongás. 7^a. Nagy fagy változó hideg komor, néha nap sütés, estve felé hó szállongás. 8^a. Nagy fagy, aztán tiszta hideg, néha változó borongós. 9^a. Regvel nagy fagy, délig szép tiszta tavaszi üdő, aztán változó hideg. 10^a. Éjtel s regvel nagy fagy, aztán változó ködös, azután szép tiszta meleg, ismét változó, dél után hó szakadás késű estig. 11^a. Regvel hideg fagyos, tiszta meleg olvadó 10. óráig, aztán változó borúlt, aztán lassú esső, ismét sebess pásztás esső darás, estve felé híves nap fény. 12^a. Regvel nagy fagy, aztán tiszta tavaszi meleg délig, aztán buddogo nap fény, szeles híves estig. 13^a. Regvel fagy, aztán tavaszi változó üdő. 14^a. Regvel vékony fagy, egész nap borúlt essőre hajló. 15. Regvel fagy, egész nap tiszta szeles, tavaszi híves üdő. 16^a. Regvel vékony fagy, nappal tiszta tavaszi üdő. 17^a. Változó tavaszi híveses. 18^a. Regvel fagy nélkül, aztán tiszta híveses, aztán essőre hajló, dél után késű estig lassú esső. 19. Regvel igen vékony fagy, aztán tiszta napfény, ismét szeles változó, délután kevésé zavaros, kevés essővel, ismét tiszta. 20. Regvel jó fagy, tiszta szép üdő majd délig, aztán több ízben változó szeles, vékony havazás, délután tisztás tavaszi üdő. 22. Regvel jó fagy délig tiszta, aztán változó tsöpörgős tavaszi üdő. 23. Nagy fagy, nappal tiszta szeles havas tavaszi üdő. 24. Nagy fagy, tiszta hideg szeles üdő téli. 25. Hasonlóan. 26. Változó hideg szeles. 27. Hasonlóan. 28^a. Regvel fagyoss, aztán tiszta változó, délben zavaros, délután tiszta lágyas. 29. Regvel fagyos, aztán változó borongós szeles. 30^a. Regvel fagyos, egész nap tiszta meleg. 31. Regvel fagyos, aztán változó, délben vékony esső, délután tiszta híveses.

1009. Ezen Martzius hónapja Alhatatlan(!), változó, fagyos, néha tiszta nap, melly miatt a Tavaszi vetést tenni nem mindenütt lehetett, de a szálló munkával is hátra maradtak a szállós gazdák. A marhák élelem nélkül szükölködtek. Az élelembeli szerek drágúltak. A tiszta búza köble 13–14 for[int], a kétszeresé 11–12. for[int], a Rozsé 10. for[int], az árpáé 6–7. for[int], a Zabé 5 1/2 forint, a kukoritzáé 9–10. for[int]. A szarvas marha és ló közép árú volt. A gyapjúnak nem nagy bötse.

1010. Die 1^a Aprilis. Hives változó, kevés esső. 2^a. Változó szeles hiveses, dél után esső, néhol több esső. 3^a. Több ízbe változó, estve felé esső szinte éfélig. 4^a. Szeles, többnyire tiszta és változó. 5^a. Tiszta szeles. 6^a. Regvel jó nagy fagy, egész nap meleg tavaszi üdő, éjjel tiszta. 7^a. Regvel lágy tiszta, azután változó borongós délig, aztán sűrű esső, aztán késű estve villám-lás, sebess esső, éjel havas esső. 8. Hideg szeles, havas majd délig, aztán szeles, borúlt, híves. 9. Fagyoss szeles havas, majd egész nap mord üdő. 10^a. Fagyoss szeles, borúlt délig, aztán havas kesű estig. 11^a. Fagyoss, szeles, havas borúlt, változó, néha napsütés, vad üdő. 12^a. Fagyoss durva délig, aztán havas, estve essőre hajló. 13^a. Egész nap híves, essőre hajló, változó ködös. 14^a. Éjel és regvel essőre hajló, tavaszi híves üdő. 15. Egész nap változó tavaszi lágy. 16. Regveltül délig sűrű esső, aztán essőre hajló, borúlt. 17^a. Változó lágy. 18. Regvel fagyoss, egész nap tiszta tavaszi. 19–20–21. Szép tiszta meleg tavaszi üdő. 22–23. Hívesses, változó borongós. 24. Regvel hideg, aztán tiszta meleg, estve felé hideg. 25. Hideg szeles változó, néha meleg. 26. Egész nap hideg, havas felyhő, szeles. 27^a. Regvel fagyos változó, néha meleg, estve vad üdő. 28. Egész nap borongós, lágyas, komor vad üdő. 29. Egész nap durva vad szeles hideg üdő, változó. 30. Regvel szép tiszta, egész nap vad szeles változó, estvére csendesedett.

1011. Ezen Aprilis hónapja változó durva napokkal volt telyes, kivéven egynéhány napokat. Az élelembeli szerek úgy voltak ezen hónapban, mint Áprilisban, a tavaszi vetés elvégződöd.(!) A marha, ló gyapjú az elébbi árban meg maradt.

1012. Die 1^a Maji. Délig vad borongós, aztán lágyas, szeles, többnyire tisztás. 2^a. Szeles változó. Éjel 3. felytály 11te Apátfalván tűz támadván 63 házat, 33 gazdasági épületet meg emésztett a szörnyű nagy szél. 3^a. Borongós változó, lágy tavaszi üdő. 4^a. Tavaszi tiszta szeles üdő, estve kevés tsöpörgés. 5^a. Változó többnyire tiszta, estve szép esső. 6^a. Délig tavaszi, dél után szép esső, ismég változó borongós. 7^a. Változó tavaszi üdő, többször essőre hajló. 8^a. Regvel változó, aztán szép meleg egész nap, néha felyhős. 9^a. Egész nap tiszta nagy meleg, tornyos felyhőkkel. 10^{ik}. Éféltül majd egész nap meleg sűrű esső, estve kevés mendörgés. 11^a. Regvel forró nap, aztán köd, minden felé délig nagy nap sütés, dél után szép áztató esső, igen lassú mendörgés, lajhálló esső. 12. Egész nap változó hiveses, néha jó meleg. 13^a. Regvel nagy köd, aztán változó borongós délig, aztán meleg üdő. 14. Egész nap tiszta nagy meleg, 15. Tiszta meleg, szeles üdő. 16. Változó szeles délig, aztán borongós. 17. Regvel tiszta, aztán változó, 9. órától dél utánig eleinte szeles, kevés esső, aztán szép áztató esső, aztán ki tisztúlt nagy meleg. 18^a. Változó meleg, délben kevés

esső. 19^a. Regvel tiszta, aztán egész nap borongós szeles, híves. 20^a. Regveltül egész nap változó. 21. Regveltül délig szép esső, dél utánn változó híves. 22^a. Regvel túl délig szép esső, dél utánn tisztás híves. 23^a. Regvel tiszta délig, aztán borongós, mendörgés, néhol sebess esső, híves. 24^a. Tiszta szeles, ismét változó híves. 25. Délig lajhálló, délután tiszta. 26. Délig nagy meleg, délutánn borongós mendörgés kevés esső, ismét essőre hajló. 27. Szép meleg, változó szeles. 28. Változó, több ízben essőre hajló, nagy szél egész nap, híves. 29. Délig tiszta meleg, aztán változó, estve északrúl rettentő felyhő, mendörgés, villámlás, szép esső nélkül, nagy sebess esső.(!) 30^a. Majd egész nap lassú esső, néhol nagy esső. 31^a. Egész nap meleg, néha essőre hajló, borongós, estve esső.

1013. Ezen Majus hónapja változó vólt, jo meleg üdöket, de essöket is adott, de hivesses üdöket többször mutogatott. Minden féle növényeket nevelt, a szőlő is igen szépen mutatta magát. Az Élelem beli szerek árokra így vóltak, a tiszta búza köble 14–15. for[int], sőt felyebb is vólt, a kétszeresé 12–13, a Rozsé 11–12. forint, az árpáé 10 for[int], a zabé 5–6 for[int], a kukoritzáé 10. for[int]. Igen nagy szükséget látott a szegénység a pénznek szüke miatt. A marha és ló ára úgy állott, mint a múlt hónapban. Ezen majus hónapnak 2^{kán} éjel 3 fertály 11re Apátfalván Beretz Mátyás Gazdának az marha óla ki gyúlladván, hogyan nem tudatik, ekkor tsendes üdő vólt, de hirtelen olly iszonyú szél támadott, hogy egy óra alatt 63 lak házakat, 33 gazdasági épületet, a belső templomot, harang lábat három szép harangokkal, a Parochiát minden épülleteivel, kortsmát, Allást, Oskolát, Kántor házat semmivé tett és a lakosokat végső inségre juttatta. A lakosok kárán kívül az Egri Iffiú Seminariumnak is mint földes Uraságnak rettenetes kárt okozott. Mingyárt más nap az Iffiú Seminariumnak Fő Rectora Fő T[isztelen]dő Roskoványi Agoston kanonok úr a meg égetteknek 400 vforintot⁴⁰¹ segítségül küldött a magájéból. A Földes Uraság kenyereket, szalonnát, búzát s lisztet osztatott a szegény meg égetteknek. Nagyon T[isztelen]dő Dankó János úr, mint a Seminarium jószága igazgatója rögtön olly böltis rendeléseket tett, hogy minden le égetteknek ingyen, az uraság erdejébül elegendő szükséges épület fát rendelt. A Templom tetejét, ámbár a Templom [...?] mentül elébb tserép sindelre, szinte úgy a Parochiát tserép sindelre felépítette az Uraság költségin. Az ösze olvadott 3. harangokat újra öntette. A többi Parochiális épületeket is tsinosan fel építette. Mentsen meg Isten mindeneket az illyen káros esettül a te nagy Irgalmasságod által és áld meg az illy jó tévő Földes Uraságokat.

1014. Die 1^a Junii. Délig meleg tiszta, az utánn borongós csöpörgős, néhol nagy esső. 2^a. Egész nap tiszta meleg, keményen sütő nap. 3^a. Regvel nap sütés, az utánn essőre hajló, többször lassú sűrű esső, borongós. 4^a. Borongós essőre hajló, néhol nagy esső. 5^a. Egész nap borúlt essőre hajló, aztán tsöpörgős, éjel szép esső. 6^a. Regvel essőre hajló, aztán egész nap sűrű áztató esső késű estig. 7^a. Essőre hajló egész nap, néha lassú esső, éjel esső. 8^a. Egész nap essőre hajló, több ízben sűrű esső. 9^a. Regvel majd délig tiszta nagy meleg,

401 Váltóforint.

aztán borongós, délben nagy mendörgés villámlás ménkő hullás igen nagy zápor minden felől, aztán ki tisztult. 10^a. Essőre hajló változó, dél utánn tsúnya fekete felyhő mendörgés villámlás, ménkő hullás zápor esső, az utánn ki tisztult tiszta meleg üdő, éjel tiszta. 11^a. Éjel s nappal tiszta meleg széllel. 12^a. Egész nap tiszta nagy meleg széllel. 13. Hasonlóan. 14^a. Homályos nagy meleg délig, aztán rekkent meleg. 15^a. Hajnalba mendörgés, sűrű esső, aztán változó szeles híves, éjel esső. 16^a. Szeles, változó híves egész nap. 17^a. Regvel változó essőre hajló szeles híves délig, aztán szép meleg üdő. 18. Híves szeles tiszta. 19^a. Regvel híves szeles, változó borongós egész nap. 20^a. Regvel tiszta, aztán essős délig, aztán nagy meleg. 21. Nagy meleg délig s változó, délutánn mendörgés sebess esső, ismét nagy meleg. 22. Tiszta meleg délig, aztán mendörgés villámlás ménkő esés, tsúnya felyhő, kevés esső, néhol nagy esső, aztán nagy forróság estig. Sáta és a környékén jég esés. 23. Délig nagy meleg, dél utánn nagy zápor esső, mendörgés, ismét nagy meleg. 24^a. Majd délig esső, aztán változó nagy meleg. 25^a. Homályos nagy vak meleg.⁴⁰² 26. Hasonlóan. 27^a. Változó meleg. 28. Délig változó meleg, aztán tiszta szeles híves. 29^a. Tiszta nagy meleg. 30^a. Hasonlóan.

1015. Ezen Junius hónapja sok essőt szült, több mendörgések, villámlások, ménkő hullások voltak, hol nagy meleg, hol híveses szeles. Az élelem ára eképen vólt, tiszta búza köble 15–16–17. for[int], kétszeresé 14–15. for[int], Rozsé 12–13. for[int], Árpáé 10–11 for[int], zabé 6–7 for[int], kukoritzáé 10–12 for[int]. Igen nagy inséget szenvedet a szegénység egész aratásig. A barom féle ára úgy vólt, mint a múlt hónapban. A szöllő igen sokat ígért.

1016. 1^a–2^a–3^a–4^a–5^a–6^a Julii. Igen nagy meleg, töbször sötétes, néha kevés szellő, éjel híves. 7^a. Hajnaltúl majd egész nap igen szép lassú áztató esső. 8^a. Változó meleg üdő, regvel nap fogyatkozás és olly setétülés, hogy az szárnyas állatok éjelnek vélték lenni regveleket ollyokba vissza sietének. 10^a.⁴⁰³ Egész nap nagy meleg. 11. Hasonlóan. 12–13–14–15–16–18–19. Igen nagy meleg, éjelenkint híves. 20^a. Nagy meleg, estve felé borongós, néhol tsöpörgés. 21. Igen nagy meleg, dél utánn borongós. 22. Majd délig nagy meleg, aztán borúlt szép áztató esső mendörgés, néhol nagyobb esső, estve felé híves. 23^a. Tiszta hideg üdő, szeles. 24^a. Egész nap tisztás, estve híves. 25^a. Regvel híves, egész nap nagy meleg. 26^a. Délig nagy meleg, aztán változó, estve felé nagy felyhő, kevés esső. 27^a. Regvel tiszta, aztán majd délig esső, néhol nagy esső délben, aztán változó borongós. 28^a. Egész nap változó nagy meleg. 29. Egész nap tiszta nagy meleg, éjel rettentő vilámlás essővel. 30. Tsöpörgős őszi üdő egész nap. 31^a. Hives változó.

1017. Ezen Julius hónap majdtsak nem nagy meleg száraz, éjel híveses, esső vagy 3^{or} vala, de tsak hamar ki száradott. Szarvaskőben tűz tamadván 9 házak semmivé lettek. Az élelem ára minden félének egy, két forintval alább szállott. A Ruházat ára drága. A szarva marha és ló ára meg maradott, mint elébbi hónapban. A Szöllő nagy termést mutatott.

⁴⁰² Rekkenő meleg. Vö. SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár II.* 1893. 901.

⁴⁰³ Július 9. kimaradt a forrásban.

1018. Die 1^a Augusti. Regvel hives, délig nagy meleg, aztán essőre hajló, ismét tsendes esső. 2. Egész nap igen nagy szél, változó. 3^a. Regvel változó szeles, egész nap meleg. 4^a. Éjél hives, nappal nagy meleg, délután borongós. 5^a. Egész nap rekkent meleg. 6^a. Nagy meleg, néha változó. 7^a. Nagy meleg délig, aztán tsúnya szél, néhol borúlt, sebess esső. 8^a. Nagy meleg, aztán tsúnya szél, ismét rekkent meleg. 9^a. Rekkent meleg, dél utánn szeles. 10^a. Rekkent nagy meleg, délben és utánn változó borongós, ismét nagy meleg. 11^a. Egész nap nagy meleg. 12. Délig nagy meleg, aztán pásztás esső, sebess, aztán tiszta meleg. 13^a. Egész nap rekkent meleg, szeles. 14^a. Hasonlóan. 15. Hasonlóan nagy széllel. 16. Kevés szél, nagy meleg délig, délutánn jó pászta esső, ismét változó. 17^a. 9. óráig nagy meleg, aztán valami 3. óráig nagy esső mendörgéssel, nagy víz a réteket bé öntötte, ismét kitisztúlt, éjél tiszta. 18^a. Regvel tiszta, délelőtt mendörgés sebess esső, néhol semmi esső. 19^a. Egésznap tiszta meleg, estve felé borúlt sebess esső, néhol több esső. 20. Nagy meleg, déltájban borongós kevés esső mendörgéssel, ismét szeles nagy meleg. 20^a–21–22–23. Nagy meleg. 24. Nagy meleg, több ízben borúllás. 25. Változó, igen nagy meleg. 26^a. Változó, igen nagy szél, regvel hives, aztán nagy meleg. 27. Nagy meleg. 28^a. Regvel híves, aztán nagy meleg. 29^a. Regvel hideg, aztán nagy meleg, estve felé hives. 30^a. Regvel hives, egész nap nagy meleg, néha borongós. 31^a. Hasonlóan.

1019. Ezen Augustus hónap változó, többnyire nagy meleg, nagy szél, hivesses, mendörgés és káros esső. 12^{-kén} Makláron és tájékán tsunya orkán, nagy mendörgés ménkö hűllás, templomot embert lovat megütött, nagy esső nagy jég. Az élelem ára leszállott jóval, a ruházat ára drága, a gyapjúnak semmi betse. A marha és ló ára a múlt honapi meg maradt. A szőlő keveset zsendült. Szarvaskőbe[n] ismét vagy 15 ház az tűznek prédája lett.

1020. Die 1^a Septembris. Regvel hives, aztán nagy meleg, tornyos felyhők, szél. 2^a. Regvel hideg, aztán meleg borongós szeles. 3^a. Regvel hideg, egész nap nagy meleg, néha tornyos felyhők. 4. Hasonlóan. 5^a. Egész nap több ízben essőre hajló szeles, híves. 6. Regvel hives, egész nap szeles borongós. 7^a. Regvel borúlt hideg szeles, dél utánn áztató esső, borongós. 8^a. Regvel dér, változó meleg. 9^a–10^a. Változó, essőre hajló szeles. 11^a. Essőre hajló lajhálló délig, aztán sűrű áztató esső. 12^a. Regvel essőre hajló, néhol szeles híves esső. 13^a. Egész nap szeles változó. 14^a. Szeles, változó híves egész nap, estve és éjél esső. 15^a. Regvel és egész nap híves essőre hajló, sűrű esső. 16^a. Regel borúlt kevés esső, dél utánn változó. 17^a. Egész nap essőre hajló, változó. 18^a. Borongós szeles. 19^a. Borongós szeles változó, éjjel nagy esső. 20^{-ik}. Regvel lajhálló essőre hajló, éfélig nagy esső. 21. Éféltül délig nagy esső, aztán essőre hajló, éjél nagy esső. 22^a. Regeltül estig nagy esső, több ízben zápor, pásztás, kevés mendörgés, éjjel esső. 23^a. Majd egésznap esső. 24. Hajnalba esső majd délig, aztán essőre hajló, estve tisztúlni kezdett. 25. Regvel tiszta hideg dér, nappal változó. 26^a. Változó szeles, essőre hajló. 27^{-ik}. Szép tiszta meleg, szeles. 28^a. Változó borongós, nagy esső estvére. 29. Éféltül majd regvelig esső, regvel tiszta meleg délig, aztán változó, estve minden felől olly rettenetes vilámlás vólt, millyenre a leg régiebb emberek sem emlékeznek, kevés

mendörgéssel, több ménkő hullásokkal, igen zápor essővel valami 1 ½ óráig. Egerbe több szőlő hegyeket meg rontott. 30^a. Regvel nagy köd, egész nap tiszta, néha meleg, néha ködös üdő.

1021. Ezen September Honapja igen mostoha üdőt szült, többnyire sok nagy essőt adott, de még jéggel is meg sújtotta az Egri szőlőket több helyeken. Több hideget s deret is adott, iszonyú villámlásokkal fenyeget, igen ritka vólt benne a meleg üdő, melly a szőlő fűrtöket nem igen érte. Ugyan azért minden reménség el mullott a jó bor felől, ámbár igen nagy termést hoztak a szőlő tőkék. Első napján ezen hónap Péter vására mező Várossának a tűz özön felettébb nagy károkat okozott. Grof Keglevich Gábor Ő Excellenciájának kivévén a lak kastélyát minden épületeit, számos Bivaljait, több ezer köből búzát és búza kazaljait, széna s szalma kazaljait, ritka hírességű Klóz⁴⁰⁴ házait, drága növényeivel el hamvasztotta és e mellett a lakosoknak 45 házait semmivé tett. Valamelly rosz embernek gonosz szántsándékos tselekedetéből származott ezen veszély. Az élelem szerűek ára eképen állott, a tiszta búza köble 9–10 for[int], a kétszeres 7–8. for[int], a Rozsá 5–6. for[int], az árpáé 3–4. for[int], a zabé 2. f[orint] 30 xr. A marha ára és lóé azon áron ment, mint felyebbi Honapokban, a ruhazatt elegendő áru vala.

1022. Die 1^a 8^{-bris}. Egész nap híves tiszta szeles, estve hideg. 2^a. Regvel nagy köd, egész nap tiszta szeles, néha hideg borúllás. 3^a. Egész nap hideg, tiszta szeles. 4–5–6^a. Hideg északák, egész nap változó szeles borongós. 7^a. Változó hideg, dél utánn néhol nagy esső, estve és éjel esső. 8^a. Délig hideg esső, aztán változó hideg szeles, estve nagy szél, ki derült hideg. 9^a. Nagy dér, nappal délig nyári üdő, aztán változó, ismét tiszta híves. 10^a. Hideg szeles változó. 11^a. Hasonlóan. 12^a. Egész nap komor vad hideg szél. 13–14–15–16–17^a. Regvelenkint fagyos ködös, nappal szép meleg őszi üdő, estve és éjel tiszta hideg. 18^a. Vékony fagy, aztán tiszta, ismét változó híves, essőre hajló. 19^a. Hajnalba esső, egész nap essőre hajló, éjel esső nagy széllal. 20^a. Egész nap nagy szél, lajhálló, genye. 21. Egész éjel esső, egész nap lágyas essőre hajló. ködös. 22^a. Kezdet tisztulni, híves, aztán változó essőre hajló. 23^a. Regvel tiszta, aztán essőre hajló, dél előtt s utána majd éfélig sűrű esső. 24^a. Nagy dér regvel ködös, aztán tiszta őszi üdő, estve borúlt villámlás kevés mendörgés nagy szél. Egerbe nagy mendörgés, sebess esső. 25. Tiszta változó, dél előtt sebess esső, ismét borúlt, estve esső, aztán ki tisztult. 26–27. Tiszta deres éjelek, nappal tiszta szeles lágy őszi üdő. 28^a. Regvel borúlt esső hajló, aztán késű estig esső.⁴⁰⁵ 30^a. Éféltül estvelig sűrű esső nagy víz. 31. Hajnalba ki tisztult, vékony fagy, hideg, nappal változó, éjel tiszta.

1023. Ezen 8^{-ber} hónapja álhatatlan, hideg, fagyos, essős, néha villámlás, mendörgés, szeles. A szüret mindaz által majd tsak nem mindenütt el végződött, bor igen sok vólt, de nagyon alpári savanyú. Az hordó igen drága, noha a bor-nak akója 2–3. forint, sőt még óltsóbb is. Sem[m]i bötse n[em] vólt. Az nyom-

⁴⁰⁴ Üvegház. Itt szeretnén kifejezni hálámat a szó megfejtésében nyújtott sigítségért Alföldi Gábornak.

⁴⁰⁵ Október 29. kimaradt a forrásban.

tatásra igen rossz üdő volt, sok helyen őszve kelt az asztagba a búza, néhol pedig az Alföldön sok tsemő búzák kint maradtak az esőzés miatt. Az élelem ára az volt, ammi a múlt hónapba, szintég úgy a minden félének az ára is a múlt hónapit meg tartotta.

1024. Die 1^a Novembris. Szeles tiszta, néha essőre hajló. 2^a. Tiszta híves, szeles. 3^a. Tiszta szeles, fagyos. 4^a. Tiszta fagyos szeles délig, aztán változó. 5^a. Regvel nagy fagy, aztán változó nagy szél, hideg. 6^a. Éjel hideg borúlt, dél után és éjjel havas hideg. 7^a. Borúlt hideg, fagyos. 8^a. Éjel hideg fagyos, keveset csendesedett. 9^a. Nagy köd engedelmes, estve éfélig esső. 10^a. Ködös engedelmes, nagy sár. 11^a. Nagy köd, aztán tisztás, ismét nagy köd, lágy üdő. 12^a. Engedelmes, kevés esső regvel. 13^a. Egész nap lágy változó, estve ki derült. 14^a. Változó lágy, néha essőre hajló. 15. Délig lágy tisztás, aztán essőre hajló, dél után esső és egész éjjel. 16^a. Regvel esső, aztán ki tisztult, szép őszi lágy üdő. 17. Engedelmes essőre hajló délig, azután esső majd egész éjjel, híves nagy szél. 18^a. Egész nap tsúnya hideg szél, regvel fagyott. 19^a. Éjjel nagy hideg, fagyos délig, néha szép tiszta, aztán borongós engedelmes. 20^a. Regvel nagy fagy, nappal engedelmes, estve hideg. 21. Fagyos borongós üdő. 22. Éjel jó nagy hó regvelig, aztán nagy köd, ismét tiszta hideg verő fény, éjjel tiszta. 23. Éjel tiszta, regvel borúlt hó szállongás, hideg változó egész nap. 24. Egész nap verőfényes tiszta hideg, estve változó. 25. Hajnaltúl borúlt nagy köd, aztán egész nap hol havas esső, hol ködös esső, éjel nagy esső. 26. Éfél után sűrű esső, nagy köd, dél felé tiszta, ismét essős fellegek. 27^a. Változó lágy üdő. 28–29–30. Szép tiszta őszi lágy üdő.

1025. Ezen November hónapja kelemetlen, durva hideg, hol hó, hol esső, töbnyire változó. Sok vetések ezen hónapban történtek meg, a szőlő fedést is allig lehetett el végezni, sok helyeken a szőlőket is ezen kelemetlen üdőkben szedték még. Az élelem béli szerek úgy mentek, mint septemberben. A ruházat sem oltsódott. A bornak három akós hordója kelt 6–7. forinton, sőt még oltsóbban is lehetett venni.

1026. Die 1^a Decembris et 2^a. Szép tiszta lágy őszi üdő, regvel vékony fagy. 3^a. Regvel fagyos, délig tiszta lágy, aztán borongós lágyas. 4–5–6–7–8–9. Éjel nappal nagy vastag köd, zúzos híves, néha vékony fagy. 10. Ködös híves változó, néha kevés nap sütés. 11. Ködös fagyos, estve kiderült, aztán borúlt ködös fagyos. 12. Egész nap fagyos ködös híves üdő. 13–14–15. Éjel nappal fagyos, sűrű köd. 16. Délig fagyos sűrű köd, aztán ki tisztult fényes nap, estve ködös kevés üdeig, ismét tiszta hideg szeles. 17. Dél utánig tiszta hideg, aztán ködös, éjel is. 18. Egész nap sűrű köd, keveset lágyúlt. 19. Borúlt ködös, 20–21. Hideg fagyos, éjjel nappal sűrű köd, kevés hó. 22. Tiszta, egész nap lágyas. 23. Egész nap ködös lágyas. 24. Borúlt lágy délig, aztán tiszta, estve borúlt. 25. Ködös híves. 26. Változó borúlt, lágyas. 27. Egész nap tsúnya sűrű köd. 28. Változó engedelmes. 29. Változó ködös, engedelmes olvadó. 30. Tsúnya hideg nedves engedő szél, borúlt néha köd. 31. Hasonlóan, estve nagy szél.

1027. Ezen December hónapja nem igen mutatott téli üdőre, sokan vetettek is őszvelit, mind a mellett elég kelemetlen volt a sok sűrű ködök miatt. Az

élelem ára az volt, mint az előbbi három hónapban. A ruházat drága, a bor igen oltsó. A szarvas marha és ló ára közepszerű.

1028. Ezen lefolyt 1842^{-ik} esztendőnek tele többnyire hideg szeles, az élelem ára drága. A tavasz nagyon szeles hideg, élelem ára drága. A nyár sok essőket adott, sok Helyeken a szénát meg rontotta, de a sarjút még jobban. Az aratás elegendő bő volt és a búza jól fizetett, de az essőzés miatt, mivel készíteni nem lehetett igen sok meg romlott ki tsiráztván és néhol még a tsumók is az Alföldön kint maradván semmivé lettek. A zab elegendő képen fizetett, az árpa és kukoritza bővségét mutatta. Káposzta bőven volt. A bor minden felé bővségesen termett, de igen sován, de az ára is hozzá volt mérsékelve. A kortsmákon itzójét 2–3–4. krajcárokon árultatott. A tűz özönök temérdek károkat okoztak minden felé az országban, sőt még külső országokban is. Kender bővségesen volt. A Birka gyapjunak ára nem nagy volt, a birka tartó gazdák nem nagy öröme. Az őszi üdők igen essősök, szelesek és változól voltak, igen nagy sár, és minden féle közlekedés bajos volt. Minden felé tsendesség és békesség uralkodott.

1843.

Planeta Vénus.(!)

1029. Die 1^a Januarii. Hideg, igen dühös nagy szél éjjel nappal, de nem fagyott, éjjel tiszta. 2–3–4. Éjtel nappal nagy hideg tiszta. 5^a. Borongós nagy hideg, estve kevés hó. 6^a. Éjtel nappal borúlt hideg, néha lágyas. 7^a. Éjjel nappal borúlt hideg, estve zavaros szeles havas. 8^a. Hasonlóan, estve havazott. 9^a. Borongós, szeles hideg, estve kevés havazás. 10^a. Éjtel nagy hideg, nappal tiszta hideg. 11^a. Engedelmes olvadó. 12. Éjjel és nappal lágy olvadó szeles, estve éfélig esső. 13^a. Éféltül majd délig tsepergős szeles, lágy olvadó, dél után szép tavaszi tiszta nap, estve borúlt, éjtel nagy szél. 14. Egész nap lágy borúlt szeles, estve esső, éjtel szél. 15. Éféltül nagy szél egész nap és hol havas esső, zavaros sáros, estve dühös szél essővel éfélig, nagy víz. 16^a. Éféltül esső, igen nagy dühös széllal, nagy víz. 17^a. Egész nap borúlt lágy essőre hajló, estve és éjtel nagy szél. 18. Lágy tiszta szeles. 19^a. Regvel fagy, egész nap tiszta engedelmes. 20. Hasonlóan. 21–22–23–24–25. Ködös borúlt hideg, fagyoss üdő. 26. Borúlt hideg, fagyoss. 27. Éfélt után havazás széllal délig, aztán hideg. 28. Éjtel és majd délig hó esés, aztán olvadó lágy. 29. Éjtel esső, a hó mind el ment, nagy víz, nagy szél, hideg de olvasztós. 30–31. Változó tavaszi szeles.

1030. Ezen Januariusi hónap igen kevés hideget s fagyott hozott, havat, essőt elegendőt adott és nagy vizet szült s nagy sarat, allig lehetett benne jární. Az élelem ára e képen ment, a tisztabúza köble 9. for[int], a kétszeresé 6–7. for[int], a rozsé 5. for[int], az árpáé 3–4. for[int], a zabé 2. for[int], a kukoritzáé 3. for[int]. Egy hordó bor 5–6. for[int]. A szarvas marha és ló ára közepszerű volt. A ruházat igen drága.

1031. Die 1^a Februarii. Regvel nagy fagy, aztán tiszta nyári üdő, nagy sár. 2^a. Regvel nagy fagy, aztán tiszta tavaszi nap, estve változó. 3^a. Regvel

vékony fagy, egész nap nagy köd lágy, éfél előtt nagy szél. 4. Mendörgés villámlás változó szeles délig, aztán tsendes tisztult, nagy sár. 5. Egész nap tiszta szép meleg, szeles, éjel szél. 6^a. Egész nap tiszta, szép tavaszi szeles üdő. 7^a. Hajnalba essős, változó délig, aztán szép tavaszi meleg üdő. 8–9–10–11. Borongós, lágy tavaszi üdő. 12. Szép tiszta nyári nap, délután és éjel borongós. 13. Regvel fagyni kezdett, egész nap híves szél, változó. 14. Regvel kevés fagy, egész nap lágy tavaszi változó. 15. Éjel és nappal tsúnya szél, lágy változó. 16. Szeles komor változó, néha essőre hajló. 17. Híves szeles, változó. 18–19. Tavaszi lágy borongós szeles, 20. Tavaszi változó. 21. Nyári tiszta meleg üdő. 22–23. Szép tavaszi üdő, szeles. 24. Regvel borongós, egész nap tavaszi száraz szeles üdő. 25. Hasonlóan. 26. Szép nyári meleg szeles üdő. 27. Egész nap borongós szeles hívesse, estve felé nagy villámlás kevés mendörgés terhes felyhő. 28. Éjel nagy szél, nappal borongós hideg szél délig, aztán majd éfélig híves esső.

1032. Ezen Februariusi hónap rendkívüli vólt, semmi téli üdőt nem szült, sokszor szép nyári s tavaszi üdő mutatkozott, villámlások s mendörgések többször vóltak, esső is elegendő vólt. Közönségesen az emberek tavaszi alá szántottak, vettek. Sőt az Alföldön közönségesen őszi búzát vetettek ahol őszvel az essözések miatt nem vethettek, de még a Felföldön is többen őszit vetettek, a mely szépen ki kellett. Az élelem piatzi ára e vólt: tiszta búza köble 7–8. for[int], Kétszeresé 6. for[int], rozsé 4. for[int], árpáé 2 for[int], zabé 2. for[int], kukoritzáé 3. for[int]. A marha és ló ára közepszerű vólt. A ruhabeli drága.

1033. Die 1^a Martii. Regvel ködös, aztán borúlt essőre hajló, dél után villámlás, lassú esső, darás. 2^a. Hajnalba havas majd délig, aztán híves szeles essőre, hóra hajló. 3^a. Regvel fagy, egész nap hideg fagyos, borúlt szeles üdő. 4. Éféltül hó esés, szeles késű estig, aztán ki derült hideg. 5^a. Regvel tiszta nagy hideg, nappal fényes hideg üdő. 6. Egész éjjel nagy hideg, aztán délutánig tiszta hideg, ismét borongós, hóra hajló egész éfélig. 7^a. Regvel csendesedett változó borongós, végre lágy. 8^a. Borongós hóra essőre hajló lágy, estve és éjjel havas esső. 9^a. Nagy köd majd délig, aztán borúlt essőre hajló. 10. Lág borongós ködös, aztán tisztúlni kezdett és nyári szép üdő. 11. Éjel tiszta, nappal változó tavaszi üdő. 12. Hasonlóan. 13. Éjel tiszta, jó nagy fagy, nappal szép tavaszi hívesse, dél után tiszta. 14^a. Tavaszi szeles, hívesse. 15. Változó szeles, többnyire tiszta híves. 16. Egész nap tiszta hideg vad üdő. 17–18–19–20–21. Éjel nappal tiszta szeles, nagy fagyos hideg üdő. 22. Éjel nagy hideg, aztán borúlt szeles, hóra hajló vad üdő, estve felé csendesedett. 23. Egész nap tiszta nagy hideg szél. 24. Hasonlóképen nagy szél éfélig. 25. Hideg, tiszta szeles üdő délig, aztán szél nélkül tiszta hideg üdő. 26. Egész nap borúlt nagy hideg fagyos szél, estvére keveset meg szünt. 27. Hajnaltúl majd délig igen tsúnya nagy hideg szél, aztán csendesedett, változó. 28. Változó szeles, hideg vad üdő. 29. Regvel hideg, aztán lágys, csendesedett tavaszi üdő. 30–31. Tiszta tavaszi szép üdő.

1034. Ezen Martzius hónap álhatatlan, többnyire hideg, fagyos, szeles, száraz, keveset vólt Tavaszra mutató üdő, mely miatt az tavaszi vetéssel semmi-

re sem lehetett menni. Az élelem ára úgy ment, mint februariusban, szinte a marhájé is. A ruhabeli drága.

1035. Die 1^a Aprilis. Tiszta, tsunya hideg szél. 2^a. Egész nap szép tavaszi meleg üdő. 3^a. Délig szép tavaszi tiszta meleg, délutánn mendörgés, szép kevés meleg esső. 4^a. Változó tavaszi meleg üdő, délután kevés mendörgés kevés essővel, aztán változó szeles. 5^a. Regvel tiszta, aztán borongós szeles, estve felé szivárvány, híves. 6^a. Regvel majd délig tiszta meleg, aztán szeles, változó híves, estve felé szivárvány. 7^a. Tiszta hideg szél tavaszi, estvére borúlt. 8^a. Változó tavaszi üdő, délután borúlt essős, estve és éjtel nagy szél. 9. Egész nap változó, essőre hajló, dél után borúlt szeles, éjtel nagy szél. 10^a. Dühöngő iszonyú szél hideg, hó és esső felyhőkkel, estve lágyúlt. 11^a. Szeles változó hideg, estve hó esés, éjtel hó jó formán. 12^a. Regvel havazott, aztán változó szeles, híves szeles. 13^a. Regvel fagy, téli üdő tiszta, aztán változó szeles hideg, néha havazott. 14. Éjtel változó, hajnalba esső, aztán szeles változó, dél után dühöngő hideg nagy szél, éjtel hó esés. 15^a. Szeles, tiszta, vad hideg üdő. 16–17–18–19. Regvelenkint híves szeles, aztán egész nap nyári meleg üdő. 20^a. Tiszta szeles meleg nap, estve borúlt. 21^a. Változó szeles, hivesses. 22^a. Változó szeles hivesses, többször essőre hajló. 22^a. Változó nagy szél, híves, essőre hajló.⁴⁰⁶ 23. Egész nap borongós, nagy szél, hideg vad üdő. 24^a. Hasonlóan, éjtel nagy szél, de kevésé tartó. 25. Egész nap lajháló híves üdő, éjtel esső. 26. Egész nap essőre hajló, híves. 27^a. Regvel híves, majd délig változó, aztán csendesedett. 28. Regvel tiszta híves, egész nap változó vad üdő, éjtel igen nagy szél. 29. Változó hol hideg, hol meleg szeles üdő. 30. Egész nap tavaszi változó üdő.

1036. Ezen Aprilisi hónap, igen nagyon szeles, híves vólt. A tavaszi vetést allig lehetett el végezni, melette száraz vólt, az őszi vetés igen silányúl mutatta magát. A szőlő munkákat allig lehetett végezni. Az élelembéli szerek ára így vala, a tiszta búza köble 9–10. for[int], a kétszeresé 6. for[int], a Rozsé 4. for[int] 30 xr., az árpáé 2 for[int] 30 xr., a zab 2 for[int], a kukoritzáé 3 for[int]. A marha és ló ára közepszerű vólt. A ruházat, kivált a lábbeli szerfelett drága.

1037. Die 1^a Maji. Regvel híves, egész nap tiszta meleg üdő. 2^a. Éjtel és regvel kevés dér, aztán meleg változó, ismét szép borulás, kevés tsöpörgés. 3^a. Éjjel és regvel hideg deres, egész nap tavaszi meleg üdő. 4–5–6. Éjtel s reggel hideg deres, aztán változó meleg. 7^a. Éjtel és regvel vékony dér, egész nap tavaszi meleg. 8^a. Hajnalba borúlt essőre hajló, aztán tsöpörgés, aztán éfélig áztató hideg esső. 9. Éféltül regyelig híves esső, aztán borúlt híves szél essőre hajló, aztán tisztás híves. 10^a. Éjtel szeles hideg deres, egész nap tiszta szeles hideg, néhol havazott, estve igazi hideg. 11. Éjjel híves vékony dér, nappal tiszta szeles vad üdő, közben meleg. 12^a. Éjtel s regvel híves, nappal szeles, változó vad üdő, közbe meleg. 13^a. Regvel híves, majd délig meleg, aztán hideg nagy szél, borongós. 14^a. Borúlt essőre hajló dél előtt, délbe szép áztató esső, dél után változó, estve felé ki tisztúlt. 15^a. Változó híves, éjtel esső. 16. Hajnalba esső, egész nap változó szeles. 17^a. Délig meleg, aztán változó híves szeles, estve szép esső. 18^a. Regvel szép esső, aztán ki tisztúlt, dél után mendörgés, kevés és

⁴⁰⁶ Április 22. kétszer szerepel a felsorolásban.

szép esső. 19^a. Változó, dél után jó nagy mendörgés, néhol esső széllel, estvére hives szél. 20^a. Regvel nagy nagy köd, aztán ki tisztult, egész nap hideg szeles változó. 21. Változó szeles, hives. 22^a. Délig tiszta meleg, aztán borúlt szeles, változó. 23. Hasonlóan. 24^a. Délig tiszta meleg, aztán borúlt lajhálló, ismét tiszta, estve felé borongós, éjfel változó. 25. Tiszta meleg, néha hives, estve és éjjel dühöngő szél. 26. Regvel essőre hajló, aztán tiszta változó szeles. 27^a. Egész nap többnyire változó szeles, hives. 28. Délig tiszta, aztán változó, ismét tiszta. 29. Regvel essőre hajló, aztán változó, délután tsöpörgős, estve is. 30. Regvel szép esső majd délig, aztán változó kevés esső, estve hives. 31^a. Éjfel kevés esső, regvel ködös, egész nap több ízben essőre hajló hives, néhol több esső.

1038. Ezen Majus hónapja igen szeles, hideg, eleinte deres, esső is vőlt, de nem sikerrel. A szőllőre mely nagy termést mutatott nem jó üdő. Az ősz búa szépen mutatkozott, a tavaszi mely februarba vetődött szép, de a későbbi igen silány. Az élelem piatzi ára így vőlt, a tiszta búa köble 7–8. for[int], a kétszeres 5–6., a Rozsé 3. for[int], az árpáé 2 for[int], a zabé 2 for[int]. A szarvas marha és ló ára közepszerű. A birka gyapjúnak vékony ára. A ruházat, kivált a lábbeli igen drága.

1039. Die 1^a Junii. Egész nap tiszta meleg, néha borongós. 2–3–4. Tiszta meleg, néha borongós. 5^a. Homályos rekkent meleg, estve és éjjel szép felyhő nagy villámlás mendörgés, kevés üdeig szép esső. 6^a. Regvel majd délig essőre hajló, aztán tiszta, kevés villámlás, estve és éjfel kevés esső. 7^a. Egész nap essőre hajló borongós szeles, hives, néhol jó áztató esső. 8^a. Borongós szeles, változó hives. 9^a. Borúlt változó szeles, hives. 10^a. Hasonlóan, estve igen hives. 11. Hajnalba szép esső, délig essőre hajló, délután mendörgés villámlás, igazi áztató esső. 12. Hajnalba szép esső, néhol nagy esső, aztán változó, dél után ki tisztult szeles, hives. 13. Éféltil sűrű esső, hideg széllel éfélig. 14^a. Essőre hajló borúlt hives, estve kevés esső. 15^a. Változó borongós meleg, dél után esső, aztán tiszta, estve hives. 16^a. Egész nap változó, essőre hajló, többször nap sütés. 17. Tiszta napfény, kemén meleg tornyos felyhők, estve nagy villámlás mendörgés nem sok esső, tsunya felyhő, néhol nagy esső. 18^a. Egész nap meleg, néha borongós. 19^a. Hasonlóan. 20^a. Hajnalba minden felő áztató esső, néhol nagy esső, aztán délig essőre hajló, dél után több ízben esső, néhol nagy esső. A le kaszált szénát is több helyen meg öntötte. Eger felől jég esső. 21^a. Délig változó essőre hajló, dél után jó esső. 22. Változó, dél után kevés esső. 23^a. Változó kevés esső hives, néhol nagy esső. 24^a. Regvel hideg változó, estve felé kevés esső, néhol jég. 25^a. Egész nap hives tiszta, néha meleg, néhol jeges esső. 26. Változó borongós szeles, hives. 27^a. Hasonlóan. 28. Borongós hives szeles, néhol esső. 29^a. Regvel hives esső szeles, ismét változó, dél után kevés esső, néhol nagyobb esső, kevés mendörgés, estve kevés esső. 30^a. Essőre hajló, hives szeles, dél után tiszta szeles hideg.

1040. Ezen Junius hónapja igen változó, essős, szeles, hives, mostoha üdő a szőllőkre nézve. Néhol a sok esőzés a már le kaszált szénát is meg rontotta. A méhekre igen silán hónap, se nem rajzottak, se nem mézeltek. A Tavaszi vetés úgy szolván semmit sem ért, a kukoritza vékonyan mutatta magát. Az élelem

beli szerek így állottak, a tiszta búza köble 7–8. for[int], a kétszeres 4. for[int], a Rozsé 3. for[int], a zabé 2 for[int]. A bornak semmi betse. Néhol tűzvész is sok károkat tett. A szarvas marha és ló közép áru volt. A birka gyapjú ára nem nagy volt, valamint a vászony ára is tsekély.

1041. Die 1^a Julii. Egész nap változó szeles, vad hideg üdő. 2^a. Hasonlóan, késő estve kevés üdeig való esső. 3^a. Regvel tiszta szeles vad üdő, aztán felyhős hideg szeles, délbe kevés mendörgés tsúnya felyhő, kevés esső, néhol nagyobb hideg esső, aztán tiszta szeles híves. 4^a. Változó nagy meleg, tornyos felyhők. 5^a. Nagy meleg tornyos felyhők, dél utánn szép esső több helyeken, kevés mendörgés és ki tisztult nagy meleg. 6–7–8–9^a. Rekkent nagy meleg tornyos felyhők, néha szél. 10^a. Nagy meleg, néhol borongós, dél utánn tsúnya zivatar, zápor esső, néhol kevés jég, mendörgés, ismét tiszta estve felé. 11^a. Regvel nagy meleg, változó borongós, több helyeken igen nagy esső, mendörgés, estvére ki tisztult. 12^a. Délig tiszta nagy meleg, aztán mendörgés villámlás esső, néhol nagy esső, nagy víz. 13^a. Regvel délig nagy meleg, aztán mendörgés esső szél, néhol nagy esső. 14^a. Regvel nagy meleg, egész nap meleg borongós, szeles. 15^a. Délig nagy meleg borongós, valamint egész nap is. 16. Délig változó meleg, délutánn borúlt, olly rettentő felyhő mellybül sok roszat lehetet várni, mendörgés, villámlás, ménkö hullás, kevés esső, de több helyeken iszonyú esső, felyhő szakadás. Ahol még a széna renden volt, vagy boglyában öszve toltá, meg rontotta, mint Kismezőn a Seminarium jószágában, olly nagy víz, milyenre a leg régibb emberek sem emlékeznek. 17–18^a. Igen rekkent meleg, tornyos felyhőkkel. 19^a. Igen nagy meleg, estve felé nagy borúllás, kevés villámlás, mendörgés, kevés esső, néhol nagy esső. 20^a. Éféltül borongós, meleg essőre hajló délig, estve felé tornyos felyhő, hol szép esső, estve nagy szél. 21. Egész nap borongós híves. 22. Változó híves nagy szél egész nap. 23^a. Változó essőre hajló, dél utánn esős, híves, egész éjel áztató esső. 24^a. Változó, híves, szeles. 25. Híves változó délig, aztán tiszta hideg szél. 26^a. Délig essőre hajló borúlt, hideg szeles, aztán sűrű hideg esső késű estvig. 27. Változó, néha meleg nap sütés, szeles. 28^a. Délig tiszta, délbe kevés esső, aztán szép tiszta meleg. 29^a. Délig szép meleg üdő, aztán borúlt estig, tornyos felyhők. 30. Egész nap tiszta nagy meleg, tornyos felyhők. 31^a. Délig igen nagy meleg, aztán borongós, néhol eső, estve és éjel híves.

1042. Ezen Julius honapja igen változó, essős, szeles, hided(!) és káros vala. A sok esőzések miatta víz, kivált 16^{-ban} ammint felyebb le van írva a Kis mezőn nagy kárt tett. A szöllő az essőzés, jég s ragya miatt majd tsak nem semmivé vált némelly helyeken, ámbár elébb anyit igért, mint a múlt esztendőbe, de reménségek igen meg tsökkent a szöllős gazdáknak. Az aratás jó és bő volt minden felől, kivált az Alföldségen. A tűz sok helyeken pusztitást tett, kivált 19^{-ikén} Miskoltz Várossát pusztította déli 10 ½ óra tájban valami aratók szalma kötelet tsinálván a szalma hulladék hihető pipai tűz által meggyulladdott. Ezer ötszáz lakházakat semmi tett, ezek között a roppant vármegye házát, a Minorita szerzetesek nagy Templomát a szerzetnek zárdájával, a Reformátusok nagy templomát, a Zsidók zsinagógával együtt és majd minden jeles épületeket hamuvá változtatott. Mentsen Isten mindeneket az illy

veszélektül. Az élelem beli szereknek piatzi ára eképen vólt: a tiszta búza ára köble 6. for[int], a Kétszeresé 4. for[int], a rozsé 3 for[int], sőt még oltsóbb is. A bornak semmi bütse sem vólt, a zabnak köble 2. for[int], a szarvas marha és ló ára középszerű vólt. A méheknek semmi elől mentek nem vólt.

1043. Die 1^a–2^a–3^a Augusti. Tiszta igen nagy meleg kevés széllel, tornyos felyhők. 4^a. Délig tiszta nagy meleg szeles, aztán nagy szél, borongós tsunya zivataros essős. Estve felé nagy villámlás, mendörgés, eleinte lassú, aztán zápor, hives, ismég majd éfélig áztató eső. 5^a. Hajnaltúl igen szép tiszta nagy meleg, dél után változó esős. 6^a. Hasonlóan. 7^a. Délig tiszta nagy meleg, aztán borúlt, hol nagy, hol kis eső, éjel borúlt. 8^a. Hajnaltúl dél utánig sűrű eső, aztán borúlt hives. 9^a. Változó, tisztás egész nap hives. 10–11–12^a. Tiszta meleg, néha változó, hives éjelek. 13^a. Regvel borongós, egész nap változó meleg. 14^a–15^a. Tiszta meleg, éjelenkint hives. 16^a. Változó, néhol eső, meleg üdő. 17^a. Tiszta meleg estve szeles, hives. 18^a. Borongós változó meleg, estve és éjel szeles, hives. 19^a. Augusti szeles változó. 20^a. Nagy meleg. 21. Változó hiveses. 22. Délig tiszta, estve és éjjel hives. 23. Regvel tiszta, aztán borúlt, délbe sebess eső, mendörgés sok üdeig tartó, aztán borongós, estve nagy szél. 24^a. Változó, néha meleg, estve nagy szél. 25. Meleg tiszta, dél után borongós kevés eső, ismét tiszta szeles. 26. Változó meleg. 27. Egész nap nagy meleg néha tornyos felyhő. 28. Nagy meleg néha borúlt, néhol szép eső. 29. Egész nap nagy meleg. 30. Hasonlóan. 31. Nagy meleg borongós, dél után mendörgés, lassú, néhol szép eső.

1044. Ezen Augustus hónap változó, szeles, hives, többször esső, kevés napok valának melegek. A szőlő igen kedvetlen, még tsak zsendülésben sem jött, a borhoz kevés remény. Ugyan ezért a bor ára valamivel fel hágott, 24–25. forint vala párja hordojával. Az élelmi szerek piatzi ára: tiszta búza köble 6. for[int], Kétszeresé 4. for[int], az rozsnak vékája 15–16. garas vala. A szarvas marha és ló ára középszerű vala. A méhek semmit sem értek, a vászon féle óltsódott. A Kapusztához is kevés remény. Az országnak több helyein vóltak káros tűz özönök.

1045. Die 1^a Septembris. Regvel ködös, aztán egész nap nagy meleg. 2^a. Egész nap borúlt hives szeles. 3^a. Regvel hideg, aztán változó borongós szeles. 4^a. Regvel hideg, egész nap borúlt lajhálló szeles. 4^a. Regvel dér hideg, egész nap lajháló hideg. 5. Revel dér, nagy hideg hajnalba s regvel tiszta, aztán borongós, nagy szél, téli üdő forma. 6–7^a. Tiszta száraz hideg szél. 8^a. Dér, aztán tiszta szeles meleg üdő. 9^a. Hasonlóan. 10^a. Szép tiszta meleg, estve hives szeles. 11^a. Regvel dér, nappal tiszta nagy hives szél. 12^a. Deres hideg szeles, változó üdő. 13. Dér, hideg szél egész nap, tiszta. 14. Változó hideg szeles. 15^a. Dér tiszta hideg. 16. Regvel tsendes hideg, aztán tiszta hideg nagy szél egész nap. 17^a. Regvel tiszta hideg, aztán szeles. 18^a. Regvel tiszta hideg szeles, dél után borongós hives. 19. Hasonlóan, keveset szemezett. 20^a. Változó hives szeles egész nap. 21^a. Lágyas változó meleg, estve essőre hajló. 22^a. Egész nap hives változó szeles, estve kevés hideg eső, zavaros. 23^a. Változó szeles hives, néha nap sütés, estve lágy üdő. 24^a. Regvel hideg, aztán tiszta nap sütés, délben szép eső, ismét tiszta engedelmes. 25^a. Regvel hideg szeles, majd délig tiszta,

aztán változó borongós. 26^a. Egész nap híves borongós, komor üdő. 27^a. Változó komor, híves esső. 28^a. Éjtel és egész nap sűrű lajháló áztató esső. 29^a. Éjtel essőre hajló szeles, szinte egész nap, estve éfélig esső. 30^a. Éféltől regvelig esső, aztán változó híves szeles.

1046. Ezen September hónap mostoha, hideg, deres, essős és szeles vala, a szöllőkre rosz üdő, de az őszi vetésekre sem kellemes. Az országban igen sok nagy gyúlladások voltak, a többi közöt 4^{-ben} Sz. Péter Mező városában 185 házak. Abafalván, Gömörben gabonával sok tsürök s egynéhány ház, és még akkor Gömörben két helyen. 5^{-ben} Székes Fejér váron 385. házak lettek a tűz prédáivá. 13^{-ikben} Léván tetemes károkot okozott a tűz. 20^{-ban} Rozgonyon, Abaúj vár megyében 20 házak és másütt sok helyeken hamuvá lettek, sok szegény emberek házaik és utólsó inségre jutottak. Az élelembéli szerek ugy tartották meg árokat, mint Augustusban. A marha és ló féle közép áru volt.

1047. Die 1^{-a} 8^{-bris}. Változó lágyas. 2^a. Regvel tisztás, aztán szép lajhálló áztató esső estvélig. 3^a. Változó híves regvel, aztán lágy meleg egész nap. 4^a. Szép őszi meleg. 5^a–6^a. Szép nyári meleg nap. 7^a. Hasonlóan. 8^a. Délig meleg nyári üdő, aztán szeles borongós híves, éjtel nagy szél. 9. Egész nap lágy, borúlt essőre hajló, keveset szemezett, estve és éjtel nagy széllal áztató esső. 10^a. Éféltől regvelig essőre hajló, délig esső, aztán borongós, estve szeles tsepergős. 11^a. Egész nap szép őszi tiszta meleg. 12^a. Egész nap tsúnnya dühöngő hideg nagy szél éfélig. 13^a. Lágyas borongós szeles, estve éfélig esső. 14. Éféltől estig változó lágy üdő. 15. Egész nap változó, borongós, lágyas, szeles. 16^a. Egész nap borongós, keveset tsepepergős, nagy dühös szél, estve meleg nyári szél. 17^a. Változó borongós, kevés tsepergős lágy, estve nagy villámlás, kevés mendörgés, regvelig nagy esső. 18^a. Regvel ködös, egész nap borúlt szeles, tsepergős híves, estve ki tisztúlt hideg. 19^a. Változó hideg szél egész nap, estve ki derült hideg szeles. 20^a. Deres, délig tiszta nyári(!) üdő, aztán változó híves. 21^a. Deres, fagyos, délig tiszta vad üdő, dél utánn változó híves szeles. 22^a. Fagyos deres, délig tiszta, aztán változó szeles. 23^a. Fagyos, deres, egész nap változó lágyas. 24^{-ik}. Délig szép tiszta meleg, aztán változó lágyas, éjtel hideg szél. 25^a. Délig lágyas tiszta meleg, aztán változó híveses, egész éjtel nagy szél. 26^{-ik} October. Egész nap tiszta lágy üdő, délután szeles. 27^a. Éféltől éfélig nagy áztató esső. 28^a. Essőre hajló, néhol sok, néhol kevés esső. 29^a. Egész nap tiszta lágy őszi üdő. 30^a. Regvel borongós, aztán egész nap tiszta meleg. 31^a. Szép nyári meleg üdő.

1048. Ezen october hónapja változó, borongós, essős híves és szeles vala. A szüret el végződött, de igen vékony vólt, néhol több, néhol kevesebb vólt a bor, kivált a hol a ragya meg rontota a szöllőt. Néhol igen rosz, néhol pedig jobb is vólt a leve a szöllőnek. Az ára a bornak igen silány vólt, de azért a tavali bornak sem nagyon rúgot fel az ára. Az élelembélieknek az ára ugyvólt, mint a múlt hónapban. Valamint a szarvas marháé és lóé is. A kápuszta szúken vólt több helyeken. A kendernek mázsája 18–20. forint vólt. A vaszonynak tsekély ára.

1049. Die 1^a Novembris. Egész nap szép tiszta, nyári meleg nap. 2^a–3^a–4^a. Regvelenkint nagy köd, aztán szép nyári meleg üdő. 5^a. Regvel változó,

aztán őszi tiszta üdő. 6^a. Éjtel hideg, regvel nagy dér, aztán tiszta őszi meleg nap. 7^a. Változó hives szeles, estve borongós. 8^a. Egész nap szeles komor őszi nap, egész éjtel dühöngő nagy szél. 9^a. Egész nap változó nagy szél, hol hives, hol lágyas, estve essőre hajló. 10^a. Egész éjtel és délig sűrű, sűrű esső, aztán essőre hajló. 11^a. Éféltül egész nap sűrű esső késő estig. 12^a. Egész nap lassú esső éfélig. 13^a. Éféltül éfélig havas esső. 14^a. Éféltül éfélig hó esés. 15^a. Éféltül regvelig havas esső, a hó láb szárig szaporodott, aztán tisztult, hol lágyas, hol vad üdő. 16^a. Éjtel és regvel fagyos délig, aztán kevésé olvadó, hideg vad üdő, essőre hajló. 17^a–18^a–19^a–20^a. Éjtel s nappal igen nagy tsikkorgós hideg. 21. Ködös borúlt, szeles havas, aztán nagy hideg. 22^a. Egész nap ködös hideg, éjtel is. 23. Éjtel s nappal nagy köd, lágyúlt. 24. Regvel köd, nappal lágy változó. 25^a. Változó lágy olvadó. 26^a. Regvel fagy, nappal tiszta lágy engedő, nagy sár. 27^a. Egész nap engedelmes, változó, nagy sár. 28^a. Regvel kevés fagy, aztán engedelmes változó, nagy sár. 29. Regvel kevés fagy, aztán változó lágy essőre hajló, estve kevés esső. 30. Regvel kevés fagy, egész nap szép őszi engedelmes sáros üdő.

1050. Ezen November hónap álhatatlan, hol lágyas, hol fagyos, hol essős, hol havas vólt. Az élelembéli ára úgy vólt, mint a múlt hónapban az marha és ló árával együtt.

1051. Die 1^a Decembris. Változó hideg, engedő. 2^a. Borongós hideg, estve kevés jó esés. 3^a. Szép tiszta olvadó hideg. 4^a. Mord, derült, ismét ködös. 5^a. Regvel vékony fagy ködös, aztán tiszta. 6^a. Éjtel és regvel fagy, több izbe változó, dél előtt sebess hó esés, estve fagyos. 7^a. Regvel vékony fagy, aztán szeles változó hives, ismét felyhős tavaszi üdő. 8^a. Egész nap nagy szél, dél után hideg szél, sáros üdő. 9^a. Több ízben változó dühös szél, délben nagy borúllás, szélvész, sebess hó esés nagy széllal egy üdeig, éjtel nagy fagy. 10^a. Regvel nagy fagy, tiszta nap sütés délig, aztán is nagy hideg, estve hó esés. 11^a. Tiszta hideg verőfényvel. 12^a. Egész nap hideg borongós. 13. Tiszta hideg verőfényvel. 14^a. Tiszta hideg éjtel nappal, verőfény. 15^a. Borúlt, lágyas engedő, komor üdő. 16^a. Éjtel nappal szeles hideg, mégis engedő. 17^a. Éféltül hajnalig tsunya hideg nagy szél, aztán változó hideg borúlt. 18^a. Éjtel nappal hideg, tiszta szép verőfény. 19^a. Hasonlóan. 20^a. Változó. 21. Borongós lágyas. 22^a. Borúlt lágyas. 23^a. Délig tiszta, aztán borúlt komor, estve tsepergős, essőre hajló, esső. 24^a. Borongós komor, essőre hajló, estve havas esső, éfél tájon ki derült. 25^a. Regvel tiszta, az utánn szép nyári tiszta üdő, estve felé borongós. 26^a. Délig sűrű nagy köd, essőre hajló. 27. Ködös lágy borúlt. 28^a. Hasonlóan. 29. Borúlt komor. 30^a. Borúlt lágy. 31. Borúlt ködös, egész nap vad üdő.

1052. Ezen 1843^{ik} Esztendő igen változó vólt, eleinte kevés fagy és hideget mutatott, a második hónapban széltibe szántottak a tavasz(!) alá és némelyek még őszi is vetettek melly jó vólt. A tavaszi ezen vetés több helyen igen jó vólt, néhol pedig nem sokat ért. Azután ismét télre fordúlt az üdő, havazott is, de a tavasz tovább is hideg vólt. A Tavaszi vetésből, a keseiből nem sok lett, ugyanezért kevés zab lett ezen esztendőben, de az őszi vetés igen bőven termett, búzás gabona bővségben lett. Innét következett, hogy aratástul fogva az élelembéli szerek meg oltsúdtak egész esztendő végéig. A tiszta búza köble 5–6–7.

forinton adták, sőt néhol oltsóbban is. A kétszeres 4–5. forinton, a Rozs 3 ½ s 4 forinton, az árpa 2 ½ forinton, a kukoritzza 2 ½ forinton, a zab 30–35–40 garason adódott köble. A bornak akója 2–3–4 forinton. A gyapjú ára nem nagy volt. Kender s vászon óltsó volt. A kápuszta igen szűken termett. A méhek keveset értek, gyümölcs néhol semmisen, másütt pedig bövségesen termett. A széna és sarju, ahol a víz el nem horta elegendő volt. Bor néhol kevés, néhol pedig bővebben volt, de sovány. A Tűzgyulladások ország szerte igen nagy pusztullást tett és sokakat végső inségre juttatott. Az országban tsendes békesség uralkodott. A Káromkodás nagy divatba jött némelly rosz keresztények között. A Juhok igen döglöttek a mételyben és igen nagy kárt vallottak sokan. A pénznek igen nagy szűke volt.

1844.

Planeta Merkurius.(!)

1053. Die 1^a Januarii. Egész nap ködös borúlt, fagyos. 2^a. Borúlt ködös, a leeset köd megfagyván sima út, estvére óra készült. 3^a. Egész éjel jó nagy hó majd délig, aztán lassú havazás. 4^a. Éjel nagy hideg, nappal tiszta fényes üdő, estve nagy hideg éfélig. 5^a. Éféltül tsikorgós nagy hideg, nappal tiszta fényes üdő. 6^a. Éféltül regvelig lágyas, ködös, aztán borúlt tsendesedett, ismég nagy hideg, éfélig tiszta. 7^a. Éféltül borongós hideg, óra hajló, dél előtt nagy hó szakadás, aztán borongós setét üdő, csendesedett. 8^a. Egész nap tiszta engedelmes. Dédesben 12 ház el égett. 9^a–10^a–11. Igen nagy hideg igen nagy széllal. 11^{ben} Csernelben 3 ház elégett. 12^a. Egész nap változó tsúnya szél, nagy hideggel. 13^a. Borongós hideg egész nap. 14^a. Tiszta nagy hideg. 15–16–17^a. Igen nagy csikorgó hideg egész nap. 18^a. Csendesedett, egész nap szeles. 18. Csendesedett, egész nap széllal.⁴⁰⁷ 19^a. Egész nap változó hideg. 20^a. Éjel nagy szél hideggel, nappal tiszta hideg szeles, estve kevés hó. 21^a. Hasonlóan. 22^a. Borongós hideg szeles, éjel kemény hideg szél jó nagy hóval. 23. Regvel szeles, aztán tiszta hideg, változó, többnyire nap sütés. 24^a. Tiszta hideg egész nap.⁴⁰⁸ 26. Egész nap változó hideg, estve borúlt, apró hó esés, szinte éjel is. 27^a. Egész nap csendesedett, borongós. 28^a. Egész nap tiszta nagy hideg, aztán változó csendesedett. 30^a. Hideg változó, éjel hó esés. 31^a. Borúlt hideg egész nap, kevés hó esés.

1054. Ezen Januarius hónapja igen szeles, havas, hideg s változó volt. Az élelem piatzi ára így volt: a tiszta búza köble 6 s 7 forint, néha 5 forint is, a kétszeresé 4 forint 10 garas, a rozsé 3 forint 5 garas, az árpáé 2 ½ forint, a kukoritzáé, vékája 13 garas, a zabé köble 30–32 garas. A Juhok sok helyeken igen döglöttek a mételybe, a gyapjú ára nevedett. Minden féle marhának ára közép szerű volt. Csernelbe és Dédesben tűz támadott, az első helyen 3, a másodikon 12 ház hamuvá lett.

⁴⁰⁷ A naplóban január 18-i bejegyzés kétszer szerepel.

⁴⁰⁸ Január 25. kimardt a felsorolásból.

1055. Die 1^a Februarii. Egész nap borongós, változó engedelmes, éfél előtt nagy szél, zivataros havas. 2^a. Éféltől egész nap szeles, szüntelen való havazás éfélig. 3^a. Tsúnya szeles vad üdő, borongós. 4^a. Nagy hideg délig, aztán csendesedett, borúlt éjel is. 5^a. Regveltől dél utánig hó esés, aztán változó. 6^a. Egész nap hideg, tisztás változó, éjel nagy szél. 7^a. Regvel nagy hideg, aztán tiszta csendesedett. 8^a. Nagy hideg nagy köddel majd délig, aztán változó vad üdő, ismét(!) csendesedett, egész nap éjel borongós. 9^a. Setétes borúlt délig hideg, aztán csendesedett. 10^a. Hajnaltól egész nap késű estig sűrű apró szitálló esső, olvadó. 11^a. Regvel fagyos simaság, dél előtt kevés hó, engedelmes, aztán sűrű köd esés, éjel is. 12^a. Regvel fagyos, igen sima út, egész nap olvadó lágy, köd szállás. 13. Egész nap olvadó, borúlt, híves szél, néhol havas esső, olvadó nagy víz. 14^a. Nagy víz, olvadó borúlt. 15. Éjel tiszta, regvel kevés fagy, egész nap szép tiszta lágyas. 16^a. Febr[uarii] éjel jó fagy, egész nap borúlt essőre hajló. 17^a. Regvel jó fagy, egész nap szép tiszta engedelmes üdő. 18^a. Regvel fagy hideg, egész nap szeles változó borongós lágy. 19. Regvel fagy és tiszta fényes üdő, aztán változó borongós essőre hajló szeles. 20^a. Regvel fagyos, egész nap borongós essőre hajló, éjel hó esés. 21^a. Regvel vékony fagy, aztán hideg szeles változó délig, aztán tiszta szeles. 22. Éjel és Regvel nagy hideg szeles, azután változó borongós, essőre hajló. 23. Regvel kevés fagy, azután változó borongós szeles, estve tsöpörgős. 24^a. Regvel nagy fagy, tiszta verő fény délutánig, azután szeles borongós. 25. Éjel hó esés, regvel nagy fagy hideg tsúnya szél, tiszta, de engedelmes. 26^a. Regvel nagy hideg, tsunya hideg szél, dél után tsendesedett, borúlt essőre hajló, estve és éjel nagy szél. 27^a. Engedelmes tsúnya szeles borúlt essőre hajló, aztán esső késű estig nagy széllal. 28^a. Regvel engedelmes, fagy nélkül havas esső, aztán egész nap hó szakadás nagy széllal. 29^a. Hajnalba ki tisztúlt, regvel fagy, tiszta, aztán változó, ismét tiszta fényes nap estig, estve borúlt.

1156.⁴⁰⁹ Ezen Februarius hónap változó, többnyire regvel fagyos, többször havazott, álhatatlan üdő. Minden élelembeli szerek úgy voltak árára nézve, mint a múlt hónapban. A Juhok sok helyen rakásra dögöltek.

1157. Die 1^a Martii. Éjel és regvel nagy fagy, aztán szép tiszta fényes nap, keveset engedett. 2^a. Regvel nagy fagy, egész nap borúlt ködös, engedelmes. 3^a. Regvel kevés fagy, egész nap tiszta fényes. 4^a. Regvel vékony fagy, délig ködös vad üdő híves szél, dél után változó engedelmes. 5^a. Éjel és egész nap engedelmes, borongós. 6. Éjel borúlt, hajnalba majd estig havas esső, engedelmes, éjel ki tisztúlt. 7^a. Regvel fagyos tiszta napfény, engedő majd estig, és éfélig nagy szél. 8^a. Éféltől más éfélig igen tsúnya dühöngő szél, zavaros porhanyó hóval és még hideg. 9^a. Éféltől a szél tsendesedett, igen nagy hideg, fagyos tiszta. 10^a. Éjel nagy hideg, regvel változó hideg szél délig, az után borongós tsendesedett. 11^a. Éjel hó esés nagy széllal regvelig, azután változó szeles, tsendesedett. 12^a. Éjel fagyos tiszta, hajnalba hó esés nagy széllal, egész nap többizben változó szeles, estére hideg, késű este havazott. 13^a. Regvel nagy

⁴⁰⁹ Pók József itt ismét eltéveszti a bejegyzések sorszámozását, a továbbiakban is az ő sorszámozását használjuk.

fagy tiszta, azután sok ízben változó, tsendesedett olvadó. 14^a. Regvel fagy, azután változó, nagyobb részint tiszta hives üdő. 15. Hasonlóan. 16. Regvel fagy, az után fényes nap hives széllel. 17^a. Regvel lágy fagy nélkül tavaszi üdő, dél után havazott, estve szép esső. 19^a. Egész nap borongós, regvel vékony fagy, estve felé ki derült hideg. 20^a. Éjtel nagy fagy, hajnalba hó esés, aztán téli hideg, tiszta engedelmes estig, éjtel változó. 22^a. Éjtel és délig vékony havazás fagyos hideg szeles téli üdő, azután engedelmes, borúlt havazás. 23^a. Éjtel ki tisztúlt, délig tiszta hideg szeles téli üdő, aztán tiszta engedelmes. 24^a. Éjtel és regvel tiszta fagyos, egész nap szép tavaszi üdő, néha változó. 25. Változó szeles hives, dél után tiszta tavaszi üdő. 26. Fagy nélkül változó szeles üdő. 27. Tavaszi lágy üdő, szép meleg, estve felé borongós. 28. Éjtel essőre hajló, regvel kevés esső, aztán ki tisztúlt, hives estig. 29^a. Tsúnya fagyos regvel, egész nap vad üdő, szeles, változó. 30^a. Regvel fagyos, egész nap vad szeles üdő. 31^a. Regvel fagyos, egész nap vad szeles üdő, estvére lágyúlt.

1158. Ezen martzius hónapja változó, többnyire téli üdő, igen sokat havazott és igen nagy szeles dühöngő üdő vala. Tiszta tavaszi nap igen keveset mutatta magát, fagy nélkül valami 4 nap vala, de az sem tartott egész nap. Az élelem ára e képen állott: a tiszta búza köble 6 for[int], a kétszeresé 5. for[int], a Rozsé 3–4. for[int], az árpáé 2 for[int], a zabé 2 for[int]. A szarvas marha ára középszerű volt, valamint a loé is. Juhok döge keveset szünt. Az gyapju ára nevededett. A ruhabéli drága volt, kivált a tsizma.

1159. Die 1^a Aprilis. Regvel kevés fagy, tiszta engedelmes egész nap, estve felé havas felyhő. 2^a–3^a–4^a. Tiszta szeles üdő. 5^a. Egész nap hideg, borúlt szeles, dél után apró hó szállongás, ismét nap sütés, ismét hó esés, estve és éjtel nagy hideg. 6^a. Regvel délutánig borúlt szeles nagy hideg, aztán tsendesedet. 7^a. Hideg egész nap, délután csendesedett. 8^a. Egész nap lágy szép tiszta tavaszi üdő. 9^a. Egész nap borúlt, lágy tavaszi, dél után keveset eset. 10^{ik}. Változó borongós lágy, kevés esső. 11. Délig tiszta, az után borongós, estve kevés villámlás, éjtel szél. 12^a. Regvel kevés dér tiszta, aztán borongós essőre hajló, egész nap nagy szél. 13. Hajnalba kevés esső, egész nap szeles, hives borúlt. 14. Egész nap lágy borúlt, délben szép sűrű esső, dél után változó, estve csepergős. 15. Hajnalba jó délig szép sűrű esső, lágy, aztán essőre hajló, néhol nagy esső. 16. Egész nap lágy változó tavaszi, többnyire meleg napfény, szeles, éjtelre ki tisztúlt. 17. Egész nap mint elébb. 18^a. Egész nap szép tavaszi szeles, változó lágy. 19^a. Regvel fél délig tiszta, aztán változó essőre hajló kevés csepergés. 20^a. Tiszta tavaszi szeles változó, éjtel nagy szél. 21. Egész nap szeles, tisztás meleg, dél után változó. 22^a. Szép tiszta meleg tavaszi üdő. 23. Hasonlóan. 24. Regvel dér, hideg szeles, aztán szép meleg nap.⁴¹⁰ 26. Regvel dér, egész nap szeles tiszta tavaszi. 27. Hasonlóan. 28. Regvel dér, hives szeles tsepergős délig, aztán hideg szél komor borúlt, néhol havazott. 29. Hideg szeles, a Bikken havazott. 30. Regvel hideg szeles esső, a hegyekben nagy hó.

1160. Ezen Aprilis hónap igen változó, keveset volt alkalmas tavaszi üdő. A Tavaszi vetés igen nehezen vivődöt végbe, a szöllő munkára is igen

⁴¹⁰ Aprilis 25. kimaradt a felsorolásból.

mostohán viselte magát. Az élelem ára úgy állott, mint a múlt hónapba. A Juhok döglése szünni kezdett. A marha és ló ára úgy volt, mint mártziusban.

1161. Die 1^a Maji. Éjél hideg szél, majd délig hideg szeles esső, közben havasesső, a hegyekben nagy hó, dél után téli hideg szeles, hóra hajló. 2^a. Egész nap borúlt hideg szeles, téli forma üdő, hóra hajló. 3^a. Borongós csendesedett, kevés szél, dél után szép tavaszi üdő. 4^a. Egész nap szép tavaszi üdő, borongós, szeles 5^a. Délig borongós, aztán szép áztató esső, ismét essőre hajló. 6^a. Regvel tiszta, dél előtt mendörgés, néhol szép esső, ismét tiszta meleg. 7^a. Egész nap essőre hajló. 8^a. Regvel tsepergős, azután változó, több ízben essőre hajló, éfél előtt kevés szép esső, vékony villámlással. 9^a. Regvel tiszta nagy meleg délig, délben mendörgés, ismét tiszta nagy meleg estig. 10–11. Délig nagy meleg, aztán borongós essőre hajló. 12^a. Nagy meleg, néha borongós. 13. Délig nagy meleg, aztán néhol nagy esső mendörgés, néhol szép esső, éjél szép esső. 14. Hajnalba szép áztató esső, egész nap szép áztató esső, egész nap essőre hajló. 15^a. Délig tiszta meleg, dél után borongós, essőre hajló. 16^a. Egész nap tiszta meleg, estve borúlt szeles. 17^a. Regvel tiszta meleg változó, dél után nagy felyhő, mendörgés, kevés esső, szeles. Néhol igen káros esső, nagy víz Sz[ent] Domonkos, Lelesz, S[zent] Erzsébet táján, ahol a Paplak Istállóját a villám meg tsapván el éget. 18^a. Változó felyhős, néhol szép esső. 19^a. Nagy meleg, tiszta szeles estve és éjél villámlás. 20^a. Regvel forrón sütő nap, aztán borúlt, több ízben mendörgés, nagy felyhő kevés esső, néhol nagy esső éfélig. 21^a. Regvel nagy meleg délig, délben mendörgés, villámlás, szép esső, ismét forróság estig, éfélkor kevés esső. 22^a. Egész nap tiszta meleg szeles. 23^a. Tiszta meleg estve felé borongós. 24^a. Meleg változó borongós. 25. Hasonlóan. 26^a. Éjél tiszta, 9. óra táján szép esső, aztán változó essőre hajló, éjél nagy esső. 27^a. Hives borongós, néhol villámlás, mendörgés, nagy esső, estve igen nagy villámlás, mendörgés, nagy esső majd egész éjél. 28^a. Változó hives tsepergős éjjel esső. 29^a. Regvel és délig nagy meleg, délben villámlás, mendörgés, minden felől nagy zápor esső, több helyeken jó nagy jég és igen káros víz, dél után lassú esső estvélig, éjél minden felől nagy esső. 30. Regvel essőre hajló nagy meleg, aztán ki tisztult szeles. 31^a. Változó, dél előtt kevés esső, néhol nagy esső, dél után tiszta hiveses, estve és éjél jó hideg szeles.

1162. Ezen majus hónap eleje igen mostoha, hives szeles vala, sok esső esett, villámlott, mendörgöt. Sok helyen káros víz volt, jég is volt. 17^{kén} a S[zent] Erzsébeti Parochialis Istállot a villám meg tsapván el éget. Az élelem ára úgy volt mindennek, mint mártziusban. A Gyapjú ára fel ugrott.

1163. Die 1^a Junii. Változó hideg, szeles egész nap. 2^a. Tiszta hiveses, regvel dér, estve felé hives. 3^a. Egész nap tisztás szeles, estve és éjél nagy szél, hives. 4^a. Egész nap tiszta szeles hideg. 5^a. Változó szeles, tiszta meleg. 6^a. Változó borongós, hideg szeles. 7^a–8^a. Változó hives szeles. 9^a. Hasonlóan. 10. Tiszta szeles meleg délig, azután szép áztató esső néhol, másüt semmi, estve ki tisztult. 11^a–12^a–13^a–14^a–15^a. Tiszta meleg, nagyon szeles, néha borongós, estve felé hives, néhol kevés mendörgés. 16^a. Egész nap tiszta meleg szeles, estve hives. 17^a. Tiszta szeles közbe hives. 18. Egész nap tiszta meleg kevés széllal, estve hives nagy szél. 19^a. Regvel nagy meleg, dél után szép esső,

az után változó borongós, több izben hol kevés, hol sok esső, éjel lassú szeles esső. 20^a. Egész nap változó borúlt, dél után szeles esső késő estig. 21^a. Essőre hajló szeles borúlt, dél után ki tisztult meleg. 22^a. Egész nap szép tiszta meleg üdő. 23^a. Hasonlóan. 24^{ik}. Majd délig tiszta meleg, 11 órától dél után 4 óráig szüntelen mendörgés, szép áztató esső, villám hullás, néhol igen nagy esső, nagy víz. 25. Regvel változó, az után tiszta nagy meleg. 26–27. Nagy meleg nagy szél, néha tornyos felyhők. 28^a. Délig nagy meleg nagy szél, aztán változó, estvére borúlt, kevés szép esső, néhol nagy esső. 29–30. Nagy szél, tiszta hives.

1164. Ezen Junius hónapja rendkívül szeles volt, és egynéhány napot kivéven hives, sokszor változó, essős, néhol nagy víz, mendörgés és villámlás sok volt, menkő hullás is több izben volt. Egy szólva a vetésekre és szőlőkre nem hasznos üdő vala. Az élelem piatzi ára e képen állott: a tiszta búza köble 5. for[int] 6-ig, a kétszeresé 5 for[int], a Rozsá 3–4. for[int], a Zabé 4. for[int], az árpáé 3 for[int] 10 gar[as]. A szarvas marha és ló előbbi árát meg tartotta, a ruha féle elég drága volt. A gyapjú ára jóval fel hágot. 13^{ik} Juniusban Várkonyon 9 ház el éget. 15^{ben} Nyekézszenben 5 ház a tűz áldozatya lett. Sajó Kazán 22^{ikben} 13 ház a tűz prédája lett. Nogradban Junius 7^{kén} Börsönyön Hont megyében 95 hoszú ház, 130 külön áló cseléd birtoka eléget. Ugyan azon napon Ipoly Keszi-ben 14 ház. Junius 10^{kén} ugyan Neogradban Dejtán a Primás faluja 178 ház, Templom, Iskola, Jegyző, Tiszti lak, Kortsma és sok gazdasági épületek tűz által semivé lettek. Junius 11^{kén} Ipolyságon 9 ház, 22^{kén} Szügyben 101 ház hamuvá lett.

1165. Die 1^a Julii. Regvel borongós, meleg szeles, több izben változó. 2^a. Változó szeles meleg, estve éfélig igen nagy villámlás, nagy szél igen kevés tsepergés. 3^a. Egész nap borongós szeles, dél után 5 orakor, rettenetes orkány(!), hallatlan dühöngessel s nagy záporral, minden felé villámlás, mendörgés, ménkő hullás, az épületekben igen nagy kárt tett, több embereket a földhöz sujtot, szekereket s hintókat az uton fel forgatott, az után szép esső, estve ki tisztult. 4^a. Szép üdő szeles, néhol igen nagy víz, házakat és réteket is rontot. 5^{ik}. Hives változó, aztán tisztás, ismét változó. 6^a. Éfél után szép esső, regvel borongós, aztán hol hives, hol meleg szeles. 7^a. Egész nap meleg borongós, változó szeles. 8^a. Délig tiszta meleg, dél után lassú esső, estve tsúnya szél, nagyobb essővel, ismét igen dühös szél, éfél előtt tsendes tisztás.⁴¹¹ 10^a. Regvel hideg, aztán délig nagy meleg tiszta, aztán változó borongós, tsöpörgős, szeles, hives. 11^a. Regvel szép lassú esső vagy 2 óráig, ismét sebess esső, aztán változó szeles, dél után tiszta szeles. 12. Változó szeles, néha csöpörgős. 13. Délig essőre hajló, kevés esső, dél után tiszta, estve hives. 14^a. Szép tiszta egész nap. 15. Hasonlóan. 16. Éjel mendörgés, szép esső hajnalba, aztán változó, másütt nagy esső, nagy jég Sajó mentibe. 17^a. Változó szeles, essőre hajló több izben. 18^a. Tiszta szeles meleg. 19^a. Változó szeles borongós, éjel tiszta. 20. Délig tiszta, aztán kevés esső, dél után éfélig sűrű áztató esső. 21. Éféltől dél utánig széllal sűrű hideg áztató esső, aztán nagy szél, hideg, essőre hajló.

⁴¹¹ Július 9. kimaradt a naplóban.

22. Egész nap hideg szeles, essőre hajló. 23. Egész nap borúlt hideg, essőre hajló, kevés esső. 29. Változó híves kevés esső. 25. Délig változó szeles, aztán borúlt szeles. 26. Regvel változó, aztán tiszta meleg. 27. Regvel tiszta meleg 9 óráig, aztán szép áztató esső délig, aztán tiszta szeles estig. 28. Regvel borongós, egész nap tiszta meleg, néhol kevés esső. 29. Egész nap tiszta meleg. 30. Regvel tiszta, aztán borúlt, dél előtt áztató esső, dél után kevés üdeig zápor esső, ismét áztató esső, estve kiderült. 31. Változó borongós.

1166. Ezen Julius holnapban igen dühöngő szél uralkodot, majd minden nap szél volt, ritka nap mulatta el az essőt vagy borulást, jég is több helyeken nagy károkat tett. Kivált dühöngőt a szél 4^{ik} Juliusban, lásd fellyebb ezen napon. Az aratásra nem a leg jobb napok jártak. A széna füvet is sok helyeken bé öntötte. Az élelem ára úgy állot, mint a múlt hónapban. A szállőre igen nagyon rosz üdő járt, semmi reménséget nem nyújtot a borra, de azért a múlt esztendői bornak semmi ára sem volt úgy szolván. Hideg essők is széllal, de hideggel több ször voltak. Iszonyú jég volt: Várkonyban, Csokván, Sátán, Bótán, Upponyban és másutt is, 2 fontos jegek is estek, kivált Bán Horvát vidéken a szálló hegyeket is meg rongálván.

1167. Die 1^a Augustii. Változó borongós, szeles hives. 2^a. Szeles essős délig, aztán kitisztult nagy szél. 3. Szeles tiszta hideg. 4^a. Szeles borongós hives. 5. Délig szeles hideg, aztán változó, essőre hajló. 6^a. Regvel tiszta, aztán essőre hajló majd délig, aztán változó. 7^a. Egész nap nagy meleg, tiszta. 8^a. Egész nap nagy meleg, tiszta, estve felé homályos, estve nagy szél, nagy vilámlás, éfél előtt mendörgés villámlás, jó nagy esső széllal. 9^a. Éféltúl borongós essőre hajló szeles, változó. 10^a. Szele tiszta, néha változó, kevés tsepergés estve felé. 13^a. Tiszta változó, dél után tsepergős, néhol nagy esső. 14^a. Egész nap tiszta meleg. 15^a. Délig tiszta meleg, dél után nagy zivataros szél, tsunya felyhő szép esső, néhol nagyobb esső, éjel szép tsendes esső éfélig. 16. Változó szeles, hiveses. 17. Szeles tiszta hiveses, néha forrón sütő nap. 18. Tiszta meleg délig, aztán változó, hol meleg, hol hiveses, éfélkor áztató sebess esső. 19. Essőre hajló délig, aztán ki vidült egy darabig, ismét borongós változó híves. 20. Nap felköltekor tiszta, aztán változó, ismét estig tiszta hideg, éjel hideg. 21^a. Regvel híves, egész nap szép meleg, estve híves. 22^a. Regvel híves, egész nap szép meleg széllal, néha nagy meleg, estve híves. 23. Egész nap majd tiszta szeles, dél után változó. 24. Regvel tiszta, aztán változó borongós meleg, 25. Egész nap vékony borulás, tikkat meleg, néha nap sütés, estve dühöngő szél. 26. Hasonlóan, kevés széllal. 27. Egész nap változó híves nagy szél, 28^a. Egész nap híves szeles. 29. Egész nap szép tiszta szeles. 30^a. Egész nap borúlt hideg. 31. Egész nap hideg nagy szél.

1168. Ezen Augustus hónapja igen szeles, hives, borongós és többször is essős vala, tiszta üdő keveset volt. A zab aratásra nem a leg jobb üdő, a szálló még tsak zsendülni sem kezdett, lehetett gondolni mitsodás bor lészen. Az élelem ára e képen volt, a Tiszta búza köble 6 for[int], a kétszeresé 4 for[int] 10 gar[as], a Rozsé 4 for[int], az árpáé 2 for[int] 15 gar[as], a zabé 3 for[int]. A marha és ló az előbbi árát megtartotta.

1169. Die 1^a Septembris. Szeles hideg, éjel igen tsúnya dühöngő szél, hideg esső. 2^a. Hajnaltúl majd mindég essős, szeles, hives, több ízben mendörgés, villámlás, estve és éjel nagy zápor esső, villámlás, mendörgés, másüt nagy ítélet, iszonyú jég pusztító orkán, kivált Nógrágban Rohantz faluja körül. 3^a. Regveltül estig szép meleg üdő. 4^a. Tisztás, néha borongós, szél nélkül. 5^a. Regvel tiszta tsendes, aztán változó. 6^a. Regvel kevésbé tiszta, aztán borúlt, igen nagy veszedelmes felyhő, mendörgés, villámlás, ménkö hullás, dél előtt igen nagy zápor esső jéggel valami 1 óráig, aztán tisztúlt, ismét mendörgés, essőre hajló, estve mendörgés, tsúnya felyhő. 7^a. Változó hiveses egész nap, néha nagy forróság. 8^a. Egész nap tiszta meleg, néha borongós. 9^a. Szép nyári nap. 10^a. Többnyire változó meleg, kevés szél. 11^a. Regvel szép esső hives, aztán tiszta, néha borongós meleg. 12^a. Regvel köd, aztán essőre hajló, lajháló, aztán éfélig áztató esső. 13. Éféltül regvelig essőre hajló, aztán szép tiszta meleg nap. 14^a. Hasonlóan, este felé borongós. 15^a. Egész nap változó borongós. 16^a. Éjel és reggel tiszta, aztán változó meleg nap. 17. Hasonlóan. 18^a. Egész nap változó borongós. 19^a. Szép üdő, éfélkor nagy esső. 20^a. Délig essőre hajló, aztán tsepergős néha jó esső. 21. Változó borongós. 22. Hasonlóan. 23. Regvel változó, többször essőre hajló. 24^a. Szép nyári meleg nap, közbe, közbe borongós. 25. Egész nap tiszta meleg nyári nap. 26. Egész délig essőre hajló, többször tsöpörgés, dél után tiszta hives szeles nap, estve és éjel hideg. 27. Regvel nagy dér, egész nap nyári üdő. 28^a. Regvel dér, egész nap tiszta meleg nyári üdő. 29^a. Regvel dér, egész nap tiszta nyári üdő, estve és éjel hideg. 30^a. Hajnalba borúlt, essőre hajló, majd egész nap lassú esső, estve felé ki tisztúlt hideg.

1170. Ezen September hónapja 8^{-ikáig} rémisztő roszt üdő, essős, hideg, szeles, nagy mendörgések s villámlások, ménkö hullások voltak, nagy káros jég is több helyen vólt.⁴¹² Aztán a többi napok is hivesek, szelesek, essősek, sött többször dér is vólt, tiszta meleg napok nem sokat mutatkoztak. A szöllő keveset éredet ez hónapban, a vetések valami felére végeztettek. 13^{-kán} éjel Nádasdon tűz támadott, 10 házat meg emésztett. Az élelem ára úgy ment, mint a múlt hónapban. A marha, ló és ruházta szinte a múlt hónap árát meg tartotta.

1171. Die 1^a Octobris. Regvel dér, egész nap tiszta hives őszi üdő. 2^a. Borúlt hideg szeles, néha hideg lajhálló esső, éjel hideg. 3^a. Egész nap változó hideg szeles üdő. 4^a. Hideg, nagy szél egész nap. 5^a. Csendesedett, változó egész nap. 6^a. Egész nap tiszta meleg őszi üdő. 7^a. Éjel kevés tsepergés, regvel felyhős, aztán tiszta nyári szép meleg üdő délig, aztán borúlt, essőre hajló hives. 8^a. Éjel kevés esső, regveltül estig sűrű áztató esső, estve tisztás, éjel változó szeles, hives. 9^a. Egész nap borúlt szeles, essőre hajló hives. 10^a. Ködös borúlt, néha nap sütés, aztán változó, éjel tiszta. 11^a. Egész nap essőre hajló borúlt, kevés tsepergés, késű estve áztató esső. 12^a. Éjel s délig nagy köd, essőre hajló, délután sűrű esső éfélig. 13. Éféltül majd délig sűrű esső, aztán szép tiszta őszi üdő délig, aztán szép tiszta őszi üdő, estve tiszta.(!) 14^a. Regvel nagy köd, dél tájban kesű estig nagy esső. 15. Hajnalba ki tisztúlt, hives tiszta őszi délig, az-

⁴¹² Valószínűleg szeptember 6-ra gondolt, mert 8-án a feljegyzése szerint jó idő volt.

tán borúlt essőre hajló, éjel nagy szél. 16. Egész nap őszi változó, egész éjel esső. 17. Egész nap szeles tiszta őszi, estve nagy villámlás, mendörgés, minden felé majd éfélig, aztán éjel szeles esső. 18^a. Hajnaltúl 9 óráig nagy esső, aztán hol nap sütés, hol borúlt, hol essőre hajló, dél után tiszta őszi üdő. 19^a. Egész nap szép tiszta őszi üdő éfélig. 20^a. Éféltül fogva szeles esső viradatig, aztán délig essőre hajló, dél után esső estig, éjel dühöngő szél, aztán esső. 21. Borúlt essőre hajló egész nap. 22. Változó borúlt, dél után tisztás. 23. Igen nagy sűrű köd délig, aztán változó. 24. Változó többnyire tisztás. 25. Éjel és regvel szeles, hives, változó, borongós, estve éfélig esső. 26. Éféltül regvelig esső, aztán ködös változó, essőre hajló, ismét tiszta egész estig. 27. Egész nap tiszta őszi üdő, éjel változó. 28. Regvel tisztás, aztán borongós változó, komor, hives nedves üdő, éjel kevés esső. 29^a. Egész nap hives borúlt komor hideg üdő. 30^a. Éjel jó sűrű esső, regvel hives tiszta, egész nap hol tiszta, hol változó hideg, éfélig tiszta. 31. Reggel vékony fagy, deres, egész nap hol tiszta, hol borongós hideg, estvére ki tisztult, éjel borúlt.

1172. Ezen october hónapja többnyire essős, igen keveset vólt tiszta, közepe tája mendörgős vilámlás, aztán változó ismét essős, a szüretre leg roszabb üdő. Egerbe a szekeresek szüretkor igen drágán fizettették magokat, úgy hogy majd többbe került a hordás, mint a termés ért. A bor igen sovány vólt és óltsó. Sokan novemberre halasztották a szüretett. Az élelem ára így állott: a tiszta búza köble 6 ½ for[int], a kétszeresé 3 ½ for[int], a Rozsé 4 for[int], az Árpa 3 for[int]. A káposzta igen sok és óltsó vólt. A méhek nem a leg jobb állapotba vóltak. A marha és ló ára mint a múlt hónapba.

1173. Die 1^a Novembris. Regvel vékony tiszta fagy majd délig, aztán borongós hives essőre hajló. 2^a. Ködös essőre hajló délig, aztán hideg sűrű esső. 3^a. Éféltül délig hideg nagy esső, aztán estig borongós essőre hajló, nagy víz, estve éfélig esső. 4^a. Éféltül regvelig esső, ködös, aztán ki tisztult, csenededett. 5^a. Ködös essőre hajló, estve esső éfélig. 6^a. Éféltül majd délig esső, dél után igen borúlt, langyos, estve felé kevés esső. 7^a Nov[embris]. Ködös essőre hajló borúlt lágyas, estve kevés esső. 8^a. Borúlt lágy essőre hajló. 9^a. Egész éjel igen nagy szél, változó, egész nap nagy szél, változó borúlt lágy, estve felé és estve több ízben szeles esső. 10^a. Regvel változó, majd délig lassú esső, aztán ki tisztult lágy üdő, éjel tiszta. 11^a. Változó essőre hajló, hol nap sütés, dél után ki tisztult, éfélig tiszta. 12. Éfél után regvelig jó esső, aztán egész éjel. 13^a. Regveltül majd délig lajhálló, aztán változó szeles, estvére ki derült. 14^a. Egész nap szeles tiszta hives. 15^a. Regvel hideg, egész nap szeles vad üdő, éjel tiszta hideg szeles. 16^a. Dér hajnalba, borúlt essőre, óra hajló hideg, aztán tiszta nap fény. 17^a. Regvel dér, egész nap szép őszi tiszta üdő. 18^a. Éjel deres, egész nap szép tiszta őszi üdő. 19. Éjel tiszta, hajnalba nagy köd fél délig, aztán szép nyári nap, dél után nagy köd és egész éjel. 20. Ködös változó, essőre hajló. 21^a. Egész nap borúlt essőre hajló. 22^a. Hasonlóan. 23. Éjel változó nagy szél, regveltül délig sűrű esső, aztán változó. 24^a. Éjel nagy szél vész essővel, regvel délig nagy esső, délben keveset tisztult, ismét szél, essőre hajló, éfélig többnyire esső, igen nagy szél. 25. Éféltül szüntelen esső dél utánig, aztán ködös. 26. Egész nap essőre hajló, estve kevés esső. 27. Egész nap tiszta lágy üdő. 28^a.

Délig esső, aztán hideg, éjél fagyos. 29–30^a. Egész nap tiszta fagyos, hideg üdő.

1174. Ezen November hónapja kivéven vagy 3, 4 napot melly tiszta vólt, majd mindég essős, ködös, borúlt, lágy hivessel vegyes üdő vólt. A szőlők majd mindenütt fedetlen maradtak. A bor igen oltsó vólt, 14–15. for[int] 6 akó. Az élelem ára igen kevésel ment felyebb, mint a múlt hónapban. 19^{kén} Leleszen, Heves vármegyében 6 ház el éget, 26^{kán} Vitsekön Nográd vármegyében majd az egész falú tűz prédája lett

1175. Die 1–2–3–4–5–6^a. Decembris. Tiszta nagy hideg, fagyos üdő. 7^a. Délig tiszta hideg, aztán tsúnya dühöngő szél éfélig. 8^a. Éféltül hideg áztató esső, hideg szél, dél után változó hideg szél, dél után változó hideg szél nélkül, estve borúlt hideg. 9–10–11. Kemény tiszta hideg. 12. Hajnalba be borúlt kevés hó, nappal hideg borúlt. 13. Éjél hó szállongás, regvel csendesedett, egész nap borúlt essőre hajló, kevés szitálló esső, estve lágy. 14. Több ízben változó, néhol dél utánn esső. 15. Lágy engedő borúlt, dél előtt szivárvány, aztán változó, éjjel tiszta híves fagyos. 16. Regvel nagy köd, fagyos, kevés hó szállongás, többször változó, néhol dél után esső, éjjel is. 17. Egész nap borongós, lágy engedő s változó üdő. 18. Egész nap tiszta fényes lágy üdő tavaszi. 19. Lágy ködös, délig kevés esső, aztán változó több ízben, éfélig esső. 20^a. Éféltül délután 2 óráig esső, aztán nap sütés, változó éjél is. 21. Regvel fagy, egész nap változó hideg, fagyos. 22^a. Egész nap hideg fagyos, tiszta, szeles. 23–24–25. Éjél nappal tiszta nagy hideg. 26^a. Éjjel és nappal tiszta hideg, estve ködös, zúzos, éjél is. 27^a. Egész éjél és nappal ködös nagy hideg, zúzos. 28–29–30. Egész éjél és nappal nagy köd, zúzos üdő. 31. Éjél ki tisztúlt, egész nap változó, csendesedett.

1176. Ezen December hónapja kivált az eleje hideg fagyos, többször esőzött, nagy köd több ízben, néha lágy változó, még szivárvány is látzatott, egyezőval az egész hónap változékonyságra mutatott. Az élelem ára így vólt: a tiszta búza köble 6–7. for[int], kétszeresé 5 for[int] 15 gar[as], Rozsá 4 ½ for[int], a zabé 2 for[int] 10 gar[as], az Árpáé 3 for[int], a kukoritzáé 3 for[int] 8–10 gar[as]. A bor oltsó vólt, hanem a régi jó borok 70, 80, 90, 100 for[int] is vólt 6 akója. A Ruházat elég drága vólt, a gyapjú ára nagyobb vólt a Tavalinál. A szarvas marha és ló ára, mint az előbbeni hónapba úgy ment.

1177. Ezen 1844-ik esztendő elég mostoha vala esső és jég igen nagy károkot tett, több helységekben Felföldön utolsó inségre juttatta a lakosokat. Az 3 utolsó holnapokban majd mindeg essőzés vólt és a vizek fel dagadtak a folyokban. Élelembeli termés közepszerű vólt. A szüret, melly bővséges bort adott vólna igen sáros(!), alkalmatlan vólt. Kivált Eger táján, úgy anyira, hogy a gazdák a szekeresnek majd tsak anyit fizettek, mint ért a szőlő termés. A bornak ára pedig igen tsekély vólt, úgy hogy egy pár hordó bort lehetett venni 10–15 forinton. Az élelem ára öszvelig oltsó vólt, de már 8^{ber}-tül a jövő esztendeig kezdett drágulni valamivel. A gyapjú ára fel ugrott, a ruházat türhető áron kelt. A marha és ló ára közepszerű vólt.

1845.

Planeta Hold, ezen esztendő fog szolgálni 1901-re.

1178. Die 1^a Januarii. Egész nap tsúnya nagy köd és lajhálló, engedő üdő. 2^a. Engedő egész nap, tsúnya nagy köd, estvére tiszta tsillagos. 3^a. Egész nap borúlt, hol ködös, hol essőre hajló, néha kevés nap sütés, engedő sáros. 4^a. Hajnalba jó nagy esső, aztán havas esső majd délig, ismét esső, keveset ismét kideült, ismét esső éfélig. 5^a. Tsunya setét nagy köd essőre hajló, nagy sár tsipős üdő, aztán dél előtt hó esés, ismét essőre hajló. 6^a. Regel vékony fagy, aztán ködös zúzos, ismét egész nap essőre hajló. 7^a. Regvel vékony fagy, többnyire essőre hajló. 8^a. Regvel kevés fagy, több ízben lajháló. 9^a. Regvel derült fagyos, szép tiszta üdő majd délig, aztán változó óra hajló lágy üdő. 10^a. Ködös regvel kevés fagy, egész nap ködös essőre hajló. 11^a. Változó ködös aztán kezdett tisztulni, éjelre kitisztult, fagyni kezdett. 12^a. Éjel és regvel nagy fagy, délután engedett, tiszta üdő. 13^a. Éjel és regvel nagy fagy, tiszta világos nap fény, dél után engedett, ismét fagyott. 14^a. Regvel fagy, nappal engedelmes tiszta. 15. Regvel fagy, nappal borúlt engedelmes, estve dara esés. 16–17^a. Regvel kevés fagy, nappal engedelmes. 18^a. Regvel fagy, nappal tiszta engedelmes, verőfény, ismét híves üdő. 19^a. Regvel fagy, változó többnyire tisztás, estve homályos. 20^a. Éjel és egész nap tsúnya vastag бүdös köd. 21^a. Egész nap essőre hajló lágy, egy kevésé nap sütés. 22^a. Éjel nappal essőre hajló, kevés szitálló esső. 23^a. Lágь borúlt üdő. 24^a. Ködös regvel fagy, egész nap lágь ködös, nagy sár. 25^a. Éjel és nappal tiszta, lágь tavaszi üdő. 26^a. Regvel nagy fagy, aztán tsúnya nagy köd, engedelmes. 28^a. Éjel tiszta, nagy fagy 9 óráig dél előtt, aztán tsúnya nagy köd fagyos zúzos, estve felé hó esés. 29^a. Éjel hó esés, regvel nagy köd délig, aztán borúlt, ismét dél után hideg nagy köd. 30-ik. Regvel nagy fagy, aztán egész nap tiszta verőfény, engedő. 31^a. Regvel fagyos, ködös, aztán több ízben verőfényes üdő, dél után hideg szél, ismét lassú hó esés, éjel kevés lassú esső.

1179. Ezen Januarius hónap merő álhatatlanul viselte magát, többnyire igen nagy köd, essős, többször havazott is keveset, fagy többször mutatkozott vékonyan, nagy fagy éjel vagy háromszor, többször zúzos, kevés nap sütés volt ezen hónapban. A nagy sárban allig tudtak az emberek járni, egyszóval álhatatlan volt az egész hónap. Az Élelem piatzi ára így vólt, tiszta búza köble 7–8 for[int], a kétszeresé 6 for[int], a Rozsé 5 for[int], az Árpáé 3 ½ for[int], a zabé 2 for[int] 10 gar[as], a kukoritzáé 3 for[int]. A vetések igen silányúl mutatták magokat. A Tisza mellékin többnyire víz alatt voltak a vetések. A marha ára és a loé közepszerű modu volt. A Birka gyapjút a zsidók minden felől hajhálták, ugyan ezért az tavali árét joval felül haladta. Árva Vármegyében a nagy szükség igen uralkodott, több helységekben több ezer emberek az éhen halással küzködté, az országnak minden részéről segítettek.

1180. Die 1^a Februarii. Regvel fagy sima út, aztán változó, engedelmes hó olvadás. 2^a. Regvel fagy változó, aztán délig nyári meleg üdő, aztán kezdett borulni, esső, estve sebess esső villámlás mendörgés, egész éjel változó. 3^a. Regvel fagy, aztán tiszta tavaszi üdő, estve nagy köd, éjel fagyos. 4^a. Regvel

nagy fagy, egész nap tavaszi üdő, estvére borúlt, éjél híves. 5^a. Regvel nagy fagy, regvel nap bugdozás, hideg vad üdő, estvére hó esés. 6^a. Éjél hó esés, nappal híves, néha nap sütés, estve hó esés. 7^a. Éjél fagyos, regveltil majd délig hosszallongás, többször változó, dél után tiszta fényes nap, híves vad üdő. 8^a–9^a–10^a. Éjél napal tiszta nagy hideg. 11^a. Éjél be borúlt szeles havas, nagy hideg délig, aztán nagy hideg, változó, éjelre ki derült. 12–13^a. Éjél nappal tiszta, igen kemény hideg szeles. 14^a. Dél előtt tiszta, aztán borongós kemén hideg. 15^a. Borúlt nagy hideg. 16^a. Hasonlóan. 17^a. Nagy hideg szeles, nap fény. 18^a. Csenedesedett borúlt, regvel hó esés, jó nagy délig, aztán lassú, estve felé tsúnya zivataros nagy szél nagy hóval, estve ki derült, igen nagy hideg egész éjél. 19^a. Egész nap nagy hideg, fenes(!) nappal, közbe közbe változó. 20–21^a. Éjél nappal igen nagy rendetlen hideg, közbe változó. 22^a. Éjél és regvel nagy hideg, nappal csenedesedett, borúlt. Estve és éjél nagy szél, kevés por hó. 23^a. Szeles, lágyas híves. 24^a. Regvel fagy, aztán engedő szeles és estig esső. 25^a. Fagy nélkül engedő, változó, dél után hó esés, estve és éjél nagy fagy. 26^a. Éjél zavaros, regvel nagy fagy, egész nap tiszta szeles hideg. 27^a. Éjél nappal tiszta fagyos nagy hideg, szeles. 28^a. Hasonlóan.

1181. Ezen Februarius hónap többnyire hideg fagyos, eleje essős lágy mendörgéssel és vilámlással, többször havazott, közbe lágyas üdő, olvadó, nagy szelek is uralkodtak, több ízben változó. Az élelembéli szerek piatzi ára különböző vólt, hol óltsóbb, hol drágábra ment fel az előbbeni honapi árán. A marha és ló ára középszerű vólt. A gyapjú ára nevededett lassankint. Az Árva Vármegei inség szaporodott, de sok jó tévők által valamivel enyhült.

1182. Die 1^a Martii. Éjél és nappal tiszta nagy hideg. 2^a. Hasonlóan, estve borúlt. 3^a. Éjél kevés hó, regvel nagy hideg, aztán majd estig lassú hó esés, éjelre borúlt, ismét ki derült. 4^a. Egész nap borúlt, csenedesedett. 5^a. Hajnaltúl egész nap és éjél hó esés. 6^a. Regvel ki tisztult, egész nap tiszta nagy hideg. 7^a–8^a–9^a. Tiszta rendkívüli pattogó nagy hideg éjél nappal. 10^a. Tiszta nagy hideg délig, aztán csenedesedett tiszta éfélig. 11^a. Éféltül és az egész nap borúlt, néha hideg esső, néha ködös engedelmes, lassú olvadás. 12^a. Majd délig változó hideg, dél után tiszta fényes nap hideg, közbe engedő. 13^a. Délig változó hideg, dél után borúlt engedő üdő, hóra hajló, éjél hó esés. 14^a. Éfél után nagy szél, híves regvel havas esső, utánna esső hideg szél, de e mellett olvadó, majd egész éjél olvadó. 15^a. Regveltil egész nap hó olvadás, lágy üdő, igen nagy víz. 16^a. Éjél lágy üdő, regvel diberdett és nagy hó esés délig szélel. 17. Egész nap híves olvadó, nagy sár, nagy víz. 18^a. Hajnalba esső és mendörgés, meg fagyott ónos út, aztán lassú szitálló esső, ködös, igen olvadó, nagy víz és sár, éfélig esső. 19. Éféltül dél utánig hol szeles, hol lassú esső, a hegyeken köd, aztán nap sütés, változó, néhol nagy esső, lágy, nagy víz és sár. 20^a. Regvel kevés fagy, aztán engedelmes, déltül fogva estig hó szakadás. 21^a. Kevés fagy, engedelmes essőre hajló. 22. Regvel jó fagy, aztán engedő híves. 23. Kevés fagy, tisztás engedett keveset, igen nagy sár. 24^a. Regvel fagyos, aztán tisztás változó híves. 25^a. Változó híves, engedő. 26^a. Regvel jó nagy fagy, igen szép meleg üdő engedő, aztán változó engedő tavaszi üdő. 27^a. Regvel nagy fagy, aztán tavaszi meleg, aztán változó engedelmes, tisztás egész nap. 28^a. Egész

nap engedő tavaszi nap, estve borúlt, essőre hajló, nagy szélvész majd éfélig. 29^a. Éféltől egész estig nagy szél, szárító olvasztó a havat majd mind elsőprötte. 30^a. Regvel fagy, délig változó, hives, darás esső, dél után szeles, szárító olvadó, estve felé hideg szél, éjel hideg. 31^a. Regvel fagy, egész nap változó tavaszi olvadó, nagy sár.

1183. Ezen Martzius hónapban elég nagy hidegek voltak, hó esés többször, aztán majd olvadó iszonyú nagy víz az hídakat többnyire elszaggata, majd tsak járhatatlan sár. A Réteket több helyeken beöntötte, a Tisza mellékén a víz miatt járhatatlan utak voltak. Az élelem ára fel ugrott, Tiszta búza köble 9–10 for[int], a kétszeres 7–8 for[int], a Rozsá 6 for[int], a zabé 4 for[int], a szülés igen meg fogyott a szegény marhák és juhok sokat éheztek, valamint az Árva Vármegyei és Szepes Vármegyei lakosok, kik minden felől az országban segítettek a jó tevők által. A marha és ló ára előbbeni árba meg maradt.

1184. Die 1^a Aprilis. Regvel nagy fagy, egész nap tisztás vad üdő tavaszi, estére szél. 2^a. Éjel nagy részint hideg szél, regvel jó nagy fagy, egész nap tiszta tavaszi üdő. 3^a. Regvel kevés fagy, egész nap tiszta meleg tavaszi üdő. 4^a. Regvel nagy fagy, nappal tiszta hideg vad üdő, szeles. 5^a. Éjel szél, regvel jó nagy fagy, egész nap tiszta tavaszi, hideg szél. 6^a. Regvel fagy, egész nap tiszta tavaszi üdő. 7^a. Regvel kevés fagy, egész nap változó tavaszi üdő, délig essőre hajló, aztán tiszta. 8^a. Regvel borúlt essős sűrű, dél után tiszta tavaszi meleg. 9^a. Egész nap szeles változó, hives tisztás, estve és éjel nagy dühöngő szél. 10^a. Délig tsöpörgős borúlt, dél után tiszta tavaszi szeles üdő. 11^a. Éjel nagy szél, borúlt tsöpörgős, dühöngő szél délig, aztán változó szeles. 12^a. Szép tavaszi meleg üdő, estvére változó szeles. 13^a. Majd délig szép nyári meleg üdő, aztán kevés zavaros, kevés esső, aztán vad üdő, ismét tiszta szeles. 14^a. Hajnalba lassu esső borúlt, aztán változó, ismét(!) szeles, dél után zavaros hideg szeles, kevés esső, ismét tiszta szeles. 15^a. Egész nap borúlt, essőre hajló, közbe vad szeles üdő. 16^a. Borúlt, néha nap sütés, szeles essőre hajló. 17^a. Délig változó, dél után borúlt, mendörgés, kevés esső. Egerben nagy mendörgés, nagy esső. 18^a. Borongós délig, aztán változó, estve és éjel hiveses. 19^a. Délig változó, kevés mendörgés, ismét borúlt kevés mendörgés hives üdő. 20^a. Változó tavaszi üdő, meleg, délután kevés mendörgés. 21. Szép tiszta, közbe hiveses. 22. Regvel délig szép meleg, dél után kevés mendörgés, ismét tiszta. 23^a. Többször változó, borongós. 24^a. Délig szép tiszta tavaszi üdő, dél után borongós szeles, éjel borúlt. 25. Szép tiszta nap, déltájban meleg, aztán kevés mendörgés kevés tsöpörgés szeles, éjel változó. 26^a. Egész nap tiszta meleg szeles, dél után megsze kevés mendörgés. 27^a. Egész nap szép tavaszi meleg, néha borúlt, estve felé éles szél, éjel hives. 28^a. Délig nagy meleg, több ízben mendörgés nagy felyhő, dél után több ízben mendörgés nagy felyhő, ismét igen nagy mendörgés, néhol nagy esső, felyhő szakadás nagy víz. 29^a. Egész nap tiszta nyári üdő, estvére hives. 30^{ik}. Délig tiszta meleg, aztán nagy mendörgés szép esső, néhol nagy zápor, ismét ki tisztult, hives.

1185. Ezen Aprilis hónapjának eleje regvelenkint fagyos, nap közt tavaszi üdők mutatkoztak, szép tavaszi meleg ritkán mutatta magát. Több ízben mendörgések, szép essők, néhol zápor essők, sőt felhő szakadás is volt. A Tava-

szi vetés ezen holnapban minenütt többnyire el végződöt, ámbár álhatatlan változó üdők jártak. 8^{ik} Aprilisban Nograd Vármegyében Bogdán nevü helységben 56 ház a tűznek prédájává lett, a Reformatus Templomma, együtt. 28^{ik} Aprilis a szarvaskői völgyön olly nagy víz vólt, hogy egy Arlói és Upponyi búzával rakkott szekeret el söpröt. Az élelem ára eképen folyt, a Tiszta búza köble 9–10 for[int], a kétszeresé 7 for[int], a Rozsé 6 for[int]. Árpáé 4 for[int], a zabé 3 for[int] 10 garas. Ezen hónapban az őszi vetés igen silányan mutatta magát minden felöl és a jövő esztendőre nagy szükségre lehetet várakozni, melyet az Isten ne agyon. A szegény Árva és Szepes Vármegyei éhen haló lakosok minden felörül több segítséget kaptak az ország lakosítul. A szarvas marha és ló ára középszerü vólt.

1186. Die 1^a Máji.(!) Éjél és regvel híves, nappal többnyire változó híves, szeles. 2^a. Éjél és regvel híves, nappal szép tavaszi szeles, estvére híves szél. 2^a. Éjél és regvel híves, nappal szép tavaszi szeles, estvére híves szél. 3^a. Egész éjél nagy szél híves, nappal változó szeles, híves. 4^a. Regvel borúlt, essöre hajló, nappal változó, néha híves szeles. 5^a. Regvel kevés esső, aztán változó meleg, hol essöre hajló, dél után nagy mendörgés rettentő felyhő kevés esső, néhol igen nagy esső Beköltzén és azon tájékon. Aztán tiszta, ismég tsunya felyhő nagy mendörgés, villámlás jó áztató esső, utána híves szél, éjelre tisztult néhol vilámlás. 6^a. Hajnalba borúlt, essöre hajló, délig változó borongós, aztán is, estve essöre hajló. 7^a. Regvel borúlt, aztán egész setét estig áztató esső, de híves. 8^a. Regvel tiszta, egész nap szép meleg üdő, néha híves, éjél tiszta. 9^a. Többnyire változó borongós híves, estvetül hajnalig meleg esső. 10^a. Essöre hajló borúlt, néha kevés nap sütés, híves. 11^a. Hajnalba esső, egész nap szép tavaszi híves nap. 12^a. Regvel tiszta, egész nap is, közbe híves, estve felé majd éfélig esső. 13. Éféltül borúlt kevés napsütés, dél előtt sebes esső, nagy víz délig, azután ismég esső, nagyon borúlt, majd estig híves. 14^a. Tsunya hideg szél délig, borongós, azután híves esső késü estig. 15^a. Egész nap híves szeles, borongós. 16–17^a. Egész nap változó borongós, hideg szél, essöre hajló, kevés sűrű esső. 18^a. Tsunya hideg szeles délig, aztán csendesedett. 19. Jó hajnaltul délig hideg esső. A Bikben jó nagy hó, aztán változó, estve és éjél jó nagy hideg. 20^a. Regvel dér, egész nap szép tiszta híveses, éjél hideg. 21^a. Éfél után borúlt hideg lassú esső, délig ködös, aztán változó hideg estig, mikor ki tisztult hideg. 22^a. Jó hajnaltul délig hideg esső, aztán változó híves. 23^a. Majd délig igen nagy köd, essöre hajló híves, kevés esső, ki tisztult, ismét borúlt, több ízben vékony esső, késő estve csöpörgős, csendesedett. 24. Regvel essöre hajló kevés esső, híves majd délig, aztán változó. 25. Változó tavaszi csendesedett, aztán meleg változó, éjél híves. 26^a. Szép tavaszi borongós majd délig, aztán szép üdő, estvére imitt amott borúlt. 27^a. Éjél borúlt, hajnalba essöre hajló, egész nap lassú esső meleg, éjelre borúlt éfélig. 28. Regvel essöre hajló, aztán egész nap változó borongó meleg, tavaszi üdő. 29. Regvel essöre hajló, aztán változó, ismég tiszta szeles. 30. Éjél szél, egész nap híves borongós kevés csepergés, nagy szél. 31^a. Regvel essöre hajló, aztán változó szeles, hol híves, hol meleg.

1187. Ezen Majus hónapja többnyire hideges, szeles, változó, borúlt, többször nagy eső, nagy víz. Több helyen káros, sem tavaszi, sem őszi vetésre nem használó, a kerti veteményekre sem hasznos. 18^{-ikán} ezen hónapnak Nádasdon a tűz ki ütöt, egynéhány házat meg emésztett. Az élelem beli szereknek az ára e ként folyt, a tiszta búza ára 10 forint, a kétszeres 8, a Rozs 7 forint köble. Az árpáé 5 forint, valamint a zabé is 5 forint köble. A marha ára a tavaszi árát megtartotta, valamint a ló ára is. A Szepes és Árva vármegyei éhséggel küzködő népek ország szerte segítettek.

1188. Die 1^{-a}2^{-a}3^{-a}4^{-a}. Junii. Változó, többnyire híves széllel, hol meleg, hol őszi üdő, majd közben essőre hajló, éjel változó. 5^{-a}. Regvel s hajnalba szép meleg eső, azután kemény nap sütés, ismég borongós lassú szél, délután igen nagy mendörgés, nagy eső. A Szarvaskői völgyön olly nagy víz, hogy szekereket hordott el tehervel. 6^{-a}. Regvel nagy meleg, aztán tornyos felyhők, délben igen nagy zápor eső mendörgés nagy víz, aztán ki derült, éjel is. 7^{-a}. Regvel tiszta meleg, aztán borongós felyhők estig, éjel kitisztult. 8^{-a}. Regvel szép tiszta forró nyári meleg, 9 órakor nagy borúllás, mendörgés, villámlás, ménkő hullás, nagy eső délig, dél után változó borongós estig, szint úgy éjel is. 9^{-a}. Regvel tiszta forró meleg délig, néhol ijesztő felyhő, mendörgés, Sajó mentében nagy jég, délután ismét több ízben nagy felyhő, mendörgés, ismét tsunya felyhő, a Bélkön mendörgéssel felyhő szakadás, nagy víz, a réteket nagyon meg rontotta, aztán ki tisztult, estve borúlt. 10^{-a}. Egész nap borongós, több ízben lassú mendörgés, néhol nagy eső, Egerben igen nagy víz, néhol kevés eső, estve mendörgés. 11^{-a}. Nagy meleg, többször essőre hajló tornyos felyhő, a Bikben 2 ízben estve lassú moraj. 12. Nagy meleg, tornyos felyhő, kevés mendörgés, néhol nagy eső. 13. Nagy forróság tornyos felyhőkkel, dél után mendörgés, szép kevés eső, ismét meleg borongós, Arlóban nagy víz. 14. Nagy forróság, tornyos felyhők, kevés mendörgés, néhol sebess eső. 15. Nappal nagy meleg, aztán borongós, délben is, minden felől nagy borúllás és 5 óráig tartó mendörgés, villámlás, 2 órig tartó szép eső, néhol nagy zápor, estvére ki tisztulni láztot. Nádasd, Arlo, Domaháza és annak környéke igen nagy víz a réteket mind bé iszapolta. 16. Hajnalba szép eső, aztán essőre hajló, ki tisztult meleg, estve felé néhol nagy eső. 17. Regvel esső majd délig, aztán ki tisztult meleg. 18–19–20–21. Igen nagy forróság tornyos felyhők, néha essőre hajló. 22. Regvel köd, nagy meleg, többször essőre mutató borúllás, tornyos felyhők. 23. Délig nagy meleg, aztán változó borongós, néha híves. 24. Délig nagy meleg, aztán változó néha felyhős. híveses, estve felé szitálló eső, híves. 25. Regvel essőre hajló, híves borongós, tornyos felyhők, hol meleg, hol híves. 26. Hasonlóan híves, felyhős. 27. Többször essőre hajló, híves borongós, estve felé néha eső. 28. Változó borongós, estve felé néhol nagy eső. 29. Nagy forróság majd délig, aztán minden felől nagy borúllás, villámlás ménkő hullás, a Bélkőben vagy 10-szer leütött a vilám, néhol igen nagy eső, néhol semmi, estve nagy vilámlás és jó eső. 30^{-ik}. Essőre hajló majd délig, aztán lassú eső, dél után 6 óra után rettentő felyhő Eger felől, nagy zápor, ménkő ütés, nagy víz.

1189. Ezen hónap igen káros vala, minden felől az iszonyú essőzések, mendörgések és villámlások és nagy vizek szörnyű károkat tettek. Nem tsak az

Felföldségen, hanem mindenütt az Alföldön is, a réteket és földeket be iszapolta. Egerben a Hatvani hostyán több házakat meg rontott, de másutt is. Az élelem ára szinte azon áron folyt, mint a más hónapban. A marha és ló ára szinte úgy ment, mint az előbbi hónapba, a birka gyapjú ára jó fel hágott.

1190. Die 1^a Julii. Változó essőre hajló majd délig, aztán egész késő estig esső hol zápor, hol lassú esső, kevés mendörgés, igen nagy víz, sok helyeken a boglyákat bé öntötte. Beköltzétül nagy víz és az Apátfalvi hidakat és másutt is az hidakat mind el hordta. 2^a. Regvel szép tiszta, aztán borongós, dél után nagy meleg. 3^a. Regvel borongós meleg, aztán nagy forróság. 4^a. Egész nap tiszta nagy forróság. 5^a. Hasonlóan. 6^a. Tiszta nagy meleg, dél felé néha borongós, Eger felé esső. 7^a. Nagy forróság. 8^a. Hasonlóan, dél után kevés mendörgés hallatzott. 9–10. Igen nagy hőség. 11^a. Délig nagy hőség, dél utánn ijesztő felyhő, nagy szélvész, mendörgés, estig igen sebess esső, ménkö hullás, estvére híves. 12. Regvel borongós, aztán nagy meleg, délutánig, aztán nagy felyhő, mendörgés, vilámlás, nagy esső, estve nagy vilámlás, tompa mendörgés, aztán iszonyú mendörgés, vilámlás, ménkö hullás, nagy esső éfélig. 13. Regvel nagy víz, borúlt essőre hajló, aztán hol nagy, hol kisebb mértékbe egész nap késő estig esső, Egerbe nagy víz. 14. Tiszta meleg. 15. Változó meleg, borongós estve felé tsöpörgés. 16. Változó borongós, kevés tsepergés, éjel mendörgés, ménkö hullás, nagy esső. 17^{ik}. Regvel majd délig nagy esső, délután tiszta meleg, Miskoltzon iszonyú víz sok házakat le rontott és sok embereket el söprött. 18. Egész éjel nagy esső délig, igen nagy víz Egerben, dél után is esső. 19^a. Egész éjel esső majd délig, nagy víz Egerbe, dél után ki tisztult változó. 20^a. Regvel tiszta délig, dél után nagy esső Tárkányon, Egerbe, nagy mendörgés, ménkö hullás ismét kitisztult, éjel borongós. 21. Regvel tiszta és egész nap, néhol borúllás, néhol esső. 22. Egész nap nagy meleg, tornyos felyhők, néhol esső. 23. Hasonlóan, de a Sajó mellett, Sajó Németiben és környékén igen nagy esső, nagy káros víz. 24. Változó borongós meleg, dél után nagy felyhők, néhol nagy esső, estve nagy villámlás. 25. Délig borongós változó, dél után nagy mendörgés, néhol nagy jég esés, nagy zápor, nagy víz romlásra mutató, estve ki tisztult. 26. Egész nap változó felyhős meleg, essőre hajló, kevés mendörgés, néhol esső. 27. Regvel lassú mendörgés, esső, aztán változó meleg, dél után kevés esső, néhol több. 28. Délig esső, aztán ki tisztult. 29. Délig felyhős, essőre hajló, aztán tiszta nagy meleg. 30^a. Regvel tiszta meleg, dél előtt igen nagy mendörgés, ménkö hullás, sebess esső valami 1 óráig nagy víz, aztán tiszta. 31. Egész nap tiszta nagy meleg.

1191. Ezen Julius holnap még károsabb volt Juniusról, számtalan sok essözések miatt az Élelmi szerek bé nem hordattattak, elvesztek, ki tsiráztak. Kassán a nagy víz 204 házakat, Miskoltzon sok embereket s házakat (.....?), Egerbe a Tzifra hostyát egészlen meg rontotta, Rozsnyón is iszonyú károkat tett az házakban, de másutt is falukon, városokon iszonyú károkat okozot. A mezőkön a Tsomokat kit el vitt, kit el öntött, ebbül következett osztán az, hogy élelem ára fel ugrott, a tiszta búzának kilája 7–8. for[int], a kétszeresnek 5–6. for[int], a Rozsna 4–5. for[int]. Az marha árát meg tartotta az előbbenit, szinte

a ló is. A gyapjú még felyebb rúgott az előbbeni hónap áránál. Az Isten örizzen minden embert az ilyen üdő járástúl.

1192. Die 1^a Augustus. Egész nap nagy meleg. 2^a. Egész nap nagy meleg tornyos felyhökkel. 3^a. Nagy meleg, borongós. 4^a. Éfél után nagy mendörgés, villámlás, dühöngő nagy szél, nagy zápor, sebess esső 6 óráig, nagy víz, délig essőre hajló, aztán tiszta nagy meleg. 5^a. Délig nagy meleg, aztán változó, estve esső. 6^a. Regveltül délig semmi esső, dél után változó, estve felé nagy esső éfélig, néhol egész nap esső. 7^a. Éféltül délig sűrű esső, aztán borongós, éjel kevés esső. 8^a. Essőre hajló délig, azután is, néhol esső. 9^a. Egész nap változó, essőre hajló. 10^a. Dél előtt jó nagy esső, aztán tiszta, ismét változó, este essőre hajló. 12. Változó hiveses, essőre hajló, kevés csöpörgés. 13. Délig essőre hajló, déltül fogva éfélig sűrű nagy esső. 14^a. Derült hiveses, szeles, néha felyhős. 15^a. Regvel essőre hajló híves, kevés tsöpörgés, egész nap hideg változó, éjel essőre hajló. 16. Regveltül délig sűrű esső, aztán változó, essőre hajló híves. 17. Regvel tiszta hideg, dél után borongós híves. 18^a. Regvel kevés hideg, dél után borongós hideg, éjel kevés esső. 19. Délig hideg tiszta szeles, dél után borongós csendesedett, estvére tiszta. 20^a. Délig tiszta meleg jó üdő, aztán essőre hajló, ismét változó estig, éjjel mendörgés, villámlás, sebes esső. 21. Éfél után lassú esső, dél előtt több ízben mendörgés, zápor sebess esső nagy víz, a sarjút be öntötte, dél utánn szeles tiszta, néha változó. 22^a. Egész nap tiszta, néha változó szeles, szárító, estve ködös, majd éfélig nagy villámlás, mendörgés, nagy esső. 23. Éféltül viradtig nagy esső, aztán essőre hajló hideg szeles majd délig, aztán vidám, hol változó, estve hideg. 24^a. Regvel hideg, egész nap tiszta, hives szeles. 25–26–27–28–29–30. Éjel nappal híves, néha szeles, többnyire meleg tiszta napok, közbe borúlt. 31. Regvel tiszta, aztán változó tisztás, híves.

1193. Ezen egy hónap igen mostoha kedvetlen, a szöllőre kedvező nem vólt. Essős, szeles, többnyire híves, még a zab kívül a mezőn, de még sok helyen a búza tsumók is kívül heverték, és gondolták é, hogy ez szükséget nem jelentett, igen is és nagyon, mert kivált az Alföldön többnyire el kárhozott, el rodhat, allig 6–7 tsumoból lett egy véka. Az élelem ára felyebb ugrott valamivel. A sarjút is igen nagy nehezen lehetett fel takarni, az is sok helyeken meg romlott vólt. A marha és ló ára ugy vólt mint a múlt hónapban.

1194. Die 1^a Septembris. Regvel hideg szeles, aztán tisztás budogó nap fény, egész nap változó hideg szél. 2^a. Regvel szép nap fény, néha híves szél, dél után változó. 3^a. Regvel tiszta, aztán változó híves, borongós szeles. 4^a. Hajnalba kevés esső, egész nap szép tiszta nap fény, közbe borulás. 5^a. Változó, hol nap sütés, hol borongós. 6^a. Hideg majd tsak nem téli szél, többször havas felyhők. 7^a. Regvel dér, egész nap hideg változó, borongós szeles. 8^a. Regvel dér, egész nap híves. 9^a. Regvel dér, egész nap nyári üdő, estve tiszta. 10^a. Regvel tiszta deres, egész nap nyári üdő, estve híves. 11^a. Egész délig szép nap, délután változó borongós, többízben kevés esső, estve rövid üdeig szeles esső. 12^a. Regvel essős borongós, aztán ki tisztúlt jó üdő. 13. Változó borongós. 14. Délig szép nyári üdő, dél utánn változó szeles borongós, néhol esső, egész éjel nagy szél. 15. Regvel kevés esső, aztán változó essőre hajló, ismét tisztás, estve borongós híves, éfél előtt nagy szél, villámlás, nagy

mendörgés, szeles esső éfélig. 16. Éféltől regvelig nagy szél, hol kisebb, hol nagyobb szeles esső, egész nap tsunya hideg szél. 17. Változó essőre hajló, híves borongós egész nap, néha nap sütés. 18. Délig essőre hajló, aztán tiszta lágy üdő, néha borúlt. 19. Egész nap tiszta meleg, közbe borúlt. 20^a. Szép meleg üdő, közbe délután borúlt. 21. Egész nap szép nyári üdő, estve és éjel nagy szél kevés esső. 22. Regvel borongós, nappal szép tiszta szeles egész nap, közbe borúllás. 23. Regvel nagy köd, aztán tiszta meleg, ismét borongós, estve tiszta. 24^a. Regvel ködös, egész nap szép nyári üdő, éjel borúlt éfélig essőre hajló. 25. Éfél utánn nagy villámlás, mendörgés, ménkö hullás, nagy esső, regvel délig sűrű hideg esső, aztán borúlt. 26. Éjel borúlt hideg, regvel dér, aztán változó hideg, dél után borongós. 27. Hideg változó borongós. 28. Regvel hideg, délig szép őszi, dél után borongós, estve ki tisztúlt. 29. Regvel dér, egész nap szép nyári tiszta üdő. 30. Regvel ködös, délig lassú esső, aztán borongós tisztás.

1195. Ezen Septembéri hónap igen változó, durva, vad üdő volt, deres, hideg eső, mendörgés és vilámlás többizben, tsunya szeles, álhatatlan, a szöllőre igen rosz. A vetést sem igen lehetett tenni, a zab termést nagy nehezen mégis be hordták. Az élelem piatzi ára így állot, tiszta búza kilája 8 f[orint], a kétszeresé 7. for[int], a Rozsá kilája 6 f[orint], az árpáé 3, a zabé 2 for[int]. A szarvas marha és ló a maga régi árát meg tartotta. Káposzta elegendő vólt.

1196. Die 1^a 8^{-bris}. Regvel tiszta, de hamar borúlt, essőre hajló délig, dél után tiszta. 2^a. Regvel tiszta, aztán egész nap borongós, estve ki tisztúlt. 3^a–4^a–5^a–6^a. Nappal szép tiszta meleg üdő, éjelenkint híves, harmatos, közbe néha borulás. 7^a. Regvel változó, aztán szép meleg üdő, estve szeles. 8^a. Éfél után igen nagy szél sebess essővel, regvel nagy szél, aztán tiszta szeles üdő. 9^a. Egész nap tiszta meleg szeles üdő. 10^a. Tiszta szeles délig, azután híves változó. 11^{-ik}. Éjel esső, egész nap változó borongós, híves szeles. 12^a. Egész nap híves, lassú esső. 13. Majd délig essőre hajló szeles, aztán tiszta szeles, híves. 14. Éjel igen nagy szél, hideg, szinte egész nap essős. 15. Egész nap tsunya hideg szél, majd egész nap lajhálló. 16^a. Éjelre ki tisztúlt, egész nap nyári meleg, éjel tiszta híves. 17^a. Hajnalba esső, egész nap essőre hajló, néha sűrű lassú esső. 18^a. Regvel essőre hajló, egész nap változó, néha híves szeles. 19^a. Borongós, változó híves szeles. 20^a. Egész nap híves változó szeles, estve köd szállongás. 21. Egész nap majd tiszta, szeles vad üdő. 22. Egész nap hideg, tisztás vad üdő. 23^a. Regvel nagy dér, kevés fagy, dél után tiszta változó híves. 24^a. Regvel dér, délig tiszta, aztán változó híves. 25. Hasonlóan. 26. Regvel hideg deres, tiszta délig, aztán változó. 27. Regvel ködös borongós, változó. 28. Egész nap változó ködös, szeles, híves. 29. Változó híves szeles. 30^a. Regvel ködös, híves változó, essőre hajló. 31^a. Regvel deres, ködös, aztán tiszta.

1197. Ezen October hónapja álhatatlan változó, essős, híves, szeles, kivéven egynéhány napot, amikor tiszta vólt. A szüret sáros alkalmatlan üdőben végződött, a bor kelemetlen vólt. A vetésre is igen alkalmatlan üdő járt, nagyobbán a más hónapra maradott a vetés. Az élelem ára azon modon vólt, mint a múlt hónapban. A marha is, és a lóé a múlt honapi szerint ment.

1198. Die 1^a Novembris. Hideg változó. 2^a. Lágyas változó, essőre hajló, éjelre ki tisztúlt. 3^a–4–5–6. Éjel tiszta nagy hideg, nappal szép verőfényes, az

árnyékba hideg fagyos. 7^a. Ködös lajháló egész nap. 8^a. Változó borúlt, csendesedett üdő. 9–10–11–12^a. Borúlt lágy üdő egész nap. 13^a. Regvel nagy köd jó délig, aztán tiszta lágy szép őszi üdő. 14. Egész nap szép tiszta, meleg őszi üdő. 15. Egész nap borúlt lágy üdő. 16^a. Hajnaltúl délig szép áztató eső, délután lajhálló ködös. 17. Egész éjél ködös, nappal ködös essőre hajló, néha változó. 18^a. Lágy borúlt, essőre hajló őszi üdő. 19^a. Egész nap szép tiszta meleg nyári üdő. 20^a. Egész nap borult, mord üdő, esőre mutató. 21–22^a. Egész nap változó, essőre hajló lágy üdő. 23. Ködös essőre hajló, dél után lassú esső, egész éjél esső. 25. Ködös hideg, vad üdő, szeles essős, változó. A hegyeken hó esés. 26. Regvel hideg, aztán egész nap tiszta őszi üdő, éjél tiszta hideg. 27. Hajnalba fagy, borúlt esőre mutató, kevés esső, aztán egész nap változó borúlt, hives. 28. Egész nap tiszta nap fény, estve nagy köd. 29^a–30^a. Tsúnya nagy köd, essőre hajló, hives.

1199. Ezen november hónap sok jó napot mutatott, de többnyire változó vólt, többször ködös, ezen hónapban többnyire vetettek az emberek. Az élelem ára e képen folyt, a tiszta búza 15–16–17 forint vólt köble, a Kétszeres kilája 7 for[int], a rozsé 6 for[int] 30 xr, a zabé köble 3 for[int], az árpáé köble 8 for[int], a kukoritzáé 8 for[int]. A ruha féle drágúlt. Az marha ára olyan vólt, mint a múlt hónapban. A bornak akója az idei és tavalié 3 for[int] és 4 for[int].

1201.⁴¹³ Die 1^a–2^a–3^a Decembris. Éjél nappal nagy köd, nedves hideg, estve és éjél lassú esső. 4^a. Regveltül majd estig esső, az után ki tisztúlt. 5^a. Regvel fagy, egész nap majd nap sütés, néha változó, éjél derült. 6^a. Regvel fagy, aztán tiszta nap fény, vad üdő, néha szél. 7^a. Éjél és délig borúlt essőre hajló, dél után változó lágy üdő. 8^a. Lágy borúlt, essőre hajló egész nap, éjél derült. 9^a. Regvel kevés fagy, délig tiszta nap fény, aztán változó, borongós. 10. Délig tiszta lágy, aztán ködös, borúlt szeles. 11^a. Regvel változó, aztán tiszta, ismét változó, hóra hajló, dél után kevés hó, éjél ki tisztúlt. 12^a. Regvel hives, aztán hóra, essőre hajló, dél után kevés hó, éjél is. 13^a. Délig ködös borúlt, éjél kevés hó. 14. Éjél nagy hideg, regvel fagy, egész nap tiszta hideg, estve és éjél tiszta nagy hideg. 15. Éjél és regvel nagy hideg szeles, aztán zavaros havas üdő, éjél igen nagy szél hóval. 16^a. Hajnalba ki tisztúlt szeles délig, aztán változó borúlt, csendesedett, estve és éjél hóra, essőre mutató. 17^a. Regvel tiszta hideg, aztán szeles változó borongós, aztán ködös, estve ki tisztúlt, hideg szeles. 18. Regvel változó, néha nap sütés, ismét borúlt, essőre hajló, estve ködös, éjél tiszta. 19^a. Hajnalba borúlt, egész nap ködös hóra, essőre hajló, néha hó szállongás, néha darás esső fagyos, egész éjél ködös borúlt. 20^a. Regvel ködös borúlt, dél előtt nap sütés, ismét borúlt ködös délig, aztán tisztás, lágy olvadó éfélig, tsillagos. 21^{ik} 10^{bris}. Éféltül olvadó regvelig, aztán borúlt, néha tisztás engedő, sáros, essőre hajló éjél is. 22. Hajnalba tiszta, aztán borúlt, egész nap olvadó, szitálló esső, estve felé nagyobb esső, zavaros, éjél hó esés. 23. Regvelre hó, hives keveset fagyott, délután lágy olvadó szeles, éjél nagy szél. 24^a. Éjél és nappal többnyire lassú esső, fagyos. 25. Éfél után szél, hideg, fagyni kezdett, nappal tiszta hideg, hol engedett, hol fagyott, estve tiszta tsillagos hideg üdő.

⁴¹³A naplóban ismét szorszamosási hiba van.

26. Egész nap tiszta fagyos. 27. Változó, kevés hó. 28. Változó, estve jó nagy hó, éfél után eső, olvadó. 29. Olvadó, hideg eső, dél után tisztás, estve és éjél tiszta. 30. Délig tiszta szép üdő, fagyos, aztán borúlt hó esés szinte éfélig, szeles. 31. Regvel kevés köd, aztán tisztúlni kezdett, ismét tiszta, majd délig, aztán változó, szeles borongós.

1202. Ezen December hónapja igen álhatatlan, kevés hideg, többnyire ködös, változó, kevés hó, az is nemsokára el olvadott. Az élelem ára azon az áron ment, mint Novemberben. A marha és ló a maga árából keveset engedett. A sörtés hizott nem nagy áron kelt, jó hizott sertést lehetett venni 30–40 forinton.

1203. Ezen 1845 esztendő igen silány és káros volt, tél igen vékony volt, a sok esőzések minden felől sok károkat tettek, már az esztendő elein az Tisza mellett a vetések vízben voltak, szintén így a rétek is majd tsak nem aratásig, többnyire a vetések ki áztak, azért az Alföldségen az aratás igen vékony volt, amit le is arattak is többnyire ki tsirázott. A Felföldön is szintén, a melly búza földket a víz meg nem rontott a sok esőzések miatt, a tsomokban ki tsiráztak és igen vékonyan fizettek, és az emberek igen nagyon féltek az éhségtől, azért az élelem ára kezdődöt drágulni már mártzius hónapban és lassankint minden hónapban drágúlt. A víz iszonyú károkat tett, nem tsak a falukkon, hanem a nagy Városokon is az egész nyáron, több helyeken a hidakat s töltéseket el ragadta már a télen is, nevezetesen Egerben, Kassán, Rozsnyon, Miskoltzon és más helyeken az országban, számtalan házakat öszve rontsolt, semmivé tett, sokakat végső inségre jutatott, több emberek életét vesztette. Sok helyeken majd tsak nem minden faluban a réteket haszon vehetetlené tette a többször lett vízáradások. De Tűzgyúlladások sok károkat tettek az országban imit amott, nevezetesen Rozsnyon és másütt is. Nyáron által igen sok mendörgések, villám-lások s ménkö hullások is voltak. Az éhség Árva, Szepes, Trentsén, Túrótz Vármegyéket is igen nagyon szorongatta és az országban mindenütt a népektől segítettek, különben éhen kellett volna meg halni sokaknak a fent írt várme-gyebelieknek. Az Isten örizzen minden embert az illy mostoha esztendőűl. A szűret is igen mostoha volt és amellet, hogy rosz bort adott, de többnyire keveset is.

1846^{ik} Esztendő.
Planeta Szaturnus.(!)

1204. Die 1^a Januarii. Igen hideg nagy szél, fagyos egész nap, estve felé darás eső. 2^a. Egész nap változó borongós, hideg, estve felé ki tisztúlt, éjél változó. 3^a. Egész nap változó hideg, borúlt. 4^a. Nagy hideg szél, déltől éfélig hives. 5^a. Borúlt hideg. 6–7–8. Éjél nappal tiszta nagy hideg. 9^a. Éjél csendesedett borongós, regvel nagy hideg, ismét változó, ismét tiszta nagy hideg, estve és éjél csendesedett borúlt. 10. Éfél után nagy köd délig, azután nagy hideg, estve nagy köd éfélig és nagy hideg. 11. Regvel tiszta hideg, egész nap szép tiszta verőfény, estve nagy köd. 12. Regvel tiszta hideg, egész nap tiszta fényes csendesedett üdő. 13. Regvel tiszta hideg délig, aztán engedő, igen nagy köd

éfélig. 14. Éféltől késű estig igen nagy köd, engedelmes. 15. Egész nap tiszta szeles hideg, estve és éjel tiszta nagy hideg. 16. Hajnalba borúlt, egész nap borúlt komor hideg üdő. 17. Regvel fagyos, egész nap borúlt, lágy olvadó. 18–19. Hasonlóan. 20. Éjel és nappal engedő lágy üdő. 21. Hasonlóan. 22. Lágy borúlt engedelmes, sáros üdő délig, aztán késű estig lajhálló. 23. Délig borúlt essőre hajló, délután tisztúlni kezdett, kevés nap fény, változó lágy sáros üdő. 24. Délig tiszta nap fény, aztán borúlt lajhálló lágy üdő, szinte éjel is. 25. Regvelt kevés fagy, egész nap szép tavaszi meleg üdő, estve felé vilámlás. 26^a. Éjel borúlt essős, egész nap több ízben nyári felyhők, több ízben esső, lágy változó üdő, estve ki tisztúlt. 27. Hajnalba esső majd délig, aztán nap sütés, aztán nap sütés,(!) változó majd éfélig. 28. Éféltől regvelig nagy szél, s regvelre ki tisztúlt fagyos, egész nap tiszta nap fény, kemény hideg szeles, fagyos, kevés hó szállongás. 29^a. Éjel nagy hideg borúlt, nappal borúlt nagy hideg. 30^a–31^a. Borúlt nagy hideg.

1205. Ezen Januar hónapban inkább lágy, mint kemén napok jártak, többnyire lágyas, engedelmes, olvadó, mint téli napok. Az élelem ára, piatzi így vólt: a Tiszta búzának köble 16–17. for[int], a Kétszeresnek 15 for[int], a Rozsnak 12 for[int] 30 xr, az Árpának 8–9. forint, a kukoritzának 8–9. for[int], zabnak 5 for[int]. A marha és ló ára középszerű vólt.

1206. 1^a Februarii. Egész nap apró hó esés, éjelre ki tisztúlni látzott. 2^a. Tiszta tavaszi fényes nap, meleg délig, aztán változó. 3^a. Tiszta fagyos nap délig, aztán változó. 4^a. Regvel délig nap fény, dél után lágy borúlt. 5^a. Egész nap borúlt ködös, lágyas, estve hó esés éfélig. 6^a. Borúlt essőre hajló ködös, majd szeles esső, estve éfélig jó esső, olvadó. 7^a. Éfél után essőre hajló lágy üdő, éjel nagy széllal esső. 8^a. Hajnalba kevés esső, tsunya felyhő, igen sok ízben változó hideg szél, buddogó nap fény egész nap, estvére ki derült hideg. 9^a. Regvel borúlt, azután délutánig hó szakadás, aztán változó hideg, éjel kevés hó. 10. Éfél után tiszta hideg egész nap. 11^a. Délig nap fényes üdő, hideg, keveset engedet, dél után szeles, borúlt nagy hideg, éjel borúlt. 12. Délig változó hideg szeles, egy keveset engedet, aztán kemén hideg szeles, borúlt éjel is. 13. Egész nap borúlt, kemén hideg, szeles. 14. Borúlt szeles hideg, keveset engedet, estve ki tisztúlt. 15. Éjel és regvel hideg szél és tiszta nap fény, de keveset engedett, estve tiszta. 16^a. Változó szeles hideg, vad üdő délig, aztán csendesedett. olvadó borúlt, estve felé köd. 17. Regvel borúlt szeles, aztán hó szakadás majd délig, tsunya szél, engedelmes, dél után olvadó lágy üdő, estve változó. 18^a. Éjel tsunya szél, regvel hideg alföldi szél, olvadó délig, aztán nap sütés, tsak hamar zavaros hó zivatar, ismét változó, budogó változó nap fény. 19^a. Tiszta hideg napfényes szeles üdő. 20. Éjel tiszta, délig tsendesedett tiszta olvadó üdő délig, aztán lágy változó, estve tiszta. 21^a. Regvel hideg fagyos, délig tiszta nap fény, dél után változó lágy engedő üdő. 22. Fagy nélkül szép tavaszi lágy változó üdő. 23. Regvel fagyos deres, aztán szép tavaszi meleg nap, dél után változó, éjel tiszta lágy. 24^a. Regvel igen kevés pillás⁴¹⁴ fagy, egész nap tiszta tavaszi

⁴¹⁴ Vékony hártya szerű jég. Vö.: Pillédztik. SZINNYEY JÓZSEF: *Magyar tájszótár II.* Budapest. 1897. 147.

lágý üdő, éjleire borongós. 25. Regvel igen vékony fagy, egész nap változó lágý tavaszi nap. 26. Igen vékony fagy, egész nap változó tavaszi nap, éjle borúlt. 27. Hajnalba és regvel lassú esső, sötétes ködös majd délig, aztán változó lágý tavaszi üdő, éjleire ki tisztúlt. 28. Éjle fagy, hajnalba igen nagy köd délig, aztán változó lágý borongós, estve felé és éjle köd.

1207. Ezen Februarius hónap igen változó, sok nagy szél, havazás is vólt, többnyire engedelmes, keveset nap közben engedett, esső kevés napokon. Az élelem ára azon módon maradott, mint a múlt hónapban. A Krumpli vékája 1 forinton adódott. A juhok több helyeken dőglöttek. Minden féle marháknak ára az előbbeni honapi meg maradott. 24^{ben} Szilváson éjle 3 ház le éget.

1208. Die 1^a Martii. Fagy nélkül ködös, essőre hajló lágý, változó egész nap. 2. Hasonló képen. 3^a. Regel lágý ködös, essőre hajló délig, aztán változó tavaszi üdő. 4^a. Hasonlóan. 5^a. Egész nap igen szép tavaszi lágý üdő. 6^a. Délig tiszta lágý tavaszi szeles, dél után változó és szeles szárasztó üdő. 7^a. Regvel híves szeles változó délig, aztán estig tiszta lágý tavaszi, estve borongós. 8^a. Éjle és regvel essőre hajló változó, dél után híves esső, estve ki derúlt lágý. 9^a. Változó tavaszi borongós lágý. 10. Regvel vékony fagy, egész nap változó híves szeles, néha essőre hajló. 11^a. Híves borongós változó délig, aztán tiszta változó és nagy köd, estvére ki derúlt, éjle tiszta hideg. 12. Regvelre nagy fagy, tiszta lágý délig, aztán változó borúlt híves, éjleire ki tisztúlt. 13. Regvel nagy fagy, tiszta délig meleg szeles, aztán több ízben változó, fermeteges hideg szél, estvére ki tisztúlt hideg szél. 14. Regvel fagy, aztán borúlt, változó szeles nap sütés, fermeteg vad üdő, dél után borongós estig. 15. Egész éjle igen nagy szél, regvel hideg fagy, egész nap változó szeles. 16. Éjle szeles, egész nap változó borúlt, estvére tiszta. 17. Regvel szép lágý üdő, egész nap változó, essőre hajló. 18. Regvel nap sütés, aztán hol lágýas, hol nap sütés, változó szeles, estve ki tisztúlt. 19^a. Regvel borongós lágý, egész nap változó borúlt tavaszi szeles nap. 20. Délig szép nyári nap, aztán borongós változó, estve és éjle nagy szél. 21. Regvel tiszta nap fény, aztán borúlt essőre hajló, délután szép esső késű estig, egész étzaka igen nagy szél. 22. Regvel essőre hajló, aztán lassú esső, ismét nap sütés, ismét borúlt, kevés esső, ismét napsütés, ismét borúlt, éjle tiszta. 23^a. Regvel napsütés, aztán több ízben változó, lajháló, dél után szép esső, éjle változó. 24. Regvel fagyos, aztán nap sütés, délig szép tavaszi üdő, dél után borongós lajháló, estve sűrű esső, nagy borulás, éjleire ki tisztúlt. 25. Regvel vékony fagy, szép tavaszi üdő délig, aztán változó borongó, éjleire ki tisztúlt. 26. Regvel vékony fagy, szép tavaszi üdő délig, aztán változó nyári felyhő, délről mendörgés és szép lassú esső, szivárvány, ismét sebess esső, éjle borongós. 27. Hajnalba szép esső, délig hol lassú, hol sebesebb esső, dél után változó, estvére ki derúlt. 28. Regvel nagy dér, aztán délig tiszta nap, ismét változó szeles, mord üdő, estve és éjle lajháló. 29. Regvel kevés esső, délig változó, aztán tisztás vad üdő, éjle tiszta. 30. Regvel kevés fagy, délig tiszta szeles híves, aztán zavaros darás szeles, estve és éjle tiszta. 31. Regvel fagy, tiszta délig, híves, azután is.

1209. Ezen Martzius hónapja igen kevés fagyot adott, több ízben lassú esső is vólt, sok szelek, éjle szelek voltak, egész tavaszi üdők jártak. Az tavaszi vetések majd tsak mind el vettettek. Az őszi vetések több helyeken, kivált az

kései, nyomorúltul mutatták magokat. Az élelem beli szerek így állott közönségesen a tiszta búza kilája 8. for[int], a kétszeresé 7. forint, a Rozsé 6. for[int], az Arpáé 4 for[int] 30 xr. a zabé 2 for[int] 15 xr. A szarvas marha és ló ára az előbbeni hónapok árát meg tartotta.

1210. Die 1^a Aprilis. Egész nap tiszta szeles, hideg vad üdő. 2^a. Egész nap tiszta szép tavaszi meleg üdő, éjel is tiszta. 3. Regvel kevés nap sütés, aztán borúlt tsöpörgős híves délig, aztán szép tiszta meleg tavaszi üdő. 4^a. Regvel nap sütés majd délig, aztán kevés csöpörgés, dél után változó tisztás szellős felyhők, éjel tiszta híves. 5^a. Regvel szép tiszta lágy üdő, aztán vad szél, felyhős dél után, estve felé lassú esső, szeles szinte egész éjel. 6^a. Regvel lassú esső, aztán változó felyhős, tiszta kelemetes tavaszi üdő. 7^a. Regvel tiszta, délig változó szeles híves, kevés esső, délután szép változó tavaszi meleg, estve tiszta. 8^a. Regvel tiszta kevés ideig, aztán borúlt változó, többször essőzés délig, aztán tiszta lágy tavaszi üdő. 9^a. Éjel nagy szél, esső 7 óráig, szivárvány, egész nap változó szeles, kevés mendörgés, több ízben esső, kevés jég, éjel borúlt. 10^a. Egész nap borúlt, essőre hajló tavaszi üdő. 11^a. Egész nap változó szeles, híves, híves.(!) 12^a. Éjel nagy szél, egész nap tisztás, durva híves üdő. 13^a. Egész nap szép tiszta tavaszi meleg, keveset szeles. 14^a. Igen szép tiszta tavaszi szeles meleg délig, aztán kevés mendörgés, essőre hajló, éjel változó borongós. 15^a. Délig tiszta meleg, aztán változó meleg idő. 16. Igen szép nyári meleg, dél után nagy mendörgés menkő esés, jó zápor esső, meleg, éjel változó. Görgön tűz vész. 17. Essőre hajló, változó híves. 18. Essőre hajló, kevés esső, durva üdő. 19. Regvel tiszta, egész nap tiszta szeles vad üdő, éjel is. 20^a. Regvel híves, szeles vad üdő. 21. Szeles tiszta hideg. 22. Délig szeles híves, aztán csenedesedett lágyas, szép tavaszi üdő délig, több ízben esső, Egerbe délbe nagy jég, dél után szép üdő. 23. Egész nap szép tavaszi meleg üdő. 24. Regvel változó, dél lőtt lajháló, dél után sűrű esső, ismét ki derült. 25. Regvel kevés esső, változó, dél után ismét esső estig. 26. Tiszta szeles, néha borúlt, ismét változó. 27. Egész nap tisztás, változó, lágy üdő. 28. Egész nap tiszta, kevés hideg szél. 29. Éjel tiszta, regvel dér, aztán borúlt essőre hajló. 30^a. Délig borongós tsöpörgős, aztán tiszta szeles híves, éjel hideg.

1211. Ezen Aprilis hónapja igen változó volt, több ízben esső is volt, híves szellők néha nagy mértékben voltak, mendörgés, villámlás is volt egynéhányszor. Tűzgyúlladások is voltak kivált Görgön, Torna vármegyében. Jég is volt igen nagy mértékben 22^{kén} Egerben, több szőlő hegyeket meg rontott, szinte bokáig érő volt, és az szőlő gyenge fakadásig semmivé tette, nem nagy vigasztalásokra a szőlősgazdáknak, ugyan ezért az o bornak keveset fel szokent az ára. Az élelem ára ezen hónapban mindennek úgy ment, mint a múlt hónapban, szinte a marhának ára is.

1212. Die 1^a Maji. Nagy dér, egész nap tiszta szeles hideg, dél után több helyen hó esés, éjel nagy hideg, sok helyen a szőlőknek ártalmas. 2^a. Regvel nagy dér, a kertekben a gyümölts fákban sok kárt tett, több helyeken az erdei fákat is meg rontotta. Az után tsunya hideg szél, éjel tiszta. 3^a. Hajnalba felyhős, regvel híves, dér nélkül, egész nap lágyas tiszta. 4^a Maji. Éjel és nappal lágy tiszta nyári üdő, éjel nagy szél, hideg. 5^a. Regvel nagy dér, aztán me-

leg nyári üdő, néha szél. 6^a. Dér nélkül, egész nap tiszta nyári üdő. 7^a. Regvel borongós, aztán délig tiszta meleg, dél után változó borongós, kevés mendörgés, imitt amott szép áztató esső. 8^a. Változó, felyhős néha, és meleg. 9^a. Regvel változó, aztán nagy meleg, néha felyhős és híves, éjel változó, kevés tsepergés. 10^a. Majd délig hideg tiszta szél, aztán nyári meleg egész nap. 11–12^a. Egész nap tiszta, nagy meleg nyári nap. 13. Délig tiszta nagy meleg, aztán borúlt felyhős, nagy essőre készülő üdő, nap nyugatra igen nagy felyhő, estve nagy mendörgés, villámlás, ménkő hullás, igen nagy esső majd 2 óráig tartó, néhol kevesebb esső. 14. Egész nap essőre hajló, néhol lassú esső. 15^a. Hajnalba ki tisztult, délig nagy meleg, délután borongós. 16^a. Egész nap tiszta nagy meleg. 17^a. Egész nap tiszta nagy meleg, estve borúllás, mendörgés és villámlás, szép esső, de kevés ideig tartó. 18^a. Délig tiszta meleg, aztán változó, ismét szeles tiszta meleg. 19^a. Egész nap tiszta meleg. 20. Délig tiszta nagy meleg, dél után szép esső, mendörgés, vilámlás, egy óráig tartó. 21. Délig essőre hajló borúlt, aztán nagy tiszta meleg, majd ki derült szép nyári üdő. 22. Majd délig tiszta, aztán változó borongós. 23. Egész nap tiszta meleg, néha változó. 24. Délig tiszta meleg, dél után borúlt mendörgés, vilámlás, ménkő hullás, több helyen igen nagy zápor, közben jég, estve szép esső, néhol a föld jó meg ázott. 25. Egész nap tiszta híveses. 26^a. Egész nap tiszta híveses, déltájon borongós, ismét tiszta meleg. 27^a. Egész nap tiszta meleg, néha kevés esső. 28^a. Hasonlóan. 29. Délig tiszta meleg, dél után borongós kevés sső, estig hideg, hó a Bikben. 30^a. Regvel dér, egész nap változó hideg. 31^a. Regel híves, aztán szeles, híves változó egész nap.

1213. Ezen majus hónapja eleinte hideg deres, sok helyen a veteményeknek, szöllőknek és néhol az Erdőknek ártalmas, szinte az utolya ezen hónapnak hideg, deres, kelemetlen regvelek voltak, de nappal is híves, néhol a hegyekben hó esés, a dereka ezen hónapnak hol meleg, hol változó, többízben esső, néhol mendörgés, villámlás, ménkő hullás és jégesső is volt, híves szelek is uralgottak. A vetések nem nagy reménséget mutattak jövőre. Az élelem eképen volt, a tiszta búzának kilája 8 for[int] 30 xr, a Kétszeresé 7 for[int], a Rozsé 6 for[int] 30 xr., az Árpáé 4 for[int], a Zabé 2 for[int] 30 xr. A marha ára közepeszerű képen volt. A gyapjú ára alább szállott. A kerti veteményel nem leg jobban állottak.

1214. Die 1^a Junii. Délig nagy meleg, azután változó híves. 2^a. Egész nap borongós híves, változó. 3^a. Regvel tiszta meleg, aztán hideg borongós változó, estve felé tiszta híves. 4^a. Hasonlóan. 5^a. Regvel borongós híves szeles, aztán változó essőre hajló hideg, estvére csendesedett. 6^a. Egész nap tiszta szeles hideg. 7^a. Hasonlóan, estve csendesedett lágy üdő. 8^a. Regvel tiszta, egész nap változó borongós, kevés mendörgés kevés esső, néhol nagyobb esső. 9^a. Egész nap változó borúlt, mendörgés dél előtt és után és igen szép nyári esső, estve essőre hajló. 10^{ik}. Éfélkor igen szép áztató esső, aztán felyhős változó, rekkent meleg, kevés mendörgés, kevés esső, ismét essőre hajló, ismét esső, éjelre borongós. 11. Regvel délig essőre hajló szeles, aztán egész nap változó. 12. Egész nap tiszta, de néha szeles, felyhős. 13. Hasonlóan szeles, néha felyhős. 14. Változó nagy meleg. 15–16–17–18–19. Igen rekkent meleg homá-

lyos, néha tornyos felyhők. 20. Nagy rekkent meleg, estve felé borúlt. 21. Regvel nap sütés, aztán borúlt és délig szép esső, dél után változó, estve felé szép esső, éjel borúlt. 22. Regvel híves változó borúlt, essőre hajló, aztán egész nap meleg. 23. Egész nap nagy meleg. 24. Majd délig nagy meleg, dél után majd 2 óráig igen szép esső, néhol nagy víz. 25. Egész nap tiszta szép üdő. 26. Nagy meleg. 27^a. Nagy meleg. 28. Délig borúlt, kevés lassú esső, dél után tiszta nagy meleg, estve felé híves. 29. Egész nap igen nagy rekkent meleg kevés széllal. 30^a. Egész nap nagy meleg, néha borúlt.

1215. Ezen Junius hónap eleje változó borongós híves, essős. A közepe nagy meleg, változó szeles, az utólya essős, hol híves, hol meleg, néhol a szénát megrontotta, néhol pedig a hol renden vólt meg veresítette. Az élelem ára hasonló vólt a május holnapival. A gyapjú ára jóval leszállott, a marhának semmi ára. A kerti vetemények sok helyen hibáztak.

1216. Die 1^a Julii. Egész nap nagy meleg, néha borúlt, kevés széllal. 2^a. Jó regvel, kevés mendörgés, szép esső, aztán ismét áztató szép esső valami 3 óráig tartó. 3^a. Egész nap essőre hajló, változó. 4^a. Változó, több ízben borúlt meleg. 5–6–7–8–9–10–11. Egész napokon rekkent nagy meleg, néha közben tornyos felyhők, néha kevés üdeig esső, hiveses szél. 12. Éfél után vilámlás, mendörgés, szép esső valami fél óráig, regel szép áztató esső, aztán délig essőre hajló, dél után változó meleg borongós, ismét hiveses. 13–14–15–16–17. Néha változó borongós, vak rekkent meleg⁴¹⁵, sokszor szél. 18. Regvel változó, délig meleg, aztán szép esső mendörgés villámlás szeles, estve és éjel hideg szél, néhol nagyobb esső. Bolyok tájékán nagy jég. 19. Regvel borúlt, tiszta meleg, dél után nagy meleg. 20^{ik}. Egész nap rekkent meleg. 21–22–23–24–25–26. Majd délig nagy meleg, aztán nagy forróság. 27. Délig nagy meleg, homályos, dél után borúlt és szép esső, áztató késő estig, de híves. 28. Éjel lajhálló, hajnalba ismét szép áztató esső majd délig, aztán essőre hajló ködös, a hegyeken éjel essőre hajló. 29. Regvel esső majd délig, aztán borúlt, ijesztő felyhők, éjel essőre hajló. 30. Regvel esső nem sok, aztán változó borongós meleg, dél után tiszta meleg. 31. Egész nap tisztás meleg, néha borongós.

1217. Ezen Julius hónapja derekáig nagy meleg, aztán essős, a sarjúra leg jobb üdő. Az élelem ára szinte úgy ment, mint a múlt hónapokban. Néhol a víz és jég ártalmas vólt. Az aratás szűk vólt, igen vékonyan voltak a búza csomók. Az marha és ló ára közepszerű vólt. Az ország népe meg ijedve vólt a jövendő éhség és drágaságtúl.

1218. Die 1^a Augusti. Változó rekkent meleg majd egész nap. 2^a. Délig nagy meleg, dél után borongós, mendörgés, essőre hajló, ismét ki tisztúlt meleg. 3^a. Délig nagy meleg, aztán borongós, kevés mendörgés, igen kevés esső. 4^a. Délig nagy meleg, aztán változó mendörgés, nagy meleg. 5^a. Délig nagy meleg, aztán nagy szeles esső, mendörgés, aztán változó, ki tisztúlt szép világos éjel. 6^a. Hasonlóan. 7^a. Változó borongós, szeles, tsunya dühöngő szél. 8^a. Egész nap változó, tsunya dühöngő szél, egész éjel szél. 9^a. Regvel lassú esső, aztán vál-

⁴¹⁵ Vak meleg: rekkentő meleg, különösen borús időben, zivatar előtt. SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár II.* Budapest, 1897. 901.

tozó meleg, borúlt, dél után 6 óratúl fogva majd éfélig rettentő felyhő, szüntelen villámlás, mendörgés, sebess esső szélel. 16-ik. Regvel borongós, essőre hajló, délig néha nap sütés, néhol jég. 11. Nagy esső délig, változó. 12. Egész nap változó borongós meleg. 13. Egész nap meleg, változó. 14. Nagy meleg, néha borúlt, dél után rekkent meleg, éjel kevés esső. 15. Rekkent meleg, dél után essőre hajló, változó. 16. Tiszta nagy meleg, délbe sűrű esső, néhol nagy esső, aztán meleg. 17. Tiszta nagy meleg. 18. Hasonlóan. 19. Tiszta nagy meleg, rekkent délig, aztán essőre hajló, estve felé lassú esső. 20. Nagy meleg, dél után mendörgés, villámlás, menkő hullás, nagy zápor esső, aztán estig szeles. 21. Éjel igen nagy szél, hajnalba jó esső 8 óráig, aztán változó essőre hajló, szeles. 22. Regvel szeles esső, egész nap változó, essőre hajló, délután tisztás. 23. Regvel kevés esső, aztán tiszta szeles, dél után mendörgés, nagy esső éfélig. 24. Éféltül délig esső, dél után változó borúlt, estve tiszta. 25. Egész nap tiszta meleg. 26. Tiszta meleg szeles. 27^a. Délig tiszta meleg, aztán borúlt, változó, estve felé vékony esső, éjel változó. 28. Egész nap tiszta szeles meleg. 29^a. Regvel kevés esső, egész nap tisztás szeles, estve éfélig dühöngő szél. 30. Délig tiszta meleg, nagy szél, aztán szeles néha változó, éjel dühöngő nagy szél. 31. Egész nap tiszta meleg, közbe nagy szél.

1219. Ezen Augustus hónap derekáiig nagy meleg volt, de szél is többször nagyon fút, azután álhatatlan essős, változó napok voltak, szinte többször széllel. A sarjú igen szépen fel vette magát. Az élelem ára eképen állot: Tiszta búza ára kilája 8 for[int] 10 gar[as], a kétszeresé 7 for[int] 15 gar[as], a Rozsé 6 for[int] 10 gar[as], az árpáé 4 for[int] 10 gar[as], zabé 2 for[int] 8 gar[as]. A marha ára középszerű, szinte a lóé.

1220. Die 1^a Septembris. Egész nap tiszta nagy meleg, estve híves szellő. 2^a. Hasonlóan. 3. Változó, néha borúlt, estve híves. 4. Szeles tiszta nagy meleg, estve borongós. 5^a. Egész nap tiszta meleg szeles, estve borongós és éjel. 6^a. Egész nap tiszta meleg, estve híves. 7^a. Borongós tiszta meleg, néha híves szellő. 8^a. Egész nap nagy meleg, néha szeles. 9^a. Hasonlóan. 10^a. Hasonlóan. 11–12. Hasonlóan, estve híves. 13. Hajnalba majd délig hideg esső, dél után is kevés esső, egész nap hideg. 14. Délig borongós, szeles, aztán tiszta szeles, híves, éjel híves nagy szél. 15^a. Egész nap tiszta híves szeles. 16. Regvel dér, délig tiszta, aztán borongós hideg szeles. 17. Regvel dér, aztán szép tiszta meleg. 18^a. Regvel dér, egész nap tiszta szeles, híves. 19^a. Regvel hideg, aztán nap sütés, délig híves, dél után borúlt híveses, mendörgés, villámlás, jó áztató esső, híves szél, éjelre derült szeles, változó. 20^a. Borúlt híves essőre hajló délig, dél után borúlt essőre hajló, éjel borúlt. 21. Egész nap változó szeles. 22. Regvel délig szép nyári meleg, dél után borúlt essőre hajló, estve felé esső. 23. Egész nap essőre hajló ködös. 24–25. Borongós essőre hajló. 26. Regvel mendörgés, villámlás, szeles zápor esső, aztán lassú esső estig és éjel is lajháló. 27. Változó borongós, többnyire nap sütés, éjelre ki tisztult. 28. Regvel híves, egész nap tiszta nyári meleg. 29. Regvel tiszta híves, egész nap tiszta nyári meleg. 29. Regvel tiszta híves, egész nap tiszta meleg, néha szél, estve tsöpörgés borúlt, éjel nagy szél, híves tsöpörgős. 30^a. Regvel tiszta, aztán változó, dél után borongós kevés szemzés, őszi üdő.

1221. Ezen September hónap igen változó, hives szeles, deres, essős, néha mendörgés és villámlás vala. A szöllő még is éredni látzatott, de rohadni is kezdett. Az élelem ára aképen állott, mint a múlt hónapba volt. A Káposzta több helyeken most kezdett nyólni és borúlni, a méheknek kevés hasznuk vala. A marha és ló az elébbi árát megtartotta. Az őszi vetés majd mind el végződött.

1222. Die 1^a 8^{b^{bris}}. Regvel változó, aztán tiszta nyári meleg, estve felé változó. 2^a. Délig változó, délután borongós, sebess esső, aztán tiszta, éjel jó esső. 3. Regvel délig meleg, aztán borongós, estve villámlás. 4^a. Éféltül hajnalig nagy esső, regvel tiszta nyári meleg délig, aztán változó borongós. 5. Regvel hives, délig nyári meleg, aztán borúlt változó, éfél előtt mendörgés villámlás esső. 6. Regvel igen nagy köd, egész nap borúlt. 7^a. Regvel változó, egész nap tiszta nyári meleg üdő. 8^a. Délig tisztás, aztán változó borongós. 9^a. Változó regvel, egész nap borongós őszi üdő. 10^a. Regvel változó, aztán szép tiszta nyári meleg üdő. 11. Egész nap szép nyári meleg üdő. 12. Délig nagy meleg nyári üdő, aztán változó borongós, estve tiszta világos üdő. 13. Regvel borúlt, dél előtt lassú esső, dél után változó borongós, essőre hajló, estve ki tisztult. 14. Változó borongós. 15. Regvel essőre hajló egész estig. 16. Regvel essőre hajló, egész nap tiszta nyári üdő. 17. Regvel változó, egész nap szeles tiszta nyári üdő. 18. Egész nap nyári üdő. 19–20. Hasonlóan. 21. Egész nap essős. 22. Regvel hives, egész nap tiszta őszi üdő. 23. Hasonlóan hives délig, aztán szeles. 24. Éjel nagy szél, nappal nyári tiszta meleg, estve felé borongós szeles hives. 25. Éjel dühös szél, regvel délig borongós, aztán tiszta nap fény, ismét borúlt, egész nap szeles, estve esső éfélig. 26. Éféltül regvelig esső, aztán egész nap lassú esső, éjel változó. 27. Regvel hives, aztán változó, hol tisztás, hol borongós meleg, hol hives, éjelre tiszta hives. 28. Regvel hives, nagy harmat, néhol nagy köd, egész nap szép tiszta nyári meleg, éjelre tiszta hives. 29. Hasonlóan. 30. Regvel borongós, néha nap sütés, változó délig, aztán tisztás hives, éjelre ki derült. 31. Regvel hives borongós, dél után tiszta, ismét estig borongós, éjelre hives derült.

1223. Ezen October hónap többnyire essős, de közben nyári napokkal kedveskedet, voltak mendörgések és villámlások is. A szüret meg lett, többnyire középszerű volt és jó bort adot. Az élelem ára úgy volt, mint az előbbi hónapba. A káposzta igen meg nyőtt. A marha ára az előbbeni árba maradt.

1224. Die 1^a Novembris. Regvel jó nagy dér, aztán borúlt, változó hideg vad üdő, éjelre derült hideg. 2^a. Regvelre jó nagy fagy, aztán tiszta hideg nap fény. 3–4–5–6–7–8–9–10. Éjel nappal tiszta, éjel nagy hideg, nappal szép őszi üdő. 11. Regvel nagy fagy, aztán változó vad üdő. 12. Hasonlóan. 13. Éjel nagy hideg, nappal változó, többnyire nap sütés és nagy hideg, néha szeles. 14. Éjel nagy hideg, délig változó hideg, dél után ködös, hideg borúlt. 15^a. Éjel és egész délig nagy köd hideg, dél után tiszta fényes hideg. Nádasdon 3 ház elégett. 16–17–18–19–20. Éjel nappal tiszta fényes nagy hideg, néha közben szél. 21. Hideg délig tiszta verő fény, dél után borúlt hideg. 22. Éjel nappal borúlt hideg. 23. Hajnalba deres, esső délig, aztán essőre hajló, aztán hó szakadás éfélig. 24^a. Hajnalba ki derült, egész nap tisztás, csenedesedett üdő, éjel nagy hideg. 25. Éjel nagy hideg, regvel nagy köd, nappal többnyire fényes hideg, estve felé csende-

sedett ködös. 26. Egész nap ködös lágy essőre hajló. 27. Éjél nagy szél, egész nap engedő, a hó mind el takarodott, sár, nagy szél éjél éfélig. 28. Regvel essős, aztán borúlt, lágy essőre hajló. 29. Regveltül majd estig esső, éféltül reggelig. 30. 8 órától fogva éfélig esső, aztán regvelig havazás.

1225. Ezen November hónapja többnyire éjél nappal nagy hideg tiszta, néha csendesedet, essőre hajló néha, néha eset és havazot, utólya lágyúlt és essözött, sáros lett. Az őszi vetések szépen mutatták magokat, tsak hogy már eleintén a bogár több vetéseket meg rágott. Az élelem szerek piatzi ára e képen folyt, a tiszta búza kilája 9 for[int], a kétszeresé 8 for[int] 30 xr. a rosze 7–8, az árpáé 6, a zabé 4 forint. A krumpli veszni indult s rothadot, mely a szegénységnek a jövendő éhségre alkalmatosságot szolgáltatott. A ruházat drágúlt. A marha és ló középszerű áron folyt. 15^{-kén} ezen hónapban Nádasdon gondatlanságból 3 ház le éget.

1226. Die 1^{-a} 10^{-bris}. Regvel essős havas, egész nap essőre hajló s hóra hajló. 2^{-a}. Regvel fagyos borúlt, egész nap essőre hajló, ködös. 3. Éjél vékony fagy, hajnalba esső 8. óráig, aztán változó, többnyire fényes híves ködös, estve és éjél köd. 4^{-a}. Regvel tiszta délig, dél után essős, ismét ködös, estve éfélig nagy esső. 5. Éféltül viradatig nagy esső, nappal többnyire verőfényes, közbe borongós szeles, éjél változó. 6^{-a}. Essőre hajló és csendes esső, aztán ködös éjél is. 7^{-a}. Regveltül késű estig szüntelen esső, szinte éjél is. 8^{-a}. Délig essős, dél után verőfényes tiszta, éjél is. 9^{-a}. Változó essőre hajló egész nap, estve nagy köd. 10. Regvel essőre hajló ködös, délbe esső, aztán essőre hajló ködös. 11. Regvel fagyos, délig tiszta lágy, aztán változó essőre hajló ködös. 12. Hajnalba délig nagy esső szeles, dél után éfélig tsúnya dühöngő szél. 13. Éfélkor ki tisztúlt regvelig, aztán változó esőre hajló, 10 órakor igen nagy ho szakadás, aztán esső szakadás hoval. 14^{-ik}. Éféltül délig hó szakadás, aztán ködös, több ízben havazás, igen borúlt, essőre és hóra hajló. 15. Éjél szeles, zavaros, délbe iszonyú szél hoval, dél után ki tisztúlt, nagy hideg. 16. Egész nap tiszta nagy hideg. 17. Éjél nagy hideg, tiszta délig, aztán változó tisztás. 18. Éjél nagy hideg, tiszta, regvel havazás dél után 1. óráig, aztán borúlt, estvére ki tisztúlt nagy hideg. 19^{-a}. Egész nap tiszta hideg. 20^{-a}. Egész nap borúlt nagy hideg, estve ködös. 21. Borúlt lajhálni kezdett egész nap. 22. Egész nap lágy, lassan olvadó. 23. Regveltül egész nap lassú esső, olvadás, lágy üdő nagy széllal. 24. Délig borúlt essőre hajló lágy üdő, délben nap sütés, dél után változó, estve essőre hajló, éfélkor jó esső, nagy sár. 25. Egész nap éles borúlt, néha fagyott is, éjél változó. 26. Regvel jó fagy, borúlt, délfelé darás, aztán híves engedő, éjél borúlt ködös. 27. Hajnaltul fogva délig szeles, hoesés, dél után szeles hideg változó, éjélre tisztás nagy szél. 28. Éféltül estig tsúnya zavaros dühös szél hideggel. 29–30. Borúlt hideg, változó, hóra hajló. 31. Éjél tiszta nagy hideg, délig komor hideg, dél után szeles hideg, borúlt.

1227. Ezen December honap tsúnya essős, havas, sáros, néha fagyos, álhatalatlan üdőjárás. Az élelem ára e képpen ment: a tiszta búza kilája 10 for[int] 30 xr. a kétszeres 9 for[int] 30 xr, a Rozsá 8 for[int] 30 xr, az árpáé 7 for[int] 30 xr, a zabé 2 for[int] 45 xr. A ruha féle drága, a szarvas marha és ló középszerű vólt. 8^{-ik} 10^{-bris} az Egri Patriarka Érsek az arany miséjét igen nagy pompával

tartotta, az éjeli ki világosítások igen pompásak valának, számtalan nagy urak Papok s Püspökök meg jelentek azon.

1228. Ezen 1846^{ik} Esztendő igen silány s igen mostoha vala, mind az őszi, a mind a Tavaszi vetések, ambar reá nézve valamit ígértek, de szemül igen keveset fizettek és már aratáskor az ország lakossai féltek a nagy szükségűtől, éhségtől. Annál inkább, hogy a Burgonya is, se hogy sem mutatta magát, semmi lett is későn, meg nem érven a földön, országszerte majd mind el rothadot, ennél fogva az élelem ára is nevedett, ammint minden hónap végén ki vagyon jegyezve. A nép közönségesen már 9^{ben} és 10^{berben} szükölködni kezdett, az éhen halástúl retteget, több helységben a zab kenyéren tengődtek. Ámbár a Vármegyék majd mindenütt előre rendeléseket tettek, hogy az népeket az éhen halástúl meg mentsék. Segített a Népen az Tisza szabályozás is, a hová sok ezer munkások kivántatván már öszvel oda todúltak napszámosnak, ott dolgoztak még az üdő engedte. A jövendő tavaszt allig várták, hogy oda juthassanak a munkára, a jó Isten tudja mi léssen még újig a néppel. De sok jó tevők is támadtak, akik a népet már étellel, már pénzzel segítettek, mint Egerben Érsek Ő Excellentiája és a T[ekinte]tes Kaptalan ás másütt is több helyeken támadtak ilyenek. Ami az hüvelykes veteményeket illeti itten ezen esztendőben igen tsekélység vólt, ez is tódalította⁴¹⁶ az éhséget a nép között. Különbzen az országban tsendesség uralkodott és békesség, ki vévén, hogy éhezök több károkat tettek. Káposzta is ambár sehogy sem mutatta magát, de mégis reménségen felül való vólt. A Lengyel Nemzet egymásközt meghasonlott, a Parasztság a nemesség ellen támadott, sok vérengzéseket tettek, méglen az Ausztriai Tsászár és Magyar ország királya a katonaságot oda nem rendelte, akik kevés vita után a kívánt békességet helyre állították. Jég essők is több helyeken mutogatták magokat és több károkat tettek, kivált Borsod, Heves és Nográd s Gömör vármegyékben. A Hálnak egész esztendőben igen nagy bősége vólt.

Annus 1847.

Planeta Jupiter.

1229. Die 1^a Januarii. Változó, többször nap sütés, nagy hideg éfélig. 2^a. Csendesedet borúlt, apró hó esés majd egész nap, estve és éjel borúlt. 3^a. Regvel tsipős hideg, köd egész nap, lassú ho esés, néha szél. 4^a. Regvel apró hó esés, nappal borúlt, néha hó szállongás délig, aztán borúlt. 5^a. Egész nap sűrű köd, tsipős. 6^a. Regvel hó esés, aztán egész nap engedelmes, ködös, lotsos üdő. 7^a. Engedelmes ködös délig, aztán változó hideg. 8^a. Változó. 9–10–11–12. Éjel nappal tiszta nagy hideg kemény. 13. Éjel és egész nap ködös, igen nagy tsikorgós hideg. 14^a. Nagy hideg, változó. 15^a. Csendesedett borongós, éjel tiszta nagy hideg. 16–17–18^a. Éjel nappal nagy tsikorgós hideg. 19^a. Hajnaltúl egész nap borúlt, ködös nagy hideg, estve zúz⁴¹⁷ esés. 20. Éfél után és egész

⁴¹⁶ Megtold. In: SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár II.* Budapest, 1897. 745.

⁴¹⁷ Zuzmara. In: SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár II.* Budapest, 1897. 1059.

nap lassú hó szállongás, nagy hideg. 21. Regvel hó szállongás, borongós nagy hideg délig, aztán csendesedett. 22. Hideg egész nap, változó, kevés nap sütés. 23. Regvel fél délig ködös hideg, aztán tiszta nap fényes hideg, estve felé igen nagy hideg éfélig. 24. Engedelmes, nedves hideg egész nap. 25. Egész nap borúlt lágyas, néha délután vékony napsütés, csipős üdő. 26. Egész nap borúlt, lágyas csipős. 27. Egész nap borúlt változó, nedves hideg, éjel csendesedett. 28. Egész nap borúlt ködös, csendesedett. 29. Lágyni kezdett, ködös, borúlt üdő. 30. Egész nap lágy olvadó üdő. 31. Regvel vékony fagy, egész nap meleg üdő, nap sütés, éjel borúlt, lágy.

1230. Ezen Januarius hónap változékony volt, többnyire borongós, havazós volt, ködös, egynéhány nap igen nagy hideg tiszta, nagy részint nedves hideg. Az éhség körül vette a szegénységet, az élelem Piatzi ára e képen volt: a Tiszta búza ára kilája 11–12 forint, a kétszeres kilája 9–10 for[int], a Rozsé 8–9. for[int], az árpáé 8 for[int], a Zabé 3 for[int]. A pénz igen szűk volt. A marha és ló ára közepszerű volt. Hal bővségesen volt és oltsó.

1231. Die 1^a Februarii. Délig tiszta szép tavaszi üdő, aztán változó lágy, gyenge olvadó. 2^a. Regvel vékony fagy, aztán délután nagy esső, szeles híves, ismét változó. 3^a. Regvel kevés fagy, viradkor esső több ízben, aztán nap sütés, ismét ködös essőre hajló, dög üdő éjel is. 4^a. Éjel és nappal tsunya ködös dög üdő, estve hó esés. 5^a. Majd délig ködös, fagyos, aztán szép nap fény, ismét változó, hó szállongás, genye üdő, nagy sár, estvére ki derült, fagnak indult. 6. Éjel kevés fagy, regvel hideg szeles, havas estig, tsunya zavaros nagy szél. 7^a. Éjel nagy hideg fagy, regvel zavaros tsunya szeles délig, aztán változó csendesedett, estvére tiszta, nagy szél. 8^a. Hajnalba nagy szél jó ideig, borúlt, egész nap hóra hajló hideg. 9^a. Éjel nagy hideg, regvel délig fényes verő, meleg nap sütés, dél után változó fagyos, estvére borúlt lajhálló, éjel igen nagy lom hó.⁴¹⁸ 10. Regvelre ki tisztúlt, délig tiszta nap fény, aztán változó, estvére ki tisztúlt. 11^a. Egész nap hideg tiszta nap fény, éjelre bé borúlt, éfélig hideg, éfél előtt hó esés. 12^a. Regvel nagy köd, aztán délre ki tisztúlt nagy hideg. dél után is tiszta nagy hideg, éjel tiszta. 13^a. Éjel és nappal igen nagy hideg. 15. Regvel borúlt, igen nagy hideg szél, dél után csendesedett, éjel nagy hó esés. 16. Majd délig hó szállongás, aztán csendesedett borongós, éjelre ki tisztúlt. 17^a. Délig szép verő fényes hideg, aztán változó langyos, estve hó esés. 18^a. Regvel hideg, egész nap változó borongós, csendesedett olvadó, éjel változó. 19. Regvel vékony fagy, lágy olvadó, többször nap sütés, néhol köd. 20. Regvel jó fagy, aztán változó homályos, híves szeles, olvadó. 21. Regvel fagy, aztán szép tiszta meleg, ismét híves szeles, délben tiszta napfény, aztán engedelmes, sáros, estve borúlt, éjel tiszta. 22. Regvel nagy fagy, aztán borúlt ködös zavaros havas, ismét olvadó lágy szeles, délbe tiszta meleg nap fény, estve felé borúlt, éjel ki tisztúlt. 23^a. Regvel fagy, majd minden órában változó, hideg szeles. 24^a. Regvel nagy hideg, több ízben változó havas, délben nap fény, hideg, ismét változó tiszta hideg, ismét változó tiszta hideg, éjel is. 26. Éjel és regvel igen nagy hideg dé-

⁴¹⁸ Lamos, lomos, lucskos, csatakos, harmattól nedves. In: SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar táj-szótár I.* Budapest, 1893. 1284.

lig, nap sütés, hó szállongás, dél után szinte, estig igen nagy hó szakadás, hideg, éjlelre ki tisztult igen nagy hideg. 27^{ik}. Reggel pogány nagy hideg, aztán budogó nap hideg szélel, éjlel tiszta nagy hideg szélel. 28^a. Egész nap tiszta szeles nagy hideg.

1232. Ezen hónap közepéig lágyas, havas essők, olvadó sáros vala. Azután éjlenként nagy hideg, szeles, több ízben hó esés, nappal változó, olvadó közben hideg szél. A szükség s inség napról napra nevededett. A Zab Kenyeret jó ízűen ette a szegénység. Az élelem piatzi ára eképen állott, a Tiszta búzának köble 22–23. forint, a kétszeresnek köble 19–20 forint, a Rozsnak 18–19 forint, az árpának 17 forint, a Zabnak 6 forint 30 garason ment. A pénznek igen nagy szűke vólt, a szegénység mivel búzát nem vehetett, a kenyereket készen szedte mivel egy vékára valója nem vólt, a lisztet pedig itzénként. A marha ára úgy állott, mint az el múlt hónapban a ló árával együtt. A Hal igen bőven vólt, fontja 1–2 garas.

1233. Die 1^a Martii. Regvel nagy hideg, egész nap változó homályos, estve felé csendesedett. 2^a. Regvel csendesedett hideg, aztán lágy, dél után hó esés, estve borúlt. 3^a. Regvel jó nagy hideg, aztán engedelmes, homályos. 4^a. Regvel hideg, aztán egész nap engedelmes, homályos. 5^{ik}. Tiszta hideg, aztán homályos engedelmes, estve felé ködös hideg, éjlelre ki tisztult. 6^a. Regvel nagy hideg, tiszta nap fény hideggel és szélel majd egész nap, estve csendesedett, lágyult. 7^a. Regvel nagyon fagyos, déltájba tavaszi híves, aztán csendesedet éjlel borúlt. 8^a. Éfél után hó esés majd délig, aztán változó lágyas, késő estve hó esés. 9^a. Regvel nagy hideg tiszta, aztán lágyult, délbe hó esés, aztán változó lágyas. 10^a. Egész nap tiszta szeles nagy hideg éfélig. 11. Egész nap tiszta nagy hideg éfélig. 12^a. Éfél után hó esés, aztán tiszta nagy hideg, egész nap hószállongas imitt amott. 13. Regvel nagy hideg, szeles délig, aztán keveset csendesedett. 14^a. Regvel nagy hideg, szeles délig, aztán csendesedett borúlt, óra hajló, estve felé lassú havazás, aztán kezdet tisztulni. 15^a. Reggel nagy hideg, délig tiszta hideg, aztán tavaszi üdőre mutatot, engedelmes. 16^a. Regvel fagyos hideg, egész nap tiszta tavaszi, engedni kezdett. 17^a. Regvel hideg fagyos, aztán borongós délig, aztán szép tavaszi tiszta engedelmes, olvasztó. 18^a. Regvel tiszta fagyos, aztán tiszta tavaszi olvado lágy üdő. 19–20. Hasonlóan. 21. Regvel fagy, egész nap homályos, változó tavaszi üdő. 22. Hasonlóan. 23. Regvel fagy, egész nap tiszta tavaszi híveses. 24^a. Hasonlóan. 26.⁴¹⁹ Regvel vékony fagy, egésznap tiszta tavaszi meleg, estve felé híveses. 27^a. Regvel nagy fagy, egész nap szép tiszta meleg tavaszi üdő. 28^a. Regvel vékony fagy, egész nap változó híves szélel vegyes. 29. Regvel fagy nélkül való, egész nap borúlt híves szeles, néha vékony esső. 30^a. Fagy nélkül való, regvel szép esső, aztán borúlt szeles, híves, változó, dél után zavaros tsunya szeles essős, több helyeken mendörgés, villámlás, ismét kitisztult híves, éjlel borúlt. 31^a. Fagy nélkül, regvel hó esés fél délig, aztán változó szeles híveses, éjlelre kitisztult.

1234. Ezen Martzius hónap többnyire hideg szeles, majd olvadó engedelmes tavaszi, de utolya lágyas és a Tavaszi alá szántani kezdettek. Az embe-

⁴¹⁹ Március 25 kimaradt a naplóban.

rek még inkább szűkölködni kezdettek és annyit éheztek s koplaltak, hogy majdtsak mindenükből ki fogytak. Az élelem piatzi ára eképen folyt, tiszta búza köble 24, néha 25 for[int], a kétszeres ára 21–22 for[int]. a Rozs ára 19–20, néha 21 for[int], az Árpáé 17–18. for[int], a Zabé 6–7 for[int], a Kukoritzáé 18, néha 19. for[int]. A marha és ló ára mint a múlt hónapba. Az hálnak bővsége vala.

1235. Die 1^a Aprilis. Fagy nélkül, majd délig tiszta szeles üdő, aztán változó szeles csipős. 2^a. Egész nap tavaszi szeles, híves borongós. 3^a. Változó borongós szeles híves, estve felé kevés esső, estve villamlás, távoli kis mendörgés. 4^a. Délig szeles, lajháló engedelmes, dél után tiszta szeles, borongós, híves, éjel essőre hajló. 5^{ik}. Egész nap tiszta szeles, híves. 6^a. Tiszta tavaszi lágy üdő, estve felé híves. 7^a. Egésznap többízben zavaros, szeles, essős, darás híves vad üdő. 8^a. Regvel borúlt havas, lassú esső fél délig, aztán tiszta tavaszi üdő, estve felé borongós, töbhelyeken fermeteg. 9. Regvel fagy, egész nap borúlt, lajhálló hideg szeles üdő. 10^a. Regvel nagy fagy tiszta, aztán fermeteges esső kevés, szeles. 11^a. Regvel fagy, egész nap híves tiszta szeles üdő. 12^a. Regvel fagy, tiszta verőfény, aztán hó szállongás, híves szeles, dél után néhol havas szeles hideg. 13. Regvel fagy, délig hideg szeles, aztán borongós híves szeles. 14^a. Délig tiszta híves tavaszi, aztán változó borongós lajhálló, estve felé lassú szép esső, éjel borúlt. 15^a. Egész nap esső, hol nagyobb, hol kis mértékben, dél után kevés mendörgés. 16. Regvel esső, déltájban tavaszi üdő, dél után jó áztató esső, aztán változó estig, éfél előtt nagy esső. 17^a. Éfél után jó sebess esső, regvel borongós, essőre hajló, dél előtt szép verőfényes tiszta tavaszi, délután változó majd minden órában nagy szél, többször pásztás esső, mendörgés, estve borúlt, éfél előtt nagy esső. 18^a. Regvel esső, egész nap változó tavaszi üdő, délután pásztás esső, ismét ki derült, éjel tiszta híves. 19. Regvel dér ködös, aztán ki tisztúlt tavaszi üdő, szeles, éjel esső, 20^a. Egész nap változó szeles tavaszi, éjel igen nagy szél. 21^{ik} Aprilis. Regvel nagy dér, egész nap változó borongós tavaszi szeles üdő. 22^a. Egész nap borongós tavaszi üdő. 23^a. Hasonló képen, 24^a. Szinte úgy. 25. Regvel 10 óráig szép esső, aztán borongós, essőre hajló estig. 26. Tavaszi borongós, változó szeles. 27. Délig tiszta meleg, aztán borongós. 28. Egész nap szép tavaszi üdő. 29. Egész nap szeles tiszta. 30^a. Egész nap tavaszi üdő, néha változó, dél utánn kevés mendörgés.

1236. Ezen Aprilis hónap szeles, változó, borongós, többször durva fermeteges, néha szép esső, mendörgés és villamlás is vólt kevés. A Tavaszi vetést elvégezték és szépen is ki kelt, de a nedvességet ki fujván a szél, nem gyarapodott. Az emberek még inkább érzették a szükséget, igen sokat éheztek. A szegényebbeknek a T[ekinte]tes Vármegye is a mag tárbul segítette, (...?)aval adott 102 vékát, de ez igen keveset tett anyi sok szűkölködők között. Az élelem piatzi ára eképen vólt, a tiszta búza köble 24–25 for[int], a Kétszere-sé 22, a Rozsé 21 for[int], az árpáé 18–19. for[int], a kukoritzáé 20–22 for[int], a zabé 6–7 forint. A szegénység nem vehetvén vékánkint, tsak kész kenyeret vett és itzénkint lisztet és ezt meg habarván sokszor só nélkül ette. Leg kapó-

sabb volt a kukoritza liszt és ezt gantzának vagy zsanitskának⁴²⁰ készítvén azal tengődöt. Némely ember egy hétig sem látot kenyeret. A Zabbúl sült kenyeret könyhullások között édesden ették, egy szóval a tehetősebb emberek is anyit koplaltak amenyit el gyözhettek és minden emberből tsupa éhség s nyomorúság nézett ki. A ló és marha ára jóval le szállott. A Birka gyapjú ára is leszallott. Ezen hónap utolya felé Járdán házát a tűzvész anyira sujtotta, hogy nagyobb része a falunak hamuvá lett, a Templommal és Kántor házzal együtt.

1237. Die 1^a Maji. Regvel híves, aztán borongós, délután essőre hajló, estve felé néhol kevés jég, éjel ki tisztult. 2^a. Hajnalba nyári felyhő, essőre hajló, aztán változó, dél után essős, néhol több esső, híves. 3^a. Egész nap vátlozó borongós, szeles. 4^a. Délig majd híves, dél utánn nyári meleg szeles, éjel változó. 5. Regvel híves szeles délig, aztán változó lágy. 6^a. Egész nap változó szeles, borongós, essőre hajló. 7^a. Hasonlóan. 8^a. Egész nap szép meleg tavaszi szeles, néha borongós. 9^a. Tavaszi szép üdő, néha borongós. 10. Regvel tiszta, aztán változó, dél után mendörgés villámlás, kevés üdeig tartó szép esső, tiszta meleg üdő. 11–12–13. Egész nap tiszta nyári meleg üdő, néha éjel nagy szél, nappal is nagy szél. 14. Délig változó borongós, hol híves szél, hol nagy meleg, aztán tiszta nagy meleg estig. 15. Délig változó híveses, dél után szép tavaszi esső, estve felé essőre hajló. 16. Regvel ködös, aztán szép tavaszi meleg, esmét borúlt. 17–18–19. Regvelenkint borongós, essőre hajló, aztán tavaszi meleg, szeles üdő. 20. Regvel essőre hajló, aztán egész nap nagy meleg, estve felé borúlt, estve nagy borulás, estve nagy vilámlás, kevés mendörgés, éfélig nagy szél. 21. Éféltül igen nagy szél, majd délig essőre hajló hideg szél, aztán változó híves szeles. 22. Változó szeles. 23–24. Igen meleg, néha kevés borongós. 25. Délig igen nagy meleg, aztán essőre hajló borúlt, 5 óra után igen tsúnya zavaros nagy szél, nagy részín az országnak, aztán áztató szép esső estig, mendörgés, vilámlás, ménkö hulás, éjel essős, híves. 26. Essőre hajló borúlt délig, néha nap sütés, dél után nagy meleg, tiszta. 27. Egész nap tiszta nagy meleg. 28. Hasonlóan. 29. Délig tiszta nagy meleg, aztán borúlt, mendörgés, kevés esső, néhol jó esső, de nem sokáig, estve híves. 30–31. Éjel és regvelenkint híves tiszta, aztán változó, hol igen nagy meleg, hol híves szél, változó.

1238. Ezen majus hónap igen változó volt, sok borulások és temérdek szelek voltak, voltak mendörgések néha, esső is volt egynéhányszor, de a földet egészen meg nem áztatta, voltak villám tsapások is, néhol káros. Az őszi vetések többnyire szépen mutatkozott és több helyeken a jég igen meg paskolta. A Tavaszi vetések is néhol szépek, néhol alávalók voltak. A gyümöls fák gazdagon viritottak és igen szép termést mutattak. A szöllő veszők igen gazdag termést hoztak és bő szüretet ígértek. De az ínség, nyomorúság, éhség jobban, jobban mutatkozott s uralkodott minden felöl, nem tsak ezen országban, hanem más külső országokon, ugyan ezért az élelem ára igen fel hágot. A tiszta búza köble ezen holnap utolyán 30–40–46 forint volt köble. A kétszeresnek 29–36–40 forint volt köble. Rozsnak 28–32–38 forint köble, az Árpáé ás kukoritzáé

⁴²⁰ Zsámiska. Lásd: PALÁDI-KOVÁCS ATTILA: *Barkóság és népe*. Miskolc, 1982. 103.; VIGA GYULA: *Tájak, izek, ételek Borsod-Abauj-Zemplén megyében*. Miskolc, 2004. 128.

30–32 forint köble, a zabé 8–10 forint köble. És így az éhség napról napra gyarapodott, és némely vármegyékben, kivált tót Vármegyékben éhen is haltak az emberek. Néhol oly nagy volt az éhség, hogy a kutyákat és matskákat mind megették. A szetskát meg örölték és korpával egyvelitvén úgy sütöttek abbúl kenyeret. Néhol a dio és mogyoró héját öszve törvén és meg örölvén korpával egyvelitvén kenyeret sütöttek. Néhol holmi füveket és gyökereket szedtek, azzal táplálták magokat, melly inséges s nyomorúságos volt az ilyeneknek életük el lehet gondolni. Több Tekintetes Vármegyék meg limitálták a búza árát, mint nevezetesen Heves Vármegye a tiszta búzának 30 forint, a kétszeresnek 25. a Rosnak 23 és 30 xr, az Árpának és Kukoritzának 20 forinton köblét, és a kereskedőket a kik nyereségre vettek az élelemszereket kintettek a meg szabot áron adni. A Földes uraságok élet házait fel nyitatták és a magok vármegyeibelieknek kintelentették el adni. A kenyérnek fontját 12 krajcárokra szabták, ezt követték némely vármegyék is. A Földes uraságok akitül lehetett a maga jobágait tartotta élelemmel. Eztet tselekedte a Tekintetes Iffiu Szeminarium vagyis a papnevelő intézet az ő szegény jobágyaival. Lisztet, kenyeret és főt ételt is adogatván nékik. Ezen hónapban igen sok tűzgyulladások is voltak és kártékony jég essők. Valamint a Tiszán túl a nagy szárazság miatt a vetések meg romlottak. A Dunán túl több vármegyékben a jég igen nagy károkat tett. A fent említett Heves Vármegye kintelen volt visza hívni rendelésit, mivel senkisem vitt eladni életet a piatzra és így igen nagy szükségben volt a szegénység.

1239. Die 1^a Junii. Egész nap változó borongós hideg szél vad üdő, dél után kevés mendörgés, kevés hideg esső, estve későn, északi nagy villámlás, éjél hideg szél. 2^a. Változó szeles hideg vad üdő, estve kevés lajhálás. 3^a. Éfél utántúl fogva majd délig híves esső, dél után borongós essőre hajló, késő estve kevés esső. 4^a. Borúlt essőre hajló, estve igen szép áztató esső majd éfélig. 5^a. Borúlt változó, több ízben kevés esső. 6^a. Regvel tisztás, nagy meleg dél utánig, aztán borúlt tsunya felyhő jeges, kevés mendörgés, estve igen szép áztató esső, aztán éjél változó. 7^a. Regvel essőre hajló, több ízben lassú esső, változó, éjélre ki tisztult. 8^a. Egész nap tiszta híves üdő kevés széllel. 9^a. Egész nap változó borongós, híves. 10^a. Egész nap híves, dél előtt nagy esső, szeles, híves, változó essőre hajló. 11^a. Hajnalba nagy esső, egész nap hideg essős, majd éfélig. 12^a. Éféltúl dél utánig szép esső, aztán ismét változó változó, híves. 13^a. Éjél híves, egész nap változó, több ízben essőre hajló. 14^a. Majd egész nap borongós, essőre hajló meleg, éjélre több helyen esső. 15^a. Változó nagy meleg borongós, dél után esső, éjél nagy esső. 16^a. Nagy meleg, változó borongós, éjél jó esső. 17^a. Regvel nagy köd, aztán nagy hőség, borongós, estve villámlás, néhol szép esső. 18^a. Egész nap változó borongós nagy meleg, néhol nagy esső, másütt szép esső estve felé. 19^a. Regvel változó, egész nap nagy meleg, tornyos felyhők, 20^a. Éfél után szörnyű dühöngő szél, vilámlás, mendörgés, esső, néhol igen nagy esső, regvel essőre hajló, aztán meleg, szél mikor fűjt híves, azon kívül nagy meleg, éjél változó. 21. Regvel ködös, kevés tsöpörgés essőre hajló, aztán változó. 22^a. Regvel borongós, aztán változó, ismét egész nap tiszta nagy meleg. 23^a–24^a. Egész nap változó nagy meleg, szárító, tornyos felyhőkkel. 25^a. Egész nap változó borongós, néha híves szél, dél után esső néhol. 26^a. Változó

borúlt, ismét essőre hajló, estve felé kevés esső, estve ki tisztult híves. 27^a. Regvel tiszta, dél előtt esső, néhol nagy jég, káros. 28^a. Majd délig tiszta meleg, aztán pásztás esső, néhol nagy esső, dél után borongós. Északra rettentő nagy felyhő, nagy esső, kevés mendörgés. 29^a. Vátlozó borongós, estve felé nagy felyhő, zápor esső, híves, estve késő sűrű esső majd éfélig. 30^a. Változó borongós, több helyeken sebess esső, tsúnya felyhő, híves.

1240. Ezen hónap igen változó, essős, híves, néha mendörgéses s vilámlások voltak. A kaszálásra ijesztő üdők voltak, de ezen hónap közepe néha jó szolgált a gyűjtésre, több helyeken kárnélkül fel vették a szénát, néhol pedig árvíz több károkat tett a szénában. 27^{ik} Junisba a jég a Felnémeti szőlőket és kendert igen elverte és az Egri hegyek némely részét is meg törte, mint Birkát és a Tihamér hegyeket. Több helyeken a búzában is, az Alföldségen nagyobb károkat is okozott a jég. Az Inség és éhség nem tágitott a föld népén, allig várták az aratást, a nép allig lézengett az éhségtől. Az élelem ára eképen vólt, a tiszta búza köble 35–40. forint, a kétszeresé 30–35 forint, a Rozsé 28–30–32 forint, az Árpáé és Kukoritzáé 28–30 forint, a Zabé 8 forint vólt köble. A Köz-nép magát tengette gantzával, itzénként vévén az árpa és kukoritzta lisztet. Nagyot segített az Szamótza, melly igen bőven vólt, és a gomba. A marha és ló ára tūrhető vólt, de fejős tehén jó áron kelt. A Birka gyapjúnak ára le szállott. A méhek igen gyéren rajzottak. A szőlő igen nagyon bővségesen mutatkozott. Gyümölts bővségesen mutatta magát, az éhezők nagy örömeire, és már májusban és ezen hónapban sokan szaggatták az almát, körtvét és szilvát és meg főzték s azzal táplálták magokat, melly ízetlen s vékony tápláló ereje lehetett ennek el lehet gondolni.

1241. Julius 1-ső napján délig változó borongós, néha nap sütés, dél után estve felé tsúnya felyhő, sebess esső, néhol nagy víz. 2^a. Regvel híves, egész nap borongós, néha nap sütés, dél után jó nagy esső. 3^a. Hasonlóan, estve felé sebess esső. 4^a. Délig híves, borúlt, aztán tiszta meleg üdő. 5–6–7–8. Tiszta igen meleg üdő, a búza érésre igen alkalmas. 9^a. Egész nap nagy meleg, néha tornyos felyhők, estvére keveset változó. 10. Tiszta szeles, tornyos fejű felyhők, estve felé tsúnya, tsúnya(!) felyhő, keveset mendörgött, igen kevés tsöpörgés. 11^a. Egész nap homályos meleg, ismét borúlt, néhol egy néhány csöp esső. 12. Homályos borongós, délutánn változó szeles, essőre hajló. 13^a. Változó borongós nagy meleg egész nap. 14^a. Változó borongós, kevés tsöpörgés. 15. Szeles híves, változó borongós, estve felé kevés esső, éjel híves. 16. Regvel híves, tiszta meleg, délután szeles borongós. 17. Regvel híves, aztán tiszta meleg, néha borongós. 18^a. Egész nap tiszta meleg. 19. Délig tiszta meleg, aztán változó borongós. 20^a. Regvel borúlt, aztán nagy szél és borúlt egész nap, szép esső a dühöngő szél utánn és mendörgés. 21. Regvel kevés szép esső, aztán nagy meleg egész nap, néha változó borongós. 22. Regvel borúlt, aztán nagy meleg egész nap, közben változó borongós, néhol esső. 23. Változó délig, aztán nagy meleg, szeles, 24^a. Nagy meleg széllel, közben borongós. 25. Regvel borongós, egész nap nagy meleg, közben változó. 26. Regvel essőre hajló, aztán egész nap nagy meleg. 27. Regvel változó tsöpörgős, aztán forróság, estve felé nagy felyhő, Eger felől nagy mendörgés, vilámlás, szeles, majd késű estig szép esső,

néhol nagy eső, híves. 28^a. Hajnalba szép eső, aztán nagy meleg, változó egész nap. 29. Reggel felyhős, délig nagy meleg, aztán változó, estve felé nagy szél, hideg egész éjel. 30^a. Egész nap változó borongós, hideg nagy szél, tsípős. 31. Délig híves vegyes meleggel, aztán tiszta nagy meleg.

1242. Ezen Julius hónapja igen változékonny volt, voltak nagy melegek is, káros esők is mutatkoztak, szeles, híves napok is voltak. Az aratás többnyire elvégződött, az őszire nézve, a köznép közül nem várhattak, hogy meg érjen a gabona, sokan zölgyében aratták és a kementzében szárították és meg örölvén úgy sütötték a kenyeret, melynek az lett a következménye, hogy sokan betegségbe estek, gyomor görcsben s has fájásban kínlódtak. Az élelem ára valamivel alább szállott, a tiszta búza köble 25–26. for[int], a kétszeresé 20–21. for[int], az Rozsé 18–19. for[int], az árpáé 12 for[int], a Zabé 6–7 for[int]. A szőlő sok helyeken meg hibázott. A kukoritzta és burgonya szépen mutatkozott. A Barom és ló ára az előbbi árát meg tartotta, a méhekre az üdő keveset kedvezett.

1243. Augustus 1° napján egész nap nagy meleg, néha borongós, 2–3. Hasonlóan. 4^{ik}. Délig igen nagy meleg, délután borúlt szeles híves, mendörgés, néha eső jéggel. Sátán nagy szél vész, némely részét a szőlőknek meg rontotta. Több helyeken az árvíz a réteket meg rontotta. 5^a. Délig változó borúlt, aztán lassú eső, néhol nagy eső. 6^{ik}. Éjel eső, reggel délig változó borongós, estve felé sebess eső, mendörgés, villámlás, éjel eső. 7^a. Változó borongós délig, aztán nagy meleg. 8^a. Egésznap változó borongós, néha nagy meleg, estve felé jó eső, villámlás. 9^a Augustus. Változó borúlt, délután tiszta nagy meleg. 10^a. Délig közben sebess zápor eső, mendörgés, terhes felyhő, nagy víz, aztán ki derült. 11^a. Egész nap tiszta meleg, néha szeles változó borongós. 12–13–14–15–16–17. Egész nap tiszta meleg, néha tornyos felyhők, többször szél. 18^a. Reggel nagy meleg, dél után sebess eső, aztán igen nagy meleg egész nap, néhol sebess eső. 19^a. Reggel tiszta, dél előtt kevés eső, néhol több eső. 20^a. Reggel rekkenő meleg, délben sebess eső, ismét ki tisztult, dél után nagy eső, mendörgés. 21^a. Reggel tiszta nagy meleg délig, dél után borulás, nagy mendörgés, zápor eső, ismét ki tiszta, aztán borúlt. 22^a. Éjel változó essős, aztán nappal tisztas meleg. 23^a. Reggel nap fény, dél előtt eső, aztán tiszta meleg, borongós. 24^a. Egész nap tiszta nagy meleg, néha változó. 25^a. Reggel tiszta, dél előtt nagy eső. 25. Reggel tiszta, dél előtt jó eső, aztán nagy szél, tiszta meleg.⁴²¹ 26. Hasonlóképen, estvére híves. 27. Egész nap tiszta nagy meleg, estvére híves szeles. 28^a. Éjel eső, nappal tiszta szép üdő. 29^a. Reggel változó meleg, szeles. 30^a. Egész nap híves, tiszta. 31^a. Egész nap eső.

1244. Ezen Augustus hónapja többnyire tiszta meleg volt, voltak többízben essők, mendörgések, jég is volt, a szőlőkre nézve káros, szeles üdő is többször volt. Az élelem ára hasonló volt a Juliusi árhoz. A Köznép újra kapott és mohon ette kenyerét, sokan meg betegödtek. A Barom minden féle ára olyan volt, mint előbbeni hónapokban. A szőlő sok helyeken meg tsökkent, a ragya és hó megrontotta, még hire sem volt az éredésnek. Káposzta szépnek mutatkozott, a méhek roszak voltak.

⁴²¹ A naplóban kétszer szerepel augusztus 25.

1245. Die 1^a Septembris. Regvel keveset borongós, essőre hajló, többször változott. 2^a. Egész nap tiszta meleg. 3^a. Hajnalba fél délig sűrű esső, néhol nagyobb, aztán változó. 4^a. Egésznap változó híves. 5^a. Híves változó, dél után borúlt, essőre hajló, estve felé majd éfélig jó esső. 6^a. Délig ködös, dél előtt tsöpörgős, dél után borongós, néhol esső. 7^a. Regvel ködös borongós, aztán egész nap nagy dühöngő szél, estve felé híves, keves esső. 8^a. Regvel ködös hideg, aztán kitisztult hideg szeles, mint késő őszel. 9^a. Regvel híves, egész nap hol tiszta, hol borongós híves, szeles egész nap. 10^a. Változó borongós egész nap. 11. Tisztás, néha meleg napsütés. 12. Szép nap fény, néha híves. 13–14. Tiszta meleg nyári nap. 15^a. Változó borongós, essőre hajló. 16. Regvel nagy köd, aztán egész nap éfélig sűrű esső, hol nagyobb mértékben, hol kisebb. 17. Változó, hol híves, hol essőre hajló borongós, hol nap fény. 18^a. Tiszta híves szeles egész nap. 19. Egész nap tisztás, hol híves, hol csendesedett. 20^a. Éjtel esső, regvel köd, egész nap borúlt esőre hajló, estve felé néha esső. 21^a. Regvel nagy köd majd délig, aztán tisztás változó híves egész nap. 22–23–24^a. Regvelenkint deres, egész nap hideg borongós, szemezett. 25. Egész nap hideg szeles, változó. 26. Regvel dér, egész nap változó hideg. 27^a. Regvel dér, egész nap hideg szél, változó. 28^a. Regvel dér, egész nap hideg borongós. 29^a. Délig változó borongós. Dél után Egerbe nagy esső jéggel, másutt kevés esső hideggel. 30^a. Változó essőre hajló híves, aztán dél után lajhálló, csendesedett.

1246. Ezen September hónapja igen rossz üdőt adott, többnyire deres, hideg essős volt, a szőlőre igen rossz, és a sarjú gyűjtésre, szintúgy a vetésre is. Igen kevés helyen vetettek az üdő mostohasága végett. Az élelem ára e képen volt, a tiszta búza köble 24–25 for[int], a kétszeresé 19–20, a Rozsá 16–17. for[int], az árpáé 13–14 for[int], a Zabé 6–7 for[int], a Kukoritzáé 9–10 for[int]. A Káposzta igen bővséges és száza 4 for[int], a Krumpli sok helyen rothadt.

1848.

Die 1^a Februar. Enyhült, havazott egész nap. 2^a. Lágys borúlt, hora hajló, estve ki derült hideg. 3^a. Éjtel és nappal tiszta kemény üdő. 4^a. Hasonlóan. 5^a. Hasonlóan. 6^a. Nagy hideg, borongós, estve havazott. 7^a. Hideg, keveset csendesedett, változó, délig nap sütés, aztán borúlt. 8^a. Éjtel hó esés és egész nap is. 9. Igen nagy köd, aztán egész nap változó szeles. 10. Éjtel havazott, szinte egész nap is apró hó esés. 11^a. Majd egész nap lágys havas esső, olvadó. 12. Változó lágys, engedő, olvadó üdő. 13. Regvel fagy, egész nap tiszta fényes üdő, lágys. 14. Regvel ködös, aztán tiszta. 15. Egész nap tiszta fényes lágys üdő. 16. Egész nap hasonló. 17. Regvel tiszta, aztán változó engedelmes. 18. Hajnalba ködös, essőre hajló vad üdő. 19. Ködös, hora, essőre hajló, havas. 20. Délig havas, aztán változó lágys, éjtel nagy szél. 21. Havas délig, lágys, aztán változó olvadó. 22. Regvel ködös fagyos, aztán tiszta olvadó lágys. 23. Éjtel tiszta kemény üdő, regvel délig tiszta aztán változó. 24. Regvel hideg, egész délig tiszta lágys, délután borongós. 25. Regvel vékony fagy, egész nap tiszta fényes, lágys

olvadó üdő. 26. Délig szép tavaszi meleg nap, dél után essőre hajló, kevés esső, olvadó szeles. 27. Fagy nélkül délig tiszta, aztán változó sovány szeles lágy üdő. 28. Fagy nélkül lágy változó essőre hajló délig, aztán essőre hajló, éjél esső. 29. Lágy essőre hajló, éjél essős.

1^a Martii. Délig tiszta nyári üdő, dél után essős, éjél is. 2^a. Lágy essőre hajló, éjél esső. 3^a. Regvel vékony fagy, essős, változó. 4^a. Regvel vékony fagy, felhős, hol tiszta, hol borúlt délig, aztán változó. 5^{ik}. Éjél nagy szél, éfél utántúl estig esső szakadás, estve éfélig hó esés. 6. Havas, éféltől délig ho, délután havas esső, estve éfélig hó esés. 7^a. Regvel fagy, egész nap változó, hol tiszta, hol borúlt, estve majd éfélig hó esés. 8^a. Regvel fagyos majd délig tiszta hideg verőfény, aztán borúlt vad üdő, szeles. 9. Éjél ho, regvel fagyos, nappal szeles híves. 10^a. Éjél hó, regvel borongós. 11. Essőre és hora hajló szeles, lagyas üdő.

8. Summary⁴²²

Radical weather conditions and their effects on everyday life in the first half of the 19th century

Notes on local weather conditions between 1812–48 by Pók József
parish priest of Sáta and Bélapátfalva.

In the ancient past radical weather conditions and natural disasters have been a point of interest not unlike in the present. Prehistoric literate witnesses have already made notes of these disasters, radical weather conditions or rare natural occurrences. With the spread of literacy more and more of such works were produced and are known today. Beginning from 1780 in Buda meteorological studies notes notebooks or newspapers of the time are some of the most important sources for historical climate research.

The Archbishop's Archives of Eger keeps Pók József's (1773–1856), parish priest of Sáta and later Bélapátfalva, *Protocollum Parochiale* a notebook in which he recorded local phenological phenomena and daily weather conditions starting from 1812. The last entrance in the notebook was made in September 1847, however a sheet of paper was found in the notebook dated to have been written between February 1st and 11th March of 1848 detailing observations of the weather of that time period. Beginning from April 1817 he kept a monthly summary of his observations regarding the weather, also noting prices of groceries closing each year with a yearly summary. He also wrote detailed reports of common famine caused by unfavorable weather conditions or help provided in that regard by the county or its landlords.

Hungary in the middle of the 19th century was a traditional agrarian country, the majority of the population made their living from farming and lived in the countryside or in villages. The Hungarian feudal system was yet to be improved from the model present in the 18th century Habsburg Empire, that of the provider of agrarian goods. The basis of livelihood is rooted in the interconnected nature of agricultural and societal issues in a feudal setting. This meant that in Hungary's manorial system landlord and serf were dependent on each other besides the landlord's patriarchal role as provider.

The first half of the 19th century was one of the most radical time periods of the so-called Little Ice Age, which lasted from the 14th until the end of the 19th century. It also affected Hungary especially around the turn of the 18th and 19th centuries. On a global scale the climatic changes were affected negatively by volcanic eruptions scattered around the world, namely Laki in Iceland, the 1808 mystery eruption in South America and the Indonesian Tambora volcano in 1815. Early in the 19th century the effect of these eruptions was further strengthened by a starting period of solar minima during which radiation from the sun decreased, also helping a global and possibly longer decrease in temperature. Thus, making the first half of the 19th century a vastly radical and

⁴²² Fordította Horváth Máté.

unusually cool and wet time period. This meant a general decrease in crops. However, in 1834 and 1841 and 42, interestingly, a dry period was the cause of the insufficient produce of crops. Between 1812 and 1847 weather conditions were vastly radical at times and hence produce was so scarce that it caused famine. It was especially unfortunate if a bad year followed a multitude of equally bad years and reserves had run out. The worse years include 1814, 1816, 1827, 1830, 1834, 1841–42 and 1845–47. This presented feudal administration at the time with an incredibly difficult task.

The Royal Governor's council of Hungary was of the opinion that the prevention of famine ought to be handled locally by the county or the church, help was provided only in the direst of cases. The governor's council at this time period only in 1816 and 1830 has issued decrees in order to help prevent famine however these decrees were more in the line of proposals by which the counties may issue their own decrees. The governor's council decree stated that providing help was primarily to be done by the landlords of a given county, serfs ought to be provided with provisions and seeds to sow. Furthermore, it was advised by the council that brewing or trading with wheat was to be forbidden. In poorer regions it was advised that for simple manual work solely wheat was to be accepted as payment, also wheat grown around villages was to be given to the most unfortunate.

During the worst years, meaning 1814, 1816, 1827, 1830 1834, 1841 and lastly between 1845–47 Borsod county has set up a relief committee. The committee usually presented similar proposals to the aforementioned ones to the county council, which the council accepted without exception. Because of this trading took place mainly in Miskolc for the betterment of control for the county council. Wednesday and Saturday being market days on the preceding days wheat trading was forbidden, also on market days before ten in the morning traders were forced to sell wheat solely in small portions; it was only after the set time that larger amounts were permitted for purchase still being limited to one wagon per customer. These ordinances were put in place in order to avoid usury and exploitation of farmers. Local landlords were ordered to only sell wheat for customers who would use them personally. The distillation of pálinka – a Hungarian brandy – from wheat seemed an impossible task to ban so regulations were introduced. Similar to wheat distribution the distillation of pálinka was only permitted for personal consumption. The county sought help from pastors even and suggested that they preach about self-control and moderation and that on certain social occasions the consumption of provisions should be limited according to the given trying situation.

The book gives account not only of weather conditions in Borsod county in the first half of the 19th century but also provides insight into the common economic issues and everyday problems facing the population of the time.

9. Helynévmutató

- Abafala 1046
Abauj vármegye 165, 637, 666, 696, 818, 1046
Aldebrő 617
Alföld, Alföldség 234, 428, 452, 588, 595, 599, 707, 736, 771, 782, 784, 779 (2), 781(2), 783(2), 785(2), 810, 821, 823, 824, 826, 838, 842, 851, 877, 897, 924, 952, 964, 984, 1028, 1032, 1042
Arad 177
Arad vármegye 477
Arló 132, 521, 588, 590, 591, 609, 703, 784(2), 914, 962, 994
Árva vármegye 164
Aszaló 543
Baja 962
Balaton, Balatony 701, 728, 888
Balog völgy 637
Bánát 177, 696
Bánfalva 498, 588, 620
Bánhegyes 271
Bánhorvát Bán Horvát, Bánhorvát 423, 588, 626, 732, 840, 1166
Bánvölgye 712
Bartca, Bartza 588
Bátor 922
Békéscsaba, Csaba 271
Bekölce, Beköltze 701, 781(2), 840, 888, 974
Bélapátfalva, Apátfalva 133, 377, 386, 427, 498, 520, 521, 589, 590, 609, 634, 635, 658, 703, 784(2), 788, 811, 838, 840, 841, 862, 884, 914, 922, 966, 970, 989, 1012, 1013
Bélkő 1188.
Békés vármegye, Békéss Vármegye 271, 273
Bereg vármegye 818
Besenyő 939
Betlér 415
Bihar 666, 696
Bodrog 696
Bódva 607
Bódva folyó 165
Bogács 966
Bogdán 1185
Bolyok⁴²³ 291, 752, 588, 768, 806
Borsod⁴²⁴ 518, 802
Borsod vármegye 173, 288, 314, 342, 518, 543, 545, 637, 685, 691, 752, 762, 768, 818, 821, 937, 1228
Borsodbóta, Bóta 158, 235, 287, 350, 354, 520, 612, 703, 732, 741, 780(2), 781(2), 782(2), 809, 811, 837, 840, 842, 994, 1166
Borsodnádásd, *Nádásd* 509, 554, 605, 607, 617, 667, 674, 701, 703, 704, 762, 781(2), 887, 954, 1170
Börzsöny 1164
Buda 927
Bükk hegység, Bik, Bikk 304, 384, 520, 587, 594, 936, 961, 970
Bükkmogyorós, Mogyorós 658, 660, 701, 941
Bükkszenterzsébet, Szent Ersébet S. Ersébet 159, 609, 1161, 1162
Borsodszentgyörgy, Disznósd 888
Bükkszentmárton, Szent Márton 871, 888
Cegléd 806
Csanád vármegye 283, 477
Csanádapáca, Apátza 271
Csehország, Cseh ország 168
Csenely, Csernel 128, 149, 150, 154, 212, 498, 521, 587, 609, 660, 1053, 1054

⁴²³ Ma Ózd része.

⁴²⁴ Ma Edelény része.

Csokva, Tsokva, Kismező 128, 209,
 396, 521, 660, 701, 741, 1042, 1166
 Csíz 132
 Csúz 617
 Darna 833
 Dédes⁴²⁵ 209, 347, 423, 588, 590,
 800, 855, 862, 939, 1053, 1054
 Dejta 1164
 Diós 164
 Divicz 172
 Dobotz 132
 Domaháza 588, 590, 612, 781(2),
 784(2)
 Dorogháza 870
 Duna folyó 167
 Duna mellék 603, 696, 795, 802, 810,
 887, 904, 906, 908, 927, 929, 996
 Dunántúl 613, 783(2), 818, 1238
 Eger, Agria 132, 141, 285, 297, 377,
 427, 460, 497, 498, 521, 571, 584,
 589, 603, 617, 619, 632, 637, 703,
 711, 732, 776, 782, 784(2), 787(2),
 788, 791, 872, 884, 920, 922, 924,
 943, 964, 966, 979, 987, 996, 1174
 Egerbocs, Bots 764, 887, 888
 Eperjes 174, 175
 Esztergom 908
 Felföld, Felső vidék, Fel föld,
 Felföldtség, Tótság, Tót rész, tot
 Vérmegyék 162, 212, 235, 326,
 346, 511, 562, 588, 589, 601, 667,
 707, 767, 769, 782, 784, 779 (2),
 783(2), 785(2), 824, 853, 897, 902,
 984, 996, 1003, 1032, 1174, 1238
 Felnémet 124, 521, 572, 637
 Gömör vármegye 173, 328, 329, 330,
 333, 334, 415, 466, 518, 543, 637,
 743, 769, 833, 884, 887, 1046
 Gönc, Göntz 609
 Görgő 1211
 Gutta 167
 Gyöngyös 637
 Gyöngyössolymos, Solymos 637
 Hamva 617
 Hangony 132, 518, 588
 Harmatz 994
 Hegyalja, Hegyallya, Hegy allya 401,
 482, 776, 782, 810, 840, 851, 872,
 964, 996
 Hernád folyó, Hernát 173
 Heves vármegye 159, 288, 538, 609,
 617, 67, 707, 764, 836, 861, 868,
 974, 1174, 1228, 1238
 Hidasnémeti, Hidas Németi 173
 Hlimitz 172
 Hódmezővásárhely, Vásárhely 271
 Hódoscsépány, Csépány, Csipány,
 Csepány 125, 170, 433, 527, 528,
 532, 674, 732
 Hont vármegye 1164
 Homród 609
 Horka 330, 543
 Ipolykeszi, Ipoly Keszi 1164
 Ipolyság 1164
 Jágó 637
 Járdánháza 992
 Jászság, Jáság 897, 902
 Jéne 466
 Kalocsa 908
 Kápolnán 609
 Karcag 806
 Kárpátok 164, 943
 Kassa 834
 Kazinc, Kazintz 554
 Késmárk 177
 Királd 732, 782(2), 837
 Kis Bartzika 609
 Kismező (Csokvaomány)
 Kisszeben, Kis Szeben 175
 Kisterenye 781(2)
 Komárom 167
 Komlós 177
 Kompolt 868
 Koromlya 275
 Köröm 173
 Körös 270, 696, 702

⁴²⁵ Ma Dédestapolcsán

Kövi 615
 Leibitz 177
 Lénárddaróc, Lénárd Darócz, Darócz
 701, 939
 Léva 1046
 Liptó vármegye 162, 176
 Lócse, Lötse 174
 Lutska 172
 Maconka, Matzonka 870, 922
 Maklár 987, 1019
 Makó 271, 477
 Máramaros 769
 Mátraverebély, Verebély 868
 Maros 696, 702
 Mátra hegység 132
 Mátraderecske, Derecske 707
 Mecenzéf, Metzenseiffen 165
 Mercse 782(2), 837,
 Mezőberény, M. Berény 271
 Mezőkeresztes, Keresztes 500
 Mezőkövesd 500, 785(2)
 Mikófalva 47, 509, 538, 888, 966,
 1005
 Miskolc, Miskoltz 132, 348, 514, 588,
 770, 791, 872, 929, 937, 1042
 Mohács 908
 Mónosbél 888
 Nagybátony, Bátony 868
 Nagyvisnyó, Visnyo 209, 855, 857,
 862,
 Nekézseny, Nekésen, Nyekézsen 128,
 209, 660, 701, 962, 1164
 Neszbud 172
 Nógrád vármegye, Nográd, Neograd
 743, 1164, 1169, 1174, 1185, 1228
 Nyíregyháza 771,
 Nyírség 511, 810
 Nyitra vármegye 162, 172
 Óbuda, O Buda 908
 Okolicsán, Okolitsán 176
 Omány⁴²⁶ 128, 209, 701, 703, 741,
 800, 937, 966
 Ónod, Onod 173
 Orosháza, Oros háza 271
 Ózd, Ozd 131, 291, 342, 588
 Pádár 334
 Pancsova 274
 Parasznya 591, 868
 Pásztó 868
 Pesőc, Pelsótz 329
 Pest 603, 908, 927
 Pétervására, Péter vására 836, 941,
 1021
 Polgár 617
 Pöstény 172
 Priletz 172
 Putnok 333, 543
 Rima folyó, Rima folyó környéke 838,
 840, 842, 851
 Rimaszécs, Rimaszézts, Rima Szézts 132
 328
 Rimaszombat, Rima Szomat 132, 542,
 811
 Rozgony 1046
 Rozsnyó, Rosnyó-bánya 166, 415, 892
 Rudna 615
 Sajó folyó, Sajó mente 173, 452, 588,
 590, 591, 637, 639, 666, 707, 838,
 840, 842, 851, 877, 90, 991, 992,
 1165, 1188, 1190,
 Sajógalgóc, Sajó Galgótz 635, 591
 Sajókaza, Kaza, Sajó Kaza 545, 591,
 635, 1164
 Sajólád, Sajó Lád 173, 939
 Sajómercse, Mercse, Mertse 158, 297,
 732
 Sajónémeti, Sajó Németi 131, 132,
 160, 784(2), 939
 Sajópüspöki, Sajó püspöki 131, 966
 Sajószentpéter, Sajó Sz. Péter, S. Szent
 Péter 591, 617, 1046
 Sajóvárkony, Várkony, Várkon 131,
 287, 291, 430, 588, 666, 703, 813,
 868, 943, 1164, 1166
 Sajóvelezd, Velezd 922

⁴²⁶ Ma Csokvaomány.

Sáros vármegye 174, 666
 Sárospatak, Sáros Patak 276
 Sáta 209, 235, 288, 295, 321, 410, 502,
 514, 566, 612, 666, 703, 716, 732,
 741, 764, 767, 809, 811, 922, 926,
 927, 929, 994, 1166
 Strazon 172
 Szabolts vármegye 276, 617, 818, 821,
 826, 828
 Szamos folyó702
 Szalóc, Szalótz 334
 Szárnya 415
 Szarvas 271,
 Szarvaskő 841, 1017, 1019
 Szászország, Szakszónia 168
 Szatmár vármegye, Szathmár 666, 818,
 821, 826, 828
 Szeged, Szöged 868
 Székesfehérvár, Székes Fejér vár 1046
 Szendrő 834, 892
 Szendrőlád, Szendrő Lád 518.
 Szentdomonkos Sz. Domonkos 1161
 Szentistván, Szentistvány 500
 Szentsimon,⁴²⁷ Sz Simony, Simony
 561, 588, 888
 Szepes vármegye 162, 166, 743
 Szepsi 165
 Szihalom 500, 966
 Szilézia, Slézia 168
 Szilvásvár, Szilvás 634, 762, 771,
 782(2), 862, 884
 Simonyi 466, 617
 Szirák 609
 Szomolnok 166
 Szomolya 966
 Szügy 1164
 Dédestapolcsány, Tapolcsány,
 Tapotsány 347, 373, 514, 862
 Tar 868
 Tartza patak 174
 Tard 607
 Tardona 509
 Tarnalelesz, Lelesz 836, 1161, 1174

Temes vármegye 477
 Tisza folyó, Tisza környéke , Tisza
 mente 173, 270, 677, 696, 702, 733,
 816, 821, 824, 840, 842, 853, 887,
 902, 904, 906, 908, 1179, 1183,
 1203, 1228
 TiszaFöldvár, Tisza Földvár 270
 Tokaj 173
 Toritza 174
 Torna vármegye 276, 1211
 Torontál vármegye 272
 Tótkomlós, Komlós 271
 Trencsény, Trencsiny 162, 164, 172
 Trencsén vármegye, Trencsiny 162,
 172
 Ugocsa vármegye 824
 Ungvár 275
 Uppony 128, 158, 235, 287, 324, 347,
 350, 509, 514, 525, 703, 732, 809,
 837, 840, 842, 1166
 Vác, Vatz 908
 Vágbeszterce, Vág-Besztertze 164,
 Vág folyó 164, 167
 Vágújhely, Vág újhely 162
 Várgede 810
 Velkenye 941
 Verpelét 868
 Veszprém 392
 Vitsek 1174
 Zabar 617
 Zemplén vármegye, Zemplin 609, 637,
 666, 696, 743, 818
 Zsakusány 132
 Zsolna 164

⁴²⁷ Ma Ózd része.

+

*Protocolum
Baroebiale, seu Manuale Josephi
Pók Józsefi Sateusis*

A 19. század első fele az ún. kisjégkorszak egyik legszélsőségesebb időszaka volt, amikor az általános lehülés mellett a globális időjárást meghatározó több vulkánkitörés is súlyosbította a helyzetet. Ezekben az évtizedekben az időjárás rendkívül gyakran eltért a megszokottól, vagy viharok és árvizek pusztítottak, vagy a perzselő aszály égette ki a növényeket. Időnként a termés annyira rossz lett, hogy több alkalommal éhínség is bekövetkezett. A súlyos élelmezési válságot a korabeli közigazgatás megpróbálta kezelni, illetve lehetőségéhez képest enyhíteni, azonban így is rendkívül nagy kihívás elé állította a lakosságot. Ezen időszak szélsőséges időjárási eseményeit és ezek fenológiai és gazdasági hatásait jegyezte le Pók József (1773–1856) sátaí, majd bélapátfalvi plébános. Rendkívül részletes, az eseményeket napi szinten rögzítő naplóját 1812-ben kezdte írni, s három és fél évtizeden át, 1848 elejéig vezette. Az Egri Érseki Levéltárban található kötetben nyomon követhető nemcsak a 19. század első felének borsodi időjárása, hanem ennek a gazdasági és mindennapi életre gyakorolt hatása is.